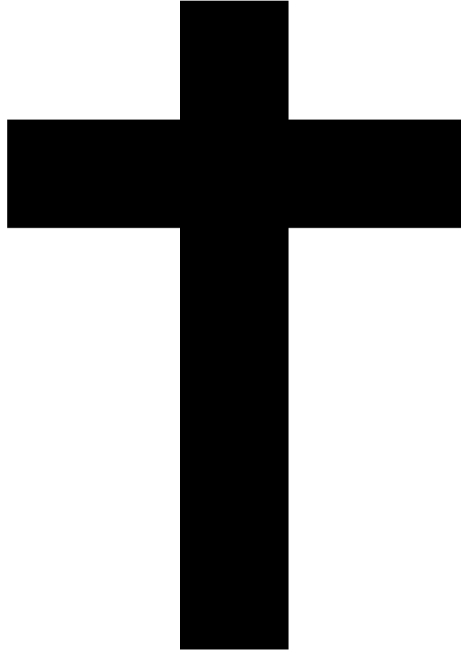

Ibibemuwe-Num Iyiki
Ifa Ru Dũya

Duya: Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya (New Testament)

Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya
Duya: Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya (New Testament)

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Duya)

Translation by: Dũya Development Association

Contributor: SIL Nigeria

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0. You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 8 May 2025

3ccd0531-8578-54e4-a023-62d4592e4b27

Contents

Umatla	1
Umarku	46
Irhuka	74
Uyohana	121
Abi Itser-Yesu	157
Uroma	201
1 Ukorinti	221
2 Ukorinti	240
Ugarhati	253
Uafisa	261
Ufirhibi	268
Ukorhosi	274
1 Utasorhonika	279
2 Utasorhonika	283
1 Utimoti	286
2 Utimoti	292
Utitu	296
Ufirhimon	299
Uibrani	301
Uyaku	316
1 Ubitru	321
2 Ubitru	327
1 Uyohana	331
2 Uyohana	336
3 Uyohana	337
Uyahuda	338
Irhi Uyohana	340

Isarhe Iyiki Ize iyi Umatta aka atseng Utsutson ri itsi ubvur Umatta

Awu Umatta atseng ubvur uwure. Unga awu utsa Uyahuda, unying ra angwẽ imesu Uyesu.

Ubvur uwure udeyiwe uge Uyesu unga awu Ukiristo ha umbɔ aka abemuwa ru ibibemuwe-Num iyiki igbe, unga awu unerwi abi Uyahuda aka atsu amenmbɔ uge ibanga. Idikinga irheirhe ubvur uwure uku uyisu Uyesu uge, <<Ungwẽ Udauda>>. Nu ngge iki iwe uge Isarhe Iyiki Ize ha isi ikpongge iyiyei akarhãrhã ra abi Uyahuda, rimi hã icicang ishingge Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu Ukiristo iwu iyi anera kishoo ru upfunga, ra abi Uyahuda nu abirabe aka asi iwembɔ abi Uyahuda.

Ru ubvur Umatta, atseng imesu Uyesu ra agber akagong atõõ. Aki inggbaashia awu imesu Uyesu ni itsi igũ, iyiriyẽ iki ideyiwe ikpũ isisei ha abika adõsa aka isei ri ibibekmbɔ (arherhe aki 5–7). Ikei imesa iyɔ iwengge ri itsi itserye uner itser Uyesu iki imẽẽ unga akorhe (arherhe aki 10). Ikei atsengmbɔ nyaka arherhe urherhe ri itsi iyerha afã (arherhe aki 13). Nu imesa ri itsi amenke aka amẽẽ uner uku udõsa awerake nu ikpũ iferhe ha iki imẽẽ unga akorhe (arherhe aki 18). Ra arherhe aki imaataka, Umatta adeyiwe nggaa itserye Uyesu aka adzowe abika adõsa, ngge iwu itser iyiki idzowe Isarhe Iyiki Ize.

Abinke aka awe umɔ

Atoku Uyesu nu imarnga (1.1–2.23)

Udũwã Uyohana Uner Ubõtisima (3.1-12)

Isorhu ubõtisima Uyesu nu iviviranga (3.13–4.11)

Itser Uyesu ru Ugarhirhi (4.12–18.35)

Izizĩ Uyesu ru Urusharhima (19.1–20.34)

Usati Uyesu ukpu imaatak ru

Urusharhima (21.1–27.31)

Inyinyapuwe Uyesu nu akpenga (27.32-66)

Isisok Uyesu nu idzidzekanga (28.1-20)

Ubvur atoku Uyesu

¹ Ubvur unang Uyesu Ukiristo, ungwẽ Udauda uwuruwi aka awu ungwẽ Uibrahim.

² Uibrahim unga awu ute Uishaku, Uishaku unga awu ute Uyakubu, Uyakubu unga awu ute Uyahuda nu angwẽmbɔ,

³ Uyahuda unga awu ute Ufereza nu Uzera, uyisumbɔ aka awu Utamar, Ufereza unga awu ute Uhezuron, Uhezuron unga awu ute Uaram,

⁴ Uaram unga awu ute Uamminadab, Uamminadab unga awu ute Unashon Unashon unga awu ute Usarhmon,

⁵ Usarhmon unga awu ute Ubo'aza.

Urahab unga amar Ubo'aza, Ubo'aza unga awu ute Uobida. Urut unga amar Uobida,

Uobida unga awu ute Ujesse,

⁶ Ujesse unga awu ute Uyerhe Udauda.

Udauda unga awu ute Usorhomon.

Utsërha Uriya unga amar Usorhomon,

⁷ Usorhomon unga awu ute

Urhehobowam,

Urhehobowam unga awu ute Uabijah,

Uabijah unga awu ute Uasa,

⁸ Uasa unga awu ute Uyehoshafat,

Uyehoshafat unga awu ute Uyoram,

Uyoram unga awu ute Uazariya,

⁹ Uazariya unga awu ute Uyotam,

Uyotam unga awu ute Uahaz,

Uahaz unga awu ute Uhezekiya,

¹⁰ Uhezekiya unga awu ute Umanasse,

Umanasse unga awu ute Uaman,

Uaman unga awu ute Uyosiya,

¹¹ Uyosiya unga awu ute Uyekoniya nu angwẽmbɔ ri ivangye umbɔ aka akarha umbɔ azĩ abĩ akase ru Ubabirha.

¹² Umbɔ aka akarha umbɔ azĩ atsĩ abĩ akase ru Ubabirha,

Uyekoniya unga awu ute

Usheyarhtiyerh,

Usheyarhtiyerh unga awu ute

Uzerubaberh,

¹³ Uzerubaberh unga awu ute

Uabihudu,

Uabihudu unga awu ute Uerhiyakim,

Uerhiyakim unga awu ute Uazor,

¹⁴ Uazor unga awu ute Uzadak,

Uzadak unga awu utε Uakim,
 Uakim unga awu utε Uarhiyud,
¹⁵ Uarhiyud unga awu utε Uerhiyeza,
 Uerhiyeza unga awu utε Umatana,
 Umatana unga awu utε Uyakubu,
¹⁶ Uyakubu unga awu utε Uyusuf utsaka
 Umaryamu, uya Uyesu, umbɔ aki
 iyisa Ukiristo.

¹⁷ Kishoo andanna udzur ri Uibrahim
 uba utsī Udauda awu usɔka na anaa.
 Udzur nu Udauda uba utsī ri ivangyε
 umbɔ aka akarha abi Uisrairha azī abī
 akase ru Ubabirha, andanna awu usɔka
 na anaa. Udzur umɔ uba utsī Ukiristo,
 andanna awu usɔka na anaa.

Imar Uyesu Ukiristo (Irh 2.1-7)

¹⁸ Imar Uyesu Ukiristo iwe riminε.
 Uyanga Umaryamu awu ukarh Uyusuf.
 Umbɔ anasi ipfunumbɔ, nu umbɔ anyā
 unga awu ra anaa ru ubok Ipfu
 Isarsatangge.

¹⁹ Ukarhnga Uyusuf arhiku uner asi
 ibeenga idzowe unga atsa ra asu anera,
 unga akaiferhkɔ iyiki ibɔre unga ri iwɔk.

²⁰ Bɔr unga ana akaiferhkɔ akεε ha na
 arheyirhɔ anyā ipfu itser Uteijee kapεeng
 ru unga ni igɔr unga igε, <<A Uyusuf
 ungwē Udauda, niba ugũo iwei iyēi
 Umaryamu unga awu utsēngo, ubinkutsu
 anaa hā unga aka akɔ adzeki Ipfu
 Isarsatangge.

²¹ Awuri imar ungwē nu ungo utare
 itsoknga igburh Uyesu, ubinkutsu unga
 awuri ifɔrh anernga ra arhimmbɔ.>>

²² Kishoo akεε ha akorhe rimi ngge
 itsuifer ubinkpi Uteijee aka arherhe ra
 angwī uwuku usɔm Arherhu-Num agε,

²³ <<Unakugbīrhī awuri ikɔ anaa na
 amar ungwē umbɔ ayisi itsoknga
 Uimmanuwerh,>> agbena agburh
 <<Unum awu nggu umen.>>*

²⁴ Ivangyε Uyusuf aka azir ru urhɔ, unga
 adɔsa arherhe ha ipfu itser Uteijee iki
 irherhe na ayei Umaryamu unga awea
 utsēnga.

²⁵ Bɔr asi irhaa nggu unga utseku unga
 aka amar ungwēnga. Uyusuf atare
 itsoknga igburh Uyesu.

2

Abika ahweng idzeer adzek udiki inyenum aba iyepa

¹ Ivangyε umbɔ aka amar Uyesu ru uteu
 Ubaitarhami ru Uyahudiya ri ivang
 Uhiridu aka awu uyεrhe, abika ahweng
 idzeer adzeki igɔkpee aba Urusharhima.

² Na arhusa agε, <<Ungwē hā umbɔ aka
 amar awe rinε uyεrhe abi Uyahuda?
 Umen inyāmen idzernga ri igɔkpee nu
 umen ība idzowe unga igɔng.>>

³ Ivangyε Uyεrhe Uhiridu aka agũ rimi,
 amennga adake nu kishoo abi
 Urusharhima.

⁴ Ivangyε unga aka akɔng kishoo ateiya
 abika adzowe idem-Num nu abika
 amesuwe Ikpem, unga arhusa umbɔ
 anangkε umbɔ aka imar Ukiristo.

⁵ Umbɔ agɔr unga agε, <<Ru uteu
 Ubaitarhami ru Uyahudiya. Ubinkpi
 uwuku usɔm Arherhu-Num aka atseng,

⁶ << Bɔr ungo, Ubaitarhami ra abī
 Uyahuda,
 ungo usi iweɔ uwuku uci ri iteu
 Uyahuda.

Ubinkutsu awu ru ungo
 uyεrhu uwɔɔ aka idzeka,
 uwuruwī aka idarh anermum Uisrairha.>
 >>*

⁷ Mɔce Uhiridu aghōrhā ayisa abika
 ahweng idzeer ha arhusa abee ihweng
 ivangyε umbɔ aka anyā idzeer ha.

⁸ Mɔce unga adene umbɔ azīmbɔ
 Ubaitarhami agɔr umbɔ agε, <<Àka azī
 angwēdzēn na arhisuwa irheng ungwē hā.
 Ivangyε umbi aka anyāmbi unga, umbi
 aba asɔma umum nu umum igamum izī
 indzowe unga igɔng.>>

⁹ Umbɔ aka agũ arherhe uyεrhe amaa,
 umbɔ azīmbɔ udīmbɔ. Idzeer ha umbɔ aka
 anyā ri igɔkpee ha izēr hā ra asumbɔ, umbɔ
 adɔsa ngge utseku ngge iki iba idēē ra
 anangkε ungwē hā aka awe.

¹⁰ Ivangyε umbɔ aka anyā idzeer ha,
 umbɔ agɔm anggɔm akarhār hā.

¹¹ Umbɔ aka atsī ri iya ha, umbɔ anyā
 irheng ungwē hā nggu uyanga
 Umaryamu, umbɔ atararhu ra anangnga
 adzowe unga igɔng. Mɔce umbɔ agarha

* **1:23** Àka anyā ikei: Uish 7.14. * **2:6** Àka anyā ikei: Umik 5.2.

akpokambɔ adzowe ízũwã uzinarhi nu atsei umbɔ iki iyisa ufirankisen nu umur.

¹² Umbɔ aka awu ri irheyirhɔ, Unum adeyika umbɔ niba ibvui azĩmbɔ ru Uhiridu. Umbɔ adɔsu udĩ ukpɔɔ azĩmbɔ abĩmbɔ.

Atĩ azĩmbɔ Umasar

¹³ Umbɔ aka azĩmbɔ, Uyusuf arheyirhɔ anyã ipfu itser Uteijee iki igɔr unga igɛ, <<Usisok, ushupu irheng ungwẽ hã nu uyanga na atĩ azĩmbi abĩ Umasar. Àka asei nggɔɔ ha utseku umum iki indɛyiwa umbi. Uhiridu awuri ibeenga irheng ungwẽ hã na afere unga.>>

¹⁴ Nggee unga asok ashupu irheng ungwẽ hã nu uyanga ru untsuuka akũ aziã Umasar.

¹⁵ Umbɔ asei nggɔɔ ha utseku Uhiridu aka akpe. Akere ha akorhe rimi ngge itsuifer ubinkpi Uteijee aka arherhe ra angwĩ uner uwuku usɔm Arherhu-Num age, <<Umun iyisu ungwẽmun adzek ru Umasar.>>†

Afeyiwe awekaci ru Uyahudiya

¹⁶ Ivangye Uhiridu aka ahweng uge abika ahweng idzeer ha arhem unga, unga agũ avɔm akarhãrhã. Unga atsu umbɔ afeyiwe irheng awekatsa kishoo ru Ubaitarhami nu ikãwãngge, udzur ra awekatsa abi imeka ivaa uba ra andzing. Unga akorha akere ha ubinkutsu udzur ri ivang hã abika ahweng idzeer ha aka asɔme unga imar ungwẽ hã iki iwe imeka ivaa.

¹⁷ Ivang hã niyɔ ngge iki itsuifer ubinkpi uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uirimiya aka arherhe age,

¹⁸ <<Agũmbɔ urhem ru Urama, ididɔng nu ifakpe irheirhe, Urahirha unga adẽẽ iciu akpe angwẽnga, na akpẽẽ iyei idɔngamen ru unera, ubinkutsu aka ashembɔ.>>‡

Abyui azĩ Unazarat

¹⁹ Uhiridu aka akpe, Uyusuf arheyirhɔ ru Umasar anyã ipfu itser Uteijee iki igɔr unga igɛ,

²⁰ <<Usok ushupu irheng ungwẽ hã nu uyanga ukũ uzĩ abĩ Uisrairha. Abika abee ifer ungwẽ hã aka akpembɔ.>>

²¹ Nggee unga asok, ashupu ungwẽ nu uyanga akũ azĩã abĩ Uisrairha.

²² Bɔr unga aka agũ uge Uarkirhayu ungwẽ Uhiridu aka anyangu ukam utenga awu uyerhe Uyahudiya, unga agũã iwei izĩ nggɔɔ ha. Bɔr unga aka arheyirhɔ umbɔ agbiite atonga, unga atsĩã ru Ugarhirhi.

²³ Azĩ aseisa ru uteu ukpɔɔ umbɔ iki iyisa Unazarat. Ngge itsuifer ubinkpi abika asɔm Arherhu-Num aka arherhe age, <<Awuri iyisa unga uner Unazarat.>>

3

Isarhe Uyohana Uner Ubɔtisima (Umar 1.1-8; Irh 3.1-18; Uyoh 1.19-28)

¹ Ivang hã niyɔ Uyohana Uner Ubɔtisima aka aba adzowe isarhe ra arhum Uyahudiya,

² anu igɔr age, <<Àka adzipa, Iyerhe afã iki iyongge!>>

³ Uner ha nuwɔ uwuku usɔm Arherhu-Num Uishaya aka arherhe ra arherhanga age,

<<Urhẽm uwɔɔ uyisa ra arhum uge,

<Àka agbishuwe udĩ Uteijee, àka avii atsĩndĩã uku urhirhiki ru unga!>

>>*

⁴ Atorho Uyohana awu igwar urhakumi, abow ikpɔm ubvur nu upfurhsĩnga. Ubinghanga uwu asusu nu utoo arhum.

⁵ Mɔce aner Urusharhima nu abi Uyahudiya kishoo nu abĩ akɔɔ ru ugber Azẽ Urdun adzeyi aba ru unga.

⁶ Adẽẽ asɔm arhimmbɔ nu unga asorhuwe umbɔ ubɔtisima ra Azẽ Urdun.

⁷ Bɔr unga aka anyã abi Ufarisi nu abi Usaduki arherhe aka aba ra anangke unga aka adẽẽ isorhu ubɔtisima, unga agɔr umbɔ age, <<Umbi angwẽ ibvui! Ungaa adeyiwa umbi itĩ avɔm Unum aka iba unuma?

⁸ Àka atõ itserye iki idɛyiwe idzidzipambi.

⁹ Àka aneke ikaiferhkɔ ra amɛnmɛni age, <Uibrahim unga awu utemɛn.> Umum idɛyiwa umbi Unum awea ri ijee unga aka itsu atarh akere ake awe awekaci ru Uibrahim.

† 2:15 Àka anyã ikei: Uho 11.1. ‡ 2:18 Àka anyã ikei: Uiri 31.15. * 3:3 Àka anyã ikei: Uish 40.3.

¹⁰ Aka atsumbɔ anggāi ru unang acucii. Uben ucucii uku usi ighwermgbɔ ikpūrhā iyiki ize, awuri igber umgbɔ atsu ru urha.

¹¹ <<Umum ikorhuwa umbi ubōtisima nggu amē utsar idzidzipambi. Bɔr uwuruwi aka ananga umum ijee nggawɔ awuri iba ru undzingmum, abadaknga umum isi imēēmum ishīpa. Unga awuri isorhuwa umbi ubōtisima nggu Ipfu Isarsatangge nu urha.

¹² Akpɔm nggu utaknga, awuri itsēki ishāa itsemnga na akarha ngge atsuku ungbanga na akpīwe uhweenga ru urhakpi uku usi írhimkpɔ.>>

Ubōtisima Uyesu (Umar 1.9-11; Irh 3.21-22)

¹³ Mɔcɛ Uyesu aka adzeku Ugarhirhi aba ru Uyohana asorhuwe unga ubōtisima ra Azē Urdun.

¹⁴ Uyohana abee ikɛn unga, agɔr agɛ, <<Umum ibee ungo usorhuwa umum ubōtisima, ungo usok uba ru umum?>>

¹⁵ Bɔr Uyesu agɔr unga agɛ, <<Uneke ngge iwe rimi icɛɛ. Azea umɛn ikorhe ri iminɛ ngge itsuifer kishoo ubinkpi Unum aka abee.>> Mɔcɛ Uyohana abemuwe unga.

¹⁶ Umbɔ aka asorhuwe Uyesu ubōtisima, unga adzeka ra amē. Kanying afā ayanga, unga anyā Ipfu-Num iki icipuwa ru nyaku unurhɛu, iba isei nu unga.

¹⁷ Mɔcɛ urhɛm udzeka afā ugɔr ugɛ, <<Uwɛɛ unga awu Ungwēmum ukpekū iki ibema. Nggu unga umum igūiben akarhārā.>>

4

Undenggū adeyi Uyesu (Umar 1.12-13; Irh 4.1-13)

¹ Mɔcɛ Ipfu-Num idarh Uyesu izīngge ra arhum ru Undenggū adeya unga.

² Uyesu akpem igha ubin inuma isōka inaa nu utsuu nu atenum. Unga aka amaa, imerh ifɛr unga.

³ Mɔcɛ Undenggū aba agɔr unga agɛ, <<Ungo uba uwu Ungwē Unum, utsu atarh akɛɛ awu uborodi.>>

⁴ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <Asi iwea ubingha

ukpekū itsu unera abek, bɔr ubɛn urhɛm arherhe uku udzeka ra angwī Unum.>*>>

⁵ Mɔcɛ Undenggū ashupa unga azī adēē afafā nu usarkasar uteu ni itsi uvi Iya-Num.

⁶ Agɔr unga agɛ, <<Ungo uba uwu Ungwē Unum, utersha ugba nu abī. Ubinkutsu itsɛng Arherhu-Num igɔrngge ugɛ, << <Unga awuri itsu ípfu itsernga ngge

ingwēdzɛn

ni ikaa ungo,

ngge iwuri ikpɔm ungo ra afafā ra abokngge,

utsur ungo ukwɛɔ undaidakngo nu utarh.>†>>

⁷ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Itsɛng Arherhu-Num igɔrngge ikɛi ugɛ, <Ungo niba ivirungo Uteijee Unumngo!>‡>>

⁸ Undenggū ashupa unga ikɛi aden ni itsi igū iyɔɔ iderdetangge, adɛyiwe unga iyerhe upfung nu igɔngngge.

⁹ Unga agɔr unga agɛ, <<Kishoo abina akɛɛ umum iwuri idzaamum ungo, ungo uba utararhu nu udzaango umum igɔng.>>

¹⁰ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Usakɔ ru umum, Ushaitan! Ubinkutsu itsɛng Arherhu-Num igɔrngge ugɛ, <Udzowe igɔng ru Uteijee Unumngo, nu uwu ugārānga ukpekū.>§>>

¹¹ Mɔcɛ Undenggū abɔruka unga, nu ípfu itser-Num iba itōwe unga itser.

Uyesu atirhi itsernga ru Ugarhirhi (Umar 1.14-15; Irh 4.14-15)

¹² Uyesu aka agū ugɛ umbɔ aka atsuke Uyohana ru ugborzī, unga abvui azīā Ugarhirhi.

¹³ Abɔruka Unazarat, azī asesa ru Ukafanahum, ukpurukpi uku uwe nggɔɔ ra angwī ukau ukugɔng ra abī Uzeburhun nu Unaftarhi.

¹⁴ Ngge itsuifer ubinkpi uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uishaya aka arherhe agɛ,

¹⁵ <<Abī Uzeburhun nu abī Unaftarhi, aka awu utsīndī ukau ukugɔng, ugar Azē Urdun,

Ugarhirhi aka awu atsen abi Uyahuda,

* **4:4** Àka anyā ikɛi: Iva 8.3. † **4:6** Àka anyā ikɛi: Amb 91.11,12. ‡ **4:7** Àka anyā ikɛi: Iva 6.16. § **4:10** Àka anyā ikɛi: Iva 6.13.

¹⁶ umə abika asei ru uzĩ
aka anyāmbə nggaa irhirhang.
Nu abirabε aka asei ra abĩ aki uzirhzĩ
akpe,
irhirhang iki irhangngge ru umbə.>>

¹⁷ Udzur ri ivang hā Uyesu aka atirhi
idzowe isarhe, agər age, <<Àka adzipa,
Iyerhe afā iki iyongge!>>

*Uyesu ayisu inera inaa abika adzui aberh
(Umar 1.16-20; Irh 5.1-11)*

¹⁸ Uyesu azērhā nu ubang Ukau
Ugarhirhi nukpi, unga anyā inera ivaa
angwēyi, Usiman uwuruwi umbə aki iyisa
Ubitru nu Uandarawu ungwēmbə. Anu
itang igber ru ukau, ubinkutsu umbə awu
abika adzui aberh.

¹⁹ Uyesu agər umbə age, <<Àka aba adəsa
umum, nu umum iwuri itsu umbi awu
abika adzui anera.>>

²⁰ Ivanga unyīng umbə aneke igbermbə
na adəsa unga.

²¹ Unga aka abəre anang hā na azĩ anyā
inera ivaa angwēyi ikēi, Uyaku ungwē
Uzabadi nu Uyohana ungwēmbə. Awu ru
ukhukhə amē nggu utēmbə Uzabadi, adēē
igbishi igbermbə. Uyesu ayisa umbə.

²² Kanying umbə anakukumbə
ukhukhə ha ru utēmbə na adəsa unga.

*Uyesu akerhuwe abi irhārḥā
(Irh 6.17-19)*

²³ Uyesu azērhā amaa Ugarhirhi,
amesuwe ra abā ifen-Nummbə, adzowe
Isarhe Iyiki Ize iyi Iyerhe Unum, na
akerhuwe uben irhārḥā nu ikpū ighighong
anera.

²⁴ Isarhe ri itsinga itērhā imaangge abĩ
Usuriya, anera akū abika agū ighighong
akarhārḥā na ahwa ayetnum nggu ikpū
irhārḥā, nu abi ípfu iyiki ibewe, nu abi
irhārḥi izurh, nu abika afər uzērhā
adambə, unga akerhuwe umbə.

²⁵ Anera arherhe aka adzeku Ugarhirhi,
nu iteu usəka umbə iki iyisa Udikaforhi,
nu Urusharhima, nu Uyahudiya nu ugar
Azē Urdun adəsa unga.

5

*Idorh ni itsi igūa
(Irh 6.20-23)*

¹ Ivangye Uyesu aka anyā ikikəng anera
arherhe, unga afū asei ni itsi igūa. Angwē
imesanga aba ru unga.

² Unga atirha amesuwe umbə age,

³ <<Idorh iwu iyi abirabε aka awe atsūwā
ri ipfumbə,

ubinkutsu Iyerhe afā iwu iyimbə

⁴ Idorh iwu iyi abi ighongamən,
ubinkutsu awuri idəngukumbə
amənmə.

⁵ Idorh iwu iyi abika adəər,
ubinkutsu ukam upfung
uwuri iwe ukpumbə.

⁶ Idorh iwu iyi abirabε aka agū imerh
nu ugō irhirhika,

ubinkutsu umbə awuri ishurmbə.

⁷ Idorh iwu iyi abika acucorhe,
ubinkutsu awuri icorhukumbə umbə.

⁸ Idorh iwu iyi abi amən aka atən,
ubinkutsu umbə awuri inyāmbə
Unum.

⁹ Idorh iwu iyi abika atsu ididəər,
ubinkutsu awuri iyisa umbə angwē
Unum.

¹⁰ Idorh iwu iyi abika ahwa uver ri
irhirhika,
ubinkutsu Iyerhe afā iwu iyimbə.

¹¹ <<Idorh iwu iyimbi ivang anera iki
irhena umbi, ayəm umbi, na arherhuwa
umbi ikpū iki ibewe ri itsimum.

¹² Àka agəm akarhārḥā, ubinkutsu umbi
awuri ikpo itosa irheirhe ra afā, ubinkutsu
rimi hā umbə aka ayəm abika asəm
Arherhu-Num abi inggbaashia.

*Angwā nu irhirhang
(Umar 9.50; Irh 14.34-35)*

¹³ <<Umbi awu angwā abīā. Bər angwā
aba ashike nu itonga ake, awuri ikorha
aguse na atsu ake awe angwā ikēi? Awuri
ishike ru ugarh, awuri ititare ake na
anera azērhā nu ake.

¹⁴ <<Umbi awu irhirhang upfung.
Uteukpi uku udzin nu igū asi ídēē awəmbə
ukpə.

¹⁵ Unera asi ítsu irhirhang na awəka
ngge ri ikikīl. Nu ngge iki iwe rimi, awuri
idene ngge idēē ra anang idēēngge nu ngge
irhange uben unera ri iya.

¹⁶ Rimi hā, àka aneke irhirhangmbi
irhang ra anera, ngge ítsu umbə anyā itser
iyiki izembi na akpoi Utēmbi uwu afā.

Itsuiſer iyi Ikpem

¹⁷ <<Niba akaimbi iferhkɔ uge umum ĩba ififŕhuwe ĩkpem Umusa use itseng abika asɔm Arherhu-Num. Umum isi ĩbamum ififŕhuwe ngge, bɔr umum ĩba itsu ngge itsuiſer.

¹⁸ Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, utseku afã nu abĩ awuri imaa, uko ishia ra arherhe ĩkpem Umusa isi ifŕrhũngge utseku umbɔ aki itsu abina kishoo atsuaſer.

¹⁹ Uwuruwi aka azharhuwe ungwērhi ishia unying ri Ikpem na amesuwe anera akorha ngge, awuri iyisa unga uku ucia ri Iyerhe afã, bɔr uwuruwi aka adɔsa ngge na amesuwe ngge, awuri iyisa unga nggaa uner ri Iyerha afã.

²⁰ Umum idɛyiwa umbi uge irhirhikambi iba isi inangngge iyi abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, umbi asi ĩtsĩmbi ri Iyerhe afã.

Imesa ri itsi avɔm (Irh 12.57-59)

²¹ <<Umbi aka agũmbi umbɔ aka adɛyiwe atokamen isha age, <Àka niba afermbi unera,* nu uwuruwi aka afer uner awuri itsu uvau nu unga.>

²² Bɔr umum idɛyiwa umbi uwuruwi aka agũ avɔm nggu undɔkanga awuri itsu uvau nu unga. Ikei uwuruwi aka ayisu undɔkanga age, <Ibɛm,> umbɔ awuri ikũna unga azĩ ra anang aka atsu uvau. Bɔr uwuruwi aka agɔr undɔkanga age, <Ugugge!> unga awuri ĩtsĩ ri igbaigba idzũũ urha.

²³ <<Nggee, ungo uba udẽẽngo idzowe izũwã nu uyitta uge uwɔɔ awu ra avɔm nggu ungo,

²⁴ uneke izũwã hã ra asu ubeu ha kata. Ugbaashia uzĩ umbi agbisha nggu uner ha. Mɔce nu uba adzowe izũwãngo.

²⁵ <<Unera aba atsuka arherhe ri itsingo ru udzɛpurhe uku uvarha arherhe, àka agbisha nu utsĩndĩ ifetem, iba ishingge rimi unga awuri igbopuwe ungo nggu uwuku atsu uvau, uwuku utsu uvau atsuke ungo ra abok ambow umbɔ agbange ungo ru ugborzĩ.

²⁶ Umum indɛyiwa ungo idzidzerhe, ungo usi idzekɔ umɔ utseku ungo iki ifai umaa ukobo ha umbɔ aka atsu ungo ififai.

Imesa ri itsi arhim itoma-dak

²⁷ <<Umbi aka agũmbi umbɔ aka agɔr age, <Niba utomungo-dak.>†

²⁸ Bɔr umum idɛyiwa umbi uge ubɛn unera aba arhisa ukutsɛrh irhi anyɔna, unga aka atomunga-dak nggu utserh ha ra amennga.

²⁹ Usungo ukpu ubok ugha uba uwuri itsuka ungo ra arhim, uhor ukpɔ utare. Ugba ungo ushiɔ ru ugau ukpɔɔ ukpu iyorngo nu umbɔ aka itare iyorngo kishoo ri idzũũ urha.

³⁰ Ubok ughango uba itsukakpɔ arhim ru ungo, uzharha ukpɔ utare. Ugba ungo ushiɔ ru ugau ukpɔɔ ri iyorngo nu iyorngo kishoo iki ĩtsĩ ri idzũũ urha.

Izharhuwe itsɛrh (Umat 19.9; Umar 10.11-12; Irh 16.18)

³¹ <<Aka agɔrmbɔ uge, <Uwuruwi aka itsũwe utsɛnga, awu ufang unga adzowe ubvur izharhuwe itsɛrh.>‡

³² Bɔr umum idɛyiwa umbi uge ubɛn unera aka atsũwe utsɛnga ri ida iwe ru uvau itoma-dak, atsuke unga ru utsĩndĩ itoma-dak. Nu uwuruwi aka apfunu utserh uwuku uwuwayi ha, uner ha atoma-dak.

Uyirh

³³ <<Ikei umbi aka agũmbi umbɔ aka adɛyiwe atokamen age, <Àka niba azharhukumbi uyirh, bɔr imẽẽngge ungo utsuſer ubinkpi ungo uku uyirhe Uteijee.>

³⁴ Bɔr umum idɛyiwa umbi uge niba ayirhmbi uyirh. Niba ayirhmbi nggu afã, ubinkutsu afã awu anang isei Unum.

³⁵ Niba ayirhmbi nggu upfung, ubinkutsu awu ubin uku utsorhe andaidaknga, use nggu Urusharhima, ubinkutsu awu uteu Uyerhe Ukugɔng.

³⁶ Niba uyirhɔ nggu itsingo, ubinkutsu ungo usi idẽẽ utsu igwar unying iwengge iki iterha use iki ifirhã.

³⁷ Imẽẽngge umbi agɔr age <Ĩĩ> use <Ĩĩ>. Ubɛn ubinkpi uku utɔngkpɔ rimi idzeku uwuku ubewe ha.

* 5:21 Àka anyã ikei: Idzi 5.21. † 5:27 Àka anyã ikei: Idzi 20.14. ‡ 5:31 Àka anyã ikei: Iva 24.1.

Ififai (Irh 6.29-30)

³⁸ <<Umbi aka agũmbi umbɔ aka agər agɛ, <Unera aba atsũwũka usungo, umbɔ atsũwe usu ukpunga, nu unera aba atsũwũka unyĩngɔ, umbɔ atsũwe unyĩ ukpunga.>§

³⁹ Bər umum idɛyiwa umbi ugɛ niba afaimbi iyiki ibewe nggu iyiki ibewe. Unera aba akwɛra ungo nu utam ubok ugha, udzipuwe utam ukpu uvaa ikɛi.

⁴⁰ Unera aba atsuka arherhango ra anang aka atsu uvau na abeenga ivur atorhango, udzowe nggu atorho akagɔnga ikɛi.

⁴¹ Unera aba atsu ungo uzɛrhũngɔ ru ukirhomita unying, uzĩ nggu unga akirhomita avaa.

⁴² Udzowe uwuruwi aka aba ibibee ru ungo, niba udzipukɔ undzing nu uwuruwi aka abee ikɔw ru ungo.

Àka abema anggamtsakmbi (Irh 6.27-28,32-36)

⁴³ <<Umbi aka agũmbi umbɔ aka agər agɛ, <Ubemu undɔkango nu ukpɛɔ uwuku ukpɛ ungo.>*

⁴⁴ Bər umum idɛyiwa umbi ugɛ, àka abemu uwuku ukpɛ umbi na afɛne-Num ru abika adzaa umbi uver.

⁴⁵ Rimi hã umbi awuri iwe ru nyaka angwɛ idzidzɛrhe abi Utɛmbi ra afã. Unga atsu unum urhang ra abika aze nu abika abewe, na atsu inai idoi ra abika arhurhika nu abirabɛ aka asi irhikumbɔ.

⁴⁶ Umbi aba abema abirabɛ aka abema umbi ukpekũ, umbi awuri ikpo ikpũ ugbetu ukusong? Use abika ayɛi ikirbi abĩ asi ikorhumbɔ rimi?

⁴⁷ Umbi aba akpurha aghwe anermbi, umbi akorhu use anang abɔɔ? Abi uzĩ asi ikorhumbɔ rimi hã?

⁴⁸ Àka awe andzumunga ri irhirhika, ru nyaku Utɛmbi uwu afã aka awu undzumunga ri irhirhika.

6

Adzowe izũwã

¹ <<Àka angwɛdzɛn utsur itser iyi irhirhikambi iwengge iyi anera aka inyã.

§ 5:38 Àka anyã ikɛi: Idzi 21.24; Urha 24.20; Iva 19.21.

Umbi aba akorhe rimi, umbi asi ikpombi itosa ru Utɛmbi uwu afã.

² <<Ngge itsu ivangyɛ ungo uku uwuri idzowe abika abubee, niba urherhungo ake ra awiya, ru nyaka abi ukpukpeta aki ikorhe ra abã ifɛn-Num nu atsĩndĩ ngge itsú anera akpoi umbɔ. Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, umbɔ aka ayɛi itosambɔ niyɔ.

³ Bər ivangyɛ ungo uku iyike uner uwuku ububee, niba uneke uner uwɔɔ ahwɛnga ubinkpi ungo uku ikorhe.

⁴ Ngge itsu izũwã ungo ima iwe ri iwɔk. Mɔcɛ Utɛngo, uwuku unyã ri iwɔk, ama adzaa itosango.

Ifɛn-Num (Irh 11.2-4)

⁵ <<Ivang ifɛn-Nummbi, àka niba awɛmbi ru nyaka abi ukpukpeta, umbɔ abemi idɛɛ na afɛn-Num ra abã ifɛn-Num nu atsĩndĩ ru anera anyã umbɔ. Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, umbɔ aka ayɛimbɔ undzumu itosambɔ.

⁶ Bər ivangyɛ ungo iki ifɛn-Num, utsĩ ru ubãngɔ nu ufɔme angwĩ ubãã, ufɛnu Utɛngo uwuku uwe ri iwɔk. Utɛngo uwuku unyã ri iwɔk awuri idzidzaanga itosango.

⁷ Ivangyɛ umbi aka ifɛn-Num, àka niba adarhumbi ider arherhe ru nyaka abirabɛ aka asi ihwɛngmbɔ Unum. Umbɔ akaiferhkɔ ugɛ arherhe urherhe uwuri itsu umbɔ agũ.

⁸ Niba awɛmbi ru nyaka umbɔ. Utɛmbi ahwɛnga ubinkpi umbi aka abee nu umbi adərha afɛna unga.

⁹ <<Àka afɛn-Num rimine, << <A Utɛmɛn ra afã, atsam itsokngo isarsatake.

¹⁰ Iyɛrhango iba, ubinkpi ungo uku ubee umbɔ akorhe ru upfung ru nyaka umbɔ iki ikorhe ra afã.

¹¹ Uma udzaa ubinghamɛn ukpu irherɛ.

¹² Uma utsũwe arhimɛn, ru nyaka umɛn iki isaki itsũwe abika ashɔng umɛn.

¹³ Niba udarh umɛn uzĩɔ ru undeya, bər ufɔrh umɛn ri iyiki ibewe.>

* 5:43 Àka anyã ikɛi: Idzi 19.18.

¹⁴ Umbi aba atsūwūkumbi anera aka ashong umbi, Utēmbi uwu afā awuri itsūwānga umbi.

¹⁵ Bər umbi aba asi itsūwūkumbi anera aka ashong umbi, rimi hā Utēmbi asi itsūwūka arhimmbi.

Ikpem ighabin

¹⁶ <<Ivange umbi aka ikpem ighabin, niba asherhumbi unyēēmbi ru nyaka abi ukpukpeta aki ikorhe, umbō aka isaka asherhu unyēēmbō ra anera anyā umbō aka akpem ighabin. Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, umbō aka ayeimbo undzumu itosambō.

¹⁷ Bər ivange ungo uku ukpem ighabin, usorh asungo nu ukpai itsingo nu udzuka atsei,

¹⁸ utsur anera ahwengmbō ungo uku ukpem ighabin, bər Utengo ukpekū, aka awu ri iwāk. Nu unga, Utengo aka anyā ri iwāk, awuri idzidzaanga itosango.

Iwe ru ubin ra afā

(Irh 12.33-34)

¹⁹ <<Niba akong abin angwēmbi ru upfung, anangke adzurh nu ivivōō iki idakuwe ake, nu aveu aki itsī aveu ivēu.

²⁰ Bər āka atsu amēnmbi ri ikpo ugbeta ra afā, anangke adzurh nggu ivivōō asi idakuke ake, anangke aveu asi itsī aveumbō.

²¹ Ubinkutsu, anangke abinmbi aka awe, umō amēnmbi aka iwe ikēi.

Irhirhang iyor

(Irh 11.34-36)

²² <<Asu ake awu irhirhang iyor. Asungo aba akerke, iyorngo kishoo iwuri itak nggu irhirhang.

²³ Bər asungo aba asi ikerke, iyorngo kishoo iwuri iwe ru uzī. Uba irhirhang ru ungo iwu uzī, nggaa uzī hā uwu uguse!

²⁴ <<Unera asi idēē atōwūka itser ra ateiya avaa. Unga awuri ibema unying na akpēē uwōrō, unga awuri idzowe itsinga ru unying na akpēē uwōrō. Ungo usi idēē udzowukō itsingo ru Unum nu uhwek.

Niba agūmbi ighong

(Irh 12.23-31)

²⁵ <<Nggee umum idēyiwa umbi, niba agūmbi ighong ru ibibekmbi nu ubinkpi umbi aka igha, use ubinkpi umbi aka ihwa, use atorhake umbi aka itsim nu

ayormbi. Urhe usi inangmgbō ubingha? Iyor isi inangge atorho?

²⁶ Āka anyā anunu afā. Asi idoike asi igberke asi ikong atsuke ra angban. Bər Utēmbi uwu afā unga adzowe ighigha ake. Umbi asi iwu ru ugarh anangmbi ake?

²⁷ Ungamō ru umbi igū ighongnga idēē itomungge ivanga unying ri inumye unga aka ibek?

²⁸ <<Awu use utsu umbi agū ighong atorho? Āka arhi ifur arhum iki iseng. Isi itongge itser use inuw abin.

²⁹ Bər umum idēyiwa umbi, uyerhe Usorhomon ri igongnga kishoo unga anasi igbera idzam ru nyaki ifur unying.

³⁰ Unum aba agberuka idzam nu ubī arhum rimi, uku uwe irherē nu udā umbō akpīwe ru urha, asi igberanga umbi idzam, umbi abi imangmang iyiki ici?

³¹ Nggee niba agūmbi ighong age, <Umēn igha usee?> use <Umēn ihwa usee?> use <Umēn itsim usee?>

³² Abi uzī abee ikpū abin akere ha. Rimi hā Utēmbi uwu afā ahwēnga umbi abeembi abin hā.

³³ Bər āka agbaashia abee Iyerhe Unum nu irhirhikanga, nu abin hā kishoo awuri idzaambō umbi ikēi.

³⁴ Nggee niba agūmbi ighong iyi udā, ubinkutsu udā uwu nggu ayetnumkpō. Uben unuma ayetnum amēēke nggu ukpō.

7

Uneke itsu uvau ra anera

(Irh 6.37-38,41-42)

¹ <<Āka aneke itsu uvau ra anera, utsur umbō atsukambō umbi uvau.

² Ikpū uvauwi umbi aki itsuke anera, ikpū iyi ha umbō aka itsuka umbi. Ugbiuwi umbi aka akū amei, awuri ikū umgbō ha amei adzaa umbi.

³ <<Awu use utsu ungo urhi umbumbin ru usu undakango nu usi inyāō ungbūngkū uku uwe ru usungo?

⁴ Ungo ukorhu uguse nu ugōr undakango uge, <Uneke umum itsūwā umbumbin ru usungo,> nggayē ungbūngkūwi uwu ru usu ukpungo?

⁵ Ungo uner ukpukpeta, utirhu utsūwe ungbūngkū ru usungo, mōce nu urhi utai nu utsūwe umbumbin ru usu undakango.

⁶ <<Àka niba adzowukumbi íjui abin aka asar. Niba atarkumbi abinarhɔ aki imang ra arhede. Ake awuri ijang adak na adzipa anayiwa umbi.

Arhusa, abee, akwɛr angwĩ ubã
(Irh 11.9-13)

⁷ <<Àka afɛna awuri idzaambɔ umbi. Àka abee umbi awuri ikpikpombi. Àka akwɛr angwĩ ubã awuri itsuruwambɔ umbi.

⁸ Uɓɛn unerwi aka afɛna awuri iyɛisa, unga uwuku ububee awuri ikpoa, nu unga uwuku ukwɛr angwĩ ubã awuri itsurukumbɔ unga.

⁹ <<Awu ungamɔ ru umbi, ungwɛnga aba arhusa uborodi, unga awuri idzowe unga utarh?

¹⁰ Use unga aba arhusu ubɛrh, unga awuri idzowe unga ibvui?

¹¹ Umbi abi amɛn aka abewe aba ahwɛngmbi idzowe angwɛmbi abin aka aze, iwuri iwe iguse Utɛmbi ra afã aka idzowe abin aka aze ra abirabɛ aka ifɛna unga!

¹² Nggee uɓɛn ubinkpi umbi aka abee anera akorhuwa umbi, àka akorhuwe umbɔ rimi hã. Akɛɛ kishoo ake awu Íkpem Umusa nu abika asɔm Arherhu-Num.

Angwĩ akika apare nu akika atɛi
(Irh 11.9-13)

¹³ <<Àka atsĩ ra angwĩ ubã aka apare. Ubinkutsu anera arhɛrhɛ abika atsĩ ra angwĩ aka atɛi nu utsĩndĩ uwuku uzĩ itsitsĩm, utɛi.

¹⁴ Bɔr angwĩ ubã akika apare nu utsĩndĩ uwuku uzĩ ibibɛk ughong uzãrhã. Abika adɔsa umgbɔ asi irhembɔ.

Ucucii nu ikpũrhãngge
(Irh 6.43-44)

¹⁵ <<Àka angwɛdzɛn nggu abika asɔm Arherhu-Num igbɛrangwĩ. Umbi awuri inyã umbɔ ru nyaki ídɔi, bɔr idzidzɛrhɛ umbɔ awu íjui ngbako iyɛ imerh iki ifɛr akarhãrhã.

¹⁶ Umbi awuri ihwɛng umbɔ ri ikpũ itsermbɔ. Awuri idɛɛ akɔɔrmɔ ikpũrhã inebi ru ucucii ididɔk, use awuri ikpombɔ uvorhvo ri ididɔk?

¹⁷ Rimi hã uɓɛn ucucii uwuku uze uku usaku ughwɛr ikpũrhã iyiki ize, bɔr ucucii

uku ubewe uku usaku ughwɛr ikpũrhã iyiki ibewe.

¹⁸ Ucucii uwuku uze usi ídɛɛ ughwɛrmgbɔ ikpũrhã iyiki ibewe, rimi hã ucucii uwuku ubewe usi ídɛɛ ughwɛrmgbɔ ikpũrhã iyiki ize.

¹⁹ Uɓɛn ucucii uku usi íghwɛrmgbɔ ikpũrhã iyiki ize, umbɔ awuri igbɛr atsuku urha.

²⁰ Nggee, awu ikpũrhãke awuri itsu umbi ahwɛng ake.

Umum isi ihwɛng umbi
(Irh 13.25-27)

²¹ <<Asi iwea uɓɛn unera aka igɔr umum agɛ, <A Uteijee, a Uteijee,> awuri itsĩ ri Iyɛrhɛ afã, bɔr awu uwuruwi ukpekũ aka akorhu ubinkpi Utɛmum uwuku uwu ra afã aka abee.

²² Ru unum hã anera arhɛrhɛ awuri igɔr umum agɛ, <A Uteijee, a Uteijee! Umɛn isi isɔmmɛn Arherhu-Num ri itsokngo, nu ri itsokngo umɛn iki iwayiwe ípfu iyiki ibewe ri ikorha abin idzeu arhɛrhɛ?>

²³ Mɔcɛ umum iki igɔr umbɔ ugɛ, <Umum isi ihwɛng umbi. Àka asombi ru umum, umbi abika akorhe iki ibewe.>

Uner idzin itsoi nu ugue uner idzin
(Irh 6.47-49)

²⁴ <<Nggee uwuku ugũ arherhamum na atɔ itser nggu ake, unga awu ru nyaku uner itsoi uwuruwi aka adzin iyanga ni ifa.

²⁵ Mɔcɛ inai idoi, amɛ adzek, ugba uso ukwɛr iya ha. Ike isi igbake ubinkutsu, adzin ike ni ifa.

²⁶ Bɔr uwuku ugũ arherhamum na akpɛɛ itɔ itser nggu ake, unga awu ru nyaku ugugge uwuruwi aka adzin iyanga nu uzuzɛu.

²⁷ Inai idoi, amɛ adzek, ugba uso ukwɛr iya ha, igbigba ike ibewungge.>>

²⁸ Ivangyɛ Uyesu aka amaa irherhe abin akɛɛ, ikikɔnga idzedzeu imesanga,

²⁹ ubinkutsu unga amesuwe umbɔ ru nyaku unerwi aka awe ru ijee, asi iwea ru nyaka abika amesuwe Ikpemmbɔ.

8

Uner ingbim
(Umar 1.40-45; Irh 5.12-16)

¹ Ivangye Uyesu aka acipuwa ri igũ hã, anera arherhe aka adɔsa unga.

² Uner ingbim uwɔɔ aba atararhu ra anangnga na agɔr age, <<A uteiya, ungo uba ubemungo, ungo udẽẽ usarango umum.>>

³ Uyesu aberu uboknga abanga unga na age, <<Umum Ìbeemum, usar!>> Kanying ingbimnga ikerhungge.

⁴ Mɔce Uyesu agɔr unga age, <<Niba udeyiƙɔ unera. Bɔr uzĩ, udeyiwe itsingo ru uwuku udzowe idɛm-Num, nu udzowe izũwã ru nyaki Íkpem Umusa iki itsu. Ngge iwe ideka ru umbɔ uge ungo uku ukerhungo.>>

*Imangmang unggbaashi
abi iwa Uroma
(Irh 7.1-10; Uyoh 4.43-54)*

⁵ Ivangye Uyesu aka atsĩ ru Ukafanahum, uteiya abi iwa Uroma uwɔɔ aba ashɔrhũ Uyesu ama ayike unga.

⁶ Age, <<A uteiya, ugãrhãmum ashai iyor awe ri iya, anu igũ ighong akarhãrhã.>>

⁷ Uyesu agɔr unga age, <<Umum iwuri iba ikerhukũ unga.>>

⁸ Unggbaashi abi iwa Uroma ha agɔr age, <<A uteiya, umum isi imẽẽmum ungo iki iba ri iyamum. Bɔr urherhu urhem ukpekũ, ugãrhãmum hã awuri ikerhunga.

⁹ Umum iwe ru ubok ijee, abi iwa abɔɔ awu ru ubokmum. Igɔr uwere ingge, <Uzĩ,> unga azĩã, nu uwɔrɔ ingge, <Uba,> unga abanga. Umum iba igɔr ugãrhãmum ingge, <Ukorhe rimine,> unga akorhe.>>

¹⁰ Ivangye Uyesu aka agũ rimi, unga adzeidzeu na agɔr abika adɔsa unga age, <<Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, ru Uisrairha kishoo umum inasi ikpomum uwuku uwe ru imangmang ikerketange ru nyaki iyere ha.

¹¹ Umum igɔr umbi uge anera arherhe awuri idzeki igɔkpee nu udiku urhe, aba ase nggu Uibrahim, Uishaku nu Uyakubu agha irhowa ri Iyerhe afã.

¹² Bɔr awuri itare irhe abi Uisrairha ra awiya ru uzĩ, anangke umbɔ aka iciu akpe nggu itãĩ anyĩ.>>

¹³ Mɔce Uyesu agɔr uteiya abi iwa Uroma hã age, <<Uzĩ! Iwuri ikerhungge ru

nyaka ungo uku uwe ru imangmango.>> Kanying ugãrhãnga akerhunga ri ivang hã.

*Uyesu akerhuwe anera arherhe
(Umar 1.29-31; Irh 4.38-39)*

¹⁴ Ivangye Uyesu aka atsĩ ri iya Ubitru, unga anyã uya utserha Ubitru anu nu ukoma iyora imani.

¹⁵ Unga abangu uboknga imani iyor ha inekungge unga. Uya ha asok akorhuwe unga ubingha.

¹⁶ Urhe uku uwe, umbɔ akũ anera arherhe abika awe ru ípfu iyiki ibewe aba ru unga. Unga akũ irhem awayiwe ngge na akerhuwe abi irhãrhã kishoo.

¹⁷ Akorha akere ngge itsuifer ubinkpi umbɔ aka arherhe ra angwĩ uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uishaya age, <<Unga nyanguwe irhãrhãmen, unga akerhuwe ighongamen.>>*

*Ayetnum akika adɔsu Uyesu
(Irh 9.57-62)*

¹⁸ Ivangye Uyesu aka anyã nggaa ikikɔng anera iki idzipa unga, unga atsu umbɔ agar ukau ha azĩ ugar ukpɔrɔ.

¹⁹ Mɔce uner uwuku umesuwe Ikpem aba agɔr unga age, <<A umarhem, umum idɔsa ungo izĩ uben anang ungo iki izĩ.>>

²⁰ Uyesu adzipa agɔr unga age, <<Íjui ngbako iyiki ici iwengge ri ingwĩngge, anunu ikei aweke ra ashiyake, bɔr Ungwẽ-Ner ashia ra anangke unga aka itsu itsinga.>>

²¹ Ungwẽ imesa uwɔɔ agɔr unga age, <<A uteiya, uneka umum inggbaashia izĩ ãdzake utemum.>>

²² Bɔr Uyesu agɔr unga age, <<Udɔsa umum, uneke abika akpe adzake abika akpembɔ.>>

*Uyesu adɔte ugba inai
(Umar 4.35-41; Irh 8.22-25)*

²³ Mɔce unga atsĩ ukhukhɔ amẽ, angwẽ imesanga adɔsa unga.

²⁴ Kanying ugba ukerketakpɔ usoyi ru ukau amẽ hã, amẽ asoyi atsĩrhã ru ukhukhɔ ha. Bɔr Uyesu awu ru urhɔ.

²⁵ Angwẽ imesa azĩ azita unga, agɔr age, <<A uteiya, ufɔrha umen! Umen iki iwuri itsĩmmen!>>

* 8:17 Àka anyã ikei: Uish 53.4.

²⁶ Unga agər umbə agɛ, <<Umbi abi imangmang iyiki ici, awu use utsu umbi agū iwei rimi?>> Məcɛ unga asok atserhu ugba nu ubvun ukau ha. Ukpə kishoo udər uku utata.

²⁷ Anera adzeidzeu na arhusa agɛ, <<Awu ikpū uner uwukusong nuwi? Ugba nu ubvun ukau ikei agūna unga!>>

Ikikerhuwe inera ivaa abi ipfu iyiki ibewe

²⁸ Ivangyɛ unga aka atsī ugar ukpərə ra abī abi Ugadara, inera ivaa abi ipfu iyiki ibewe aka adzek ra anang adzak anera agbopa unga. Umbə awu ubin iwei akarhārḥā, ngge itsu anera asi idēē adəsumbə utsīndī ḥā.

²⁹ Umbə atsu ivum agɛ, <<A Ungwē Unum, ungo uba itser use ru umən? Ungo uba idzaa umən uver ri ivanga idərhi iwe?>>

³⁰ Ukhapa ru umbə, ukpui arhede arherḥe udēē ughāwā.

³¹ Ipfu iyiki ibewa ha ishārḥū Uyesu igɛ, <<Ungo uba uwayikə umən, utsu umən itsī ru ukpui arhede ukpərə.>>

³² Məcɛ unga agər ngge agɛ, <<Àka azī!>> Ngge idze izī ru ukpui arhede ha, ake asok atī acipa nu ughoghor abang ukau ha agba atsī ra amē akpeke.

³³ Abi ughāwā arhede ha atī atsī ru utepa adzowe isarhe ha kishoo, nu ubinkpi uku ukorhe ra abi ipfu iyiki ibewa ha.

³⁴ Məcɛ kishoo anera ru utepa adzek agbangu Uyesu. Ivangyɛ umbə aka anyā unga, umbə ashārḥā unga ama asoka ra abīmbə.

9

Uyesu akerhuwe uner ushayi iyor (Umar 2.1-12; Irh 5.17-26)

¹ Uyesu atsī ukhukḥə amē, agar azī uteunga.

² Aner abə akū uner ishayi iyor aba ru unga, anu nu ufar. Ivangyɛ Uyesu aka anyā imangmangmbə, unga agər ushayi iyor ha agɛ, <<Niba ugūo ighong ungwē ha, umbə aka atsūwāmbə arhimngo.>>

* **9:13** Àka anyā ikei: Uho 6.6.

³ Məcɛ abə abika amesuwe Ikpem agər adəkambə agɛ, <<Utsak uwurɛ arhenu Unum!>>

⁴ Bər Uyesu ahwənga ubinkpi umbə aka akaiferḥkə, unga agɛ, <<Awu use utsu umbi akaiferḥkə iyiki ibewe ra amənmbi rimi?

⁵ Akasong asi ighongke irherhe, igər ugɛ, <Umbə aka atsūwāmbə arhimngo,> use igər ugɛ, <Usisok uzērḥā?>

⁶ Bər umum ibee umbi ahwəng ugɛ Ungwē-Ner awea ri ijee iyiki itsūwe arhim ru upfung.>> Məcɛ unga agər ushayi iyor ha agɛ, <<Usisok ufetu ufarngo uzī ri iya.>>

⁷ Nu utsa ha asok azīā ri iyanga.

⁸ Ivangyɛ ikikəng anera iki inyā rimi iwei ifər umbə. Umbə akpoi Unum, aka adzowe anera ikpū ijee ha.

Uyesu ayisu Umatiyu (Umar 2.13-17; Irh 5.27-32)

⁹ Uyesu awu ru azērḥā na anyā utsawə agburh Umatiyu aseī ra anang aka ayēi ikirbi abī. Uyesu agər unga agɛ, <<Udəsa umum.>> Məcɛ Umatiyu asok adəsa unga.

¹⁰ Uyesu aseī ighabin ri iya Umatiyu, abika ayēi ikirbi abī nu abirabɛ umbə aka anyanga umbə awu abi arhim arherḥe, aba agha nggu unga nu angwē imesanga.

¹¹ Ivangyɛ abi Ufarisi aka anyā rimi, umbə arhusa angwē imesanga agɛ, <<Awu use utsu umarhemmbi aseī igha ubingha nggu abika ayēi ikirbi abī nu abi arhim?>>

¹² Ivangyɛ Uyesu aka agū rimi, unga agɛ, <<Abika aker asi ibeembə uner agəu, bər abi irhārḥā abee.

¹³ Àka azī amesa agben itsəng Arherhu-Num akirakɛ aka agər ugɛ, <Umun ibee umbi awe ra atorḥ, isi ībeemum idəm-Num.>* Umum isi ībamum iyisa abika akaiferḥkə ugɛ umbə arhika, umum ība iyisa abirabɛ aka ahwəng ugɛ umbə awu abi arhim.>>

Arhusa arherhe ikpem ighabin (Umar 2.18-22; Irh 5.33-39)

¹⁴ Məcɛ angwē imesa Uyohana aba arhusa unga, agɛ, <<Umən nggu abi Ufarisi ikpemmen ighabin, bər awu use utsu angwē imesango asi ikpemmbə?>>

¹⁵ Mɔcɛ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Awu use itsu awɛrhu uner utsɛrh uwuku ufa awe ru idamɛn nu uner ha ana awe nggu umbɔ? Ivanga niyɔ ibarɔ awuri inyɔnguwe uner utsɛrh uwuku ufa ha na abɔre umbɔ. Ivang hã niyɔ umbɔ aka ikpem ighabin.

¹⁶ <<Unera asi ikũ atorho aka afa asɔr abipa atorho aka agbe. Ubinkutsu, aka afa ha awuri ishĩrhã avaate aka agbe ha. Ivivaar ha iwuri inangge iyi inggbaashia.

¹⁷ Ikei unera asi itsuka amɛ inebi aka afa ra ambãĩ aka agbe. Umbɔ aba akorhumbɔ, ambãĩ hã awuri iyar. Amɛ inebi ha awuri igba, ambãĩ hã awuri iwe ibɛm. Īĩ, aka isaka atsu amɛ inebi aka afa ra ambãĩ aka afa, nu ake asi íyarke ra amɛ inebi adzek agbake.>>

*Ukom unakutserh nu ukutserh uwuku ughong
(Umar 5.21-43; Irh 8.40-56)*

¹⁸ Uyesu anu isɔme umbɔ akɛɛ ha, unggbaashi uwɔɔ ru ubã ifɛn-Nummbɔ aba atararhu ra anangnga na agɛ, <<Unapmum anai ikpe. Bɔr uba utsorhu ubokngo nu unga awuri ibɛka.>>

¹⁹ Uyesu asok aziã nggu unga, nu angwɛ imesanga adɔsa unga.

²⁰ Mɔcɛ utserh uwɔɔ aka atsĩã imeka usɔkdũmɛn nggu irhãrhã umɛɛ aba ra andzing aba abangu ifɛn atorho Uyesu.

²¹ Unga agɔr ra amɛnnga agɛ, <<Umum ĩba ĩbangumum ifɛn atorhanga umum iwuri ikerhumum.>>

²² Ivangyɛ Uyesu aka adzipa anyã unga. Unga agɛ, <<Niba ugũo ighong unapmum. Imangmangngo ngge ikerhuwa ungo.>> Kanying utserh ha akerhunga.

²³ Ivangyɛ Uyesu aka aba atsĩ ri iya unggbaashi ha, anyã abika abar aserhwa nu ikikɔng anera iki igwarha arherhe.

²⁴ Unga agɛ, <<Àka asombi. Una hã anasi ikpea bɔr awe ru urhɔ.>> Bɔr umbɔ anyĩrhã unga.

²⁵ Anera aka adzek amaa, unga atsĩ adzur ubok una hã, una hã asok adɛɛ.

²⁶ Isarhe arherhe ha itêrhã imaangge abĩ hã.

Uyesu akerhuwe uner ibvuta nu igbau

²⁷ Uyesu aka azêrhã aneke anang hã, abi ibvuta avaa adɔsa na atsarhi irhakmbɔ

agɔr agɛ, <<Ucorhuwa umɛn Ungwɛ Udauda!>>

²⁸ Ivangyɛ Uyesu aka atsĩ ri iya, abi ibvuta ha aba ru unga, unga arhusa umbɔ agɛ, <<Umbi awembĩ ri imangmang ugɛ umum idɛɛ ikorhuwamum akɛɛ?>>

Umbɔ agɔr unga agɛ, <<Īĩ, Uteijee.>>

²⁹ Unga abanga asumbɔ na agɛ, <<Ri imangmangmbi neke ngge ikorhe ru umbi.>>

³⁰ Asumbɔ ayanguke. Uyesu agbiite atombɔ akarhãrhã agɛ, <<Niba adɛyikumbi unera akɛɛ ha.>>

³¹ Bɔr umbɔ adzek atêrhã arherhe ha amaa kishoo abĩ hã.

³² Umbɔ aka adzek ra awiya, umbɔ akũ uner uwɔɔ aka awe ru ipfu iyiki ibewe iki ikɛnngge unga arherhe aba ru Uyesu.

³³ Ivangyɛ umbɔ aka awayiwe ipfu iyiki ibewe ha idze, uner igbau ha atirhunga arherhe. Ikikɔng anera idzedzeu ni igɔr igɛ, <<Anasi inyãmbɔ ikpũ ifɛrhɛ rimi ru Uisairha.>>

³⁴ Bɔr abi Ufarisi agɛ, <<Nggu ijee uyɛrhe ipfu iyiki ibewe unga iki ikũ atsusuwe ipfu iyiki ibewe.>>

Abi itsera awu ukunjiir

³⁵ Uyesu adɔsi iteu iyiki igɔng nu iyiki ici kishoo, amesuwe ra abã ifɛn-Nummbɔ. Adzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Iyerhe afã, na akerhuwe anera ru kishoo ikpũ irhãrhã nu ighighong.

³⁶ Ivangyɛ unga aka anyã anera aka akɔng arherhe, unga agũ atorh umbɔ, ubinkutsu, umbɔ awe ru uver akarhãrhã na ashimbɔ ru uner uwuku uyike. Umbɔ awe ru nyaki ídɔiyɛ iki ishingge ru uner idzɛu.

³⁷ Mɔcɛ unga agɔr angwɛ imesanga agɛ, <<Igbera abin iwe irhɛirhɛ, bɔr abi itsera awe ukunjiir.

³⁸ Àka ashãrhũ Uteijee uwu igbera abin, unga adene abi itser ri icang igbera abinnga.>>

10

*Uyesu ayisa angwɛ imesanga
(Umar 3.13-19; Irh 6.12-16)*

¹ Unga aka ayisa angwɛ imesa usɔkdũmɛn aba ru unga, unga adzowe umbɔ ijee iyiki itsũwe ipfu iyiki ibewe na

akerhuwe uben ikpũ irhãrhã nu ighighong.

² Atsok abi itser Uyesu ha ake usokdũmen hã, uwu inbgaashia, Usiman uwu umbõ iki iyisa Ubitru, nu Uandarawu ungwẽmbõ, Uyaku ungwẽ Uzabadi nu Uyohana ungwẽmbõ,

³ Ufirhibu, Ubatorhomi, Utoma nu Umatiyu uner uwuku uyeisu ikirbi abĩ, Uyaku ungwẽ Uharhfa, Utaddiyu,

⁴ Usiman uner Ukan'ana nu Uyahuda Uiskariyoti, uwuku ugha adaknga.

*Uyesu adene angwẽ imesanga
(Umar 6.7-13; Irh 9.1-6)*

⁵ Uyesu adene usokdũmen hã age, <<Niba azĩmbi ra atsen abi Uyahuda use atsi ru uben uteu Usamariya.

⁶ Àka azĩ ri idoi iyiki igwir iyi Uisrairha.

⁷ Ri izizĩmbi, àka adzowe isarhe iyerẽ age, <Iyerhe afã iki iyongge.>

⁸ Àka akerhuwe abi irhãrhã, àka azituwe abika akpe, àka asare abi ingbim, àka atsusuwe ípfu iyiki ibewe. Umbi ayei ijee ha izũwã, àka atõ itser nggu ngge izũwã.

⁹ Niba akpõmmbi uzinarhi use uazurhfa use ubinkpi uku uwu ru nyaku uhwek ri ibvukmbi.

¹⁰ Niba nyangumbi ukpoka ru uzẽrhã hã, use atorho avaa, use abadak avaa use igbong, ubinkutsu, uner itser amẽẽ ikpo ubingha.

¹¹ <<Uben uteu ukugõng use uku uci umbi aka itsĩ, àka abee uner uwuku urhurhika umõ. Àka ase ri iyanga utseku isisokmbi.

¹² Ivangyẽ umbi aka itsĩ ri iya ha, àka aghwe umbõ.

¹³ Iya ha iba ibemuke umbi, neke ididõrambi iwe umõ, bõr ike iba isi ibemuke, ididõrambi ibvui iba ru umbi.

¹⁴ Unera aba asi iyeisa umbi use akpea ato ra arherhambi, àka awashuwe uzurhu uwu adakmbi ivangyẽ umbi aka idze ri iya ha use uteu ha.

¹⁵ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, uver uteu ha use iya ha uwuri unangkpõ ukpu aner Usõdõm nu Ugomora ru unum ukpuku uvarha arherhe.

*Ayetnum akõ abarõ
(Umar 13.9-13; Irh 12.11-12; 21.12-19)*

¹⁶ <<Umun idena umbi adzek ru nyaka idoi ra ateu íjui ngbako. Nggee àka awe ru itsoi ru nyaki íbvui na ashimbi ri iki ibewe ru nyaka anurhe.

¹⁷ <<Àka akpõm amẽnmbi nggu anera, umbõ awuri iden umbi ra ateu akakũ na akwẽr umbi ra abã ifen-Nummbõ.

¹⁸ Ri itsimbi aka adõsa umum, umbõ awuri ikũna umbi azĩ ra asu agomna nu ayerhe ru nyaka abi idekamum ru umbõ nu atsen abi Uyahuda.

¹⁹ Bõr ivangyẽ umbõ aka idzur umbi, niba agũmbi ighong ubinkpi umbi aka irherhe use umbi irherhe uguse. Ri ivang hã awuri idzaambõ ubinkpi umbi aka irherhe.

²⁰ Asi íwea umbi irherhe, bõr Ipfu Utembi ngge irherhe ra angwĩmbi.

²¹ <<Ungwẽyi awuri idzowe ungwẽmbõ umbõ afere, utei ikei awuri idzowe ungwẽnga. Awekaci ikei awuri iwu ri igamtsak nggu ateimbõ utseku umbõ aka itsu umbõ afere umbõ.

²² Anera kishoo awuri ikpẽna umbi ri itsokmum. Bõr kishoo uwuku ubima utseku imimasha awuri ikpoa ififõrh.

²³ Umbõ aba adzaambõ umbi uver ra anang akõõ, àka atĩ azĩ anang akõõ. Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, Ungwẽ-Ner awuri ibanga nu umbi anasi imaambi itsĩrhĩ iteu Uisrairha kishoo.

²⁴ <<Ungwẽ imesa asi inanga umarhemnga, use ugãrhã ananga uteiyanga.

²⁵ Ungwẽ imesa awe ra anggõm unga aka awe ru nyaku umarhemnga nu ugãrhã ru nyaku uteiyanga. Umbõ aba ayisa umum iki iwe uteiyambi uge Uba'arhzaburh uyerhe ípfu iyiki ibewe, awuri iyisa umbi nggu itsok ha anangmbõ umum!

*Unerwi aka amẽ umbõ agũ iwei unga
(Irh 12.8-9)*

²⁶ <<Nggee niba agũmbi iwei umbõ. Ubin ushikpõ umbõ aka afõm, ukpõ uku usi idzekpõ, use ri iwõk umbõ aka asi íhwẽngmbõ.

²⁷ Abinke umum iki isõma umbi ru uzĩ, àka asõme ake ri irhirhang. Abinke aka akhewa ra atombi, àka adũwã ake ra atsi uvi.

²⁸ Niba agũmbi iwei abika afere iyor b̄or asi idēē af̄erm̄b̄o ipfu. Nu ngge iki iwe rimi, aka agũ iwei uwuruwi aka idēē afere iyor nu ipfu kishoo ri idzũ urha.

²⁹ Asi iwea ahwirhḡom avaa umb̄o aki igoshe ukobo unying? Nggee unying usi igbamgb̄o ra abĩ Ut̄embi aka asi ihw̄enga umgb̄o.

³⁰ Nu uko igwar itsimbi umb̄o aka avuvarha ngge.

³¹ Nggee niba agũmbi iwei, umbi anangmbi ahwirhḡom ugarh idiki irh̄eirhe.

³² <<Ub̄en unera aka ad̄eyiwe itsinga uge unga awu uwu umum ra asu anera, umum iwuri id̄eyikũ unga awu uwu umum ra asu Ut̄emum ra af̄a.

³³ B̄or ub̄en unera aka at̄seyinga ihw̄eng umum ra asu anera, umum iwuri itsit̄eyimum ihw̄eng unga ra asu Ut̄emum ra af̄a.

*Asi iwea idid̄or̄ b̄or awu ifuw
(Irh 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ <<Niba akaambi if̄erhk̄o uge umum ĩba itsu idid̄or̄ ru upfung. Umum isi ĩbamum itsu idid̄or̄, b̄or ikũ ifuw.

³⁵ Ubinkutsu, umum ĩba itsu ifuw ru, << <ungw̄e nu ut̄enga, unai nu uyanga, uts̄en ungw̄e nu ukokanga.

³⁶ Anggamtsak unera awuri iwe abi iyanga.>*

³⁷ <<Uwuruwi aka abemu uyanga use ut̄enga ananga umum asi im̄ēē iwe uwu umum. Uwuruwi aka abemu ungw̄enga use unapunga ananga umum, asi im̄ēē iwe uwu umum.

³⁸ Ub̄en unera aka asi ishupu iḡarh̄āmau ucucianga ad̄sunga umum, asi im̄ēē iwe uwu umum.

³⁹ Uwuruwi aka akpo urh̄enga, unga awuri igwirhe umgb̄o, nu uwuruwi aka agwirhuwe urh̄enga ri itsimum, awuri ikpoa umgb̄o.

*Itser itosa
(Umar 9.41)*

⁴⁰ <<Uwuruwi aka ayei umbi, ayei umum. Uwuruwi aka ayei umum ayei uwuku udena umum.

* **10:36** Àka anyā ikei: Umik 7.6. * **11:10** Àka anyā ikei: Umrh 3.1.

⁴¹ Uwuruwi aka ayei uwuku us̄om Arherhu-Num ri itsernga, awuri iȳeisa itosa uner uwuku us̄om Arherhu-Num. Nu ub̄en uwuku uȳei uner uwuku urhika ri irhirhikanga awuri iȳeisa itosa iyi uner uwuku urhika.

⁴² Nu uwuruwi aka adzowe uko ukp̄ewa am̄ē aka agh̄enga ru ub̄en unera ra ab̄er̄e aka awe angw̄ē imesamum, umum ind̄eyiwa umbi idzid̄erhe, awuri ikpoa itosanga.>>

11

*Uyesu nu Uyohana Uner Ub̄atisima
(Irh 7.18-35)*

¹ Uyesu aka amaa imesuwe angw̄ē imesanga us̄okd̄ūm̄en h̄ā, unga adzek um̄o azĩ amesuwe na adzowe isarhe ra abĩ Ugarhirhi.

² Ivangȳe Uyohana ru ugborzĩ aka agũ abink̄e Ukiristo aka akorhe, unga adene angw̄ē imesanga

³ azĩ arhusa unga aḡe, <<Awu ungo uwu uwuku ububa ha, use um̄en itsu asum̄en ru uw̄o?>>

⁴ Uyesu adzipa aḡe, <<Àka abvui azĩ ad̄eyiwe Uyohana ubinkpi umbi aka agũ na anyā.

⁵ Abi ibvuta anyāmb̄o, akatarhu az̄erh̄ūmb̄o uz̄erh̄ā, abi ingbim akerhumb̄o, abi igbau agũmb̄o, ikom isongge nggu urh̄e, adzowukumb̄o Isarhe Iyiki Ize ra ats̄ūwā.

⁶ Idorh iwu iyi uwu ha aka asi ikp̄ēē umum ri itsi abink̄e umum iki ikorhe.>>

⁷ Ivangȳe aw̄e imesu Uyohana aka azĩmb̄o, Uyesu atirha arherhe nggu ikik̄onga ri itsi Uyohana aḡe, <<Umbi azĩ iz̄erhu use ra arhum? Ub̄ĩ uku uder ugba iki if̄eu?

⁸ ĩba ishingge rimi, ude umbi adzek azĩ iz̄erhu use? Utsa uw̄o aka atsim atorho aka aze? ĩĩ, abika atsim atorho aka aze ase ra adz̄epurhe iȳerhe.

⁹ Ude umbi adzek azĩ iz̄erhu use? Uwuku us̄om Arherhu-Num? ĩĩ, umum id̄eyiwa umbi, ananga uwuku us̄om Arherhu-Num.

¹⁰ Unga h̄ā uwi umb̄o aka ats̄eng ra Arherhu-Num ri itsinga aḡe,

<< <Umum iwuri idene ungwē itsermum agbaashia ru ungo.

Unga awuri igbishuwa atsīndīngo.>*

11 Umum idēyiwa umbi idzidzerhe, ra abirabē akatserh aka amar asi itsīmbō Uyohana Uner Ubōtisima. Bōr uwuruwi aka awu uku ucia ri Iyerhe afā, ananga unga.

12 Udzur ri ivang Uyohana Uner Ubōtisima uba utsī irherē, Iyerhe afā iwe ru uver, abika adzowe uver ha umbō abee ivur ngge ri iker.

13 Ubinkutsu kishoo itseng abika asōm Arherhu-Num nu Íkpem Umusa irherhungge arherhe akere utseku ivang Uyohana.

14 Umbi aba ibemumbi ubinkpi umum iki irherhe, Uyohana unga awu Uirhiya ha umbō aka arherhe uge unga awuri ibanga.

15 Neke uner uwuku uwu ra ato aka agū, unga agū.

16 <<Umum ikpangu udan ukpirē nggu use? Awu ru nyaka awēkaci iki isei ra anang izēē na ayisa abōō age,

17 <<Umēn ibara umbi aserhuwa, umbi akpēmbi izer.

Umēn itsū ubom akpe, umbi akpēmbi iciu akpe.>

18 Uyohana aka aba, asi itsuka amēnnga ri ighigha nu ihwihwa, umbō age, <Unga awe ru ipfu iyiki ibewe.>

19 Ungwē-Ner aka aba agha na ahwa, umbō age, <Àka anyā uner uwuku ubvun igha abin nu ihwihwa akarhārā, uwerhe abika ayei ikirbi abī nu abi arhim!> Bōr awu itser unera iwuri idēyiwe uge unga awea ri itsoi.>>

Atorh iteuyē iki inasi idzipungge (Irh 10.13-15)

20 Mōcē Uyesu aka atirhi itsēyi iteuyē unga aka akorhe irhē abin idzeu ri ngge, ubinkutsu, anera asi idzipumbō.

21 <<Atorhngo, Ukorazin! Atorhngo Ubetsaida! Age itser idzeu ha umbō aka atō ru umbi, umbō atōmbō ngge ru Utaya nu Usidon, umbō awuri idzipumbō iki ifitem, umbō awuri itsim ashaka atorho, na asei ra atōō.

22 Bōr umum idēyiwa umbi, ru unum ukpuku uvarha arherhe, uvermbi uwuri inangkpō ukpu Utaya nu Usidon.

23 Ungo igango, Ukafanahum, ungo ukaiferhkō uge awuri ibera ungo afū afā? Īī, awuri ikūna ungo acipa ra anang isei abika akpukpe. Itser idzeuyē umbō aka atō ru ungo umbō aba atō ngge ru Usōdōm, ukpō uba uwe umō utseku irherē.

24 Bōr umum idēyiwa umbi ru unum ukpuku uvarha arherhe, uvermbi uwuri inangkpō ukpu Usōdōm.>>

Àka aba ru umum na akpo iwiwosha (10.21-22)

25 Ri ivang hā Uyesu awu ra anggōm ri Ipfu Isarsatangge, agōr age, <<Umum ikpoi ungo Ute, Utejee uwu afā nggu abī, ungo uku uwākō iferhē iyerē ru abi itsoi nu abi idzursu, nu usōme ake ra awēkaci.

26 A Ute, akere ha awu ubinkpi ungo uku ugūiben ikorha ukpō.

27 <<Utemum adzaa abina kishoo ru umum. Unera asi ihwēnga amēn Ungwēē, Ute ikiyikanga ahwēng. Unera asi ihwēngnga amēn Utei, Ungwēē ukpekū nu uwuruwi Ungwē hā aka isōme unga.

28 <<Àka aba ru umum, kishoo umbi abika agū azhe na agū imor, umum iwuri idzaamum umbi iwiwosha.

29 Àka adzowe atsimbi na amesa ru umum, ubinkutsu, umum iwu uner inna nu ididōr ra amēnmum, nu umbi awuri ikpombi iwiwosha ra amēnmbi.

30 Ubinkutsu, idzowe itsimbi ru umum asi iwea ubin uku ughong, abinmum asi imorke.>>

12

Utejee uwu unum ukpuku uwosha (Umar 2.23-28; Irh 6.1-5)

1 Ri ivang hā Uyesu azērā atōng ri ícang uarhkama ru unum ukpuku uwosha. Angwē imesanga agū imerh umbō atirhi igbiu isha arhkama hā atāi.

2 Ivang abi Ufarisi aka anyā rimi, umbō agōr unga age, <<Unyā! Angwē imesango aka azharhuwe Ikpem unum ukpuku uwosha.>>

3 Unga agōr umbō age, <<Umbi anasi ivarhumbi ubinkpi Udauda aka akorhe ri

ivangye unga nggu awerhu uzêrhânga aka agũ imerh?

⁴ Unga aka atsĩ ru Iya-Num anyangu usarkasar uborodi atã nggu awerhu uzêrhânga, ukpurukpi ri Ikpem awu abika adzowe idem-Num ukpekũ iki itã.

⁵ Use umbi anasi ivarhumbi ri Ikpem Umusa uge abika adzowe idem-Num ri itser unum ukpuku uwosha ri Iya-Num aka adakuwe unum ukpuku uwosha na ishimbũ ru uvau?

⁶ Umum ideyiwa umbi uwuruwi aka ananga Iya-Num awu nggimi.

⁷ Umbi aba ahwengmbi agben itseng Arherhu-Num hã iki igor igẽ, <Umum ibee umbi awe ra atorh, isi ibeemum idem-Num,>* Umbi aba asi itsumbi uvau ra abika asheru uvau.

⁸ Ubinkutsu Ungwẽ-Ner awu Uteijee unum ukpuku uwosha.>>

Uner ushayi ubok

(Umar 3.1-6; Irh 6.6-11)

⁹ Adzeka anang hã unga atsĩã ru ubã ifen-Nummbũ.

¹⁰ Uner uwõ uboka uku ushayi awu umõ. Umbõ abee udĩkpi umbõ aka ikpo Uyesu nggu uvau, umbõ arhusa unga agẽ, <<Ri Ikpem imēngge umbõ akerhuwe ru unum ukpuku uwosha?>>

¹¹ Unga agor umbõ agẽ, <<Unera ru umbi aba awuri idõ ngge igba ru ughwee ru unum ukpuku uwosha, uner idõ ha asi idzur akpõm ngge atsũwũka?

¹² Unera ananga idõ akarhãrhã! Nggee asi iwea izharhuwe Ikpem ri ikorhi iyiki ize ru unum ukpuku uwosha.>>

¹³ Mõce unga agor utsak ha agẽ, <<Unamu ubokngo udzek.>> Nggee unga anamu uboknga udzek, ukpõ ukerhe uwe ru nyaku ukpu uvaa.

¹⁴ Bõr abi Ufarisi adzek akẽki itsũwã umbõ aka ifere Uyesu.

Itsuiſer isõm Arherhu-Num Uishaya

¹⁵ Ivang Uyesu aka ahweng rimi, unga abõruka anang hã. Arherhe aka adõsa unga, unga akerhuwe irhãrhãmbõ.

¹⁶ Unga agbiite atombõ uge niba adeyikumbõ iwiwenga ru uner.

¹⁷ Akẽẽ ake atsuafer ubinkpi uku urherhe ra angwĩ uwuku usõm Arherhu-Num Uishaya agẽ,

¹⁸ <<Unyã ugãrhãmum uwi umum iki iseng, uwu umum iki ibema, ru unga umum iki igũiben.

Umum iwuri itsuke Ipfumum nu unga,

nu unga atsu abĩã ahweng irhirhika.

¹⁹ Asi isoyinga isa use itsuyi ivum, asi igũmbõ urhemnga nu atsĩndĩ.

²⁰ Asi ibvũã ugamwi uku uwuri ibvũ, utõngviwi uku uwuri irhim, unga asi irhĩwũka.

Unga awuri ikorha akẽẽ utsẽku unga aka itsu irhirhika igha inggbaashi.

²¹ Abĩã awuri ifosa ri itsoknga.>>†

Uyesu nu Uba'arhzaburh

(Umar 3.20-30; Irh 11.14-23)

²² Mõce umbõ akũ uner ibvuta aka afõr arherhe adaka awe ru ipfu iyiki ibewe aba. Uyesu akerhuwe unga, ngge itsu unga arherha arherhe na anyã ikẽi.

²³ Anera kishoo adzeidzeu na agẽ, <<Awu Ungwẽ Udauda nuwi?>>

²⁴ Bõr abi Ufarisi aka agũ akẽẽ ha, umbõ agẽ, <<Nggu ijee Uba'arhzaburh uyerhe ipfu iyiki ibewe utsak uwurẽ aka isaka akũ atsusuwe ipfu iyiki ibewe ha.>>

²⁵ Uyesu ahwenga iferhkõmbõ unga agor umbõ agẽ, <<Uben iyerhe iki igau agbẽra avaa iwuri itsĩm, nu uben uteu use iya iki igau nggu adõkake isi idẽẽke.

²⁶ Ushaitan aba atsũwũka Ushaitan, awe ri ifuw nggu itsikamnga. Iyerhanga idẽẽ iguse?

²⁷ Umum iba ikũ ijee Uba'arhzaburh itsusuwe ipfu iyiki ibewe, abimbi akũ ijee iyikisong atsusuwe? Angwẽ imesambi awuri itsuka umbi uvau ra arherhe akẽẽ.

²⁸ Umum iba ikũ ijee Ipfu-Num itsusuwe ipfu iyiki ibewe, mõce Iyerhe Unum iki ibangge ru umbi.

²⁹ <<Use ikẽi, uner awuri ikorha aguse na adẽẽ atsĩ ri iya uner uwuku uker avur abinnga? Awuri igbaashia abow unga kata na adẽẽ akarha abin iyanga.

* 12:7 Àka anyã ikẽi: Uho 6.6. † 12:21 Àka anyã ikẽi: Uish 42.1-4.

³⁰ <<Uwuruwi aka asi iwea nggu umum, akpēē umum. Uwuruwi aka asi ikōnga nggu umum, asusituwe.

³¹ Nggee umum īdeyiwa umbi, awuri itsūwūkumbō anera ru kishoo ikpū arhim nu urhena ru Unum, bōr uwuruwi aka arhenu Ipfu-Num, asi itsūwūkumbō arhimnga.

³² Uben unera aba arherhunga urhem uku ubewe ri itsi Ungwē-Ner, awuri itsūwūkumbō unga, bōr uwuruwi aka arheni Ipfu Isarsatangge, asi itsūwūkumbō unga icere use ivang iyiki ibiba.

³³ <<Ucucii uku uze uku isaku ughwer ikpūrḥā iyiki ize, ucucii uku ubewe uku isaku ughwer ikpūrḥā iyiki ibewe. Aka isaka ahweng ucucii ri ikpūrḥāngge.

³⁴ Umbi abi amēn ibvui, umbi awuri ikorha uguse na adēē arherhe iyiki ize nggu amēn aka abewambi? Ubinkpi uku uwe ra amēn, ukpō uku idzeyiwa ra angwī.

³⁵ Uner uwuku uze aka isaka akū abin aka aze adzeka ra anang aka aze unga aka angwē ru unga. Uner uwuku ubewe aka isaka akū abin aka abewe adzeka ra anang aka abewe unga aka angwē ru unga.

³⁶ Umum idēyiwa umbi uge ru unum ukpuku uvarha arherhe, awuri ivarhukumbō uben unera ra arherhe akatārḥāke unga aka arherhe.

³⁷ Ubinkutsu, irhem arherhango ake itsu ungo ushōr, ake itsu ungo utsīm.>>

Utsar ukpu Uyunana (Umar 8.11-12; Irh 11.29-32)

³⁸ Mōce abi Ufarisi abō nu abika amesuwe Ikpem agōr unga age, <<A umarhem, umēn ibee inyā utsar idzeu ru ungo.>>

³⁹ Unga agōr umbō age, <<Abika abewe, abika asheru Unum, abi undan ukpirē arhusu utsar idzeu! Bōr asi īdeyikumbō umbō utsar, akpurha adēyiwe utsar ukpu uwuku usōm Arherhu-Num Uyunana.

⁴⁰ Ru nyaku Uyunana aka amaa inuma itaar utsuu nu atenum ra anaa ubērḥ ukugōng, rimi ḥā Ungwē-Ner aka imaa inuma itaar utsuu nu atenum awe ru anōnōr abī.

⁴¹ Aner Unineba awuri iso adēēmbō ru unum ukpuku uvarha arherhe nggu udan ukpirē na awuri itsu uvau ru ukpō,

ubinkutsu, umbō adzipumbō ri udūwā Uyunana. Icere uwuku unang Uyunana uwi nggimi.

⁴² Ru unum ukpuku uvarha arherhe Usarauniya uwu Unōr awuri iso adēē nggu undan ukpirē na atsuke uvau ru ukpō, ubinkutsu unga adzeka anang akika ader aba igū itsoi Usorhomon. Nggaye uwuruwi aka anangnga Usorhomon awu nggimi.

Ibiba ipfu iyiki ibewe (Irh 11.24-26)

⁴³ <<Ivange ipfu iyiki ibewe iba idzek ru unera, iki isaki iyarhe ri inang iyiki ikoi ibee ikpo iwiwosha ni isi ikpongge.

⁴⁴ Ngge igōr igē, <Umum ibvui izī ri iyake umum iki idzek.> Ngge iba ikpo unera ashia umō ri iya ha, ngge inyā umbō aka ayar na agbishumbō iya ha.

⁴⁵ Mōce ngge ibvui izī ikarhe ipfu iyiki ibewe iyō utōva, iyiriye iki ibewe inangngge ngge, ngge kishoo iba isei umō. Isisei utsa ha iyi imaataka iwuri ibewe inangge iyi inggbaashia. Iwuri iwe rimi nggu undan ukpuku ubewe ukpirē.>>

Uya nu angwēmbō Uyesu (Umar 3.31-35; Irh 8.19-21)

⁴⁶ Uyesu aka awe ra arherhe nggu ikikōng, uyanga nu angwēmbō aba adēē ra awiya, abee arherha arherhe nggu unga.

⁴⁷ Uwō agōr unga age, <<Uyango nu angwēmbi adēē ra awiya, abee irherha arherhe nggu ungo.>>

⁴⁸ Unga agōr unga age, <<Uwukusong awu uyamum, nu abikasong awu angwēmen?>>

⁴⁹ Ayottu uboknga ra angwē imesanga age, <<Unyā uyamum uwi nu angwēmen.

⁵⁰ Uben unerwi aka akorhu ubinkpi Utemum ra afā aka abema, unga awu ungwēmen nu unapumen nu uyamum.>>

13

Unyaka arherhe uner uwuku udoi abin (Umar 4.1-20; Irh 8.4-15)

¹ Ru unum ḥā Uyesu adzeki iya azī aseisa ru ubang ukau.

² Ikikōng anera irheirhe iki ikōng idziranga, itsu unga atsī ru ukhukhō amē aseisi umō. Ikikōnga idēē ru ubang ukau ha.

³ Məce unga adəyiwe umbə abina arherhe ru unyaka arherhe age, <<Uner irham azī inna ikpūnga.

⁴ Unga adēē inna ikpū hā, ikpū iyə igbei nu utsīndī anunu aba akpəuke iyi ha kanying.

⁵ Iyə igbei ru ukpərha, abī asi iweke akarhār hā. Ngge imər kanying ubinkutsu, abī anang hā asi ighorke.

⁶ Bər ivangye unum uku umani iyi ha ikoingge, ubinkutsu, ngge iki ishingge ra anūnang.

⁷ Ikpū iyə igbei ri ididək, ngge iseng itong ngge iyi ha.

⁸ Ikpū iyə igba ra abī aka aze, anangke ngge iki ighwər ikpūrhā ananaka, iyə isəka utōtōi use isəka itaitaar.

⁹ Unga uwuku awe ra ato, neke unga agū.>>

¹⁰ Angwē imesa ha aba arhusa unga age, <<Awu use utsu ungo urherhuwe anera arherhe ru unyaka arherhe?>>

¹¹ Unga agər umbə age, <<Ihweng abinke aka awək aki Iyerhe afā aka adzaa ru umbi, bər asi iwea umbə.

¹² Uwuruwi aka awe ru ihwihweng awuri itomuwe unga akpo arherhe. Uwuruwi aka ashia, awuri iyese ungwērhi ihwihweng ha unga aka awerangge.

¹³ Umum irherhuwe umbə arherhe nggu unyaka arherhe ubinkutsu, <<Umbə awuri irhimbə,

bər asi inyāmbə,

na awuri igūmbə,

bər asi ihwengmbə.

¹⁴ Irhem uwuku usəm Arherhu-Num Uishaya iki itsuiferngge ra atsimbə. Iki igər igē,

<< <Umbi awuri igūmbi

na asi ihwengmbi,

umbi awuri irhimbi

na asi inyāmbi.

¹⁵ Ubinkutsu, amən anera abere awe akerketake,

aghong umbə agū nggu atombə,

aka abvurkumbə asumbə.

Iba isi iwengge rimi, umbə awuri anyāmbə nggu asumbə,

umbə awuri igūmbə nggu atombə,

na ahwengmbə nggu amənmbə,

na adzipa aba ru umum ikerhuwe umbə.>*

¹⁶ Bər idorh iwe iyi asumbi ubinkutsu, ake adēē anyāke, nu atombi ubinkutsu ake adēē agūke.

¹⁷ Umum indəyiwa umbi idzidzerhe, abika asəm Arherhu-Num nu abika arhurhika arherhe aka abee inyā ubinkpi umbi aka anyā bər asi inyāmbə, use agū ubinkpi umbi aka agū, bər asi igūmbə.

¹⁸ <<Àka akpeto na agū agben unyaka arherhe uner uwuku unna ikpū abin hā.

¹⁹ Ivangye uben unera aka agū arherhe Iyerhe afā na asi ihwenga ake, Undenggū unga aka isaka aba avur ubinkpi umbə aka adoi ra amənnga. Iwu ikpū iyiki igba ru utsīndī.

²⁰ Iyiriyē iki igba ra ukpərha, iwe ru nyaku uwuku ugū arherhe ha na ayei nggu anggəm.

²¹ Bər unga aka ashia ra anūnang, asi idār hūnga. Ivang arherhe ha aki ikū uver nggu ayetnum uba, unga awuri izī ra andzing.

²² Iyiriyē iki igba ra anang ididək ngge iwe ru nyaku uwuku ugū arherhe ha, bər iwār hāna abin upfung ri ibee iwe ru ubin ibər h ni ikēnngge arherhe ha ighwər ikpūrhā.

²³ Bər iyiriyē iki igba ra abī aka aze iwe ru nyaku uwuku ugū arherha ha na ahwenga ake. Unga aghwər ikpūrhā, ananaka, isəka utōtōi, use isəka itaitaar idikunga nggu ubinkpi umbə aka adoi.>>

Unyaka arherhe ubi ri itsem

²⁴ Uyesu abvui adzowe umbə unyaka arherhe akə age, <<Iyerhe afā iwu ru nyaku unerwi aka anna ikpū iyiki ize ri icangnga.

²⁵ Bər ivangye anera kishoo aka awu ru urhə, unggamtsaknga azī adoi ikpū ubi ri icang itsem hā na azīā.

²⁶ Ivangye ikpū abin hā iki imər, umə ubi igakpə umər.

²⁷ <<Agār hū uner icang hā aba agər unga age, <A uteiya, ungo usi idosə ikpū iyiki ize ri icangngo? Ubi udzeker ukpə?>

²⁸ <<Unga age, <Awu unggamtsakmum unga akorha aki ha.>

* 13:15 Àka anyā ikei: Uish 6.9,10.

<<Agār hā ha agē, <Ungo ubeengo umēn izī izōnge ubīā hā?>

29 <<Unga agē, <Īī, ubinkutsu, umbi aba awuri izōngmbi ubīī ri itsem hā, umbi adēē abvurhkumbi itsema nggu ubīā hā.

30 Āka aneke ake aseng urhōnga utseku ivang iyiki ititeng. Ri ivang hā umum iwuri īdēyikū abi aka ateng hā, umbō agbaashīa ateng ubīā hā apfuma, aboyi atsā atsā, umbō akpīīwe, bōr akarhi itsema aba atsuku ungbānmum.> >>

Unyaka arherhe ishaa ikpū iyiki ici (Umar 4.30-32; Irh 13.18-19)

31 Unga abvui adēyiwe umbō unyaka arherhe akō agē, <<Iyerhe afā iwe ru nyaki ishaa ikpū iyiki ici, utsa uwōō aka anyanga adoi ri icangnga.

32 Ngge iwu iyiki icia ri ikpū abin, bōr ngge iki imēr iseng, ngge iwu ucucii uwuku ugōng, anunu akang ashiyake ra aboka.>>

Unyaka arherhe aki uga (Irh 13.20-21)

33 Unga abvui adzowe umbō unyaka arherhe akō agē, <<Iyerhe afā iwu ru nyaku ungwēr hū uga ukutserh aka akayi nggu agbiu isōka ivaa aki akō abvurh, umgbō ufuyiwe kishoo agbiu ha.>>

34 Uyesu adēyiwe ikikōng anera kishoo abin akērē nggu unyaka arherhe. Unga asi irherhunga ubin ukpōō umō uku usi iwekpō unyaka arherhe.

35 Ngge itsuifer ubin uwuku usōm Arherhu-Num aka arherhe agē, <<Umun irherha arherhe nggu unyaka arherhe, abinkē aka awōk utirhi ri imimunu upfung.>>†

Agben unyaka arherhe ubīī ru itsem

36 Mōcē unga abōre ikikōng anera na atsīā ri iya. Angwē imesanga aba agōr unga agē, <<Udēyiwa umēn agben unyaka arherhe ubīī ri icang itsem.>>

37 Unga agē, <<Uwuruwi aka adoi ikpū iyiki ize awu Ungwē-Ner.

† 13:35 Āka anyā ikei: Amb 78.2.

38 Ichang hā ngge iwe upfung, ikpū iyiki ize ha iwe angwē Iyerhe afā. Ubīī uwe angwē Undenggū.

39 Nu unggamtsak uwuku udoi ubīī hā, awu Undenggū. Ivang iyiki iteng hā, awe imimaa upfung, abika atuteng hā awe īpfu itser-Num.

40 <<Ru nyaka umbō iki ikarhu ubīī akpīīwe ru urha, iwuri iwe rimi ri imimaa upfung.

41 Ungwē-Ner awuri idene īpfu itsernga ngge idze, iwuri ikpotuwe Iyerhe afānga ubēn ubin uku utsu igba ra arhim nu kishoo abika akorhi iyiki ibewe.

42 Umbō awuri itare abika abewunga ri ikon urha, ra anangkē umbō aka iciu akpe na atāi anyī.

43 Mōcē abika arhika awuri irhang ru nyaki ishaa unum ri Iyerhe Utēmbō. Unga uwuku awe ra ato, neke unga agū.

Unyaka arherhe abin ugarh ri iwōk

44 <<Iyerhe afā iwu ru nyaka abin ugarh aka awōk ri icang. Ivangyē unera aka akpo ake, unga awōke ake ikei, agōm na azī agoshe kishoo abinnga na agoi icang hā.

Unyaka arherhe utarh ukpuku uwe ru ugarh

45 <<Iyerhe afā iwu ru nyaku uner igoi uwuku ubee atarhkē aka awu ru ugarh.

46 Ivangyē unga aka akpo utarh ugarh ha akarhār hā, unga azī agoshuka kishoo abinkē unga aka awe ra ake na agoi utarh ugarh ha.

Unyaka arherhe itang igber

47 <<Iyerhe afā iwe ru nyaki itang igber iyiki idzui abēr h. Umbō iki itang ru ukau ukugōng ngge idzui kishoo ikpū abēr h.

48 Ivangyē ngge iki itōk, abi udēm agbiir azī ru ubang ukau ukugōng hā. Mōcē umbō ase na atēng abēr h aka azea atsuku uzing na atare akika abewe.

49 Iwuri iwe rimi ri imimashu upfung. īpfu itser-Num iwuri iba igashuwe abika abewe nggu abika arhurhika.

50 Umbō awuri itare abika abewunga ri ikon urha, ra anangkē umbō aka iciu akpe na atāi anyī.>>

⁵¹ Uyesu arhusa age, <<Umbi ahwengmbi akere ha kishoo?>>

Umba age, <<Ii.>>

⁵² Unga agor umba age, <<Nggee uben uwuku umesuwe Ikpem umba aka adeyiwe unga Iyerhe afã, awe ru nyaku utei iya aka akũ abin adzeka ru angbannga aka afa nu aka agbe.>>

Akpemba Uyesu ru Unazarat (Umar 6.1-6; Irh 4.16-30)

⁵³ Ivangye Uyesu aka amaa unyaka arherhe akere, unga aboruka anang hã.

⁵⁴ Ivangye unga aka aba utepunga, unga atirhi imesuwe anera ru ubã ifen-Nummba. Umba adzeidzeu na arhusa age, <<Utsak uwure akpo itsoi iyerhe rine rimini nu ijee iyiki ikorha abin idzeu?>>

⁵⁵ Asi iwea uwere ha awu ungewe ukapinta ha? Asi iwea uyanga umba iki iyisa Umaryamu? Asi iwea angwemba rabe, umba Uyaku nu Uyusuf nu Usiman nu Uyahuda?

⁵⁶ Asi iwea kishoo anapumba rabe nggu umen? Awu rine unga aka akpo kishoo abin akere ha?>>

⁵⁷ Mace umba agũ avom nggu unga.

Bor Uyesu agor umba age, <<Awu ru uben unera aka adzowe uner uwuku usom Arherhu-Num igang, bor asi iwea abi utepunga, nu abi iyanga.>>

⁵⁸ Awu ida imangmangmba itsu unga asi ikorhunga abin idzeu arherhe nggo ha.

14

Akpe Uyohana Uner Ubatisima (Umar 6.14-29; Irh 9.7-9)

¹ Ri ivang hã Uyerhe Uhiridu aka agũ arherhe ri itsi Uyesu.

² Unga agor abika atowe unga itser age, <<Awu Uyohana Uner Ubatisima unga asok ra akpe! Ngge itsu unga awuri ijee iyiki ikorha abin idzeu akere.>>

³ Ubinkutsu Uhiridu aka adzur Uyohana agbang ru ugborzi ri itsi Uhirudiya utserha ungewemba Ufirhibu.

⁴ Ubinkutsu Uyohana adeyiwe Uhiridu age, <<Isi imengge ungo uku upfunu Uhirudiya!>>

⁵ Uhiridu abee ifere Uyohana, bor agũ iwei anera, ubinkutsu umba aka anyangu

Uyohana awu uwuku usom Arherhu-Num.

⁶ Unum imar Uhiridu uku uba uwe, unapa Uhirudiya azer azer ri irhowa ha atsu Uhiridu aguiben akarhãhã.

⁷ Nggee unga ayirh na abemuwe idzowe una hã kishoo ubinkpi unga aka ifena.

⁸ Uyisa una hã adzowe itsuwa, age, <<Udzaa umum itsi Uyohana Uner Ubatisima ri iterhãzu.>>

⁹ Amen uyerhe aghong, bor ri itsi atsen irhowa ha nu uyirh ha utsu unga atsu umba adzowe ubinkpi una hã aka abee.

¹⁰ Unga adene umba azi azharhukumba itsi Uyohana ru ugborzi.

¹¹ Akũ itsi ha nu iterhãzu aba adzowe ru una hã, unga atsã akowuka uyanga.

¹² Angwe imesu Uyohana aba ashupu ukomnga adzake. Mace umba azi asome Uyesu.

Uyesu adzowe ubingha inera anakaganga atõõ

(Umar 6.30-44; Irh 9.10-17; Uyoh 6.1-14)

¹³ Ivang Uyesu aka agũ rimi, unga asok atsĩ ukhukho amẽ agar aziã anangke anera aka ashimba awe ikiyikanga. Bor ikikong anera iki igũ rimi, umba adzeka ri iteu adosa unga ra adak.

¹⁴ Ivangye unga aka adzeku ukhukho ha anyã anera aka akong arherhe, unga agũ atorh umba na akerhuwe abi irhãhãmba.

¹⁵ Urhe uku uwe, angwe imesanga aba agor unga age, <<Anang akere ashike ru uner, nggaye urhe uku uwekpõ. Usoyiwe ikikonga umba azimba, ngge itsu umba atsĩ ri iteu azi agoi ubingha.>>

¹⁶ Uyesu age, <<Isi imengge umba azimba. Aka adzowe umba ubin umba agha.>>

¹⁷ Umba agor age, <<Umen ikpurhi iwe ru ipo uborodi itõõ nu aberh avaa.>>

¹⁸ Unga age, <<Aka akũwã ake ru umum nggimi.>>

¹⁹ Na agor anera aseini nu ubi. Unga anyangu ipo uborodi atõõ hã na aberh ha ikivarhake. Abera asunga arhi afã, atar uwe ru Unum. Unga atsaka adzowe ra angwe imesanga, umba agashuwe ra anera.

²⁰ Umbɔ kishoo agha ashur, nu angwē imesanga arhōyī awushunga. Ake atək azīnga usəkđūmen.

²¹ Irhē anera aka agha ubingha ha akatsak atsīmbo anaka agōnga atōō, asi ivarhumbɔ akatsērɥ nu awəkaci.

*Uyesu azērḥū uzērḥā nu amē
(Umar 6.45-52; Uyoh 6.15-21)*

²² Kanying Uyesu atsu angwē imesanga abore unga na atsī ukhukhō amē agbaashia azīmbo ugar ukpōrɔ. Unga asoyiwe ikikōnga.

²³ Unga aka asoyiwe umbɔ amaa, unga afūā ni itsi igūa ikiyikanga azīā ifen-Num. Urhē uwekpɔ, unga awe ru nggɔ ha ikiyikanga.

²⁴ Ri ivang hā ukhukhō ha uku uzī udermgbɔ ru ukau ukugōng hā, ugba unyaikpɔ utsu amē uni ikwēr umgbɔ.

²⁵ Ivanga iwu akara ataar aki utsuu, umbɔ anyā Uyesu aka azērḥā nu amē ukau ukugōng azīā ru umbɔ.

²⁶ Ivang angwē imesanga aka anyā unga azērḥā nu afafā amē, umbɔ agū iwei. Agē, <<Awu imārḥā!>> Atsu ivum iwei iki ifermbo.

²⁷ Kanying Uyesu agor umbɔ agē, <<Àka aker amēnmbi! Awu umum. Niba agūmbi iwei.>>

²⁸ Mōce Ubitru agor unga agē, <<A Uteijee, aba awu ungo, utsu umum izērḥā nu afafā amē ība ru ungo.>>

²⁹ Uyesu agē, <<Uba.>>

Mōce Ubitru adzeku ukhukhō ha, atirhu uzērḥā nu afafā amē azīā ru Uyesu.

³⁰ Bɔr unga aka anyā ugba, unga agū iwei na atirhunga ididē. Unga atsu ivum, agē, <<A Uteijee, ufōrh umum!>>

³¹ Kanying Uyesu anamu uboknga adzur unga, agē, <<Ungo uner imangmang iyiki ici, awu use utsu ungo ucang?>>

³² Ivangyē umbɔ aka atsī ukhukhō ha, ugba ha ukpe unu.

³³ Mōce abirabē aka awe ru ukhukhō ha adzowe unga igōng, agē, <<Idzidzerhe ungo uwu Ungwē Unum.>>

*Uyesu akerhuwe abi irhārḥā
ru Ujanisarat
(Umar 6.53-56)*

³⁴ Ivangyē umbɔ aka agar ukau ha, umbɔ acipa ru abī Ujanisarat.

³⁵ Aner ha ahwengmbɔ ugē Uyesu awu umɔ, umbɔ adene umbɔ adēyiwe anera aka awu ra abī hā. Umbɔ akū kishoo abi irhārḥā aba ru unga.

³⁶ Umbɔ ashōrhā unga aneke abi irhārḥā amaa abangu ifen atorho akagōnga. Nu kishoo abirabē aka abanga ake, akerhumbɔ.

15

*Isisar nu ida isisar
(Umar 7.1-13)*

¹ Mōce abi Ufarisi abɔɔ nu abika amesuwe Ikpem adzeku Urusharhima aba ru Uyesu arhusa agē,

² <<Awu use utsu angwē imesango azharhuwe agbeyi atokamen? Asi isorhmbɔ abokmbɔ na adōrha agha ubingha.>>

³ Bɔr Uyesu agor umbɔ agē, <<Awu use utsu agbeyambi atsu umbi azharhuwe Ikpem Unum?

⁴ Ubinkutsu Unum agē, <Udzowe imor ru utengo nu uyango,>* nu <Uben unera aka arhenu utenga use uyanga awu ufang umbɔ afere unga.>†

⁵ Bɔr umbi amesuwe ugē uben unera aba awea ru ubinkpi unga aka iyike utenga use uyanga, na adēē agor umbɔ agē, <Ubin hā uwu izūwā iyi Unum.>

⁶ Rimi hā umbi agē asi iwea ufang unga idzowe imor utenga nggu ukpɔ. Agbeyambi atsu umbi anyanga Arherhu-Num awe ibem.

⁷ Umbi abi ukpukpeta! Irhikungge uwuku usom Arherhu-Num Uishaya aka asom arherhe ri itsimbi agē,

⁸ << <Aner abere adzaa umum igōng nggu angwīmbɔ ukpekū, bɔr amēnmbɔ aderke nggu umum.

⁹ Umbɔ adzaa umum igōng ibem, anu imesuwe ikpem anera ugē Unum adzowe umbɔ.> ‡>>

* 15:4 Àka anyā ikei: Idzi 20.12; Iva 5.16. † 15:4 Àka anyā ikei: Idzi 21.17; Urha 20.9. ‡ 15:9 Àka anyā ikei: Uish 29.13.

*Abinkε aka awuri itsu ida isisar
(Umar 7.14-23)*

¹⁰ Uyesu ayisi ikikɔnga iba ru unga agɔr umbɔ agε, <<Àka akpeto na ahwεng.

¹¹ Asi iwea ubinkpi iki itsĩ ra angwĩ unera itsu unga asi isara, bɔr ubinkpi uku idzeka ra angwĩnga, ukpɔɔ utsu unga <asi isara.>>>

¹² Mɔcε angwε imesanga aba ru unga arhusa agε, <<Ungo uhwεngngo abi Ufarisi agũ avɔm umbɔ aka agũ arherha akεε?>>

¹³ Unga agε, <<Ubɛn ubinkpi Utɛmum ra afã aka asi idosa, awuri ibvurhuwe.

¹⁴ Àka aneke umbɔ, umbɔ awu abi ibvuta abika adarh abi ibvuta. Uner ibvuta aba adarha uner ibvuta, umbɔ ikivarhambɔ awuri igba ru ughwee.>>

¹⁵ Ubitru agɔr unga agε, <<Usɔma umɛn agben unyaka arherhe ha.>>

¹⁶ Mɔcε Uyesu agε, <<Umbi anasi ihwεngmbi?

¹⁷ Umbi asi ihwεngmbi ubɛn ubinkpi uku utsĩ ra angwĩ unera, utsĩ ra ananga nu udzεkpɔ ri iyornga?

¹⁸ Bɔr ubinkpi uku idzeka ra angwĩ, udzeka ra amɛnnga, ukpɔɔ ha utsu unera asi isara.

¹⁹ Ubinkutsu, ifεrhkɔ iyiki ibewe iki isaki idzeyiwa ra amɛn unera, ifεr uner, itoma-dak, iyiki itārnhã, ivεu, igbεrangwĩ, nu idakuwe itsok unera.

²⁰ Akεε atsu unera asi isara, bɔr igba ubin nggu abok aka ada isisorh asi itsu unera asi isara.>>

*Imangmang utserh uwɔɔ
(Umar 7.24-30)*

²¹ Uyesu aka abɔre anang hã na azĩã abĩ Utaya nu Usidon.

²² Utserh Ukan'ana aka aseɪ ra abĩ hã aba ru unga, na atsarhi irhaknga agε, <<Ucorhuwa umum! Uteijee, Ungwε Udauda, ipfu iyiki ibewe inu idzowe unapmum uver.>>

²³ Uyesu asi iyanuka urhɛm. Nggee angwε imesanga aba ashōrhã unga agε, <<Udene unga azĩã, ubinkutsu arharuwe atomɛn nggu ivum adɔsa umɛn.>>

²⁴ Mɔcε Uyesu agɔr utserh ha agε, <<Adena umum ri idɔi Uisrairha iki igwir ukpekũ.>>

²⁵ Bɔr utserh ha aba atararhu ru unga, agε, <<A Uteijee, uma uyika umum!>>

²⁶ Uyesu agε, <<Isi irhikungge umbɔ anyangu ubingha awεkaci atsuke ijui.>>

²⁷ Unga agε, <<Ĩĩ, Uteijee, bɔr ijui iki isaki ighangge awushu ubingha aki idzεku utebur iyi uteiya agbei nu abĩ.>>

²⁸ Mɔcε Uyesu agɔr unga agε, <<A atserh ha, imangmango iwe akarhārnhã! Ibibeeango ikpongge.>> Kanying unapunga akerhunga.

Uyesu akerhuwe anera arherhe

²⁹ Uyesu abɔre umɔ na adɔsu udiku ubang Ukau Ugarhirhi. Mɔcε unga afũ igũ aseisa.

³⁰ Nggaa ikikɔng iba ru unga, akũ akatarhu, nu abi ibvuta, nu abika akaikai, nu abika afɔr arherhe adambɔ, nu abɔɔ arherhε, aden umbɔ ra adaknga, nu unga akerhuwe umbɔ.

³¹ Anera adzeidzeu umbɔ aka anyã agbau arherha arherhe, abika akaikai ayormbɔ akerhuke, akatarhu azērñũmbɔ uzērnhã, abi ibvuta anyãmbɔ. Nu umbɔ kishoo akpoi Unum uwu Uisrairha.

*Uyesu afuka anera
anakagɔnga anaa
(Umar 8.1-10)*

³² Uyesu ayisa angwε imesanga aba ru unga na agε, <<Umun icorhuwe aner abεε. Awu unum untaar nukpi umbɔ aka awe nggu umum ashimbɔ ru ubingha. Umum isi ĩbeemum isoyiwe umbɔ nggu imerh, utsur umbɔ agbeimbɔ ru udĩ.>>

³³ Angwε imesanga agε, <<Umɛn ikpo ubingha ri inεε ra arhum akεε uku imē ifuka arherha anera abεε?>>

³⁴ Uyesu arhusa umbɔ agε, <<Umbi awe ru ipo uborodi isong?>>

Umbɔ agε, <<Utɔɔva nu ungwērnhã abεrh ukunjiir.>>

³⁵ Unga atsu ikikɔnga iseisa abĩ.

³⁶ Mɔcε unga anyangu ipo uborodi ha utɔɔva nu abεrh ha, unga aka atar uwεε ru Unum. Mɔcε na atsɔka ukpɔ adzowe angwε imesanga, umbɔ agashuwe ikikɔng anera.

³⁷ Kishoo agha ashur. Angwε imesanga arhōyĩ awushunga ra abĩ ake atɔk azĩnga utɔɔva.

³⁸ Abirabɛ aka agha akatsak awu anakagɔnga anaa, asi ivarhumbɔ akatsɛrh nu awɛkaci.

³⁹ Uyesu aka asoyiwe ikikɔng anera amaa, unga atsɪ ukhukhɔ amɛ azɪã abɪ Umagadan.

16

Umbɔ abee utsar

(Umar 8.11-13; Irh 12.54-56)

¹ Abi Ufarisi nu abi Usaduki aba aviru Uyesu, arhusa unga ugɛ unga akorhu ubin idzeu ukpu uwu utsar uku udzeka afã.

² Unga agɛ, <<Urhɛɛ uba uwekpɔ, umbi aka isaka agɔr agɛ, <Ananga awuri izeke udã, afã awe uku uzhãã.>

³ Nu unkpeeka umbi aba anyã afã awe uku uzhãã na atsir nggu ufin inai, umbi aka isaka agɔr agɛ, <Irherɛ inai iwuri idoingge.> Umbi adɛɛ ahwɛngmbi agben afã, bɔr umbi asi ihwɛngmbi atsarkɛ aka idɛyiwe agben abinkɛ aka anu ikorhe inum iyɛɛ.

⁴ Abika abewe, abika asheru Unum, abi undan ukpirɛ arhusu utsar idzeu! Bɔr asi idɛyikumbɔ umbɔ utsar, akpurha adɛyiwe utsar ukpu uwuku usɔm Arherhu-Num Uyunana.>> Uyesu abɔre umbɔ na azɪã.

Uga abi Ufarisi nu uwu

abi Usaduki

(Umar 8.14-21)

⁵ Ivangyɛ umbɔ aka agar ukau ha, angwɛ imesa ayirukumbɔ ikpɔm uborodi.

⁶ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Åka angwɛdzɛn, åka akpɔm amɛnmɔ nggu uga abi Ufarisi nu abi Usaduki.>>

⁷ Umbɔ arherhe nggu adɔkambɔ agɛ, <<Unga arherhe rimi ubinkutsu, awu umɛn iki isi ikpɔmmɛn uborodi.>>

⁸ Uyesu ahwɛnga ubinkpi umbɔ aka anu irherhe unga arhusa agɛ, <<Umbi abi imangmang iyiki ici, awu use utsu umbi arherhe nggu adɔka ugɛ umbi ashimbi ru uborodi?

⁹ Utsɛku icɛɛ umbi anasi ihwɛngmbi? Umbi aka ayirukumbi umum iki ikũ ípo uborodi itãã ifuka anera anakagɔnga atãã? Azɪnga asong umbi aka arhɔyɪ atɔk?

¹⁰ Ikei ípo uborodi utɔva uku uwe ubingha anera anakagɔnga anaa. Azɪnga asong umbi aka arhɔyɪ atɔk?

¹¹ Awu use utsu umbi asi idɛɛ ahwɛngmbi ugɛ umum isi irherhumum arherhe uborodi? Umum igɔr ugɛ åka akpɔm amɛnmɔ nggu uga abi Ufarisi nu abi Usaduki.>>

¹² Mɔcɛ umbɔ aka ahwɛng ugɛ asi igɔra umbɔ ikpɔm amɛn ru uga uborodi, bɔr agɔr umbɔ ikpɔm amɛn ri imesa abi Ufarisi nu abi Usaduki.

Ubitru adekuwe Uyesu

unga awu Ukiristo

(Umar 8.27-30; Irh 9.18-21)

¹³ Ivangyɛ Uyesu aka aba ra abɪ abi Ukaisariya Ufirhibi, unga arhusa angwɛ imesanga agɛ, <<Anera ani igɔr ugɛ Ungwɛ-Ner awu ungamɔ?>>

¹⁴ Umbɔ agɛ, <<Abɔɔ agɔr ugɛ Uyohana Uner Ubɔtisima, abɔɔ agɛ Uirhiya, abɔɔ agɛ Uirimiya use uwɔɔ ra abika asɔm Arherhu-Num.>>

¹⁵ Unga arhusa umbɔ agɛ, <<Bɔr umbi agɔr ugɛ umum iwu ungamɔ?>>

¹⁶ Ubitru agɛ, <<Ungo uwu Ukiristo Ungwɛ Unum uwu urhɛ.>>

¹⁷ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Ungo uwu uner idorh, Usiman ungwɛ Ujona! Asi iwea unera adɛyiwa ungo akɛɛ ha, awu Utɛmum uwuku uwe ra afã.

¹⁸ Umum idɛyiwa ungo ugɛ ungo uwu Ubitru, agbena agɛ ifa. Nu ifa iyɛɛ umum iki idzin ikikɔng abika adɔsa, iyiriyɛ ijee akpe isi ínangge ingge.

¹⁹ Umum iwuri ídzaamum ungo ijee iki idzeki Iyɛrhe afã. Ubɛn ubinkpi ungo iki ibow ru upfung, awuri ibow ukpɔ ra afã. Ubɛn ubinkpi ungo iki igarhuwe ru upfung, awuri igarhuwe ukpɔ ra afã.>>

²⁰ Mɔcɛ unga agbiite ato angwɛ imesanga utsur umbɔ adɛyikumbɔ unera agɛ unga awu Ukiristo.

Uyesu asɔm ikpũ akpenga aka ikpe

(Umar 8.31–9.1; Irh 9.22-27)

²¹ Udzur ri ivang hã Uyesu atirhi idɛyiwe angwɛ imesanga ugɛ awu ufang unga awuri izɪ Urusharhima na ahwa ayetnum ra abina arherhe ru abok akakũ, nu ateiya abika adzowe idɛm-Num, nu abika amesuwe Ikpem. Awu ufang umbɔ afɛre unga, ru unum untaar unga awuri isok abɛka.

²² Ubitru agbiira unga azĩ ri ifena atirhi itserha unga age, <<Ishingge Uteijee! Akerε asi ikorhuke nggu ungo!>>

²³ Uyesu adzipa agor Ubitru age, <<Usoko ru umum Ushaitan! Ungo uwu utarh ukpuku ukwer itok ru umum, iferhkongo iwe ru nyaki iyi anera, isi iwengge ru nyaki iyi Unum.>>

²⁴ Mace Uyesu agor angwe imesanga age, <<Uba unera abeenga idosa umum, awu ufang unga akpeε itsikamnga, na ashupu igarhamau ucuciianga adosa umum.

²⁵ Uben unerwi aka abee iforh urhenga, umgbu uwuri igwirmgbu. Bor uwuku ugwirhuwe urhenga ru umum awuri ikpoa umgbu.

²⁶ Awu use izea unera aki ikpo abin upfung kishoo na ashia ru urhe uwu ugbagbaa? Use unera awuri ikũ use afaru urhenga uwu ugbagbaa?

²⁷ Ungwε-Ner awuri ibanga nggu ikpikpoi Utenga nggu ipfu itsernga, mace unga aka ifai uben unera itsernga aka atō.

²⁸ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, aboo rabo adεε nggimi asi ikpembu utseku umbu aka inyā ibiba Ungwε-Ner ri Iyerhanga.>>

17

Idzidzipu iyor Uyesu

(Umar 9.2-13; Irh 9.28-36)

¹ Inuma utōi iki imaa Uyesu akũ Ubitru, Uyaku nu Uyohana ungwεmbu Uyaku, umbu azĩ ni itsi igũ iyoo iderdetangge, anangke umbu aka awe ikiyikambu.

² Uma unga adzipa awuwea ra asumbu. Asunga arhang ru nyaki ishaa unum, atorhanga awe aka aterha uku uperheng ru nyaki irhirhang.

³ Kanying Umusa nu Uirhiya akapeeng ru umbu, adεε arherhe nggu Uyesu.

⁴ Ubitru agor Uyesu age, <<A Uteijee, izengge umen iki iwe nggimi. Ungo uba ubeengo, umum itar atsurha ataar nggimi, unying uwu ungo, unying uwu Umusa nu unying uwu Uirhiya.>>

⁵ Adεε ra arherhe nukpi nggaa amεε aka arhang atsire umbu, nu urhem ra amεε ha uku ugor uge, <<Uwεε awu Ungwεmum, uwuruwi umum iki ibema. Amenmum

agũiben nggu unga akarhārha. Àka akpeto ru unga!>>

⁶ Ivang angwε imesa ha aka agũ rimi, iwei ifer umbu, umbu akwer asumbu atsim ra abi.

⁷ Bor Uyesu aba abanga umbu age, <<Àka asisok. Niba agũmbi iwei.>>

⁸ Umbu aka abera atsimbu asi inyambu uner uwoo, akpurha anyā Uyesu.

⁹ Umbu aka awe ru utsĩndĩ uwuku ucipuwa ni itsi igũ hā, Uyesu atsu umbu age, <<Niba adεyikumbi unera ubinkpi umbi aka anyā utseku Ungwε-Ner aka isok ra akpe.>>

¹⁰ Angwε imesa ha arhusa unga age, <<Awu use utsu abika amesuwe Ikpem agor uge awu ufang uner uwuku usom Arherhu-Num Uirhiya aka igbaashia aba?>>

¹¹ Unga agor umbu age, <<Awu idzidzerhe Uirhiya aka iba, unga igbishu uben ubin.

¹² Bor umum ideyiwa umbi, Uirhiya aka abanga, bor umbu asi ihwengmbu unga, na akorhuwe unga ubinkpi umbu aka abee. Rimi hā Ungwε-Ner aka ihwa ayetnum ru ubokmbu.>>

¹³ Mace angwε imesa ha ahweng uge unga arherhe arherha ha ri itsi Uyohana Uner Ubotisima.

Ikerhuwe uwεkuci ri ipfu iyiki ibewe

(Umar 9.14-29; Irh 9.37-43a)

¹⁴ Ivangye umbu aka azĩ atsĩ ra anang ikikonga, uner uwoo aba ru Uyesu atatarhu ra anangnga.

¹⁵ Na age, <<A Uteijee, uma ugũ atorh ungwεmum, awuri irhārhi unggbunggbuwa, aka ahwa uver akarhārha. Idikunga irheirhe unga iki igbei ru urha use ra amē.

¹⁶ Umum iki ikũna unga izĩ ra angwε imesango, bor umbu asi idεε akerhukumbu unga.>>

¹⁷ Uyesu age, <<Umbi abi udan ukpire, abika asheri imangmang, abi amen aka abewe. Umum iki isei idārhumum nggu umbi, ukang umbi aka awe ru imangmang ru umum? Utseku ukang umum iki ibima nggu ida

imangmangmbi? Ukū ungwē hā uba nggē ru umum.>>

¹⁸ Uyesu atserhi ipfu iyiki ibewa ha idzengge ru ungwē hā. Kanying ungwē hā akerhunga.

¹⁹ Mōce angwē imesa ha aba ru Uyesu ri ivangye anera aka ashimbō nggu unga, agor unga age, <<Awu use utsu umen ifor itsūwe ipfu iyiki ibewa ha idamen?>>

²⁰ Uyesu agor umbō age, <<Imangmangmbi iwe ukunjiir ngge itsu. Umum idēyiwa umbi idzidzerhe, umbi aba awembi ri imangmang ukunjiir ru nyaki ishaa umastad, umbi adēē agormbi igū iyere age, <Usoku nggē uzī ru nggō,> ngge iwuri iso izīngge. Ubin usi inangkpō umbi.>>*

*Uyesu arherha arherhe
akpenga ikei*

(Umar 9.30-32; Irh 9.43b-45)

²² Ivangye angwē imesa ha aka akong ra abī Ugarhirhi, unga agor umbō age, <<Awuri ighambō adak Ungwē-Ner adzowe unga ra abok anera.

²³ Umbō awuri ifere unga, ru unum untaar unga awuri isok abeka.>> Amen angwē imesa ha aghong.

Ifai ikirbi Iya-Num

²⁴ Uyesu nu angwē imesanga aka atsī ru Ukafanahum, abika ayei ikirbi Iya-Num akpo Ubitru arhusa unga age, <<Umarhemmbi asi ifaisa ikirbi Iya-Num?>>

²⁵ Unga age, <<Afasa.>>

Ivangye Ubitru aka aba ri iya, Uyesu atirhi arherha arherhe nggu unga age, <<Ungo unyā uguse Usiman? Ayerhe ayei ikirbi abī ru ungamō, ra awekacimbō use ra abikase?>>

²⁶ Ubitru age, <<Ra abikase.>>

Mōce Uyesu age, <<Awekacimbō asi ifaimbō nukpō.

²⁷ Bōr utsur umen iwemen ru uvau ra anera abere, uzī ru ukau ukugong utang igber. Uyanga angwī uberh ha ungo uku utirhu udzur. Ungo ikpō ishaa imang uazurhfa. Ukū ishaa imang uazurhfa ha

ufai imang iyi Iya-Numngo nggu iyi umum.>>

18

Uwuku ugonga ri Iyerhe afā

(Umar 9.33-37,42-48; Irh 9.46-48; 17.1-2)

¹ Ri ivang hā angwē imesa ha aba arhusu Uyesu age, <<Ungamō awu uwuku ugonga ri Iyerhe afā?>>

² Unga ayisu ungwērthū uwekuci atsu unga adēē ra ateumbō,

³ na age, <<Umun idēyiwa umbi idzidzerhe umbi aba asi idzipa awembi ru nyaka awekaci, umbi asi itsīmbi Iyerhe afā.

⁴ Nggee, uwuruwi aka arherhi itsinga ru nyaku ungwē uwure unga awu uwuku ugonga ri Iyerhe afā.

⁵ <<Uben unera aka ayeisa ungwērthū uwekuci ru nyaku uwee ri itsokmum, ayei umum.

⁶ Bōr uwuruwi aka atsu unying ra awekaci abere abika awe ru imangmang ru umum atsīā ra arhim, ugba umbō abope nggaa ukō igō ru urhōknga na atare unga atsī ru ukau ukugong.

⁷ <<Atorh upfung ri itsi abinke aka atsu anera atsī ra arhim! Awu ufang abin hā aka iba, bōr atorh uwu ha aka itsu ake aba.

⁸ Uba ubokngo use udakngo uni itsu ungo utsī ra arhim, uzharha ukpō utare. Ugba ungo utsī ru urhe ukpu ugbagbaa nggu ubokngo unying use udakngo unying nu umbō aka itare ungo utsī ru urha ukpu ugbagbaa nggu aboka avaa use adaka avaa.

⁹ Nu usungo uba itsu ungo utsī ra arhim, ukhor utare. Ugba ungo utsī ru urhe ukpu ugbagbaa nggu usua unying nu umbō aka itsuke ungo ri idzū urha nggu asua avaa.

*Unyaka arherhe aki idoi iyiki igwir
(Irh 15.3-7)*

¹⁰ <<Àka arhi anyā niba akwēerkumbi unying ra angwērthā awekaci abere. Umum idēyiwa umbi, ipfu itsermbō uben unum ini irhi asu Utemum uwuku uwe ra afā.*

¹² <<Umbi akaiferhkō aguse? Unera aba awe ru idoi unaka, unying igwirngge,

* **17:20** Abvur akō aki itseng abok aki isha agorke ikei uge, ²¹ Bōr ikpū ipfu iki ibewe iyere isi idzengge, awu ikpem igha ubin nu ifen-Num ukpekū iwuri itsu ngge idzek. * **18:10** Abvur akō aki itseng abok aki isha agorke ikei uge, ¹¹ Nu Ungwē-Ner aba iforh abirabe aka igwir.

unga asi ínekuka isòka utòorha nu utòorha ra abang igũa na azĩã abee unying hã iki igwir?

¹³ Unga aba anyã ngge, umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, unga awuri igòm iyi ha iki iyikangge ananga isòka utòorha nu utòorha iki isi igwirngge.

¹⁴ Rimi hã asi iwea ibibemu Utɛmbi ra afã unying ra awɛkaci abere agwir.

Uba ungwɛmbi agbaa uvau ru ungo (Irh 17.3)

¹⁵ <<Ungwɛmbi use unapumbi aba agbaa uvau ru ungo, uzĩ usome unga uvaunga, ungo nu unga ukpekũ. Unga aba agũã, ungo uku ubvui ukũ unga ubango ri iwerhe nggu ungo.

¹⁶ Bɔr unga aba asi igũã, ungo ubee unera unying use ivaa umbi azĩ, ngge itsú ideka iyi inera ivaa use itaar imɛngge ifer arherhe.†

¹⁷ Ungwɛmbi aba akpɛɛ igũ umbɔ, ungo uɛyiwe ikikɔng abika adɔsa, unga aba akpɛɛ igũ ikikɔng abika adɔsa ha, unyanga unga ru nyaku unerwi aka asi idɔsunga Unum use uwuku uyɛi ikirbi abĩ.

¹⁸ <<Umun indɛyiwa umbi idzidzerhe, uben ubinkpi umbi aka abow ru upfung awuri ibow ukpɔ ra afã. Ikei uben ubinkpi umbi aka agarhuwe ru upfung awuri iarhuwe ukpɔ ra afã.

¹⁹ <<Umun ibvui idɛyiwa umbi, inera ivaa ru umbi ru upfung ukpire aba ibema ifenu ubin ru Utɛmun uwu afã, awuri ikorhuka umbɔ.

²⁰ Ubinkutsu inera ivaa use ataar aba akɔngmbɔ ri itsokmum, umum iwu nggu umbɔ.>>

Unyaka arherhe ugãrhã uwuku ushe ra atorh

²¹ Mɔce Ubitru aba agɔr Uyesu age, <<A Uteijee, idikunga isong ungwɛmɛn aka igba uvau ru umum, umum itsũwe unga? Awu idikunga utòova?>>

²² Uyesu agɔr unga age, <<Umun idɛyiwa ungo, asi iwea idiku utòova, bɔr isòka utòova nu utòova.

²³ <<Nggee, Iyerhe afã iwe ru nyaku uyerhe uwɔɔ aka abee ivarha abinnga aka awe ra abok agãrhãnga abee umbɔ afase.

† 18:16 Àka anyã ikei: Iva 19.15.

²⁴ Uyerhe ha aka atirhi avarhe, umbɔ akũ uner uwɔɔ aba ru unga, uwuruwi aka angwɛ uverh nggaa ibei uazurhfanga iyi anaka agɔnga usòka.

²⁵ Unga aka afɔr ifai adaka, uyerhe ha age agoshe unga nu utsɛnga, nu awɛkacinga, nu kishoo abinke unga aka awurake na akũ afase uverhnga.

²⁶ <<Ugãrhã hã atararhu ra asu uyerhe ha ashòrhã age, <Umaa udɔng amɛnngo nggu umum, umum iwuri ifasamum abina kishoo.>

²⁷ Uyerhe ha agũ atorh unga, afòrhũwe uverh ha na atsũwe unga azĩã.

²⁸ <<Bɔr utsak ha aka adzek, anyã ugãrhũ itsernga aka angwɛ uverh unga íshaa imang unaka unying ukpekũ. Unga adzur urhɔk utsak ha akpɔm na age, <Ufai ubinkpi umum iki idɔsa ungo.>

²⁹ <<Udɔki itsernga atararhu na ashòrhã unga age, <Udɔng amɛnngo nggu umum, umum iwuri ifasamum uverhngo.>

³⁰ <<Bɔr unga akpɛɛ. Akũ utsak ha azĩ agbanguka ru ugborzĩ utseku unga aka ifai uverh ha.

³¹ Ivangye andɔki itsernga abɔɔ aka anyã ubinkpi unga aka akorhe, umbɔ asi igũmbɔ iben, umbɔ azĩ asɔmukumbɔ uyerhe ha kishoo ubinkpi uku ukorhe.

³² <<Mɔce uyerhe ayisu ugãrhã hã age, <Ungo uwu ugãrhũ uwu amɛn aka abewe, umum itsũwũkũ kishoo uverhngo ri ishishòrhãye ungo uku ushòrhã umum.

³³ Isi imɛngge ungo uku igũ atorh udɔki itserngo ru nyaka umum iki igũ atorh ungo?>

³⁴ Uyerhe agũ avɔm akarhãrhã, atsu umbɔ adzowe unga ayetnum utseku unga aka ifai uverh ha.

³⁵ <<Rimi hã Utɛmun ra afã aka ikorhe nggu uwuku ukpɛɛ itsũwe undɔka ra amɛnnga.>>

19

Ifere itsɛrh (Umar 10.1-12)

¹ Ivangye Uyesu aka amaa irherha akere, unga aboruka abĩ Ugarhirhi na azĩã abĩ Uyahudiya aka awu ugar Azɛ Urdun.

² Nggaa ikikɔng anera idɔsa unga, unga akerhuwe umbɔ.

³ Abi Ufarisi abɔɔ aba ru unga avira unga. Arhusa unga age, <<Ri ikpemmɛn imɛngge unera awayiwe utsɛnga ri ikorhe ubɛn ubin?>>

⁴ Unga agɔr umbɔ age, <<Umbi anasi ivarhumbi itsɛng Arherhu-Num? Atsɛng ri inggbaashia ugɛ, <Unum amuna umbɔ ukutsak nggu ukutsɛrh,>*

⁵ na age, <Ngge iki iwe rimi, unera awuri ineke utɛnga nu uyanga na awu nggu utsɛnga, umbɔ ikivarhambɔ awuri iwu iyora unying>†?

⁶ Nggee umbɔ asi iwembɔ ivaa, bɔr umbɔ awe iyora unying. Nggee, ubinkpi Unum aka agbopa, unera niba agashuka.>>

⁷ Umbɔ arhusa age, <<Awu use utsu Umusa atsu ugɛ adzowe ubvur uwuku ufer itsɛrh awayiwe utɛrh ha aziã?>>

⁸ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Umusa abemuwa umbi igau itsɛrh ubinkutsu amɛn aka akermbi atsu. Bɔr isi iwengge rimi ri inggbaashia.

⁹ Umum idɛyiwa umbi ugɛ ubɛn unera aka awayiwe utsɛnga aka asi itomunga-dak, na apfunu utɛrh uwukuse, atoma-dak.>>

¹⁰ Angwɛ imesa ha agɔr unga age, <<Iba iwe rimi arherhe ukutsak nggu utsɛnga, ida ipfunu ngge inang.>>

¹¹ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Asi iwea ubɛn unera awuri idɛɛ ayɛi arherhe akɛɛ, bɔr abirabɛ Unum aka adzowe ngge.

¹² Ubinkutsu abɔɔ awu akpirh, amar umbɔ rimi. Abɔɔ, anera akorhuwe, asi idɛɛ apfunumbɔ. Abɔɔ Iyerhe afã itsu umbɔ akpɛmbɔ ipfunu. Uwuku udɛɛ ayɛi arherhe akɛɛ unga ayɛi.>>

*Uyesu atsuke idorh ra awɛkaci
(Umar 10.13-16; Irh 18.15-17)*

¹³ Mɔcɛ umbɔ akũ angwɛrhã awɛkaci aba ru Uyesu atsorhuwe aboknga nu umbɔ na afene-Num ru umbɔ. Bɔr angwɛ imesanga atɛrha abika akũ awɛkaci ha aba.

¹⁴ Uyesu age, <<Àka aneke angwɛrhã awɛkaci aba ru umum. Àka niba akɛnmbi umbɔ, Iyerhe afã iwu iyi ikpũmbɔ.>>

¹⁵ Unga atsorhuwe umbɔ aboknga, mɔcɛ unga aziã.

*Uwɛdzɛm uner ubin
(Umar 10.17-31; Irh 18.18-30)*

¹⁶ Mɔcɛ uner uwɔɔ aba ru Uyesu arhusa age, <<A umarhem, ubin uku uze ukusong umum iki ikorhe ni ikpo urhɛ uwu ugbagbaa?>>

¹⁷ Uyesu agɔr unga age, <<Ungo urhusa umum ubin uwuku uze? Ubin uwuku uze uwu unying. Ungo uba ubeengo ikpo urhɛ uwu ugbagbaa, ungo udɔsi ikpɛm.>>

¹⁸ Unga arhusu Uyesu age, <<ikpɛm iyikisong?>>

Uyesu age, <<Niba uferɔ unera, niba utomungo-dak, niba uverɔ ivɛu, niba ugberɔ angwĩ utsukukɔ unera,

¹⁹ udzowe imor ru utɛngo nu uyango,>‡ nu <ubemu udɔkango ru nyaki itsikamngo.> §>>

²⁰ Uwɛdzɛm hã age, <<Umum iki idɔsumum akɛɛ kishoo. Umum ìbɔr use?>>

²¹ Uyesu agɔr unga age, <<Ungo uba ubeengo iwe undzumunga, ungo uzĩ, ugoshe abinngo, udzowe uhwɛka ra atsũwã, nu uba udɔsa umum. Mɔcɛ ungo iweɔ ru ugbeta urherhɛ ra afã.>>

²² Ivangyɛ uwɛdzɛm ha aka agũ rimi, unga azĩ nggu ighongamɛn, ubinkutsu awe ru ubin akarhãrhã.

²³ Mɔcɛ Uyesu agɔr angwɛ imesanga age, <<Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, aghong uner ubin aka itsĩ ri Iyerhe afã.

²⁴ Ikɛi umum idɛyiwa umbi, ugba urhakumi utsĩ ra angwĩ inepurha nu uner ubin aka itsĩ ri Iyerhe-Num.>>

²⁵ Ivang angwɛ imesa ha aka agũ rimi, umbɔ adzeidzeu akarhãrhã, na arhusa age, <<Ungamɔ awuri idɛɛ akpo ififɔrh?>>

²⁶ Bɔr Uyesu arhi umbɔ na age, <<Anera asi idɛɛ akorhumbɔ akɛɛ, bɔr Unum adɛɛ akorhunga abina kishoo.>>

²⁷ Ubitru agɔr unga age, <<Nggayɛ umɛn ineke abina kishoo ni idɔsa ungo! Umɛn iwuri ikpo usemɛn?>>

* **19:4** Àka anyã ikɛi: Ing 1.27. † **19:5** Àka anyã ikɛi: Ing 2.24. ‡ **19:19** Àka anyã ikɛi: Idzi 20.12-16; Iva 5.16-20. § **19:19** Àka anyã ikɛi: Urha 19.18.

²⁸ Uyesu agər umbə age, <<Umum indəyiwa umbi idzidzerhe, ru unumkpi umbə aka itsu abina kishoo awe aka afa, ivang Ungwē-Ner aka isei ru anang isei aki ijee iyi ikpikpoi, umbi abika adəsa umum, awu umbi awuri isei nu anang isei ijee usəkdūmen, umbi awuri itsu uvau anui usəkdūmen aki Uisrairha.

²⁹ Nu ubən unerwi aka aneke iyanga, use angwēmbə, use anapumbə, utei use uyi, use awəkaci, use ícang ri itsimum awuri ikpo ananga rimi hā idikunga unaka, ikēi unga awuri ikpoa urhe uwu ugbagbaa.

³⁰ Bər anera arherhe aka awu anggbaashi, awuri iwe amaata, amaata ikēi awuri iwe anggbaashi.

20

Unyaka arherhe abi itser imang ri icang

¹ <<Iyerhe afā iwe ru nyaku uteiya icang aka adzek ru unkpeeka atsu abi itser imang ri icangnga.

² Unga abemuwe ifai ishāa imang iki iwe imang itser unuma unying, na adene umbə azĩmbə ri icangnga.

³ <<Ra akara utəərha aki ukpee ikēi unga adzek anyā abəə aka ase i bəm ra angwī izεε,

⁴ unga adəyiwe umbə age, <Umbi ikēi āka azĩ atō itser ri icangmum, umum ifasū umbi ubinkpi uku umēē.>

⁵ Nggee umbə azĩmbə.

<<Unga adzek ra atenuma ra akara usəkdūmen, ikēi ra akara ataar akorhe rimi hā.

⁶ Ra akara atōō unga abvui adzek anyā abəə aka adēē i bəm. Unga arhusa umbə age, <Awu use utsu umbi adēē asi itāmbi itser?>

⁷ <<Umbə agər unga age, <Unera asi idzaanga umən itser iyiki itō.>

<<Unga agər umbə age, <Umbi ikēi āka azĩ atō itser ri icangmum.>

⁸ <<Urheε uku uwe, uteiya icang hā ayisu uwuku uyike unga age, <Uyisa abi itser icang hā, ufase umbə imang itsermbə. Utirhi ra amaataka uzĩ ra anggbaashia.>

⁹ <<Abi itserbε aka azĩ ra akara atōō aba, umbə afai umbə ishāa imang.

¹⁰ Abirabε aka agbaashia azĩ, afosi iyēi anangmbə rimi. Bər ubən unera ayēi ishāa imang.

¹¹ Ivangyε umbə aka ayēi ngge, umbə abvun arherhe ru uteiya icang hā.

¹² Agε, <Abirabε aka aba ri imaata, atō itser iyi ukara unying ukpekū, nu ungo ufai umbə uku kpengkpeng nggu umən iki ihwa uver itō itser ru imani unuma.>

¹³ <<Bər unga agər unyinga umbə age, <A uwee, umum isi ighamum urha ungo. Umən isi ikpangmēm umum ifai ungo ishāa imang?

¹⁴ Uyēi imangngo uzĩ. Umum ibee ifai abika aba imaata uku kpengkpeng nggu ungo.

¹⁵ Use ishimum ri ijee iyiki ikorhu ubinkpi umum iki ibee nggu imangmum? Use ungo ugū unyēē umum iki idzise izūwā akarhār hā?>

¹⁶ <<Rimi hā amaataka aka awe anggbaashia, nu anggbaashia awe amaataka.>>

Ikēi Uyesu arherha arherhe ra akpenga

(Umar 10.32-34; Irh 18.31-34)

¹⁷ Uyesu nu angwē imesanga aka azēr hā azĩ ufā Urusharhima. Unga agbiira umbə azĩ ri ifēna ikiyikambə, agər umbə age,

¹⁸ <<Umən izĩ ifürhūwe Urusharhima. Awuri ighadak Ungwē-Ner adzowe unga ru ubok ateiya abika adzowe idēm-Num nu abika amesuwe Ikpem. Umbə awuri itsu unga ufai akpe.

¹⁹ Məcε umbə aka idzowe unga ra atsen abi Uyahuda. Umbə ayēia unga, akū asharhe akwεr unga, anyapuwe unga. Ru unum untaar unga awuri isoka ra akpe.>>

Ifēn iyi uyambə Uyaku nu Uyohana

(Umar 10.35-45)

²⁰ Məcε uya angwē Uzabadi aba ru Uyesu nggu angwēnga, atararhu ra anangnga na afenu ubin ukpəə.

²¹ Unga arhusa unga age, <<Ungo ubee use?>> Unga age, <<Utsu awəkaci abεε ikivarhambə ase i, unying ru ubok ughango, uwu uvaa nu ubok uferango ri Iyerhango.>>

²² Bər Uyesu agər umbə age, <<Umbi asi ihwəngmbi ubinkpi umbi aka afəna. Umbi adēē ahwambi ru ukpəwa ha uwu ayetnumkə umum iki ihwa?>>

Umbə agər unga age, <<Umən imēmən.>>

²³ Uyesu agər umbə age, <<Idzidzerhe umbi awuri ahwambi ru ukpəwamum, bər isei ru ubok ugha nu ubok uferamum asi iwea umum itsū idzowe. Anang hā awe aki abi Utəmum ra afā aka agbishuwe.>>

²⁴ Ivang angwē imesa abərə usəka aka agū, umbə agū avəm abərə ha ikiivarhambə.

²⁵ Bər Uyesu ayisa umbə ananga unying na age, <<Umbi ahwəngmbi ayərha atsen abi Uyahuda aki isaka adəyiwe iyerhe ri itsi anermbə, anggbaashimbə adəyiwe umbə ijee.

²⁶ Bər isi íwengge rimi ru umbi. Ubən uwuku ubee igəng ru umbi awu ufang unga awu ugārhambi.

²⁷ Nu uwuruwi aka abee iwu unggbaashi ru umbi, awu ufang unga awu ugārhambi.

²⁸ Ru nyaku Ungwē-Ner asi ibanga umbə atōwe unga itser, bər unga awuri iwu ugārha, na adzowe urhənga afər anera arherhe.>>

Abi ibvuta avaa akpombə

inyā anang

(Umar 10.46-52; Irh 18.35-43)

²⁹ Uyesu nu angwē imesanga aka abəre Ujeriko, nggaa ikikəng anera adəsa unga.

³⁰ Abi ibvuta avaa aka ase i nu ubang utsīndīā. Ivangyε umbə aka agū ugε Uyesu unga atəng, umbə atsarhi irhakmbə age, <<A Uteijee, Ungwē Udauda! Ugū atorh umən!>>

³¹ Ikikənga itserha umbə ugε umbə anukutata, bər umbə atoma atsarhi irhakmbə age, <<A Uteijee, Ungwē Udauda! Ugū atorh umən!>>

³² Uyesu adēē na ayisa umbə age, <<Umbi abee umum ikorhuwa umbi use?>>

³³ Umbə agər unga age, <<A Uteijee, umən ibee inyā anang.>>

³⁴ Uyesu agū atorh umbə na abanga asumbə. Kanying umbə anyā ananga na adəsa unga.

21

Itsitsī iyi ininang

(Umar 11.1-11; Irh 19.28-40; Uyoh 12.12-19)

¹ Umbə aka akhapa ru Urusharhima aba atsī Ubetafaji nú Igū Acucii Uzaitun. Uyesu adene angwē imesanga avaa,

² agər umbə age, <<Àka atsī ru uteu uku uci ha ra asumbi, utəm itsitsīmbi, umbi awuri inyāmbi uzihika umbə aka abow nggu ungwēmgbə. Àka agarha ake akūwā ru umum.

³ Unera aba arhusunga umbi, àka adəyiwe unga age, <Uteijee unga abee ake,> awuri idzaanga ake kanying.>>

⁴ Akεε akorhe rimi ngge itsuifer ubinkpi uner uwuku usəm Arherhu-Num aka arherhe age,

⁵ <<Àka asəme aner Urusharhima, <Àka anyā, uyərhambi uwi aba ru umbi!

Unga adəər, awu idzui uzihika, nú undzing ungwē uzihika.> >*>

⁶ Angwē imesa ha azī akorhe ru nyaka Uyesu aka agər umbə.

⁷ Umbə akū uzihika ha nggu ungwēmgbə aba, abətuwe atorhambə nú ungwēē, Uyesu afū ase i.

⁸ Anera arherhe aka abətuwe atorhambə nú utsīndīā, abə agbeyi abok acucii abətuwe nú utsīndīā.

⁹ Anera abika awu ra asunga nu abirabε aka adəsa unga ra andzing atsarhi irhakmbə age,

<<Ikpikpoi iwe† nggu Ungwē Udauda!

Idorh iwe nggu uwuku uba ri itsok Uteijee!

Ikpikpoi iwe afafā ra afā!>>

¹⁰ Ivangyε Uyesu aka atsī Urusharhima, utepa kishoo udzunukpə nu urhusa ugε, <<Awu ungamə nuwi?>>

¹¹ Anera age, <<Uwεε awu Uyesu uwuku usəm Arherhu-Num aka adzeku Unazarat ukpu Ugarhirhi.>>

* **21:5** Àka anyā ikci: Uzak 9.9. † **21:9** Àka anyā ikci: Amb 118.26.

Uyesu asare Iya-Num
(Umar 11.15-19; Irh 19.45-48; Uyoh 2.13-22)

¹² Uyesu atsĩ ri Iya-Num awayiwe kishoo abika agoyiwe nu abika agugoyi umə. Ayii atebur iyi abika afaru uhwek akwer atsime, nu atebur abika agoyiwe anurheu iya.

¹³ Agər umbə age, <<Itseng Arherhu-Num igər ige, <Awuri iyisi iyamum iwu iya ifen-Num,>‡ bər umbi adzipa ake iwe anang awoi avəu.Š>>

¹⁴ Abi ibvuta nu akatarhu aba ru unga ri Iya-Num, unga akerhuwe umbə.

¹⁵ Bər ivang ateia abika adzowe idem-Num nu abika amesuwe Ikpem anyā abin idzeuke unga aka akorhe, na anyā awekaci atsui ivum ri Iya-Num age, <<Ikpikpoi iwe nggu Ungwē Udauda,>> umə umbə agū avəm.

¹⁶ Agər unga age, <<Ungo ugū ubin awekaci abere aka adēē arherhe?>>

Uyesu agər umbə age, <<İi, umbi anasi ivarhumbi ri itseng Arherhu-Num iki igər uge,

<< <Awu ungo umesuwe angwērḥā

awekaci

nu írheng awekaci

umbə akpoi ungo?>*>>

¹⁷ Məce unga abvui azīā Ubetani, anangke unga aka arha nu untsuua ha.

Ikponum ucucii uvorhvo
(Umar 11.12-14,20-24)

¹⁸ Ri igōkpeeka, unga awu ru utsĩndĩ uwuku ubvui uba utepa, imerh ifer unga.

¹⁹ Unga aka anyā ucucii uvorhvo nu ibang utsĩndīā, unga azī ru ucucii ha asi ikpoa ubin akpurha anyā ayerhe. Məce unga agər ucucii ha age, <<Ungo usi íbvui ughwəɔ ikpūrḥā!>> Kanying ucuciia ha ukoyimgbə.

²⁰ Ivang angwē imesanga aka anyā rimi, umbə adzeidzeu akarhārḥā. Age, <<Awu use utsu ucuciia ha udiki ikoyi iki ifefetem?>>

²¹ Uyesu agər umbə age, <<Umun indəyiwa umbi idzidzerhe, umbi aba awembi ri imangmang na asi icangmbi, umbi adēē akorha anangmbi ubinkpi

umum iki ikorhuwe ucucii uvorhvo uwurə. Uko umbi adēē agərmbi uko igū iyere age, <Ugōrhū itsingo utsĩ ru ukau ukugəng,> ngge iwuri ikorhungge.

²² Umbi aba awembi ri imangmang, uben ubina umbi aka ifena ri ifen-Num, umbi awuri ikpombi.>>

Arhusu ijee Uyesu
(Umar 11.27-33; Irh 20.1-8)

²³ Uyesu aka atsĩ ru ufəm Iya-Num na adēē imesuwe, məce ateia abika adzowe idem-Num nu akakū anera aba ru unga. Arhusa unga age, <<Ungo ukū ijee iyikisong ukorha abin akere? Ungaa adzaa ungo ijee ha?>>

²⁴ Uyesu agər umbə age, <<Umun irhusa umbi ubina unying. Umbi aba adəyiwambi umum, umum idəyiwamum umbi ijee iyikisong umum iki ikū ikorha abin hā.

²⁵ Ubətisima Uyohana udzek ri inēē umgbə? Udzek ra afā, use udzek ra anera?>>

Umbə arherhe nggu adəka age, <<Umen iba igər uge, <Udzek ra afā,> unga awuri irhusa umen age, <Awu use utsu umbi ashimbi ri imangmang ru unga?>

²⁶ Bər umen iba igər uge, <Udzek ra anera,> umen igū iwei anera abere, ubinkutsu, umbə anyangu Uyohana awu uner uwuku usəm Arherhu-Num.>>

²⁷ Nggee umbə agər Uyesu age, <<Umen isi ihwəngmen.>>

Məce unga agər umbə age, <<Umun igamum isi idəyiwamum umbi umum ikū ijee iyikisong ikorha abin hā.

Unyaka arherhe aki uner
awəkatsa avaa

²⁸ <<Umbi anyā aguse? Unera nuwə awu ra awekaci avaa akatsa. Unga azī ru uwu inggbaashia age, <A ungwēmum, irherə uzī utōitser ri icang inebi.>

²⁹ <<Ungwē hā age, <Umun isi ízīmum,> bər unga abvui akaiferhkə ra amənnga na asok azīā.

³⁰ <<Məce utembə azīā ru uwu uvaa, arherhe rimi hā. Ungwē hā age, <İi, umum izīmum,> bər asi izīā.

‡ 21:13 Àka anyā ikei: Uish 56.7. § 21:13 Àka anyā ikei: Uiri 7.11. * 21:16 Àka anyā ikei: Amb 8.2.

31 <<Uwukusong akorhu ubinkpi utembɔ aka abee?>>

Umbɔ agɛ, <<Uwu inggbaashia.>>

Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, abika iyei iikirbi abĩ nu anggoyi awuri igbaashia atsĩmbɔ ri Iyerhe afã ru umbi.

32 Ubinkutsu, Uyohana aba adɛyiwa umbi utsĩndĩ uwuku urhurhika, umbi ashimbi ri imangmang ru unga, bɔr abika ayei iikirbi abĩ nu anggoyi awembɔ ri imangmang ru unga. Umbi uko umbi aka anyã akɛɛ, asi idzipumbi na iwembɔ ri imangmang ru unga.

Unyaka arherhe abi irham imang (Umar 12.1-12; Irh 20.9-19)

33 <<Àka akpeto ru unyaka arherhe akɔɔ. Unera nuwɔ akau icang inebi. Adzin ufɔm adzipu icanga, asim ughwee ri ifa ukpuku upayi amɛ inebi ha ri ngge, na atar akang utsurha udedetambɔ uwu idzɛu. Adzowe icanga ra abi irham imang, na azĩã uzɛrhã.

34 Ivang iyiki igbigbɛr iki iwe, unga adene agãrhãnga umbɔ azĩmbɔ ra abi irham imang hã ayeise ikpũrhã icangnga.

35 <<Abi irham imang hã adzur agãrhũ utsak ha akwɛr unying, na afɛre unying, na atang atarh ru uwu untaar.

36 Mɔcɛ unga abvui adene agãrhã abɔɔ ru umbɔ aka anangmbɔ abi inggbaashia. Bɔr abi irham imang hã akorhe ru nyaka umbɔ aka akorhe nggu abi inggbaashia.

37 Ri imimasha kishoo, unga adene ungwɛnga, agɛ, <Awuri idzowukumbɔ imor ru ungwɛmum.>

38 <<Bɔr abi irham imang hã aka anyã ungwɛ hã, umbɔ agɔr adɔkambɔ agɛ, <Uwɛɛ unga awu ru ukam icang hã. Umen ifɛre unga ni icanga iwu iyimɛn!>

39 Nggee umbɔ adzur unga, atare unga ru undzing ufɔm icang hã, afɛre unga.

40 <<Nggee, ivang uner icang hã aba abanga, unga awuri ikorha aguse nggu abi irham imang hã?>>

41 Umbɔ agɔr unga agɛ, <<Awuri ifɛruka abika abewa ha, na adzowe icanga ra abi irham imang abɔɔ, abirabɛ aka awuri idzowe ugau ikpũrhã icangnga ri ivangngge.>>

42 Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi anasi ivarhumbi ri itsɛng Arherhu-Num? Igɔr ugɛ,

<< <Utarhkpi abi idzin aka akpɛ, ukpɔ uwu utarh āgboki idzina.

Akɛɛ awu ubinkpi Uteijee aka akorhe, na awu ubin idzeu ra asumɛn.>

43 <<Nggee umum idɛyiwa umbi, awuri ivurmbɔ Iyerhe Unum ru umbi na adzowe abika aghwɛr ikpũrhã iyi Iyerhe Unum.

44 Uner ha aka igba ni itsi utarh iyeɛ, akpurha ashaka. Nu uwuruwi utarh ha uku igba nú unga, ukpurhu ugɔke unga.>>

45 Ivang ateiya abika adzowe idɛm-Num nu abi Ufarisi aka agũ unyaka arherhe Uyesu aka adzowe, umbɔ ahwɛngmbɔ ugɛ arherhe ri itsimbɔ.

46 Umbɔ abee udĩ ukpuku udzur unga, bɔr umbɔ agũ iwei, ubinkutsu, ikikɔng anera anyanga unga awu uner uwuku usɔm Arherhu-Num.

22

Unyaka arherhe aki irhowu ipfuna (Irh 14.15-24)

1 Uyesu abvui arherhuwe umbɔ unyaka arherhe agɛ,

2 <<Iyerhe afã iwu ru nyaku uyerhe uwɔɔ aka akorhuwe irhowa ipfuna ru ungwɛnga.

3 Adene agãrhãnga azĩ ayisuwe abirabɛ umbɔ aka aghwi umbɔ ipfuna hã aba, bɔr umbɔ akpɛmbɔ ibibanga.

4 <<Mɔcɛ unga abvui adene agãrhã abika arhɛɛ agɛ, <Àka adɛyiwe abirabɛ umbɔ aka aghwi ugɛ umum iki ikorhumum ubinghaa. Iki ingwã ñnak iyiki itsak nggu angwɛ ñnak aka agɔnga, abina kishoo iki igbisha imaamum. Àka aba irhowa ha!>

5 <<Bɔr umbɔ asi inyãmbɔ ngge iwengge ifɛrhɛ, na azĩmbɔ. Uwɔɔ azĩã usinga, uwɔɔ azĩã igoyi igoi ri izɛɛ.

6 Abɔɔ adzur agãrhãnga, ayɔm na afɛre umbɔ.

7 Uyerhe ha agũ avɔm. Unga adene abi iwanga, umbɔ afɛrkumbɔ umbɔ abika afɛyi aner ha na akpĩwe uteumbɔ kishoo.

8 <<Mɔcɛ unga agɔr agãrhãnga agɛ, <Àka amaambɔ izɛk irhowa ha, bɔr abirabɛ umum iki ighwi isi imɛngge umbɔ aba.

⁹ Àka adzek adɔsa atsĩndĩ aka agbopa ayisa kishoo abirabɛ umbɔ aka akpo, umbɔ aba irhowa ha.>

¹⁰ Nggee agārḥā hā adzek adɔsa atsĩndĩā ayisa kishoo abirabɛ umbɔ aka akpo, abika aze nu abika abewe, anang irhowa ha atɔk nggu atsen.

¹¹ <<Bɔr ivangyɛ uyɛrhe aka atsĩ abee inyā abi irhowa ha, umɔ unga anyā uner uwɔɔ aka asi itsima atorho irhowa.

¹² Uyɛrhe arhusu uner ha agɛ, <A uwee, ungo ukorhu uguse nu utsĩwā nggimi ushɔ ra atorho irhowa?> Bɔr uner ha asi idzipunga urhem.

¹³ <<Mɔcɛ uyɛrhe agɔr abi itsernga agɛ, <Àka abow aboknga nu adaknga, na atare unga adzek atsĩ ru uzĩ, anangkɛ anera aka iciu akpe na atāi anyĩ.>

¹⁴ <<Ubinkutsu awuri ighwi anera arherhɛ, bɔr ukunjiir umbɔ aka iseng.>>

Irhusu ifai ikirbi abĩ ru Ukaisar (Umar 12.13-17; Irh 20.20-26)

¹⁵ Mɔcɛ abi Ufarisi adzek akeki itsũwāyɛ umbɔ aka ideya unga ru irhemnga.

¹⁶ Umbɔ adene angwē imesambɔ nggu aner Uhiridu agɛ, <<A umarhem, umɛn ihwɛngmɛn ungo uwu uner idzidzerhe, ikei ungo uni imesuwe ubinkpi Unum aka abee nggu idzidzerhe. Ubinkutsu ungo usi itsukɔ amɛnngo ri iferhkɔ anera use ubinkpi umbɔ aka awe.

¹⁷ Uɔɛyiwa umɛn, imɛngge umɛn ifai ikirbi abĩ ru Ukaisar, use isi imɛngge?>>

¹⁸ Bɔr Uyesu ahwɛnga iferhkɔ iyiki ibewambɔ, unga agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi abi ukpukpeta, awu use utsu umbi adeya umum?

¹⁹ Àka aɔɛyiwa umum ishaa imangyɛ umbi iki ikũ afai ikirbi abĩ.>> Umbɔ akowe unga ishaa imang hā,

²⁰ unga arhusa umbɔ agɛ, <<Uzirhzi ukpi nu itsok ikerɛ iwu iki ungaa?>>

²¹ Umbɔ agɛ, <<Iki Ukaisar.>> Mɔcɛ unga agɔr umbɔ agɛ, <<Àka adzowe Ukaisar abinkɛ aka awe aki Ukaisar, ikei àka adzowe Unum abinkɛ aka awe aki Unum.>>

²² Umbɔ aka agũ rimi, umbɔ adzeidzeu. Nggee umbɔ abɔre unga na azĩmbɔ.

Irhusa isisok ra akpe (Umar 12.18-27; Irh 20.27-40)

²³ Ru unum hā abi Usaduki, abika agɔr ugɛ isok ra akpe ishingge, aba ru unga arhusa agɛ,

²⁴ <<A umarhem, Umusa agɔr agɛ, <Unera aba akpe na ashia ra awɛkaci, awu ufang ungwɛmbɔ apfunu utserh ha amare awɛkaci ru unga.>

²⁵ Umɔ abɔɔ rabɔ awu angwēyi utɔɔva ru umɛn. Uwu inggbaashia apfuna na akpea, asi imara awɛkaci, abɔruka utserh ha ru ungwɛmbɔ.

²⁶ Rimi hā iki iwe nggu ungwɛmbɔ uwu uvaa nu uwu untaar, uzĩ itsĩ ru uwu utɔɔva.

²⁷ Ri imimasha utserh ha akpea.

²⁸ Ru unumkpi abika akpe aka isok ra akpe, utserh ha awuri iwu uwu ungaa ru umbɔ utɔɔva ha? Ubinkutsu, kishookambɔ utɔɔva aka apfuna unga.>>

²⁹ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi agba irhak, ubinkutsu, umbi asi ihwɛngmbi itsɛng Arherhu-Num use ijee Unum.

³⁰ Ri isok ra akpe anera asi ípfunumbɔ, asi ídzowukumbɔ ípfuna. Anera awuri iwe ru nyaka ípfu itser-Num ra afā.

³¹ Bɔr arherhi isisok abika akpukpe, umbi anasi ivarhumbi ubinkpi Unum aka aɔɛyiwa umbi?

³² Unga agɔr agɛ, <Umun iwu Unum uwu Uibrahim, Unum uwu Uishaku, nu Unum uwu Uyakubu.>* Unga asi iwea Unum uwu abika akpukpe bɔr awu Unum uwu abi urhɛ.>>

³³ Ivangyɛ ikikɔnga iki igũ rimi, umbɔ adzeidzeu imesanga.

Ikpem iyiki igɔnga (Umar 12.28-34; Irh 10.25-28)

³⁴ Abi Ufarisi aka agũ ugɛ Uyesu aka atsu abi Usaduki awu uku uvep, umbɔ akɔng.

³⁵ Unying ru umbɔ uwuku uhwɛng Ikpem akarhārḥā, avira arhusa unga agɛ,

³⁶ <<A umarhem, ikpem iyikisong iwu iyiki igɔnga ri Íkpem Umusa?>>

³⁷ Uyesu agɔr unga agɛ, << <Ubemu Uteijee Unumngo nggu amɛnngo kishoo nu ipfungo kishoo nu adzɛnngo kishoo.>†

* **22:32** Àka anyā ikei: Idzi 3.6. † **22:37** Àka anyā ikei: Iva 6.5.

³⁸ Ikpem iyere ngge iwu iyi inggbaashia nu iyiki igonga.

³⁹ Nu iyi uvaa iwu ru nyaki iyi unggbaashi ha igε, <Ubemu undokango ru nyaki itsikamngo.>‡

⁴⁰ Kishoo Íkpem Umusa nu imesa abika asom Arherhu-Num iyurhi nú atsi íkpem iyere ikivarhangge.>>

Ukiristo awu ungwε ungaa?
(Umar 12.35-37; Irh 20.41-44)

⁴¹ Ivangye abi Ufarisi aka akong ananga unying, Uyesu arhusa umbō age,

⁴² <<Ifεrhkō umbi iwu use ri itsi Ukiristo? Unga awu ungwε ungamo?>>

Umbō age, <<Ungwε Udauda.>>

⁴³ Unga agor umbō age, <<Awu use utsu Udauda ri ijee Ipfu-Num ayisa unga age, <Uteijee?> Ubinkutsu, unga age,

⁴⁴ << <Uteijee agor Uteijeemum age, <<Usei ru ubok ughamum, utεku umum iki itsu anggamtsakngo ru andaidakngo.>> >§

⁴⁵ Udauda aba ayisu Ukiristo age, <Uteijee,> awu use utsu Ukiristo awu ungwεnga?>>

⁴⁶ Unera asi idēē adzipuka unga urhem. Udzur ru unum hā, asi ikpombō unerā aka abvui arhusa unga arherhe.

23

Ifakpe utōva

(Umar 12.38-40; Irh 11.37-54; 20.45-47)

¹ Mōce Uyesu agor ikikōnga nu angwε imesanga age,

² <<Abika imesuwe Ikpem nggu abi Ufarisi ase i nú anang ise i Umusa.

³ Nggee awu ufang umbi adōsa umbō na akorhe uben ubinkpi umbō aka amesuwa umbi. Bōr āka aneke ikorhe abinkε umbō iki ikorhe. Umbō asi ikorhumbō abinkε umbō iki imesuwe.

⁴ Umbō aka isaka abow abin aka amor atsake nú acei anera, bōr umbō nibikambō asi ikū itokmbō ayikukumbō umbō.

⁵ <<Uben ubinkpi umbō aka ikorhe abee anera anyā. Abinkε umbō aka aboyi nú ashimbō nu abokmbō awe aki

Arherhu-Num, unyā umbō aka akorha ake agōgōng. Nu arhurhukε umbō aka asor ri ifen atorhambō, atsu ake adeder.

⁶ Umbō abee anang ise i akagōng ri irhowa nu ra abā ifen-Num.

⁷ Na agom anera aghwe umbō ri inang izεε, na agom umbō ayisa umbō age, <Amarhem.>

⁸ <<Bōr umbi, awu ufang umbō asi iyisumbō umbi <Amarhem,> ubinkutsu, umbi awu ru uwuku umesuwe unying, umbi awu angwēyi.

⁹ Āka niba ayisumbi unerā ra abī age, <Ute,> ubinkutsu, umbi awu ru Ute unying, unga awu ra afā.

¹⁰ Use ayisa umbi age, <Uwuku umesuwe,> ubinkutsu, umbi awu ru uwuku umesuwa umbi unying, Ukiristo ha.

¹¹ Uwuruwi aka uwu ukugōnga ru umbi, awu ufang unga awu ugār hāmbi.

¹² Uben unerwi aka aberi itsinga, awuri irherhuwe ike. Bōr uwuruwi aka arherhuwe itsinga, awuri ibiberuwe ike.

¹³ <<Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, abi ukpukpeta! Umbi afomukumbi angwī aka atsi ru Iyerhe afā ra asu anera. Umbi nibikambi asi itsīmbi, na akēmbi abika abee itsitsī.*

¹⁵ <<Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, abi ukpukpeta! Umbi aka isaka azērhā ra akau akagōng nú abī azīmbi ibee uner uwuku udzipa unying. Ivangye umbi aka ikpo unying, umbi atsu unga ada idiki ivaa ananga umbi aka awe abi idzūū urha.

¹⁶ <<Atorhmbi, abi ibvuta abika adarh anera! Umbi iki igor age, <Uben uwuku uyirh Iya-Num, asi iwea iferhe. Bōr uben uwuku uyirh nggu uzinarhi ukpu Iya-Num, awu ufang unga iki ikorhu ubinkpi unga aka ayirh.>

¹⁷ Umbi agugge abi ibvuta! Ukpuku usong unang, uzinarhi use Iya-Num iki isare uzinarhi hā?

¹⁸ Ikēi umbi aki igor age, <Uben uwuku uyirh nggu ubeu Iya-Num, asi iwea iferhe. Bōr uben uwuku uyirh nggu izūwāyε umbō

‡ 22:39 Āka anyā ikei: Urha 19.18. § 22:44 Āka anyā ikei: Amb 110.1. * 23:13 Abvur akōō aki itseng abok aki isha agorke ikei uge, ¹⁴ Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, umbi abi ukpukpeta! Umbi aka isaka abvur abin atsērhāpfu, ikei umbi agom ifen-Num iyiki ider ra anera anyā uge umbi awu abika aze. Unum awuri itsuka umbi uvau akarhār hā.

aka angwē nú ubeu ha, awu ufang unga akorhu ubinkpi unga aka ayirh.>

¹⁹ Umbi abi ibvuta! Uwukusong anang, izūwā, use ubeu uwuku utsu izūwā isar?

²⁰ Nggee, uwuku uyirh nggu ubeu ayirh nggu umgbɔ nu uben ubin uku unu umɔ.

²¹ Nu unga uwuku uyirh nggu Iya-Num, ayirh nggu ike nu unga uwuruwi aka aseɪ umɔ.

²² Nu uben uwuku uyirh afā, ayirh anang isei Unum nu uwuku usei nú ake.

²³ <<Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem Umusa nu abi Ufarisi, abi ukpukpeta! Umbi aka isaka adzowe izūwā abin akaci, ru nyaka ayerhu udzau akaci. Na akwɛerkumbi abin aka amora ri Íkpem Umusa, ru nyaki izharha arherhe idzidzerhe, atorh, nu imangmang. Imēngge umbi akorha abina akere na asi ikwɛerkumbi akɔɔ.

²⁴ Umbi abika adarh anera ri ibvuta, umbi aki isaka asekm̃bi amurhu, bɔr angurhūmbi arhakumi!

²⁵ <<Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, abi ukpukpeta! Umbi aka isaka asorhe andzing akpɛwa nu atērhāzou. Bɔr ru unɔrkang atɔk nggu abinke umbi aka akpo ri inggang nu ibemitsi.

²⁶ Ungo uner ibvuta, Ufarisi! Ugbaashia usorh unɔrkang ukpɛwa nu itērhāzou. Ungo uba ukorhungo rimi, awiya awuri iwu ateten.

²⁷ <<Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, abi ukpukpeta! Umbi awe ru nyaka adzakɛ umbɔ iki itsu abī aka aterha, aka aze izerhe ra awiya, bɔr ru unɔrkang atɔk nggu apfupfu ikom anera nu uben ikpū arhim.

²⁸ Rimi hā, anera aka isaka anyā umbi awu abika arhurhika ra awiya, bɔr ru unɔrkang umbi awu abi ukpukpeta nu iki ibewe.

²⁹ <<Atorhmbi, abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi, abi ukpukpeta! Umbi aka isaka adzin adzak aki abika asɔm Arherhu-Num na agberhe idzam adzak abika arhurhika.

³⁰ Nu umbi aka isaka agɔr age, <Age umen iwe ri ivang atokamen, umen ība isi

† 23:39 Àka anyā ikei: Amb 118.26.

itsīmen ubok ri ifer abika asɔm Arherhu-Num.>

³¹ Rimi hā umbi adekuwe atsimbi uge umbi awu angwē abika afer abika asɔm Arherhu-Num.

³² Àka amasha amɛn aka atār hā aki atokambi aka atirhi!

³³ <<Umbi íbvui! Umbi angwē ighwer! Umbi awuri ikorha aguse na adzek ru uvau idzū urha?

³⁴ Nggee umum idene abika asɔm Arherhu-Num nu abi itsoi nu abi imesa aba ru umbi. Abɔɔ umbi awuri ifer na anyapuwe, abɔɔ umbi awuri ikwer ra abā ifen-Nummbi na akɛn umbɔ atsīrhī íteu.

³⁵ Nggee awuri itsuke adzirh abika arhurhika kishoo umbɔ aka afer ru upfung abvui aba ra atsimbi, udzur ra adzirh Uhabirha uner uwuku urhika uba utsī Uzakariya ungwē Uberikiya, uwuruwi umbi aka afer ra ateu Iya-Num nu ubeu idɛm-Num.

³⁶ Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, kishoo akere awuri ikorhe nggu aner ivang iyere.

Amɛn Uyesu aghong ru Urusharhima (Irh 13.34-35)

³⁷ <<Oka Urusharhima, Urusharhima! Ungo ufer abika asɔm Arherhu-Num nu utang atarh ra abirabɛ umbɔ aka adene umbɔ aba ru umbi. Idiki isong umum iki ibee ikɔng angwēmbi ananga unying, ru nyaki inū iki isaki ikɔng angwēngge ra afekngge, bɔr umbi akpɛmbi.

³⁸ Unyā ucɛ, aneke iyambi arhanga.

³⁹ Umum idɛyiwa umbi, umbi asi íbvui anyāmbi umum utseku umbi aka igɔr age, <Idorh iwe nggu uwuku uba ri itsok Uteijee.> †>>

24

Atsar aki imimasha upfung (Umar 13.1-37; Irh 21.5-33)

¹ Uyesu aka adzek ri Iya-Num azēr hā azīā, ri ivang hā angwē imesanga aba ru unga, adɛyiwe unga ídzin Iya-Num.

² Unga agɔr umbɔ age, <<Umbi anyāmbi abin akere kishoo? Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, utarh unying asi íneke ukpɔ utsorhukpɔ nú udɔka. Uben unying awuri isisipuwe.>>

³ Uyesu aka asei ni Igũ Acucii Uzaitun, angwẽ imesanga ikiyikambɔ aba agɔr unga agɛ, <<Usɔma umɛn, ifɛrhɛ ha iwu ri ivang iyiki isong? Awu use uwu utsar ibibango nu imimaa upfunga?>>

⁴ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Àka arhi, utsur unera arhɛma umbi.

⁵ Anera arhɛrhɛ awuri iba ri itsokmum, awuri igɔr agɛ, <Umum iwu Ukiristo,> awuri irhɛm anera arhɛrhɛ.

⁶ Umbi awuri igũmbi isarhe iwa nu ugbugbewangge, bɔr niba agũmbi iwei. Awu ufang ikpũ abin hã akorhe, bɔr imimaa ina ishingge.

⁷ Abĩ akɔɔ asok adẽẽ ifuw nggu abĩ akɔɔ, iyɛrhɛ iso idẽẽ ifuw nggu iyɛrhɛ iyɔɔ. Uko i uwuri itsu imerh ri inanga irhɛrhɛ. Nu upfunga uwuri izizusa ri inanga irhɛrhɛ.

⁸ Kishoo akɛɛ ha awu ititirhi uver imar.

⁹ <<Mɔɛ umbɔ aka idzowe umbi umbɔ adzaa umbi uver na afɛre umbi. Abĩã kishoo awuri ikpɛke umbi ri itsimum.

¹⁰ Ri ivang hã anera arhɛrhɛ imangmangmbɔ iwuri iwe uku ughɛng, umbɔ awuri ighadak na akpɛna adɔka.

¹¹ Abika asɔm Arherhu-Num igbɛrangwĩ awuri idzeka na arhɛm anera arhɛrhɛ.

¹² Ititoma iyiki ibewe iwuri itsu ibibema anera arhɛrhɛ iwe uku ughɛng.

¹³ Bɔr uwuku ubima utsɛku imimasha awuri ikpoa ififorh.

¹⁴ Isarhe Iyiki Ize iyɛɛ iyi Iyɛrhɛ, awuri idũwã ngge ru upfunga kishoo, ngge iwe ideka ra abĩã kishoo, mɔɛ imimasha iba.

¹⁵ <<Umbi aba anyãmbi ubin uku utãrhã uku udakuwe anang, ukpurukpi uner uwuku usɔm Arherhu-Num Udaniyɛrh aka arherhe, udẽẽkpɔ ri Iya-Num, neke uner uwuku uvarhe ahwɛng.

¹⁶ Mɔɛ abirabɛ aka awe ru Uyahudiya atĩ azĩ ri igũ.

¹⁷ Uwuruwi aka awu afafã ni itsi uvi niba acipuwanga inyãngu ubin uku uwe ri iya.

¹⁸ Uwuruwi aka awe ra arhum niba abvui abanga inyãngu untamanga.

¹⁹ Atorhmbi akatserh abika awu ra ana nu abika akpɔm awɛkaci ri ivang hã!

²⁰ Àka afɛn-Num utsur utser ha uwekpɔ ri ivang ighɛnga use unum ukpuku

uwosha abi Uyahuda.

²¹ Ubinkutsu, umbɔ awuri inyãmbɔ ayetnum akarhãrhã akirakɛ umbɔ aka anasi inyãmbɔ ake udzur ri imimunu upfunga uba utsĩ icɛɛ. Asi ibvui anyãmbɔ akɔɔ aka anangke aki ha.

²² Agɛ umbɔ asi izharhukũmbɔ inum hã uku ugbim, unera asi ibɛka, bɔr ri itsi abirabɛ umbɔ aka asɛng umbɔ awuri izharhukũmbɔ inum hã.

²³ <<Ri ivang hã unera aba agɔra umbi agɛ, <Àka anyã, Ukiristo uwi!> use <Nggawɔ nggɔɔ!> niba awembi ri imangmang.

²⁴ Ubinkutsu akiristo igbɛrangwĩ nu abika asɔm Arherhu-Num igbɛrangwĩ awuri idzekambɔ, umbɔ awuri ikorhumbɔ atsar akagɔng nu abin idzeu arhɛm anera nu abirabɛ Unum aka asɛng, ngge iba idẽẽ iwengge.

²⁵ Àka anyã, umum iki idɛyiwamum umbi ngge idɔrhi iwe.

²⁶ <<Nggee unera aba agɔra umbi agɛ, <Unggawɔ ra arhum,> niba adzembi, use agɔr umbi agɛ, <Nggawi ru ubã,> niba awembi ri imangmang.

²⁷ Ubinkutsu, ibiba Ungwẽ-Ner iwuri iwe ru nyaki irhirhang iki irhange afã kishoo udiki igɔkpee izĩ itsĩ udiku urhɛɛ.

²⁸ Anangke ukom uku uwe, anang hã amgbɛpɛ iki ikɔng.

²⁹ <<Kanying inum ayetnum hã aki imaa,

<< <ishaa unum iwuri iwu uzĩ, nu ufɛ usi írhangmgbɔ,

nu idzer idzek afafã igba,

nu umbɔ awuri izusa abin aka amor aka awu ra afã.>*

³⁰ <<Mɔɛ utsar ukpu Ungwẽ-Ner uku idzeka afafã, nu idũa ru upfunga kishoo awuri ididɔng. Umbɔ awuri inyãmbɔ Ungwẽ-Ner aka iba ra amɛɛ nggu ijee nu ikpikpoi akarhãrhã.

³¹ Nu unga awuri idene ípfu itsernga nggu atsom aki irhak ayisa, na awuri ikɔng abirabɛ umbɔ aka asɛng ra anggбокunga anaa, udiku igɔkpee nu udiku urhɛɛ nu unɔr nu ufã, udzur ru

* 24:29 Àka anyã ikei: Uish 13.10; 34.4.

ubandzin upfunga udiku ukpɛɛ uzĩ udiku ukpɔɔ.

³² <<Àka amesu ubin ru ucucii uvorhvo, ivangyɛ aboka aka ipfum adzeka na aghwɛr ayerhe aka afa, umbi ahwɛng ugɛ idoi iki iyongge.

³³ Iwu rimi ikɛi, ivangyɛ umbi aka anyāmbi kishoo abin hā, umbi ahwɛng ugɛ ivanga iki iyongge, idēē ra angwĩā.

³⁴ Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, udan ukpire usi itōngkpɔ utsɛku ifɛrhe ha kishoo iki ikorhe.

³⁵ Afā nggu abĩ awuri itōngke, bɔr arherhamum asi itōngke.

³⁶ <<Unera asi ihwɛnga unum hā use ivang hā, ípfu itser-Num ra afā isi ihwɛngngge, Ungwē-Ner asi ihwɛnga, Ute ukpekũ unga ahwɛng.

³⁷ Ru nyaku inum Unuhu iki iwe, ngge iwuri iwe rimi ri ibiba Ungwē-Ner.

³⁸ Ri inumyɛ amē isok upfung aka awe, anera agha na ahwa, apfuna na adzise ipfuna, utsɛku unumkpi Unuhu aka atsĩ ru ukhukhɔɔ amē.

³⁹ Umbɔ asi ihwɛngmbɔ utsɛku amē aka aba akarha umbɔ. Ngge iwuri iwe rimi hā ru unum ibiba Ungwē-Ner.

⁴⁰ Inera ivaa iwe ru usi, awuri inyānguwe unying na aneke unying.

⁴¹ Akatsɛrh ivaa awuri idēē igɔ nu ukɔ igɔ urhōnga, awuri inyānguwe unying na aneke unying.

⁴² <<Nggee, àka adēē adzɛu, umbi asi ihwɛngmbi awu unum ukusong Uteijee aka iba.

⁴³ Bɔr àka ahwɛng ugɛ uner iya aba ahwɛnga ivangyɛ uvɛu aka iba ru untsuuka, unga awuri isei uku urhi asi íneke umbɔ atsĩ ayarmbɔ iyanga.

⁴⁴ Nggee umbi igambi awu ufang umbi adzɛu, ubinkutsu, Ungwē-Ner awuri iba ri ivangyɛ umbi aka asi ikaimbi ifɛrhkɔ.

*Ugārnhā uwuku urhika
nu uwuku uda írhirhika
(Írh 12.41-48)*

⁴⁵ <<Ungamɔ ucɛ, awu ugārnhā uwuku urhurhika nu uwu itsoi, uwuruwi uteiyanga aka atsu unga idzɛu agārnhā iyanga, unga adzise ubinghambɔ uku kpengkpeng ri ivangngge?

⁴⁶ Anggɔm awe aki ugārnhā hā uteiyanga aka iba anyā unga adēē itsernga rimi hā.

⁴⁷ Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, awuri itsuke ugārnhā hā arhise abinnga kishoo.

⁴⁸ Bɔr ugārnhā hā aba awu uku ubewe, unga awuri igɔr itsinga agɛ, <Uteiya asi íbanga ifetem.>

⁴⁹ Mɔcɛ unga atirhi ikwɛr agārnhā abɔɔ, unga agha na ahwa nggu abi afírhā.

⁵⁰ Uteiya ugārnhā hā aba ru unumkpi unga aka asi itsara. Ri ivangyɛ unga aka asi ihwɛngnga.

⁵¹ Uteiya awuri ikwɛr unga iyiki ibewe na agbange unga nggu abi ukpukpeta, umɔ umbɔ aka iciu na atāi anyĩmbɔ.

25

*Unyaka arherhe aki
anakagbĩrhĩ usɔka aka anasi
ihwɛngmbɔ ukutsak*

¹ <<Mɔcɛ Iyɛrhe afā iwuri iwe ru nyaka anakagbĩrhĩ usɔka aka anasi ihwɛngmbɔ ukutsak anyangu írhirhangmbɔ azĩ igbangu utsak uku ufa.

² Atōō ru umbɔ awu agugge nu atōō awu abi itsoi.

³ Agugge ha anyangu írhirhangmbɔ bɔr asi inyangumbɔ atsei.

⁴ Abi itsoi ha igambɔ anyangu írhirhangmbɔ nggu atsei ra andzoma.

⁵ Utsak uku ufa ha asi ibanga ifitem, kishoo agbɛu na arhambɔ urhɔ.

⁶ <<Ri ikɔtsuuka umbɔ agũ urhɛm ukerketakpɔ uku ugɔr ugɛ, <Utsak uku ufa ha uwi aka abanga! Àka aba agbanga unga!>

⁷ <<Mɔcɛ anakagbĩrhĩ usɔka ha asok agbishĩ írhirhangmbɔ.

⁸ Agugge ha agɔr abi itsoi ha agɛ, <Àka ama adzaa atseimbi ukunjiir, írhirhangmɛn iki iwuri irhim.>

⁹ <<Abi itsoi ha agɛ, <Íĩ, asi ímɛke umɛn nggu umbi. Ugba umbi azĩ ru abika agoyiwe atsei agoi akimbi.>

¹⁰ <<Bɔr ivangyɛ umbɔ aka adzek azĩ igoi atsei ha, utsak uku ufa ha atsĩwānga. Anakagbĩrhĩ aka agbishā abinmbɔ atsĩmbɔ irhowa nggu unga na afɔmukumbɔ angwĩ ubāā.

11 <<Kata abərɔ adərha aba age, <A uteiya! A uteiya! Uma utsuruwa angwĩ ubāā!>

12 <<Bər unga age, <Umum indəyiwa umbi idzidzerhe, umum isi ihweng umbi.>

13 <<Nggee, àka adēē adzɛu, umbi asi ihwengmbi unuma use ivanga.

*Unyaka arherhe agārḥā ataar
(Irh 19.11-27)*

14 <<Ikēi, Iyerha afā iwuri iwe ru nyaku unera aka izĩ uzārḥā, na ayisa agārḥānga agashuwe umbɔ uhwek.

15 Utsa ha ahwenga ubinkpi agārḥānga aki idēē akorhe, nggee unga adzowe unying ibei uazurhfa itōō, uwu uvaa ikēi ibei uazurhfa ivaa, uwu untaar ibei uazurhfa unying. Mɔcɛ unga azĩ uzērḥānga.

16 Utsa ha aka ayēi ibei uazurhfa itōō hā kanying kanying unga akū azĩ agoyi igoi adzipa nggu uhwek ha, akpo ighigha ibei uazurhfa itōō.

17 Nggee ikēi, uwu ibei uazurhfa ivaa ha, akpo ighigha ibei uazurhfa ivaa.

18 Bər uwu ha aka ayēi ibei uazurhfa unying hā azĩ asim abĩ awəkuka uhwek uteiyanga.

19 <<Ivanga iki iderngge, uteiya agārḥā hā aba ayisa agārḥānga umbɔ avarhuwe ubinkpi umbɔ aka akorhe.

20 Uner uwuku uyēi ibei uazurhfa itōō akū ibei uazurhfa itōō aba age, <A Uteiya, ungo udzaa umum ibei uazurhfa itōō. Unyā, umum ikpo ighigha ibei uazurhfa itōō itoma.>

21 <<Uteiyanga age, <Ungo udēē, ugārḥā uwuku uze uwu idzidzerhe! Ungo uweɔ ri idzidzerhe ru ubin uku uci. Umum indzaamum ijee iyiki ikpɔm abina arherhe. Uba ugɔmanggɔm nggu uteiyango.>

22 <<Uner uwuku uyēi ibei uazurhfa ivaa ha ikēi aba age, <A Uteiya, Ungo udzaa umum ibei uazurhfa ivaa. Unyā nggayɛ umum ikpo ighigha ibei uazurhfa ivaa itoma.>

23 <<Uteiyanga age, <Ungo udēē ugārḥā uwuku uze uwu idzidzerhe! Ungo uweɔ ri idzidzerhe nggu ubin uku uci. Umum indzaamum ijee iyiki ikpɔm abina

arherhe. Uba ugɔmanggɔm nggu uteiyango!>

24 <<Mɔcɛ uner uwuku uyēi ibei uazurhfa unying hā aba age, <A Uteiya, umum ihweng amɛnnɔ aghong iferhe. Ungo udēē ugbugbɛɔ ra anangkɛ ungo uku usi idosɔ. Ungo udēē urhōīngo ra anangkɛ ungo uku usi ināngo ikpū.

25 Nggee umum igū iwei izĩ iwəke ibei uazurhfango ra abĩ. Unyā ibei uazurhfango iyɛ.>

26 <<Uteiyanga age, <Ungo ugārḥū uwuku ubewe, ugherha! Ungo uhwengo umum iki isaki igbetū ra anangkɛ umum iki isi idoimum ni irhōīmum ra anangkɛ umum iki isi ināmum ikpū.

27 Azea mɔcɛ, ugɛ ungo uba utsuke uhweka ru ubanki. Ivangyɛ umum iki ibvui iba, umum itsū ngge nggu ighigha!

28 << <Àka ayēise ibei uazurhfa unying hā ru unga, aka atomuwe ru uwɔɔ uwu ibei uazurhfa usɔka.

29 Uwuruwi aka awe ru ihwihweng awuri itomuwe unga akpo arherhe. Uwuruwi aka ashia, awuri iyɛse ungwērḥī ihwihweng ha unga aka awerangge.

30 Na atare ugārḥā ibɛm hā ra awiya ru uzĩ uku ugburhuk. Umɔ umbɔ aki iciu akpe nggu itāi anyĩ.>

Ídɔi nggu íbū

31 <<Ivangyɛ Ungwē-Ner aka iba ri ikpikpoinga nggu ípfu itsernga kishoo, unga awuri isei nú anang isei iyerhe aki ikpikpoi.

32 Awuri ikɔng abi upfung ukpirɛ kishoo ra anangnga, unga awuri igasha umbɔ awuwembɔ ru nyaku uner ughāwā aka igashi ídɔi nggu íbū.

33 Unga awuri itsu ídɔi ru ubok ugha na atsu íbū ru ubok uferanga.

34 <<Mɔcɛ Uyerhe awuri igɔr abika awe ru ubok ughanga age, <Àka aba, umbi abi Utemum aka atsuka umbi idorh. Àka ayēi ukamkpi Unum aka igbishuwa umbi udzur ri imimunu upfung.

35 Umum iki igū imerh, umbi adzaa umum ubingha, umum iki igū ugō amē, umbi adzaa umum ubin umum ihwa, iwu utsen, umbi ayēi umum ra ayambi.

³⁶ Umum ishimum ra atorho, umbi adzaa umum atorho, aghonga umum, umbi aneta umum, iwe ru ugborzĩ, umbi aba ayepa umum.>

³⁷ <<Mōce abika arhurhika awuri igor age, <A Uteijee, ukang umen iki inyā ungo ugũ imerh ni ĩdzaa ungo ubingha, use ungo ugũ ugō amē, umen ĩdzaa ungo ubin ungo uhwa?

³⁸ Ukang umen iki inyā ungo uku uwu utsen ni iyei ungo, use ungo ushiō ra atorho, umen indzaa ungo atorho?

³⁹ Ukang ungo uku ughong iyor use ungo uwe ru ugborzĩ umen izĩ iyepa ungo?>

⁴⁰ <<Mōce Uyerhe awuri igor umbō age, <Umun indēyiwa umbi idzidzerhe, uben ubinkpi umbi aka akorhuwe unying ra angwēmen use anapumen abika asheru ugarh ru umbi, umbi akorhuwa umum.>

⁴¹ <<Mōce unga awuri igor aborō ru ubok uferanga age, <Aka asombi ru umum umbi abi ikponum. Aka azĩ atsĩ ru urha ukpu ugbagbaa umbō aka ataiwe Undenggũ nggu ĩpfu itsernga.

⁴² Umum iki igũ imerh, umbi asi idzaambi umum ubingha, umum iki igũ ugō amē, umbi asi idzaambi umum ubin umum ihwa.

⁴³ Iwu utsen, umbi asi iyei umum atsĩmbi ri iya, ishimum ra atorho umbi asi idzaambi atorho ru umum, aghonga umum, ikēi umum iwe ru ugborzĩ, umbi asi iba ayepumbi umum.>

⁴⁴ <<Umbō ikēi awuri igor age, <A Uteijee, ukang umen iki inyā ungo ugũ imerh use ugō amē use ungo uwu utsen use ungo ushiō ra atorho use aghonga ungo use ungo uwe ru ugborzĩ, umen isi iyikamen ungo?>

⁴⁵ <<Unga awuri igor age, <Umun indēyiwa umbi idzidzerhe, uben ubinkpi umbi aka asi ikorhukumbi unying ra abere aka asheru ugarh, umbi asi ikorhuwambi umum nukpō.>

⁴⁶ <<Mōce umbō awuri ikpo ayetnum aki ugbagbaa, bōr abika arhurhika awuri ikpo urhe uwu ugbagbaa.>>

26

Umbō akēki ifere Uyesu
(Umar 14.1-2; Irh 22.1-2; Uyoh 11.45-53)

¹ Ivangye Uyesu aka amaa irherha abina akere ha kishoo, unga agor angwē imesanga age,

² <<Umbi ahwengmbi, Irhowa Iyiki Igar Utang ibor inuma ivaa, umō awuri idzowe Ungwē-Ner umbō anyapuwe unga.>>

³ Mōce ateiya abika adzowe idem-Num nu akakū anera akong ri iya Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num, itsoka igburh Ukayafa.

⁴ Umbō avarhe idzur Uyesu ri iwak afere unga.

⁵ Bōr umbō age, <<Asi íwea ri ivang irhowa, utsur anera asoyimbō amen.>>

Adzukuwe Uyesu atsei ru Ubetani
(Umar 14.3-9; Irh 7.37-38; Uyoh 12.1-8)

⁶ Ivangye Uyesu aka awe ru Ubetani ri iya Usiman uwuruwi ingbimnga iki ikerhe,

⁷ utserh uwōō aba ru Uyesu nggu undzoma utarh uku utok nggu atsei isung aki imang akarhārā. Unga awupuwe atsei ha ri itsinga ri ivangye unga aka aseu nu anang ubingha.

⁸ Ivang angwē imesanga aka anyā rimi, umbō agũ avom na arhusa adokambō age, <<Akere awu inyar!

⁹ Imēngge umbō agoshe atsei isung hā ru uhwek urherhe na adzowe atsūwā.>>

¹⁰ Uyesu agor umbō age, <<Awu use utsu umbi ayom utserh ha? Unga akorhuwa umum ubin uku uze.

¹¹ Atsūwā awu nggu umbi uben ivang, bōr umum isi íwemum nggu umbi uben ivang.

¹² Atseike unga awupuwa umum, unga agbishuwa iyormum umbō aka idzake.

¹³ Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, kishoo anangke umbō aka idzowe Isarhe Iyiki Ize iyere ru upfunga, umbō awuri isommbō ubinkpi utserh uwure aka akorhe ri ayita unga.>>

Uyahuda abemuka ighadak Uyesu
(Umar 14.10-11; Irh 22.3-6)

¹⁴ Mōce unying ru umbō usokdūmen hā itsoknga igburh Uyahuda Uiskariyoti, azĩ ra ateiya abika adzowe idem-Num,

¹⁵ arhusa age, <<Um̃bi awuri idzaa umum use umum ĩba ĩdzaamum unga ru um̃bi?>> Nggee um̃bɔ avarhuwe unga ĩshaa imang uazurhfa isɔka itaar.

¹⁶ Udzur ri ivang hã Uyahuda abee udĩkpi unga aka ighadak Uyesu.

Ubingha Uteijee

(Umar 14.12-26; Irh 22.7-23; Uyoh 13.21-30; 1Uko 11.23-26)

¹⁷ Ru unum inggbaashia ukpu Irhowu Uborodi ukpuku Usheru Uguga, angwẽ imesa aba ru Uyesu arhusa unga age, <<Ra anang akasong ungo uku ubee um̃en igbishuwa ungo ugha Irhowa Iyiki Igar Utong?>>

¹⁸ Unga age, <<Àka atsĩ ru utepa, àka azĩ ru utsa uwɔɔ, àka agɔr unga age, <Umarhem age, ivangmum iki iyongge. Umum igha Irhowa Iyiki Igar Utong ri iyango nggu angwẽ imesamum.> >>

¹⁹ Nggee angwẽ imesanga akorhu ubinkpi Uyesu aka agɔr um̃bɔ na akorhuwe ubingha Irhowa Iyiki Igar Utong.

²⁰ Urh̃ee uku uwe, Uyesu aseĩ igha ubingha nggu angwẽ imesanga usɔkdūm̃en.

²¹ Aseĩ ighigha ha nukpi, unga age, <<Umum ind̃eyiwa um̃bi idzidzerhe, unying ru um̃bi awuri ighaa adakmum.>>

²² Am̃enmbɔ aghong akarhãrhã na atirhi irhusa unga anyinganying age, <<A Uteijee, awu umum?>>

²³ Uyesu age, <<Uwuruwi aka atsĩ ubok ri it̃erhĩ nggu umum, unga awuri ighaa adakmum.

²⁴ Ungwẽ-Ner awuri ikpe ru nyaka um̃bɔ aka atseng ri itsinga. Bɔr atorh uner ha aka ighadak Ungwẽ-Ner! Ugba um̃bɔ asi imarm̃bɔ unga.>>

²⁵ Mɔc̃e Uyahuda, uwuruwi aka igha adaknga age, <<A umarhem, awu umum?>>

Uyesu age, <<Awu ungo urherhe.>>

²⁶ Um̃bɔ ana aseĩ ighigha ha, Uyesu anyangu uborodi, atar uw̃ee na atsɔka ukpɔ. Adzowe angwẽ imesanga age, <<Àka ayeĩ, atãĩ. Uwer̃e awu iyormum.>>

²⁷ Mɔc̃e unga anyangu ukp̃ewa, atar uw̃ee, na adzowe ru um̃bɔ, age, <<Àka ahwa ru umgbɔ kishookambi.

²⁸ Ak̃er̃e awu adzirhmum aki ibibemuwe-Num, akirak̃e aka adzek awupa ra anera arherh̃e, atsũwe arhimmbɔ.

²⁹ Umum ind̃eyiwa um̃bi, umum isi ĩbvui ihwamum am̃e ikp̃urhã inebi ak̃er̃e utseku unumkpi umum iki ihwa aka afa nggu um̃bi ri Iyerhe Ut̃emum.>>

³⁰ Um̃bɔ aka amaa itsũwe ubom ru Unum, um̃bɔ adzek azĩmbɔ Igũ Acucii Uzaitun.

Uyesu age Ubitru awuri it̃eyinga ihw̃eng unga

(Umar 14.27-31; Irh 22.31-34; Uyoh 13.36-38)

³¹ Mɔc̃e Uyesu agɔr um̃bɔ age, <<Ru untsuu akp̃ir̃e um̃bi kishoo awuri it̃ĩ ri itsi ubinkpi uku ikorhe nggu umum. Its̃eng Arherhu-Num igɔr ig̃e,

<< <Umum iwuri ikw̃er uner ughãwãã, nu ukpui id̃oi ha iwuri isita.>*

³² Bɔr ivangỹe umum iki isok ra akpe, umum inggbaashia izĩ Ugarhirhi ru um̃bi ad̃orha atsĩ um̃bɔ.>>

³³ Ubitru age, <<Kishoo aba atĩmbɔ ri itsi ubinkpi uku ikorhe nggu ungo, umum isi it̃ĩmum.>>

³⁴ Uyesu agɔr unga age, <<Umum ind̃eyiwa ungo idzidzerhe, ru untsuu akp̃ir̃e, ungo uwuri it̃eyingo ihw̃eng umum idiki itaar ri ik̃o id̃orhi igb̃er ukpee.>>

³⁵ Ubitru agɔr unga age, <<Uko um̃bɔ awuri if̃ere umum nggu ungo, umum isi it̃eyimum ihw̃eng ungo.>> Rimi hã angwẽ imesa ab̃ɔ kishoo aka arherhe.

Ru Ugetsemani

(Umar 14.32-42; Irh 22.39-46)

³⁶ Mɔc̃e Uyesu nu angwẽ imesanga azĩmbɔ anang ak̃ɔ um̃bɔ iki iyisa Ugetsemani. Unga agɔr um̃bɔ age, <<Àka aseĩ nggimi, umum izĩ if̃en-Num ngg̃ɔɔ.>>

³⁷ Unga akũ nggu Ubitru nu angwẽ Uzabadi avaa, unga atirhunga igũ idam̃en nu ighongam̃en.

* **26:31** Àka anyã ikei: Uzak 13.7.

³⁸ Unga agər umbə agə, <<Igũ ighongye iki iwe ra amənum idēē iferngge umum. Àka asei nggimi na adzəu nggu umum.>>

³⁹ Unga aka agəpa azĩ ukunjiir unga agba akwər anaanga atsim nú abĩ afen-Num agə, <<A Utənum, ngge iba imēngge, ungo unyanguwe ukpəwa ayetnum akere ru umum. Bər ukorhu ubinkpi ungo uku ubee, asi iwea ubinkpi umum iki ibee.>>

⁴⁰ Məcə unga abvui aba ra angwē imesanga, akpo umbə aka arhambə urhə. Unga agər Ubitru agə, <<A Ubitru, umbi asi idēē adzəumbi nggu umum ukara unying?>>

⁴¹ Àka adzəu na afen-Num utsur umbi agbambi ru undeya. Idzidzerhe ipfu ibemungge, bər iyor isi ikerngge.>>

⁴² Unga abvui azĩā ifen-Num idevaa agə, <<A Utənum, uba ayetnum akere asi itəngke utseku umum iki ihwa ake, umum ikorhumum ubinkpi ungo uku ubee.>>

⁴³ Unga abvui aba akpo umbə ikei awe ru urhə, umbə asi idēē ayangumbə asumbə.

⁴⁴ Nggee unga abore umbə na azĩā ifen-Num ide untaar, abvui arherhe ubinkpi unga aka arherhe ri inggbaashia.

⁴⁵ Məcə unga abvui aba ra angwē imesa ha agər umbə agə, <<Utsəku icere umbi ana awu ru urhə na adēē iwosha? Àka anyā, ivanga iki iyongge umbə aka idzowe Ungwē-Ner ru abok abi arhim.>>

⁴⁶ Àka asisok umən izīmen! Uwuku ugha adakmum uwi aka abanga!>>

Adzur Uyesu

(Umar 14.43-50; Irh 22.47-53; Uyoh 18.3-12)

⁴⁷ Unga ana awu ra arherhe, Uyahuda, unying ru umbə usəkdūmen hā, aba atsĩ. Unga aba nggu anera arherhe aka akpəm nggu akon aka ader nu igbong. Ateiya abika adzowe idəm-Num nu akakū anera aka adene umbə.

⁴⁸ Umə uwuku ughadaknga hā aka asəmuka umbə utsara agə, <<Uwuruwi umum iki ishor atamnga, awu uner ha nuwə umbi aka idzur.>>

⁴⁹ Uyahuda aka aba, unga akpurha azĩ ru Uyesu agə, <<A umarhem, umum ighwe ungo!>> Na ashor atamnga.

⁵⁰ Uyesu agər unga agə, <<A uwee, ukorhu ubinkpi uku ukūna ungo uba.>>

Məcə anera aba, adzur Uyesu akpəm unga.

⁵¹ Unying ra angwē imesa Uyesu agbiir ikon iki idernga, agbər uto ugārhu Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num, azharhuwe.

⁵² Uyesu agər unga agə, <<Utsuke ikon iki iderngo ru udapa. Uben uwuku ugbiir ikon iki ider, awu ikon iki ider ifər unga.>>

⁵³ Umbi akaiferhkə ugə umum ishimum ri ijeeə umum iki iyisu Utənum kanying unga adene ipfu itser-Num anakagənga?

⁵⁴ Bər itsəng Arherhu-Num iki igər ugə awu ufang akere ha akorhe, iwuri ikorhe igusengge ni itsuifer?>>

⁵⁵ Məcə Uyesu agər ikikəng anera agə, <<Umun iwu uner uwuku uvui abin anera ri iker, umbi aka idzeka nggu akon aka ader nu igbong adzur umum? Uben unum umum isei ru ufəm Iya-Num imesuwe imesa, umbi asi idzurmbi umum.>>

⁵⁶ Bər kishoo akere akorhe ngge itsuifer abinke aka atsəng ra abvur abika asəm Arherhu-Num.>> Məcə angwē imesanga kishoo atĩ abərəkumbə unga.

Uyesu ra anang abi udzəpurhe

(Umar 14.53-65; Irh 22.54-55,63-71; Uyoh 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Abika adzur Uyesu akūna unga azĩ ru Ukayafa, Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num, anangke abika amesuwe Ikpem nu akakū anera aka akəng.

⁵⁸ Bər Ubitru adəsa unga ukuka, utseku umbə aka azĩ atsĩ ru ufəm iya Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num. Unga atsĩ ase i nggu abi idzəu ha abee inyā imimasha ubinkpi umbə aka ikorhe.

⁵⁹ Ateiya abika adzowe idəm-Num nu abi udzəpurhe kishoo abee igbərangwīye umbə aka itsuke Uyesu na akpo udĩ ukpuku ufere unga.

⁶⁰ Anera arherhe aka adzeka, agbəyangwĩ atsuke unga, bər umbə asi ikpombə udĩ ukpuku ufer unga.

Ri imimaa, anera avaa adzeka,

⁶¹ agə, <<Utsak uwurə agər agə, <Umun idēē ibupukū Iya-Num, ni ibvui idzine ri inuma itaar.>>>

⁶² Mɔcɛ, Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num asok agɔr Uyesu agɛ, <<Ungo usi idzipungo arherhe? Awu use aner abɛrɛ aka arherha atsuka ungo?>>

⁶³ Bɔr Uyesu awu uku uvep.

Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num agɔr unga agɛ, <<Umum itsu ungo nggu uyirh ri itsok Unum uwu urhɛ, usɔma umɛn, awu ungo uwu Ukiristo Ungwɛ Unum?>>

⁶⁴ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Awu ungo urherhe. Bɔr umum isɔma umbi kishoo, utirhi ucɛrɛ umbi awuri inyãmbi Ungwɛ-Ner aka isei ru ubok ugha Ngga Unum na awuri iba ra amɛɛ afafã.>>

⁶⁵ Mɔcɛ Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num hã avapuwe atorhanga na agɛ, <<Unga aka arhenu Unum! Awu use umɛn iki ibee ikɛi? Àka anyã, icɛrɛ umbi aka agũmbi unga aka arhenu Unum.

⁶⁶ Umbi anyã aguse?>>

Umbɔ agɛ, <<Imɛngge umbɔ afere unga.>>

⁶⁷ Mɔcɛ umbɔ atang aci atsuyiwe ru asunga na akũ ikpoi akwer unga. Abɔ akwere unga inkpai,

⁶⁸ na agɛ, <<A Ukiristo! Uɔɔyiwa umɛn, uwukusong akwer ungo ikpoi?>>

Ubitru atsɛyi ihwɛng Uyesu
(Umar 14.66-72; Irh 22.56-62; Uyoh 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Ri ivang hã Ubitru ase ru ufɔm iya ha, nu una igãrhã aba ru unga agɔr unga agɛ, <<Ungo uwu nggu Uyesu uner Ugarhirhi uwurɛ!>>

⁷⁰ Bɔr Ubitru atsɛyinga ra anangmbɔ kishoo agɛ, <<Umum isi ihwɛng ubinkpi ungo uku urherhe!>>

⁷¹ Mɔcɛ unga adzek aziã ru angwĩ ufɔma, umɔ una uwɔɔ aka anyã unga, agɔr abika adɛɛ umɔ agɛ, <<Utsak uwurɛ awu nggu Uyesu uner Unazarat!>>

⁷² Ubitru atsɛyi ikɛi nggu uyirh agɛ, <<Umum isi ihwɛng utsa ha.>>

⁷³ Adãrhã ukunjiir, abirabɛ aka adɛɛ umɔ aba agɔr Ubitru agɛ, <<Idzidzerhe ungo uwu unying ru umbɔ, ikpũ arherhango ake akũ ungo adzeka.>>

⁷⁴ Mɔcɛ unga ayirh agɛ, <<Ikponum ru umum, umum inba ihwɛng utsak uwurɛ!>>

Kanying ikɔ igbɛrkpee.

⁷⁵ Mɔcɛ Ubitru aka ayita arherhe Uyesu aka arherhe nggu unga agɛ, <<Ungo uwuri itsɛyingo ihwɛng umum idikunga itaar, nu ikɔ idɔrhi igbɛrkpee.>> Ubitru adzek aciu akpe akarhãrhã.

27

Uyahuda ayapuwe itsikamnga
(Umar 15.1; Irh 23.1-2; Uyoh 18.28-32; Aiy 1.18-19)

¹ Ri igɔ ukpeeka, kishoo ateiya abika adzowe idɛm-Num nu akakũ anera akɛki itsũwã iyiki ifɛr Uyesu.

² Umbɔ abow unga, akũna unga azĩ adzowe unga ru Ubirhatu, ugomna.

³ Ivangyɛ Uyahuda, uwuku ughadaknga, aka anyã umbɔ aka atsu Uyesu ufai akpe, unga agɔr ra amɛnnga agɛ, <<Uhwɛngrimi.>> Unga abvui aba ra ateiya abika adzowe idɛm-Num nu akakũ aner ha. Abvui adzowuka ishãa imang uazurhfa isɔka itaar ha.

⁴ Agɛ, <<Umum iwu ra arhim, ubinkutsu, umum iki ighadak adzirh uwuku usheru uvau.>>

Bɔr umbɔ agɔr unga agɛ, <<Akɛrɛ awu use ru umɛn? Umei imesungo.>>

⁵ Nggee Uyahuda atare uhwɛk uazurhfa ha ru Iya-Num na adzek aziã. Mɔcɛ unga azĩ ayapuwe itsikamnga.

⁶ Bɔr ateiya abika adzowe idɛm-Num akarhu uhwɛka na agɛ, <<Ri ikpem isi imɛngge umbɔ atsuke uhwɛk ha ru uhwɛk Iya-Num, uwu ukpu adzirh.>>

⁷ Nggee umbɔ akɛka na akũ uhwɛka agoi idɛɛ iyɔɔ, ayisi idɛɛ ha agɛ idɛɛ uner uwuku udzin anui. Anang akika adzake ikom atsen.

⁸ Ngge itsu umbɔ ayisi idɛɛ ha ugɛ Idɛɛ Adzirh utɛku irherɛ.

⁹ Mɔcɛ ubinkpi uwuku usɔm Arherhu-Num Uirimiya aka arherhe utsu uferkpɔ ugɛ, <<Umbɔ anyangu ishãa imang uazurhfa isɔka itaar, uhwɛk ha aner Uisrairha aka abema umbɔ afai ri itsinga nukpɔ,

* **27:10** Àka anyã ikɛi: Uzak 11.12,13; Uiri 19.1-13; 32.6-9.

¹⁰ umbə akū ngge agoi idεε uner uwuku udzin anui ru nyaku Uteijee aka atsuka umum.>>*

*Uyesu adēē ra anang Ubirhatu
(Umar 15.2-15; Irh 23.3-24; Uyoh 18.33–19.16)*

¹¹ Uyesu adēē ra asu ugomna nukpi, ugomna arhusa unga agε, <<Ungo uwu uyērhe abi Uyahuda?>>

Uyesu agər unga agε, <<Awu ungo urherhe.>>

¹² Bər ateiya abika adzowe idεm-Num nu akakū anera atsuke unga uvau, unga asi idzipunga urhem.

¹³ Məce Ubirhatu arhusa unga agε, <<Ungo usi igūo abin avauke umbə aka atsuka ungo?>>

¹⁴ Bər Uyesu asi idzipuka urhem ru arherhanga, utseku ugomna aka adzeidzeu akarhārḥā.

¹⁵ Umə awu ugau ugomna ri Irhowa Iyiki Igar Utəng, unga atsūwe uner uvau unying uwuruwi umbə aka aseng.

¹⁶ Ri ivang ḥā umbə awu ru ugbau unera, anera kishoo ahwengmbə unga, itsoka igburh Ubaraba ru ugborzī.

¹⁷ Nggee ivangye anera aka akəng, Ubirhatu arhusa umbə agε, <<Umbi abee umum itsūwā umbi ungamə, Ubaraba use Uyesu umbə iki iyisa Ukiristo?>>

¹⁸ Unga ahwenga awu unyēē utsu umbə adzowe Uyesu ru unga.

¹⁹ Ubirhatu aka aseī ra anang iseī aka avarha arherhanga, utsēnga adene umbə adēyiwe unga agε, <<Utsū ubokngo ra arherhe utsak ha ashia ru uvau, ngge itsu umum igū uver akarhārḥā irherε ru urhəmum iki irhei ri itsinga.>>

²⁰ Bər ateiya abika adzowe idεm-Num nu akakū atsu anera agər agε atsūwe Ubaraba na afere Uyesu.

²¹ Ugomna iganga abvui arhusa umbə agε, <<Uwuku usong ru umbə ikivarhambə umbi aka abee umum itsūwā?>>

Umbə agε, <<Ubaraba.>>

²² Ubirhatu arhusa umbə agε, <<Umun ikorhi iguse nggu Uyesu umbə iki iyisa Ukiristo?>>

Kishookambə agε, <<Unyapuwe unga!>>

²³ Ubirhatu arhusa umbə agε, <<Awu use utsu? Unga akorhu use iyiki ibewe?>>

Bər anera abvui atsarhi irhakmbə agε, <<Unyapuwe unga!>>

²⁴ Ivangye Ubirhatu aka anyā unga asi idēē akorhunga ubin, ikēi anera agbisha abee isoyi amēn, unga anyangu amē asorh aboknga ra asu anera. Agε, <<Umun amēmum ashike ra adzirh utsak uwurε, akεε awu ra abokmbi!>>

²⁵ Anera kishoo agε, <<Adzirhnga awe ru urhəkmēn nggu angwēmēn!>>

²⁶ Məce unga atsūwūka Ubaraba ru umbə. Unga atsu abi iwa akwεre ugwεε ru Uyesu, na adzowuka umbə anyapuwe unga.

*Abi iwa ayēēi Uyesu
(Umar 15.16-20; Uyoh 19.2-3)*

²⁷ Məce abi iwa ugomna akū Uyesu azīmḃə ru udzēpurhe ugomna, akəng kishoo abi iwa adziira unga.

²⁸ Atsimuwe atorhanga na atsīme atorho aka abārḥā akagəng.

²⁹ Atserhi ifur iyērhe iyi ididək atsime ni itsinga. Atsu unga akpəm igbong ru ubok ughanga na atangarhu ra anangnga. Ayēēia unga agε, <<Urhengo uder Uyērhe abi Uyahuda!>>

³⁰ Ashau aci atsuyiwe unga, ayēi ugam akwεr ni itsinga ikēi.

³¹ Umbə aka ayēēi unga amaa, umbə atsimuwe atorho aka abārḥā ḥā na atsīme atorhanga. Məce umbə akūna unga azīmḃə inyapuwe unga.

*Anyapuwe Uyesu
(Umar 15.21-32; Irh 23.26-43; Uyoh 19.17-27)*

³² Umbə aka adzek, umbə agbopu utsak Usayirin uwə, itsoka igburh Usiman. Umbə atsu unga atsā igārḥāmau ucucii ha.

³³ Umbə azī atsī anangke umbə aki iyisa Ugorhgota, agbena agburh <<Anang Apfupfu Aghow Itsi.>>

† 27:35 Abvur akə aki itseng abok aki isha agərke ikēi ugε, Akorha akεε ngge itsū ubinkpi uner uwuku usəm Arherhu-Num aka arherhe utsufεr ugε, <<Umbə agasha atorhamum nggu adəkambə na atang iseng ra ake.>>

³⁴ Umə umbə adzowe Uyesu amē inebi uku ukpere uge unga ahwa, bər unga aka abanga agū, unga akpēē ihwihwaa.

³⁵ Ivangye umbə aka anyapuwe unga, umbə atang iseng agasha atōrhanga.†

³⁶ Məce umbə ase i umə adzeu unga.

³⁷ Ra afafā igārhmāu ucucii ha ukhapa ri itsinga, umbə atse ng isarhe uvaunga age, <<UWERE AWU UYESU, UYERHE ABI UYAHUDA.>>

³⁸ Anyapuwe aveu avaa nggu unga, unying ru ubok ughanga uwu uva ru ubok uferanga.

³⁹ Anera aka atong, arhena unga azung atsimbə,

⁴⁰ age, <<Īhī! Ungo iki isipuwe Iya-Num, nu udzine ike ikei ri inuma itaar, ucipuwa nu igārhmāu ucucii ha ufōrh itsingo, ungo uba uwu Ungwē Unum!>>

⁴¹ Rimi hā ikei ateiya abika adzowe idem-Num nu abika amesuwe Ikpem nu akakū anera ayeia unga.

⁴² Age, <<Unga afōrhe abə, bər asi idēē afōrha itsinga! Unga aba awu Uyerhe Uisrairha, unga acipuwa icere ru igārhmāu ucucii ha, nu umen iwe ru imangmang ru unga.

⁴³ Unga awe ru imangmang ru Unum. Uneke Unum afōrhe unga icere, unga aba abeenga. Unga age, <Umum iwu Ungwē Unum.> >>

⁴⁴ Rimi hā aveu ha umbə aka anyapuwe nggu unga arherhuwe unga arherhe aka atārha.

Akpe Uyesu

(Umar 15.33-41; Irh 23.44-49; Uyoh 19.28-30)

⁴⁵ Utirhi ri idzingga atenuma, uzī utsirkpə abīā kishoo utseku akara ataar aki urhē.

⁴⁶ Ru akara ataar ikei Uyesu atsarhi irhaknga ikerketangge age, <<Erhoi, Erhoi,† urhama sabaktani?>> agbena agburh, <<A Unummum, a Unummum, awu use utsu ungo uneka umum?>>

⁴⁷ Abika adēē umə aka agū rimi, umbə age, <<Unga adēē iyisu uner uwuku usəm Arherhu-Num Uirhiya.>>

† 27:46 Àka anyā ikei: Amb 22.1.

⁴⁸ Kanying uwə atī azī anyangu usoso. Abii ra amē inebi akika agbata, avaki igbong, adzowe Uyesu uge unga ayam.

⁴⁹ Bər abə age, <<Àka aneke unga, umen inyāni use Uirhiya awuri afōrhuka unga.>>

⁵⁰ Məce Uyesu aka abvui atsarhi irhaknga ikerketangge atsu ivum, na atsūwūka ipfunga.

⁵¹ Ru ivang hā urhaburhe ukpu Iya-Num uvaar akperha avaa udzur ri itsia uba utsī abīā. Abī azusa, ifa iyata.

⁵² Adzak ayar atsuri, ayor asarkasar anera arherhe abika akpe asok nggu urhē,

⁵³ umbə adzeka ra adzakmbə. Ivangye Uyesu aka asok ra akpe, abika akpe ha atsīmbo asarkasar uteu Urusharhima, anera arherhe aka anyā umbə.

⁵⁴ Ri ivang hā uteiya abi iwa Uroma nu abə abika adēē adzeu Uyesu anyā izizusa abī nu ikei abinkə aka akorhe, umbə agū iwei akarhārha, na age, <<Idzidzerhe uwerē ha awu Ungwē Unum!>>

⁵⁵ Akatserh arherhe aka awe umə, adēē ukuka na azerhe ubinkpi uku ukorhe. Umbə adzeku Ugarhirhi adəsu Uyesu akorhuwe unga ubinkpi unga aka abee.

⁵⁶ Ru umbə awu umbə Umaryamu Umagadarha, nu Umaryamu uyisa Uyaku nu Uyusuf, angwē Uzabadi.

Igwirhuwe iyor Uyesu

(Umar 15.42-47; Irh 23.50-56; Uyoh 19.38-42)

⁵⁷ Urhē uku uyo, uner ubin uwə, utsa Uarimatiya aba umə, itsoknga igburh Uyusuf. Unga awu ungwē imesu Uyesu.

⁵⁸ Azī ru Ubirhatu, ashōrhā unga adzowe ukom Uyesu. Ubirhatu atsu umbə adzowe ukoma ru unga.

⁵⁹ Uyusuf ashupu ukom hā, akū atorho aka afa aberh,

⁶⁰ atsuke ukpə ru udzak uku ufa ukpurukpi unga aka atsē ri ifen utarh. Unga agōrhū nggaa utarh afōme angwī udzaka na azīā.

⁶¹ Umaryamu Umagadarha nu Umaryamu uwə ase i akhapa umə ra angwī udzak ha.

Abika adzeu udzak ha

⁶² Ukpe unum uvaa, unum ukpuku ugbisha abin uku utong, ateiya abika adzowe idem-Num nu abi Ufarisi akong ra anang Ubirhatu,

⁶³ age, <<A Uteiya! Umen iyitumen ubinkpi uner uwuku urhem aner ha aka arherhe, unga aka ana awe nggu urhe, unga age, <Inuma itaar iba iwengge umum iwuri isoku ra akpe.>

⁶⁴ Ngge itsu umbu adzeu udzak ha utseku inuma itaar, utsur angwe imesanga azi aveu ukomnga na agor anera uge unga aka asoka ra akpe. Irhirhem iyi imaataka iwuri ibewe inangnge iyi inggbaashia.>>

⁶⁵ Ubirhatu agor umbu age, <<Aka akarha abi iwa azi adzeu kishoo ri ikermi.>>

⁶⁶ Nggee umbu azi avinu udzak ha, akwer utsar iyerhe nu utarh udzak ha, atsu abi iwa adzeu anang ha.

28

Isisok Uyesu ra akpe

(Umar 16.1-8; Irh 24.1-12; Uyoh 20.1-10)

¹ Unum ukpuku Uwosha uku utong, ru unkpeka unum ukpu inggbaashia ru inuma utova, Umaryamu Umagadarha nu Umaryamu uworo azimbu iyepu udzak ha.

² Umō nggaa izizusa abi iki izusa, ipfu itser Utejee idzeka afā, izingge ru udzak ha, igorhuwe utarh ha umbu aka atsimbe udzak ha, isei nu ukpo.

³ Idzidzeka ngge irhang ru nyaki inai iki inyaka, atorha ake awu uku uperheng ugee aghwitu urhurhu.

⁴ Abi idzeu aka anyā ngge, iwei ifer umbu, azang ayormbu agbei ra abi ugee ikom.

⁵ Bor ipfu itser-Num ha igor akatserh ha igē, <<Aka niba agumbi iwei, umum ihweng umbi abee Uyesu uwuruwi umbu aka anyapuwe.

⁶ Unga ashia nggimi, unga aka asoka, ru nyaka unga aka arherhe. Aka aba anyā anangke unga aka anu.

⁷ Mōce aka azi ifetem azi asome angwe imesanga uge, <Unga aka asoka ra akpe, nggawo agbaashia azi Ugarhirhi ru umbi.

Nggao ha umbi awuri inyambi unga.> Aka agū, umum iki ideyiwamum umbi.>>

⁸ Nggee akatserh ha iki ifefetem asokmbu ru udzaka, agū iwei nggu anggom, ati azi ideyiwe angwe imesanga.

⁹ Kanying Uyesu agbopa umbu. Agor umbu age. <<Ighwe umbi!>> Umbu agopa aba awuma adaknga, adzowe unga igong.

¹⁰ Mōce Uyesu agor umbu age, <<Aka niba agumbi iwei. Aka azi asome angwemen umbu azi Ugarhirhi. Nggao ha umbu aka inyā umum.>>

Ubinkpi abi idzeu aka arherhe

¹¹ Akatserh ha awe ru uzerrha, aboo abi idzeu udzak ha atsimbu utepa, asome ateiya abika adzowe idem-Num kishoo ubinkpi uku ukorhe.

¹² Ivangye ateiya abika adzowe idem-Num nu akaku anera akong akaki itsuwa, umbu adzowe abi iwa ha uhwek urherhe.

¹³ Agor umbu age, <<Aka agor age, <Angwe imesanga aba aveu ukomnga ru untsuuka, ri ivangye umbi aka awe ru urho.>

¹⁴ Arherha akere aba atsike ra ato ugomna, umen iwuri irherhumen arherhe nggu unga, umbi asi ihwambi uver.>>

¹⁵ Nggee abi iwa ha ayei uhweka na akorhe ru nyaka umbu aka agor umbu akorhe. Nu arherhe akere aterha amaake abi Uyahuda aba atsi irherhe.

Itserye Uyesu aka adzowe

angwe imesanga

(Umar 16.14-18; Irh 24.36-49; Uyoh 20.19-23; Aiy 1.6-8)

¹⁶ Mōce angwe imesa ha usoka nu unying ha azimbu Ugarhirhi, azimbu ri igu ha Uyesu aka agor umbu izi.

¹⁷ Umbu aka anyā unga, umbu adzowe unga igong, bor aboo acucang.

¹⁸ Mōce Uyesu aba ru umbu agor umbu age, <<Aka adzaambu umum ijeea kishoo iyi afā nggu abi.

¹⁹ Nggee aka azi aku anera kishoo ru upfunga aba adosa umum. Aka asorhuwe umbu ubotisima ri itsok Ute nu iki Ungwe nu iki Ipfu Isarsatangge.*

* 28:19 Aka anyā ikei: Aiy 8.16; 19.5.

²⁰ Àka amesuwe umbɔ adɔsa kishoo
abinkɛ umum iki itsuka umbi. Idzidzɛrhe
umum iwe nggu umbi, utseku imimashu
upfung.>>

Isarhe iyiki Ize iyi Umarku aka atseng Utsutson ri itsi ubvur Umarku

Awu Umarku, uwuruwi undzumu itsoka iki igburh Uyohana Umarku atseng ubvur uwurɛ. Unga awu undzumu uwɛrhu Ubitru uner itser Uyesu (urhi 1Ubi 5.13). Agbaashia atseng ubvur uwurɛ na adɔrha atseng abvur aki Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu ikitatake.

Ubvur uwurɛ utirhi nggu Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu Ukiristo, Ungwɛ Unum. Ubvur ha udɛyiwe ugɛ Uyesu awu uner uwuku utɔitser nu uner ijee. Ubvur uwurɛ udzowe iker akarhãrhã ri itsi abinkɛ Uyesu aka akorhe unangmgbɔ arherhanga nu imesanga. Arherhe aki imaataka ikitatake adzowuke isarhe itser Uyesu ru usatinga ukpu imaatak ru upfung na adɔrha akpe na asok.

Abinkɛ aka awe umɔ

Ititirhi itser Uyesu (1.1-13)

Itser Uyesu ru Ugarhirhi (1.14–9.50)

Itser Uyesu ru Urusharhima (10.1-52)

Usati Uyesu ukpu imaatak (11.1–15.47)

Isisok Uyesu ra akpe (16.1-20)

Isarhe Uyohana Uner Ubɔtisima
(Umat 3.1-12; Irh 3.1-9,15-17; Uyoh 1.19-28)

¹ Itirhi Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu Ukiristo, Ungwɛ Unum.

² Umbɔ aka atseng ru ubvur uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uishaya ri itsinga agɛ, <<Umum iwuri idene ungwɛ itsermum agbaashia ru ungo.

Unga awuri igbishuwa atsĩndĩngo.*

³ Urhɛm uwɔɔ uyisa ra arhum ugɛ, <Agbishuwe utsĩndĩ Uteijee, aka agbisha avii atsĩndĩnga arhika.>
>>†

⁴ Nggee Uyohana aba, asorhuwe ubɔtisima ra arhum na adzowe isarhe iyi idzidzipa iyiki itsũwe arhim.

⁵ Anera arherhɛ abi abĩ Uyahudiya, nu aner Urusharhima adzek azĩ ru unga.

Asɔm arhimmbɔ, unga asorhuwe umbɔ ubɔtisima ra Azẽ Urdun.

⁶ Uyohana atsim atorho igwar urhakumi, abow ikpɔm ubvur nú upfurhsĩnga, ubinghanga uwu asusu nggu utoo arhum.

⁷ Isarhanga hã iyɛ ugɛ, <<Uwɔɔ ruwɔ aka iba ru undzingmum agɔnga umum, uwuruwi umum isi ídẽẽ inggarhukũ arhi abadaknga.

⁸ Umum isorhuwa umbi ubɔtisima nggu amẽ, bɔr unga awuri ikũ Ipfu Isarsatangge asorhuwa.>>

Ubɔtisima nu undeya Uyesu

(Umat 3.13-17; 4.1-11; Irh 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Ri ivang hã Uyesu adzeka ru Unazarat ra abĩ Ugarhirhi, Uyohana asorhuwe unga ubɔtisima ra Azẽ Urdun.

¹⁰ Uyesu aka awuri idzeka ra amẽ, unga anyã afã aka ayanga, Ipfu Isarsatangge ru nyaku unurhɛu icipuwa nu unga.

¹¹ Urhɛm udzeka afã ugɔr ugɛ, <<Ungo uwu Ungwɛmum iki íbema. Nggu ungo umum igũiben akarhãrhã.>>

¹² Kanying Ipfu-Num ikũna unga idzek izĩngge ra arhum.

¹³ Unga awu umɔ utseku inuma isɔka inaa, Ushaitan aka adeya unga. Unga awu nggu íjue arhum, bɔr ípfu itser-Num itɔwe unga itser.

Uyisa angwɛ imesa abi inggbaashia
(Umat 4.12-22; Irh 4.14-15; 5.11)

¹⁴ Umbɔ aka agbange Uyohana ru ugborzĩ amaa, Uyesu azĩ atsĩã Ugarhirhi, anu idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Unum.

¹⁵ Agɛ, <<Ivanga iki ibangge! Nggayɛ Iyerhu Unum iki iyongge. Àka adzipa, na awe ru imangmang ri Isarhe Iyiki Ize!>>

¹⁶ Uyesu aka azẽrhã atɔng ru ubang Ukau Ugarhirhi, unga anyã Usiman nu ungwɛmbɔ Uandarawu anu itang igber ru ukau ha, umbɔ awu abika adɛm abɛrh.

¹⁷ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Àka aba adɔsa umum, umum itsu umbi awu abika adzui anera.>>

¹⁸ Kanying umbɔ aneke itang igbermbɔ na adɔsa unga.

¹⁹ Unga aka agɔpa azĩ ukunjiir, unga anyã Uyaku ungwɛ Uzabadi nu ungwɛmbɔ

* 1:2 Àka anyã ikei: Umrh 3.1. † 1:3 Àka anyã ikei: Uish 40.3.

Uyohana ru ukhukhoo, adēē igbishu igbermbō.

²⁰ Asi idārkhūmbō unga ayisa umbō. Umbō aneke utembō Uzabadi nggu abi itser imang ru ukhukhoo ha na adōsa unga.

Uyesu awayiwe ipfu iyiki ibewe (Irh 4.31-37)

²¹ Uyesu nggu angwē imesanga atsīmbo Ukafanahum, unum ukpuku uwosha uku uwe, Uyesu atsī ru ubā ifen-Num atirhi imesuwe.

²² Anera adzeidzeu ri imesanga, ubinkutsu amesuwe umbō ru nyaku uner ijee. Asi iwea ru nyaku uwuku umesuwe Ikpem.

²³ Umō hā uner uwōō ru ubā ifen-Nummbō awuri ipfu iyiki ibewe itsu ivum igē,

²⁴ <<Iyee! Ungu ubee use nggu umen Uyesu uner Unazarat? Ungu uba itsīme umen? Umum ihweng ungu uwu usarkasar uwu Unum!>>

²⁵ Uyesu atsērhi ipfu iyiki ibewe ha agē, <<Unukutata! Upfudzeka ru utsak ha!>>

²⁶ Ipfu iyiki ibewe ha iyung utsak ha nggu uvōm ni itsu ivum idzengge ru utsak ha.

²⁷ Anera kishoo adzeidzeu na arhusa adōka agē, <<Awu use nuwi ikēi? Imesa iyiki ifa nu ijee! Atsu ipfu iyiki ibewe idōsa arherhanga!>>

²⁸ Kanying isarhanga itēr hā imaangge ananga ra abī Ugarhirhi.

Uyesu akerhuwe uzōma Ubitru (Umat 8.14-15; Irh 4.38-39)

²⁹ Umbō aka adzeka ru ubā ifen-Num hā, umbō azī nggu Uyaku nu Uyohana atsīmbo ri iyambō Ubitru nu Uandarawu.

³⁰ Uya utsē Ubitru iyora imani unga anu inū, umbō asōme unga kanying.

³¹ Nggee unga azī adzur uboknga abera unga. Imani iyor ha ikerhungge, unga asok atōwe umbō itser.

Uyesu akerhuwe anera arherhe (Umat 8.16-17; Irh 4.40-41)

³² Nu urhē ha, unuma uku utsī anera akū arherha abi irhār hā aba ru Uyesu, nu abi ipfu iyiki ibewe.

³³ Arherha anera ru utepa akōng nu angwī iyaa.

³⁴ Uyesu akerhuwe abi ikpū irhār hā. Ikēi atsusuwe ipfu iyiki ibewe ra anera arherhe, asi ibeenga ipfu iyiki ibewe irherha arherhe ubinkutsu ngge ihwengngge unga.

Uyesu azī afen-Num ra anangke anera aka ashimbō (Irh 4.42-44)

³⁵ Ri igōkpeka, uzī na ubōrkpō, Uyesu asok, aneke iya ha na azīā ra anangke anera aka ashimbō, umō unga aka afen-Num.

³⁶ Usiman nu abirabē aka awu nggu unga azīmbo ibea unga.

³⁷ Umbō aka anyā unga, umbō agē, <<Kishoo adēē ibea ungo.>>

³⁸ Uyesu agōr umbō agē, <<Umen izīmen iteuyē iki ikhapa nggimi, umum idzowe isarhe umō ikēi. Ubin hā ru ukpō uku ukū umum uba.>>

³⁹ Nggee unga azēr hā amaa Ugarhirhi adzowe isarhe ra abā ifen-Nummbō na atsusuwe ipfu iyiki ibewe ra anera.

Uyesu akerhuwe uner ingbim (Umat 8.1-4; Irh 5.12-16)

⁴⁰ Uner ingbim uwōō aba ru Uyesu, atararhu ashōrhā unga agē, <<Ungu uba ubeengo, ungo udēē ukerhuwango umum nu usara umum.>>

⁴¹ Umō Uyesu agū atorh, aberu uboknga abangu utsa ha. Agē, <<Umun ibeemum, ukerhe!>>

⁴² Kanying ingbimnga ikerhungge.

⁴³ Uyesu asoyiwe unga na avange atonga akarhār hā agē,

⁴⁴ <<Niba usōmukō unera. Bōr uzī, udeyiwe itsingo ru uwuku udzowe idēm-Num nu udzowe idēm-Num iyi Umusa aka amesuwa umbi ri ikikerhe, ra anera ahweng ugē ungo uku ukerhungo.>>

⁴⁵ Unga aka ikorhe rimi, utsak ha akpurha adzek adēē isisōme anera, amaa ananga kishoo. Akērē ha atsu Uyesu asi idēē atsīā uteu ukpōō ri inyīnyā anera, akpurha aseiyi ru awiya anangke anera aka ashimbō umō. Rimi hā anera anang adzeyi ri inang aba ru unga.

2

Uyesu akerhuwe uner ishai iyor
(Umat 9.1-8; Irh 5.17-26)

¹ Inuma ukunjiir iki itɔng, Uyesu abvui atsiā Ukafanahum ikɛi, anera aka agū ugɛ unga aka aba ri iya.

² Anera arhɛrhɛ akɔng atɔke ubāā, atsu ananga asi ibɔrke ru angwī ubāā, Uyesu adzowe umbɔ isarhe.

³ Inera inaa iki itsā uner irhārhi ishai iyor akū aba.

⁴ Umbɔ aka asi ikpombɔ udī ukpuku utsutsī ru Uyesu, anera aka arhembɔ, umbɔ afū ati akang uvi iya ha ra anankɛ Uyesu aka adēē, na acipuwe uner ishai iyor ha nu ufarnga aka anu.

⁵ Uyesu aka anyā imangmangmbɔ, unga agɔr uner ishai iyor ha agɛ, <<Ungwēmum, aka atsūwāmbɔ arhimngo.>>

⁶ Abika amesuwe Ikpem aseɪ umɔ ra anang hā akaiferhkɔ ra amɛnmbɔ agɛ,

⁷ <<Awu use utsu utsak uwurɛ arherhe rimi? Unga aka arhenu Unum! Ungamɔ awe ru ijee iyiki itsūwe arhim? Asi iwea Unum ikiyikanga?>>

⁸ Kanying Uyesu ahwɛnga ubinkpi umbɔ aka akaiferhkɔ ra amɛnmbɔ, unga agɔr umbɔ agɛ, <<Awu use utsu umbi awe ru ikpū iferhkɔ ha?

⁹ Akasong aka ayoa, umbɔ aka idɛyiwe uner ishai iyor ha, <Aka atsūwāmbɔ arhimngo,> use igɔr ugɛ, <Usisok unyangu ufarngo uzērha?>

¹⁰ Bɔr umum ibee umbi ahwɛng ugɛ Ungwē-Ner awea ri ijee iyiki itsūwe arhim ru upfung.>> Umɔ unga agɔr uner ishai iyor ha agɛ,

¹¹ <<Uмум igɔr ungo, usisok, unyangu ufarngo uzī ri iya.>>

¹² Unga asok, anyangu ufarnga azērha adzeka ri inyīnyā anera kishoo. Akɛɛ ha atsu umbɔ adzeidzeu na akpoi Unum agɛ, <<Umɛn inasi inyāmɛn iferhɛ rimi.>>

Uyisa ukpu Urhawi
(Umat 9.9-13; Irh 5.27-32)

¹³ Uyesu abvui adzek azīā ru ubang Ukau Ugarhirhi. Anera arhɛrhɛ aka azī akɔng adziira unga, unga amesuwe umbɔ.

¹⁴ Unga aka azērha atɔng, unga anyā Urhawi ungwē Uharhfa aka aseɪ ra anang

akika ayɛi ikirbi abī. Uyesu agɔr unga agɛ, <<Udɔsa umum,>> unga asok adɔsa unga.

¹⁵ Uyesu nu angwē imesanga aseɪ igha urhɛɛ ri iya Urhawi nggu abika ayɛi ikirbi abī nu abirabɛ aka anyanga umbɔ awu abi arhim arhɛrhɛ. Anera arhɛrhɛ aka adɔsa unga.

¹⁶ Ivangyɛ abika amesuwe Ikpem aka awu abi Ufarisi, aka anyā unga aka aseɪ igha ubingha nggu abi arhim hā nu abika ayɛi ikirbi abī, umbɔ arhusa angwē imesanga agɛ, <<Awu use utsu unga aseɪ igha ubingha nggu abika ayɛi ikirbi abī nu abi arhim?>>

¹⁷ Uyesu aka agū rimi, unga agɔr umbɔ agɛ, <<Abika aker asi ibeembɔ uner agɔu, abi irhārha ukpekū abee uner agɔu. Umum isi ībamum iyisa abika arhurhika, bɔr umum ība iyisa abi arhim.>>

Arhusu Uyesu ikpem ighabin
(Umat 9.14-17; Irh 5.33-39)

¹⁸ Angwē imesu Uyohana Uner Ubɔtisima nu abi Ufarisi adēē ikpem ighabin. Anera abɔɔ aba arhusu Uyesu agɛ, <<Awu use utsu Angwē imesu Uyohana nu abi Ufarisi akpemmbɔ ighabin, bɔr abingo asi ikpemmbɔ?>>

¹⁹ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Awu use utsu awɛrhu utsak uwuku ufa akpem ighabin unga aba ana awu nggu umbɔ? Asi ikpemmbɔ ri ivangyɛ unga aka awu nggu umbɔ.

²⁰ Ivanga niyɔ ibarɔ umbɔ awuri isoyiwe utsak uwuku ufa ha ru umbɔ, unum hā nukpɔ umbɔ aka ikpem ighabin.

²¹ <<Unera asi ikū utatorho uku ufa abipunga atorho aka agbe. Unga aba akorhunga, utatorho uwuku ufa ha uwuri ishīrhā avaate atorho aka agbe ha, ivivaar ha iwuri inangge iyi inggbaashia.

²² Ikɛi unera asi itsuka amē inebi aka afa ra ambāi aka agbe. Unga aba akorhunga rimi, amē inebi aka afa ha awuri iyare ambāi aka agbe ha, ambāi ha nu amē inebi ha awuri iwe ibɛm. Amē inebi aka afa, awuri itsu ake ra ambāi aka afa.>>

Uteijee uwu unum ukpuku uwosha
(Umat 12.1-8; Irh 6.1-5)

²³ Ru unum ukpuku uwosha ukpɔɔ, Uyesu nu angwē imesanga azērha atɔng ri icang arhkama. Angwē imesanga aka

azêrhã nggu unga, atirhi igbiu atsi arhkama.

²⁴ Abi Ufarisi agor unga age, <<Unyã, awu use utsu umbô azharhuwe Ikpem unum ukpuku uwosha?>>

²⁵ Unga agor umbô age, <<Umbi anasi ivarhumbi ubin Udauda aka akorhe ri ivangye umbô aka agû imerh nggu awerhu uzêrhãnga?

²⁶ Ri inum Uabiata aka awu Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num, Udauda atsi ri Iya-Num, atãiwe usarkasar uborodi, ikêi na abor adzowe awerhu uzêrhãnga, ukpurukpi uku usi imêkpô unera atãinga ukpô, uner uwuku udzowe idem-Num ukpekû awuri itãi.>>

²⁷ Mòce unga agor umbô age, <<Angwêwe unum ukpuku uwosha ra anera, asi ingwêmbô anera awembô abi unum ukpuku uwosha.

²⁸ Nggee Ungwê-Ner unga awu Uteijee uwu unum ukpuku uwosha.>>

3

*Uner ushai ubok ru Ukafarnahum
(Umat 12.9-14; Irh 6.6-11)*

¹ Ivang iyôo unga aka atsi ru abã ifen-Num, uner uwôo umô nggu uboknga ushushai.

² Abôo abee ubinkpi umbô aka ikû akpo uvau ru Uyesu. Umbô atsu asumbô nu unga use unga awuri ikikerhuka utsak ha ru unum ukpuku uwosha.

³ Uyesu agor uner uwuku ushai ubok ha age, <<Udzek udêê ra asumbô kishoo.>>

⁴ Uyesu arhusa umbô age, <<Imêê umbô akorhu use ru unum ukpuku uwosha, akorhi iyiki ize use akorhi iyiki ibewe, afôrhe urhe use afere umgbô?>> Bôr umbô aseï ukutata.

⁵ Unga arhi adziira umbô ra avom, amenna adake ra amen aka akermbô, unga agor uner ushai ubok ha age, <<Unamu ubokngo.>> Unga anamu uboknga udzek, Kanying ukpô ukerhukpô.

⁶ Mòce abi Ufarisi adzek akêki itsûwã nggu aner Uhiridu, abee udî ukpuku ufer Uyesu.

Ikikong idôsu Uyesu

⁷ Uyesu adzek nggu angwê imesanga azîmbô ubang ukau, arherha anera adzeku Ugarhirhi adôsa unga.

⁸ Umbô aka agû abinke unga aka akorhe kishoo, anera arherhe aka adzeku Uyahudiya aba ru unga, nu Urusharhima, nu Uidumiya, nu abi ugar Azê Urdun, nu aner Utaya nu Usidon.

⁹ Anera aka arhembô, unga agor angwê imesanga akpowe ukhukhoo amê uwuku uci adzowe unga, utsur anera afîmbô unga.

¹⁰ Unga akerhuka anera arherhe, nggee abi irhãrhã abee izi ra asu abanga unga.

¹¹ Ivangye ípfu iyiki ibewe iki inyã unga, ngge igba nú abî ra anangnga ni itsui ivum igê, <<Ungo uwu Ungwê Unum!>>

¹² Bôr unga avange ngge niba idêyikungge unera unerwi unga aka awe.

*Iseng abi itser Uyesu usôkdûmen
(Umat 10.1-4; Irh 6.12-16)*

¹³ Uyesu afûã igû na ayisa abirabê unga aka abee, umbô aba ru unga.

¹⁴ Unga aseng usôkdûmen umbô aka iwe abi itser Uyesu ugê umbô awe nggu unga, nú unga adene umbô adzek adzise isarhe.

¹⁵ Umbô awuri iyiyêimbô ijee iyiki itsusuwe ípfu iyiki ibewe.

¹⁶ Umbô hã abê, usôkdûmen hã unga aka aseng, Usiman, uwu ha Uyesu aki iyisa Ubitru,

¹⁷ nu Uyaku ungwê Uzabadi nu ungwêmbô Uyohana, abirabê Uyesu iki iyisa ugê Ubuwarnaji, agbena agburh <<Angwê Igbigbashu Inai,>>

¹⁸ nu Uandarawu, nu Ufirhibu, nu Ubatorhomi, nu Umatiyu, nu Utoma, nu Uyaku ungwê Uharhfa, nu Utaddiyu, nu Usiman uner Ukan'ana,

¹⁹ nu Uyahuda Uiskariyoti uwuku ugha adaknga.

*Uyesu nu Uba'arhzaburh
(Umat 12.22-32; Irh 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Mòce Uyesu abvui atsi ri iya. Anera abvui akong ikêi, utsekú unga nu angwê imesanga asi idêê aghambô ubingha.

²¹ Abi iyambô aka agû rimi, asok azîmbô idzur unga. Anera anu igor age, <<Unga aka azhômú ukpong!>>

²² Abika amesuwe Ikpem igambɔ adzeku Urusharhima aba agɔr agɛ, <<Awu Uba'arhzaburh uyɛrhe ipfu iyiki ibewe unga atsɪ ru unga! Akū ijeenga ikɛi atsusuwe ipfu iyiki ibewe idzek.>>

²³ Nggee Uyesu ayisa umbɔ na arherhuwe umbɔ unyaka arherhe agɛ, <<Ushaitan awuri ikorha aguse na awayiwe Ushaitan?

²⁴ Iyɛrhe iba igaungge itsingge, iyɛrha ha isi idɛɛngge.

²⁵ Iya iba igauke itsike, iya ha isi idɛɛke.

²⁶ Rimi Ushaitan aba ugapa itsinga, unga asi idɛɛnga, imimashanga iki ibangge.

²⁷ Idzidzɛrhe, unera asi idɛɛ atsɪā ri iya uner uwuku uker akarhuka abinnga, awuri itirhi abow uner uwuku uker ha. Mɔɛ unga awuri idɛɛ avura abin iya ha.

²⁸ Umum idɛyiwa umbi idzidzɛrhe, kishoo arhim nu irhenu Unum anera aki ikorhe, awuri itsitsūwūkumbɔ ake.

²⁹ Bɔr ubɛn uwuku urhenu Ipfu Isarsatangge asi itsūwūkumbɔ unga, awu ra arhim aki ugbagbaa.>>

³⁰ Unga arherhe rimi, ubinkutsu umbɔ aka agɔr agɛ, <<Unga awe ru ipfu iyiki ibewe.>>

*Uya Uyesu nu angwɛmbɔ
(Umat 12.46-50; Irh 8.19-21)*

³¹ Mɔɛ uya Uyesu nggu angwɛmbɔ aba atsɪ. Adɛɛ nú awiya, na adene uwɔɔ unga ayisuwe Uyesu.

³² Ikikɔnga isei adziira unga, umbɔ adɛyiwe unga agɛ, <<Uyango nu anapumbi abeea ungo ra awiya.>>

³³ Unga arhusa umbɔ agɛ, <<Awu umbɔ ungamɔ awu uyamum nu angwɛmɛn?>>

³⁴ Unga arhi abirabɛ aka aseɪ adziira unga na agɛ, <<uyamum uwi nggu angwɛmɛn!

³⁵ Ubɛn unera aka ikorhu ubinkpi Unum aka abema, unga awu ungwɛmɛn nu unapumɛn nu uyamum.>>

4

*Unyaka arherhe uner uwuku
udoɪ abin
(Umat 13.1-23; Irh 8.4-15)*

* **4:12** Àka anyā ikɛi: Uish 6.9,10.

¹ Ikɛi Uyesu atirhi imesuwe nú ubang ukau. Ikikɔnga iki ikɔng idziir unga irhɛngge, unga asok atsɪ ukhukhɔɔ amɛ aseɪ ru ukau, ikikɔng anera idɛɛ umɔ nú ubang ukau ha.

² Unga akū unyaka arherhe amesuwe umbɔ abina arherhe, agɔr umbɔ agɛ,

³ <<Àka akpeto! Uner irham adzek azɪ idoi ikpūnga.

⁴ Unga aka adɛɛ inna ikpū hā, ikpū iyɔɔ igba nú utsɪndɪ, anunu aba akpɔuke iyi ha.

⁵ Iyɔɔ igbei ru ukpɔrha, abɪ asi iweke akarhār hā. Ngge imɛr kanying ubinkutsu, abɪ anang hā asi ighorke.

⁶ Unum uku urhang, imani ikoikungge ikpū iyi ha, ubinkutsu ngge ishingge ra anūnang.

⁷ Ikpū iyɔɔ igba ri ididɔk, ididɔk iseng itong iyi ha, ngge isi ighwɛrngge ikpūr hā.

⁸ Iyɔɔ ikɛi igba ra abɪ aka aze. Imɛr idzeka, iseng ni ighwɛr ikpūr hā, iyɔɔ isɔka itaitaar, iyɔɔ isɔka utɔtɔɪ, iyɔɔ ananaka.>>

⁹ Mɔɛ Uyesu agɛ, <<Ubɛn unera aka awu ra ato akika agū, neke unga agū.>>

¹⁰ Ivangyɛ Uyesu aka aseɪ ikiyikanga, angwɛ imesanga usɔkdūmɛn nu abɔɔ aka adɔsa unga arhusa agben unyaka arherhe ha.

¹¹ Unga adɛyiwe umbɔ agɛ, <<Aka adzaambɔ umbi ihwɛng iwiwɔk Iyɛrhe-Num. Bɔr abirabɛ aka awu ra awiya, abina kishoo awuri irherhuwe umbɔ ru unyaka arherhe.

¹² Ngge itsu,
<< Umbɔ awuri irhirhimbɔ,

bɔr asi ínyāmbɔ,

awuri igūmbɔ ikɛi

na asi íhwɛngmbɔ,

utsur umbɔ adzipa na atsūwūkumbɔ

arhimmbɔ!> *>>

¹³ Unga agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi asi ihwɛngmbi agben unyaka arherhe ha? Ude umbi awuri ikorhu uguse na ahwɛng agben unyaka arherhe akɔɔ?

¹⁴ Uner irham hā adoi Arherhu-Num.

¹⁵ Abɔɔ awu ru nyaki ikpūyɛ iki igba nú utsɪndɪ, anangke umbɔ aka adoi arherha ha, kanying Ushaitan aba atsūwūka arherhe ha aka adoi ru umbɔ.

¹⁶ Abirabɛ aka awu ru nyaki ikpū iyiriyɛ umbɔ aka adoi nú abī ifa, agū arherha ha, kanying umbɔ ayɛi ake nggu itɛnamɛn.

¹⁷ Bɔr umbɔ aka ashimbɔ ra anūnang, umbɔ adārhi ivanga ukunjiir. Ivang ayetnum use uver iki iba ri itsi arherha ha, kanying umbɔ abvui azĩmbɔ ra andzing.

¹⁸ Ikei abɔɔ, awu ru nyaki ikpūyɛ iki idoi ri ididɔk, agū arherhe ha,

¹⁹ bɔr igū ighong abin upfung, nu irhirhɛm ibee iwu ru ubin nu ikpona abina akɔɔ itsĩ ikenke arherha ha ighwighwɛr.

²⁰ Abɔɔ, awu ru nyaki ikpūyɛ iki idoi na abī aka aze, agū arherha ha, na ayɛi ake akū atō itser nggu ake, aghwɛr ikpūrḥā iyɔɔ isaka itaitaar, iyɔɔ isaka utōtōĩ, iyɔɔ ananaka.>>

Irhirhang afafā (Irh 8.16-18)

²¹ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi aka isaka agaar irhirhang awɔkmbi ru ikikĩ? Use atsuke ngge ra ada ukoma? Ishingge rimi, ugɛse umbi aka isaka aden ngge ru anang idēēke afafā?

²² Abinkɛ aka awu ri iwɔk, umbɔ awuri inyāmbɔ ake, abinkɛ aka awoyi ikei, awuri inyinyāmbɔ ake nu awiya.

²³ Ubɛn unerwi aka awu ra ato akika agū, neke unga agū.>>

²⁴ Na agɔr umbɔ agɛ, <<Àka akpeto na agū. Ugbiu ha ungo uku ukū umei, awuri ikū umgbɔ amei adzaa ungo, awuri itomuwbɔ ungo.

²⁵ Uwuruwi aka awe ru ihwihwɛng awuri itomuwe unga akpo arherhɛ. Uwuruwi aka ashia, awuri iyɛse ungwērḥĩ ihwihwɛng ha unga aka awerangge.>>

Unyaka arherhe ikpū iyiki isiseng

²⁶ Na agɔr agɛ, <<Iyerhe Unum iwuri iminɛ. Unera adoi ikpū nu icangnga.

²⁷ Utsuu nu atenum, unga arha na asok, utseki ikpū hā iki imɛr iseng, uner ha asi ihwɛnga ubinkpi uku ukorhe.

²⁸ Abī nibikake atsu ikpū imɛr, atirhi akū agam adzeka, na akū azang adzeka, nu azanga akū ishaanga idzeka.

²⁹ Ivang ishaanga iki ikɔ, unga aka ikū ikon agbɛr, ivang iyiki igbɛr iki iwe.>>

Unyaka arherhe ishaa umustad (Umat 13.31-32,34; Irh 13.18-19)

³⁰ Uyesu ikei agɛ, <<Umun ikpangu Iyerhe Unum nggu use, umum ikū unyaka arherhe akasong ideyiwe ngge iki iwe?

³¹ Iwu ru nyaki ishaa ikpū umastad, iyiriyɛ ngge iki iwe iyiki icia ri ikpū abin iyiki idoi nu abī.

³² Umbɔ aka idoi ngge, ngge iki isaki iseng igɔngngge abinkɛ umbɔ aka adoi ra abī, nggu abokngge akagɔng anunu aka isaka acipuwa akang ashiake nu ake.>>

³³ Nggu urherhɛ unyaka arherhe Uyesu aka akū asɔme anera Arherhu-Num, ri ihwihwɛngmbɔ.

³⁴ Asi isɔmuka umbɔ ubin rimi ru umbɔ uku ushikpɔ ru unyaka arherhe. Bɔr ivangyɛ unga aka awu nggu angwē imesanga ikiyikambɔ, unga aka isaka asɔmuka umbɔ agbena.

Uyesu adɔɔte ugba inai (Umat 8.23-27; Irh 8.22-25)

³⁵ Ru unum hā urhɛɛ uku uwe, unga agɔr angwē imesanga agɛ, <<Umen inggar udiku ukpɔɔ.>>

³⁶ Umbɔ abɔre ikikɔng anera, umbɔ ashupa unga nggu umbɔ, ru ukhukḥɔɔ amē unga aka ase ru umgbɔ. Akhukḥɔɔ akɔɔ ikei awu umɔ.

³⁷ Nggaa ugba ukom ukerketakpɔ usoyi, amē ukau ha ukwɛr ukhukḥɔɔmbɔ, utseku umgbɔ ubɔr ukunjiir ri ididɛɛ ra amē.

³⁸ Uyesu awu ru urhɔ ra akpok ukhukḥɔɔ nu ubin ukpuku utsorhi itsi. Angwē imesanga azita unga agɔr agɛ, <<A umarhem, ungo usi igūo ighong umɛn iki iwuri itsĩmɛn?>>

³⁹ Unga asok, atserhu ugba ukukom hā agɔr amē ukau ukugɔng hā agɛ, <<Unukutata! Udɔɔr!>> Mɔcɛ ugbaa ukpekpɔ, ananga kishoo anukutata uku ighwɔɔw.

⁴⁰ Unga agɔr angwē imesanga agɛ, <<Awu use utsu umbi agū iwei rimi? Umbi ana ashimbi ri imangmang?>>

⁴¹ Umbɔ agū iwei akarhārḥā agɔr adɔkambɔ agɛ, <<Awu ungaa nuwi? Ugba ukom nu ubvun amē agūna unga!>>

5

*Uyesu akerhuwe uner ipfu iyiki ibewe
(Umat 8.28-34; Irh 8.36-39)*

¹ Umbō azĩ atsi ugar ukau abĩ Ugarasa.

² Ivang Uyesu aka adzeku ukhukhō, unga agbang nggu uner ipfu iyiki ibewe aka adzeka ra anang aka adzak aner.

³ Uner ha aseĩ ra anang akika adzak aner, unera asi idēē abowpa unga uko nggu inyāwā.

⁴ Umbō aka isaka abow aboknga nu adaknga nggu inyāwā, bōr unga aka isaka apupuwe ngge na abvũĩwe azōu aki adaknga. Unera ashia ri iker iyiki ikpōm unga.

⁵ Nu utsuu na atenum unga agheta ra anang akika adzak aner nu igũ anu itsuyi ívum na akũ atarh angwāi iyornga.

⁶ Unga aka anyā Uyesu ukukaa, unga atĩtser aba atararhu ra anangnga.

⁷ Atsarhi irhaknga atsu ívum agē, <<Awu use utoma ungo nggu umum, Uyesu, Ungwē Unum uwuku Ugōng? Uyirh itsok Unum ugē ungo usi ídzaango umum uver!>>

⁸ Ubinkutsu Uyesu aka agōra unga agē, <<Upfudzeka ru utsak uwurē, ungo ipfu iyiki ibewe!>>

⁹ Uyesu arhusa unga agē, <<Itsokngo igburh ungamō?>>

Unga agē, <<Itsokmum igburh Ukpasha, ubinkutsu umēn iwu irhēmen.>>

¹⁰ Unga ashōrhũ Uyesu akarhārnhā utsur unga awayika umbō adzembō ra anang hā.

¹¹ Arhede arherhe aka adēē ughāwā akhapa ri igũa.

¹² Ípfu iyiki ibewe ha ishōrhũ Uyesu igē, <<Uma udena umēn izĩ ru arhede akōrō, itsĩ ra ake.>>

¹³ Nggee unga abemuka ípfu iyiki ibewe ha idzek izĩngge ru ikpui arhede ha. Ikpui arhede ha itsĩngge anaka agōnga avaa, ake asok atĩtser, ahwarha acipa atsike ru ukau atsimke ra amē.

¹⁴ Abi idzēu arhede ha atĩ azĩ asōme uteumbō nu ukpuku ukhapa umō adzise isarhe, anera adzeyi aba inyā ubinkpi uku ukorhe.

¹⁵ Umbō aka aba atsi ru Uyesu umbō anyā utsak ha ukpui ípfu iyiki ibewe ha iki iwe ru unga, aseĩ umō atsim atorho ri

iyornga amēnnga awu uku urhirhiki, iwei ifer umbō.

¹⁶ Abirabē aka anyā iferha ha iki ikorhe adzowe isarhe abinkē aka akorhe nggu uner ukpui ípfu iyiki ibewe nu ikpui arhede ha.

¹⁷ Mōcē anera atirhi ishōrhũ Uyesu unga abōre abĩmbō.

¹⁸ Uyesu awuri itsĩ ru ukhukhō amē nukpi, utsak ha ípfu iyiki ibewe ha iki idzeku unga ashōrhũ Uyesu ama aneke unga adōsa unga.

¹⁹ Bōr Uyesu asi inekuka unga. Agōr unga agē, <<Uzĩ ri iya ra angwēmbi, usōme umbō abin aka agōngkē Utejee aka akorhuwa ungo, nu atorhkē unga aka agũ ru ungo.>>

²⁰ Nggee utsak ha, azĩ atsihā ri iteu usōka umbō iki iyisa Udikaforhi adzise isarhe, abinkē Uyesu aka akorhuwe unga. Anera kishoo adzeidzeu.

*Unapa Uyayiru nu utserh uwuku
urhong adzirh
(Umat 9.18-26; Irh 8.40-56)*

²¹ Ikēi ivang Uyesu aka agar ugar ukpōrō ru ukhukhō amē, anera arherhe akōng adziir unga nu ubang ukau ha.

²² Mōcē unying ra anggbaashi ubā ifen-Num itsoka igburh Uyayiru, aba umō. Unga aka anyā Uyesu, unga agba ra adaknga,

²³ ashōrhā unga agē, <<Ungwērhũ unapmum akpurha abōr akpe. Umum ishōrhā ungo uba utsorhu ubokngo nu unga akerhe na abek.>>

²⁴ Nggee Uyesu azĩā nggu unga.

Anera arherhe aka afĩ adōsa unga.

²⁵ Utserh uwōō umō aghong irhārnhā umēē imeka usōkdūmen.

²⁶ Irhārnhā ighong unga akarhārnhā ri ivangyē abi agōu arherhe aka aneta unga. Afere ubinkpi unga aka awerakpō kishoo, bōr asi igũa ugarh, irhārnhā ikpurhi idēē ititoma.

²⁷ Ivangyē unga aka agũ isarhe Uyesu, unga adōsa unga ra andzing ri ikikōnga, aba abanga atorho Uyesu,

²⁸ ubinkutsu unga akaiferhkō ra amēnnga agē, <<Umum íba íbangumum atorhanga ukpekũ, umum iwuri ikerhumum.>>

²⁹ Kanying umēēnga udēēkpə, nu unga agūā ri iyornga aka akerhunga ru ayetnumnga.

³⁰ Kanying Uyesu agū ijee iki idze ru unga. Unga adzipa ri ikikōnga arhusa age, <<Ungamə abanga atorhamum?>>

³¹ Angwē imesanga agər unga age, <<Ungo unyā anera arherhe afiā ungo rimine ungo ugər uge, <Ungaa abanga umum?> >>

³² Bər Uyesu arhi adziir abee inyā uwuku ukorhu ubin hā.

³³ Məce utsər ha, aka ahweng ubinkpi uku ukorhuwe unga, aba nggu iwei nu izang iyor, agba ra anangnga adeyiwe unga kishoo idzidzerhe.

³⁴ Unga agər unga age, <<A unapmum, imangmango ngge ikerhuwa ungo. Uzī uku utə, ayetnumngo aka amaake.>>

³⁵ Uyesu ana awu ra arherhe nukpi, nu anera adzeki iya Uyayiru unggbaashi ubā ifen-Num hā, aba agər age, <<Unapungo aka akpea. Awu use utsu ungo unu idzowe umarhem ayetnum?>>

³⁶ Bər Uyesu akwəte arherhambə, agər unggbaashi ubā ifen-Num hā age, <<Niba ugūa iwei, uwe ru imangmang ukpekū.>>

³⁷ Asi ineke unera azīā nggu unga, akpurha akū Ubitru, nu Uyaku, nu Uyohana ungwēmbə Uyaku.

³⁸ Ivang umbə aka azī atsī ri iya unggbaashi ubā ifen-Num hā, Uyesu anyā idzidzunambə, nu anera aka aciū akpe atsui ivum.

³⁹ Unga atsī agər umbə age, <<Awu use utsu umbi aciū akpe na atsui ivum rimi? Una hā anasi ikpea awu ru urhə!>>

⁴⁰ Bər umbə anyīrhā unga.

Nggee unga atsu umbə adzek ra awiya, unga akū utesa nu uyisa una hā nu angwē imesanga hā abika awu nggu unga, atsī ra anangke una hā aka awe.

⁴¹ Adzur ubok una hā agər age, <<Tarhita kumi!>> agbena agburh <<Unakuci, umum igər ungo, usisok!>>

⁴² Kanying una hā asok azērhā adziir. Imeknga iwu usəkdūmen. Aker ha atsu umbə adzeidzeu akarhārhā.

⁴³ Uyesu agbiite atombə akarhārhā uge umbə niba adeyikumbə unera. Ikei unga agər umbə adzowe ubingha ru una hā.

6

Akpēmbə Uyesu ru Unazarat (Umat 13.53-58; Irh 4.16-30)

¹ Uyesu asoka umə abvui azīā Unazarat utepunga, angwē imesanga azī nggu unga.

² Unum ukpuku uwosha uku uwe, unga atirha amesuwe ru ubā ifen-Num, anera arherhe aka agū unga, adzeidzeu na arhusa age, <<Utsak uwurə akpo abin akere ri inēē? Adzowe unga itsoi iyere ri inēē unga aka anu ikorha abin idzeu?

³ Uwerə ha asi iwea ukapinta ha, ungwē Umaryamu, ungwēmbə Uyaku, nu Uyusuf, nu Uyahuda nu ikēi Usiman? Asi iwea anapumbə abe nggu umen?>> Umbə akpēmbə unga.

⁴ Uyesu agər umbə age, <<Uwuku usəm Arherhu-Num aka isaka akpoa igəng ru uben ananga, akpurha asheru utepunga nu anernga nu abi iyanga.>>

⁵ Unga asi idēē akorhunga abin idzeu nggə ha, unga akpurha atsorhuwe abok nu abi irhārhā ukunjir akerhuwe umbə.

Uyesu adene angwē imesanga (Umat 10.5-15; Irh 9.1-6)

⁶ Unga adzeidzeu umbə aka ashimbə ri imangmang.

Məce Uyesu atsīrhā adziir iteu iyiki ici umə hā amesuwe anera.

⁷ Unga ayisa angwē imesanga usəkdūmen hā azī ru unga, unga adene umbə ivaivaa na adzowe umbə ijee ri itsi ipfu iyiki ibewe.

⁸ Unga agər umbə age, <<Niba anyangumbi ubin ru uzērhā hā, umbi akpurha akpəm igbong, niba akpəmmbi ubingha, use ijara, use uhwek ri ibvuk atorhambi.

⁹ Aka atsu abadak bər niba akpəmmbi atorho akə.

¹⁰ Uben iya umbi aka itsī, aka ase i umə utseku unumkpi umbi aka isok ru uteu ha.

¹¹ Uben anangke umbə aka asi iyēimbə umbi use aba asi ikpembə ato ru umbi, aka awashuwe uzurhu adakmbi ivangye umbi aka isok, umgbə uwu ideka iyiki ibewe ra atsimbə.>>

¹² Umbə adzek adzowe isarhe uge anera adzipa.

¹³ Umbò atsusuwe ípfu iyiki ibewe írhèirhè, na adzukuwe atsei ra abi írhârhâ arherhè akerhuwe umbò.

*Akpe Uyohana Uner Ubòtisima
(Umat 14.1-12; Irh 9.7-9)*

¹⁴ Uyerhe Uhiridu aka agũ abin akere kishoo, ubinkutsu umbò ahweng itsok Uyesu imaa ananga. Abò agè, <<Uyohana Uner Ubòtisima unga asok ra akpe. Ngge itsu unga awe ru ijee iyiki ikorha abin idzeu ha.>>

¹⁵ Abò agè, <<Awu uner uwuku usòm Arherhu-Num Uirhiya.>>

Abò igambò agè, <<Awu uner uwuku usòm Arherhu-Num uwò, uwu abi isha.>>

¹⁶ Ivangye Uhiridu aka agũ akere, unga agè, <<Uyohana, unerwi umum iki izharhuwe itsinga, unga asoka akpe!>>

¹⁷ Ubinkutsu Uhiridu nibikanga atsumbò adzur Uyohana, abow unga na atsuke ru ugborzĩ, ri itsi Uhirudiya. Uterha ungwẽmbò Ufirhibu unga aka apfuna.

¹⁸ Uyohana aka isaka arherhu Uhiridu agè, <<Asi izea ungo uku upfunu uterha ungwẽmbi.>>

¹⁹ Nggee Uhirudiya agũ avòm Uyohana na abee ifere unga. Bòr Uhiridu asi ibemuka.

²⁰ Ubinkutsu Uhiridu agũ iwei Uyohana na agana unga, ahwenga Uyohana arhika na awu usarkasar uner. Uben ivangye Uhiridu aka igũ arherhu Uyohana, unga aka isaka adzununga, rimi hã unga anang agũiben ikpeto ru unga.

²¹ Ri imimasha ivanga ibangge ru Uhirudiya. Ru unum imar Uhiridu ivangye unga aka azek irhowa, ayisa ayerhe abĩnga kishoo nu akagong abi iwa, nu akakũ abi Ugarhirhi.

²² Ivangye unapa Uhirudiya aka atsĩ azer azer, ake atsĩ ra amèn Uhiridu nu atsennga.

Nggee uyerhe agòr una hã agè, <<Urhusa umum ubinkpi ungo uku ubee, umum iwuri ìdzaamum ungo.>>

²³ Unga ayirh nggu uyirh abemuwe una hã agè, <<Uben ubinkpi ungo uku urhusa umum iwuri ìdzaamum ungo, utseku uteng iyerhamum.>>

²⁴ Una hã adzek azĩ arhusu uyanga agè, <<Umun iwuri irhusu use?>>

Uyanga agòr unga agè, <<Itsi Uyohana Uner Ubòtisima.>>

²⁵ Kanying una hã abvui atĩ azĩã ru uyerhe agòr agè, <<Umun ibee icere ungo udzaa itsi Uyohana Uner Ubòtisima ri itèrhĩ.>>

²⁶ Amèn Uyerhe aghong akarhârhâ, bòr uyirhnga aka ayirh ra asu atsennga, itsu unga asi idèè akèna unga.

²⁷ Nggee kanying unga adene undòsu uyerhe akũ itsi Uyohana akũ aba. Utsa ha azĩ azharhe itsi Uyohana ru ugborzĩ.

²⁸ Akũ itsi ha ri itèrhĩ akũ aba. Adzowe ru una hã, unga ayei adzowe ru uyanga.

²⁹ Angwè imesu Uyohana aka agũ isarhe ha, umbò aba ashupu ukom Uyohana adzake.

*Uyesu afuka anera anakagonga atõõ
(Umat 14.13-21; Irh 9.10-17; Uyoh 6.1-14)*

³⁰ Uner itser Uyesu akong adziir Uyesu na adeyiwe unga kishoo abinke umbò aka akorhe na amesuwe.

³¹ Mòcè, anera arherhè aka anu iba na adzek utseku umbò asi ikpombò ivang igha ubin, unga agòr umbò agè, <<Àka aba nggu umum umèn izĩ ra anangke anera aka ashimbò umò, umèn iwosha ukunjiir.>>

³² Nggee umbò atsĩ ukhukhò amè azĩmbò anangke anera aka ashimbò umò.

³³ Bòr umbò aka isoka anang hã, anera arherhè aka anyã umbò ahwengmbò umbò. Atĩ ra adak adzeyi ri íteu kishoo, anggbaashia azĩ atsĩmbò ru umbò.

³⁴ Uyesu aka acipa ru ukhukhò anyã arherha anera aka akong. Unga agũ atorh umbò, ubinkutsu umbò awu ru nyaki ídòì iki ishingge ru uner idzeu. Nggee unga atirha amesuwe umbò abina arherhè.

³⁵ Unum uku uyo itsitsĩ, nggee angwè imesanga aba agòr unga agè, <<Anera ashimbò ra anang akere, nggayè unum uku uwuri itsĩkpò.

³⁶ Udene anera umbò atsĩ íteu nu ícang iyiki ikhapa nggimi agoi ubin umbò aka igha.>>

³⁷ Bòr unga agòr umbò agè, <<Umbi àka adzowe umbò ubin umbò agha.>>

Umò umbò agòr unga agè, <<Ugè umèn izĩ igoi ubingha ukpu imang uner itser

afēē utōrōk! Umēn izī ifere imang iyere ru ubingha ni idzowe umbō agha?>>

³⁸ Unga agər umbō age, <<Umbi awu ra aborodi asong nggu umbi? Àka azī arhi.>>

Umbō aka azī arhi, umbō age, <<Aborodi atōō, nu abər h avaa.>>

³⁹ Uyesu atsu umbō agər anera aseī ukpukpusha nu ubī uku usum.

⁴⁰ Nggee umbō aseī ukpukpusha abō ananaka abō isōka itōitōō.

⁴¹ Unga aka anyangu aborodi ha ikitōnake nu abər h ha ikivarhake, aberi itsinga arhi afā, atar uwē na atsōku uborodi ha. Mōce unga adzise angwē imesanga umbō akū azī adene anera. Ikēi unga agashuwe abər h ha ikivarhake ru umbō kishoo.

⁴² Kishoo agha, ashuurmbō.

⁴³ Angwē imesa arhōyī awushu uborodi ha nu abər h ha atōk azīnga usōkdūmēn.

⁴⁴ Irhē anera aka agha ubingha ha, akatsak awu anakagōnga atōō.

Uyesu azērhū uzērhā afafā nu amē (Umat 14.22-36; Uyoh 6.15-21)

⁴⁵ Kanying Uyesu atsu angwē imesanga atsi ru ukhukhō amē agbaashia azī ugar Ubetsaida, na asoyiwe ikikōnga.

⁴⁶ Unga aka asoyiwe umbō amaa, unga afūā igū azīā ifēn-Num.

⁴⁷ Urhē uku uwe, ukhukhō amē hā uwe ra ateu ukau, unga awu ikiyikanga nu abī.

⁴⁸ Unga anyā angwē imesanga atēwā ikpikpayi, ugba ukēnpō umbō izī ra asu. Utsar ukpu akara ataar aki utsuu unga azīā ru umbō, azērhā afafā nu amē ukau ha. Unga abee ifara umbō atōng,

⁴⁹ bōr umbō aka anyā unga azērhā afafā nu ukau amē hā, umbō atsar ugē awu imār hā. Umbō atsu ivum,

⁵⁰ Umbō aka anyā unga, umbō agbipa kishookambō.

Kanying unga arherhe arherhe nggu umbō age, <<Àka aker amēnmbi! Awu umum. Niba agūmbi iwei!>>

⁵¹ Unga atsiā ru ukhukhō nggu umbō, mōce ugbaka ukpekpō. Umbō adzeidzeu akarhār hā,

⁵² umbō asi ihwēngmbō agben aki ubingha ukpu inera anakagōnga atōō hā, ubinkutsu, amēnmbō asi iyēike.

⁵³ Umbō aka agar ukau ha, umbō acipa ra abī Ujanisarat, abope ukhukhō amē hā nu angwī ukau ukugōng hā.

⁵⁴ Ubēn umbō aka adzek ru ukhukhō amē hā, kanying anera ahwēngmbō ugē awu Uyesu.

⁵⁵ Umbō atīna adzeyiwa ra abīmbō kishō akūna abi irhār hā ra afarmbō akū azī kishō ra anangkē Uyesu aka awe.

⁵⁶ Kishō anangkē unga aka izī, iteu iki igōng, use iteu iki ici, umbō angwēwe abi irhār hā ra angwī anang izē. Na ashōrhā unga ru abi irhār hā hā abangu utēm ibang atorhanga. Kishō abirabē aka akpo ibibanga akerhumbō.

7

Ugau anggbaashi (Umat 15.1-9)

¹ Abi Ufarisi nu abō abika amesuwe Ikpem aka adzeku Urusharhima aba akōng adziir Uyesu.

² Na anyā angwē imesanga agha ubingha nggu abok arhim, asi isorhmbō abokmbō aka awu agbeyambō.

³ Abi Ufarisi nggu abi Uyahuda kishō aka isaka asorh abokmbō akata na adərha agha ubingha, ubinkutsu awu ugau agbeyi akakūmbō.

⁴ Ivangyē umbō aka idzeki izē abvui aba ri iya, asi íghambō ubin, umbō awuri igbaashia adōsa agbeyambō asorh ayormbō kata. Na asorh akpewa nu ídzum amē nu atērhī nu andzoma nu atseu.

⁵ Nggee abi Ufarisi nu abika amesuwe Ikpem arhusu Uyesu age, <<Awu use utsu angwē imesango asi idōsumbō ugau akakū na anu igha abin nggu abok arhim?>>

⁶ Uyesu agər umbō age, <<Irhikungge Uishaya aka asōm Arherhu-Num ra atsimbi abi ukpukpeta age, << <Aner abere adzaa umum igōng ra angwī,

bōr amēnmbō aderke nggu umum.

⁷ Umbō adzaa umum igōng ibēm, anu imesuwe ikpem anera ugē Unum adzowe umbō.>*

* **7:7** Àka anyā ikēi: Uish 29.13.

⁸ <<Umbi aka atarkumbi ikpem Unum, umbi adɔsa agau anera.>>

⁹ Na agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi aka akpombi anang umbi aka angwɛwe Ikpem Unum ngge itsú umbi idɔsa agaumbi!

¹⁰ Umusa agɔr agɛ, <Udzowe imor ru utengo nu uyango,>† nu <Ikei, uwuruwi aka arhenu utenga use uyanga, awu ufang umbɔ afere unga.>‡

¹¹ Bɔr umbi aka isaka agɔr agɛ unera aba agɔr utenga use uyanga agɛ, <Ubin hã uwu izũwã iyi Unum.>

¹² Rimi hã, umbi akɛnm̃bi unga ikorhu ubɛn ubin ayike utenga use uyanga.

¹³ Rimi hã umbi afɔrhũwe Arherhu-Num na adɔsa agbeyi ha umbi aki imesuwe angwɛmbi. Ikei umbi aki ikorhe abin arherhe ru nyaka ha.>>

Abinkɛ aki itsu unera asi isara (Umat 15.10-20)

¹⁴ Ikei Uyesu ayisu ikikɔng hã iba ru unga agɔr umbɔ agɛ, <<Ubɛn unera akpeto ru umum, aka ahwɛng akɛɛ.

¹⁵ Asi iwea abin awiya aki itsi ru unera atsu unga asi isara, abinkɛ aka idzeyiwa ra amɛn unera atsu unga asi isara ra asu Unum.>>§

¹⁷ Unga aka asok ri ikikɔng hã na atsiã ri iya, angwɛ imesanga arhusa unga agben unyaka arherhe ha.

¹⁸ Unga agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi adzuna? Umbi asi ihwɛngmbi ugɛ abinkɛ aka adzeka awiya atsi ru unera asi itsu unga asi isara ra asu Unum?

¹⁹ Abin hã asi itsike ra amɛnnga bɔr atsi ra anaanga, na adzek ri iyornga.>> Ra arherhe akɛɛ Uyesu adɛyiwe ugɛ abingha kishoo awu asarsatake.

²⁰ Agɛ, <<Ubinkpi iki idzeyiwa ra amɛn unera awu ukpɔ utsu unga asi isara ra asu Unum.

²¹ Ubinkutsu iwu ru unɔrkang amɛn unera, ifɛrhkɔ iyiki ibewe iki idzeyiwa, arhim irha ukutsɛrh use ukutsak, nu ivɛu, nu ifɛr uner nu itoma-dak,

²² nu ikpona, nu iyiki ibewe, nu irhirhɛm, nu anyɔna, nu unyɛɛ nu idakuwe itsok, nu iberi itsi nu ibemitsi, nu ikei ishera amɛn.

²³ Kishoo abin aka abewe akɛɛ adzeyiwa ra amɛn unera, ake atsu unera asi isara ra asu Unum.>>

Imangmang utserh uwɔɔ (Umat 15.21-28)

²⁴ Uyesu abɔruka anang hã na asok aziã abɔ Utaya nu Usidon. Atsi ri iya ikɔɔ asi ibeenga unera ahwɛng, rimi hã unga afɔr iwiwoi adaka.

²⁵ Idzidzɛrhe, kanying utserh uwɔɔ, uwuruwi ungwɛrhũ unapunga aka awe ru ipfu iyiki ibewe aka agũ isarhe ri itsinga, aba agba ra adaknga.

²⁶ Awu utserh abɔ Uherhini, amar unga udiku ugber uwu Ufinikiya. Unga ashɔrhũ Uyesu ama atsũwe ipfu iyiki ibewe ru unapunga.

²⁷ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Uneke awɛkaci agbaashia agha kishoo ubinkpi umbɔ aka abee, ubinkutsu isi irhikungge umbɔ anyangu ubingha awɛkaci atsuke ijui.>>

²⁸ Bɔr utserh ha agɛ, <<Ĩ, Uteijee, bɔr ru adak utebur ijui iki isaki ighangge awushu ubingha aka idze ra abok awɛkaci agbei.>>

²⁹ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Iwu idzidzɛrhe, uzĩ ri iya, ipfu iyiki ibewe iki idzengge ru unapungo.>>

³⁰ Unga abvui azi ri iya anyã unapa anu nu ukoma, ipfu iyiki ibewe iki idzengge ru unga.

Uyesu akerhuwe ugbau uwuku ufɔr arherhe adaka

³¹ Mɔɛ Uyesu adzek udiku ugber Utaya adɔsu udiku Usidon, aziã Ukau Ugarhirhi nu utsĩndĩ uku uzĩ iteu usɔka umbɔ iki iyisa Udikaforhi.

³² Nggɔɔ ha umbɔ aka akowe unga uner igbau uwuku ufɔr arherhe adaka, umbɔ ashɔrhã unga atsorhu ubok nu uner ha.

³³ Nggee Uyesu adarhu uner igbau ha akũ aziã, adzeka ri ikikɔng hã, atsu itoknga ra ato utsak ha. Unga atar aci akũ abanguwe arhɛm utsak ha.

³⁴ Na abere arhi afafã agbiir uwoi ughorghotakpɔ, agɔr unga agɛ, <<Iffata!>> Agbena agɛ, <<Uyanga!>>

† 7:10 Àka anyã ikei: Idzi 20.12; Iva 5.16. ‡ 7:10 Àka anyã ikei: Idzi 21.17; Urha 20.9. § 7:15 Abvur akɔɔ aki itseng abok aki isha agɔrke ikei ugɛ, ¹⁶ Kishoo uner ato aka agũ, unga agũ!

³⁵ Kanying unga aka arherhe rimi, ato utsak ha ayanga, urhemnga ugarhe unga atirhunga arherhe azezee.

³⁶ Uyesu atsu umbō niba adēyikumbō unera. Bōr uben unga aka ikēn umbō, umbō anang adēē isōme anera.

³⁷ Anera agū na adzeidzeu kishoo agē, <<Heee! Akorhe uben abina azezerake. Atsu ugbau agūā arherhe, uwuku ufōr arherhe, arherhe azezee.>>

8

Uyesu afuka anera anaka agōnga anaa (Umat 15.32-39)

¹ Ri inum hā anera abōō arherhe akōng. Umbō aka ashimbō ru ubinkpi umbō aka igha, Uyesu ayisa angwē imesanga umbō azī ru unga na agōr umbō agē,

² <<Umum igū atorh anera abere. Unum untaar nukpi umbō awu nggu umum na ashimbō ru ubingha.

³ Umum ība isoyikū umbō azī ri iya nggu imerh, umbō awuri igbambō nu utsīndī, ubinkutsu abōō adzeki inang iyiki ider.>>

⁴ Angwē imesanga agōr unga agē, <<Umen īnyā ubingha ri inee ukpu umēē ighigha anera abere ra arhum akere?>>

⁵ Uyesu arhusa umbō agē, <<Umbi awe ru ipo uborodi isong?>>

Umbō agē, <<Utōōva.>>

⁶ Unga agōr ikikōng hā iseisa abī. Ivangye unga aka anyangu aborodi ha utōōva, atar uwē ru Unum, na atsōka ake agasha adzise angwē imesa umbō adene ru anera, umbō akorhe rimi hā.

⁷ Umbō awembō ru angwēr hā aberh ukunjiir, unga atar uwē ra ake ikēi, unga agōr umbō agashuwe ikikōnga.

⁸ Anera agha ashur, angwē imesa arhōī akika abubōr ake atōk azīnga utōōva.

⁹ Irhe anera aka agha, atsīmbo anaka agōnga anaa. Mōce Uyesu asoyika anera umbō azīmbo.

¹⁰ Kanying unga atsī ukhukhōō amē nu angwē imesanga, azīā abī Udarhmanuta.

Ibee atsar (Umat 16.1-4; Irh 12.54-56)

¹¹ Abi Ufarisi abōō aba atirhi uning nggu Uyesu. Avira unga, umbō abee unga

akorhuwe abin idzeu ake awu utsar uge unga adzeka afā.

¹² Unga agber usepa ughoghor na agē, <<Awu use utsu umbi aner undan ukpire abee inyā atsar? Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, utsar ushikpō umbō aka idēyiwe ukpō.>>

¹³ Mōce unga abōruka umbō, atsī ukhukhōō amē, agar azīā ugar ukpōrō.

Uguga abi Ufarisi nu Uhiridu (Umat 16.5-12)

¹⁴ Angwē imesu Uyesu ayirukumbō asi ikūmbō uborodi. Akpurha awe ru ipoa unying ukpekū ru ukhukhōō amē hā.

¹⁵ Uyesu agbiite atombō agē, <<Àka akpōm amēnmbi nggu uga abi Ufarisi nu uwu Uhiridu.>>

¹⁶ Angwē imesa ha atirhi irherhe nggu adōka agē, <<Arherhe rimi ubinkutsu umen iki isi ikūmen uborodi.>>

¹⁷ Unga ahweng arherhake umbō aka arherhe, unga arhusa umbō agē, <<Awu use utsu umbi anu igōr uge umbi ashimbi ru uborodi? Utsēku icere umbi asi inyā ahwengmbi? Amēnmbi awe ru igbau?

¹⁸ Umbi awu ra asu na asi inyāmbi, na awembi ra ato na asi igūmbi? Umbi asi iyitumbi,

¹⁹ ivangye umum iki igashuwe anera anaka agōnga atōō nggu aborodi atōō? Azīnga asong umbi aka akarha akika abōr?>>

Umbō agē, <<Usōkdūmen.>>

²⁰ <<Ivangye umum iki itsōku ipo aborodi utōōva ha, umum iki igashuwe anera anaka agōnga anaa, azīng akagōng asong umbi aka akarha atōk?>>

Umbō agōr unga agē, <<Utōōva.>>

²¹ Unga agōr umbō agē, <<Utsēku icere umbi asi ihwengmbi?>>

Akerhuwe uner ibvuta ru Ubetsaida

²² Umbō aka aba Ubetsaida, abōō akū uner ibvuta ashōrhū Uyesu abangu uner ibvuta ha.

²³ Unga adzur ubok uner ibvuta ha akūna unga adzek azīā undzing utepa. Ivangye unga aka ashapa aci ra asu utsak ha na atsorhu ubok nu unga, Uyesu arhusa agē, <<Ungo udēē unyāō ubin ukpōō?>>

²⁴ Unga abera asunga na agɛ,
<<Inyānum anera, umbɔ awu ru nyaka
acucii iki izērḥā.>>

²⁵ Uyesu abvui abanga asu utsak ha.
Mɔcɛ utsak ha ayangi ikpor asunga ugeii,
asunga akerhuke, unga anyā abina uku
ushashaki.

²⁶ Uyesu adene unga azīā ri iya, agɛ,
<<Niba ubvui uzīō udiku utepa.>>

*Ubitru adeku Uyesu unga awu Ukiristo
(Umat 16.13-20; Irh 9.18-21)*

²⁷ Uyesu nggu angwē imesanga azīmbo,
atsīrhī iteu iki ici iyi Ukaisariya Ufirhibi.
Nu utsīndī unga arhusa angwē imesanga
agɛ, <<Anera anu igər agɛ umum iwu
ungamɔ?>>

²⁸ Umbɔ agər unga agɛ, <<Abɔɔ agɛ ungo
uwu Uyohana Uner Ubətisima, abɔɔ agɛ,
ungo uwu uner uwuku usəm
Arherhu-Num Uirhiya, abɔɔ agɛ ungo uwu
unying ra abika asəm Arherhu-Num.>>

²⁹ Unga arhusa umbɔ agɛ, <<Bər umbi
agər ugɛ umum iwu ungamɔ?>> Ubitru
agər unga agɛ, <<Ungo uwu Ukiristo.>>

³⁰ Uyesu agbiite atombɔ utsur umbɔ
adɛyikumbɔ unera ubinkpi unga aka awe.

*Uyesu asəm ikpū akpekɛ
unga aka ikpe*

(Umat 16.21-28; Irh 9.22-27)

³¹ Unga atirha amesuwe umbɔ agɛ,
<<Ungwē-Ner awuri ihwa uver ra abina
arherḥe nu akakū nu ateiya abika adzowe
idəm-Num, nu abika amesuwe Ikpem,
awuri ikpēmbo unga. Awuri ifere unga, ru
unum untaar unga awuri isoka nggu
urḥe.>>

³² Arherhe akɛɛ ha ra awiya. Nggee
Ubitru adarha unga azī ri ifena atirhi
itsərha unga.

³³ Bər Uyesu adzipa arhi angwē imesa
ha, atserhu Ubitru agɛ, <<Usəkɔ ru umum
Ushaitan! Ungo uwu utarh ukpuku ukwər
itok ru umum, iferhkongo iwe ru nyaki iyi
anera, isi iwengge ru nyaki iyi Unum.>>

³⁴ Mɔcɛ unga ayisa anera nu angwē
imesanga aba ru unga, unga agər umbɔ
agɛ, <<Unera aba abeenga idɔsa umum,
awu ufang unga akpēē itsinga na ashipu
igārḥāmau ucuciianga adɔsa umum.

³⁵ Ubən unerwi aka abee ifərḥ urhenga,
umgbɔ uwuri igwir, bər uwuku
ugwirhuwe urhenga ru ubokmum nu
Isarhe Iyiki Ize afufərḥ umgbɔ.

³⁶ Izea iwu use unera akpo abin upfung
kishoo na asi ikpoa urhenga?

³⁷ Use unera awuri ikū use ukpɔ uwe
ifare urhenga?

³⁸ Unera aba agūā atsakmum nu
arherhamum ru udan ukpuku ushe
irhirhika ukpirɛ ukpu itoma-dak nu
arhim, Ungwē-Ner awuri igigūa atsak
uner ha ri ivangyɛ unga aka iba ri
ikpikpoi Utenga nggu ipfu itser-Num
isarsatangge.>>

9

¹ Unga agər umbɔ agɛ, <<Umum
indɛyiwa umbi idzidzɛrḥe, abɔɔ rabɔ adēē
nggimi awuri inyāmbɔ ijee Iyerhe afā kata
na adərha akpe.>>

*Idzidzipu iyor Uyesu
(Umat 17.1-13; Irh 9.28-36)*

² Inuma utōī iki imaa Uyesu akū Ubitru,
nu Uyaku, nu Uyohana, afū igū iyiki ider
ikiyikambɔ. Umɔ iyor Uyesu idzipa
iwiwengge ra asumbɔ.

³ Atorhanga ikɛi awu akaterha uku
upērḥēng uku unyar-nyar, anangke
isisorḥ unera ru upfung ukpirɛ.

⁴ Mɔcɛ abika asəm Arherhu-Num
Uirhiya nu Umusa akapeng ra asumbɔ,
adēē arherhe nggu Uyesu.

⁵ Ubitru agər Uyesu agɛ, <<A umarhem,
azea umən iki iwe ri nggimi, uneke umən
itar atsurha ataar, unying uwu ungo,
unying uwu Umusa, unying uwu
Uirhiya.>>

⁶ Unga asi ihwengnga ubinkpi unga aka
arherhe, ubinkutsu umbɔ agū iwei
akarḥārḥā.

⁷ Mɔcɛ amɛɛ adzek aba atsire umbɔ,
urḥem udzek ra amɛɛ ha, ugər ugɛ,
<<Uwɛɛ awu Ungwēmum, uwu umum iki
ibema. Āka akpe ato ru unga!>>

⁸ Kanying, umbɔ aka arhi adzipa, asi
inyāmbɔ unera akpurha anyā Uyesu
ikiyikanga nggu umbɔ.

⁹ Umbɔ aka azērḥā acipuwa ru igū ḥā,
Uyesu agbiite atombɔ ugɛ niba

adeyikumbɔ unera ubinkpi umbɔ aka anyã utseku Ungwẽ-Ner aka isoka akpe.

¹⁰ Ngge itsu umbɔ angwẽ arherhe ha ra amɛnmbɔ, na arhusa adɔkambɔ agɛ, <<Awu use uwu agben isoka akpe?>>

¹¹ Umbɔ arhusa unga agɛ, <<Awu use utsu abika amesuwe Ikpem anu igɔr ugɛ awu ufang uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uirhiya agbaashia aba?>>

¹² Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Awu idzidzerhe Uirhiya agbaashia aba agbishii iferhe kishoo. Awu use utsu itsɛng igɔr igɛ awu ufang Ungwẽ-Ner ahwa uver urherhe umbɔ akpɛmbɔ unga?

¹³ Bɔr umum indɛyiwa umbi Uirhiya aka abanga, anera akorhuwe unga ubinkpi umbɔ aka abee, ru nyaka ngge iki itsɛng ri itsinga.>>

Ikikerhe uwɛkuci uwu ipfu iyiki ibewe

(Umat 17.14-23; Irh 9.37-45)

¹⁴ Uyesu nggu angwẽ imesanga hã ikitatambɔ abvui aba ra angwẽ imesanga, umbɔ anyã nggaa ikikɔng iki idzipa umbɔ nu abika amesuwe Ikpem adɛɛ uning nggu umbɔ.

¹⁵ Kanying umbɔ aka anyã Uyesu, kishoo ikikɔng hã idzedzeu akarhãrhã, asok atitser azĩ aghwe unga.

¹⁶ Uyesu arhusa angwẽ imesanga agɛ, <<Umbi adɛɛ uning use nggu umbɔ?>>

¹⁷ Uner uwɔɔ ri ikikɔng hã adzipuwe agɛ, <<A umarhem, nggawi umum ikũwã ungo ungwẽmum, uwuruwi aka awe ru ipfu iyiki ibewe iki ikɛnngge unga arherhe.

¹⁸ Ivangyɛ ngge iki isok ru unga, iki isaki itare unga ra abĩ. Itsu unga adzeyi ufuu ra angwĩnga, anu ishang anyĩ, iyornga idɛɛ ikerketangge. Umum igɔr angwẽ imesango ama atsũwe, bɔr umbɔ afɔr adambɔ.>>

¹⁹ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi abi udan ukpirɛ, abika asheri imangmang, abi amɛn aka abewe. Umum iki isei idãrhũmum nggu umbi, ukang umbi aka awe ru imangmang ru umum? Utsɛku ukang umum iki ibima nggu ida imangmangmbi? Ukũ ungwẽ hã uba nggɛɛ ru umum.>>

²⁰ Nggee umbɔ akũ unga aba. Ivangyɛ ipfu iyiki ibewe iki inyã Uyesu, kanying

ngge ikwɛr ungwẽ hã iyornga izang. Unga agba agɔrhã, ufuu ikɛi udzeyi ra angwĩnga.

²¹ Uyesu arhusu utɛ ungwẽ hã agɛ, <<Ukang iferhe ha iki itirhi ru unga?>>

Utɛ ungwẽ hã agɛ, <<Itirhi unga ana awu uwɛkuci ukunjiir.

²² Iki isaki itare unga ru urha, nu amɛ, ibee ifere unga. Bɔr ungo uba udɛɛ ukorhukɔ ubin, uma ugũ atorh umɛn uma uyika umɛn.>>

²³ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Awu use utsu ungo urhusa ugɛ umum ĩba idɛɛ imɛmum? Uben iferhe iwengge ru uwuruwi aka awe ru imangmang.>>

²⁴ Kanying utɛ ungwẽ hã atsarhi irhaknga agɛ, <<Umun iwemum ri imangmang, uma uyika umum ingbiki iwerangge!>>

²⁵ Uyesu aka anyã ikikɔng hã iki itĩ iba, unga atserhi ipfu iyiki ibewe ha agɛ, <<Ungo ipfu iyiki ibewe iyiki itsu igbau ni ikɛn arherhe, umum itsu ungo upfudzek ru unga, niba ubvui utsĩɔ ru unga ikɛi!>>

²⁶ Ipfu iyiki ibewe ha itsu ivum, izung ungwẽ hã mɔcɛ ngge idzekngge. Ungwẽ hã anu ru nyaku ukom, nggee irhe anera igɔr ugɛ, <<Aka akpea.>>

²⁷ Bɔr Uyesu adzur uboknga aberuwe unga nu adaknga, unga asok adɛɛ.

²⁸ Uyesu aka atsĩ ri iya, angwẽ imesanga arhusa unga ikiyikambɔ agɛ, <<Awu use utsu umɛn isi idɛɛ itsũwũkumɛn ipfu iyiki ibewe ha?>>

²⁹ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Ikpũ idzidzek iyɛɛ iwuri iwe ri ifɛn-Num ukpekũ.>>

³⁰ Umbɔ asokmbɔ ra anang hã, azɛrhã atɔng ru Ugarhirhi. Uyesu asi ibeenga anera ahwɛng anangkɛ umbɔ aka awe,

³¹ ubinkutsu anu imesuwe angwẽ imesanga. Agɔr umbɔ agɛ, <<Awuri ighambɔ adak Ungwẽ-Ner adzowe unga ra abok anera. Umbɔ awuri ifere unga, inuma itaar iki itɔng unga awuri isoka.>>

³² Bɔr umbɔ asi ihwɛngmbɔ agben arherhanga, na agũ iwei irhusa unga.

Ungaa awu uwuku ugɔnga?

(Umat 18.1-5; Irh 9.46-48)

³³ Ivangyɛ umbɔ aka azĩ atsĩ Ukafanahum, ivangyɛ unga aka awe ri

iya, unga arhusa umbō agē, <<Umbi adēē uning use ru utsīndī?>>

³⁴ Bōr umbō anukutata, ubinkutsu nu utsīndī umbō adēē uning ugē ungaa awu uwuku ugōnga ru umbō.

³⁵ Uyesu aseī, na ayisa umbō usōkdūmēn hā, agōr umbō agē, <<Ubēn unera aka abee iwu ukugōngmbi, awu ufang unga awu uwuku ucia, ikēi na awu ugār hāmbi kishoo.>>

³⁶ Unga ashupu ungwēr hū uwēkuci atsu unga adēē ra ateumbō. Unga ashupa unga awuma ra aboknga, agōr umbō agē,

³⁷ <<Uwuku uyei ungwēr hū uwēkuci ru nyaku uwērē ri itsokmum, ayei umum nukpō, uwuruwi aka ayei umum ayei uwuku udena umum ība.>>

*Uwuruwi aka asi ikpēē umēn
awu uwu umēn
(Irh 9.49-50)*

³⁸ Uyohana agōr unga agē, <<A umarhem, umēn inyā uner uwōō anu itsusuwe ipfu iyiki ibewe ri itsokngo, umēn ikēnmēn unga, ubinkutsu asi iwea nggu umēn.>>

³⁹ Bōr Uyesu agōr unga agē, <<Àka niba akēnmbi unga. Unera asi ikorhunga ubin idzeu ri itsokmum amaa na arherhunga iki ibewe ri itsimum.

⁴⁰ Ubēn unerwi aka asi ikpēē umēn awu uwu umēn.

⁴¹ Umum indēyiwa umbi idzidzērhe, kishoo uwuku udzaa umbi ukpēwa amē aka ahwa ri itsokmum ugē umbi awu abi Ukiristo, umum indēyiwa umbi idzidzērhe awuri ikpoa ugβetanga.

*Abin aka itsu igbigba ra arhim
(Umat 18.6-9; Irh 17.1-2)*

⁴² <<Ubēn uwuruwi aka itsu unying ra awēkaci abika awe ru imangmang ru umum agba ra arhim, ugba umbō abope ukō igō ru urhōk uner ha na atsuke unga ru ukau ukugōng.

⁴³ Ubokngo uba utsu ungo ugbaō ra arhim, uzharhuwe ukpō. Azea ungo utsī urhē uwu ugbagbaa nggu uboka unying

nu ungo uku ineke abokngo ikivarhake atsī idzū urhakpi uku usi írhimkpō.*

⁴⁵ Udakngo uba utsu ungo igba ra arhim, uzharhuwe ukpō. Azea ungo utsī urhē uwu ugbagbaa nggu igbeta nu ungo iki itsī idzū urhakpi uku usi írhimkpō nggu adakngo avaa.†

⁴⁷ Ishaa usungo iba itsu ungo ugba ra arhim, uhoote ukpō. Azea ungo utsī Iyerhe Unum nggu usua unying nu ungo uku itsī ri idzū urha nggu asu avaa.

⁴⁸ Umō,
<< Adzudzimbō asi íkpeke,
nu urha ikēi usi írhimkpō.>‡

⁴⁹ <<Asare anera kishoo nggu urha ru nyaka umbō aka ikū angwā asare idēm.

⁵⁰ <<Angwā aze, bōr ake aba ashike ri itonga angwā, ungo ukorhu uguse nu utsu ake atonga ikēi? Àka awe ra angwā ra atsimbi, na aseī uku ughwōōw nggu adōka.>>

10

*Igau itsēr h
(Umat 19.1-12; Irh 16.18)*

¹ Mōcē Uyesu asoka ra anang hā na azīā ugber uwu Uyahudiya agar Azē Urdun. Ikēi anera arhēr hē abvui akōng ru unga, unga amesuwe umbō ru nyaka unga aka abayi.

² Abi Ufarisi abōō aba avira unga, arhusa agē, <<Ri Ikpem imēngge unera agau nggu utsēnga?>>

³ Uyesu agōr umbō agē, <<Umusa atsu umbi akorhu use?>>

⁴ Umbō agē, <<Umusa agōr umēn agē unera awuri idēē atsēng ubvur igau itsēr h awayika utsēnga.>>

⁵ Uyesu agōr umbō agē, <<Itsā itsimbi itsu Umusa atsēnga umbi akērē ha.

⁶ Bōr ri inggbaashia <Unum amuna umbō ukutsak nggu ukutēr h.>*

⁷ <Nggee, unera awuri ineke utēnga nu uyanga, na anyapa nggu utsēnga.

⁸ Umbō ikivarhambō awuri iwu iyora unying.>† Nggee umbō asi iwembō ivaa bōr awu iyora unying.

* **9:43** Abvur akōō aki itsēng abok aki isha agōrke ikēi ugē, ⁴⁴ Ra anangkē adzudzi iki igba, ake asi íkpeke, urha ikēi usi írhimkpō. † **9:45** Abvur akōō aki itsēng abok aki isha agōrke ikēi ugē, ⁴⁶ Ra anangkē adzudzi iki igba, ake asi íkpeke, urha ikēi usi írhimkpō. ‡ **9:48** Àka anyā ikēi: Uish 66.24. * **10:6** Àka anyā ikēi: Ing 1.27. † **10:8** Àka anyā ikēi: Ing 2.24.

⁹ Nggee, ubinkpi Unum aka agbopa, unera niba agashuka.>>

¹⁰ Ivangye umbō aka awu ri iya, ikei, angwē imesa arhusu Uyesu arherhe ha.

¹¹ Unga agor umbō age, <<Uben uwuku ugau itsērḥ nggu utsēnga na apfunu utsērḥ uwukuse, unga awu ra arhim itoma-dak ru unga.

¹² Iwe rimi hā ukutserḥ aba agau itsērḥ nggu utsaka, na azī itsērḥ uner uwukuse, unga atoma-dak.>>

*Angwērḥā awēkaci nu Uyesu
(Umat 19.13-15; Irh 18.15-17)*

¹³ Anera aka akū angwērḥā awēkaci aba ru Uyesu abanga umbō, bōr angwē imesanga atserḥa umbō.

¹⁴ Uyesu aka anyā rimi, avōm afer unga. Unga agor umbō age, <<Àka aneke angwērḥā awēkaci aba ru umum, niba akēnmbi umbō, Iyerhe-Num iwu iyi ikpūmbō.

¹⁵ Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, uben unera aka asi iyēisa Iyerhe-Num ru nyaku uwēkuci, asi idēē atsiā ri ngge.>>

¹⁶ Mōce unga ashupa awēkaci ha ra aboknga awuma na atsorhe abok nu atsimbō na atsuke umbō idorh.

*Uwēdzem uner ubin
(Umat 19.16-30; Irh 18.18-30)*

¹⁷ Uyesu atirhi isisok ra anang hā nukpi, utsak uwō atī aba, atararhu ra anangnga, arhusa unga age. <<A umarhem uwuku uze, umum ikorhu use ni ikpo urhe uwu ugbagbaa?>>

¹⁸ Uyesu agor unga age, <<Awu use utsu ungo uyisa umum uwuku uze? Uwuku uze ashia, Unum ukpekū awu uwuku uze.

¹⁹ Ungo uhwēngo ikpem iyere, <Niba uferō unera, niba utomungo-dak, niba uverō ivēu, niba ugberō angwī utsukukō unera, niba ughaō urha, udzowe igōng ru utēngo nu uyango.>‡>

²⁰ Uwēdzem hā agor unga age, <<A umarhem, umum iki idōsumum akere ha kishoo rimōō utirhi ri iwēnci.>>

²¹ Uyesu arhi unga na abema unga, agor unga age, <<Ungo usheru ubina unying ukpekū. Uzī, ugoshe abinngo kishoo, udzowe uhwēka ra atsūwā, ungo uwuri

iweō ru ugβeta urherhe ra afā, mōce uba udōsa umum.>>

²² Igū rimi itsu ungwēdzem hā ashepa asunga, azī nggu ida amēn, ubinkutsu unga awu uner ubin akarhārḥā.

²³ Uyesu arhi adziir angwē imesanga, agor umbō age, <<Aghong abika awu ru ubin aki ikpo itsī Iyerhe Unum!>>

²⁴ Angwē imesanga adzeidzeu ra arherha ha. Uyesu ikei agor umbō age, <<Umbi awēkaci, aghong akarhārḥā unera atsi ri Iyerhe Unum!

²⁵ Ighorhungge urhakumi utsī atōng ra angwī inepurha, nu uner ubin aka itsī ri Iyerhe Unum.>>

²⁶ Angwē imesa ha adzeidzeu akarhārḥā arhusa adōka age, <<Ungamō awuri idēē akpo ififorh?>>

²⁷ Uyesu arhi umbō na age, <<Ra anera ngge isi imēngge, bōr ru Unum imēngge. Uben ubina umēēkpō ra anang Unum.>>

²⁸ Ubitru agor unga age, <<Nggaye umēn ineke abina kishoo ni adōsa ungo!>>

²⁹ Uyesu age, <<Umun indēyiwa umbi idzidzerhe, unera ashia uwuruwi aka neke iyanga, use angwēmbō use anapumbō use uyanga use utēnga use awēkacinga use icang irhamnga ri itsimum nu Isarhe Iyiki Ize,

³⁰ na asi ikpoa iya, angwēmbō, anapumbō, uya, awēkaci nu icang irham idikunga unaka ru udan ukpire, unga ikpoa uver ikei, ru upfung ukpuku uba unga ikpoa urhe uwu ugbagbaa.

³¹ Bōr anera arherhe aka awu abi inggbaashi, awuri iwu āmaata. Āmaata ikei, awuri iwu anggbaashi.>>

*Uyesu abvui arherha arherhe
ra akpeke unga aka ikpe
(Umat 20.17-19; Irh 18.31-34)*

³² Umbō awu ru utsīndī uwuku afūrḥā azī Urusharhima. Uyesu agbaashia nu udī hā. Angwē imesa adzeidzeu, nu abika adōsa unga agū iwei. Ikei unga ayisa angwē imesanga uskdūmen hā ri ibanga adēyiwe umbō ubinkpi iki ikorhe nggu unga.

³³ <<Nggaye umēn izī ufā Urusharhima. Umō awuri ighambō adak Ungwē-Ner

‡ 10:19 Àka anyā ikei: Idzi 20.12; Iva 5.16-20.

adzowe unga ra abok ateiya abika adzowe idem-Num, na abika amesuwe Ikpem. Awuri itsu unga ufai akpe na adzowe unga ra atsen abi Uyahuda.

³⁴ Umbō awuri iyeia unga na ashau aci atsuke ra asunga, awuri ikwere unga ugwee na afere unga. Inuma itaar iki itang unga awuri isoka nggu urhe.>>

Ubinkpi Uyaku nu Uyohana aka afena (Umat 20.20-28)

³⁵ Mōce angwē Uzabadi, Uyaku nu Uyohana, aba ru unga. Agor unga age, <<A umarhem, umen ibee ungo ukorhuwa uben ubina umen iki ifena ungo.>>

³⁶ Unga arhusa umbō age, <<Umbi abee umum ikorhuwa umbi use?>>

³⁷ Umbō age, <<Umen ishōrhā ungo neke unying ru umen ase i nū ubok ughango, uwu uvaa ase i nū ubok uferango ri ikpikpoingo.>>

³⁸ Bōr Uyesu agor umbō age, <<Umbi asi ihwengmbi ubinkpi umbi aka arhusa. Umbi awuri idēē ahwambi ru ukpewa uverkpi umum iki ihwa, use umbi awuri idēē akorhumbi ikpū ubōtisima uverkpi umbō aka ikorhuwa umum?>>

³⁹ Umbō age, <<Ĩĩ, umen idēē ikorhumen.>> Uyesu agor umbō age, <<Ĩĩ, umbi awuri ihwambi ru ukpewa umum iki ihwa na awuri akorhumbi ubōtisima hā umbō aka ikorhuwa umum,

⁴⁰ bōr isei nu ubok ughamum use ubok uferamum asi iwea umum ibemuwa. Inang iyere iwu iyi abirabe umbō aka aseng agbishuwe rimōō.>>

⁴¹ Ivangye angwē imesa ha usōka aka agū rimi, umbō agū avom nggu Uyaku nu Uyohana.

⁴² Uyesu ayisa umbō ananga unying agor umbō age, <<Umbi ahwengmbi uge abirabe umbō aka anyanga umbō awu aye rhe atsen abi Uyahuda, anu ideyiwe anera iye rhe, anggbaashimbō ikei anu ikū ijee adarh umbō.

⁴³ Bōr isi iwengge rimi ru umbi. Uben uwuku ubee igong ru umbi awu ufang unga awu ugār hāmbi.

⁴⁴ Ikei uben unera aka abee iwu unggbaashi, awu ufang unga awuri iwu ugār hā ra anera kishoo.

⁴⁵ Ungwē-Ner asi ibanga umbō atōwe unga itser, bōr unga awuri iwu ugār hā, na adzowe urhenga afōrh anera arherhe.>>

Uner itapa akpōa inyā anang (Umat 20.29-34; Irh 18.35-43)

⁴⁶ Uyesu nu angwē imesanga aka azī atsī Ujeriko. Umbō nu anera arherhe, awuri idze utepa, uner itapa agburh Ubartimawu agbena agburh <<ungwē Utimawu,>> ase i nu ubang utsīndīā anu ifen.

⁴⁷ Ivangye unga aka agū uge Uyesu uner Unazarat unga atong, unga atsarhi irhaknga ayisa age, <<Uyesu Ungwē Udauda ugū atorh umum!>>

⁴⁸ Anera abōō arherhe atserha unga age, <<Unu ukutata!>> Bōr unga agbisha atsarhi irhaknga akarhār hā ayisa age, <<A Ungwē Udauda, uma ugū atorh umum!>>

⁴⁹ Uyesu atsurha adēē na age, <<Àka ayisuwa unga.>> Umbō ayisu uner itapa ha, agor unga age, <<Ugōm! Usisok, ayisa ungo.>>

⁵⁰ Unga atare untamanga, na akatasok ater isha, azīā ru Uyesu.

⁵¹ Uyesu arhusa unga age, <<Ungo ubee umum ikorhuwa ungo use?>>

Uner itapa ha age, <<A Uteiya, umum ibee inyā anang.>>

⁵² Uyesu agor unga age, <<Uzīō. Imangmangngo ngge ikerhuwa ungo.>> Kanying unga ayeisa inyīnyānga na adōsu Uyesu umbō uzīmō nu utsīndī.

11

Uyesu atsī Urusharhima nggu ininang (Umat 21.1-11; Irh 19.28-40; Uyoh 12.12-19)

¹ Umbō aka aba akhapa ru Urusharhima ru Ubetafaji ru Ubetani Igū Acucii Uzaitun, Uyesu adene angwē imesanga avaa.

² Agor umbō age, <<Àka azī ru ungwēr hū uteu ukpōō ra asumbi, uben itsitsīmbi, umbi awuri inyāmbi ungwē uz hika umbō aka abow, unera aka anasi ifūā umgbō. Àka agarha umgbō akū aba.

³ Unera aba arhusunga umbi age, <Awu use umbi akorhe rimi?> Àka agor unga age, <Uteijee unga abee a umgbō unga awuri ibvui adene umgbō uba kanying.> >>

⁴ Umbə azĩ anyā ungwē uzhika uku udēē ru ubang utsĩndĩā, ubow ra angwĩ iya. Umbə atirhi igarha umgbə.

⁵ Abirabε aka adēē umə arhusa umbə agε, <<Awu use utsu umbi agarhu ungwē uzhika ha?>>

⁶ Umbə adzipa arherhe ubinkpi Uyesu aka adēyiwe umbə. Aner ha neke umbə akū ungwē uzhika ha azĩmbə.

⁷ Ivangye umbə aka akū ungwē uzhika ha aba ru Uyesu na abetuwe antamambə nu undzingmgbə, Uyesu afū aseɪ nu umgbə.

⁸ Anera arherhe abetuwe antamambə nu utsĩndĩā, abə agbeyi ayerhe ri icang abetuwe nu utsĩndĩā.

⁹ Abika awu ra asunga na abika aba ra andzingnga atsui ivum agε, <<Ikpikpoi iwe ru Unum!*>> Idorh iwe nggu unga aka aba ri itsok Uteijee!

¹⁰ Idorh iwe ri ibiba iyerhe utemən Udauda!

Ikpikpoi iwe afafā ra afā.>>

¹¹ Uyesu aka atsĩ Urusharhima, azĩā ri Iya-Num atsĩ arhisa abina kishoo. Nggaye unum uku utsĩkpə, nggee unga abvui adzek azĩā Ubetani nggu angwē imesanga usəkdūmən.

Uyesu atsuke ikponum ru uvorhvo (Umat 21.18-19)

¹² Ukpe unum uvaa umbə aka asoku Ubetani, imerh ifer Uyesu.

¹³ Unga aka anyā ucucii uvorhvo ukukaa uku ukpusha ayerhe udēē, unga azĩā ibee ikpūrhā ru umgbə. Ivangye unga aka azĩ atsĩ ru umgbə, unga asi ikpoa ubin, ayerhe ukpekū ake akpusha adēē, ubinkutsu, asi iwea ivang ikpūrhū uvorhvo.

¹⁴ Məce unga agər uvorhvo ha agε, <<Unera niba abvui aghaa ikpūrhāngo ugbagbaa!>> Angwē imesa igambə agūmbə ubinkpi unga aka arherhe.

Uyesu asare Iya-Num (Umat 21.12-17; Irh 19.45-48; Uyoh 2.13-22)

¹⁵ Umbə aka atsĩ Urusharhima, Uyesu atsĩ ri Iya-Num atirha awayiwe abika agoi

igoi nu abika agugoyiwe umə. Akwər atsime atebur abika afaruwe uhwεk nu anang isei abika agoyiwe anurhεu.

¹⁶ Akεna anera ikū ubin ukpuku ugoiwe atəng ra angwĩ Iya-Num.

¹⁷ Unga amesuwe anera agε, <<Itseng Arherhu-Num isi igərngge uge, << <Awuri iyisi iyamum iya ifen-Num ri idūa kishoo?†>>

Nggaye umbi atsu ike iwu utai uwoyi avεu.‡>>

¹⁸ Ateiya abika adzowe idεm-Num nu abika amesuwe Ikpem aka agū arherhe akεε umbə abee utsĩndĩ uwuku ufere unga, na agū iwei unga ubinkutsu anera kishoo adzeidzeu imesanga.

¹⁹ Urhεε uku uwe, Uyesu nu angwē imesanga adzembə ru uteu ha.

Ucucii uvorhvo uwuku usherhe (Umat 21.20-22)

²⁰ Ru ukpeeka, umbə aka atəng, umbə anyā ucucii uvorhvo ha uku ukoyi kishoo nggu anunanga.

²¹ Ubitru ayita na agər Uyesu agε, <<A umarhem, urhi unyā! Ucucii uvorhvo ha ungo uku utsuke ikponum hā uku usherhumgbə!>>

²² Uyesu agər umbə agε, <<Àka awe ru imangmang ru Unum!

²³ Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, unera aba agər igū iyerε agε, <Utang itsingo ugba ru ukau ukugəng,> unga aba asi icicanga ra amənnga nu ubinkpi unga aka arherhe, na awea ri imangmang awuri ikorhukumbə unga.

²⁴ Nggee umum idēyiwa umbi, ubən ubinkpi umbi aka ifena ru ifen-Num, aka awe ru imangmang uge umbi aka akpombi ukpə, ukpə iwuri iwu ukpumbi.

²⁵ Ikεi ubən ivangye umbi aka idēē na afen-Num, umbi aba awembi ra avəm nggu unera, àka atsūwe uner ha, nu Utembi uwu afā atsūwā umbi ra arhimmbi.>>§

Acucang ijee Uyesu (Umat 21.23-27; Irh 20.1-8)

²⁷ Umbə aka abvui atsĩ Urusharhima, Uyesu atsĩ azērhā ri irherh Iya-Num nukpi, umə ateiya abika adzowe

* **11:9** Àka anyā ikei: Amb 118.26. † **11:17** Àka anyā ikei: Uish 56.7. ‡ **11:17** Àka anyā ikei: Uiri 7.11. § **11:25** Abvur akəə aki itseng abok aki isha agərke ikei uge, ²⁶ Bər itsitsūwe iba ishingge, rimi hā, Utembi uwu afā asi itsūwanga arhim umbi.

idēm-Num, nu abika amesuwe Ikpem nu anggbaashi anera aba ru unga.

²⁸ Agər unga agɛ, <<Ungo ukū ijee iyikisong unu ikorhe iferhe iyere ha? Ikei ungaa adzaa ungo ijee iyiki ikorhi iferha ha?>>

²⁹ Uyesu agər umbɔ agɛ, <<Umun irhusa umbi ubina unying. Àka adzipuwa umum, umum idɛyiwa umbi umum ikū ijee ungaa ikū ikorha abin hã.

³⁰ Ubɔtisima Uyohana udzeka afã use udzeka anera? Àka adɛyiwa umum!>>

³¹ Umbɔ akɛki itsūwã nggu adɔkambɔ, agɛ, <<Umen iba igər ugɛ, <Udzek ra afã,> unga awuri irhusa umen agɛ, <Awu use utsu umbi ashimbi ri imangmang ru unga?>

³² Bər umen iba igər ugɛ, <Udzek ra anera,> umen igū iwei anera abere, ubinkutsu, umbɔ anyangu Uyohana awu uner uwuku usəm Arherhu-Num.>>

³³ Nggee umbɔ agər Uyesu agɛ, <<Umen isi ihwengmen.>>

Uyesu agər umbɔ agɛ, <<Umun igamum isi idɛyiwamum umbi umum ikū ijee iyikisong ikorha abin hã.>>

12

Unyaka arherhe aki abi irham imang (Umat 21.33-46; Irh 20.9-19)

¹ Uyesu arherhe unyaka arherhe adzise umbɔ, agɛ, <<Utsa uwɔɔ akau icang inebi, adzin ufɔm adzipuwe icang hã, asim ughwee ri ifa ukpuku upayi amē ikpūrhū inebi ha, ikēi atar akang utsurha udedetambɔ uwu idzɛu. Mɔcɛ unga atsu abɔɔ abi irham imang ri icang hã, na azĩã abĩ akase.

² Ivang iyiki ikang inebi ha iki iwe, unga adene ugārnhãnga azĩ ra abi irham imang ri icang hã, ayɛise ikpūrhū inebi ri icang hã.

³ Bər abi irham imang hã adzur ugārnhã hã, akwər unga, na awayiwe unga nggu abok aka atārnhã.

⁴ Mɔcɛ unga adene ugārnhū uwɔɔ, umbɔ akwər uwu ha ni itsia, na ayɛia unga.

⁵ Unga anang adene uwɔɔ, uwu ha umbɔ afɛrkumbɔ unga. Unga adene abɔɔ

arherhe, abi irham imang hã akwər abɔɔ, na afere abɔɔ.

⁶ <<Unga abɔra unera unying unga aka idene, ungwẽnga aka abema. Unga adene unga uwu imaataka, na agɛ, <Awuri idzowukumbɔ igang ru ungwẽmum.>

⁷ <<Bər abi irham imang hã agər adɔkambɔ agɛ, <Uwuku ugha ukam icang hã nuwĩ. Àka aba umen ifere unga, nu icanga iwu iyimen.>

⁸ Nggee umbɔ adzur unga afere unga, na atare ukoma ru undzing ufɔm icang hã.>>

⁹ Uyesu arhusa umbɔ agɛ, <<Uner icang hã awuri ikorha aguse? Awuri iba atsĩme abi irham imang hã na adzowe icang hã ra abɔɔ.

¹⁰ Umbi aka avarhumbi ri itseng Arherhu-Num akirakɛ aka agər ugɛ, << <Utarhkpi abi idzin aka akpɛ, ukpɔ uwu utarh āgboki idzin.

¹¹ Uteijee ha unga akorha akɛɛ, awu ubin igbigba ra asumen.>*>>

¹² Mɔcɛ umbɔ abee udĩ ukpuku udzur unga, ubinkutsu umbɔ ahwengmbɔ ugɛ arherhe unyaka arherhe ha iwu ra atsimbɔ. Bər umbɔ agū iwei anera, ngge itsu umbɔ neke unga na azĩmbɔ.

Arhusa ifai ikirbi abĩ ru Ukaisar (Umat 22.15-22; Irh 20.20-26)

¹³ Akɛɛ aka amaa umbɔ adene abi Ufarisi abɔɔ nu aner Uhiridu umbɔ azĩ adɛyi Uyesu ri irhəm arherhanga.

¹⁴ Umbɔ aba agər unga agɛ, <<A umarhem, umen ihwengmen ungo urhiku uner. Anera kishoo awu ubina unying ru ungo, ubinkutsu amēngo ashike nggu iwiwe uner, bər ungo umesuwe utsĩndĩ Unum ri idzidzɛrhe. Ungo unyã imēngge umen ifase ikirbi abĩ ru Ukaisar use isi imēngge?

¹⁵ Umen ifai use umen neke ififai?>>

Bər Uyesu ahwenga ukpukpetambɔ. Unga agər umbɔ agɛ, <<Awu use utsu umbi andeya umum? Àka akūwã ishaa imang hã umbɔ iki ikū afai ikirbi abĩ ru umum inya.>>

¹⁶ Umbɔ aka akowe ishaa imang hã, unga arhusa umbɔ agɛ, <<Uzirhĩ ukpirɛ nu itsok ikɛɛ iwu iki ungamɔ?>>

* **12:11** Àka anyã ikēi: Amb 118.22,23.

Umbə agɛ, <<Iki Ukaisar.>>

¹⁷ Uyesu agər umbə agɛ, <<Àka adzowe Ukaisar ubin ukpunga na adzowe Unum ubin ukpu Unum.>>

Umbə adzeidzeu akarhārḥā ru unga.

Arhusa arherhe isoka akpe
(Umat 22.23-33; Irh 20.27-40)

¹⁸ Abi Usaduki abə, abika agər agɛ isok ra akpe ishingge, aba ru Uyesu nggu irhirḥusa.

¹⁹ Agər unga agɛ, <<A umarhem, Umusa atsənga umən ugɛ unera aba akpea na abərə utsənga ashia ra awəkaci, awu ufang ungwēmbə anyangu utsərḥāpfu ha amare awəkaci ru ungwēmbə.

²⁰ Abə rabə utəva awu angwē uyi akatsak. Uwu inggbaashia apfuna, na akpe ashia ru ungwē.

²¹ Uwu uvaa ikei apfunu utsərḥāpfu ha, iganga akpea, ashia ru ungwē. Uwu untaar rimi ḥā.

²² Rimi ḥā kishookambə utəva ha, asi ibərəkumbə ungwē. Ri imimasha utsərḥāpfu ha ikei akpea.

²³ Ri isok ra akpe awuri iwu utsərḥa ungamə ru umbə? Ubinkutsu kishookambə utəva apfunumbə unga.>>

²⁴ Uyesu agər umbə agɛ, <<Umbi asi igbambi irhak umbi aka asi ihwəngmbi itsəng Arherhu-Num use ijeenga?

²⁵ Ivangyɛ abika akpukpe aka isok, asi ífunumbə use adzowukumbə ípfuna, umbə awuri iwe ru nyaki ípfu ítsər-Num ra afā.

²⁶ Ra arherhi isok ra akpe, umbi anasi ivarhumbi akɛɛ ha ru ubvur Umusa, ri isarhe ufum uku ugar urha? Unum aka agər Umusa agɛ, <Umum iwu Unum uwu Uibrahim, nu uwu Uishaku, nu ikei uwu Uyakubu.>†

²⁷ Unga asi iwea Unum uwu abika akpe, bər unga awu uwu abi urḥe. Umbi agba irhak iki ibewe!>>

Ikpem iki igəng
(Umat 22.34-40; Irh 10.25-28)

²⁸ Utsa uwə uwuku umesuwe Ikpem aba agū umbə adēē uning nggu adəka. Unga aka agū ugɛ Uyesu adzowe umbə

irḥem iyiki ize, unga arhusa unga agɛ, <<Kishoo ikpem, iyikisong iwu iki igənga?>>

²⁹ Uyesu agər unga agɛ, <<Iki igənga iwu nggɛɛ agɛ, <Àka agū umum umbi abi Uisrairha, Uteijee Unummən, awu Uteijee unying.

³⁰ Ubemu Uteijee Unumngo nggu amənngo kishoo, nggu urhəngo kishoo, nu ihwihwəngngo kishoo, nu nggu ikerngo kishoo.>‡

³¹ Iyi ivaa ha igɛ, <Ubemu undəkango ru nyaka ungo uku ubemi itsingo.>§ Íkpem iyə isɪ inangngge iyɛɛ ha.>>

³² Uwuku umesuwe ikpem ha agər Uyesu agɛ, <<Ungo urhika ra arherhango uku urherhe ugɛ Unum awu unying uwə ashia bər unga.

³³ Ubema unga nggu amənngo kishoo, nu ihwihwəngngo kishoo nu ikerngo, nu ubemu udəkango ru nyaki itsingo, ananga izūwā iyiki ikpikpī nu idəm-Num.>>

³⁴ Uyesu aka agū unga arherha arherhe itsoi, unga agər unga agɛ, <<Ungo uku ukhapungo nggu Iyerhe Unum.>> Məcɛ unera asi irhusunga ubin ukpə.

Arhusa arherhe ri itsi Ukiristo
(Umat 22.41-46; 23.1-36; Irh 20.41-47)

³⁵ Uyesu aka adēē amesuwe ru ufəm Iya-Num unga arhusa agɛ, <<Awu use utsu abika amesuwe Ikpem anu igər agɛ Ukiristo awu ungwē Udauda?

³⁶ Udauda nibikanga, ri ijee Ipfu Isarsatangge unga agər agɛ, << <Uteijee agər Uteijeemum agɛ, usei ru ubok ughamum, <<Utsekku umum iki itsu anggamtsakngo ru andaidakngo.>> >*

³⁷ Udauda nibikanga ayisu Ukiristo agɛ, <Uteijee.> Awuri ikorha aguse ru Uteijee awu ungwē ru Udauda?>>

Nggaa ikikəng anera ikpeto ru unga nggu itənamən.

Uyesu ayare igoi abika amesuwe Ikpem
(Umat 23.1-36; Irh 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ri imesanga, Uyesu agər agɛ, <<Àka akpəm amənmbi nggu abika amesuwe

† 12:26 Àka anyā ikei: Idzi 3.6. ‡ 12:30 Àka anyā ikei: Iva 6.4,5. § 12:31 Àka anyā ikei: Urha 19.18. * 12:36 Àka anyā ikei: Amb 110.1.

Ikpem, umbɔ abee itsĩm atorho akagɔng azẽrhã, abee anera aghwe umbɔ ri inang iɛɛ,

³⁹ ikɛi umbɔ abee anera adzise umbɔ anang isei aka aze ra abã ifɛn-Num, nu anang isei aka aze ra anang irhowa.

⁴⁰ Umbɔ awu abika aghawe abin atsẽrhãpfu na avur ayambɔ, na adarhi ider ifɛn-Num iyi igbana. Ikpũ umbɔ awuri itsu umbɔ ufai akarhãrhã.>>

*Izũwũ utsẽrhãpfu
(Irh 21.1-4)*

⁴¹ Uyesu aseɪ ri ifɛna ra anangke umbɔ iki itsu izũwã ri Iya-Num, azɛrhe anera iki itsuyiwe uhwek ri ijara izũwã. Abɔɔ abi ubin arherhe atsu uhwek urherhe.

⁴² Mɔɛ utsũwũ utsẽrhãpfu uwɔɔ, aba atsuke ungwẽrhĩ ishãa imang ivaa iki isi iwengge ubin.

⁴³ Uyesu ayisa angwẽ imesanga aba ru unga, agɔr umbɔ agɛ, <<Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, ubinkpi utsũwã utsẽrhãpfu uwurɛ aka atsu ri ijara izũwã hã, inangngge iyimbɔ aka adzowe kishoo.

⁴⁴ Kishoo adzowe ra arherha abinmbɔ aka awe, bɔr unga ri itsũwãnga, unga adzowe kishoo ubinkpi unga aka awe ra ukpɔ.>>

13

*Uyesu asɔm ikpũ isisipa Iya-Num
(Umat 24.1-35; Irh 21.5-33)*

¹ Uyesu adzeka ri Iya-Num nukpi, unying ra angwẽ imesanga agɔr unga agɛ, <<A umarhem, urhi unyã nggaa atarh akɛɛ, nu idzin iyɛɛ!>>

² Uyesu agɔr unga agɛ, <<Ungo unyã nggaa idzin iyɛɛ? Awuri isipuwe ngge kishoo. Asi inekukumbɔ utarh unying nu undɔkakpɔ.>>

³ Uyesu aseɪ ni itsi Igũ Acucii Uzaitun iki idẽẽ ra asu Iya-Num. Ubitru, Uyaku, Uyohana nu Uandarawu arhusa unga ri iwɔk agɛ,

⁴ <<Usɔma umɛn, ifɛrha ha ikorhu ukang? Utsara uwu uguse umbɔ aka inyã ri ivangyɛ ngge iki itirhi ikorhe?>>

⁵ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Àka arhi anyã, utsur unera arhɛma umbi.

⁶ Anera arherhe aka idzeka ri itsokmum, anu igɔr agɛ, <Umum iwu unga,> umbɔ awuri irhɛm anera arherhe.

⁷ Ivangyɛ umbi aka igũ isarhe iwa nu ugbugbewangge, niba asoyimbi amɛnmbi. Awu ufang akɛɛ ha akorhe, bɔr imimasha ina ishingge kata.

⁸ Abi abĩ akɔɔ asok adẽẽ igamtsak nggu abi abĩ akɔɔ, iyɛrhe iso idẽẽ igamtsak nggu iyɛrhe. Abĩ awuri izizusa ri inanga irhɛirhe, nu ikpo imerh iwuri itsiãwãngge. Awu ititirhi uver imar.

⁹ <<Awu ufang umbi adzɛu. Awuri ikũna umbi azĩ ra abi ijee iyɛrhe na akwɛr umbi ra abã ifɛn-Num. Awuri ikũna umbi azĩ ra asu anggbaashi nu ayɛrhe ri itsimum, ubinkutsu umbi awuri iwu idekamum ra asumbɔ.

¹⁰ Awu ufang umbɔ aka igbaashia adzowe Isarhe Iyiki Ize ri idũa kishoo kata, ri imimasha idɔrhi iba.

¹¹ Ubɛn ivangyɛ umbɔ aka idzur umbi akũ azĩ ra aya ayɛrhe, àka niba agũmbi ighong ru ubinkpi umbi aka irherhe. Àka arherhu ubɛn ubinkpi umbɔ aka idzaa umbi ri ivang hã, ubinkutsu, asi íwea umbi irherhe ri ivang hã, awu Ipfu Isarsatangge.

¹² <<Ungwẽyi awuri idzowe ungwẽmbɔ umbɔ afɛrɛ, utei ikɛi awuri idzowe ungwẽnga. Awɛkaci ikɛi awuri iwu ri igamtsak nggu ateimbɔ utɛku umbɔ aka itsu umbɔ afɛrɛ umbɔ.

¹³ Anera kishoo awuri ikpɛna umbi ri itsokmum. Bɔr uwuku ubima utɛku imimasha awuri ikpoa ififɔrh.

¹⁴ <<Ivangyɛ umbi aka inyã ubin ishĩ ukpuku ukũ itsitsĩme udẽẽkpɔ ra anangke aka asi imẽke, abika awu ru Uyahudiya atĩrhã azĩ ri ígũ, neke uner uwuku uvarhe ahwɛng.*

¹⁵ Uwuruwi aka awe ri itsi uvi niba acipuwanga inyãngu ubin ri iya.

¹⁶ Uwuruwi aka awe ra arhum ikɛi niba abvui abanga inyãngu untamanga.

¹⁷ Atorhmbi akatɛrh abika awu ra ana nu abika akpɔm awɛkaci ri ivang hã!

¹⁸ Àka afɛn-Num utsur ifɛrhe ha ikorhungge ri idoyi.

¹⁹ Ri ivang hã awuri ihwambɔ ayetnum akarhãrhã akirake aka anasi ikorhuke

* **13:14** Àka anyã ikɛi: Udan 9.27; 11.31; 12.11.

udzur ri ivangye Unum aka amunu upfunga, utseku icere. Asi ibvui akorhumbɔ ikpũ hã ugbagbaa.

²⁰ Uteijee aba asi ishoyika inum hã, unera unying asi ibeka. Bɔr ru ubok abirabe unga aka aseng, unga ashoyika inum hã.

²¹ Ri ivang hã unera aba agɔra umbi age, <Àka anyã, Ukiristo uwi!> use <Àka anyã, nggawɔ!> niba awembi ri imangmang ra ake.

²² Ukiristo igberangwĩ nu abika asom Arherhu-Num igberangwĩ awuri idzidzeka, awuri ideyiwe atsar nu abin idzeu akũ arhem anera nggu abirabe Unum aka aseng, umbɔ aba adẽẽ amẽẽmbɔ.

²³ Nggee, àka arhi! Umum iki ideyiwamum abina kishoo ake adərha aba.

²⁴ <<Bɔr ri ivang hã, ayetnum akika aba ha aka imaa, << awuri itsu ishāa unum iwu uzĩ. Ufẽ ikẽi usi írhangmgbɔ.

²⁵ Ídzeer idzeka afã igbei.

Ikei awuri izizusa nggaa abinke aka awu afafã ra afã.>†

²⁶ <<Mɔce Ungwẽ-Ner aka icipuwa ra amee nggu nggaa ijee nu imor.

²⁷ Mɔce unga awuri idene ípfu itsernga nggu atsom aki irhak ayisa, na awuri ikɔng abirabe umbɔ aka aseng ra anggbokunga anaa, udiku igɔkpee nu udiku urhẽẽ nu unɔr nu ufã, udzur ru ubandzin upfunga udiku ukpere uzĩ udiku ukpɔrɔ.

²⁸ <<Àka amesu ubin ukpɔɔ ru ucucii uvorhvo. Umbi aba anyã aboke apfum adzeka nggu ayerhe aka afa, umbi ihweng uge isung ameka iki iyongge.

²⁹ Rimi hã ikẽi umbi aba anyãmbi iferhe iyere itirhungge, umbi ahweng uge ivanga iki iyongge, iki ibangge ra angwĩã.

³⁰ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, udan ukpire usi ítɔngkpɔ utseku iferhe ha kishoo iki ikorhe.

³¹ Afã nggu abĩ awuri ítɔngke, bɔr arherhamum asi ítɔngke.

Unera asi ihwenga unum ibiba Ukiristo (Umat 24.36-44; Irh 17.26-30,34-35)

† 13:25 Àka anyã ikẽi: Uish 13.10; 34.4.

³² <<Unera asi ihwenga unum hã use ivang hã, ípfu itser-Num ra afã isi ihwengngge, Ungwẽ-Ner asi ihwenga, Ute ukpekũ unga ahweng.

³³ Àka arhi, àka agbisha adzeu, ubinkutsu umbi asi ihwengmbi ivanga ngge iki ikorhe.

³⁴ Awuri iwe ru nyaku uner uzẽrhã. Ivangye unga aka isok, unga idzowe iya ra agãrhãnga, uben unera awea ri itsernga aka itɔ. Mɔce unga aka itsu uner idzeu, unga agbisha adzeu.

³⁵ <<Nggee àka adẽẽ adzeu, ubinkutsu umbi asi ihwengmbi ivangye uner iya ha aka ibvui aba, use ru urhẽeka, use ri ikɔtsuuka, use ri ivang ikɔ iki igber ukpee, use ru unkpeeka.

³⁶ Utsur unga aba umbi asi ihwengmbi, unga akpo umbi awu ru urhɔ.

³⁷ Ubinkpi umum iki ideyiwa umbi, umum indeyiwe uben unera, aka agbisha aseid adzeu!>>

14

Anggbaashi akẽki itsũwã

iyiki ifere Uyesu

(Umat 26.1-5; Irh 22.1-2; Uyoh 11.45-53)

¹ Abɔr inuma ivaa umbɔ azek Irhowa Iyiki Igar Utɔng nu iyi Uborodi Ukpuku Usheru Uguga, ateiya abika adzowe idem-Num nu abika amesuwe Ikpem abee utsĩndĩwi umbɔ aka idzur Uyesu ri iwɔk afere unga.

² Umbɔ anu igɔr age, <<Bɔr asi íwea ri ivang irhowa, utsur anera awuri isoyi amenmbɔ.>>

Adzukuwe Uyesu atsei isung

ru Ubetani

(Umat 26.6-13; Uyoh 12.1-8)

³ Uyesu awe ru Ubetani ri iya utsa uwɔɔ umbɔ iki iyisa Usiman uner ingbim, awuri igha ubingha nukpi, utserh uwɔɔ aba nggu ungwẽrhũ udzoma utɔk nggu atsei isung aki imang akarhãrhã aki ikũ unardi ayang. Unga ayar udzoma hã atsuke atsei ha ri itsi Uyesu.

⁴ Abɔɔ aka awe umɔ agũ avom agɔr adɔkambɔ age, <<Awu use utsu umbɔ atare atsei isung ha ibem rimi?

⁵ Uda umbɔ agoshe atsei ha atsĩke imang itser unera iyi ameka, umbɔ aka idzowe atsũwã.>> Umbɔ atserhu utserh ha ri ifuw.

⁶ Bɔr Uyesu agɛ, <<Àka aneke unga. Awu use utsu umbi arherha unga? Awu ubin uku uze unga aka akorhuwa umum.

⁷ Atsũwã awu nggu umbi uben unum, umbi adẽẽ ayikukumbi umbɔ ri ivangye umbi aka abee. Bɔr umum iwuri iwe nggu umbi ivanga ukunjiir.

⁸ Akorhu ubinkpi ikernga iki imẽ. Adzukuwa atsei agbishu iyormum iyiki idzidzake.

⁹ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, kishoo anangke umbɔ aka idzowe Isarhe Iyiki Ize iyerɛ ru upfunga, awuri isɔmmɔ ubinkpi utserh uwurɛ aka akorhe umbɔ ayita unga.>>

Uyahuda Uiskariyoti Agha-dak Uyesu (Umat 26.14-16; Irh 22.3-6)

¹⁰ Mɔcɛ Uyahuda Uiskariyoti, unying ra angwẽ imesa usɔkdũmɛn hã, azĩ ru ateiya abika adzowe idɛm-Num nu unga agha-dak Uyesu na adzowe ru umbɔ.

¹¹ Umbɔ aka agũ rimi umbɔ agɔm anggɔm na abemuwe unga uhwek. Nggee Uyahuda abee utsĩndĩã unga aka idzowe unga ru ubok.

Irhowa Iyiki Igar Utɔng iyi imaatak (Umat 26.17-25; Irh 22.7-14,21-23; Uyoh 13.21-30)

¹² Ru unum ukpu inggbaashia ukpu Irhowu Uborodi Ukpuku Usheru Uguga, unum ukpuku ungwãni ungwẽ itsurhi iyi Irhowa Iyiki Igar Utɔng, angwẽ imesu Uyesu arhusa unga agɛ, <<Ri inẽẽ ungo uku ubee umɛn izĩ Igbishuwa ungo igha Irhowa Iyiki Igar Utɔng?>>

¹³ Nggee unga adene angwẽ imesanga avaa, agɔr umbɔ agɛ, <<Àka atsĩ ru utepa, nggɔ umbi awuri igbopumbi utsak uwɔɔ aka atsã idzuma amẽ. Àka adɔsa unga.

¹⁴ Iya ikɛ unga aka itsĩ, àka agɔr uteiya ha agɛ, <Umarhem arhusa ugɛ ubã atsen ungwẽkpɔ, umum iki igha Irhowa Iyiki Igar Utɔng nggu angwẽ imesamum?>

¹⁵ Unga awuri ideyiwanga nggaa ubã afã ukpɔɔ umbɔ aka atsu abin iya amaambɔ. Àka igbishuwa ubinghamɛn umɔ.>>

¹⁶ Angwẽ imesa ha aka asok atsĩmbɔ ru utepa, anyã abina awe ru nyaku Uyesu aka asɔme umbɔ. Nggee umbɔ agbishu ubingha Irhowa Iyiki Igar Utɔng.

¹⁷ Urhɛɛ uku uwe, Uyesu nggu angwẽ imesanga usɔkdũmɛn hã aba ri iya ha.

¹⁸ Awuri igha ubingha nukpi, Uyesu agɔr agɛ, <<Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, unying ru umbi aka agha nggu umum awuri ighadak umum.>>

¹⁹ Amɛnmbɔ atirhuke igũ ighong, anu igɔr unga anyinganying agɛ, <<Asi iwea umum, use awu umum?>>

²⁰ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Unying ru umbi usɔkdũmɛn hã, uwuruwi aka agha ri itêrhĩ unying nggu umum.

²¹ Ungwẽ-Ner awuri ikpe ru nyaka umbɔ aka atsɛng ri itsinga. Bɔr atorh uner ha aka ighadak Ungwẽ-Ner! Ugba umbɔ asi imarmbɔ unga.>>

Ubingha urhɛɛ Uteijee (Umat 26.26-30; Irh 22.14-23; 1Uko 11.23-25)

²² Umbɔ aka adẽẽ igha ubingha, Uyesu anyangu uborodi, atar uwɛɛ ru Unum, abvũ adzowe ra angwẽ imesanga agɛ, <<Àka ayɛi uwɛɛ atãi. Awu iyormum.>>

²³ Na anyangu ukpɛwa amẽ inebi, atar uwɛɛ ru Unum na adzowe ru umbɔ, kishoo ahwa ru umgbɔ.

²⁴ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Akɛɛ awu adzirhmum aki ibibemuwe-Num nggu anernga, aka idze ru ubok anera arherhɛ.

²⁵ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, umum isi ibvui ihwamum amẽ inebi akɛɛ utsɛku unumkpi umum iki ihwa akika afa akɔɔ ri Iyerhe Unum.>>

²⁶ Umbɔ aka amaa itsũwe ubom ru Unum, umbɔ adzek azĩmbɔ Igũ Acucii Uzaitun.

Ubitru awuri itseyi Uyesu (Umat 26.31-35; Irh 22.31-34; Uyoh 13.36-38)

²⁷ Uyesu agɔr angwẽ imesanga agɛ, <<Kishookambi awuri itĩ na abɔra umum

* 14:27 Àka anyã ikei: Uzak 13.7.

ikiyikami, ru nyaki itseng Arherhu-Num
iki igor ige,

<< <Umun ikwer uner uwuku udzeu idoi,
idasa ikai iwuri isitungge.>*

28 Bor ivangye umum iki isok ra akpe,
umum inggbaashia izi Ugarhirhi ru umbi
adorha atsi umo.>>

29 Ubitru agor unga age, <<Kishoo aba
atina na aborambo ungo, umum isi
inekamum ungo.>>

30 Uyesu agor unga age, <<Umun
indeyiwa ungo idzidzerhe, irhere, ru
untsua ukpire, ungo uwuri itseyingo
ihweng umum idiki itaar ni ikoi idorhi
igber ukpee idiki ivaa.>>

31 Bor Ubitru abvui arherhe akarhãrhã
age, <<Umbi aba awuri ifere umum nggu
ungo, umum isi itseyimum ihweng
ungo.>> Kishoo angwe imesanga arherhe
rimi hã.

Uyesu ru Ugetsemani (Umat 26.36-46; Irh 22.39-46)

32 Azĩmbi anangke umbi iki iyisa
Ugetsemani, Uyesu agor angwe imesanga
age, <<Aka ase nggimi umum izi
ifen-Num.>>

33 Unga akũ Ubitru, nggu Uyaku nu
Uyohana. Awu umo nukpi unga atirhunga
igũ ighong akarhãrhã.

34 Unga agor umbi age, <<Igũ ighongye
iki iwe ra amenmum idẽẽ ifernge umum.
Aka ase nggimi na adzeu.>>

35 Unga aka azĩ ra asu ukunjiir, na agba
nu abĩ, afen-Num uge ngge iba imẽngge,
umbi anyanguwe ivang ayetnum akere ru
unga.

36 Unga age, <<Abba,† Ute, uben ubina
imẽngge ru ungo. Unyanguwa ukpewa
ayetnum akere ru umum. Bor asi iwea
ubinkpi umum iki ibee, bor awu ubinkpi
ungo uku ubee.>>

37 Mace unga abvui aba anyã angwe
imesa ha ikitatambi awu ru urho. Unga
agor Ubitru age, <<Ungo uwu ru urho?
Ungo usi idẽẽ idzeupũ ukara unying?

38 Aka adzeu na afen-Num utsur umbi
agbambi ru undeya. Idzidzerhe ipfu
ibemungge bor iyor isi ikerngge.>>

† 14:36 Abba ri idũ Uaramayak igburh <<Ute>>.

39 Abvui azĩa ifen-Num, arherhe irhem
iyi inggbaashia.

40 Mace unga abvui aba ikai, akpo umbi
awu ru urho asumbi awu nggu urho
akarhãrhã. Umbi ashimbũ nu ubinkpi
umbi aka isome unga.

41 Ivangye unga aka abvui aba ide
untaar, unga agor umbi age, <<Umbi ana
awu ru urho nu iwiwosha? Iki imẽ mone!
Ivanga iki ibangge. Unyã, umbi aka
agha-dak Ungwe-Ner na atsuke unga ra
abok abi arhim.

42 Aka asisok umen izimen! Uwuku ugha
adakmum uwi aka abanga!>>

Adzur Uyesu (Umat 26.47-56; Irh 22.47-53; Uyoh 18.3-12)

43 Uyesu awu ra arherhe nukpi, umbi
anyã Uyahuda, unying ra angwe imesanga
usokdumen hã. Unga aba nggu anera
arherhe aka akpom igbong nu akon akika
ader. Ateiya abika adzowe idem-Num,
abika amesuwe Ikpem nu akakumbi aka
adene umbi.

44 Uyahuda, uwuku ugha adak Uyesu,
aka asomuka umbi age, <<Uwuruwi
umum iki ishor atamnga, awu unga nuwũ.
Aka adzur akũ azĩ. Aka angwedzen na
adzeu unga.>>

45 Uyahuda aka aba, unga adarha azĩã
ru Uyesu, agor unga age, <<A umarhem!>>
na ashor atamnga.

46 Anera adzur Uyesu akpom unga uku
ungbongbong.

47 Bor unying ra awe imesu Uyesu
uwuku ukhapa ru unga, awor ikon iki
idernga, azharhuwe uto ugãrhũ Ukugang
Uwuku Udzowe Idem-Num.

48 Uyesu agor umbi age, <<Umbi adzeka
nggu igbong nu akon aka ader adzur
umum uge umum iwu uveu?

49 Uben unuma umum iwu nggu umbi ri
Iya-Num imesuwa umbi, umbi asi
idzurmbi umum. Bor awu ufang itseng
Arherhu-Num itsuifer.>>

50 Mace kishoo angwe imesa ha atĩ abore
unga.

51 Uwedzem nuwũ, atamu untama
ukpekũ na adasu Uyesu. Ri ivangye umbi
aka adzur unga,

⁵² unga aneke untamanga ra abokmbo na atĩ igbĩrhĩ.

Uyesu nggu abi udzpurhe
(Umat 26.57-68; Irh 22.54-55,63-71; Uyoh 18.13-14,19-24)

⁵³ Akũ Uyesu azĩ ru Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num, nu ateiya abika adzowe idem-Num, nu ikēi abika amesuwe Ikpem nu akakũ akong.

⁵⁴ Ubitru adosa unga, b̄r ukukaa-ukukaa. Atsĩ ru ufom iya Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num. Um̄o unga aka ase iwer urha nggu adogerhi ha.

⁵⁵ Ateiya abika adzowe idem-Num nu kishoo abi udzpurhe abee ubinkpi uku iwe ideka ri itsi Uyesu, umb̄o afere unga, b̄r umb̄o asi ikpomb̄o.

⁵⁶ Anera arherhe aka adzowe ideka igberangwĩ, b̄r angwĩmb̄o asi iweke unying.

⁵⁷ M̄oce ab̄o asok adēē, adzowe ideka igberangwĩ ru unga age,

⁵⁸ <<Um̄en igũ unga aḡor age, <Umum iwuri isipuwe Iya-Num ikere anera aka adzin, ni idzin ik̄o ri inuma itaar, ikirike iki isi iwengge idzin unera.>>>

⁵⁹ Kishoo rimi h̄a idekamb̄o isi iwengge unying.

⁶⁰ M̄oce Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num asok adēē ra ateumb̄o, arhusu Uyesu age, <<Ungo usi idzipungo arherhe? Awu use uwe ri idekaye umb̄o aka adzowe ri itsingo?>>

⁶¹ B̄r Uyesu anukutata asi idzipuka, Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num h̄a abvui arhusa unga age, <<Awu ungo uwu Ukiristo Ungwē Uw̄u Idorh?>>

⁶² Uyesu aḡor unga age, <<Awu umum. Ikēi umbi awuri inyāmbi Ungwē-Ner aka isei nu ubok ugha Uw̄u Ijee, ikēi awuri iba nu am̄e afaf̄a ra af̄a.>>

⁶³ Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num h̄a avapuwe atorhanga, na age, <<Um̄en ibee ideka iyikisong ikēi?

⁶⁴ Umbi agũmbi unga aka arhenu Unum! Awu use uwu itsũwāmbi?>>

Anera kishoo arherhe age, <<Agbaa! Afere unga!>>

⁶⁵ M̄oce ab̄o atirha ashau aci atsuyiwe unga, abope asunga, ikēi akw̄ere unga ugw̄e, anu iḡor unga age, <<Ud̄eyiwa

um̄en, ungaa akw̄er ungo!>> M̄oce adogerhi abi udzpurhe ha akũ unga azĩmb̄o na akw̄er unga.

Ubitru age Uyesu asi iwea uwu unga
(Umat 26.69-75; Irh 22.56-62; Uyoh 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Ubitru iganga awu un̄or ufom iya ha, unaa uw̄o ra anang itser Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num aba.

⁶⁷ Unga aka anyā Ubitru aka ase iwer urha, unga angw̄edzen na arhi unga, na age, <<Ungo uwu nggu Uyesu uner Unazarat ha!>>

⁶⁸ B̄r Ubitru atseyinga age, <<Umum isi ihweng ubinkpi ungo uku urherhe.>> Unga aka arherhe rimi amaa, unga asok atsĩ ru udzpurhe iya ha. Kanying ik̄o igber ukpee.

⁶⁹ Unna h̄a aka abvui anyā unga um̄o, unga ad̄eyiwe abirab̄e aka adēē um̄o age, <<Uw̄ere awu nggu umb̄o.>>

⁷⁰ Ikēi Ubitru abvui atseyinga.

Ivanga ukunjiir iki itong, abirab̄e aka adēē akhapa ru Ubitru aḡor unga age, <<Asi iwea ubin itseyi, ungo uwu nggu umb̄o, ungo usi iwea uner Ugarhirhi?>>

⁷¹ M̄oce Ubitru atirhunga ifuw atsukuka ikponum nu itsinga, ayirh uyirh ra asumb̄o age, <<Umum isi ihweng utsakwi umbi aka anu irherhe ri itsinga.>>

⁷² Kanying ik̄o ibvui igber ukpee ide uvaa. M̄oce Ubitru ayita arherhe Uyesu aka ad̄eyiwe unga age, <<Ungo itseyingo ihweng umum idiki itaar ri ik̄o id̄orhi igber ukpee idiki ivaa.>> Ngge unga atsiā iciu akpe.

15

Akũ Uyesu azĩ ru ugomna Ubirhatu
(Umat 27.1-2,11-14; Irh 23.1-5; Uyoh 18.28-38)

¹ Ri iḡokpeeka ateiya abika adzowe idem-Num nu akakũ, nu abika amesuwe Ikpem, nu kishoo abi itser udzpurhe akeki itsũwā. Umb̄o abow Uyesu akũna unga azĩmb̄o ra asu Ubirhatu.

² Ubirhatu arhusa unga age, <<Awu ungo uwu uȳerhe abi Uyahuda?>>

Uyesu aḡor unga age, <<Ungo uku urherhungo.>>

³ Ateiya abika adzowe idem-Num hã, agbeyi urherhe atsuke unga ra abina arherhe.

⁴ Ngge ikɛi Ubirhatu arhusa unga agɛ, <<Unyã arherha abinmbɔ aka agbeyi atsuka ungo. Ungo usi idzipungo arherhe?>>

⁵ Bɔr Uyesu asi idzipunga arherhe. Ubirhatu adzeidzeu.

Atsu ufai akpe ru Uyesu
(Umat 27.15-26; Irh 23.13-25; Uyoh 18.39–19.16)

⁶ Icɛ awu ugau ugomna aka isaka atsũwe unerwi umbɔ aka abow ru ugborzĩ, uwuruwi anera aki ibee ru unum Irhowa Iyiki Igar Utɔng.

⁷ Uwɔɔ ruwɔ itsoka igburh Ubaraba, uvau isoyamen nu ifɛr uner itsu umbɔ agbange unga ru ugborzĩ hã nggu abɔɔ.

⁸ Ikikɔnga iba ifɛn Ubirhatu unga akorhuwe ubin unga aka abayi ikikorhe.

⁹ Unga agɔr umbɔ agɛ, <<Umɓi abee umum itsũwã Uyerha abi Uyahuda ru umɓi?>>

¹⁰ Unga ahwɛnga agɛ awu unyɛɛ utsu ateiya abika adzowe idem-Num atsuke Uyesu ru uboknga.

¹¹ Bɔr ateiya abika adzowe idem-Num atsu anera agɔr agɛ aneke Uyesu ru ugborzĩ, na atsũwe Ubaraba ru umbɔ.

¹² Ubirhatu arhusa umbɔ agɛ, <<Umun iwuri ikorhe uguse nggu uwuruwi umɓi iki iyisa Uyerhe abi Uyahuda?>>

¹³ Umbɔ atsarhi irhakmbɔ agɛ, <<Anyapuwe unga!>>

¹⁴ Ubirhatu arhusa umbɔ agɛ, <<Awu use utsu? Ashɔyi use arherhunga?>> Umbɔ agbisha atsarhi irhakmbɔ agɛ, <<Anyapuwe unga!>>

¹⁵ Ubirhatu aka abee itsu umbɔ agɔm unga, atsũwũka Ubaraba. Unga aka atsu umbɔ akwɛre ugweɛ ru Uyesu amaa, unga adzowuka unga umbɔ anyapuwe.

Abi iwa ayɛɛi Uyesu
(Umat 27.27-31; Uyoh 19.2-3)

¹⁶ Abi iwa akũ Uyesu azĩ ru udzɛpurhe ugomna, umbɔ iki iyisa agɛ, <<Upiretoriyum.>> Na akɔng kishoo ukpui abi iwa ha.

* ^{15:27} Abvur akɔɔ aki itsɛng abok aki isha agɔrke ikɛi ugɛ, ²⁸ Akɛrɛ ake atsuafer itsɛng hã iki igɔr igɛ, <<Avarha unga ra abi avau.>>

¹⁷ Atsime atorho aka abãrhã akagɔng aki iyɛrhe nú Uyesu, ikɛi akare ifur iyɛrhe iyi ididɔk, atsime ni itsinga.

¹⁸ Umbɔ atirhi ighwe unga agɛ, <<Urhɛngo uder, Uyerha abi Uyahuda!>>

¹⁹ Ikɛi anu ikũ igbong akwɛr unga ni itsia, atang aci atsuyiwe ru unga. Na atangarhu agɛ umbɔ anu idzowe unga igɔng.

²⁰ Umbɔ aka ayɛɛia unga rimi amaa, umbɔ atsimuwe atorho aka abãrhã akagɔng hã, na atsime atorhanga. Mɔcɛ umbɔ akũna unga adzek azĩmbɔ inyinyapuwe.

Anyapuwe Uyesu
(Umat 27.32-44; Irh 23.26-43; Uyoh 19.17-27)

²¹ Utsa uwɔɔ adzeku Usayirin, itsoknga igburh Usiman utɛmbɔ Uarhekzanda nu Urhufɔ, adzek ri ibang abĩ hã na atɔng ru uteu ha. Umbɔ atsu unga inggang unga atsã igãrhãmau ucucii Uyesu.

²² Akũ Uyesu azĩ ra anangke umbɔ iki iyisa Ugorhgota, agbena agburh, <<Anang Apfupfu Aghow Itsi.>>

²³ Mɔcɛ umbɔ adzowe unga amɛ inebi aka asarhe nggu isung, bɔr unga akpɛɛ ihwihwaa.

²⁴ Mɔcɛ umbɔ anyapuwe unga. Umbɔ agasha atorhanga ra adɔkambɔ, atang isɛng ra atsimbɔ anyã ubinkpi ubɛn unera aka ikpo.

²⁵ Awu ra akara utɔɔrha aki ukpee umbɔ aka inyapuwe unga.

²⁶ Umbɔ atsɛng isarhe iyiki irhena unga agɛ, <<UYERHA ABI UYAHUDA.>>

²⁷ Anyapuwe avɛu avaa nggu unga, unying nu ubok ughanga, uwu uvaa ikɛi nu ubok uferanga.*

²⁹ Anera aka atɔng, arhena unga, azung atsimbɔ agɛ, <<Ĩhĩ! Ungo iki isipuwe Iya-Num, nu udzine ike ikɛi ri inuma itaar,

³⁰ ucipuwa ru igãrhãmau ucucia ha ufɔrh itsingo!>>

³¹ Rimi hã ikɛi ateiya abika adzowe idem-Num nu abika amesuwe Ikpem ani iyɛɛia unga ra adɔkambɔ agɛ, <<Afɔrhuka abɔɔ, bɔr asi idɛɛ afɔrha itsinga!

³² Uneke Ukiristo uwurɛ, uyɛrhe abi Uisrairha, acipuwa icɛɛ ru igārhāmau ucuciaa uwurɛ, ru umɛn inyā ni iwe ru imangmang!>> Aɛu ha umbɔ aka anyapuwe nggu unga arherhu nggaa urhena atsuke unga.

Akpe Uyesu
(Umat 27.45-56; Irh 23.44-49; Uyoh 19.28-30)

³³ Ri idzingga atenuma, uzĩ itsirkepɔ abĩā kishoo, utsekɔ akara ataar aki urhɛɛ.

³⁴ Ra akara ataar, Uyesu atsarhi irhaknga ikerketangge agɛ, <<Erhoi, Erhoi, urhama sabaktani?>> Agbena agburh, <<A Unummum, a Unummum, awu use utsu ungo uneka umum?>>†

³⁵ Abika adɛɛ ukhapa umɔ aka agũ rimi, umbɔ agɛ, <<Àka agũ, unga adɛɛ iyisu uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uirhiya.>>

³⁶ Unying ru umbɔ atĩ, azĩ abii usoso ra amɛ inebi akika agbata, avaki igbong, abera adzowe ru Uyesu ahwa. Unga agɛ, <<Àka adidɛɛ! Umɛn inyāni use Uirhiya awuri iba acipuka unga.>>

³⁷ Uyesu atsarhi irhaknga ikerketangge, atsu ivum na akpea.

³⁸ Urhaburhe ha ukpuku uwe ru Iya-Num uvaar agbera avaa udzur afafā uba utsĩ ra abĩ.

³⁹ Ivang unggbaashi abi iwa uwuku udɛɛ ra asu Uyesu aka anyā ikpũ akpea, umɔ unga agɔr agɛ, <<Icicang ishingge, utsak uwurɛ awu Ungwɛ Unum!>>

⁴⁰ Akatsɛrh abɔɔ adɛɛ ukukaa na azɛrhe. Ru umbɔ ha awu umbɔ Umaryamu Umagadarha, nu Umaryamu uyisa Uyaku ungwɛmbɔ Uyesu uku ucia nu Uyusuf, nu Usarhomi.

⁴¹ Umbɔ atirhi idɔsa unga ru Ugarhirhi anu itɔ itser iyike unga. Akatsɛrh abɔɔ ikei arherhe abika aba nggu unga azĩ Urusharhima awu umɔ.

Igwirhuwe Uyesu
(Umat 27.57-61; Irh 23.50-56; Uyoh 19.38-42)

⁴² Urhɛɛ uku uwe, umbɔ adɛɛmbɔ igbisha abin udāā awu unum ukpuku uwosha.

† 15:34 Àka anyā ikei: Amb 22.1.

⁴³ Utsa uwɔɔ agburh Uyusuf uner Uarimatiya, unga awu ra abi itser ru udzɛpurhe, awea ri itsu amɛn ibiba Iyɛrhe Unum. Aker amɛn azĩ ru Ubirhatu ashōrhā unga adzowe iyor Uyesu.

⁴⁴ Ubirhatu adzeidzeu unga aka agũ ugɛ Uyesu aka akpea. Unga ayisu unggbaashi abi iwa ha arhusa use awu idzidzɛrhe Uyesu aka akpe.

⁴⁵ Unga aka agũ ra angwĩ unggbaashi abi iwa ha, mɔcɛ unga adzowuka ukom iyora ru Uyusuf.

⁴⁶ Nggee Uyusuf azĩ agoi atorho, acipu iyor Uyesu, akũ atorha ha abow iyor ha, atsuke ngge ru udzakkpi umbɔ aka atsɛɛ ru utarh. Unga agōrhũ utarh ukpɔɔ afɔme angwĩ udzak ha.

⁴⁷ Umaryamu uwuku udzeku Umagadarha nu Umaryamu uyisa Uyusuf adɛɛ azɛrhe anangke umbɔ aka angwɛwe iyor Uyesu.

16

Isisok Uyesu ra akpe
(Umat 28.1-8; Irh 24.1-12; Uyoh 20.1-10)

¹ Unum ukpuku Uwosha uku utɔng, Umaryamu Umagadarha nu Umaryamu uyisa Uyaku, nu ikei Usarhomi, agoi abin isung akirake umbɔ aka izĩ adzukuwe ri iyor Uyesu.

² Ru unum ukpu inggbaashia ri inuma utɔɔva, ru ukpeeka ri ivangyɛ ishaa unum iki idzek, umbɔ atirhumbɔ izĩ ru udzaka.

³ Umbɔ aka awu ru utsĩndĩ, umbɔ agɔr adɔkambɔ agɛ, <<Ungamɔ awuri igōrhuwe utarha ra angwĩ udzaka?>>

⁴ Bɔr umbɔ aka azĩ atsĩ umɔ, umbɔ abera asumbɔ anyā nggaa utarh ha uku ugōrhũkpɔ.

⁵ Umbɔ aka atsĩ ru udzaka, umbɔ anyā uwɛdzɛm aka atsim atorho aka aterha aseĩ udiku ubok ugha, umbɔ agũ iwei.

⁶ Ungwɛdzɛm hā agɔr umbɔ agɛ, <<Àka niba agũmbi iwei. Umbi abee Uyesu uner Unazarat uwuruwi umbɔ aka anyapuwe. Aka asoka! Ashia nggimi. Àka anyā anangke umbɔ aka angwɛwe unga.

⁷ Àka azĩ adɛyiwe angwɛ imesanga nu Ubitru, unga agbaashia azĩ Ugarhirhi ru

umbi. Nggɔɔ ha umbi aka inyã unga, ru nyaka unga aka asɔma umbi.>>

⁸ Akatserh ha atĩ adzek ru adzak ha, adzunumbɔ na azang ayormbɔ, asi irherhumbɔ arherhe nggu unera, ubinkutsu umbɔ agũ iwei.

[Abvur itsɛng abok akɔɔ aki isha ashike ru ubvur Umar 16.9-20]

Uyesu adzeka ru Umaryamu (Umat 28.9-10; Uyoh 20.11-18)

⁹ Ivangye Uyesu aka asoka akpe ru unkpeka ru unum ukpu inggbaashia ri inuma utɔva, agbaashia adzeka ru Umaryamu Umagadarha, utserh ha Uyesu aka atsũwe ípfu iyiki ibewe utɔva.

¹⁰ Unga azĩ asɔme abirabɛ aka awu nggu Uyesu, umbɔ agũ ighong na aciu akpe.

¹¹ Umbɔ aka agũ uge Uyesu aka asoka nggu urhɛ, ikɛi unga nibikanga anyã Uyesu, umbɔ asi ibemumbɔ.

Uyesu adzeka ra angwẽ imesa avaa (Irh 24.13-35)

¹² Akɛɛ aka amaa Uyesu adzipa adzeka ru nyaku uner uwɔɔ ra angwẽ imesa abɔɔ avaa ri ivangye umbɔ aka azẽrhã adzek ru uteu ha adɔsu utsĩndĩã azĩmbɔ.

¹³ Ikivarhambɔ abvui aba asɔme abimbɔ, bɔr utsekɛ ɛɛ umbɔ ashimbɔ ri imangmang ri isarhe ha.

Uyesu adzowe angwẽ imesanga itser (Umat 28.16-20; Irh 24.36-49; Uyoh 20.19-23; Aiy 1.6-8)

¹⁴ Ri imaatak Uyesu aka adzeka ru umbɔ usɔka nu unying hã ri ivangye umbɔ aka aseɪ igha ubingha. Unga atserha umbɔ ri ida imangmangmbɔ, nu iker itsimbɔ, umbɔ aka asi ibemumbɔ arherhe abirabɛ aka agbaashia anyã unga ri isisoknga.

¹⁵ Ikɛi unga agɔr umbɔ age, <<Àka atsĩ ru upfunga kishoo adzowe Isarhe Iyiki Ize ra anera kishoo.

¹⁶ Uɛn unera aka awea ri imangmang, umbɔ asorhukumbɔ unga ubɔtisima, awuri ikpikpoa ififɔrh, bɔr uɛn unera aka akpɛẽ iwe ru imangmang awuri itsitsĩm.

¹⁷ Atsar akɛ aka idɔsa abika awuri imangmang, ri itsokmum, umbɔ awuri itsũwũkumbɔ ípfu iyiki ibewe, awuri irherhumbɔ idũ iyiki ifa.

¹⁸ Awuri inyãngumbɔ íbvui ra abokmbɔ, ikɛi umbɔ aba ahwambɔ umau, ake asi íkorhuke ubin ru umbɔ. Umbɔ aba atsorha abokmbɔ ra abi irhãrhã, umbɔ awuri ikerhumbɔ.>>

Uyesu afũã ra afã (Irh 24.50-53; Aiy 1.9-11)

¹⁹ Uteijee Uyesu aka amaa irherhuwe umbɔ arherhe ha, ashupa unga akũ afũmbɔ ra afã, unga aseisa nu ubok ugha Unum.

²⁰ Mɔɛ angwẽ imesanga adzek adzise isarhe ubɛn ananga, Uteijee atɔ itser nggu umbɔ, akorha abin idzeu atsu arherhambɔ awu idzidzerhe.

Isarhe iyiki Ize iyi Irhuka aka atseng Utsutson ri itsi ubvur Irhuka

Irhuka unga atseng ubvur uwurε. Unga awu utsen abi Uyahuda na awu urhikita ikei. Unga ikei asi iwea ra angwε imesu Uyesu ru nyaka abika atseng abvur akoo abika adzowe Isarhe Uyesu, bōr utsar uwekpō ugε unga agbopunga nggu angwε imesu Uyesu aboo (12). Iwe ugεε atseng ubvur ha ru uteu Uroma. Atsenge ubvur uwurε ru Utiyofirhu bōr Isarhe ha iwe iyi uben unera.

Ubvur Irhuka irherha arherhe ri itsi Uyesu igε unga awu uner uwuku ufōrh abi Uisrairha nu upfunga kishoo. Ubvur uwurε utirhi nggu Isarhe iyi anggōm iyi imar Uyesu ni imasha nggu Isarhe iyi anggōm iyi ififū Uyesu ra afā. Ri Isarhe ha, Irhuka adēyiwa umen ighongkō akarhārā nggu abika awe ru idamen.

Isarhe iyō, awu ubvur uwurε ukpekū umgbō utseng, undzumunga awe ra arherhe aki 1–2 nggu arherhe aki 9–19.

Ubvur uwurε urherha arherhe akarhārā ri itsi ifen-Num, Ipfu Isarsatangge, nu itserye aka atserh aka atōwe Uyesu ri itsernga, nu ikei ikpū atorhke Unum aka adēyiwe abi upfung utseku unga aka atsūwe arhimmbō.

Abinke aka awe umō

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-4)
Imar nu useng Uyohana Uner Ubōtisima
nu Uyesu (1.5–2.52)

Itser Uyohana Uner Ubōtisima (3.1-20)
Ubōtisima Uyesu (3.21-22)

Atoku Uyesu (3.23-38)

Iviviri Uyesu ra arhum (4.1-13)

Itser Uyesu ru Ugarhirhi (4.14–9.50)

Uyesu abōre Ugarhirhi na azia

Urusharhima (9.51–19.27)

Usati Uyesu ukpu imaatak ru

Urusharhima (19.28–23.56)

Isisok Uyesu ra akpe, nu idzidzekanga,
nu ikei ififūnga ra afā (24.1-53)

Irhuka atsenge Utiyofirhu

¹ Anera arherhe aka atsu amēnmbo atseng isarhe abinke aka atsuafer ru umen.

² Atseng abinke umen iki igū ra angwī abika anyā abin hā ra asumbō ri inggbaashia na awe agārā isarhe Arherhu-Num.

³ Nggee, a uteiya Utiyofirhu, umum iki ingwēdzēn ni irhisa abina kishoo aka atirhi ri inggbaashia, umum inyā azea ikei umum itsenga ungo agbēgbera.

⁴ Ngge itsū ungo uma uhweng idzidzerhe abinke umbō aka amesuwa ungo.

Asōm imar Uyohana Uner Ubōtisima

⁵ Ri ivang Uhiridu aka awu uyērhe Uyahudiya, uwuku udzowe idēm-Num nuwō agburh Uzakariya, awe ru ukpui Uabija. Utsēnga Uarhisabatu ikei awu unang Uharuna.

⁶ Uzakariya nggu Uarhisabatu arhika ra asu Unum, adōsi Ikpem Uteijee kishoo asi igbambō.

⁷ Bōr umbō ashimbō nu ungwē, ubinkutsu Uarhisabatu awu ukpirh, umbō ikivarhambō aka akōmbō.

⁸ Ivanga niyō ukpui ukpumbō Uzakariya awe ri itser, nu Uzakariya atō itser iyi uner uwuku udzowe idēm-Num ra asu Unum.

⁹ Ru nyaka umbō aki itang avii aseng abika adzowe idēm-Num, umbō aseng Uzakariya azī akpī abin isung ri Iya Uteijee.

¹⁰ Ivang iyiki ikpī abin isung hā iki iwe, anera abika adzowe igōng ru Unum akōng ru awiya anu ifen-Num.

¹¹ Mōce ipfu itser Uteijee ha akapēeng ra asunga, idēē udiku ubok ugha ubeu isung hā.

¹² Ivang Uzakariya aka anyā unga, unga agbipa, iwei ifer unga.

¹³ Bōr ipfu itser-Num hā igōr unga igε, <<A Uzakariya, niba ugūo iwei, aka agūmbō ifen-Numngo. Utsēngo Uarhisabatu awuri imara ungo uwekutsa, ungo utar itsoknga igburh Uyohana.

¹⁴ Unga awuri iwu ubin anggōm nu itenamen ru ungo, imarnga iwuri itsu anera arherhe agōm anggōm.

¹⁵ Unga awuri iwu uner ukugōng ra asu Uteijee. Awu ufang unga asi ihwaa adē nu

abin aka atsu afīrhā, awuri itsuke unga
Ipfu Isarsatangge ri imarn̄ga.

¹⁶ Anera arherh̄e ru Uisrairha unga
awuri idzipa umb̄o azī ru Uteijee
Unummb̄o.

¹⁷ Unga awuri inggbaashia azī ru
Uteijee ha, ri ijee ipfu ru nyaki iyi Uirhiya,
awuri itsu am̄en atei adzipa awe nggu
angw̄emb̄o na adzipa abi iker itsi umb̄o
ad̄asi itsoi abika arhurhika na atsu anera
agbish̄i isiseimb̄o nggu Uteijee.>>

¹⁸ Uzakariya arhusu ipfu itser-Num hā
aḡe, <<Umum ikorhu uguse ni ihw̄eng rimi
hā? Umumwi iki ik̄omum, nu im̄ek
uts̄emum iye iki irh̄eirh̄e.>>

¹⁹ Ipfu itser-Num hā iḡor unga iḡe,
<<Awu umum Ujibrairhu. Umum id̄ēē ra
asu Unum, awu unga adena umum ība
irherha arherhe nggu ungo ni id̄eyiwa
ungo isarhe iyiki ize iyer̄e.

²⁰ Ungo uc̄er̄e, unu ukutata usi id̄ēē
urherhungo arherhe ut̄eku unumkpi
ak̄er̄e ha aka ikorhe, ubinkutsu ungo ush̄io
ru imangmang ru irh̄em arherhamum,
arherha ha awuri iweke ri ivangȳe ngge
iki im̄e ngge iwe.>>

²¹ Ri ivang hā, anera aka ad̄ēē ad̄zeu
Uzakariya ad̄zeid̄zeu ri idid̄ār̄hānga ri
Iya-Num.

²² Unga aka adzeka, unga af̄or irherha
arherhe adaka nggu umb̄o. Umb̄o adiki
ihwihw̄eng aḡe anyāā irhi ri Iya-Num,
ubinkutsu unga akpurha akū aboka
akorhu utsara na af̄or irhirherhe adaka.

²³ Ivang itsernga iki imaa, unga abvui
azīā ri iya.

²⁴ Inum hā iki imaa, uts̄enga
Uarhisabatu adzur anaa, af̄ēē at̄ōō asēi ri
iya, anera asi ihw̄engmb̄o.

²⁵ Uarhisabatu aḡe, <<Uteijee akorhuwa
umum rimi. Ri inumȳe unga aka
amutuwa umum na atsūwā atsak ru
umum ra asu anera!>>

As̄m imar Uyesu

²⁶ Anaa Uarhisabatu awu ru uf̄ē uwu
ut̄ōī, Unum adene ipfu itser-Num
Ujibrairhu izī uteu Unazarat ra abī
Ugarhirhi.

²⁷ Azī ru unakugbīrhī anasi ihw̄engnga
ukutsa aka awu ukarh unerwi aka agburh

Uyusuf, unang Udauda. Itsok unakugbīrhī
hā igburh Umaryamu.

²⁸ Ipfu itser-Num hā izī iḡor unga iḡe,
<<Umum ighwe ungo unamata ukuḡong,
Uteijee awu nggu ungo.>>

²⁹ Am̄en Umaryamu agū ighong
akarhār̄hā ru urh̄em ighwe ha, na
akaiferhk̄o uḡe awu use ighwea iwe rimi.

³⁰ B̄or ipfu itser-Num hā iḡor unga iḡe,
<<A Umaryamu, niba ugūa iwei. Unum
unga amutuwa ungo.

³¹ Ungo uwuri ik̄ō anaa umar ungw̄ē, nu
utar itsoknga igburh Uyesu.

³² Unga awuri iwu ukuḡong na awuri
iyisa unga Ungw̄ē Nggaa Uwuku Uḡong.
Unum Uteijee awuri idzowuka unga
anang isei iyer̄he utenga Udauda,

³³ nu unga awuri iwu uyer̄he iya
Uyakubu ugbagbaa, iyer̄hanga isi
īmaangge.>>

³⁴ Umaryamu arhusu ipfu itser-Num hā
aḡe, <<If̄erha ha ikorhi iguse ni iwe?
Umum uwi inasi ihw̄eng ukutsa.>>

³⁵ Ipfu itser-Num hā iḡor iḡe, <<Ipfu
Isarsatangge iwuri icipuwa ru ungo, nu
ijee iyi Nggaa Uwuku Uḡong itsira
uzirh̄zīnga nu ungo. Ngge itsú usarkasar
ungw̄ē hā ungo uku imar awuri iyisa unga
Ungw̄ē Unum.

³⁶ Nggaȳe unapumbi Uarhisabatu awu
ra anaa uw̄ekutsa af̄ēē ut̄ōī nggu
ik̄ōnernga, umb̄o iki iyisa unga ukpirh.

³⁷ Ubin usi īnangk̄o Unum.>>

³⁸ Umaryamu aḡe, <<Umum iwu ugār̄hū
Uteijee. Uneke if̄erha ha iwe ru umum ru
nyaka ungo uku uḡor.>> M̄oc̄e ipfu
itser-Num hā ib̄orukungge unga.

Umaryamu azī iyepu Uarhisabatu

³⁹ Ivang hā Umaryamu asok iki ifefetem
azīā ri igū abī Uyahudiya.

⁴⁰ Unga atsī ri iya Uzakariya na aghwe
Uarhisabatu.

⁴¹ Uarhisabatu aka agū ighwe
Umaryamu, irheng ungw̄ē iso iniir ra
ananga. Uarhisabatu awu nggu Ipfu
Isarsatangge.

⁴² Unga atsu ivum aḡe, <<Ungo uwe ru
idorh ru akat̄erh, nu idorh iwe nggu
ungw̄ēwi ungo iki imar!

43 Awu use utsu umum ikpo umata rimi, uyisa Uteijeemum asok aba ru umum?

44 Ivangye umum iki igũ irhak ighwengo ra atomum, irheng ungwẽ ra anaamum iso idẽẽ anggõm.

45 Idorh iwe nggu unga, aka awe ru imangmang age arherhu Utejee aka arherhe nggu unga awuri itsuafērke.>>

Ubom Umaryamu

46 Umaryamu age, <<Ipsumum ikpoi Utejee ha,

47 nu ipsumum igõmanggõm

Unum aka awu uwuku ufõrh umum,

48 unga aka ayita umum

utsũwũ ugãrhãnga!

Utirhi icere undana kishoo awuri iyisa umum uner idorh,

49 ubinkutsu Uner Igõng hã aka akorhe abin akagõng ru umum.

Itsoknga isarsatake.

50 Atorhnga atẽrhã ru undana kishoo, ra abika agũ iwei unga.

51 Unga aka akũ aboknga akorhi iferhe iyiki igõng.

Unga aka asituwe abi aberi itsi ri iferhkõmbõ.

52 Unga aka acipuwe ayerhe ra anang iseimbõ,

na aberuwe abika arherhi itsi afafã.

53 Unga aka atsu abi imerh ashuurbõ nggu abin aka aze, na adene abi ubin nggu abok akatãrhã.

54 Unga aka ayikuwe ugãrhãnga Uisairha, na acorhuwe

55 Uibrahim nu anangnga ugbagbaa, ru nyaka unga aka arherhe nggu atokamẽn.>>

56 Umaryamu ase nggu Uarhisabatu ayoka afẽẽ ataar na adõrha abvui azĩ ri iya.

Imar Uyohana Uner Ubõtisima

57 Ivang Uarhisabatu aka imar, unga amar uwẽkutsa.

58 Andakanga nu abi iyambõ agũ uge Utejee acorhuwe unga akarhãrhã, umbõ agõm anggõm nggu unga.

59 Ru unum ukpu utõrõk umbõ aka aba isorhuwe ungwẽẽ, na abee itare itsok utenga ru unga uge Uzakariya,

60 bõr uyisa age, <<Ĩĩ! Awuri iyisi itsoknga Uyohana.>>

61 Umbõ agõr unga age, <<Umbi ashimbi nu unera ru ikarmbi aka awe ru itsok ikere ha.>>

62 Mõce umbõ akũ abok akorhu utsara nu utesa abee ihweng utesa awuri itar itsok ungwẽẽ igburh ungaa.

63 Unga arhusa umbõ adzowe ubin itseng, nu anera kishoo adzeidzeu unga aka atseng, <<Itsoka igburh Uyohana.>>

64 Kanying angwĩnga ayanga urhemnga ugarhe nu unga atirhunga arherhe na akpoi Unum.

65 Iwei ifer umbõ, ikẽi umbõ atsĩmbõ irherha arherhe ha amaa inanga kishoo ra abĩ ampfũwã Uyahudiya.

66 Uben unera aka igũ arherhe ha, unga akaiferhkõ na arhusa age, <<Ungwẽwi awuri iwe agusenga?>> Ubinkutsu ubok Utejee uwe nggu unga.

Ubom Uzakariya

67 Ute ungwẽ hã Uzakariya awu nggu Ipfu Isarsatangge na asõm Arherhu-Num age,

68 <<Umen ikpoi Utejee, Unum uwu Uisairha! Ubinkutsu unga aka iba ibvure anernga.

69 Unga aka aberunga utsom ififõrh ru umen ri iya ugãrhãnga Udauda,

70 ru nyaka unga aka arherhe ra angwĩ asarkasar abika asõm Arherhu-Numnga ishaisha.

71 Afõrh umen ru ubok anggamtsakmen, nu kishoo abika akpẽna umen.

72 Adeyiwe atorhnga ra atokamen na ayitu usarkasar ibibemuwenga.

73 Uyirhkpi unga aka ayirhe utemen Uibrahim,

74 unga aka ifõrh umen ru ubok anggamtsakmen, na atsu umen isi igũmen iwei itõ itsernga,

75 ri isisar nu irhirhika ra asunga ri inummen kishoo.

76 <<Ungo ungwẽmum, awuri iyisa ungo uner uwuku usõm Arherhu-Num uwu Nggaa Uwuku Ugõng.

Ubinkutsu ungo uwuri igbaashia uzĩ ugbishuwe utsĩndĩ Utejee, unga adõrha aba.

77 Ungo uwuri idzowe anernga ihwihweng
ififorh
ri itsūwe arhimmbɔ.

78 Ubinkutsu atorh Unum aka adzaa
umɛn,
unga atsu irhirhang ishaa unum
iwuri idzeka afā iba ru umɛn,

79 izī irhange abika awe ru uzī
nu abika awe ru uzirhzi akpe,
na adarh umɛn izārha nu utsīndī uwuku
udɔr.>>

80 Uyohana aseng aba awu akerketawɔ
ri ipfu, na aseisa arhum utseku unumkpi
unga aka adzek ra asu abi Uisairha.

2

Imar Uyesu (Umat 1.18-25)

1 Ri inum hā Ukaisar Uaugustu atsu
umbɔ avarhi irhe anera ra abī Uroma ru
upfunga.

2 Uvarhe ukpu inggbaashia nukpɔ ri
ivang Ukiriniyu aka awu ugomna ra abī
Usuriya.

3 Anera kishoo asok azīmbɔ iteumbɔ nu
umbɔ atseng umbɔ.

4 Nggee Uyusuf iganga adzeku uteu
Unazarat ru Ugarhirhi azī Uyahudiya,
azīā Ubaitarhami uteu Udauda, ubinkutsu
unga awu unang Udauda.

5 Unga azī umɔ umbɔ atseng unga nggu
Umaryamu, ukarhnga aka awu ra anaa.

6 Ivangye umbɔ aka awu umɔ, ivang
iyiki imar ungwē iwengge.

7 Unga amar ukā ungwēnga, uwēkutsa.
Unga aberh unga ra atorho na angwēwe
unga ru ukhukhɔ, ubinkutsu umbɔ asi
ikpombɔ ubā anang inū.

Abi idzeu nu ipfu itser-Num

8 Ra abī hā abi idzeu rabɔ ri idεε iyɔ,
anu idzeu idɔimbɔ ru untsuuka.

9 Ipfu itser Uteijee akapeeng ru umbɔ,
ikpikpoi Uteijee irhange umbɔ, iwei ifer
umbɔ.

10 Bɔr ipfu itser-Num hā igɔr umbɔ igε,
<<Niba agūmbi iwei. Umum ikūwā umbi
isarhe iyiki izeye iki ikowe anera kishoo
anggom akarhārha.

11 Irherε ru uteu Udauda aka amarambɔ
uwuku uforh umbi, unga awu Ukiristo
Uteijee.

12 Utsar ukpirε, umbi awuri inyāmbi
irheng ungwē iki iberh ra atorho na
angwēwe unga ru ukhukhɔ.>>

13 Kanying ikpui ipfu itser-Num irheirhe,
ngge aka apeng nggu ipfu itser-Num hā
akpoi Unum na agɔr agε,

14 <<Akpoi Unum afafā ra afā,
nu ididɔr ru upfung iwe nggu abirabe
Unum aka amutuwe umbɔ.>>

15 Ivang ikpui ipfu itser-Num hā iki ibɔre
umbɔ ni ifūngge ra afā, abi idzeu ha agɔr
adokambɔ agε, <<Umɛn izīmen
Ubaitarhami izī inyāni ubinkpi uku
ukorhe Uteijee aka adēyiwa ukpɔ ru
umɛn.>>

16 Nggee umbɔ asok ififitem azīmbɔ azī
anyā Umaryamu nggu Uyusuf, nu irheng
ungwē iki inū ru ukhukhɔ.

17 Umbɔ aka anyā unga, umbɔ asome
anera ubinkpi umbɔ aka adēyiwe umbɔ ri
itsi ungwē hā,

18 nu kishoo abika agū adzeidzeu ru
ubinkpi abika idzeu idɔi ha aka arherhe
nggu umbɔ.

19 Bɔr Umaryamu angwē iferha ha
kishoo na akaiferhkɔ ake ra amēnnga.

20 Abi idzeu ha abvui azī na akpoi Unum
ra abina kishoo umbɔ aka agū na anyā,
awu ru nyaka umbɔ aka adēyiwe umbɔ.

Adzowe Uyesu ri Iya-Num

21 Unum ukpu utɔrɔk uku uba uwe,
ivang umbɔ iki isorhuwe unga usorhe,
umbɔ atar itsoka igburh Uyesu, itsok iki
ipfu itser-Num hā iki irherhe umbɔ
adɔrha akɔ ananga.*

22 Ivang iyiki isorhuwe inyāwā iki iba
itsuifer, ru nyaka ngge iki iwe ru Íkpem
Umusa, Uyusuf nggu Umaryamu akūna
unga azīmbɔ Urusharhima umbɔ adzowe
irheng ungwē ru Uteijee,

23 ru nyaka umbɔ aka atseng ri Íkpem
Uteijee ugε, <<Uben ukā ungwē uwuku
utsa, awuri itsū unga awu uwu Uteijee.>>†

* 2:21 Àka anyā ikei: Urha 12.3; Irh 1.31. † 2:23 Àka anyā ikei: Idzi 13.2,12. ‡ 2:24 Àka anyā ikei: Urha 12.8.

²⁴ Ikɛi na adzowe idɛm-Num, ru nyaka ngge iki iwe ri Íkpem Uteijee, <<Anurhɛu iya avaa, use angwɛ anurhɛu avaa.>>‡

²⁵ Ri ivang hã unera nuwɔ ru Urusharhima itsoka igburh Usimiyon. Awu uner uwuku urhika, agũ iwei Unum na adzɛu abee inyã ififɔrh Uisrairha, awu nggu Ipfu Isarsatangge ri itsinga.

²⁶ Ipfu Isarsatangge iki isɔmukũngge unga igɛ, unga asi íkpea utseku unga aka inyã Ukiristo uwu Uteijee.

²⁷ Ipfu-Num ikũna unga izĩngge ru ufɔm Iya-Num. Ivang utesa nggu uyisa Uyesu aka akũna unga aba nu umbɔ akorhuwe ubinkpi agbeyambɔ aka agɔr ri Íkpem Umuta,

²⁸ Usimiyon ayei unga ra aboka na akpoi Unum agɛ,

²⁹ <<A Uteijee uner ijee kishoo, ru nyaka ungo uku urherhe, uneke ugãrhãngo azĩ uku utɔɔ icɛ, ru nyaka ungo uku ubemuwe.

³⁰ Ubinkutsu asumum anyãke ififɔrhngo,

³¹ iyiriye ungo uku ugbisha ra asu anera kishoo,

³² irhirhang irhang idɛyiwe atsen abi Uyahuda, nu ikpikpoi ra anerngo abi Uisrairha.>>

³³ Uyisa nu utesa adzeidzeu ubinkpi Usimiyon aka arherhe ri itsinga.

³⁴ Mɔcɛ Usimiyon atsuke idorh ru umbɔ na agɔr Umaryamu, uysisunga agɛ, <<Ungwɛ uwurɛ, unga awuri ikũ igbigba nu isisok anera arherhe ri Uisrairha, na awuri iwu utsar ukpuku ukpukpɛ.

³⁵ Ngge itsú iferhkɔ amɛn anera arherhe iwuri idzekangge ra awiya. Ikɛi ungo uwuri igũo ighong ru nyaki ikon iki itar ikpuingo.>>

³⁶ Umɔ ikɛi utsɛrh uwuku usɔm Arherhu-Num Uhanatu, unapa Ufanuyirha unang Uasher. Aka akɔɔ akarhãrhã, apfuna aseɪ nggu utsaka imɛka utɔɔva nu utsaka ashia.

³⁷ Mɔcɛ unga awu utsɛrhãpfu ri imɛka isoka utɔrɔk nu imɛka inaa. Unga asi isoka ri Iya-Num, nu utsuu na atenum akpurha adɛɛ ikpem igha ubin na adzowe igɔng nu ifɛn-Num.

³⁸ Asok abanga ru umbɔ ri ivang hã, unga atar uwɛɛ ru Unum, na arherha arherhe ri itsi ungwɛ hã nggu kishoo abika adzɛu unum ukpuku ufɔrh Urusharhima.

³⁹ Umbɔ aka amaa abina kishoo aki Íkpem Uteijee, umbɔ apfuri azĩmbɔ utepumbɔ Unazarat ru Ugarhirhi.

⁴⁰ Ungwɛɛ aseng na aker, na awu nggu itsoi, nu imimutu Unum iwe nggu unga.

Ungwɛ hã Uyesu ri Iya-Num

⁴¹ Ubɛn amɛka utesa nggu uyisa aka isaka azĩ Irhowa Iyiki Igar Utɔng ru Urusharhima.

⁴² Unga aka awu imɛka usɔkdũmɛn umbɔ akũna unga azĩmbɔ irhowa ha ru nyaka agbeyambɔ.

⁴³ Irhowa ha iki imaa, umbɔ apfuri azĩmbɔ usoi, ungwɛ hã Uyesu adɛɛ unga ra andzing ru Urusharhima, utesa nu uyisa amɔrmɔ.

⁴⁴ Akaiferhkɔ agɛ awu nggu umbɔ, na azɛrhã amaambɔ unuma unying. Na atirhi irhisa unga ra abimbɔ nu awɛrhambɔ.

⁴⁵ Umbɔ aka asi inyãmbɔ unga, umbɔ abvui azĩmbɔ Urusharhima anumɔ irhisa unga.

⁴⁶ Amaambɔ inuma itaar na adɔrha anyã unga ru ufɔm Iya-Num, aseɪ nggu abika amesuwe, anu igosha umbɔ na anu irhusa umbɔ arherhe.

⁴⁷ Ubɛn unera aka igũ unga akpurha adzeidzeu ri ihwihwɛngnga nu idzipa arherhanga.

⁴⁸ Ivang utesa nggu uyisa aka anyã unga, umbɔ agũ idzeu akarhãrhã. Uyisa agɔr unga agɛ, <<A ungwɛmum, awu use utsu ungo ukorhuwa umɛn rimi? Unyã utɛngo nggu umum iki isham asumɛn ibeea ungo, ikɛi amɛnmɛn aghong akarhãrhã umɛn iki isi inyãmɛn ungo.>>

⁴⁹ Unga arhusa umbɔ agɛ, <<Awu use utsu umbi abeea umum? Umbi asi ihwɛngmbi agɛ awu ufang umum iki iwe ri iya Utɛmum?>>

⁵⁰ Bɔr umbɔ asi ihwɛngmbɔ ubinkpi unga aka arherhe nggu umbɔ.

⁵¹ Mɔcɛ unga adɔsa umbɔ, umbɔ azĩmbɔ Unazarat na agũna umbɔ. Bɔr uysisunga angwɛ arherha ha kishoo ra amɛnnga.

⁵² Uyesu aseng nggu itsoi, nu iker iyor, na akpo izama ra anang Unum nu anera.

3

Uyohana Uner Ub̄otisima

agbishu uts̄indĩ

(Umat 3.1-12; Umar 1.1-8; Uyoh 1.19-28)

¹ Ri imeka iyi usoka ni imeka it̄s̄ iyi iyerhe Ukaisar Utibariya, Ubuntu Ubirhatu awu ugomna Uyahudiya. Uhiridu at̄ itser iyerhe Ugarhirhi, ungw̄emb̄ Ufirhibu unga agha iyerhe Uiturhiya nu Utarakunita, nu Urhisaniya at̄ itser iyerhe Uabirhene.

² Ri ivang h̄a umb̄o Uhanana nggu Ukayafa aka awu Ukuḡong Uwuku Udzowe Id̄em-Num. Arherhu-Num aba ru Uyohana ungw̄ Uzakariya ra arhum.

³ Nggee Uyohana aba, asorhuwe ub̄otisima ru Az̄ē Urdun na adzowe isarhe iyi idzidzipa iyiki its̄uwe arhim.

⁴ Ru nyaka ngge iki itseng ru ubvur uner uwuku us̄om Arherhu-Num Uishaya iḡe, <<Urh̄em uner ud̄w̄a ra arhum uḡe, <Àka agbisha anang Uteijee,

àka agbisha ats̄ind̄inga uku urhirhiki.

⁵ Awuri itsu ab̄i at̄oke ub̄en iz̄erh̄i, na asim if̄urh̄a ni iḡu asituwe, awuri ivii ats̄ind̄i akika anȳsha awe uku urhirhiki.

Na agbisha ats̄ind̄i akika arhurhuta ake aghw̄orhe.

⁶ Nu anera kishoo awuri inȳamb̄o ifif̄orh Unum.> >>*

⁷ Uyohana aḡor anera kishoo aka ak̄ong aba ru unga asorhuwe umb̄o ub̄otisima aḡe, <<Umbi angw̄e ibvui! Ungaa ad̄eyiwa umbi it̄i av̄om Unum aka iba unuma?

⁸ Àka at̄ it̄serȳe iki id̄eyiwe idzidzipambi. Àka aneke iḡor ra am̄enmbi aḡe, <Uibrahim unga awu ut̄em̄en.> Ubinkutsu, umum id̄eyiwa umbi Unum awea ri ijee unga aka itsu atarh ak̄er̄e ake awe aw̄ekaci ru Uibrahim.

⁹ Ic̄er̄e angḡai iki id̄ēngge ra an̄unang acucii, ub̄en ucucii uku usi ighw̄er umgb̄o ikp̄urh̄a iyiki ize umb̄o awuri iḡber umgb̄o atsuku urha.>>

¹⁰ Ikik̄onga kishoo irhusa unga iḡe, <<Ude um̄en ikorhi uguse?>>

* 3:6 Àka anȳa ikei: Uish 40.3-5.

¹¹ Uyohana aḡor umb̄o aḡe, <<Unera aka awu ra atorho avaa, unga agaar unying adzowe und̄okanga aka ashia, nu uwuruwi aka awu ru ubingha, akorhe rimi h̄a.>>

¹² Abika aȳesu ikirbi ab̄i, aba umb̄o isorhu ub̄otisima arhusa unga ikei aḡe, <<A uner imesa, um̄en igam̄en ikorhu ugusem̄en?>>

¹³ Unga aḡor umb̄o aḡe, <<Niba aȳei agarmbi ubinkpi umb̄o aka atsuka umbi.>>

¹⁴ Um̄o abi iwa arhusa unga aḡe, <<Um̄en igam̄en ikorhu ugusem̄en?>>

Unga aḡor umb̄o aḡe, <<Niba avurmbi uhw̄ek, niba aḡberangw̄i atsukukumbi anera, àka ashur nggu uḡbetambi.>>

¹⁵ Anera aka afosi ibiba Ukiristo, arhusa ad̄okamb̄o aḡe, <<Awu Uyohana unga Ukiristo ha?>>

¹⁶ Uyohana aḡor umb̄o kishoo aḡe, <<Umun isorhuwa umbi ub̄otisima nggu am̄ē, b̄or uw̄o ruw̄o abar̄o, awuri ijee ananga umum. Abadaknga umum isi id̄ēē inggarhuk̄u arhisa. Unga awuri isorhuwa umbi ub̄otisima nggu Ip̄fu Isarsatangge nu urha.

¹⁷ Utak ukpuku ut̄seku itsemnga uwu ru uboknga. Awuri it̄seki ish̄aa itsemnga it̄et̄enangge az̄i atsuku ungbanga, na akp̄iwe uhw̄enga ru urhakpi uku usi irhimkp̄o.>>

¹⁸ Nu irh̄em iȳo irh̄eirh̄e Uyohana aka ak̄u adam anera na adzowe Isarhe Iyiki Ize ra anera.

¹⁹ Uyohana at̄serhu uyerhe Uhiridu, ri itsi Uhirudiya ut̄serha ungw̄emb̄o, nu kishoo am̄en akat̄arh̄a ak̄o Uhiridu aka akorhe.

²⁰ Uhiridu ash̄oi arherhe ak̄o atoma ikei, agbange Uyohana Uner Ub̄otisima ru ugborz̄i.

Ub̄otisima Uyesu

(Umat 3.13-17; Umar 1.9-11)

²¹ Ivangȳe anera kishoo aka asorhu ub̄otisima, Uyesu asorhunga iganga. Unga aka ad̄ēē if̄en-Num, af̄a adiki iyanga,

²² Ip̄fu Isarsatangge ru nyaku unurh̄eu icipuwa ni itsinga, urh̄em udzeka af̄a uḡor uḡe, <<Ungo uwu Ungw̄emum uwuruwi

umum iki ibema. Nggu ungo umum
igũiben.>>

Atoku Uyesu
(Umat 1.1-17)

²³ Ivangye Uyesu aka ayoka imeka isoka
itaar, unga aka atirhi itsernga. Anera
akaiferhko unga awu ungwẽ Uyusuf
ungwẽ Uherhi,

²⁴ Uherhi ungwẽ Umatat, Umatat ungwẽ
Urhawi,
Urhawi ungwẽ Umarhki, Umarhki
ungwẽ Uyanna,
Uyanna ungwẽ Uyusuf,

²⁵ Uyusuf ungwẽ Umatatiya,
Umatatiya ungwẽ Uamos, Uamos ungwẽ
Unahum,
Unahum ungwẽ Uhasrhi, Uhasrhi
ungwẽ Unajaya,

²⁶ Unajaya ungwẽ Umaata, Umaata
ungwẽ Umatatiya,
Umatatiya ungwẽ Ushimeya, Ushimeya
ungwẽ Ujosek,
Ujosek ungwẽ Ujoda,

²⁷ Ujoda ungwẽ Ujowanan,
Ujowanan ungwẽ Uresa, Uresa ungwẽ
Uzerubaberh,
Uzerubaberh ungwẽ Ushayarhtiyerh,
Ushayarhtiyerh ungwẽ Uniri,

²⁸ Uniri ungwẽ Umarhki, Umarhki
ungwẽ Uaddi,
Uaddi ungwẽ Ukosama, Ukosama
ungwẽ Uerhmadama,
Uerhmadama ungwẽ Uer,

²⁹ Uer ungwẽ Ujoshuwa,
Ujoshuwa ungwẽ Uerhiyeza, Uerhiyeza
ungwẽ Ujorima,
Ujorima ungwẽ Umatat, Umatat ungwẽ
Urhawi,

³⁰ Urhawi ungwẽ Usiman, Usiman
ungwẽ Uyahuda,
Uyahuda ungwẽ Uyusuf, Uyusuf ungwẽ
Uyonam,

Uyonam ungwẽ Uerhiyakim,
³¹ Uerhiyakim ungwẽ Umerheya,
Umerheya ungwẽ Umena, Umena
ungwẽ Umattata,
Umattata ungwẽ Unatan, Unatan ungwẽ
Udauda,

³² Udauda ungwẽ Ujesse, Ujesse ungwẽ
Uobida,
Uobida ungwẽ Ubo'aza, Ubo'aza ungwẽ
Usarhmon,

Usarhmon ungwẽ Unashon,
³³ Unashon ungwẽ Uamminadab,
Uamminadab ungwẽ Uaram, Uaram
ungwẽ Uhezuron,
Uhezuron ungwẽ Ufereza, Ufereza
ungwẽ Uyahuda,

³⁴ Uyahuda ungwẽ Uyakubu, Uyakubu
ungwẽ Uishaku,
Uishaku ungwẽ Uibrahim, Uibrahim
ungwẽ Utera,

Utera ungwẽ Unahor,
³⁵ Unahor ungwẽ Userug,
Userug ungwẽ Ureyu, Ureyu ungwẽ
Uferheg,
Uferheg ungwẽ Ueber, Ueber ungwẽ
Usherha,

³⁶ Usherha ungwẽ Ukenan, Ukenan
ungwẽ Uarfakshad,
Uarfakshad ungwẽ Ushem, Ushem
ungwẽ Unuhu,
Unuhu ungwẽ Urhamek,

³⁷ Urhamek ungwẽ Umetuserha,
Umetuserha ungwẽ Uenok, Uenok
ungwẽ Uyared,
Uyared ungwẽ Umaharharherh,

Umaharharherh ungwẽ Ukenan,
³⁸ Ukenan ungwẽ Uenosh, Uenosh
ungwẽ Uset,
Uset ungwẽ Uadamu, Uadamu ungwẽ
Unum.

4

Aviru Uyesu
(Umat 4.1-11; Umar 1.12-13)

¹ Uyesu awu nggu Ipfu-Num, adzeku Azẽ
Urdun, Ipfu ikũna unga izĩngge ra arhum.

² Umõ unga amaa inuma isoka inaa
Undenggũ adeya unga. Ri inum hã unga
asi ighaa ubingha. Inum hã iki imaa,
imerh ifer unga.

³ Undenggũ agor unga age, <<Ungo uba
uwu Ungwẽ Unum, ugor utarh ukpirẽ ukpõ
uwu ubingha.>>

* 4:4 Àka anyã ikei: Iva 8.3.

⁴ Uyesu agər unga age, <<Itseng Arherhu-Num igər igε, <Asi iwea ubingha ukpekũ itsu unera abεk.>*>>

⁵ Undenggũ akũna unga afũã ra anang afafã na adeyiwe unga kanying iyerhu upfung kishoo.

⁶ Mōce unga agər unga age, <<Umum iwuri idzaamum ungo ijee ra abĩã kishoo ni idzaa ungo ikpikpoingge, ubinkutsu aka adzaa ru umum, nu umum idēē indzowukũ uben unera umum iki ibee.

⁷ Nggee ungo uba udzaango umum igong, ukpō uwuri iwu ukpungo kishoo.>>

⁸ Uyesu age, <<Itseng Arherhu-Num igorngge uge, <Udzowe igong ru Uteijee Unumngo nu uwu ugārḥānga ukpekũ.> †>>

⁹ Undenggũ akũna unga aziã Urusharhima, na atsu unga adēē ra afafã ni itsi uvi Iya-Num, na agər unga age, <<Ungo uba uwu Ungwē Unum, upur ucipa ru nggeε,

¹⁰ ubinkutsu itseng igər igε, <<Unga awuri itsu ípfu itsernga ngge ingwēdzēn ni ikaa ungo,

¹¹ ngge iwuri ikpōm ungo ra afafã ra abokngge, utsur ungo ukwērō undaidakngo nu utarh.> ‡>>

¹² Uyesu agər unga age, <<Itseng Arherhu-Num igər uge, <Ungo niba ivirungo Uteijee Unumngo.> §>>

¹³ Ivangyε Undenggũ aka amaa ideya unga kishoo, unga nekuka unga utsεku ivang iyikise.

Akpēmbō Uyesu ru Unazarat (Umat 13.53-58; Umar 6.1-6)

¹⁴ Mōce Uyesu abvui aziã abĩ Ugarhirhi ri ijee Ipfu-Num, isarhe ri itsinga itērḥã imaangge abĩã kishoo.

¹⁵ Unga amesuwe ra abã ifen-Nummbō, nu uben unera akpoi unga.

¹⁶ Unga aziã Unazarat, ra anangke umbō aka akpōm unga, ru unum ukpuku uwosha unga azĩ atsĩã ru ubã ifen-Num, ru nyaka unga aka abayi. Unga asok adēē abee ivarhu uvarhe.

¹⁷ Umbō adzowe ubvur uku ufeta uwu uner uwuku usōm Arherhu-Num Uishaya, unga aka ayanga, unga akpo anangke iki itseng igε,

¹⁸ <<Ipfu Uteijee iwu nggu umum, ubinkutsu unga aka adzukuwa umum atsei akika adzowe Isarhe Iyiki Ize ra atsũwã.

Unga aka adena umum idũwã itsũwe abirabε umbō aka abow ru ugborzĩ ni iyanguwe asu abi ibvuta ni ifōne abika ahwa ayetnum.

¹⁹ Izĩ idũwã imεk umatu Uteijee.>>*

²⁰ Mōce unga afetu ubvura, adzowuka umgbō ru uner itsera ru ubã ifen-Num hã na aseisa. Asumbō kishoo ru ubã ifen-Num hã awing arhi unga.

²¹ Nu unga atirhi agər umbō age, <<Irherε Arherhu-Num akεε atsuafērke ri igigũmbi.>>

²² Kishoo arherhe iki ize ri itsinga na adzeidzeu irḥem iyiki ize iyiriyε iki idzeka ra angwĩnga. Umbō arhusa age, <<Asi iwea ungwē Uyusuf nuwi?>>

²³ Uyesu agər umbō age, <<Idzidzerhe umbi awuri idzaambi umum unyaka arherhe age, <Unera agōu ukerhuwe itsikamngo! Umbi ikei awuri igōrmbi umum uge, ukorhe nggimi ru utepungo ubinkpi umen iki igũ uge ungo ukorhe ru Ukafanahum.> >>

²⁴ <<Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, uner uwuku usōm Arherhu-Num asi isaka ikpoa imor ru utepunga.

²⁵ Umum isōma umbi idzidzerhe, atsērḥāpfu awu arherhe ru Uisrairha ri ivang uner uwuku usōm Arherhu-Num Uirhiya, inai iki isi idoingge imεka itaar nu utenga rimōō imerh akarḥārḥã imaangge abĩã.

²⁶ Rimi hã asi idene Uirhiya aziã ru unyinga umbō na adene unga azĩ ru utsērḥāpfu ru Uzarefat ra abĩ Usidon.

²⁷ Ikei ru Uisrairha abi ingbim awu arherhe ri ivang uner uwuku usōm Arherhu-Num Uerhisha, rimi hã unera asi ikerhunga, Una'aman ukpekũ, utsa Usuriya.>>

† 4:8 Àka anyã ikei: Iva 6.13. ‡ 4:11 Àka anyã ikei: Amb 91.11,12. § 4:12 Àka anyã ikei: Iva 6.16. * 4:19 Àka anyã ikei: Uish 61.1,2.

²⁸ Anera kishoo ru abã ifen-Num hã, amɛnmbɔ asoke umbɔ aka agũ rimi.

²⁹ Umbɔ asok agbĩrhã unga adzek ru utepa, na akũna unga azĩmbɔ ni ishi igũa, ra anangke utepa uku uwe, abee iyira unga agõrhã.

³⁰ Bɔr unga azẽrhã atɔng ra ateumbo azĩã udĩnga.

Uyesu awayiwe ipfu iyiki ibewe (Umar 1.21-28)

³¹ Mɔcɛ, unga azĩã Ukafanahum ru uteu ukpɔɔ ra abĩ Ugarhirhi, ru unum ukpuku uwosha amesuwe anera.

³² Umbɔ adzeidzeu nggu imesanga ubinkutsu isarhanga iwu nggu ijee.

³³ Ru abã ifen-Num hã uner uwɔɔ awe ru ipfu iyiki ibewe. Unga atsarhi irhaknga ikerketangge atsu ivum age,

³⁴ <<Iyee! Ungo ubee use nggu umɛn Uyesu uner Unazarat? Ungo uba itsĩme umɛn? Umum ihwɛng ungo uwu usarkasar uwu Unum!>>

³⁵ Uyesu atserha ngge age, <<Unukutata! Upfudzeka ru unga!>> Mɔcɛ ipfu iyiki ibewe ha ashupa unga atar ra ateumbo kishoo, ni inekungge unga, isi inayikungge unga.

³⁶ Anera kishoo adzeidzeu na agɔr adɔkambɔ age, <<Arherhake awu ikpũ akasong? Nggu iker nu ijee unga atsu ipfu iyiki ibewe ngge ipfudzeka!>>

³⁷ Isarhe ri itsinga itẽrhã imaangge ikãwã anang hã.

Arherhe anera Uyesu aka akerhuwe (Umat 8.14-17; Umar 1.29-34)

³⁸ Uyesu asoku ubã ifen-Num hã azĩã ri iya Usiman. Mɔcɛ uyisa utsɛrha Usiman iyora imani akarhãrhã, umbɔ arhusu Uyesu ama ayike unga.

³⁹ Nggee unga agbapfu akhapa ru unga na atserhi imani anii iyor, ngge idzengge ru unga. Unga asok kanying azĩã agashuka umbɔ amẽ aka ahwa.

⁴⁰ Ivang urhɛɛ uku uwe, anera akũ abi ikpũ irhãrhã aba ru Uyesu atsorha aboknga, anyinganying, akerhuwe umbɔ.

⁴¹ Ikei ipfu iyiki ibewe ha adzeka ra anera arherhe itsu ivum age, <<Ungo uwu Ungwẽ Unum!>> Bɔr unga atserha ngge, unga asi ibeenga ineke ngge idzipa

arherhe, ubinkutsu ngge ihwɛngngge unga aka awu Ukiristo.

⁴² Ukpe uku usar, Uyesu adzek azĩã anangke aka awu uku utata. Anera anu ibeea unga, umbɔ aka anyã unga, umbɔ abee iden unga utsur unga nekuka umbɔ.

⁴³ Bɔr unga age, <<Awu ufang umum idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Iyerhe Unum ri iteu iyɔɔ ikɛi, ngge itsu umbɔ adena umum ĩba.>>

⁴⁴ Nu unga adẽnga idzowe isarhe ra abã ifen-Num Uyahudiya.

5

Uyisa angwẽ imesa abi inggbaashia (Umat 4.18-22; Umar 1.16-20)

¹ Unuma nukpɔ Uyesu adẽẽ ni ifen ukau Ujanisarat, anera arherhe afĩ adzipa unga na akpeto ani igosha Arherhu-Num.

² Unga anyã akhukhɔɔ avaa aka adẽẽ ri ifen amẽ, abi udɛm aka aden, na adẽẽ isorh igbermbɔ.

³ Unga atsĩ ru ukhukhɔɔ uwu Usiman, na ashõrhã unga agɔpa atsĩ ukunjiir ru ukau ha. Umɔ unga ase i nu ukhukhɔɔ ha na amesuwe anera.

⁴ Unga aka amaa arherhe, unga agɔr Usiman, age, <<Àka atsĩ ra anang aka aghora na atsu igbermbi adzui.>>

⁵ Usiman agɔr unga age, <<A Uteiya, umɛn imaa utsuu itẽwã, isi idzurmɛn ubin. Bɔr ri igigɔrngo, umum itsukũ igber ha.>>

⁶ Umbɔ aka atsu igber ha, umbɔ adzui abɛrh arherhe ake atsu igbermbɔ itirhi ipupa.

⁷ Umbɔ akorhuwe utsara ra adɔkambɔ ru ukhukhɔɔmbɔ aba ayike umbɔ. Umbɔ aka aba atsu abɛrh ake atɔk akhukhɔɔmbɔ, akhukhɔɔ ha akpurha abee ididek.

⁸ Usiman Ubitru aka anyã rimi, unga agba ra atsurhuk Uyesu na age, <<A Uteijee, ugɔpa ru umum, umum iwu uner arhim!>>

⁹ Ubinkutsu unga nggu abirabe aka awu nggu unga kishoo adzeidzeu ra arherha abɛrh ha umbɔ aka adzui.

¹⁰ Awu umbɔ Uyaku nggu Uyohana, angwẽ Uzabadi, awɛrhi itser Usiman.

Mɔcɛ Uyesu agɔr Usiman, age, <<Niba ugũa iwei, utirhi icɛɛ ungo uwuri idzui anera.>>

11 Nggee umbɔ ayii akhukhɔɔmbɔ adzeka nu ubang ukau ha. Umbɔ aneke abinmbɔ kishoo na adɔsa unga.

*Uner irhārhi ingbim
(Umat 8.1-4; Umar 1.40-45)*

12 Ivang hã niyɔ Uyesu awu ru uteu ukpɔɔ, uner uwɔɔ aba awuri irhārhi ingbim. Unga aka anyã Uyesu, unga agba ra asunga na ashārha unga agɛ, <<A Uteijee, ungo uba ubemungo, ungo udɛɛ ukerhuwango umum.>>

13 Uyesu aberu uboknga abangu uner irhārhi ingbim hã, na agɛ, <<Umum ãbeemum, ukerhe!>> Kanying ingbimnga ikerhungge.

14 Mɔcɛ Uyesu avange unga agɛ, <<Niba udɛyikɔ unera, bɔr uzɪ udɛyiwe itsingo ra abika adzowe idɛm-Num, nu udzowe idɛm-Num iyiki ikikerhe Umusa aka atsuka umbi, ngge iwu utsara ra anera ugɛ ungo uku ukerhungo.>>

15 Bɔr rimi hã isarhanga itērha imaangge inanga, ngge itsú anera arherhe aba igũ unga na akpo ikikerhe ri irhārhambɔ.

16 Bɔr Uyesu aka isaka adzek ikiyikanga anu ifen-Num ra arhum.

*Uyesu akerhuwe irhārhi ishai iyor
(Umat 9.1-8; Umar 2.1-12)*

17 Unuma nukpɔ Uyesu adɛɛ imesuwe anera, abi Ufarisi nggu abika amesi Íkpem Umusa, adzek kishoo ri iteu iyiki ici iki iwe ru Ugarhirhi nu Uyahudiya nu Urusharhima, ase i umɔ. Ijee iyi Uteijee iwu nggu unga iyiki ikerhuwe abi irhārha.

18 Mɔcɛ abɔɔ atsã uner irhārhi ishai iyor nu ufar abee ikũna unga atsĩ ri iya azĩ angwẽwe unga ra asu Uyesu.

19 Ivangyɛ umbɔ aka asi ikpombɔ anang aka atsĩã, ubinkutsu anera arhɛmbɔ, umbɔ afũ ni itsi uvi ati uvi ha na acipuwe unga nu ufarnga ra asu Uyesu ra ateu anera.

20 Ivang Uyesu aka anyã imangmangmbɔ, unga agɛ, <<A uwee, aka atsũwãmbɔ arhimngo.>>

21 Abi Ufarisi na abika amesuwe Ikpem atirhi ikaiferhkɔ ra amɛnmbɔ agɛ, <<Awu ungaa nuwi arhenu Unum! Ungaa adɛɛ atsũwe arhim uba asi iwea Unum ikiyikanga?>>

22 Uyesu aka ahwɛnga iferhkɔmbɔ, unga arhusa umbɔ agɛ, <<Awu use utsu umbi anu ikaiferhkɔ rimi ra amɛnmbi?>>

23 Akasong asi ighongke irherhe, umum iki igɔr, <Àka atsũwãmbɔ arhimngo,> use igɔr igɛ, <Usiso uzērhi uzērha?>

24 Bɔr ngge itsú umbi ahwɛng ugɛ Ungwẽ-Ner awea ri ijee iyiki itsũwe arhim ru upfung.>> Mɔcɛ unga agɔr uner ishai iyor ha agɛ, <<Umum igɔr ungo, usisok, ufetu ufarngo uzĩ ri iya!>>

25 Kanying utsa ha abera asok ra asumbɔ, afetu ufarnga, akai izĩ ri iya na akpoi Unum.

26 Ubɛn unera adzeidzeu na akpoi Unum. Umbɔ awe nggu iwei na agɛ, <<Umɛn inyãmɛn abin idzeu irherɛ!>>

*Uyesu ayisu Urhawi
(Umat 9.9-13; Umar 2.13-17)*

27 Akɛɛ ha aka amaa, Uyesu adzek anyã uner uwuku uyei ikirbi abĩ itsoka igburh Urhawi ase i ra anang itsernga. Uyesu agɔr unga agɛ, <<Udɔsa umum!>>

28 Urhawi asok nekuka ubɛn ubin na adɔsa unga.

29 Mɔcɛ Urhawi azɛke Uyesu irhowa iyiki igɔng ri iyanga, arherhe abika ayɛsu ikirbi abĩ nu abɔɔ atɔk agha nggu umbɔ.

30 Bɔr abi Ufarisi nu abika amesuwe Ikpem Umusa aka awu ru ukpui agbeyambɔ akũ arherhe aba ra angwẽ imesa Uyesu agɛ, <<Awu use utsu umbi agha na ahwa nggu abika ayɛsu ikirbi abĩ nu abi arhim?>>

31 Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Asi iwea abika aker abee uner agɔu, bɔr abi irhārha.

32 Umum isi ãbamum iyisa abika arhurhika, bɔr umum ãba iyisa abi arhim umbɔ adzipa ra arhimmbɔ.>>

*Arhusu Uyesu arherhi
ikpem igha ubin
(Umat 9.14-17; Umar 2.18-22)*

33 Umbɔ agɔr unga agɛ, <<Angwẽ imesu Uyohana aka isaka akpemmbɔ igha ubin na afɛnmbɔ Unum, nu angwẽ imesa abi Ufarisi, bɔr abingo agha na ahwa.>>

34 Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi adɛɛ atsu awerhu uner utserh uwuku ufa

akpemmbɔ igha ubinghanga na awu nggu umbɔ?

³⁵ Ivanga niyɔ ibarɔ awuri inyangukumbɔ uner utserh uwuku ufa ru umbɔ, ivang ha niyɔ umbɔ aka ikpem igha ubin.>>

³⁶ Ikɛi asɔme umbɔ unyaka arherhe agɛ, <<Unera asi izharha atorho aka afa akū abipunga nu atorho akagbe. Unga aba akorhunga rimi, unga adakuwe atorho aka afa ha, nu atorho aka afa ha asi iweke ru nyaku akika akagbe ha.

³⁷ Asi itsumbɔ amē inebi aka afa ru ubāi uwuku ugbe. Ungo uba utsukɔ, ubāi uwuku ugbe ha ukpurhu uyar, amē inebi ha akpurha adzērḥā ra abī, ubāi hā uwuri iwu ibem.*

³⁸ Bɔr, awu ufang umbɔ atsu amē inebi aka afa ra ambāi aka afa!

³⁹ Unera asi ibemunga ihwa amē inebi aka afa, unga aba aka ahwaa akagbe. Awuri igɔr agɛ, <Akagbe azeke aka afa.> >>

6

Uteijee unum ukpuku uwosha (Umat 12.1-8; Umar 2.23-28)

¹ Unum ukpuku uwosha ukpɔɔ Uyesu azērḥā atɔng ri icang arhkama, angwē imesanga agbiu azang arhkama adzuka ra abokmbɔ, na atāi ishaanga.

² Abi Ufarisi abɔɔ arhusa agɛ, <<Awu use utsu umbi azharhuwe Ikpem unum ukpuku uwosha?>>

³ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi anasi ivarhumbi ubin Udauda aka akorhe ri ivangyɛ unga aka agū imerh nggu abi uzārḥānga?

⁴ Unga atsī ru Utsurha-Num, azī anyangu ubingha umbɔ anɛmuwe ru Unum, adiki ighigha nggu abi uzārḥānga. Ikpem iki igɔr igɛ abika adzowe idɛm-Num ukpekū umbɔ igha ubingha ha.>>*

⁵ Mɔcɛ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Ungwē-Ner unga awu Uteijee unum ukpuku uwosha.>>

Uner ubok ukpuku ushai (Umat 12.9-14; Umar 3.1-6)

* **5:37** Ambāi aki isaka akū abvur ijue asɔr ake. Nggu adaka nu urhɔka umbɔ aka ayanga na abope. Ambāi aka afa aki isaka ayanga ru ighwighwii amē inebi ha. Ambāi aka agbe aka ayanguke asi ibvui ayanguke ikei. * **6:4** Arherhake ri itsi Udauda akpo ake ru ubvur 1Usm 21.1-6. Akorhuke nu Udauda adɔrha atsim iyɛrhe. Ri ikpem abi Uyahuda, Udauda azharhuwe ake ru unum ukpuku uwosha.

⁶ Ru unum ukpuku uwosha ukpɔɔ unga atsī ru abā ifɛn-Num amesuwe anera, uner uwɔɔ umɔ ubok ughanga ushushai.

⁷ Abi Ufarisi nu abika amesuwe Ikpem arhi ubin umbɔ aka ikū atsu uvau ru Uyesu. Nggee umbɔ awing asumbɔ arhi unga use unga awuri ikerhuka ru unum ukpuku uwosha.

⁸ Bɔr Uyesu ahwɛnga ifɛrhkɔmbɔ, umɔ unga agɔr uner uwuku ushai ubok ha agɛ, <<Usisok uba udidēē ra asumɛn kishoo.>> Utsa ha asok aba adēē umɔ.

⁹ Mɔcɛ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Unum irhusa umbi, Ikpem iwu use ru unum ukpuku uwosha? Akorhi iyiki ize use iyiki ibewe? Afɔrhe urhɛ use atsīme umgbɔ?>>

¹⁰ Unga arhi adzipa umbɔ kishoo, na agɔr uner ushai ubok ha agɛ, <<Unɛmu ubokngo udzek!>> Unga ayɛrhu uboknga, ukpu udiki ikikerhe kishoo.

¹¹ Akɛɛ ha atsu umbɔ asoyi avɔm akarḥārḥā na atirhi arherhe nggu adɔkambɔ ubin umbɔ aka ikorhuwe Uyesu.

Uyesu atsū abi itsernga usɔkdūmɛn (Umat 10.1-4; Umar 3.13-19)

¹² Unum ukpɔɔ ri inum hā Uyesu azī afūā igū azī ifɛn-Num, amaa utsuu unum hā kishoo anu ifɛn-Num.

¹³ Ivangyɛ ukpe uku usar unga ayisa angwē imesanga aba ru unga, umɔ unga atsū usɔkdūmɛn, na ayisa umbɔ abi itsernga.

¹⁴ Usiman uwu ha unga aka atar unga agburh Ubitru, nu ungwēmbɔ Uandarawu, nu Uyaku, nu Uyohana, nu Ufirhibu, nu Ubatorhomi,

¹⁵ nu Umatiyu, nu Utoma, nu Uyaku ungwē Uharhfa, nu Usiman umbɔ iki iyisa Uzarhoti,

¹⁶ nu Uyahuda ungwē Uyaku, nu Uyahuda Uiskariyoti uwuku ugha adak.

Igūibɛn nggu atorh (Umat 5.1-12)

¹⁷ Unga acipuwa nggu umbɔ azī adēēmbɔ ri idɛɛ iyɔɔ. Arherha angwē imesanga akɔng umɔ, nu arherha anera

aka adzeka abī Uyahudiya nu Urusharhima, nu abəə aka adzeku ubang azē Utaya nu Usidon.

¹⁸ Umbə aka aba igosha unga, unga akerhuwe irhārḥāmbə. Abika agū uver nggu ípfu iyiki ibewe ikēi akerhumbə.

¹⁹ Anera kishoo akəka abee ibanga unga, ubinkutsu unga akerhuwe umbə kishoo nggu nggaa ijeenga.

²⁰ Unga arhi angwē imesanga, na age, <<Idorh iwu iyimbi aka awu atsūwā, ubinkutsu Iyerhe Unum iwu iyimbi.

²¹ Idorh iwu iyimbi abika agū imerh icere, umbi awuri ishuurm̐bi.

Idorh iwu iyimbi abika adəng icere, umbi awuri inyīrhūmbi unyīrhā.

²² Idorh iwu iyimbi anera iki ikpēna umbi na awayiwe umbi na arhena umbi, na agū ashī umbi ugeε umbi awu abi amēn aka abewe ni itsi umbi aka adəsu Uyesu Ungwē-Ner.

²³ <<Àka agəm ru unum hā na atengasha nggu anggəm, ubinkutsu ugbeṭambi uwu ugəgəngakpə ra afā. Rimi hā ateimbə aka akorhuwe abika asəm Arherhu-Num.

²⁴ <<Bər atorhmbi abika awu ru ubin, umbi aka ayeimbi ififitambi.

²⁵ Atorhmbi abika awu ra ashur icere, ubinkutsu umbi awuri igbambi imerh.

Atorhmbi abika anyīrhū unyīrhā icere, ubinkutsu umbi awuri idəngmbi na aciu.

²⁶ Atorhmbi ivang anera kishoo iki irherhe iyiki ize ru atsimbi, ubinkutsu atokambə aka isaka akorhe rimi nggu abika asəm Arherhu-Num igberangwī.

Ibema igamtsak (Umat 5.38-48; 7.12a)

²⁷ <<Bər umum idəyiwa umbi abika agūna umum, àka abema anggamtsakmbi, àka akorhuwe iki ize ru abika akpēna umbi.

²⁸ Àka atsuke idorh ra abika arhena umbi, àka afene-Num ra abika ayəm umbi.

²⁹ Unera aba akwəra ungo nu utamngo, udzipuwe utam ukpu uvaa ikēi. Unera aba avura atorhango akagəng, niba ukənə unga atorha akəə akaci.

³⁰ Udzowe ubən unera aka afenu ubinngo, unera aba avura ubinngo, niba ubvui uyesə.

³¹ Ukorhuwe anera ubinkpi ungo uku ubee umbə akorhuwa ungo.

³² <<Umbi aba abema abika abema umbi ukpekū, umbi awu ru use ugbeṭunga? Abi arhim aka isaka abema abika abema umbə.

³³ Umbi aba akorhi iyiki ize nggu abika akorhuwa umbi iyiki ize, umbi awu ru use ugbeṭunga? Uko abi arhim aka isaka akorhe rimi hā.

³⁴ Umbi aba adzowe ikəw ra abirabe umbi aka afosa uge adēē afaimbə, ugbeṭe umbi uwu use? Abi arhim aka isaka adzowukumbə ikəw ra abi arhim na ayei uku kpengkpeng.

³⁵ Bər àka abema anggamtsakmbi, àka akorhe iyiki ize ru umbə, àka adzowe umbə ikəw niba arhimbi usu ififai. Məce ugbeṭambi uwu ugəgəng, umbi awuri iwe angwē Nggaa Uwuku Ugəng, ubinkutsu unga aka amutuka abika akpē itar uwεε nu abi amēn aka abewe.

³⁶ Àka awu abika agū atorh, ru nyaka Utəmbi ra afā aka awu uwuku ugū atorh.

Itsu uvau ra abəə (Umat 7.1-5)

³⁷ <<Niba atsumbi uvau ra anera, asi itsukambə umbi uvau. Niba atsumbi ufai, asi itsukambə umbi ufai. Àka atsūwe anera, awuri itsūwāmbə umbi.

³⁸ Àka adzowe, awuri idzaambə umbi. Ugbiu utsutək, nu ujer, nu uzusa, nu utək, nu ubər ugba. Ugbiuwi umbi aka akū amei, awuri ikū ugbiu ha amei adzaa umbi.>>

³⁹ Uyesu adəyiwe umbə unyaka arherhe age, <<Uner ibvuta adēē adarha uner ibvuta? Umbə ikivarhambə asi igbambə ru ughwee?

⁴⁰ Ungwē imesa asi inangnga uner uwuku umesuwe unga, bər ubən unera umbə aka amesuwe unga abina kishoo, awuri iwea ru nyaku uner uwuku umesuwe unga.

⁴¹ <<Awu use utsu ungo urhi umbumbin ru usu undəkango, nu usi inyāō ungbūngkū uku uwe ru usungo?

⁴² Ungo ukorhu uguse nu ugər undəkango uge, <A ungwēmēn, umum

itsūwā umbumbinwi ru usungo,> ri ivangye ungo uku usi idēē unyāo ungbūngkū ru usu ukpungo? Ungo uner ukpukpeta, utirhu utsūwe ugbūkū uwō ra asungo, nu urhi utai nu utsūwe umbumbin ru usu undakango.

Ucucii nu ikpūrhāngge
(Umat 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ <<Ucucii uwuku uze usi íghwermgbō ikpūrhā iyiki ibewe, nu ucucii uwuku ubewe usi íghwermgbō ikpūrhā iyiki ize.

⁴⁴ Ahweng uben ucucii ri ikpūrhāngge. Asi íkōarmbō ikpūrhū uvorhvo ru ididāk, use ikpūrhī ihwerhe ru ididāk.

⁴⁵ Uner uwuku uze, aka isaka akūwā abin aka aze, akirake aka awe ra amēnnga. Uner uwuku ubewe, aka isaka akūwā abin aka abewe, akirake aka awu ra amēnnga. Nggee, abinke aka atōk ra amēn unera, ake angwīnga iki irherhe.

Idzin uner itsoi nu ugue
(Umat 7.24-27)

⁴⁶ <<Awu use utsu umbi ayisa umum, <A Uteijee, a Uteijee,> na asi ikorhumbi ubinkpi umum iki irherhe?

⁴⁷ Umum iwuri idēyiwamum umbi arherhe ri itsi uwuku uba ru umum na agū irhēm arherhamum na atō itser nggu ake.

⁴⁸ Unga awu ru nyaku uner idzin iya, unga asim abī aghoghotake, na atsu atarh idzin ni ifa. Ivangye amē aka adzek aba, ayiri ubandzina ukpō usi izusukpō, ubinkutsu ubandzin iya ha udēē ni ifa.

⁴⁹ Bōr uwuku ugū arherhamum na asi itō itser nggu ake, awu ru nyaku uner idzin aka adzin iya nu uzuzeu. Amē aka adzek aba ayiri iya ha ike igba, ni ida kishoo.>>

7

Imangmang unggba iwa abi iwa
(Umat 8.5-13)

¹ Ivang Uyesu aka amaa arherhe kishoo ri igigū anera, unga atsiā Ukafanahum.

² Nggōō ha ugārnhā unggba iwa abi iwa, uwuruwi uteiyanga aka abema akarhārnhā, aghonga unga akpurha abōra akpe.

³ Unggba iwa abi iwa ha agū isarhe Uyesu na adene akakū abi Uyahuda azīmbo ru unga, ashōrhū Uyesu amaa aba akerhuwe ugārnhānga.

⁴ Ivangye umbō aka aba ru Uyesu, umbō ashōrhā unga akarhārnhā age, <<Imēngge ungo ukerhuwe ugārnhā utsa ha,

⁵ ubinkutsu abema abīmēn. Unga adzin abā ifēn-Nummēn.>>

⁶ Nggee Uyesu asok azīā nggu umbō.

Unga aka ayoki iya, uteiya abi iwa ha adene awerhanga umbō azī agōr unga age, <<A Uteijee, niba uhwaō uver, umum isi imēmum ungo iki iba ri iyamum.

⁷ Ngge itsu umum inyā umum ibōtūci umum iki inba ru ungo. Bōr urherhu urhēm, nu ugārnhāmum awuri ikerhunga.

⁸ Umum iwe ru ubok ijee, abi iwa abōō awu ru ubokmum. Igōr uwerē inggē, <Uzī,> unga azīā, nu uwōrō inggē, <Uba,> unga abanga. Umum iba igōr ugārnhāmum inggē, <Ukorhe rimine,> unga akorhe.>>

⁹ Uyesu aka agū rimi, unga adzeidzeu ru unga. Na adzipa udika anera aka adōsa unga, na age, <<Uмум idēyiwa umbi, umum ina isi ikpomum uner imangmang akarhārnhā ru Uisrairha rimi.>>

¹⁰ Mōcē, aner ha umbō aka adene umbō itser ha, abvui atsiwā ri iya akpo ugārnhā ha aka akerhunga.

Uyesu azituwe ungwē utsērnhāpfu

¹¹ Asi idārnhūmbō, nu Uyesu azīā uteu ukpōō ugburh Unayin, angwē imesanga nu anera arherhe azīmbo nggu unga.

¹² Unga aka ayoka ra angwī uteu ha, anyā ukom umbō aka atsā, ukom hā uwu unanyī ungwē utsērnhā uwōō. Anera arherhe adzeku utepa adōsu utsērnhāpfu ha.

¹³ Ivangye Uteijee aka anyā utsērnhā ha, atorh afer unga. Unga agōr unga age, <<Niba uciupō akpe.>>

¹⁴ Unga agōpa azī abangu ukom hā, abika atsā ukom hā adēē uku udzik. Unga age, <<A ungwēdzēm, umum igōr ungo uge, usisok!>>

¹⁵ Ukom hā uso aseī iseī nu utirha arherhe. Uyesu adzowuka unga ru uysisunga.

¹⁶ Kishoo agū iwei, na akpoi Unum age, <<Uner uwuku usōm Arherhu-Num

ukugong aka abanga ru umen, Unum aba iyike anernga.>>

¹⁷ Isarhe iyeri ri itsi Uyesu iterha imaangge abi abi Uyahudiya nu ikawangge.

Uyesu nu Uyohana Uner Ubotisima (Umat 11.2-19)

¹⁸ Angwe imesu Uyohana adeyiwe unga iferhe ha kishoo. Uyohana ayisa angwe imesanga avaa,

¹⁹ adene umbu aza arhusu Uteijee, age, <<Awu ungo uwu uwuku ububa ha, use umen ifosu uwukuse?>>

²⁰ Ivangye aner ha aka aza atsira ru Uyesu, agor unga age, <<Uyohana Uner Ubotisima unga adena umen iba irhusa ungo iye, <Awu ungo uwu uwuku ububa ha, use umen ifosu uwukuse?>>

²¹ Ri ivang ha Uyesu akerhuwe arherha anera abika awe ru uver ri irharha, nu ipfu iyiki ibewe, na ayanguwe asu abi ibvuta arherhe.

²² Nggee unga adzipa agor abika aku itser ha aba age, <<Aka abvui aza adeyiwe Uyohana ubinkpi umbi aka anyia na agu. Abi ibvuta anyambu, akatarhu azerhumbu uzerha, abi ingbim akerhumbu, abi igbau agumbu, ikom isongge nggu urhe, adzowukumbu Isarhe Iyiki Ize ra atsua.

²³ Unum awuri idzowuka idorh ru unerwi aka asi icicanga imangmangnga ri itsimum.>>

²⁴ Angwe itser Uyohana aka azambu, Uyesu atirha arherhe nggu ikikanga ri itsi Uyohana age, <<Umbi aza izerhu use ra arhum? Ubi uku uder ugba iki ife?

²⁵ Ngge iba isi iwengge rimi, ude umbi aza izerhu use? Umbi aza izerhe unera aka atsim atorho imang? Ishingge rimi, abika iguben na atsim atorho imang, aka isaka akpombu ra adzpurhe iyerhe ru utepa.

²⁶ Bor umbi adzek aza izerhu use? Uwuku usom Arherhu-Num? Ii, umum ideyiwa umbi, ananga uwuku usom Arherhu-Num.

²⁷ Unga ha uwi umbu aka atseng ra Arherhu-Num ri itsinga age, << <Umun iwuri idene ungewe itsermum agbaashia ru ungo.

Unga awuri igbishuwa atsindingo.>*

* 7:27 Aka anyia iki: Umrh 3.1.

²⁸ Umum ideyiwa umbi, abirabe akatserh aka amar kishoo, unera asi iganga Uyohana. Rimi ha, uwuku ucia ri Iyerhe Unum aganga unga Uyohana.>>

²⁹ Anera kishoo, nu abika ayesu ikerbi abi aka agu irhem Uyesu, umbu abema uge utsindi Unum uwu uku uzea, ubinkutsu Uyohana aka akorhuka umbu ubotisima.

³⁰ Bor abi Ufarisi nu abika amesuwe Ikpem Umusa akpambu ubinkpi Unum aka abee ikorhuwe umbu, ubinkutsu Uyohana anasi ikorhuka umbu ubotisima.

³¹ <<Umun ikpangu aner udan ukpiri nggu use? Umbu awu ru nyaku use?

³² Awu ru nyaka awakaci aki iseyi ra anang izee na ayisa adakambu age, << <Umen ibar aserhuwa umbi akpambu azera.

Umen itsu ubom akpe, umbi asi iciumbi akpe.>

³³ Uyohana Uner Ubotisima aka aba, asi itanga uborodi, asi ihwaa ade, umbi agora age, <Awu ri ipfu iyiki ibewe.>

³⁴ Nggaye Ungwe-Ner aka aba agha na ahwa, umbi age, <Unya uner uwuku ubvun igha abin nu ufirha afirha, uwerhe abika ayei ikerbi abi, na abi arhim.>

³⁵ Bor awu itser unera iwuri ideyiwe uge unga awea ri itsoi.>>

Utserh arhim adzukuwe atsei nu Uyesu

³⁶ Utsa Ufarisi uwu ayisu Uyesu igha ubingha, Uyesu atsira ri iya utsa ha aza ase ra anang ubingha.

³⁷ Utserh uwu ru uteu ha awu ra arhim. Ivangye unga aka agu uge Uyesu awe ri igha ubingha ri iya utsa Ufarisi ha, unga aza nggu udzoma atsei isung imang akarharha.

³⁸ Unga adde udiku undzingnga, udika adaknga, aci awua anyi ra adaknga, na aku igwar itsinga adzukuwe, na atar uwee, na atsuke atsei isung ha nu ake.

³⁹ Ivang utsa Ufarisi uwuku uyisa unga, aka anyia rimi, unga agor ra amennga age, <<Uda utsak uwure awu uner uwuku usom Arherhu-Num, unga awuri ihwengnga ungamu ani ibasa abok ru unga, ikpu utserh ha aka awe, awu ra arhim.>>

⁴⁰ Uyesu agər unga agɛ, <<A Usiman, umum iwu ru ubina ukpi umum iki idɛyiwa ungo.>>

Unga agɛ, <<A umarhem, uma udɛyiwa.>>

⁴¹ Uyesu agɛ, <<Inera ivaa agha uverh unera aka akɔwe umbɔ imang. Unying agha uverh íshaa imang anaka atɔɔ, uwu uvaa agha uverh íshaa imang isɔka itɔɔ.

⁴² Ikivarhambɔ ashimbɔ ri imangyɛ umbɔ aka ifai unga. Unga anakuka umbɔ ikivarhambɔ. Uwukusong awuri ibema unga anang udɔka?>>

⁴³ Usiman agər unga agɛ, <<Uwuruwi uverh unga urherhe umbɔ aka aneke unga awuri ibema anang.>>

Uyesu agɛ, <<Ungo uzharhe mɔnɔ.>>

⁴⁴ Mɔcɛ unga adzipa arhi udiku utserh ha na agər Usiman agɛ, <<Ungo unyã utserh uwurɛ? Umum iki iba ri iyango, ungo usi idzaango amɛ aka asorha adak, bər unga akũ anyĩnga awua ra adakmum na afire ake nggu igwar itsinga.

⁴⁵ Ungo usi idzaango umum imor nu itar uwɛɛ, bər utserh uwurɛ udzur ri ivangyɛ umum iki itsĩwã ri iya ikɛɛ unga anasi nekuka idzaa umum imor nu itang awɛɛ.

⁴⁶ Ungo usi itsukango atsei ni itsimum, bər unga atsukanga atsei isung ra adakmum.

⁴⁷ Nggee, umum idɛyiwa ungo, aka itsũwũkumbɔ arherha arhimnga ha, ibibemanga iwu irherhe. Bər uwuruwi umbɔ aka atsũwe arhim ukunjiir, abema ukunjiir.>>

⁴⁸ Mɔcɛ, Uyesu agər utserh ha agɛ, <<Aka atsũwũkumbɔ arhimngo.>>

⁴⁹ Atsen abɔɔ atirhi igər adɔkambɔ agɛ, <<Awu ungamɔ nuwi, atsũwũka arhim?>>

⁵⁰ Uyesu agər utserh ha agɛ, <<Imangmangngo ngge ifərha ungo, uzĩ uku utɔɔ.>>

8

Unyaka arherhe ri itsi uner uwuku udoi ikpũ (Umat 13.1-23; Umar 4.1-20)

¹ Akɛɛ ha aka amaa, Uyesu azɛrhã amaa iteu iyiki igɔng nu iyiki ici, adũwã

* **8:10** Àka anyã ikɛi: Uish 6.9.

Isarhe Iyiki Ize iyi Iyerhe Unum. Abɔɔ ha usɔkdũmɛn awu nggu unga,

² nu ikɛi akatserh abɔɔ aka akerhe ri ípfu iyiki ibewe nu irhãrhĩ iyɔɔ. Umaryamu Umagadarha, uwu umbɔ aka atsũwe ípfu iyiki ibewe utɔɔva.

³ Nggu Uyowana, utserha Ukuza unggbaashi ufɔm iya Uhiridu, nu Usuzana, nu arherha akatserh abɔɔ akũ abina arherhe ayike Uyesu nu angwɛ imesanga.

⁴ Anera arherhe adzeyi ri iteu aba akɔng ru Uyesu, unga arherhe unyaka arherhe agɛ,

⁵ <<Uner ikpũ abin akũ ikpũnga azĩ ididoi. Unga aka annaa ikpũa ri ícanga, ikpũ iyɔɔ igba ru utsĩndĩ, umbɔ azɛrhã ajang adak, anunu aba akpɔuke iyi ha.

⁶ Iyɔɔ igba nu ifa, ngge iki imɛr, isi idãrhũngge ni ikoingge, ubinkutsu amɛ ashike ra anang hã.

⁷ Iyɔɔ ikɛi igba ra aga ididɔk, ngge imɛr ni iseng, ididɔk ha itong ngge.

⁸ Ikpũ iyɔɔ igba ra abĩ aka aze, imɛr iseng ighwɛr ikpũrhã inainaka inangngge ikpũ ha umbɔ aka adoi.>>

Unga aka arherhe rimi, na atsarhi irhaknga agɛ, <<Uner ato akika agũ, unga agũ.>>

⁹ Angwɛ imesanga arhusa unga agɛ awu use uwu agben unyaka arherhe ha.

¹⁰ Unga agɛ, <<Aka adɛyiwambɔ umbi abinkɛ aka awɔk aki Iyerhe Unum. Bər ra abɔɔ umum irherhe unyaka arherhe nggu umbɔ,

<< nggee umbɔ awuri irhimɔ na asi ínyãmbɔ.

Awuri igũmbɔ

na asi íhwɛngmbɔ agbena.> >>*

¹¹ <<Agben unyaka arherhe ha akɛ, ikpũ hã iwu Arherhu-Num.

¹² Iyɔɔ iyiki igba nu utsĩndĩ iwu abirabɛ aka agũ, bər Undenggũ aba anyanga arherhe ha adzeke ra amɛnmbɔ, utsur umbɔ ayɛimbɔ idzidzerhe na akpombɔ ififər.

¹³ Iyɔɔ iyiki igba ni ifa, iwu abirabɛ aka ayɛi arherhe ha nggu anggɔm ri ivangyɛ umbɔ aka agũ, bər umbɔ ashimbɔ ra anũnang. Umbɔ akpurha ayɛi idzidzerhe

ivanga ukunjiir, b̄ar umb̄o aka avira umb̄o, umb̄o azĩmb̄o udĩmb̄o.

¹⁴ Ikp̄ũ iȳor̄o iyiki igba ru aga idid̄ok, iwu abirab̄e aka agũ Arherhu-Num, b̄ar igũ ighong iwu ru ubin, nu igũiben upfung itsu umb̄o asi isengmb̄o na aghw̄ermb̄o ikp̄ũrh̄a.

¹⁵ B̄ar ikp̄ũ iȳor̄o ra abĩ aka aze, iwu abi am̄en aka aze, abika agũ Arherhu-Num na anyanga akp̄om ra am̄enmb̄o, umb̄o abima na aghw̄er ikp̄ũrh̄a.

Irhirhang nũ anang id̄ēēke
(Umar 4.21-25)

¹⁶ <<Unera asi ĩtsuka irhirhang aw̄okuka ru utsutseu, use atsukuka ra ada ukoma. ĩĩ, awuri idene irhirhang h̄a afaf̄a nũ anang id̄ēēke ru abika atsutsĩw̄a anȳa ananga arhang.

¹⁷ Ubin usi ĩw̄okp̄o umb̄o aka asi ĩnȳamb̄o. Ikei ubin usi ĩsirkp̄o umb̄o aka asi ĩhw̄engmb̄o ra awīya.

¹⁸ Nggee àka ayepa anȳa na angw̄ēdz̄en ri igigũ. Uwuruwi aka awe ru ihwihw̄eng awuri itomuwe unga akpo arherh̄e. Uwuruwi aka ashia, awuri iȳese ungw̄erh̄i ihwihw̄eng ha unga aka awerangge.>>

Angw̄ēmb̄o Uyesu nggu uyanga
(Umat 12.46-50; Umar 3.31-35)

¹⁹ Uya Uyesu nu angw̄ēmb̄o asok aba ru unga, b̄ar umb̄o af̄or izĩ atsĩ ru unga adamb̄o, ubinkutsu anera arh̄emb̄o.

²⁰ Uw̄o aḡor unga aḡe, <<Uyango uw̄o nu angw̄ēmb̄i ad̄ēē ra awīya r̄o, abee inȳa ungo.>>

²¹ B̄ar unga aḡor umb̄o aḡe, <<Abika agũ Arherhu-Num na at̄o itser nggu ake, umb̄o awu uyamum nu angw̄ēmb̄en.>>

Uyesu ad̄ote ugba inai
(Umat 8.23-27; Umar 4.35-41)

²² Unum ukp̄o Uyesu aḡor angw̄ē imesanga aḡe, <<Um̄en igar ukau ha izĩ af̄en ak̄or̄o.>> Umb̄o asok atsĩ ru ukhukh̄o am̄ē azĩmb̄o.

²³ Umb̄o awu ru uz̄erh̄a, unga arhaa urh̄o. Ufin inai nggu ugba uso ubvun nu ukau ha ukw̄er am̄ē utsuke ru ukhukh̄o am̄ēmb̄o, uwuri ĩtsĩme umb̄o.

²⁴ Angw̄ē imesa ha azĩ azita unga aḡe, <<A Uteiya, a Uteiya! Um̄en iki ĩtsĩmb̄en!>>

Unga azir asok atserhu ugba nu ibvun am̄ē h̄a ud̄or̄o unu, ananga uku ut̄o.

²⁵ Unga arhusa angw̄ē imesanga aḡe, <<Imangmangmbi iwer̄engge?>>

Nggu iwei umb̄o adzeidzeu, na arhusa ad̄okamb̄o aḡe, <<Awu ungam̄o nuwi ik̄ei, atserhu ugba nu am̄ē, ake agũna unga?>>

Ikikerhe uner ipfu iyiki ibewe
(Umat 8.28-34; Umar 5.1-20)

²⁶ Umb̄o atsĩ ukhukh̄o azĩ atsĩ abĩ Ugarasa, ake awu ugar ukau Ugarhirhi.

²⁷ Ivangȳe Uyesu aka acipa nu ubang ukau ha, unga agbopa unerwi aka awe ru ipfu iyiki ibewe ru uteu ha. Aka adera utsa ha asi ĩsima atorho use aseisa ri iya, aseiyi ra adzak.

²⁸ Ivangȳe unga aka anȳa Uyesu, unga atsu ivum na agba ra adaknga na atsarhi irhaknga aḡe, <<Ungo ubee usengo nggu umum Uyesu, Ungw̄ē Unum Uwuku Uḡong? Umum ish̄orh̄a ungo niba udzaango umum uver!>>

²⁹ Unga irherhe rimi ubinkutsu Uyesu aka aḡora ipfu iyiki ibewe ha uḡe ngge idze ru utsa ha. Aka adera ngge iki isaki idzur unga, anera aka isaka abow adaknga nu aboknga nggu inȳaw̄a na adzeu unga, b̄ar unga anang apupuwe, ipfu iyiki ibewa ha iki isaki ikũna unga iz̄ingge ra arhum.

³⁰ Uyesu arhusa unga aḡe, <<Itsokngo igburh ungam̄o?>>

Unga aḡe, <<Ukp̄usha,>> ubinkutsu ipfu iyiki ibewa ha iwu irherh̄e iki ĩtsĩ ru unga.

³¹ Ngge ish̄orh̄a unga, unga niba atsuka ngge iz̄ingge ru ughorkaghor angw̄ĩ ra anangke umb̄o iki igbang ipfu iyiki ibewe.

³² Ikpui arhede niȳo iwu ru ugh̄aw̄a ra anang ak̄o nu ubang igũ iki ikhapa nu ukau ukuḡong. Ípfu iyiki ibewa ha ish̄orh̄ũ Uyesu ama aneke ngge ĩtsĩ ru ngge, unga nekuka.

³³ Ípfu iyiki ibewa ha iki idzeku utsa ha ngge ĩtsingge ru ukpui arhede ha. Ukpui arhede ha iso ĩtĩ ĩcipungge ru ukau ukuḡong h̄a, ĩkpengge ra am̄ē.

³⁴ Ivangȳe abi idzeu arhede ha aka anȳa ubinkpi uku ukorhe, umb̄o asok atĩ azĩ adzowe isarhe ru utepa nu ik̄aw̄angge.

³⁵ Anera adzek aba inȳa if̄erh̄e ha. Umb̄o aka aba atsĩ nu Uyesu, umb̄o akpurha

anyã utsa ha ípfu iyiki ibewa ha iki idzeku unga atsim atorho asei ra adak Uyesu nggu amɛnnga uku urhirhiki, iwei ifɛr umbɔ.

³⁶ Abirabɛ ifɛrha ha iki íkorhe ra asumbɔ, adɛyiwe anera ubinkpi uku utsu uner ípfu iyiki ibewe ha akerhe.

³⁷ Iwei iki ifɛr anera kishoo ri ikãwã abĩ Ugarasa, umbɔ ashõrhũ Uyesu unga ama adzeka ra abĩmbɔ. Nggee unga asok atsi ukhukhɔ amɛ azĩã.

³⁸ Utsa ha ípfu iyiki ibewa ha iki idzeku unga ashõrhũ Uyesu agɛ unga adɔsa unga, bɔr Uyesu adene unga azĩã agɛ,

³⁹ <<Ubvui uzĩ ri iya nu udɛyiwe ubinkpi Unum aka akorhuwa ungo.>> Nggee utsa ha azĩã, na adɛyiwe utepa kishoo ubinkpi Uyesu aka akorhuwe unga.

Ukom unakuci nu ukutserh uwuku ughong yor (Umat 9.18-26; Umar 5.21-43)

⁴⁰ Ivangyɛ Uyesu aka abvui aba, anera arherhe aba aghwe unga, ubinkutsu umbɔ kishoo asei idzɛu unga.

⁴¹ Mɔcɛ utsa uwɔɔ agburh Uyayiru, unggbaashi abã ifɛn-Num, aba agba ra adak Uyesu, na ashõrhã unga ama azĩ ri iyanga,

⁴² ubinkutsu unanyĩ unapunga, imɛknga iki iyongge usɔkdũmɛn, aka abɔr ikpikpe.

Uyesu awu ru utsĩndĩ anera arherhe afĩ azɛrhã nggu unga.

⁴³ Utsɛrh uwɔɔ aka arhong adzirh imɛka usɔkdũmɛn awe umɔ, bɔr unera asi idɛɛ akerhuka unga.

⁴⁴ Unga aghõrhã aba udiku undzing Uyesu na abangu ifɛn atorhanga, kanying irhong adzirhnga ikerhungge.

⁴⁵ Uyesu arhusa agɛ, <<Ungaa abanga umum?>>

Umbɔ kishoo atsɛyimɔ, Ubitru agɛ, <<A Uteiya, anera arherhe aka akɔng afĩ azɛrhã nggu ungo.>>

⁴⁶ Bɔr Uyesu agɔr agɛ, <<Unera abangunga umum. Umum ihwɛng ijee iki idzengge ru umum.>>

⁴⁷ Mɔcɛ utsɛrh ha anyã unga asi idɛɛ awɔka, unga adzek azang aba agba ra adak Uyesu. Ra asu anera kishoo, unga adɛyiwe umbɔ ubinkpi uku utsu unga

abanga unga, nu ibibanga hã iki ikerhuwe unga kanying.

⁴⁸ Mɔcɛ Uyesu agɔr unga agɛ, <<A unapmum, imangmango ngge ikerhuwe ungo, uzĩ uku utɔɔ.>>

⁴⁹ Uyesu ana awu ra arherhe nu uwɔɔ adzeki iya Uyayiru unggbaashi ubã ifɛn-Num hã aba adɛyiwe unga agɛ, <<Unapungo aka akpea. Niba udzowuko uver ikɛi ru uner imesa.>>

⁵⁰ Bɔr Uyesu aka agũ rimi, unga agɔr Uyayiru agɛ, <<Niba ugũo iwei, uwe ri imangmang ukpekũ, unapungo awuri ikerhunga.>>

⁵¹ Unga aka atsi ri iya Uyayiru, unga asi ineke unera atsiã nggu unga Ubitru nu Uyohana nu Uyaku nu utesa nu uyisa una hã ukpekũ.

⁵² Anera kishoo ra awiya iya adɛɛ iciu akpe, na atsui ivum ni itsi una hã. Uyesu agɛ, <<Àka aneke iciu akpe. Una hã anasi ikpea, awu ru urhɔ.>>

⁵³ Umbɔ anyĩrhã unga, ahwɛngmbɔ unga aka akpea,

⁵⁴ bɔr unga adzur ubok una hã akpɔm, na agɛ, <<A unapmum, usisok!>>

⁵⁵ Ípfu una hã ibvui ibangge, kanying unga abera asok. Mɔcɛ Uyesu atsu umbɔ adzowe ubingha ru una hã.

⁵⁶ Abika amar una hã adzeidzeu, bɔr unga akɛna umbɔ niba adɛyikumbɔ unera ifɛrha ha.

9

Uyesu adene angwɛ imesanga usɔkdũmɛn (Umat 10.5-15; Umar 6.7-13)

¹ Uyesu aka ayisa angwɛ imesanga usɔkdũmɛn ananga unying, unga adzowe umbɔ iker nu ijee iyiki itsũwe ípfu iyiki ibewe kishoo na akerhuwe irhãrhã.

² Adene umbɔ adzek adzowe isarhe Iyerhe Unum na akerhuwe abi irhãrhã.

³ Unga agɔr umbɔ agɛ, <<Àka niba anyangumbi ubin nu uzɛrhã hã, niba anyangumbi igbong, use ukpoka, use ubingha, use uhwɛk. Niba anyangumbi atorho avaa.

⁴ Ubɛn iyaa umbi aka itsĩ, àka asei umɔ utɛku umbi aka isoku uteu ha.

⁵ Anera aba asi iyεimbɔ umbi, àka awashuwe uzurhu adakmbi ri ivangye umbi aka idzek utepumbɔ. Umgbɔ uwu utsar ukpuku ubewe ru umbɔ.>>

⁶ Nggee umbɔ adzek azērḥā atsīrhūmbɔ iteu, adzise Isarhe Iyiki Ize na akerhuwe anera ri inanga kishoo.

⁷ Uhiridu uyērhe aka agū abin ḥā kishoo aka akorhe, unga adzununga, ubinkutsu abɔɔ agε awu Uyohana aka asoku udzak.

⁸ Abɔɔ agε uner uwuku usɔm Arherhu-Num Uirhiya unga adzeka, abɔɔ ikεi agε awu uner uwuku usɔm Arherhu-Num uwu ishaisha unga asok nggu urḥε.

⁹ Bɔr Uhiridu agε, <<Umum iki izharhukū itsi Uyohana. Awu ungamɔ uwi ikεi umum iki ini igosha ikpū abin akεrε?>> Na abee inyā unga.

*Uyesu afuka anera anaka agɔnga atōō (5,000)
(Umat 14.13-21; Umar 6.30-44; Uyoh 6.1-14)*

¹⁰ Ivangye abi itser Uyesu aka abvui aba, umbɔ azī asɔme unga ubinkpi umbɔ aka akorhe. Mɔcε unga akūna umbɔ, umbɔ abvui adzek umbɔ ikiyikambɔ azīmbɔ uteu ukpɔɔ ugburh Ubetsaida.

¹¹ Bɔr anera aka agū unga awe ru nggɔɔ ha, umbɔ adɔsa unga. Unga ayεi umbɔ na arherhe arherhe Iyērhe Unum nggu umbɔ, na akerhuwe abika abee ikikerhe.

¹² Urḥεε uku uwe angwē imesanga usɔkdūmēn aba agɔr unga agε, <<Udεyiwe anera umbɔ azīmbɔ ru umbɔ atsī ri iteu nu icang azī abee ubingha nggu anang inū, ubinkutsu nggimi awu arhum.>>

¹³ Bɔr unga agɔr umbɔ agε, <<Àka adzowe umbɔ ubin umbɔ agha.>>

Umbɔ agε, <<Umēn ikpurhi iwu ru atsɔku uborodi atōō nu aberḥ avaa, ungo ubee umēn izī igoi ubingha ukpurukpi uku umēē arḥērha anera aberε kishoo?>>

¹⁴ Akatsa abirabε aka awu umɔ ayombɔ anaka agɔnga atōō.

Bɔr unga agɔr angwē imesanga agε, <<Àka atsu umbɔ aseī ukpu ukpusha, ubēn ukpusha uyokpɔ isɔka itōō.>>

¹⁵ Angwē imesanga atsu anera kishoo aseī ukpukpusha nū abī.

¹⁶ Uyesu ayεi ímarhu uborodi atōō ḥā nu aberḥ avaa ha, unga aka abere arhi afā na atar uwεε adzowe Unum na atsɔka ake. Mɔcε unga adzowe angwē imesanga umbɔ agashuwe anera.

¹⁷ Umbɔ kishoo agha ashur na abɔre awushunga. Angwē imesanga arḥɔsa ake atɔk azīnga usɔkdūmēn.

*Ubitru agɔr agε Uyesu unga awu Ukiristo
(Umat 16.13-19; Umar 8.27-29)*

¹⁸ Unum ukpɔɔ Uyesu ikiyikanga awu ri ifēn-Num na angwē imesanga awu nggu unga, unga arhusa umbɔ agε, <<Anera agɔr agε umum iwu ungamɔ?>>

¹⁹ Umbɔ agɔr unga agε, <<Abɔɔ agε ungo uwu Uyohana Uner Ubɔtisima, abɔɔ agε Uirhiya, na abɔɔ agε uner uwuku usɔm Arherhu-Num uwu ishaisha aka abvui aba nggu urḥε.>>

²⁰ Unga arhusa umbɔ agε, <<Bɔr umbi agɔr agε use? Umbi agɔr agε umum iwu ungamɔ?>>

Ubitru adzipa agε, <<Ungo uwu Ukiristo uwu Unum.>>

²¹ Uyesu avange umbɔ utsur umbɔ adεyikumbɔ unera arherhe akεrε.

²² Unga agε, <<Awu ufang Ungwē-Ner aka ihwa ayetnum ra abina arḥērḥε ra akakū, nu ateiya abika adzowe idēm-Num, na abika amesuwe Ikpem, awuri ikpēm̄bɔ unga. Awu ufang umbɔ aka ifēr unga, ru unum untaar unga awuri isok abεka.>>

²³ Mɔcε unga agɔr umbɔ kishoo agε, <<Ubēn unera aba awuri idɔsunga umum, awu ufang unga ikpēē itsikamnga, na anyangu igārḥāmau ucuciianga ubēn unum adɔsa umum.

²⁴ Nggee ubēn unerwi aka abee ifərḥ urḥenga, umgbɔ uwuri igwirmgbɔ. Bɔr uwuruwi urḥenga uku ugwir ri itsimum, afufərḥ umgbɔ.

²⁵ Izea iwu use, unera aba akpo abin upfung kishoo bɔr urḥenga ugwirmgbɔ?

²⁶ Unera aba agūā atsak umum nu arherhamum, Ungwē-Ner awuri igūa atsak uner ha ri ivangye unga aka iba ri ikpikpoi Utenga, nu ikpikpoi asarkasar ípfu itser-Num.

²⁷ Umum indēyiwa umbi idzidzērhe, abōō rabō adēē nggimi awuri inyāmbō Iyerhe afā kata na adārha akpe.>>

*Idzidzipu iyor Uyesu
(Umat 17.1-8; Umar 9.2-8)*

²⁸ Inuma utōrāk iki iyok, Uyesu aka amaa arherhe akere, unga akū Ubitru nu Uyohana nu Uyaku nggu unga, umbō afūmbō igū, azī ifen-Num.

²⁹ Unga aka adēē ifen-Num, unyēēnga udzipu uwuwemgbō, na atorhanga adiki iwu uku upērhang ru nyaki inyīnyaki inai.

³⁰ Inera ivaa, Umusa nggu Uirhiya,

³¹ aka apeng na arhang ru nyaki ishaa unum adēē arherhe nggu Uyesu. Umbō arherhe arherhe ri itsi akpenga iki iba itsuifer ru Urusharhima.

³² Ubitru nggu awerhu uzērhangawe ru urhō. Umbō aka azir, umbō akpurha anyā irhirhang Uyesu nggu anera avaa aka adēē nggu unga.

³³ Ikivarhambō aka awuri abore Uyesu, Ubitru agor unga age, <<A Uteiya, azea umen iki iwu nggimi! Uneke umen itar atsurha ataar, unying uwu ungo, unying uwu uwuku usom Arherhu-Num Umusa, unying uwu uwuku usom Arherhu-Num Uirhiya.>> Asi ihwengnga ubinkpi unga aka arherhe.

³⁴ Ana asi ibvura angwīnga, akpurha anyā amee aka aba atsire umbō. Amee aka awu uzīrhzi ru umbō, angwē imesanga adiki igū iwei.

³⁵ Urhem udzeka ra amee ha ugor uge, <<Uwere awu Ungwēmum, uwuruwi umum iki itsū. Åka akpeto ru unga!>>

³⁶ Urhem hā uku udong, umbō akpurha anyā Uyesu ikiyikanga. Angwē imesa ha akpōm arherhe ha ra amēnmbō, asi isōmukumbō unera ri inum hā ubinkpi umbō aka anyā.

*Akerhuwe ungwē uwuku
uwuri ipfu iyiki ibewe
(Umat 17.14-18; Umar 9.14-27)*

³⁷ Ukpe unum uvaa, umbō aka abvui ri igū hā acipuwa, anera arherhe aba akong ru unga.

³⁸ Unera ri ikikōnga atsarhi irhaknga age, <<A umarhem! Umum ishōrhā ungo

umaa uba uyike ungwēmum, umum iwu ra unga ikiyikanga!

³⁹ Ipfu iyiki ibewe iki isaki ifū unga, itsu unga anu itsu ivum. Iki isaki igbipa unga itar, iyornga izang, ufuu udzeyi ra angwīnga. Isi inekungge unga utseku ngge iki inayiwe unga akarhārā.

⁴⁰ Umum iki ishōrhā angwē imesango umbō ama atsūwe, bōr umbō afōr adambō.>>

⁴¹ Mōce Uyesu age, <<Umbi abi udan ukpire, abika asheri imangmang, abi amen aka abewe. Umum iki isei idārhumum nggu umbi, ukang umbi aka awe ru imangmang ru umum? Utseku ukang umum iki ibima nggu ida imangmangmbi? Ukū ungwē hā uba ngge ru umum.>>

⁴² Ungwē hā awu ru utsīndī uwuku ububa, ipfu iyiki ibewe ha ishīpa unga itar nu abī, iyornga itirhi izizang. Uyesu atserhu ipfu iyiki ibewe ha, akerhuwe ungwē hā, adzowuka unga ru utesa.

⁴³ Kishoo aka awu umō adzeidzeu igong Unum.

Umbō kishoo ana awe ru idzeu ru kishoo ubinkpi Uyesu aka akorhe, unga agor angwē imesanga age,

⁴⁴ <<Åka akpeto ru ubinkpi umum iki idēyiwa umbi! Awuri ighambō adak Ungwē-Ner adzowe unga ra abok anera.>>

⁴⁵ Bōr umbō asi ihwengmbō ubinkpi unga aka arherhe. Awōmbō ake ru umbō utsur umbō ahwengmbō. Umbō ikei agū iwei irhusa unga arherhe ha.

*Ungaa awu ukugōnga?
(Umat 18.1-5; Umar 9.33-37)*

⁴⁶ Uning usomgbō ra angwē imesanga age uwukusong awu ukugōnga ru umbō.

⁴⁷ Uyesu ahwēnga ifērkhōmbō, unga ashupu ungwērhu uwēkuci, atsu unga adēē akhapa nggu unga.

⁴⁸ Unga agor umbō age, <<Uben unerwi aka ayeisa ungwērhu ungwē uwure ri itsokmum, unga ayei umum nukpō. Ikei uben unerwi aka ayei umum unga ayei uwuku udena umum iba. Uwuruwi aka awu uwuku ucia ru umbi kishoo, unga awu ukugōnga.>>

⁴⁹ Uyohana age, <<A Uteiya, umen inyā uwōō asi iwea nggu umen na adēē

itsusuwe ípfu iyiki ibewe ri itsokngo.
Umén ibee ikén unga.>>

⁵⁰ Uyesu age, <<Niba akénmbi unga,
ubén unerwi aka asi iwea unggamtsakmbi
awu uwerhambi.>>

Abi Usamariya akpēmbō Uyesu

⁵¹ Ivangye umbō aka ishípu Uyesu azĩ ra
afā iki iyo, unga atsu amēnga akarhārā
abee izĩ Urusharhima.

⁵² Unga adene abi itser umbō agbaashia,
umbō azĩmbō ungwērñū uteu ru
Usamariya azĩā agbishuwe abina ru unga.

⁵³ Bōr abi uteu ha akpēmbō iyēi unga,
ubinkutsu umbō ahwēngmbō unga awuri
itōng azĩ Urusharhima.

⁵⁴ Angwē imesanga umbō Uyaku nggu
Uyohana aka anyā rimi, umbō arhusa age,
<<A Utejee, ungo ubeengo umén iyisu
urha ra afā ukpō ucipuwa uba ukpñwe
umbō?>>

⁵⁵ Bōr Uyesu adzipa, atserha umbō.

⁵⁶ Umbō azĩmbō ungwērñū uteu ukpō.

Ayetnum akika adōsu Uyesu (Umat 8.19-22)

⁵⁷ Umbō aka awu ru utsĩndĩ, utsa uwō
agōr Uyesu age, <<Umum idōsumum ungo
ubén anangke ungo iki izĩ.>>

⁵⁸ Uyesu adzipa agōr unga age, <<Íjui
ngbako iyiki ici iwengge ri ingwĩngge,
anunu ikēi aweke ra ashiyake, bōr
Ungwē-Ner ashia ra anangke unga aka
itsu itsinga.>>

⁵⁹ Agōr uwō ikēi age, <<Udōsa umum.>>

Bōr uner ha age, <<A Utejee, uneke
umum izĩ indzake utēmum kata.>>

⁶⁰ Uyesu agōr unga age, <<Uneke abika
akpe adzake abika akpembō. Bōr ungo uzĩ
udũwũ Iyerhe Unum.>>

⁶¹ Uner uwō ikēi age, <<A Utejee,
umum idōsumum ungo, bōr uneka umum
izĩ ighwe unuma nggu abi iyamum
kata.>>

⁶² Uyesu adzipa agōr age, <<Ubén
unerwi aka atsai ikau irham na anu irhi
undzingnga, asi imēē itō itser ri Iyerhe
Unum.>>

10

*Uyesu adene isōka utōva
nu avaa adzek*

¹ Akēē ha aka amaa, Utejee aseng inera
isōka utōva nu avaa. Unga adene umbō
ivaivaa umbō agbaashia azĩ ubén uteukpi
nu inangye unga aka izĩ.

² Unga adeyiwe umbō age, <<Igbēra abin
iwe irhēirhē, bōr abi itsera awe ukunjiir.
Àka ashōrhū Utejee uwu igbēra abin, unga
adene abi itser ri icang igbēra abinnga.

³ Àka azĩ! Umum idena umbi ru nyaka
angwē idōi ra ateu íjui ngbako.

⁴ Àka niba akpōmmbi uhwek use ukpoka
use abadak. Àka niba aghwembi unera ru
utsĩndĩ.

⁵ <<Ubén iyake umbi aka itsĩ, àka atirha
agōr age, <Ididōr ri iya ikēē.>

⁶ Uner ididōr aba awea ri iya ha,
ididōrambi iwuri iwe nggu unga. Unera
aba ashia, ighwembi iyi ididōr ibvui iba
ru umbi.

⁷ Àka asei ri iya ha, àka agha na ahwa
ubén ubinkpi umbō aka adzaa umbi,
ubinkutsu, imēngge umbō afai uner itser
ugbetanga. Àka niba akpōwumbi aya.

⁸ <<Ubén uteukpi umbi aka atsĩ, umbō
aba ayeimbō umbi, àka agha ubén
ubinghakpi umbō aka idzaa umbi.

⁹ Àka akerhuwe abi irhārñā abirabē aka
awu umō, àka adeyiwe anera age, <Iyerhe
Unum iki iyongge nggu umbi.>

¹⁰ Bōr ubén uteukpi umbi aka itsĩ umbō
aba akpēmbō iyēi umbi, àka adōsa atsĩndĩ
uteu ha na agōr age,

¹¹ <Uzurhu uteumbi uku unyapa ra
adakmēn, umén iwashuwa umgbō ru
umbi. Bōr àka ahwēng uge Iyerhe Unum iki
iyongge.>

¹² Umum idēyiwa umbi, ru unum
ukpuku utsu uvau, Unum awuri igū atorh
Usōdōm ananga uteu ha.

¹³ <<Atorhngo, Ukorazin! Atorhngo,
Ubetsaida! Akorhuwa umbi abin idzeu
arherhē, umum iba ikorhumum ake ru
Utaya nggu Usidon, umbō awuri
idzipumbō iki ifitem, umbō awuri itsim
ashaka atorho, na asei ra atō.

¹⁴ Bōr Unum awuri igūa atorh Utaya nu
Usidon ru unum ukpuku uvarha arherhe
anangnga umbi.

¹⁵ Ungo igango, Ukafanahum, ungo
ukaiferhkō uge awuri ibera ungo afū afā?

Ĩĩ, awuri ikũna ungo acipa ra anang isei abika akpukpe.

16 <<Unga uwuku ikpeto ru umbi, akpeto ru umum. Uwuruwi aka akpēna umbi ikēi akpēna umum. B̄or uwuku ukpēē umum, akpē uwuku udena umum ĩba.>>

17 Isoka ut̄ova na avaa ha abvui aba nggu angḡm na aḡor agē, <<A Uteijee, ĩpfu iyiki ibewe igũna um̄en ri itsokngo!>>

18 Uyesu adzipa aḡor umb̄o agē, <<Umun inyāmum Ushaitan aka agba iki ifitem ru nyaki inai iki inyaka.

19 Umum iki idzaamum umbi ijee umbi aka ijeku ĩbvui nu ĩnna, na at̄ngmbi kishoo ijee Undenggũ, ubin isi ĩnayikp̄o umbi.

20 Niba aḡmmbi angḡm ugē ĩpfu iyiki ibewe igũna umbi, b̄or āka awu ra angḡm ugē aka ats̄ngmb̄o atsokmbi ra af̄ā.>>

21 Ri ivang h̄ā Uyesu awu ra angḡm ri ĩpfu Isarsatangge, aḡor agē, <<Umun ikpoi ungo Utē, Uteijee uwu af̄ā nggu ab̄i, ungo uku uw̄k̄o if̄erhē iȳer̄e ru abi itsoi nu abi idzursu, nu us̄ome ake ra aw̄ekaci. Ak̄er̄e ha awu ubinkpi ungo uku uḡūiben ikorha ukp̄o.

22 <<Abina kishoo Ut̄emum aka adzaa umum. Unera asi ihw̄engnga am̄en ungw̄ēē, Utē ikiyikanga ahw̄eng. Unera asi ihw̄engnga am̄en Utei, Ungw̄ēē ukpekũ nu uwuruwi Ungw̄ē h̄ā aka is̄ome unga.>>

23 M̄oce unga adzipa udiku angw̄ē imesanga agē, <<Idorh iwu iyi asuke aka anȳā ubinkpi umbi aka anȳā!

24 Umum id̄eyiwa umbi ugē abika as̄om Arherhu-Num nu aȳerhe arherhē aka abee inȳā ubinkpi umbi aka anȳā, na asi ikpomb̄o inȳānȳā, abee iḡū ubinkpi umbi aka aḡū na asi iḡūmb̄o.>>

Unyaka arherhe uner Usamariya uwuku uze

25 Unuma nukp̄o utsa uw̄o uwuku uhw̄eng ĩkpem Umusa asok ad̄ēē na aviru Uyesu, arhusa unga agē, <<A umarhem, umum ikorhi iguse ni ikpo urhē uwu ugbagbaa?>>

26 Unga adzipa aḡor unga agē, <<Ats̄eng aḡor agē usee ru ubvur ĩkpem Umusa? Ungu uhw̄eng agbena?>>

* 10:27 Āka anȳā ik̄ei: Iva 6.5. † 10:27 Āka anȳā ik̄ei: Urha 19.18. ‡ 10:32 Abi Urhawi ani iyike abika adzowe id̄em-Num.

27 Utsa ha adzipa aḡor agē, <<Ungo ibemu Uteijee Unumngo nggu am̄enngo kishoo, nu ĩpfungo kishoo, nu ikerngo kishoo, nu adz̄enngo kishoo.>* Ik̄ei, <Ungo ibemu ud̄okango ru nyaki itsikamngo.> †>>

28 Uyesu adzipa aḡor unga agē, <<Ungo urherhe m̄on̄o. Uz̄i ukorhe rimi nu ub̄ek.>>

29 B̄or utsa ha anȳā uḡēē unga ashia ru uvau. Nggee unga arhusu Uyesu agē, <<Awu ungam̄o awu und̄okamuo?>>

30 Uyesu adzipa aḡor unga agē, <<Unera nuw̄o aka asoku Urusharhima acipa awuri iz̄i Ujeriko. Unga agbopa av̄eu. Umb̄o avur atorhanga, na akw̄er unga akarh̄ār̄h̄ā, unga akpurha ab̄or akpe.

31 Uner uwuku udzowe id̄em-Num nuw̄o az̄erh̄ā ru uts̄ind̄i h̄ā. Unga aka anȳā utsa ha aka anu, unga ayapa nu ubang uts̄ind̄īā az̄īā akinga.

32 Nggee ik̄ei, utsa uw̄o ru unang Urhawi,‡ ivangȳe unga aka aba ats̄i ra anang h̄ā anȳā unga aka anu, unga ik̄ei ayapa ru ubang uts̄ind̄īā.

33 B̄or uner Usamariya az̄erh̄ā ru uts̄ind̄i h̄ā, aba ats̄i ra anang utsa ha aka anu. Unga aka anȳā utsa ha, atorh af̄er unga.

34 Unga az̄i ru unga az̄i ak̄ū atorhanga afire is̄o, na atsuke atsei nu am̄ē ineb̄i ake awu aḡou ri is̄o ha na abope ngge. Ashupa unga atsuku uz̄hikanga, ak̄ūna unga ak̄ū az̄īā in̄eta ri iya iki iwosha.

35 Ukpe uku usar, unga anyangi ĩshaa imang ivaa adzowe ru uner iya ha, na agē, <Uma un̄etuwa utsak uwur̄e. Umum iba ĩbvui ĩbamum, umum iwuri ifasamum ubinkpi ungo uku ufer ri itsinga.> >>

36 Uyesu arhusa unga agē, <<Ikitatamb̄o, uwukusong awu und̄oku utsa ha aka agba ra abok av̄eu ha?>>

37 Utsa uwuku uhw̄eng ĩkpem h̄ā agē, <<Uw̄or̄o aka aḡū atorh unga.>>

Uyesu aḡor unga agē, <<Uz̄i ukorhe rimi h̄ā.>>

Ri iya Umarta nu Umaryamu

38 Uyesu nggu angw̄ē imesanga awu ru uz̄erh̄ā nukpi, unga az̄i ats̄i ru ungw̄erh̄ū uteu ukp̄o utserh uw̄o um̄o agburh Umarta aȳei unga ri iyanga.

³⁹ Unga Umarta awea ru unapumbo itsoka igburh Umaryamu, unga ase i akhapa nggu Uteijee anu igosha arherhanga.

⁴⁰ Bør Umarta itser ubingha inyangungge amenna. Unga aba ru Uyesu na arhusa age, <<A Uteijee, ungo usi igũo ighong unapumen aka aneka umum itõ itser ikiyikami? Udeyiwe unga aba ayika umum.>>

⁴¹ Bør Uteijee adzipa agør unga age, <<A Umarta, a Umarta, amenna aghong na adake ra abina arherhe.

⁴² Bør ubina unying ukpekũ ungo uku ubee. Umaryamu aka atsũa ubin uku uzea, nu umbõ asi íyesukumbõ ukpõ ru unga.>>

11

Imesu Uyesu iyi ifen-Num (Umat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Unuma nukpõ Uyesu adẽẽ ifen-Num ra ananga akõõ. Unga aka amaa, unying ra angwẽ imesanga agør unga age, <<A Uteijee, umesuwa umen ifen-Num ru nyaka Uyohana aka amesuwe angwẽ imesanga.>>

² Uyesu agør umbõ age, <<Umbi aba awuri ifenmbi Unum, aka agør age, << <A Utemen, atsam itsokngo isarsatake, Iyerhango iba.*

³ Uma udzaa ubinghamen ukpu irherẽ.

⁴ Uma utsũwe arhimmèn, ru nyaka umen iki isaki itsuwe abika ashong umen.

Niba ukũna umen uzĩõ ru undeya.†>>

⁵ Mõce unga agør angwẽ imesanga age, <<Age unera unying ru umbi awu ru uwerhe, unga asok azĩ ru unga ri ikõtsuuka agør unga age, <A uwee, uma ukõpa imarhu uborodi itaar.

⁶ Ubinkutsu uwerha umumwi adzeku uzẽrhã aba acipa ri iyamum icere. Umum ishimum ru ubin umum iki idzowe unga.>

⁷ <<Mõce uwerhe ha awu ru ubã na agør age, <Niba unyekungo umum arherhe! Umum iki ifomukumum ananga, umum

nu awẽkacimum kishoo iki iwu ra anang inũ, isi idẽẽ iso idzaamum ubin.>

⁸ Umum ideyiwa umbi, iwerhe iba isi itsu unga asok adzowuka ubin, awuri iso adzowuka ubinkpi unga aka abee, ubinkutsu uwerha ha asi inekuka ififena.

⁹ <<Nggee umum ideyiwa umbi, aka afena awuri idzaamõ. Aka abee umbi awuri ikpombi. Aka akwer angwĩ ubã awuri itsi itsuruwambõ umbi.

¹⁰ Uben unerwi aka afena awuri iyẽisa, unga uwuku ububee awuri ikpoa, nu unga uwuku ukwer angwĩ ubã awuri itsurukumbõ unga.

¹¹ <<Utei uwukusong ru umbi, ungwẽnga aba ifenu uwerh, unga adzowe ibvui?

¹² Use ungwẽnga afenu udzee, unga adzowe unga inna?

¹³ Uba umbi abi amen aka abewe, ahwengmbi idzowe abin aka aze ra angwẽmbi, icicang ishingge, Utembi ra afã awuri idzowuka Ipfu Isarsatangge ra abika afena.>>

Uyesu nu Uba'arhzaburh

(Umat 12.22-30; Umar 3.20-27)

¹⁴ Uyesu atsũwe ru utsa uwõõ ipfu iyiki ibewe iki itsu unera asi irherhunga arherhe. Ivangye ipfu iyiki ibewe ha iki idzek, utsa ha arherha arherhe, anera arherhe adzeidzeu.

¹⁵ Bør anera abõõ age, <<Uba'arhzaburh uyerhe ipfu iyiki ibewe unga adzowe ijee iyiki itsũwe ipfu iyiki ibewe ha.>>

¹⁶ Abõõ avira unga age unga akorhu ubin idzeu ukpu uwu utsar unga aka adzeku Unum.

¹⁷ Uyesu ahwẽnga iferhkõmbõ, unga agør umbõ age, <<Uben iyerhe iki igau agbera avaa, iyerha ha iwuri isita, nu iya iki igau agbera avaa, iwuri ikpẽẽke adõkake, ike iwuri igba ra abĩ.

¹⁸ Iyerhe Ushaitan iba igasha agbera avaa, iyerhanga iwuri idẽẽ iguse? Ubinkutsu umum igør rimi, umbi agør age umum ikũ ijee Uba'arhzaburh itsũwe ipfu iyiki ibewe.

¹⁹ Umum iba ikũ ijee Uba'arhzaburh itsũwe ipfu iyiki ibewe, abimbi akũ ijee

* **11:2** Itseng ra abvur akõõ atoma *Ubinkpi ungo uku ubee umbõ akorhe ru upfung ru nyaka umbõ iki ikorhe ra afã.*

† **11:4** Itseng ra abvur akõõ atoma *bør uferh umen ri iyiki ibewe.*

iyikisong atsusuwe? Angwē imesambi awuri itsuka umbi uvau ra arherhe akere.

²⁰ Bər, umum ĩba itsūwe ĩpfu iyiki ibewe ru ubok Unum, Iyerhe Unum iki ibangge ru umbi.

²¹ <<Ukerkaker uner aba agbisha abin iwa, adēē adzeu iyanga, abin iyanga awuri iwu uku kpengkpeng.

²² Bər ivangye uwuruwi aka akera unga aba afū unga nggu ifuw, awuri ikū ikernga avur abin iwa ha utsa ha aka awe ru imangmang ra ake, na agashuwe abin iya ha.

²³ <<Uwuruwi aka asi iwea nggu umum, akpēē umum. Uwuruwi aka asi ikōnga nggu umum, asusituwe.

²⁴ <<Ivangye ĩpfu iyiki ibewe iba idzek ru unera, iki isaki iyarhe ri inang iyiki ikoi ibee ikpo iwiwosha ni isi ikpongge. Ngge igor igē, <Umun ibvui izī ri iyake umum iki idzek.>

²⁵ Ngge ibvui iba itsī, ngge inyā umbō aka ayar na agbishumbō iya ha.

²⁶ Mōce ngge ibvui izī ikarhe ĩpfu iyiki ibewe iyō utōva iyiriyē iki ibewe inangge ngge, ngge kishoo iba isei umō. Isisei utsa ha iyi imaataka iwuri ibewe inangge iyi inggbaashia.>>

Igūiben iyi idzidzerhe

²⁷ Uyesu aka arherhe rimi, utserh uwōō ri ikikōnga atsarhi irhaknga age, <<Idorh iwe nggu uyi uwuku umar ungo, na akpōm ungo!>>

²⁸ Uyesu age, <<Ī, bər idorh iwu iyi abirabe aka agū Arherhu-Num na adōsa.>>

Utsar ukpu Uyunana (Umat 12.38-42)

²⁹ Ikikōnga iki itoma, Uyesu age, <<Undan ukpuku ubewe nukpi. Abee utsar idzeu, bər asi ĩdzowukumbō umbō utsar ukuse, awuri idzowe utsar ukpu Uyunana ukpekū.

³⁰ Ru nyaka Uyunana aka awu utsar ra aner Unineba, rimi hā Ungwē-Ner aka iwe ru undan ukpire.

³¹ Ru unum ukpuku uvarha arherhe, Usarauniya uwu unōr awuri iso adēē nggu abi undan ukpire na atsuke uvau ru umbō. Ubinkutsu unga adzeka anang akika ader

aba igū itsoi Usorhomon. Nggaye uwuruwi aka anangnga Usorhomon awu nggimi.

³² Aner Unineba awuri iso adēēmbō ru unum ukpuku uvarha arherhe nggu udan ukpire na awuri itsu uvau ru ukpō, ubinkutsu, umbō adzipumbō ri udūwā Uyunana. Icere uwuku unang Uyunana uwi nggimi!

Irhirhang iyor (Umat 5.15; 6.22-23)

³³ <<Unera asi ĩtsuka irhirhang awōkuka, use anyangi ikikī atsīmka irhirhang hā. Īī awuri idene ngge ra anang idēēke, ngge itsū anera itsīwā na anyā irhirhang hā.

³⁴ Asungo ake awu irhirhang iyorngo. Asungo aba akerke, iyorngo kishoo iwe ri irhirhang. Bər asungo aba asi ikerke, iyorngo kishoo ikēi iwu uzī.

³⁵ Ungwēdzēn utsur irhirhang hā ru ungo iwe uzī.

³⁶ Nggee iyorngo kishoo iba irhangngge, ugau ukpōō ushipkō ru uzī, ngge irhange ananga kishoo, ru nyaku urha utōngvi uku usaku urhang ru ungo.>>

Uyesu ayare igoi abi Ufarisi (Umat 23.1-36; Umar 12.38-40)

³⁷ Ivang Uyesu aka arherhe amaa, uner Ufarisi uwōō ayisa unga igha ubingha ri iyanga. Nggee unga azī aseī ra anang ubingha.

³⁸ Bər utsa Ufarisi ha aka anyā uge Uyesu asi inggbaashia asorha aboknga na atirhi igha ubingha, unga adzeidzeu.

³⁹ Mōce Uteijee agor unga age, <<Umbi abi Ufarisi aka isaka asorh andzing akpewa nu itērhi, bər unōrkang umbi uwu abi unyēē nggu iyiki ibewe.

⁴⁰ Umbi aguge aner! Uwuku umuna awiya, ugeṣe unga amunu unōrkang hā ikēi?

⁴¹ Bər àka adzowe ubinkpi uku uwe ru unōrkang itērhi hā ra atsūwā, na abina kishoo awu atēṣenake ru umbi.

⁴² <<Atorhmbi abi Ufarisi, ubinkutsu umbi aka isaka adzowe Unum unying ra abina usōka iyi ibōō iyi ayerhe na ayerhu udzau kishoo ikēi. Bər umbi akpēmbi izharhe arherhe idzidzerhe nu ibemu

Unum. Imēēngge umbi akorhe akere ha, na aneke ikwēete akoo.

⁴³ <<Atorhmbi abi Ufarisi! Ubinkutsu umbi abema anang isei aki imor ra abā ifen-Num na aghwe umbi ri inang izēē.

⁴⁴ <<Atorhmbi, ubinkutsu umbi awu ru nyaka adzake umbō aka asi idzinmbō, akirake anera iki izērḥā afafā ri ida ihwihweng.>>

⁴⁵ Unying ra abika ahweng Íkpem Umusa agor unga age, <<A umarhem, ungo uba ugor rimi ungo urhena umen nukpo!>>

⁴⁶ Uyesu age, <<Atorhmbi, umbi abika amesuwe Íkpem Umusa! Ubinkutsu umbi atsuke imor Íkpem ra anera umbō iki ikōka atsā, bōr umbi nibikambi asi ibangumbi abina nggu itokmbi unying, aka iyike umbō.

⁴⁷ <<Atorhmbi, ubinkutsu umbi adzine adzak akika aze ra abika asōm Arherhu-Num abirabē ateimbi aka afer.

⁴⁸ Rimi ḥā umbi adekuwe uge umbi abemumbi ubinkpi ateimbi aka akorhe. Umbō afer abika asōm Arherhu-Num nu umbi adzin adzaka.

⁴⁹ Ri itsi akere ha Unum ri itsoinga agor age, <Umum iwuri idene umbō abika asōm Arherhu-Num nu abi itsermum. Awuri ifere aboo na adzowe aboo uver.>

⁵⁰ Nggee undan ukpire uwuri iyēi ufai adzirh abika asōm Arherhu-Num kishoo umbō aka afeyi ishaisha udzur ri imimunu upfunga,

⁵¹ utirhi ra adzirh Uhabirha uzīō ra adzirh Uzakariya, uwuruwi umbō aka afer ra avarhu ubeu anang aka adzowe idem-Num ri Iya-Num. Īī, umum ideyiwa umbi, udan ukpire uwuri iyēi ufai abin akere kishoo!

⁵² <<Atorhmbi abika amesuwe Íkpem Umusa, ubinkutsu umbi avur atsak umukurhi idzursu. Umbi nibikambi asi itsĩmbi, na asi ineke abika abee itsitsĩ atsĩmbō.>>

⁵³ Ivangye Uyesu aka aneke anang ḥā, abika amesuwe Íkpem na abi Ufarisi atirhumbō ikpēna unga akarḥārḥā, atsĩmbō ibeea unga ifuw nggu irhusa arherhe ra abina arherhe,

⁵⁴ Adzeu abee idzur unga ru ubinkpi unga aka irherhe.

12

Igbiir ato nu iffita (Umat 10.26-31)

¹ Ri ivangye arherha anera aka akong, affī ajang adōka, Uyesu agbaashia arherhe arherhe nggu angwē imesanga age, <<Àka angwēdzēn nggu uga abi Ufarisi, iki iwu ukpukpeta.

² Ubin usi itsirkpo umbō aka asi inyāmbō, use uwōkpō umbō aka asi ihwengmbō.

³ Ubinkpi umbi aka arherhe ru uzī, awuri igū ake ru unum ukpuku urhang, nu ubinkpi umbi aka awoyi na arherhe ru ubā, awuri idūwā ake nu atsi uvi aya.

⁴ <<Umbi awerhamum, umum ideyiwa umbi, niba agūmbi iwei abika afer iyor na asi idēē akorhumbō ubin.

⁵ Bōr umum ideyiwa uwuruwi umbi aka igū iwei unga. Àka agū iwei unga, uwuku ifer iyor, na awea ri ijee iyiki itsu ungo ri idzūū urha. Īī, umum ideyiwa umbi aka agū iwei unga!

⁶ Umbō aki isaka agoshe anunu atōō ukobo avaa, bōr Unum asi iyiruka unying ra ake.

⁷ Idzidzerhe, igwar itsimbi aka avarha ngge kishoo. Niba agūmbi iwei, umbi awu ru ugarh anangmbi anunu arherhe.

Idēyiwe ibibemu Ukiristo ra anera (Umat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ <<Umum ideyiwa umbi, uben uwuku urherhe ra asu anera uge unga awu uwu umum, Ungwē-Ner ikēi awuri irherhunga uge uner ha awu uwu unga ra asu ípfu itser-Num.

⁹ Bōr uwuruwi aka atseyinga ihweng umum ra asu anera, Ungwē-Ner ikēi awuri itseyinga ihweng unga ra asu ípfu itser-Num.

¹⁰ Nu uben uwuruwi aka arherhe irhem iyiki ibewe ri itsi Ungwē-Ner, awuri itsūwūkumbō unga, bōr uwuruwi aka arhenu Ipfu Isarsatangge, asi itsūwūkumbō unga.

¹¹ <<Umbō aba akūna umbi ri iker azĩmbō ra abā ifen-Num, nu ayerhe, nu abi ijee, niba agūmbi ighong ikaa atsimbi, use ubinkpi umbi aka irherhe.

¹² Ubinkutsu Ipfu Isarsatangge iwuri imesuwangge ubinkpi umbi aka irherhe ri ivang hã.>>

Unyaka arherhe ri itsi uguge uner ubin

¹³ Uwɔɔ ri ikikɔnga agɔr Uyesu age, <<A umarhem, ugɔr ungwɛmɛn unga agashuwa ukammum, ra abinkɛ utɛmɛn aka akpe na abɔra umɛn.>>

¹⁴ Uyesu agɔr unga age, <<A utsa uner, ungamɔ atsu umum iwu uwuku utsu uvau, use uwuku ugashuwa ukammbi?>>

¹⁵ Mɔcɛ unga agɔr umbɔ age, <<Àka arhi atai, àka adɛɛ ukuka nggu kishoo ikpona abin upfung, ubinkutsu urhɛ unera usi ibɛkmgɔ ra abin upfung.>>

¹⁶ Arherhuwe umbɔ unyaka arherhe age, <<Uner uwɔɔ nuwɔ awu uner ubin, abinkɛ unga aka akau ri icangnga, awu azeze akarhãrhã.

¹⁷ Unga akaiferhko ra amɛnnga age, <Umun ikorhi iguse? Ananga abɔrkeci umum iki itsu abin icangmum.>

¹⁸ <<Mɔcɛ unga agɔr itsikamnga age, <Ìhĩ! Ubinkpi umum iki ikorhe ukpi. Umum ibibupuwe angbanmum akɛɛ ni idzin akika agɔnga, ni itsuke abin icangmum kishoo nu abin akɔɔ umɔ.

¹⁹ Umum iwuri igɔr itsikammum uge, <<Ungo uweɔ ra abin arherhɛ akirakɛ ungo iki igha imɛka irherhɛ. Uwosha, nu ugha nu uhwa nu ugũibenngo.>> >

²⁰ <<Bɔr Unum agɔr unga age, <A ugugge! Ru untsuua ukpirɛ ungo iki ikpe. Umum inyãni ungaa awuri igha abin hã kishoo ungo uku ukɔngnge itsingo.>

²¹ <<Ngge iwe rimi nggu kishoo uwuku ukɔngnge itsikamnga abin upfung, na ashia ru ubin ra asu Unum.>>

Niba agũmbi ighong (Umat 6.25-34)

²² Mɔcɛ Uyesu agɔr angwɛ imesanga age, <<Nggee umum idɛyiwa umbi, niba agũmbi ighong nggu ibibekmbi, ubinkpi umbi aka igha, use ubinkpi umbi aka itsim ra ayormbi.

²³ Urhɛ unangmgɔ abingha, nu iyor ikɛi inangnge atorho.

²⁴ Àka arhi anyã anunu, asi idoike, asi igberke, ashike ra angban akika atsu ubin

igha, bɔr kishoo rimi hã Unum adzowuka umbɔ ubingha. Umbi anangmbi anunu akarhãrhã!

²⁵ Ungamɔ ru umbi igũ ighongnga idɛɛ itomungge ivanga unying ri inumye unga aka ibɛk?

²⁶ Umbi aba asi idɛɛ akorhumbi ungwêrhũ ubin rimi, ude awu use utsu umbi anu igũ ighong ra abina akɔɔ?

²⁷ <<Àka arhi anyã ifur iki iseng. Isi ihwɛpungge itser, isi isɔrngge atorho. Bɔr umum isɔma umbi uyerhe Usorhomon ri igɔngnga kishoo anasi igbera idzam ru nyaku unying ru ngge.

²⁸ Unum aba agberuka idzam ru ubĩ usi, uku uwe irherɛ, udã umbɔ akpĩwe ru urha, asi igberanga umbi idzam ananga ukpɔ, umbi abi imangmang iyiki ici!

²⁹ Àka neke ikaiferhko ubinkpi umbi aka igha, use ubinkpi umbi aka ihwa, niba agũmbi ighong abin hã.

³⁰ Ubinkutsu, abi uzĩ ru upfung atĩna abee ikpũ abin akɛɛ ha kishoo. Utembi ahwɛnga umbi abeembi ake.

³¹ Bɔr àka abee Iyerhanga, nu abin akɛɛ ha awuri idzaambɔ ake ikɛi.

Imesa iyiki ingwɛ abin ra afã (Umat 6.19-21)

³² <<Ukpuimum uku uci, niba agũmbi iwei, ubinkutsu Utembi aka abemunga idzaa Iyerha ha.

³³ Àka agoshe abinmbi na adzowe uhweka ra atsũwã. Àka agbishu ijari imangye iki isi ívarngge, na angwɛ abinmbi ra afã, anangke abin hã asi ímaake, anangke uvɛu asi íkhapunga umɔ nu adzurh asi ítsĩ aghake ake.

³⁴ Ubinkutsu anangke abinmbi aka awe, amɛnmbi ikɛi awe umɔ.

Agãrhã abika agbishu isiseimbɔ adzɛu

³⁵ <<Àka atsim abin itsermbi na akpɔm irhirhang igar,

³⁶ ru nyaka anerabɛ aka aseɪ adzɛu uteiyambɔ aka idzeki irhowu ipfuna aba. Unga aka iba akwer angwĩ ubã, kanying umbɔ atsuruwe angwĩ ubã ru unga.

³⁷ Awu ubin anggɔm ra agãrhã hã uteiyambɔ aka iba akpombɔ aseɪ uku urhi. Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, awuri itsim atorho igãrhã, na agɔr umbɔ uge àka

asei isei, na agha ubingha, awuri iso nibikanga agashuwe umbɔ ubingha.

³⁸ Agārḥā hā awuri igũmbɔ iben unga aka aba, ri ikɔtsuuka, use ri igɔkpeka, unga akpombɔ asei ukurhi adzɛu.

³⁹ Àka ahweng uge uteiya aba ahwenga ivangye uvɛu aka iba ru unga, unga asi íneke unga ayar iyanga atsĩã.

⁴⁰ Umbi igambi awu ufang umbi adzɛu, ubinkutsu, Ungwẽ-Ner awuri iba ri ivangye umbi aka asi ikaimbi iferhkɔ.>>

Irhirhika nu ida irhirhika agārḥā (Umat 6.19-21)

⁴¹ Ubitru arhusa age, <<A Uteijee, ungo urherhe unyaka arherhe ha ru umen, use ru uben uner?>>

⁴² Uteijee agɔr unga age, <<Ugārḥũ uwukusong arhika na awe ru itsoi? Awu unga hā, uteiyanga aka itsu unga irhi agārḥā iyanga, unga adzowe ubinghambɔ ri ivangnge?

⁴³ Anggɔm awe aki ugārḥā hā uteiyanga aka iba anyā unga adẽẽ itsernga rimi hā.

⁴⁴ Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, awuri itsuke ugārḥā hā arhise abinnga kishoo.

⁴⁵ Bɔr age ugārḥā hā agɔr ra amɛnnga age, <Uteiyamum asi íbanga ifetem,> na atirhunga ikwɛr agārḥā abɔɔ, akatserh nu akatsak, na atsĩã igha na ahwa, utseku unga aka afĩrhā.

⁴⁶ Uteiya ugārḥā hā aba ru unumkpi unga aka asi ihwenga, ikɛi ri ivangye unga aka asi ihwengnga. Uteiya awuri ikwɛr unga iki ibewe na atsuke unga nggu abi uzĩ.

⁴⁷ <<Ugārḥā uwuruwi aka ahwenga ubinkpi Uteiyanga aka abee unga akorhe, na asi ikorhunga, awuri ikwɛr unga ugwɛɛ akarḥārḥā.

⁴⁸ Bɔr uwuruwi aka asi ihwengnga ubinkpi Uteiyanga aka abee unga ikorhe, na akorhe ubinkpi uku umẽẽkpɔ ugwɛɛ, awuri ikwɛr unga ukunjiir. Uben uwuruwi umbɔ aka adzowe unga abina arherhe, awuri ibee abin arherhe ru unga. Uwuruwi ikɛi umbɔ aka aneke unga abin akagɔng arherhe, awuri ibee abin akagɔng arherhe ru unga.

Uyesu akũ igigau aba (Umat 10.34-36)

⁴⁹ <<Umum iba itsu urha ru upfung, umum ibee urha ha utirhi ikpĩ ícɛɛ!

⁵⁰ Bɔr iwemum ru ubɔtisima umbɔ aka ikorhuwa umum, nu uver ru umum akarḥārḥā utseku umbɔ aka ikorhuwa umgbɔ!

⁵¹ Umbi akaiferhkɔ uge umum ikũ ididɔɔr inba ru upfung? Íĩ, umum idɛyiwa umbi, umum ikũ igigau inba.

⁵² Udzur icɛɛ, ri iyaa unying, inera itɔɔ awuri igasha awu agbɛra ivaa, itaar angwĩmbɔ asi íweke unying nggu ivaa, ivaa ikɛi angwĩmbɔ asi íweke unying nggu itaar.

⁵³ Awuri igigau, utei awuri ikpẽẽ ungwẽẽ nu ungwẽẽ awuri ikpẽẽ utenga. Uyi awuri ikpẽẽ unapa, unapa awuri ikpẽẽ uyisa. Ukoko awuri ikpẽẽ utsɛnngwẽnga, utsɛnngwẽ awuri ikpẽẽ ukokanga.>>

Ihweng ivang (Umat 16.2-3)

⁵⁴ Unga agɔr ikikɔnga age, <<Umbi aba anyā ufin inai udiku urhɛɛ, kanying umbi agɔr age, <Inai iwuri idoingge,> ngge idoingge.

⁵⁵ Umbi aba agũ ugba udze unɔr ufɛu, umbi age, <Imani anii iwuri iwengge,> ngge iwengge.

⁵⁶ Umbi abi ukpukpeta! Umbi adẽẽ ahwengmbi idzipa abin abĩ nggu afā, bɔr ihweng atsar ivang iyɛɛ umbi afɔr adambi.

Aka avarha amaa ifuw umbi nu utsĩndĩ (Umat 5.25-26)

⁵⁷ <<Awu use utsu umbi asi ivarhumbi ubin uku urhika nibikambi?

⁵⁸ Umbi aba azērḥā azĩ ivarha arherhe ri iya uyɛrhe, umina asungo umbi avarha amaa nggu unga nu utsĩndĩ. Use unga ikũna ungo akũ azĩã ra abika atsu uvau. Uner uwuku utsu uvau ikɛi atsuke ungo ru ubok abow ikow. Abow ikow ikɛi atsuke ungo ru ugborzĩ.

⁵⁹ Umum idɛyiwa ungo, ungo usi ídzeko ra anang hā, utseku ungo iki ifai kishoo, ukobo usi íbɔrkpɔ.>>

13

Udzipa use akpe

¹ Abɔɔ awu umɔ ri ivang hã, adɛyiwe Uyesu ubinkpi Ubirhatu aka atsu anernga afɛr aner Ugarhirhi atoma adzirh umbɔ ri ivangyɛ umbɔ aka adzowe idɛm-Num.

² Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umbɔ aka afɛr abi Ugarhirhi ha rimi hã, umbi agɔr agɛ umbɔ awu ra arhim anangmbɔ anera kishoo ru Ugarhirhi?

³ Ishingge rimi! Umum idɛyiwa umbi, umbi aba asi idzipumbi igambi, umbi kishoo awuri ikpe ru nyaka umbɔ ha.

⁴ Use anera usɔka nu utɔrɔk ha ubandzin uku ubupa ru Usirhuwam ufɛrɛ umbɔ, umbi agɔr agɛ umbɔ awu ra arhim anangmbɔ anera kishoo ru Urusharhima?

⁵ Ishingge rimi! Umum idɛyiwa umbi, umbi aba asi idzipumbi igambi, umbi awuri ikpe ru nyaka umbɔ ha.>>

Unyaka arherhe uvorhvo uku usi ighwɛrmgbɔ ikpũrhã

⁶ Mɔcɛ Uyesu arherhuwe umbɔ unyaka arherhe agɛ, <<Unera nuwɔ, awu ru ucucii uvorhvo ri icangnga. Unga asok azĩã ibee ikpũrhũ uvorhvo ha, bɔr unga asi ikpoa ikpũrhã unying.

⁷ Unga agɔr uwuku urhise icang hã agɛ, <Amɛɛ untaar rake umum iki iba inu ibee ikpurhu ucucii uvorhvo uwurɛ, bɔr umum isi ikpomum ubin ru umgbɔ. Ugbɛrɛ umgbɔ! Awu use umgbɔ uvina abĩã?>

⁸ <<Bɔr uwuku urhise icang hã agɛ, <A uteiya, uneke umgbɔ, umum itsuke abĩ ru umgbɔ, ni itsuke abi ru umgbɔ ikɛi ra amɛka akɛɛ.

⁹ Umgbɔ uba ughwɛrmgbɔ ikpũrhã ra akang, izea niyɔ! Umgbɔ uba usi ighwɛrmgbɔ, umbɔ agbɛrɛ umgbɔ.> >>

Akerhuwe ukutsɛrh ru unum ukpuku uwosha

¹⁰ Ru unum ukpuku uwosha ukpɔɔ Uyesu adɛɛ amesuwe ra abã ifɛn-Num,

¹¹ utsɛrh uwɔɔ awu umɔ ipfu iyiki ibewe iki itsuke unga irhãrhã ipfuruwe undzinga imɛka usɔka ni imɛka utɔrɔk, afɔr idɛɛ ukudzik adaka.

¹² Ivangyɛ Uyesu aka anyã unga, unga ayisa unga aba ru unga na agɔr unga agɛ, <<A utsɛrh ha, aka ashɔɔtambɔ ungo ri irhãrhãngo.>>

¹³ Mɔcɛ unga aberu uboknga atsorhe nu utsɛrh ha, kanying utsɛrh ha abera adɛɛ uku udzik, na akpoi Unum.

¹⁴ Bɔr unggbaashi ubã ifɛn-Num hã agũ avɔm Uyesu aka akerhuwe ru unum ukpuku uwosha. Unga agɔr anera aka awu umɔ agɛ, <<Inuma iwu utɔĩ iyi itser, aka aba ri inum hã umbɔ akerhuwa umbi, asi iwea unum ukpuku uwosha.>>

¹⁵ Bɔr Uteijee agɔr unga agɛ, <<Umbi abi ukpukpeta! Uben unera ru umbi aka asi isaka agarhunga inaknga use uzhihanga ru ugbor, akũ azĩã ihwa amɛ ru unum ukpuku uwosha?

¹⁶ Utsɛrh uwurɛ awu unang Uibrahim, uwuruwi Ushaitan aka abow imɛka usɔka ni imɛka utɔrɔk riye. Asi izea umbɔ agarhuwe unga ru unum ukpuku uwosha?>>

¹⁷ Unga aka arherhe rimi, kishoo anggamtsaknga agũ atsa. Bɔr anera agɔm angɔm abin idzeukɛ unga iki ikorhe kishoo.

Unyaka arherhe ishaa umastad (Umat 13.31-32; Umar 4.30-32)

¹⁸ Uyesu arhusa agɛ, <<Iyɛrhe Unum iwu igusengge? Umum ikpanga ngge nggu use?

¹⁹ Iwe ru nyaki ishaa umastad, iyiriye utsa uwɔɔ aka anyanga adoi ri icangnga, ngge iseng iba iwu ucucii, anunu akang ashiyake ra aboka.>>

Unyaka arherhe aki uga (Umat 13.33)

²⁰ Ikɛi unga arhusa agɛ, <<Umum ikpangu Iyɛrhe Unum nggu use?

²¹ Iwe ru nyaku uga, ukutsɛrh aka anyanga akayi agbiu isɔka ivaa aki akɔ abvurh, ake kishoo asok afui.>>

Angwĩ ubã akika apare (Umat 7.13-14,21-23)

²² Mɔcɛ Uyesu aka adzur utsĩndĩ uwuku izĩ Urusharhima, unga atsĩrhũ iteu iyiki ici nu iyiki igɔng anu imesuwe anera.

²³ Uwɔɔ arhusa unga agɛ, <<A Uteijee, inera iwu ukunjiir ukpekũ iki ikpo ififɔrh?>>

Unga agɔr umbɔ agɛ,

²⁴ <<Àka abima na atsi ra angwĩ ubã akika apare, ubinkutsu, anera arherhe awuri ikārhumbo itsitsĩ b̄or asi idēē atsimbo.

²⁵ Uteiya aba asok afoma angwĩ iya, umbi adēē ra awiya na akwer angwĩ iya, na ashōrhā agē, <A uteiya, kaboo umaa utsuruwa ananga ru umen!>

<<B̄or unga awuri iḡor agē, <Umum isi ihweng umbi use anangke umbi aka adzek um̄!>

²⁶ <<M̄oce umbi awuri iḡor agē, <E! Umen iki igha ni ihwa nggu ungo, ikei ungo umesuwa umen ru atsiindimen.>

²⁷ <<B̄or unga awuri iḡor agē, <Umum isi ihweng umbi use anangke umbi aka adzek um̄! Àka asombi ru umum, abi itser iki ibewe!>

²⁸ <<Iciu akpe nu itai anyi iwe um̄, aka inyā Uibrahim, nu Uishaku, nu Uyakubu, nu kishoo abika asom Arherhu-Num ri Iyerhe Unum, b̄or umbi abe umb̄o awuri itare umbi.

²⁹ Anera awuri idzeki iḡokpee nu udiku urhe nu ufā nu un̄or, asēi ri irhowu Iyerhe Unum.

³⁰ Idzidzerhe, aboo icere aka awe amaataka awuri iwe anggbaashia, anggbaashia awuri iwe amaataka.>>

Uyesu agū ighong Urusharhima (Umat 23.37-39)

³¹ Ri ivang hā abi Ufarisi aba ru Uyesu, aḡor unga agē, <<Usoko nggimi, uzio anang akase, ugomna Uhiridu abee ifere ungo.>>

³² Unga aḡor umb̄o agē, <<Àka azi adēyiwe ijui ngbako iyiki ici ha uge, <Irherē umum iwuri itsūwūkū ipfu iyiki ibewe, ni iwuri ikerhukū anera, ikei udā rimi hā, umum imaa itsermum ikpe.

³³ Ii awu ufang, umum iki izērhū uzērhāmum irherē nggu udā, ni ikpe ikei. Idzidzerhe isi imēngge uner uwuku usom Arherhu-Num akpe ra awiya Urusharhima!>

³⁴ <<Oka Urusharhima, Urusharhima! Ungo ufer abika asom Arherhu-Num nu utang atarh ra abirabe umb̄o aka adene umb̄o aba ru umbi. Idiki isong umum iki ibee ikong angwēmbi ananga unying, ru nyaki inū iki isaki ikong angwēngge ra afekngge, b̄or umbi akpēmbi!

³⁵ Nggayē awuri inekambo iyambi arhanga! Umum idēyiwa umbi, umbi asi ibvui anyāmbi umum, utseku unumkpi umbi aka iḡor agē, <Idorh iwe nggu uwuruwi aka aba ri itsok Uteijee!> *>>

14

Uyesu ri iya utsa Ufarisi

¹ Unum Ivangyē Uyesu aka atsi igha ubingha ri iya unggbaashi utsa Ufarisi uw̄oo ru ukpuku uwosha ukp̄oo, anera angwēdzēn na atsu asumb̄o ru unga.

² Uner irhārhi iyiki iseng iyor awu um̄o ra asu Uyesu.

³ Uyesu arhusa abi Ufarisi ha nu abika amesuwe Ikpem Umusa agē, <<Ri Ikpem, imēngge umb̄o akerhuwe unera ru unum ukpuku uwosha use isi imēngge?>>

⁴ B̄or umb̄o anukutata. Nggee Uyesu akp̄om utsa ha na akerhuwe unga, na adene unga adzeka.

⁵ M̄oce unga arhusa umb̄o agē, <<Uba unera ru umbi awu ru ungwē use inak igba ru uvāā amē ru unum ukpuku uwosha, umbi asi itsūwūkumbi kanying?>>

⁶ Umb̄o ashimb̄o ru urhemkpi umb̄o aka irherhe.

⁷ Ivangyē unga aka anyā atsen aka ateng anang isei aka azea asēi, unga adēyiwe umb̄o unyaka arherhe uge,

⁸ <<Unera aba ayisunga ungo irhowu ipfuna, niba useiso ra anang isei aka azea, use aghwimb̄o uw̄oo aka ananga ungo.

⁹ Ngge iba iwu rimi, uner irhowa ha aka ayisa umbi aba awuri iḡor ungo agē, <Ubore anang iseingo ru uner uw̄or̄o.> Ungo uso uzio ra anang aka acia nggu atsa.

¹⁰ B̄or umb̄o aba ayisumb̄o ungo irhowu ipfuna, usei ra anang aka acia, uneke uner irhowa ha aba nibikanga, ayisa ungo agē, <A uwerhe, uba usei nggēē ra anang aka azea.> M̄oce ungo uwuri iwēo ri imor ra asu abi irhowa.

¹¹ Uben unerwi aka aberi itsinga, awuri irherhuwe ike, uwuruwi aka arherhuwe itsinga, awuri iberuwe ike.>>

¹² M̄oce Uyesu aḡor uner irhowa ha agē, <<Ungo uba uwuri iyisungo anera igha ubingha, use irhowa, niba uyisungo

* 13:35 Àka anyā ikei: Amb 118.26.

awerhango, nu angwēmbi, nu unangmbi nu abi ubinmbi. Ungo uba ukorhungo rimi, umbō aba ayisumbō ungo, umbō ifasambō ungo ubinkpi ungo uku ukorhe.

¹³ Bər ungo uba uwuri ikorhungo irhowa, uyisa atsūwā nu akatarhu, nu abi ishai iyor, nu abi ibvuta,

¹⁴ ungo uwuri iweō ri idorh. Nu ngge iki iwe ugē umbō asi idēē afaimbō, bər Unum awuri ifasa ungo ru unum ukpuku usok ra akpe uwu abika arhurhika.>>

Unyaka arherhe irhowa iyiki igang (Umat 22.1-10)

¹⁵ Ivangyē unying ru umbō abika ase i gha ubingha aka agū rimi, unga agər Uyesu agē, <<Idorh iwe nggu unerwi aka isei ighigha ri Iyerhe Unum.>>

¹⁶ Uyesu agər unga agē, <<Unera nuwō aka agbisha abin irhowa iyiki igangnga amaa, na aghwi abika azī irhowa arherhe.

¹⁷ Ivangyē ivang irhowa ha iki iba imē, unga adene ugārhangā azī adēyiwe abi ha unga aka aghwi agē, <Àka aba, umum iki inzēkū abina.>

¹⁸ <<Bər umbō kishoo atsīmō isōm abinkē aka ikēn umbō izizī irhowa ha ru ughwisha. Uwu inggbaashia agē, <Umum igoi icang niyō, awu ufang umum izī inyā ngge. Kabōō uma aneka umum izī.>

¹⁹ <<Uwō agē, <Umum igoi inak iyiki ikau irham usōka, umum ibee izī ivira ngge. Kabōō uma aneka umum izī.>

²⁰ <<Ikēi uwō agē, <Umum inii ipfunu utserh uwuku ufa, isi idēē ībamum.>

²¹ <<Ugārhangā hā aba adēyiwe uteiyanga akere ha. Mōce amēn uteiya iya ha adake, unga adēyiwe ugārhangā hā agē, <Udze uzī ifetem, ra atsīndī nu ikparavar utepa, ukarha atsūwā, nu akatarhu nu abi ibvuta, nu ashai iyor ukūba.>

²² <<Ugārhangā agē, <A uteiya, ubinkpi ungo uku ubee iki izī ikorhumum, bər ananga ana abərke ri iya.>

²³ <<Mōce uteiya irhowa ha agər ugārhangā agē, <Ubvui udze utsīrhā atsīndī iteu nu arhum, utsu anera umbō aba atōk iyamum.

²⁴ Umum idēyiwa umbi, uko unera unying ra abərō abi inggbaashi ha umbō

aka aghwi asi ībangunga ubin irhowamum.> >>

Ayetnum akika adasu Uyesu (Umat 10.37-38)

²⁵ Anera arherhe aka azērhā nggu Uyesu, unga adzipa agər umbō agē,

²⁶ <<Ubēn unerwi aka iba ru umum, na asi ikpēē utenga nu uyanga, utsēnga nu awēkacinga, angwēmbō nu anapumbō, use urhenga, unga asi idēē awea ungwē imesamum.

²⁷ Ubēn unerwi aka asi ishupu igārhangā mau ucuciia adōsunga umum, asi idēē awea ungwē imesamum.

²⁸ <<Unera unying ru umbi aba abee idzin utsurha udedetangbō, unga asi igbaashia ase na avarhu ubinkpi unga aka ifer, na anyā use unga awea ru uhwek ukpurukpi unga aka imaa idzina?

²⁹ Ubinkutsu utsur unga atsu atarh idzina na afər imimaa adaka, ubēn unera aka inyā, awuri inyīrhā unga,

³⁰ agē, <Umbi anyā uner uwirē aka atirhi idzin, na afər imimaa adaka.>

³¹ <<Use awu uyerhe uwukusong awuri izī iwa nggu uyerhu uwō, na asi isei avarhunga use anernga anaka agōnga usōka awuri idēē amēēmbō nggu abərō aka awu anaka agōnga isōka ivaa?

³² Unga aba asi idēē amēē, unga adene itser umbō azī akpo uyerhe uwōrō unga ana awu ukukaa, umbō ashōrhā abee ididōr?

³³ Iwe rimi hā, ubēn unera ru umbi aka asi idzowuka abinnga kishoo, uner ha asi idēē awea ungwē imesamum.

Angwā akatārhā (Umat 5.13; Umar 9.50)

³⁴ <<Angwā aze, bər ake aba ashike ri itonga angwā, iwuri ikorhu uguse ni iwe angwā ikēi?

³⁵ Ashike ri itser ri ikom icang, use ra atō irham. Umbō awuri itare ake.

<<Uner ato akika agū, unga agū.>>

15

Unyaka arherhe idai iyiki igwir (Umat 18.12-14)

¹ Abika ayesu ikirbi abī nu abirabē umbō aka anyanga umbō awu abi arhim

arherhe, aba akong adziir anu igosha unga,

² abi Ufarisi nu abika amesuwe Ikpem abvun age, <<Utsak uwire ayēisa abi arhim na agha nggu umbō!>>*

³ Mōce Uyesu arherhuwe umbō unyaka arherhe age,

⁴ <<Unera unying ru umbi awe ru idoi unaka. Unying iba igwirngge, unga asi inekuka idoi isōka utōrha nu utōrha ri idē na azīā ibee iyiki igwir ha utseku unga aka ikpo ngge?

⁵ Unga aba akpoa ngge, unga agom na atsā ngge ra aceisa,

⁶ unga aka izi ri iya. Unga ayisa awerhanga nu andakanga ananga unying na agor umbō age, <Àka agom anggōm nggu umum. Iki ikpomum idoi uma hā iyiki igwir ha.>

⁷ Umum ideyiwa umbi, iwuri iwe rimi hā, umbō aka igōmanggōm ra afā ri itsi uner arhim unying uwuku udzipa anangmbō abika arhika isōka utōrha ni inera utōrha iki isi ibeengge idzidzipa.

Unyaka arherhe igwigwir uhwek

⁸ <<Use, utserh uwukusong awe ru ishaa imang usōka, ishaanga unying igwirngge, unga asi iḡaar urhirhang, na ayar iya kishoo na angwēdzēn abee utseku unga aka ikpo?

⁹ Unga aba akpoa, unga iyisa awerhanga nu undakanga na agor umbō age, <Àka agom anggōm nggu umum iki ikpomum ishaa uhwek ha iki igwir.>

¹⁰ Umum ideyiwa umbi, iwuri iwe rimi hā, awu ubin anggōm ra asu ipfu itser-Num ri itsi uner arhim unying uwuku udzipa.>>

Unyaka arherhe ungwē uwuku uzhuzhoma

¹¹ Uyesu arherhe age, <<Unera nuwō awu ra awekatsa avaa.

¹² Uwuku ucia agor utēnga age, <A ute, ugashuwa ukammum.> Mōce utēnga agashuka ukammbō.

¹³ <<Akpurha amaa inuma ukunjiir, uwuku ucia akarha abinnga kishoo, azīā

abī akōo nu udī ukpuku uder. Mōce, unga aferuka abinnga ru ugba.

¹⁴ Unga aka amaawe abinnga kishoo, imerh iso imaangge abīā, unga atsīā iyaki imerh.

¹⁵ Unga asok azī awea ugārhā utsa uwōo ra abī hā, utsa ha atsuke unga azī idzēu arhede ra agborke.

¹⁶ Unga abee igha ubingha arhede ha, unera asi idzowuka unga ubin.

¹⁷ <<Ivange unga aka atsī ra amēnnga, unga age, <Agārhā awu asong ri iya utēmum, umbō iki igha ashur na abore? Nu umum iwuri ikpemum ri imerh.

¹⁸ Umum iso izī ru utēmum igor unga igē, a ute, umum iki ikorhu ubin arhim ru Unum, ni ishōiwamum ungo.

¹⁹ Umum isi ibvui imēmum umbō ayisa umum ungwēngo. Unyanga umum ru nyaku ugārhāngo.>

²⁰ Mōce unga asok azīā ru utēnga.

<<Bor unga ana adzeka ukuka nu utēnga anyā unga, atorh afer unga, unga atī azīā akarha unga awuma na ashor atamnga.

²¹ <<Ungwēnga agor unga age, <A ute, umum ikorhu ubin arhim ru Unum ni iki ishōiwamum ungo. Umum isi imēmum umbō abvui ayisa umum ungwēngo.†>

²² <<Bor utesa agor agārhānga age, <Àka akū atorho aka aze aba atsīme unga ifetem. Àka atsuke imangto ri itoknga na abadak ra adaknga.

²³ Àka atsī adzur ungwē inak iyiki isenga, aba angwāna. Umen izēk irhowa igōmanggōm.

²⁴ Ubinkutsu ungwēmum uwerē ha aka akpea na azir ikei, aka agwira bor icere umen iki ikpomēn.> Mōce umbō atsīmbo irhowa.

²⁵ <<Umbō ana awe ru irhowa ha, ungwēnga uwuku ukūa awu ra arhum. Unga aka adzeka arhum aba ayo ri iya, unga agū anggang nu azer atōkuke iya.

²⁶ Nggee unga ayisu ugārhā unying na arhusa unga age, <Awu use uni izārhā?>

²⁷ Unga agor unga age, <Ungwēmbi aka abanga, utēngo atsu umbō angwā inak iyiki isenga, akorhi irhowa, unga aka aba atsī ukuker.>

* 15:2 Àka anyā ikei: Irh 5.29-30. † 15:21 Abvur akōo aki inggbaashia agor age ungwē. Utsu umum iwu ugārhāngo.

²⁸ <<Ungwēmbō uwuku ukūa amēnnga adake, unga akpēē itsī ri iya, nggee utenga adzek ashōrhā unga.

²⁹ Bōr unga agōr utenga agē, <Unyā! Imek iyere kishoo umum ikapa ungo, inasi ikpēmum igūna ungo idiki unying. Rimi hā ungo unasi idzaango umum ibū iyiki ici umum ikorhumum irhowa nggu awērhamum.

³⁰ Bōr ungwēngo uwuruwi aka azī afere abinngo nggu akatserh aba ri iya, ungo ungwānuwe ungwē inak iyiki isenga ru unga!>

³¹ <<Utenga agē, <Oka ungwēmum, ungo uwu nggu umum uben ivang, uben ubinmum, uwu ukpungo.

³² Bōr imēngge umēn ikorhi irhowa ni igōmanggōm, ubinkutsu ungwēmbi uwuruwi aka akpe, aka azira, uwuruwi aka agwir, umbō aka akpombō unga.> >>

16

Unyaka arherhe ri itsi uner itser ataba

¹ Uyesu adeyiwe angwē imesanga agē, <<Unera nuwō awu uner ubin, umbō adeyiwe unga agē, <Uner uwuku udzēu itserngo anu ikorhe ataba nggu abinngo.>

² Nggee unga ayisu uner itsernga hā arhusa agē, <Umunu ini igūshu use ri itsingo? Ukū ubvur itserngo uba uvarhe umum inyāni kishoo, ubinkutsu ungo usi íweo uner itsermum.>

³ <<Uner itser ataba ha akaiferhkō ra amēnnga agē, <Umunu ikorhi iguse icere? Uteiyamum uwi awuri iwayiwe umum ri itser. Umum uwi ishimum ri iker iyiki ikau irham, ni iwu ra atsa akika afen ifen.

⁴ Umum ihweng ubinkpi umum iki ikorhe, umbō aba awayikumbō umum ri itser nggimi, anera awuri iyaimbō umum ra ayambō.>

⁵ <<Nggee unga ayisa abika agha uverh ru uteiyanga unying anying, unga arhusu inggbaashia agē, <Uteiyamum adōsa ungo itikisong?>

⁶ <<Unga agōr unga agē, <Ídzum atsei anaka utōrōk.>

<<Mōce uner itser ataba ha agōr unga agē, <Unyangu ubvur uverhngo ifitem, utseng anaka ana.>

⁷ <<Mōce unga arhusu uwu uvaa ikēi agē, <Adōsa ungo itikisong?>

<<Unga agōr agē, <Ambāi itsem, unaka unying.> Unga adeyiwe unga agē, <Unyangu ubvur uverhngo, utseng isōka utōrōk.>

⁸ <<Uteiya ha akpoi uner itser uwuku uda irhirhika ha, ubinkutsu akorhi iferhe ha nggu isarasu. Anera ru upfung ukpire akorhi iferhembō nggu itsoi anangmbō abika adōsu Unum.

⁹ Umum ideyiwa umbi, āka akū abin upfung akū akpowe itsikammbi awērhe, abinmbi aba amaake, umbō ayei umbi ra aya aki ugbagbaa.

¹⁰ <<Uwuruwi aka awe ru imangmang nggu ubin uku uci, awuri iwea ri imangmang ru ubin ukpuku urhe. Uwuruwi aka ashia ri imangmang ru ubin ukpuku uci, asi íwea ri imangmang ru ubin ukpuku urhe.

¹¹ Nggee umbi aba ashimbi ri imangmang ra abin upfung ukpire, ungaa idzaa umbi abin aki idzidzerhe?

¹² Umbi aba isaka ashimbi ri imangmang ra abin anera, ungaa idzaa umbi abin aki ukammmbi?

¹³ <<Ugār hā asi ídēē atōwūka itser ra ateiya avaa. Unga awuri ibema unying na akpēē uwōrō, unga awuri idzowe itsinga ru unying na akpēē uwōrō. Ungo usi ídēē udzowukō itsingo ru Unum nu uhwek.>>

¹⁴ Abi Ufarisi abika abemu uhwek, aka agū akere ha kishoo, umbō acatu Uyesu.

¹⁵ Unga agōr umbō agē, <<Umbi azharhe arherhe aka aze ra asu anera, bōr Unum ahwenga amēnmbi. Ubin uku uze ra asu anera, uwu ubin ishī ra asu Unum.

Itomi imesi iyōō

¹⁶ <<Imesi Íkpem Umusa nu abvur abika asōm Arherhu-Num, umbō aka adūwā utsēki ivang Uyohana. Udzur ri ivang hā, umbō aka anu idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Iyerhe Unum, nu uben unera abee itsī ri ngge ri inggang.

¹⁷ Asi ighonga afā nggu abī aki imaa, bōr ishia unying ri Íkpem Umusa isi ífōrhūngge.

¹⁸ <<Uben unera aka iwayiwe utsēnga na apfuna utserh uwukuse, unga awu ra arhim itoma-dak, nu unera aka ipfunu

utsɛrh uwuku uwuwayi, awu ra arhim itoma-dak.

Uner ubin nggu Urhiazaru

¹⁹ <<Uner ubin nuwɔ aka isaka atsim atorhi imang azezerake, unga awe ri igũiben uben unuma.

²⁰ Ra angwĩ iyanga, utsũwã nuwɔ agburh Urhiazaru anu umɔ, awu nggu isɔɔ iki imaa iyornga.

²¹ Unga abee igha awushu ubingha aki igbei, ra adak utebur uner ubin hã. Ijui iki isaki iba irhen isɔɔnga hã.

²² <<Ivanga iki imẽ uner ifen hã akpea. Ípfu itser-Num ishupa unga ikũ izĩngge ri igbɔm Uibrahim. Ikɛi, uner ubin hã akpea, umbɔ adzake unga.

²³ Ra anang isei abika akpukpe, ra anangke unga aka agũ uver, unga abera asunga anyã Uibrahim ukuka nu Urhiazaru ri igbɔmnga.

²⁴ Nggee unga ayisa unga age, <A Utɛtɛ Uibrahim, umaa ugũ atorh umum nu udene Urhiazaru unga ashɔmu itoknga ra amẽ na arhor adɔnga arhemmmum, ubinkutsu umum iwe ru uver ri idzũũ urha ukpirɛ.>

²⁵ <<Bɔr Uibrahim agɔr unga age, <A ungwẽmmum, uyita ri ivangye ungo uku uwe ru urhɛ. Ungo uyɛisa abin aka aze nu Urhiazaru ayɛisa abin aka abewe, bɔr icɛɛ umbɔ afituwe unga nggimi ungo uwe ru uver.

²⁶ Asi iwea akɛɛ ha ukpekũ, bɔr ra ateumɛn nggu umbi, aka atsu ughorkaghor umbumbang uteitasamgbɔ utsur anera asoki nggimi abambɔ ugarmbi, use unera adzek ugarmbi abanga ru umɛn.>

²⁷ <<Unga age, <A utɛ, umum ishɔrhã ungo, uma udene Urhiazaru unga azĩ ri iya utemum,

²⁸ ubinkutsu umum iwe ra angwẽmmɛn atɔɔ. Umum ibee unga arherha umbɔ, utsur umbɔ abambɔ ra anang akɛɛ ha aki uver ha.>

²⁹ <<Uibrahim age, <Awembɔ ru Umusa nu abika asɔm Arherhu-Num, uneke umbɔ akpeto ra abi ha.>

³⁰ <<Unga age, <A utɛ Uibrahim, ĩĩ, unera aba adzek ra abika akpe azĩ ru umbɔ, umbɔ awuri idzipumbɔ.>

³¹ <<Unga agɔr unga age, <Umbɔ aba asi ikpembɔ ato ru Umusa nggu abika asɔm Arherhu-Num, umbɔ asi igũmbɔ unerwi aka idzeka akpe.> >>

17

Arhim, imangmang, nu itser (Umat 18.6-7,21-22; Umar 9.42)

¹ Uyesu agɔr angwẽ imesanga age, <<Ubinkpi uku itsu anera agba ra arhim, awu ufang ukpɔ uba, bɔr atorh uner ha aka itsu ukpɔ uba.

² Nu unerwi aka itsu unying ra awekaci abɛɛ agba ra arhim, ugba umbɔ abope ukɔ igɔ ru urhɔknga na atare unga atsĩ ru ughorkaghor ukau ukugɔng.

³ Nggee àka akpɔm atsimbi.

<<Undɔkango aba agbaa ra arhim, utsɛrha unga. Unga aba nekuka, utsũwe unga.

⁴ Unga aba agbaa uvau ru ungo idikunga utɔɔva ru unuma unying, na aba idiku utɔɔva age, <Iki inekukũ,> utsũwe unga.>>

⁵ Abi itser Uyesu agɔr age, <<Uteijee, utomuwa imangmangmɛn.>>

⁶ Uteijee agɔr umbɔ age, <<Umbi aba awembi ri imangmang ukunjiir ru nyaki ishaa umastad, umbi adɛɛ agɔrmbi ucucii ipfum uwurɛ age, <Ubvurhi nu udɔnna ru ukau,> umgbɔ uwuri igũmgbɔ umbi.

⁷ <<Awu ungamɔ ru umbi aka iwe ru ugãrhã uwu irham use uwuku udzɛu idɔinga, aka idzeku usi aba, unga agɔr unga age, <Uba ifitem, uba usei nu ugha ubingha>?

⁸ Asi igɔra rimi, bɔr unga awuri igɔr ugãrhãnga hã uge, <Utɔng ukorhu ubingha ukũwã umum igha ni ihwa imaa, nu ungo udɔrhu ugha nu uhwa>

⁹ Awuri itara uwɛɛ ru ugãrhã hã aka adɔsa arherhanga?

¹⁰ Nggee umbi awe rimi hã, umbi aba adɔsumbi abina kishoo umbɔ aka adɛyiwa umbi. Umbi awuri igɔr age, <Umɛn isi iwemɛn ubin, umɛn iwu agãrhã. Umɛn ikpurhi itɔ itseryɛ iki iwe iyimɛn.> >>

Uyesu akerhuwe abi irhãrhĩ inghim usɔka

¹¹ Ice Uyesu awu ru uzārḥā ukpuku uzī Urusharhima, unga azērḥā ra atsom Usamariya nggu Ugarhirhi.

¹² Unga aka atsī ru ungwērḥū uteu ukpō akatsak abi irhārḥī ingbim usōka agbanga unga, adēē ukuka.

¹³ Umbō atsarhi irhakmbō agē, <<Uyesu, Uteiya, ugū atorh umēn!>>

¹⁴ Ivangyē unga aka anyā umbō, unga agē, <<Àka azī ra abika adzowe idēm-Num umbō anyā umbi.>> Umbō awu ru utsīndī uwuku uzī, na akerhumbō.

¹⁵ Unying ru umbō aka anyā unga aka akerhunga, unga abvui aba atsu ivum akpoi Unum.

¹⁶ Unga aba agba ra adak Uyesu na atar uwē ru unga. Unga uwi awu uner Usamariya.

¹⁷ Uyesu arhusa agē, <<Asi iwea inera usōka kishoo aka akerhe? Abōrō utōrha angwēmbō?

¹⁸ Awu use ukpō utsu akpurha awu utsen uwurē ikiyikanga unga abvui aba ikpoi Unum?>>

¹⁹ Mōcē unga agōr unga agē, <<Usisok uzīō. Imangmangngo ngge ikerhuwe ungo.>>

Ibiba Iyerhe Unum (Umat 24.23-28,37-41)

²⁰ Unuma nukpō abi Ufarisi arhusa unga agē Iyerhe Unum iwuri iba ukang? Uyesu agōr umbō agē, <<Ibiba Iyerhe Unum isi íwengge ubinkpi umbi aka inyā ra asumbi,

²¹ Unera asi ígōra agē, <Àka anyā nggayē,> use <Nggayō,> ubinkutsu Iyerhe Unum iwu nggu umbi.>>

²² Mōcē unga agōr angwē imesanga agē, <<Ivanga niyō ibarō, umbi aka ibee inyā unuma unying ri inum Ungwē-Ner, bōr umbi asi ínyāmbi.

²³ Anera awuri igōr umbi agē, <Àka anyā nggawi ri nggimi,> use <Nggawō ru nggōō.> Niba azīmbi, niba adōsumbi umbō.

²⁴ Ubinkutsu unum Ungwē-Ner uwuri iwe ru nyaki inai iki inyaka irhangnge afā, usok ru ubang upfunga nggōō uzī ubang ukpōrō.

* ^{17:35} Abvur akōō aki itseng abok aki isha agōrke ikēi uge, ³⁶ Akatsak avaa ri ichang irham, awuri nyanguwe unying na abore unying.

²⁵ Bōr awu ufang unga aka igbaashia ahwa uver abina arherhe nu undan ukpire ukpēkpō unga.

²⁶ <<Ru nyaka ngge iki iwe ri inum Unuhu, rimi hā ikēi ngge iki iwe ri ivang Ungwē-Ner.

²⁷ Anera agha na ahwa, apfuna na apfunuwe, utseku unumkpi Unuhu aka atsī ru nggaa ukhukhōō amē, mōcē amē isopfung aba atsīme umbō kishoo.

²⁸ <<Iwe ru nyaka ha ri inum Urhutu, anera aka agha na ahwa, agoi na agoyiwe, akau irham na adzin idzin.

²⁹ Bōr ru unum Urhutu aka adzeka ru Usōdōm, umbō atsuke urha nggu akāā urha adzeka afā aba atsīme umbō kishoo.

³⁰ <<Ìī, iwuri iwe rimi hā ru unum Ungwē-Ner aka idzeka.

³¹ Ru unum hā uwuruwi aka awu afafā ni itsi uvi iyanga na abinnga awu ra abī, unga niba acipuwanga inyanga ake. Rimi hā ikēi, uwuku uwe ru usi, niba abvui abanga ri iya.

³² Àka ayitu utserha Urhutu.

³³ Kishoo abika abee ifōrh urhēmbō, umgbō uwuri igwirmgbō. Kishoo abika agwirhuwe urhēmbō, afufōrh umgbō.

³⁴ Umum ididēyiwa umbi, nu utsuu ukpu ha awuri inyāmbō inera ivaa nu ukoma unying. Awuri nyanguwe unying na abore unying.

³⁵ Akatserh avaa aka idēē igōō ananga unying. Awuri nyanguwe unying na abore unying.>>*

³⁷ Umbō arhusa unga agē, <<Awuri iwe rinē Uteijee?>>

Unga agōr umbō agē, <<Anangke ukom uku uwe, anang hā amgbēpē iki ikōng.>>

18

Unyaka arherhe utsērḥāpfu aka angipa

¹ Mōcē Uyesu adēyiwe angwē imesanga unyaka arherhe aki ifēn-Num uben ivang na aneke igū azhe.

² Unga agē, <<Utepa nukpō uner uwuku utsu uvau aka asi igūa iwei Unum, asi ihwengnga unera.

³ Ru uteu ha utsêrhâpfu ruwə akɛyi ru utsa ha anu igər unga agɛ, <Umaa utsĩ ra ateu umum nggu abika akpɛna umum.>

⁴ <<Unga atirhi akpɛɛ, bər unga abvui agər ra amɛnnga agɛ, <Umun ihwɛng ugɛ umum isi igũmum iwei Unum, ni isi ihwɛng anera,

⁵ bər utsêrhâpfu uwurɛ akɛna umum iwiwosha. Umum ima iyike unga, utsur ikikɛyanga izhengge umum.> >>

⁶ Uteijee agɛ, <<Àka agũ ubinkpi uner uwuku utsu uvau uwu amɛn aka atārḥā aka arherhe.

⁷ Unum asi ikorhuka anernga aka asɛng abinkɛ aka arhika, abirabɛ aki iciu ru utsuu na atenum ru unga? Unga awuri adārḥūnga ri iyike umbə?

⁸ Umum idɛyiwa umbi, awuri iyikuka umbə ifitem ikɛi ru ubinkpi umbə aka abee. Bər Ungwɛ-Ner aka iba, awuri ikpoa imangmang ru upfung?>>

Unyaka arherhe uner Ufarisi nu uner uwuku uyɛisu ikirbi abĩ

⁹ Ra abirabɛ aka adzowe imangmang ra atsimbə agɛ umbə arhika, na anu iyɛɛi abikase, Uyesu arherhe unyaka arherhe ugɛ,

¹⁰ <<Inera ivaa atsĩ ifɛn-Num ru ufɔm Iya-Num, unying awu utsa Ufarisi, uwu uvaa awu uner uwuku uyɛi ikirbi abĩ.

¹¹ Uner Ufarisi ha asok abera adɛɛ afɛn-Num ri itsikamnga agɛ, <A Unum, umum itar uwɛɛ idzaa ungo umum iki isi iwemum ru nyaka avɛu, abika ida irhirhika, abika atoma-dak, use uwuku uyɛi ikirbi abĩ uwurɛ.

¹² Umum ikpem igha ubin idiki ivaa ri inuma utəva, ni idzowe unying ra abina usəka ra abinkɛ umum iki ikpo kishoo.>

¹³ <<Bər uner uwuku uyɛi ikirbi abĩ hā adɛɛ uku uka. Asi ibera asunga arhisa afā, bər abangu ikəknga na agɛ, <A Unum, ugũ atorh umum uner arhim.>

¹⁴ <<Umun idɛyiwa umbi, uner uwuku uyɛi ikirbi abĩ hā abvui azĩ ri iyanga, Unum anyanga unga awu uner uwuku urhika, bər asi inyangu utsa uwəɔ awea rimi. Ubɛn unerwi aka aberi itsinga, awuri irherhuwe ike. Nu uwuruwi aka arherhi itsinga, awuri ibiberuwe ike.>>

Uyesu nggu angwêrhā awɛkaci (Umat 19.13-15; Umar 10.13-16)

¹⁵ Anera ikɛi akũ angwêrhā awɛkaci aba ru Uyesu abanga umbə. Angwɛ imesanga aka anyā rimi, umbə atserha umbə.

¹⁶ Bər Uyesu ayisa awɛkaci ha azĩ ru unga, na agɛ, <<Àka aneke awɛkaci aba ru umum, Àka niba akɛnm̃bi umbə, Iyɛrhe Unum iwu iyi ikpũmbə.

¹⁷ Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, ubɛn unerwi aka asi iyɛisa Iyɛrhe Unum ru nyaku uwɛkuci, asi idɛɛ atsĩā ri ngge.>>

Uyɛrhe uner ubin (Umat 19.16-30; Umar 10.17-31)

¹⁸ Uyɛrhu Uyahuda uwəɔ arhusa unga agɛ, <<A umarhem uwuku uze, umum ikorhe uguse ni ikpo urhɛ uwu ugbagbaa?>>

¹⁹ Uyesu agər unga agɛ, <<Awu use utsu ungo uyisa umum uwuku uze? Uwuku uze ashia, Unum ukpekũ awu uwuku uze.

²⁰ Ungo uhwɛngo ikpem iyɛɛ, <Niba ufɛɔ unera, niba utomungo-dak, niba uvɛɔ ivɛu, niba ugɛɛɔ angwĩ utsukukə unera, udzowe igəng ru utɛngo nu uyango.> *>>

²¹ Uwɛdzɛm hā agɛ, <<A umarhem, umum iki idəsumum akɛɛ ha kishoo riməɔ, utirhi ri iwɛnci.>>

²² Uyesu aka agũ rimi, unga agər unga agɛ, <<Ungo ubər ubina unying ukpekũ. Ugoshe abinngo kishoo, udzowe uhwɛka ra atsũwā, nu uba udəsa umum. Məɛ ungo uwuri iweɔ ru ugɛta urherhe ra afā.>>

²³ Unga aka agũ rimi, amɛnnga aghong akarhārḥā, ubinkutsu unga awu uner ubin akarhārḥā.

²⁴ Uyesu arhi unga na agər agɛ, <<Aghong uner ubin aka itsĩ ri Iyɛrhe Unum.

²⁵ Idzidzerhe, uwuri ighwərhungge Urhakumi utsĩ ra angwĩ inepurha nu uner ubin aka itsĩ ri Iyɛrhe Unum.>>

²⁶ Abika agũ rimi, arhusa agɛ, <<Ungaa adɛɛ akpo ififərḥ?>>

²⁷ Uyesu agɛ, <<Ubin ukpuku unang anera, Unum ananga ukpə.>>

* **18:20** Àka anyā ikɛi: Idzi 20.12; Iva 5.16-20.

²⁸ Ubitru agər unga agɛ, <<Umən abe ineke abinmən kishoo ni idəsa ungo!>>

²⁹ Uyesu agər umbə agɛ, <<Umum indɛyiwa umbi idzidzɛrhe, unera asi ineke iya use utserh, use angwɛmbə, use ateinga, use awɛkaci ri itsi Iyɛrhe Unum,

³⁰ na asi ikpoa arhɛrhe ru udan ukpire, ru unum upfung uku ufa uku iba ikɛi unga akpo urhe uwu ugbagbaa.>>

Uyesu abvui arherha arherhe akpenga (Umat 20.17-19; Umar 10.32-34)

³¹ Uyesu akūna umbə usəkdūmən azĩ ri ibanga, na adɛyiwe umbə agɛ, <<Umən izĩ ufā Urusharhima, nu kishoo abinke abika asəm Arherhu-Num aka atseng ri itsi Ungwɛ-Ner awuri itsuaferke.

³² Awuri idzowe unga ra abok atsen abi Uyahuda. Umbə awuri iyɛia unga, arhena unga, ashau aci atsuyiwe unga, awuri ikwer unga, na afere unga.

³³ Ru unum untaar unga awuri isoka ikɛi.>>

³⁴ Bər angwɛ imesanga asi igũ arherhanga ataimbə. Agbena awuwək ru umbə, nu umbə asi ihwɛngmbə ubinkpi unga aka arherhe.

Uner ibvuta asunga ayanguke (Umat 20.29-34; Umar 10.46-52)

³⁵ Uyesu aka ayoku Ujeriko, uner ibvuta ase i nu ubang utsĩndĩ anu ifɛn.

³⁶ Ivangyɛ unga aka agũ ititəng anera arhɛrhe, unga arhusa agɛ awu use uni izārḥā?

³⁷ Umbə adɛyiwe unga agɛ, <<Uyesu uner Unazarat unga atəng.>>

³⁸ Unga atsarhi irhaknga ayisa agɛ, <<Uyesu! Ungwɛ Udauda! Ugũ atorh umum!>>

³⁹ Abika azɛrhā ra asu Uyesu atserha unga agɛ unga unukutata, bər unga agbisha atsarhi irhaknga agɛ, <<A Ungwɛ Udauda! Ugũ atorh umum.>>

⁴⁰ Uyesu adɛɛ na atsu umbə akū uner ibvuta ha aba ru unga. Unga aka aba ukhapa, Uyesu arhusa unga agɛ,

⁴¹ <<Ungo ubee umum ikorhuwa ungo use?>>

Unga agɛ, <<A Uteijee, umum ibee ikpo inyā anang.>>

⁴² Uyesu agər unga agɛ, <<Uyɛi ininyāngo. Imangmangngo ngge ikerhuwa ungo.>>

⁴³ Kanying asunga ayanguke, unga adəsu Uyesu na akpoi Unum. Anera kishoo aka anyā rimi, umbə akpoi Unum ikɛi.

19

Uzakka uner uwuku uyɛi ikirbi abĩ

¹ Uyesu aka atsĩ ru Ujeriko, na azɛrhā atəng.

² Uner uwəə umə itsoka igburh Uzakka, unga awu unggbaashi abika ayɛi ikirbi abĩ, na awu ru ubin akarhārḥā.

³ Abee inyā ungamə awu Uyesu ha. Bər Uzakka akpinunga asi idɛɛ anyāā Uyesu, anera arhəmbə.

⁴ Nggee unga atĩ agbaashia azĩ afũ nggaa ucucii abee inyā unga, Uyesu ani itəng udika ha.

⁵ Uyesu aka azĩ atsĩ ra anang ucucii ha, unga abera asunga afafā na agər unga agɛ, <<A Uzakka, ucipuwa ififitem, awu ufang umum iki icipa ri iyango irherɛ.>>

⁶ Nggee iki ififitem unga ahwarha acipuwa aba agbanga unga nggu agəm.

⁷ Anera kishoo aka anyā rimi, umbə atirhi ibvun arherhe agɛ, <<Unga azĩ iwu utsen uner arhim.>>

⁸ Bər Uzakka asok adɛɛ na agər Uteijee agɛ, <<A Uteijee, unyā! Icɛɛ umum idzowe uteng abinke umum iki iwu ra ake ra atsūwā, ni ifase idikunga inaa ra abirabɛ umum iki igha urhambə ri iyɛi ikirbi abĩ.>>

⁹ Uyesu agər unga agɛ, <<Ififərh iki itsĩngge ri iya ikɛɛ irherɛ, ubinkutsu utsak uwurɛ iganga awu unang Uibrahim.

¹⁰ Ungwɛ-Ner aba ibee abirabɛ aka agwir, na afərh umbə.>>

Unyaka arherhe uazurhfa usəka (Umat 25.14-30)

¹¹ Anera aka anu igosha akɛɛ ha, unga atsĩā irherhe unyaka arherhe, ubinkutsu unga aka ayoka itsĩ Urusharhima, umbə akaiferhkə ugɛ use Uyesu awuri itsu Iyɛrhe Unum idzeka kanying ru Urusharhima.

¹² Unga agɛ, <<Utsa uwəə aka akpo imar iyiki ize asok azĩā itsim iyɛrhe ra abĩ akəə, ra anang aka ader, na abvui aba ra abĩnga.

13 Nggee unga ayisa agārḥānga usōka, agashuwe umbō imang uazurhfa unying anying,* na agor umbō ikēi agē, <Àka akū imang hā adzipa utseku umum iki iba.>

14 <<Bor abi utepunga akpēmbo unga, umbō adene itser umbō azī agor unga agē, <Umen isi ibemumēn ungo uwu uyerhamēn.>

15 <<Umbō aka atsīme iyerhanga, unga abvui aba ri iya. Unga atsu umbō ayisuwe agārḥānga hā, unga aka adzowe imang hā. Abee inyā angwīkē umbō aka akpo atoma ri idzidzipambō.

16 <<Uwu inggbaashia aba adēē ra asunga na agē, <A uteiya, imang uazurhfango hā ikūwā umum uazurhfa usōka.>

17 <<Uteiyanga agē, <Īhī, ungo udēē, ugārḥū uwuku uze, ubinkutsu ungo uweo ri idzidzerhe ru ubin ukpuku uci, umum iwuri īdzaamum ijee itepa usōka.>

18 <<Uwu uvaa aba agē, <A uteiya imang uazurhfango hā ikūwā umum uazurhfa atōō.>

19 <<Uteiyanga agor unga agē, <Īhī, ungo udēē, ugārḥū uwuku uze, ubinkutsu ungo uweo ri idzidzerhe ru ubin ukpuku uci, umum iwuri īdzaamum ungo iyerhe itepa itōō.>

20 <<Mōce ugārḥū uwōō aba agē, <A uteiya, imang uazurhfango hā iyē, umum iwōke ru utatorho.

21 Umum igū iwei ungo, ungo ughong ikorhi iferhe. Nu ubema abinkē ungo uku usi ingwēō, nu ugberō ubinkpi ungo uku usi idoso.>

22 <<Unga agor unga agē, <Ungo ugārḥā uwuku utārḥā, umum ikū arherhe angwīngo itsu ungo uvau. Ungo uhwenngo umum ighong ikorhi iferhe, ni ibee abinkē umum iki isi ingwēmum, ni īgbetū abinkē umum iki isi idoimum?>

23 Awu use utsu ungo isi itsukuko imangmum ru ubanki, umum iki iba icere iyei ngge nggu angwīngge?>

24 <<Mōce unga agor abika adēē umō agē, <Àka ayeise imang uazurhfamum unying hā ru unga, àka adzowe ru uwōō uwu uazurhfa usōka.>

25 <<Umbō agor unga agē, <A uteiya, awea ra uazurhfa usōka.>

26 <<Unga agē, <Umun idēyiwa umbi, uwuruwi aka awe ru ihwihweng awuri itomuwe unga akpo arherhe. Uwuruwi aka ashia, awuri iyese ungwērḥī ihwihweng ha unga aka awerangge.

27 Icere, anggamtsakmum aka asi ibemumbo umum iki iwu uyerhambō, àka akūna umbō aba nggēe na afere umbō ra asumum.> >>

*Uyesu atsī ru Urusharhima
(Umat 21.1-11; Umar 11.1-11; Uyoh 12.12-19)*

28 Uyesu aka arherhe akere amaa, unga agbaashia azīā ufā Urusharhima.

29 Unga aka ayoka uteu iyiki ici iyi Ubetafaji nu Ubetani udiki igū iyōō umbō iki iyisa agē Igū Acucii Uzaitun, unga adene angwē imesanga avaa agor umbō agē,

30 <<Àka atsī ru uteu ukpuku uci nggōō ra asumbi, uben itsitsīmbi, umbi awuri inyāmbi ungwē uzihika aka abow adēē, uwuruwi unera anasi ifūā umgbō. Aka agarha umgbō akū aba nggēe.

31 Unera aba arhusunga umbi agē, <Awu use utsu umbi agarha umgbō?> Àka adēyiwe unga ugē, <Awu Uteijee abee a umgbō.> >>

32 Abōō unga aka adene umbō agbaashia, azī anyā umgbō ru nyaka unga aka adēyiwe umbō.

33 Umbō aka adēē igarhu ungwē uzihika ha, abi uzihika ha arhusa umbō agē, <<Awu use utsu umbi anu igarhu ungwē uzihika ha?>>

34 Umbō agē, <<Uteijee unga abee a umgbō.>>

35 Umbō akū umgbō aba ru Uyesu, abetuwe atorhambō nu undzingmgbō, Uyesu afū ase i nu umgbō.

36 Unga awu ru uzārḥā, anera abetuwe atorhambō nu utsīndīā.

37 Ivangye unga aka aba akhapa ri icipa ri Igū Acucii Uzaitun, kishoo ikikong angwē imesa atsīmbō anggōm, akpoi Unum nggu irhem ikerketangge ra abin idzeu kishoo umbō aka anyā.

* 19:13 Imang uazurhfa unying ha iwu imang afēē ataar.

³⁸ Agər age, <<Idorh iwe nggu uyerhe uwi aka aba ri itsok Uteijee!

Ididɔɔr ra afā, nu ikpikpoi afafā!>>†

³⁹ Bər abi Ufarisi abɔɔ ri ikikɔnga agər Uyesu age, <<A umarhem, utserha angwē imesango!>>

⁴⁰ Unga agər umbɔ age, <<Umun idɛyiwa umbi, abɛɛ ha aba anukutata, atarh awuri idze aciuke.>>

⁴¹ Unga aka ayoka Urusharhima na anyā utepa, unga aciu akpe uteu ha.

⁴² Na age, <<Uda umbi awuri ihwɛngmbi abinkɛ aki ikūwā ididɔɔr! Bər nggayɛ umbi asi idē anyāmbi.

⁴³ Inuma niyɔ ibarɔ anggamtsakmbi awuri idzin ufɔm adzipa umbi. Abi iwa awuri ikena umbi amaa inanga, na ayɔm umbi.

⁴⁴ Awuri ikwɛr umbi atar nu abī, umbi nggu awɛkaci ra abangdzinmbi. Asi ínekukumbɔ utarh unying nu undɔkakpɔ, ubinkutsu umbi asi ihwɛngmbi ivang ibiba Unum ru umbi.>>

Uyesu ri Iya-Num

(Umat 21.12-17; Umar 11.15-19; Uyoh 2.13-22)

⁴⁵ Mɔcɛ unga atsī ru ufɔm Iya-Num, na awayiwe abika agoyiwe abin.

⁴⁶ Agər umbɔ age, <<Atsɛngmbɔ age, <Iyamum iwu iya iki ifɛn-Num,‡> bər umbi atsu ike iwe anang awoi avɛul!§>>

⁴⁷ Ubɛn unuma unga amesuwe ru ufɔm Iya-Num. Bər ateiya abika adzowe idɛm-Num, nu abika amesuwe Ikpem nu anggbaashi anera abee ifɛr unga.

⁴⁸ Rimi hā asi ikpombɔ udīkpi umbɔ aka ikorhe, ubinkutsu anera kishoo ayurhi ra arherhanga.

20

Acang ijee Uyesu

(Umat 21.23-27; Umar 11.27-33)

¹ Unuma nukpɔ unga aka anu imesuwe anera ru ufɔm Iya-Num, unga aka adzowe Isarhe Iyiki Ize, ateiya abika adzowe idɛm-Num na abika amesuwe Ikpem Umusa nu akakūmbɔ, aba agər unga age,

² <<Udɛyiwa umɛn ungo ukū ijee iyikisong ukorhi ifɛrha iyɛɛ ha? Ungamɔ adzaa ungo ijee?>>

³ Unga agər umbɔ age, <<Umun ibee irhusa umbi, àka adɛyiwa umum.

⁴ Ubɔtisima Uyohana udzeka afā use udzeka anera?>>

⁵ Umbɔ akɛki itsūwā nggu adɔkambɔ, age, <<Umɛn iba igər ugɛ, <Udzek ra afā,> unga awuri irhusa umɛn age, <Awu use utsu umbi ashimbi ri imangmang ru unga?>

⁶ Bər umɛn iba igər ugɛ, <Udzek ra anera,> umɛn igū iwei anera abɛɛ, ubinkutsu, umbɔ anyangu Uyohana awu uner uwuku usɔm Arherhu-Num.>>

⁷ Nggee umbɔ agər unga age, <<Umɛn isi ihwɛngmɛn anangke umgbɔ uku udze.>>

⁸ Uyesu agər umbɔ age, <<Umun igamum isi ídɛyiwamum umbi umum ikū ijee iyikisong ikorha abin hā.>>

Unyaka arherhe ri itsi abi irham imang (Umat 21.33-46; Umar 12.1-12)

⁹ Uyesu arherhuwe anera unyaka arherhe ugɛ, <<Unera nuwɔ akau icang irham inebe, na adzowuka abi irham imang, na azīā uteu ukpɔɔ azī adār hūnga.

¹⁰ Ivang inebe ha iki ibī, unga adene agār hānga ra abi irham imang hā age, umbɔ adzowe ikpūrhā inebe ha ri icangnga, bər abi irham imang hā akwɛr ugār hā hā na adene unga azīā abok aka atār hā.

¹¹ Unga adene ugār hū uwu uvaa, uwu ha ikɛi umbɔ akwɛr na atsuyiwe unga atsa na awayiwe unga azīā abok aka atār hā.

¹² Unga ana adene uwu untaar ikɛi, uwu ha umbɔ atsuyiwe unga isɔɔ na atare unga adzeka.

¹³ <<Mɔcɛ uner icang hā age, <Umun ikorhi iguse ucɛ? Umum iwuri idene ungwɛmum uwuruwi umum iki ibema, use umbɔ awuri idzowukumbɔ imor unga.>

¹⁴ <<Bər ivangyɛ abi irham imang hā aka anyā unga, umbɔ akɛki itsūwā nggu adɔkambɔ age, <Uwɛɛ unga awu uner ukam hā. Umɛn ifɛre unga nu ukam hā uwu ukpumɛn.>

† 19:38 Àka anyā ikei: Amb 118.26. ‡ 19:46 Àka anyā ikei: Uish 56.7. § 19:46 Àka anyā ikei: Uiri 7.11.

¹⁵ Nggee umbɔ atare unga ru undzing ufɔm icang hã, na afere unga.

<<Ude icɛ, uner icang irham hã awuri ikorha aguse nggu umbɔ?

¹⁶ Unga awuri iba atsĩme abi irham imang hã, na adzowe icanga ru aner abɔɔ.>>

Ivangye anera aka agũ rimi, umbɔ age, <<Akɛɛ ama aneke iwe rimi!>>

¹⁷ Uyesu arhi umbɔ, na arhusa age, <<Awu use uwu agben itseng Arherhu-Num iki igɔr uge,

<< <Utarhkpi abi idzin aka akpɛmbɔ, ukpu ha uwu utarh angboki idzina>*>

¹⁸ Uben unerwi aka igba ni itsi utarh ha, akpurha ashaka. Nu uwuruwi utarh ha uku igba nú unga, ukpurhu ugake unga.>>

Arhusu ifai ikirbi abĩ ru Ukaisar (Umat 22.15-22; Umar 12.13-17)

¹⁹ Abika amesuwe Ikpem Umusa nu ateiya abika adzowe idɛm-Num abee utsĩndĩwi umbɔ aka idzur unga kanying, umbɔ ahwɛngmbɔ uge arherhe unyaka arherhe akɛɛ ri itsimbɔ. Bɔr umbɔ anu igũ iwei anera.

²⁰ Adene anera azĩ akhapa ru unga, na akpeta age umbɔ arhika. Abee idzur Uyesu ri irhɛm arherhanga na atsuke unga ru ubok ijee ugomna.

²¹ Nggee aner ha umbɔ aka adene arhusa unga age, <<A umarhem, umɛn ihwɛngmɛn arherhango nu imesango irhika, ungo ushiɔ ri itengasu, ikei ungo umesuwe anera idzidzerhe ru utsĩndĩ Unum uku urhirhiki.

²² Irhikungge umɛn ifai ikirbi abĩ ru Ukaisar use isi irhikungge?>>

²³ Bɔr unga anyã ikoiambo unga agɔr umbɔ age,

²⁴ <<Àka adɛyiwa ishaa imang hã. Awu uzirhzĩ ungaa, nu itsok ungamɔ iwu umɔ?>>

²⁵ Umbɔ age, <<Ukaisar.>>

Unga agɔr umbɔ age, <<Àka adzowe Ukaisar ubin ukpu Ukaisar, na adzowe Unum ubin ukpu Unum.>>

²⁶ Umbɔ afɔr idzur unga adambɔ ra arherhakɛ unga aka arherhe ra asu anera.

Adzeidzeu ri idzipa arherhanga na akpurha anukutata.

Arhusa arherhe isoku udzak (Umat 22.23-33; Umar 12.18-27)

²⁷ Icɛ abi Usaduki agɔr age isok ra akpe ishingge. Abɔɔ aba ru Uyesu arhusa age,

²⁸ <<A umarhem, Umusa atsɛnga umɛn age, unera aba akpea na abɔruka utsɛnga ashia ru ungwẽ, awu ufang ungwẽmbɔ anyangu ukam utsɛrh ha na amare awɛkaci ru ungwẽmbɔ.

²⁹ Akatsak abɔɔ rabɔ utɔɔva anambɔ awu unying. Uwu inggbaashia apfunu utsɛrh, ashia ru ungwẽ na akpea.

³⁰ Uwu uvaa anyangu ukam utsɛrh ha na akpea rimi hã.

³¹ Mɔcɛ uwu untaar apfuna unga. Ikei ru nyaka ha, uwu utɔɔva apfunu utsɛrh ha na akpe asi ibɔruka ungwẽ.

³² Ri imimasha utsɛrh ha akpea.

³³ Ru unum isok ra akpe, awuri iwu utsɛ ungaa ru umbɔ? Ubinkutsu umbɔ utɔɔva ha apfunumbɔ unga.>>

³⁴ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Anera ru upfung ukpɪɛ apfuna na apfunuwe,

³⁵ bɔr abirabɛ aka imɛɛ isok ra akpe ikei, aseɪ nggu upfung ukpɔɔ uku iba asi ipfunumbɔ, asi idzowukumbɔ ipfuna.

³⁶ Umbɔ asi ibvui akpembɔ, umbɔ awu ru nyaka ipfu itser-Num. Awu angwẽ Unum, umbɔ aka asok ra akpe.

³⁷ Ikei Umusa adɛyika uge abika akpe awuri isokmbɔ. Ra arherhakɛ unga aka arherhe ru ufum uku ugar urha, unga aka ayisu Uteijee, Unum uwu Uibrahim, nu Unum uwu Uishaku, nu Unum uwu Uyakubu.†

³⁸ Unga asi iwea Unum uwu ikom, bɔr awu Unum uwu abi urhɛ, ru unga kishoo awu ru urhɛ.>>

³⁹ Abɔɔ abika amesuwe Ikpem age, <<A umarhem, ungo urherhe mɔnɔ.>>

⁴⁰ Mɔcɛ umbɔ ashimbɔ ri ikeramɛn iyiki irhusa unga arherhe akɔɔ.

Ukiristo awu Ungwẽ ungaa? (Umat 22.41-46; Umar 12.35-37)

⁴¹ Mɔcɛ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Awuri ikorha aguse na agɔr age, Ukiristo awu ungwẽ Udauda?

* **20:17** Àka anyã ikei: Amb 118.22. † **20:37** Àka anyã ikei: Idzi 3.6.

⁴² Udauda nibikanga agər ru Ubvur Ambom age,

<< <Uteijee agər Uteijeemum age,
<<Usei ru ubok ughamum,

⁴³ utseku umum iki itsu anggamtsakngo
ru andaidakngo.>> >‡

⁴⁴ Udauda ayisa unga age, <Uteijee>. Ude
awuri ikorha aguse na awu ungwēnga?>>

Uyesu ayare igoi abika amesuwe

Íkpem Umusa

(Umat 23.1-36; Umar 12.38-40)

⁴⁵ Ivang anera aka anu ikpeto, Uyesu
agər angwē imesanga age,

⁴⁶ <<Àka angwēdzēn nggu abika
amesuwe Ikpem. Umbə abee itsim atorho
akagəng azērhā, abee anera aghwe umbə
ri inang izēē, ikēi umbə abee anera adzise
umbə anang isei aka aze ra abā ifen-Num,
nu anang isei aka aze ra anang irhowa.

⁴⁷ Umbə awu abika aghawe abin
atsērhāpfu na avur ayambə, na adarhi ider
ifen-Num iyi igbana. Ikpū umbə awuri
itsu umbə ufai akarhārā.>>

21

Izūwū utsērāpfu

(Umar 12.41-44)

¹ Uyesu aka abera arhi anyā, abi ubin
aka atsuyi izūwāmbə ri ijara izūwā ru ufəm
Iya-Num.

² Unga ikēi anyā utsūwū utsērāpfu
iganga aka atsuke ungwērā īshaa imang
ivaa umə.

³ Unga age, <<Umun indēyiwa umbi
idzidzerhe, utsūwū utsērāpfu uwurē atsu
ananga abə kishoo.

⁴ Kishoo adzowe izūwāmbə ri iwu ru
ubinmbə. Bər unga ri itsūwānga, unga
adzowe kishoo ubinkpi unga aka awu ra
ukpə.>>

Atsar imimaa upfung

(Umat 24.1-35; Umar 13.1-31)

⁵ Angwē imesanga abə anu irherhe
arherhe ra abinkē umbə aka akū agbishu
Iya-Num, nggu atarh aka aze nu izūwāyē
umbə aka adzise ru Unum, bər Uyesu age,

⁶ <<Aba awu abin hā umbi aka azērhe,
ivanga niyə ibarə utarh unying umbə asi

īneke ukpə utsorhukpə nu undəkakpə,
awuri isituwe ake kishoo.>>

⁷ Umbə arhusa unga age, <<A umarhem,
iferhē ha iwu ukang? Utsar ukpukusong
ikēi umbə aka inyā ri ivangyē ngge iki
iyok?>>

⁸ Unga age, <<Àka angwēdzēn utsur
umbə arhemmbə umbi. Ubinkutsu anera
arherhē aka iba ri itsokmum, umbə awuri
igər age, <Umun iwu unga,> nu <Ivanga
iki iyongge.> Niba adəsumbi umbə.

⁹ Umbi aba agūmbi isarhe iwa nu isoyi
anang, niba agūmbi iwei. Awu ufang iferhi
iyerē ha igbaashia ikorhe, bər isok upfung
isi íwengge kata.>>

¹⁰ Məcə unga agər umbə age, <<Abī nggu
abī akase awuri itang iwa nggu adəkake.
Iyerha abī nggu iyerha abī akase awuri
itang iwa nggu adəkake.

¹¹ Umə awuri izusu upfunga akarhārā,
ikēi imerh nggu ikpo ri inanga irherhē.
Abin iwei ikēi nu atsar agəgəngake aki
idzeka afā.

¹² <<Bər umbə awuri idzaa umbi uver,
na adzowe umbi ra anang aka avarha
arherhe aki abi Uyahuda* na atsuke umbi
ra abā ifen-Num nu ra agborzī, na atsu
arherhe ri itsimbi ikēi ra ayerhe nu
agomna, ubinkutsu umbi awu abimum
kata.

¹³ Akēē ha awuri iwu atsīndīkē umbi
aka idēyiwe umbə isarhe ri itsimum.

¹⁴ Bər àka atsu amēnmbi, niba agūmbi
ighong ubin umbi aka irherhe akaa
atsimbi.

¹⁵ Ubinkutsu umum iwuri idzaamum
umbi irhēm nu itsoi arherhe akirakē
anggamtsakmbi asi íwembə ru uning na
akpēmbə.

¹⁶ Ateimbi, angwēmbi, abi ubāmbi, nu
awerhambi awuri ighambə adakmbi.
Awuri iferukumbə abə ru umbi.

¹⁷ Anera kishoo awuri ikpēmbə umbi ri
itsimum.

¹⁸ Bər igwar itsimbi unying isi ígwirngge.

¹⁹ Awu ibibimambi iwuri idzaa umbi
urhē.

²⁰ <<Ivangyē umbi aba anyā abi iwa
akan adziir Urusharhima, umbi
ahwengmbi ugē itsitsimngge iki iyongge.

‡ 20:43 Àka anyā ikēi: Amb 110.1. * 21:12 Abā ifen-Num awu anang aka avarha arherhe abi Uyahuda.

²¹ Mɔcɛ abirabɛ aka awu ru Uyahudiya atĩ afũ ra akpowa. Abirabɛ aka awu ru utepa atĩ adzeka. Nu abika awu ra awiya niba atsĩmbɔ utepa.

²² Ubinkutsu ivang iyiki itsu ufai riyɛ, iki itsuifer kishoo abinkɛ abika asɔm Arherhu-Num aka atsɛng.

²³ Atorhmbi akatserh abika awu ra ana nu abika akpɔm awɛkaci ri ivang hã! Uver akarhãrhã uwuri icipuwakpɔ nu abĩ, nu avɔm ikɛi iwuri igba ra anera.

²⁴ Awuri ifere abɔɔ nggu akon aka ader, ikɛi awuri idzui abɔɔ akũ azĩ igãrhã ra abĩã kishoo. Atsen abi Uyahuda aba avur Urusharhima ukpɔ uwe ukpumbɔ utsekɪ ivangmbɔ iki iba itsuifer.

²⁵ <<Awuri inyãmbɔ atsar ri ishaa unum, ufɛ nu idzɛɛ. Nu abĩã ikɛi, anera kishoo amɛnmbɔ awuri ida, umbɔ awuri igũ ighong akarhãrhã, ru ubvun nu ighwighwii ukau ukugɔng.

²⁶ Anera awuri igbiwa uvermbɔ uzĩkpɔ iwei ra abin hã aka ikorhe ru upfung, na awuri izusa abin akagɔng afafã.

²⁷ Ri ivang hã umbɔ aka inyã Ungwɛ-Ner iki iba ra amɛɛ nggu ijee ri ikpikpoi akarhãrhã.

²⁸ Iferhɛ iyɛɛ iba itirhugge, àka agbisha adɛɛ aker, ubinkutsu ivang ififɔrhmbi iki iyongge.>>

²⁹ Uyesu arherhuwe umbɔ unyaka arherhe agɛ, <<Àka arhi ucucii uvorhvo nggu acucii akɔɔ kishoo.

³⁰ Umbi aba anyã umgbɔ utirhi izɛɛ ayerhe aka afa, umbi nibikambi ahwɛngmbi ugɛ ikpũrhũnga isi idãrhũngge ni iba.

³¹ Rimi hã ikɛi, umbi aba anyã iferhɛ iyɛɛ ikorhungge, umbi ahwɛng agɛ Iyerhe Unum iki iyongge.

³² <<Unum indɛyiwa umbi idzidzerhe, udan ukpirɛ usi ítɔngkpɔ utsekɪ iferhɛ ha kishoo iki ikorhe.

³³ Afã nggu abĩ awuri ítɔngke, bɔr arherhamum asi ítɔngke.

Arherhe isei idzɛu ivang

³⁴ <<Àka angwɛdzɛn, utsur amɛnmbi ayana atsĩke ri ihwihwa nu amɛn akatãrhã nu iferhkɔ ibee abin upfung. Unum hã uba udzur umbi ru nyaku ungurhi.

³⁵ Ubinkutsu iwuri iba ra atsi anera kishoo abika awu ru upfung.

³⁶ Aka adzɛu ubɛn unuma na afɛn-Num agɛ umbi ama akpo iker iyiki ishɔɔr ri kishoo abin hã aka ikorhe, umbi awuri idɛɛmbi ra asu Ungwɛ-Ner.>>

³⁷ Ubɛn unuma Uyesu amesuwe ru ufɔm Iya-Num, nu untsuuka unga aka isaka adzeku utepa amaa utsuu ni igũyɛ umbɔ iki iyisa Igũ Acucii Uzaitun.

³⁸ Ubɛn igɔkpeka anera kishoo aka isaka azĩ ru ufɔm Iya-Num agũsha arherhanga.

22

Uyahuda abemunga ighadak Uyesu (Umat 26.1-5; Umar 14.1-2; Uyoh 11.45-53)

¹ Irhowu Uborodi ukpuku Usheru Uga iki iyongge. Umbɔ aki iyisa Irhowa Iyiki Igar Utɔng.

² Ateiya abika adzowe idɛm-Num nu abika amesuwe Ikpem agũ iwei anera, nggee umbɔ abee udĩ ukpuku ufer Uyesu ri iwɔk.

³ Mɔcɛ Ushaitan atsĩ ru Uyahuda, uwu umbɔ aki iyisa Uiskariyoti, unying ra angwɛ imesanga ha usɔkdũmɛn.

⁴ Uyahuda azĩ ra ateiya abika adzowe idɛm-Num nu anggbaashi abika adzɛu ufɔm Iya-Num akeka arherhe nggu umbɔ ubinkpi unga aka ikorhe na adzowe Uyesu ru ubokmbɔ.

⁵ Umbɔ agɔm na abemi ifai unga uhwɛk.

⁶ Unga abemuwe na abee ugarha unga aka idzowe Uyesu ri ivangyɛ anera aka asi ihwɛngmbɔ.

Ubin igha Irhowu iyiki Igar Utɔng (Umat 26.17-25; Umar 14.12-21; Uyoh 13.21-30)

⁷ Unum Irhowa Uborodi ukpuku isheru uga uku uba uwe, unumkpi umbɔ aka ingwã ungwɛ itsurhi iyi Irhowa Iyiki Igar Utɔng adzowe idɛm-Num.

⁸ Uyesu adene Ubitru nggu Uyohana agɛ, <<Àka azĩ akorhuwa ubingha Irhowa Iyiki Igar Utɔng umɛn iki igha.>>

⁹ Umbɔ arhusa unga agɛ, <<Ungo ubee umɛn ikorhe rinɛɛ?>>

¹⁰ Unga agɔr umbɔ agɛ, <<Umbi aba atsĩmbi ru utepa, umbi awuri igbopumbi

unera aka atsã idzum amẽ. Àka adõsa unga azĩ ri iyake unga aka itsĩ,

¹¹ àka adɛyiwe uteiya iyaa uge, <Umarhem agɔr age, <<Ubãã ungwẽkpo umum iki igha Irhowa Iyiki Igar Utong nggu angwẽ imesamum?>> >

¹² Unga awuri idɛyiwanga nggaa ubã ri ubã afã nggu abina ru unɔrkang. Umɔ umbi aka ikorhuwa abina kishoo.>>

¹³ Umbɔ azĩmbɔ azĩ anyã abina kishoo ru nyaka Uyesu aka adɛyiwe umbɔ. Nggee umbɔ akorhu ubingha Irhowa Iyiki Igar Utong.

Ubingha Uteijee

(Umat 26.26-30; Umar 14.22-26; 1Uko 11.23-25)

¹⁴ Ivanga iki iwe, Uyesu nggu abi itsernga ase i ra anang ubingha.

¹⁵ Unga agɔr umbɔ age, <<Umun iki ĩmeni ikponi igha ubingha Irhowa Iyiki Igar Utong iyere nggu umbi ni ĩdərhi ihwa ayetnum.

¹⁶ Umum idɛyiwa umbi, umum isi ĩbvui ighamum ngge utseku unumkpi ngge iki itsuifer ri Iyerhe Unum.>>

¹⁷ Unga anyangu ukpewa ha, atar uwɛɛ ru Unum na age, <<Àka ayei agasha kishookambi.

¹⁸ Umum idɛyiwa umbi, umum isi ĩbvui ihwamum amẽ inebi utseku Iyerhe Unum iki iba.>>

¹⁹ Na anyangu uborodi, atar uwɛɛ na atsɔka ukpɔ adzowe umbɔ, na age, <<Ukpɛɛ awu iyormum umbɔ aka adzaa ru umbi. Àka akorhe rimi hã na ayita umum.>>

²⁰ Ru nyaka ha, umbɔ aka amaa igha ubingha, unga anyangu ukpewa age, <<Ukpewa uwurɛ awu ibibemuwe-Num iyiki ifa iki itsuifer ra adzirhmum, aka idzek agba ru umbi.

²¹ Bɔr aka anyã ubok unerwi aka igha adakmum usei igha ubingha nggu umum nu utebur.

²² Ungwẽ-Ner awuri ikpe ru nyaku Unum aka abee, bɔr atorh uner ha aka agha adaknga.>>

²³ Mɔcɛ angwẽ imesa atirhi irhusa adɔkambɔ age awu ungamɔ ru umbɔ awuri ikorhe akɛɛ ha.

²⁴ Ikɛi uning usomgbɔ ru umbɔ age awu ungamɔ awuri iwu uwuku ugongmbɔ.

²⁵ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Ayerhe atsen abi Uyahuda aka isaka adɛyiwe iyerhe ra anermbɔ. Anggbaashimbɔ ikɛi aka isaka ayisa atsimbɔ uge umbɔ awu <abika ayike anermbɔ.>

²⁶ Bɔr umbi, ishingge rimi. Uwuku ugonga ru umbi unga awu uwɛkucia, uyerhe ikɛi awu ufang unga awe ugãrhã.

²⁷ Awu ungamɔ awu uwuku ugonga, uwuku usei na agha use ugãrhã? Asi iwea uwuku usei na agha? Bɔr umum uwe ru umbi ru nyaku ugãrhã.

²⁸ Awu umbi adẽẽ nggu umum ri kishoo ivang iyiki ivarha arherhamum.

²⁹ Umum itsima umbi iyerhe, ru nyaku Utɛmum aka atsimam umum iyerhe.

³⁰ Ngge itsú umbi ama agha na ahwa nggu umum nú uteburmum, ri Iyerhamum, na ase i ra anang ise iyerhamum na avarhuwe arherhe anang usɔkdūmɛn aki Uisrairha.

³¹ <<A Usiman, a Usiman, Ushaitan aka arhusa abee itsitseka umbi ru nyaka umbɔ iki itseki itsem.

³² Bɔr umum iki ifɛn-Num ru ungo Usiman uge, imangmango niba igbangge. Ri ivangyɛ ungo iki idzipa, ungo ufituwe angwẽmbi.>>

³³ Bɔr unga agɔr age, <<A Uteijee, umum iwuri izĩ ugborzĩ nggu ungo ni ikpe nggu ungo.>>

³⁴ Uyesu agɔr unga age, <<Umun idɛyiwa ungo Ubitru, ungo uwuri itseyingo ihweng umum idiki itaar irhere ni ikɔ idərhi igber ukpee.>>

³⁵ Mɔcɛ Uyesu arhusa umbɔ age, <<Ivangyɛ umum iki idena umbi adzek, umbi asi inyãngumbi imang, ukpoka, nu abadak, umbi asheru use?>>

Umbɔ age, <<Ubin shikpɔ.>>

³⁶ Unga agɔr umbɔ age, <<Bɔr icɛɛ ungo uba uweɔ ru ukpoki imang, unyanga nu ibei ikɛi, ungo uba ushiɔ ri ikon ikider, ugoshe atorhango nu ugoi unying.

³⁷ Itsɛng Arherhu-Num hã iki igɔr uge, <Avarha unga ra abi uvau,>* awu ufang ngge itsuifer ri itsimum. ĩĩ, ubinkpi umbɔ

* 22:37 Àka anyã ikɛi: Uish 53.12.

aka atseng ri itsimum, awu ufang ngge itsuifer.>>

³⁸ Angwē imesanga age, <<A Utejee, unyā akon aka aderke avaa.>>

Unga agor umbō age, <<Awu mōnō.>>

Uyesu afen-Num ni Igũ Acucii Uzaitun (Umat 26.36-46; Umar 14.32-42)

³⁹ Uyesu adzek azĩ afũā Igũ Acucii Uzaitun ru nyaka unga aka abayi, angwē imesanga asok adōsa unga.

⁴⁰ Unga aka azĩ atsĩ ra anang hā, unga agor umbō age, <<Àka afen-Num, utsur umbi agbambi ru undeya.>>

⁴¹ Unga abore umbō na agōpa azĩa anang aka ader ru nyaki itang utarh. Unga atararhu na afen-Num.

⁴² Age, <<A Ute, ungo uba ubeengo, ungo uma unyanguwa ayetnum akere. Rimi hā, asi iwea ibibee umum bōr ibibee ungo ikorhe.>>

⁴³ Nu ipfu itser-Num idzeka afā akapeng ru unga ifituwe unga.

⁴⁴ Awu ru uver akarhār hā, na amina asunga na afen-Num. Izipunga idzek irhong nu abĩ ru nyaka adzirh.

⁴⁵ Unga aka amaa ifen-Num na azĩ ra angwē imesanga, unga akpo umbō awu ru urhō, azhe ida amēn.

⁴⁶ Unga arhusa umbō age, <<Awu use utsu umbi arharhō? Àka asisok afen-Num utsur umbi agbambi ru undeya.>>

Idzidzur Uyesu (Umat 26.47-56; Umar 14.43-50; Uyoh 18.2-11)

⁴⁷ Anasi ibvura angwīnga, ikikōng anera iba, nu uner ha umbō iki iyisa Uyahuda, unying ru umbō usōkdūmēn hā, agbaashia ru umbō adōsa. Unga aba awumu Uyesu na ashor atamnga.

⁴⁸ Bōr Uyesu arhusa unga age, <<A Uyahuda, ungo uwuri ighadak Ungwē-Ner nggu ishor atam?>>

⁴⁹ Ivangyē abika adōsu Uyesu aka anyā iferhe ha iki iwuri ikikorhe, umbō age, <<A Utejee, umēn ikū akon aka adermēn ingbēya umbō?>>

⁵⁰ Uying ru umbō atsū ikon iyiki idernga agber ugār hū Ukugōng Uwuku Udzowe Idem-Num, azharhuwe uto ubok ughanga.

⁵¹ Bōr Uyesu age, <<Ĩĩ àka aneke umbō rimi!>> Na abangu uto ugār hā hā akerhuwe ukpō.

⁵² Mōce Uyesu agor ateiya abika adzowe idem-Num, nu anggbaashi abika adzeu Iya-Num, nu akakū aka aba ru unga age, <<Umbi adzeka nggu akon aka ader nu igbong ugeē umbi aba idzur uvēu?>>

⁵³ Uben unuma umum iwu nggu umbi ru ufōm Iya-Num, umbi asi iberu ubokmbi adzurmbi umum. Bōr awu ivangmbi riye ri iyerhe uzĩ.>>

Ubitru atseyinga ihweng Uyesu (Umat 26.57-58,69-75; Umar 14.53-54,66-72; Uyoh 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Mōce umbō adzur unga, akūna unga azĩmbō ri iya Ukugōng Uwuku Udzowe Idem-Num. Ubitru azēr hā uku ukaa adōsa umbō.

⁵⁵ Bōr umbō aka atai urha ra ateu ufōm iya na akana aseī umō, Ubitru aseī nggu umbō.

⁵⁶ Una igār hā nuwō aseī umō akhapa ru irhirhang urha, arhi Ubitru, na age, <<Uner uwurē awu nggu unga.>>

⁵⁷ Bōr unga atseyi age, <<A una hā, umum isi ihweng unga.>>

⁵⁸ Ivanga ukunjiir iki itōng, utsa uwōō ikēi anyā unga na age, <<Ungo igango uwu nggu umbō.>>

Ubitru age, <<A utsak ha, umum isi iwumum nggu umbō!>>

⁵⁹ Ukara unying uba utōng, utsa uwōō ikēi agor age, <<Asi iwea ubin itseī, utsak uwurē awu nggu unga, ubinkutsu awu utsa Ugahirhi.>>

⁶⁰ Ubitru age, <<A utsa ha, umum isi ihweng ubinkpi ungo uku urherhe.>> Unga ana awu ra arherhe nu ikō igberngge ukpee.

⁶¹ Utejee adzipa arhi Ubitru. Mōce Ubitru ayitu urhēm Utejee aka arherhe nggu unga age, <<Ungo uwuri itseyingo ihweng umum idiki itaar, ni ikō idārhi igber ukpee irherē.>>

⁶² Unga asok adzek ra awiya na aciu na adōng akarhār hā.

Ayēi Uyesu (Umat 26.67-68; Umar 14.65)

⁶³ Abirabε aka akpɔm Uyesu ayeia unga na akwεr unga.

⁶⁴ Akū atorho abope asunga na arhusa unga agε, <<Usɔm Arherhu-Num! Ungamɔ akwεr ungo?>>

⁶⁵ Arherhi irhεm iyiki itārnhā irhεirhε arhena unga.

Uyesu ra ateu anggbaashi abi Uyahuda (Umat 26.59-66; Umar 14.55-64; Uyoh 18.19-24)

⁶⁶ Ukpee uku usar, ikikɔng akakū abi Uyahuda, nu ateiya abika adzowe idεm-Num nu abika amesuwe Ikpem akɔng nu umbɔ akū Uyesu azī ru umbɔ.

⁶⁷ Umbɔ arhusa unga agε, <<Ungo uba uwu Ukiristo, usɔma umεn.>>

Uyesu adzipa agɔr agε, <<Umun iba isɔma umbi, umbi asi iwεmbi ri imangmang ru umum.

⁶⁸ Umum iba irhusa umbi, umbi asi idzipumbi urhεm.

⁶⁹ Bɔr udzur icεε uzī, Ungwε-Ner awuri isei ru ubok ugha Unum uwu ukugɔng.>>

⁷⁰ Umbɔ kishoo arhusa agε, <<Ungo uwu Ungwε Unum?>>

Unga adzipa agɔr agε, <<Awu umbi arherhe.>>

⁷¹ Mɔcε umbɔ agε, <<Umεn ibee ideka iyikisong ikei? Umεn iki igūmεn ra angwīnga.>>

23

Uyesu ra asu Ubirhatu (Umat 27.1-2,11-14; Umar 15.1-5; Uyoh 18.28-38)

¹ Mɔcε umbɔ kishoo asok akūna unga azīmbɔ ru Ubirhatu.

² Atirhi irhena unga agε, <<Umεn inyā utsak uwurε adēē idzunuwe abimεn. Unga agɔr agε anera niba afaimbɔ ikirbi abī ru Ukaisar, anu igɔr agε, unga uwu Ukiristo, uyerhe.>>

³ Nggee Ubirhatu arhusu Uyesu agε, <<Awu ungo uwu uyerha abi Uyahuda?>>

Uyesu adzipa agɔr agε, <<Īi, iwu ru nyaka ha ungo uku urherhe.>>

⁴ Mɔcε Ubirhatu agɔr ateiya abika adzowe idεm-Num nu arherha anera

kishoo agε, <<Umun isi ikpomum ubin uvau ru utsak uwurε.>>

⁵ Umbɔ ana angipa unga agε, <<Unga asoyiwe amεn anera nggu imesanga ru Uyahudiya kishoo. Atirhi ru Ugarhirhi na aba atsīā nggimi.>>

Uyesu ra asu Uhiridu

⁶ Ubirhatu aka agū rimi, unga arhusa agε use awu utsa Ugarhirhi.

⁷ Unga aka agū agε Uyesu awu ri ijee iyerhe Uhiridu, unga adene umbɔ akūna unga azīmbɔ ru Uhiridu, aka awu ru Urusharhima ri ivang hā.

⁸ Uhiridu aka anyā Uyesu, unga agɔm akarhārnhā, ubinkutsu aka adārnhūnga unga aka abee inyā unga. Unga aka agūā isarhanga, unga abee inyā abin idzeuke Uyesu aka ikorhe ra asunga.

⁹ Unga arhusa unga arherhe arherhe, bɔr unga asi idzipunga urhεm.

¹⁰ Ateiya abika adzowe idεm-Num nu abika amesuwe Ikpem adēē atsuyi arherhe uvau akeketake nu Uyesu.

¹¹ Mɔcε Uhiridu nggu abi iwanga anyā Uyesu uku ukwεεr na ayeia unga. Atsime unga atorho iyerhe, na adene umbɔ akūna unga azīmbɔ nu Ubirhatu ikei.

¹² Ru unum hā umbɔ Uhiridu nggu Ubirhatu aka awu awerhe adɔka. Rimōō umbɔ awe ru igamtsak.

Atsu ufai akpe ru Uyesu (Umat 27.15-26; Umar 15.6-15; Uyoh 18.39-19.16)

¹³ Ubirhatu ayisa ateiya abika adzowe idεm-Num, nu anggbaashi anera nu anera kishoo.

¹⁴ Agɔr umbɔ agε, <<Umbi akū utsak uwurε aba agε unga anu idzunuwe anera. Umum irhusa unga ra asumbi isi ikpomum uvau ru unga ru arherhambi aka akū aba ri itsinga.

¹⁵ Uhiridu ikei asi ikpoa uvau ru unga, unga abvui adene unga aba ru umεn. Umbi anyāmbi, unga asi ikorhunga ubin ukpuku utsu ufai akpe.

¹⁶ Nggee, umum ikwere unga ugwεε ni itsūwe unga.>>*

* **23:16** Abvur akɔɔ aki itseng abok aki isha agɔrke ikei ugε, ¹⁷ Ri ivang irhowa ha awu ufang Ubirhatu atsūwe umbɔ unera unying ru ugborzī.

18 Nggu urhema unying umbɔ atsu ivum, anu igɔr age, <<Àka afere utsak uwurɛ, nu atsūwā umɛn Ubaraba.>>

19 Ubinkpi uku utsu umbɔ atsuke Ubaraba ru ugborzī, unga atsu abika abee itsūwe iyerha abīā afere anera.

20 Ubirhatu abee itsūwe Uyesu, nggee unga ashōrhā umbɔ ikei.

21 Bɔr umbɔ abvui atsu ivum age, <<Anyapuwe unga! Anyapuwe unga!>>

22 Unga abvui arherhe ide untaar age, <<Awu use utsu? Akorhu use iyiki ibewe? Umum isi inyāmum uvau akpe ru unga. Nggee umum iwuri ikwɛre unga ugwɛɛ ni itsūwe unga.>>

23 Bɔr umbɔ atsarhi irhakmbɔ angipa abee umbɔ anyapuwe Uyesu nu igārhmāu ucucii, ivummbɔ itsu ngge iwe rimi.

24 Nggee Ubirhatu atsukuka ufai akpe ru Uyesu ubinkpi umbɔ aka abee.

25 Unga atsūwūka uner ha umbɔ aka arhusa, na adzowe Uyesu umbɔ akorhu ubinkpi umbɔ aka abee.

Inyinyapu Uyesu (Umat 27.32-44; Umar 15.21-32; Uyoh 19.17-27)

26 Abi iwa aka akū Uyesu adzek, umbɔ adzur Usiman utsa Usayirin aka adzeku usi atsīwā ru utepa, umbɔ atsu unga atsā igārhmāu ucucii ha adɔsu Uyesu.

27 Arherha anera adɔsa unga, nu akatserh abɔɔ atsorha abok nu atsimbɔ aciu akpenga.

28 Bɔr Uyesu adzipa agɔr umbɔ age, <<Umbi ana Urusharhima, àka aneke iciupa umum akpe. Àka aciu akpe atsimbi nggu awɛkacimbi.

29 Ubinkutsu ivanga niyɔ ibarɔ umbɔ aka igɔr age, <Idorh iwe nggu akatserh abirabɛ aka awu akpirh, abirabɛ aka anasi imarmbɔ imar, nu abirabɛ umbɔ aka anasi iyammbɔ abēm̃bɔ!>

30 Mɔcɛ
<< umbɔ awuri igɔr ígū age, <<Àka agba nū umɛn!>>

Ikei na agɔr ampfūwā akagɔng age,
<<Àka atsire umɛn!>> >†

† 23:30 Àka anyā ikei: Uho 10.8.

31 Anera aba akorhe rimi ri ivangyɛ ucucii ha aka ana awu uku usum, awurɪ ikorha aguse ri ivangyɛ ngge iki ikoyi?>>

32 Abɔɔ inera ivaa awu avɛu, akū umbɔ azī ifere nggu unga.

33 Umbɔ aka azī atsī ra anang hā umbɔ iki iyisa age, <<Upfupfu Itsia.>> Umɔ umbɔ aka anyapuwe unga nu igārhmāu ucucii nggu avɛu ha, unying ru ubok ugha, unying ru ubok ufer.

34 Uyesu age, <<A Utɛ, utsūwe umbɔ amɔrm̃bɔ ubinkpi umbɔ aka akorhe.>> Umbɔ agasha atorhanga nggu itang iseng.

35 Anera adesa na azɛrhe, anggbaashi acata unga age, <<Unga afɔrhuka abɔɔ, uneke unga afɔrhe itsinga unga aba awu Ukiristo, uwuruwi Unum aka aseng!>>

36 Abi iwa agɔpa afū ayeia unga ikei. Azī adzowe amē inebi akika agbata.

37 Umbɔ age, <<Ungo uba uwu uyerha abi Uyahuda, ufɔrh itsikamngo!>>

38 Afafā itsinga umbɔ atseng itseng age, <<UWERE AWU UYERHA ABI UYAHUDA.>>

39 Unying ru umbɔ avɛu ha umbɔ aka anyapuwe arherhe arherhe aka atārhmā age, <<Asi iwea ungo uwu Ukiristo? Ufɔrh itsingo nggu umɛn!>>

40 Bɔr uvɛu uwu uvaa atserha unga age, <<Hɛ, ungo usi ígūo iwei Unum, ufaingo uku uwu ubina unying nggu unga?

41 Umɛn ihwa uvermen mɔnɔ, umɛn ifai ubinkpi umɛn iki ikorhe. Bɔr utsak uwurɛ ashia ru uvau.>>

42 Mɔcɛ unga age, <<Uyesu, uyita umum ri ivang Iyerhango.>>

43 Uyesu agɔr unga age, <<Umum indɛyiwa ungo idzidzɛrhe, irherɛ ungo uwuri iwu nggu umum ra afā.>>

Akpe Uyesu (Umat 27.45-56; Umar 15.33-41; Uyoh 19.28-30)

44 Awu idzingga atenuma, uzī udze utsire ananga kishoo utseku akara ataar aki urhɛɛ,

45 ishaa unum isi irhangngge. Nu urhaburhe ukpuku uwe ri Iya-Num uvaar agbɛra avaa.

46 Uyesu atsarhi irhaknga akarhārhmā ayisa age, <<A Utɛ, umum itsuka ipfumum

ru ubokngo.>> Unga aka arherhe rimi amaa, unga akpea.

⁴⁷ Uteiya abi iwa ha aka anyã iferhe ha iki ikorhe, unga akpoi Unum agor age, <<Awu idzidzerhe utsak uwure arhiku uner.>>

⁴⁸ Ri ivang hã umbõ kishoo aka akong umõ ra anang hã, anyãmbõ iferhe ha iki ikorhe, umbõ akwer ikõkmbõ na azĩmbõ akimbõ.

⁴⁹ Bõr kishoo abika ahweng unga, utoma nggu akatserh abirabe aka adõsa unga adzeka abĩ Ugarhirhi, adẽẽ ukuka, na azerhi iferha ha.

Igwirhuwe Uyesu
(Umat 27.57-61; Umar 15.42-47; Uyoh 19.38-42)

⁵⁰ Unera nuwõ itsoknga igburh Uyusuf, unying ru umbõ akakũ abi Uyahuda, bõr awu ra amen na arhiku uner,

⁵¹ unga asi ibemunga ubinkpi abimbõ aki ikorhe. Unga adzeka abĩ Uyahuda, uteu Uarimatiya, na adzeu Iyerhe Unum.

⁵² Unga asok azĩã ru Ubirhatu arhusa umbõ adzowe ukom Uyesu.

⁵³ Mõce unga acipuwe ukom hã, na akũ atorho aka aze aberh ukpõ, na atsuke ukpõ ru udzak. Udzak ha uwe ru utai umbõ aka asim ni ifa, ukpurukpi umbõ aka anasi itsumbõ unera umõ.

⁵⁴ Unum hã uwu unum igbisha abin, unum ukpuku uwosha uku uyokpõ.

⁵⁵ Akatserh ha aka adzeka abĩ Ugarhirhi adõsu Uyesu, asok adõsu Uyusuf azĩ anyã udzaka na anyã ininu ukom iyornga uku unu umõ.

⁵⁶ Mõce umbõ abvui azĩmbõ ri iya azĩ agbisha atsei isung na atsei akika adzuka. Ru unum ukpuku uwoshambõ, umbõ awosha ri ikpem.

24

Isisok ra akpe
(Umat 28.1-10; Umar 16.1-8; Uyoh 20.1-10)

¹ Ru unum inggbaashia ri inuma utõõva, ri igõkpeka, akatserh ha anyanga abinke umbõ aka agbisha azĩmbõ ru udzaka.

² Umbõ akpo utarh ukpuku utsim ru udzaka uku ugõrhũkpõ.

³ Bõr umbõ aka atsi, umbõ asi inyãmbõ ukom Utejee Uyesu.

⁴ Umbõ ana awe ri idzeu iferhe ha, kanying inera ivaa idẽẽ ikhapa ru umbõ, itsim atorho aka aterha ake arhang ru nyaki ishaa unum.

⁵ Akatserh ha agũ iwei na asũrhã atsimbõ ra abĩ, aner ha agor umbõ age, <<Awu use utsu umbi abee uner urhe ra abika akpukpe?

⁶ Unga ashia nggimi, unga aka asoka! Aka ayitu ubinkpi unga aka adeyiwa umbi, unga aka awu nggu umbi ru Ugarhirhi.

⁷ Age awu ufang umbõ aka idzowe Ungwẽ-Ner ra abi arhim, umbõ anyapuwe unga nu igãrhãmau ucucii, ru unum untaar unga awuri isoka ikei.>>

⁸ Mõce umbõ ayitu irhemnga.

⁹ Ivangye umbõ aka apfuri ra anang udzaka abambõ asõme abõrõ udom hã (11), angwẽ imesanga, nu irhe abõõ iferha ha.

¹⁰ Awu umbõ Umaryamu Umagadarha, nggu Uyowana, nu Umaryamu uyisa Uyaku, nu akatserh abõõ aka awu nggu umbõ, umbõ asõme abi itser Uyesu iferha ha.

¹¹ Bõr umbõ asi ibemumbõ idzidzerhe akatserh ha, ubinkutsu umbõ anyanga arherhe ha awu isheri itsi.

¹² Bõr Ubitru asok atĩ azĩã ru udzaka, agba apfu, na anyã atorho ukpekũ, na abvui azĩã adzeidzeu iferha ha iki iwe.

Nũ utsĩndĩ Uimawu
(Umar 16.12-13)

¹³ Ru unum hã ikei inera ivaa abika adõsu Uyesu aka azẽrhã awuri izĩ ungwẽrhũ uteu ukpõõ ugburh Uimawu. Iderkpõ iyongge akirhomita usõka nu unying uzĩ Urusharhima.

¹⁴ Umbõ anu irherhe nggu adõka ru uben ubinkpi uku ukorhe.

¹⁵ Umbõ aka adẽẽ irherha arherhe iferhe ha nggu adõkambõ, Uyesu nibikanga adzeka aba azẽrhã nggu umbõ.

¹⁶ Bõr Uyesu asi ibeenga umbõ ahweng uge awu unga.

¹⁷ Unga arhusa umbõ age, <<Umbi azẽrhã na ani irherhu use ikivarhambi?>> Umbõ atsurha adẽẽ, unyẽẽmbõ ughõrhe.

¹⁸ Unying itsoka igburh Ukirhiyoba, arhusa unga age, <<Awu ungo ikiyikango uwu utsen ru Urusharhima ungo uku usi

ihwəngngo iferha ha iki ikorhe umə inum iyere?>>

¹⁹ Unga arhusa umbə age, <<Iferhu use?>>

Umbə age, <<Arherhu Uyesu uner Unazarat, uner uwuku usəm Arherhu-Num, uner ijee ra arherhe nu ikikorhe ra asu Unum na anera kishoo.

²⁰ Ikei ateiya abika adzowe idem-Num nu anggbaashi abəə aka adzowe unga ra abi ijee Uroma, umbə atsuke unga ufai akpe, na anyapuwe unga nu igārhamau ucucii.

²¹ Bər umən ifosa uge unga awuri ifai Uisairha. Utoma rimi, iferha ha iki ikorhe kishoo unum untaar nukpi.

²² Utoma rimi, akatserhmen abəə adzaa umən idzeu. Umbə azĩmbə ru udzaka ri igə ukpea ukpire,

²³ bər umbə asi ikpombə ukom iyornga. Umbə asok aba agər umən uge umbə anyāmbə irhi, ípfu itser-Num igər umbə igə awu nggu urhe.

²⁴ Məce abimən abəə asok azĩmbə ru udzaka azĩ anyā rimi hā ru nyaka akatserh ha aka arherhe, bər umbə asi inyāmbə unga.>>

²⁵ Unga agər umbə age, <<Umbi adzunu use umbi rimi, amənmbi adərhu use rimi, ri iwe ru imangmang abinke kishoo abika asəm Arherhu-Num aka arherhe!

²⁶ Asi iwea ufang Ukiristo aka ihwa ayetnum ri iferha ha na atsĩ ri ikpikpoinga?>>

²⁷ Na atirhi ru imesu Umusa nu iyi abika asəm Arherhu-Num kishoo, asəme umbə arherhe akirake aka awe ri itsinga ri itseng Arherhu-Num kishoo.

²⁸ Umbə aka ayoku ungwərhu uteu ha umbə aka izĩ, unga akorhe ugeə unga awuri itəng.

²⁹ Umbə angipa unga agər age, <<Usei nggu umən, unuma aka amaanga.>> Nggee unga azĩ asesa nggu umbə.

³⁰ Ivangye unga aka ase i gha ubingha nggu umbə, unga anyangu uborodi, atar uwəe adzowe Unum, na atsəka adzowe umbə.

³¹ Məce asumbə ayanga, umbə ahwəng unga ikəi, nu unga agwira ri inyĩnyāmbə.

³² Umbə arhusa adəkambə age, <<Anggəm asi itsu amənmen ayiruke ri

ivangye unga aka arherhe arherhe nggu umən ru utsĩndĩ na amesuwa umən itseng Arherhu-Num?>>

³³ Kanying umbə asok azĩmbə Urusharhima, umbə azĩ akpo abəə udom hā (11) ananga unying na abirabe aka awu nggu umbə.

³⁴ Anu igər age, <<Awu idzidzerhe! Uteijee aka asoka, adzekanga ru Usiman!>>

³⁵ Məce umbə ikivarhambə adzowe isarhe ubinkpi uku ukorhe ru utsĩndĩ, ru nyaka umbə aka ahwəng Uyesu ri itsəku uborodi.

Uyesu adzeka ra angwē imesanga (Umat 28.16-20; Umar 16.14-18; Uyoh 20.19-23; Aiy 1.6-8)

³⁶ Ivangye umbə aka adēē irherha arherhe iferha ha, akpurha anyā Uyesu akapeng adēē ra ateumbə, na agər umbə age, <<Ididəər iwe nggu umbi.>>

³⁷ Bər umbə agbipa iwei ifer umbə, umbə akaiferhkə age umbə anyā imār hā.

³⁸ Unga agər umbə age, <<Awu use utsu umbi agū iwei, awu use umbi anu icang ikəi ra amənmbi?

³⁹ Āka arhi abokmum, nu adakmum. Awu umum nibikami! Āka abanga umum agū. Imār hā ishingge ri ijuə nggu apfupfu ru nyaka umbi aka agū ru umum.>>

⁴⁰ Ivangye unga aka arherhe rimi, unga adəyiwe umbə aboknga nu adaknga.

⁴¹ Bər umbə ana acang ra amənmbə, ri itsi anggəm nu idzeu akarhār hā, unga arhusa umbə age, <<Umbi awembi ru ubingha ri nggimi?>>

⁴² Umbə adzowe unga awushu ubər h uwuku uvum.

⁴³ Unga ayəi atāi ra asumbə.

⁴⁴ Unga agər umbə age, <<Arherhamum ha rake, umum iki idəyiwa umbi rimāđ umum iki iwu nggu umbi. Uge awu ufang abina kishoo aka itsuafer ri itsimum umbə aka atseng ri ĩkpem Umusa, nu abvur abika asəm Arherhu-Num, nu Ambom.>>

⁴⁵ Məce unga ayanguwe amənmbə umbə ahwəng itseng Arherhu-Num.

⁴⁶ Unga agər umbə age, <<Itseng hā iye iki itseng igə awu ufang Ukiristo aka ihwa ayetnum na asoka ra akpe ru unum untaar.

⁴⁷ Ni igε idzidzipa nu itsũwe arhim
awuri idzowe isarhangge ri itsoknga, ra
abĩã kishoo, awuri itirhi ru Urusharhima.

⁴⁸ Awu umbi awuri idekuwe anera
iferha iyεε.

⁴⁹ Umum iwuri idenukũ ubinkpi
Utemum aka abemuwa, bɔr aka adãrhã ru
utepa utseku umbi aka iyεi ijee iyiki
idzeka afã.>>

Ififũ Uyesu ra afã

(Umar 16.19-20; Aiy 1.9-11)

⁵⁰ Ivangyε unga aka akũna umbɔ adzek
azĩ akhapa ru Ubetani, unga abera aboka
atsuke idorh ru umbɔ.

⁵¹ Unga aka adẽẽ itsuke umbɔ idorh, umɔ
unga abɔruka umbɔ, ashupa unga afũmbɔ
ra afã.

⁵² Mɔce umbɔ adzowe unga igɔng na
apfuri azĩmbɔ Urusharhima nggu anggɔm
akarhãrhã.

⁵³ Uben unuma ikεi umbɔ akɔng ru ufɔm
Iya-Num anu ikpoi Unum.

Isarhe Iyiki Ize iyi Uyohana aka atseng Utsutson ri itsi ubvur Uyohana

Awu Uyohana atseng ubvur uwurɛ, unga atseng umgbɔ adɛyiwe uɛ Uyesu unga awu Urhem ukpu ugbagbaa ukpu Unum, ukpurukpi <<uku uwe uner nu usei nggu umɛn.>> Ru nyaku ubvur ha uku urherhe, atseng Isarhe Iyiki Ize iyɛɛ ngge itsú abika avarha ngge ama awe ru imangmang uɛ Uyesu awu uwuku uforh ha umbɔ aka abemuwa, ungwɛ Unum hã, nu uɛ ru ubok imangmangmbɔ ru unga, umbɔ ama akpo urhɛ (20.31).

Uyohana aka amaa idɛyiwe uɛ Uyesu unga awu Urhem ukpu ugbagbaa ukpu Unum, agbɛr aki inggbaashia arherha arherhe ri itsi ikpũ ídzeu iyiriyɛ iki idɛyiwe uɛ Uyesu awu uwuku uforh ha umbɔ aka abemuwa, ungwɛ Unum hã. Akirakɛ aka adɔsa ru agbɛr akɛɛ ha, arherha arherhe ri itsi abinkɛ aka adzeka ru ídzeu ha. Agbɛr akɛɛ adɛyiwe uɛ abɔɔ awe ru imangmang ru Uyesu na awe abika adɔsa unga, bɔr abɔɔ akpɛɛ unga na ashimbɔ ri imangmang. Arherhe aki 13–17 arherha arherhe ri itsi iwerhɛ Uyesu nggu angwɛ imesanga ru utsuu ha umbɔ aka adzur unga, nu irhem iyiki ifita ru umbɔ ru utsuu ha. Arherhe aki imaataka ikinanake ru ubvur uwurɛ, arherhuke arherhe ri itsi idzidzur Uyesu nu ufainga, akpenga ri igãrhãmau ucucii nu isisoknga ra akpe, nu unga aka adzeka ra ateu angwɛ imesanga ri ivangyɛ unga aka asok ra akpe.

Uyohana arherha arherhe ri itsi izũwã iyi urhɛ uwu ugbagbaa ru ubok Ukiristo. Izũwã hã itirhi icɛɛ nu iyiriyɛ iki iba ra abirabɛ aka awe ru imangmang uɛ Uyesu unga awu utsĩndĩ hã, idzidzɛrhe ha, nu urhɛ ha.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur Uyohana (1.1-18)

Uyohana Uner Ubɔtisima nu abi itser

Uyesu abi inggbaashia (1.19-51)

Itser Uyesu unga aka atɔ ra awiya
(2.1–12.50)

Uyesu agbisha adzɛu akpenga
(13.1–17.26)

Akpe Uyesu (18.1–19.42)

Isisok Uyesu ra akpe (20.1–21.25)

Urhem hã uwu uner

¹ Ri inggbaashia Urhem uwekpɔ, Urhem hã uwu nggu Unum, urhem hã uwu Unum.

² Unga awu nggu Unum ri inggbaashia.

³ Awu ru uboknga umbɔ aka amuna abina kishoo. Agɛ unga ashia, ubin usi imunukpɔ ra abin hã umbɔ aka amuna.

⁴ Ru unga urhɛ uwemgbɔ, urhɛ ha awu irhirhang ra anera kishoo.

⁵ Irhirhang hã irhang ru uzĩ, bɔr uzĩ hã usi ihwɛngkpɔ ngge.

⁶ Unera nuwɔ Unum aka adene unga aba. Itsoknga igburh Uyohana.

⁷ Unga aba awu ideka ri irhirhang hã, nggee ru uboknga anera kishoo ama awe ru imangmang.

⁸ Unga asi iwea irhirhang hã. Unga aba awu ideka irhirhang hã ukpekũ.

⁹ Uwu ha aka awe irhirhang iyi idzidzɛrhe aka abanga ru upfung. Unga aka idzowe irhirhang ru anera kishoo ru upfung.

¹⁰ Urhem hã uwe ru upfung. Upfunga umuna ru uboknga, bɔr upfung hã usi ihwɛngkpɔ unga.

¹¹ Unga aba ru upfungkpi uku uwe ukpunga, bɔr anernga asi iyɛimbɔ unga.

¹² Rimi hã kishoo abika ayɛi unga, nu abika adzowe imangmang ri itsoknga, unga adzowuka umbɔ ijee umbɔ awe angwɛ Unum.

¹³ Awu Unum abema ngge iwe rimi ngge itsu umbɔ awu angwɛnga, asi iwea imar iyi anera, use ikponi iyor, use isisɛng anera itsu umbɔ awu angwɛ Unum.

¹⁴ Urhem hã uwu uner nu usei nggu umɛn. Umɛn inyãmɛn igɔngnga, igɔngyɛ iki iwu iyi unanyĩ Ungwɛwi aka adzeku Ute. Awu nggu imimuta nu idzidzɛrhe.

¹⁵ Uyohana adzowuka ideka ri itsinga. Atsarhi irhaknga agɛ, <<Uwɛɛ awu unga hã umum iki irherha arherhe ri itsinga ri ivangyɛ umum iki igɔr uɛ, <Uwuruwi aka

iba ru undzingmum ananga umum, ubinkutsu awea umbɔ adərha amar umum.>>

¹⁶ Umən kishoo iyēi idorh irheirhe iki idzeku imimutanga.

¹⁷ Adzaa Íkpem ru ubok Umusa, bər imimuta nu idzidzerhe idzeku ubok Uyesu Ukiristo.

¹⁸ Unera anasi inyāā Unum, bər unanyi Ungwēnga adēyiwa umən iwiwe Unum. Unanyi Ungwē hā akhapa nggu Unum Ute, unga itsikamnga awu Unum.

Uyohana atseyinga iwe Ukiristo (Umat 3.1-12; Umar 1.1-8; Irh 3.1-18)

¹⁹ Ideka Uyohana iyē, ri ivangye abi ijee Uyahuda ru Urusharhima adene abika adzowe idēm-Num abɔɔ nu abi Urhawi ru Uyohana arhusa unga agē, <<Ungo uwu ungamɔ?>>

²⁰ Uyohana adekuwe umbɔ ra awiya agē, <<Asi iwea umum iwu Ukiristo.>>

²¹ Umbɔ arhusa unga agē, <<Ungo uwu ungamɔ? Awu ungo uwu Uirhiya?>>

Unga agē, <<Íí.>>

Umbɔ arhusa ikei agē, <<Awu ungo uwu uner uwuku usəm Arherhu-Num hā Umusa aka arherhe uge ibanga?>>

Unga agē, <<Íí.>>

²² Umbɔ agər unga agē, <<Ude ungo uwu ungamɔ? Udeyiwa ubinkpi umən iki izī idēyiwe abika adena umən. Ungo udeyiwa umən use ri itsingo?>>

²³ Uyohana akū arherhe uner uwuku usəm Arherhu-Num Uishaya agər umbɔ agē, <<Awu umum iwu urhemkpi uku idūwā ra arhum uge, <Àka agbishu utsīndī Uteijee uku urhirhiki.>>*

²⁴ Mɔcē abi Ufarisi ha umbɔ aka adene,

²⁵ arhusu Uyohana agē, <<Awu use utsu ungo usorhuwe ubətisima uba ungo usi iweɔ Ukiristo, ikei ungo usi iweɔ Uirhiya, ikei ungo usi iweɔ uwuku usəm Arherhu-Num hā Umusa aka arherhe uge ibanga?>>

²⁶ Uyohana agər umbɔ agē, <<Umun isorhuwe ubətisima nggu amē, bər uwɔɔ ruwɔ ru umbi, uwuruwi umbi aka asi ihwengmbi unga.

²⁷ Unga awuri iba ru undzingmum, uwuruwi umum isi ímēmum igarhuwe arhi abadaknga.>>

²⁸ Kishoo akēē ha akorhe ru Ubetani, ugar Azē Urdun, anangke Uyohana aki isorhuwe ubətisima.

Uyesu Ungwē Itsurhi Unum

²⁹ Ukpe uku usar, Uyohana anyā Uyesu aka azērhā aba ra anangnga, Uyohana agē, <<Àka anyā, Ungwē Itsurhi Unum uwuruwi aka itsūwe arhim upfunga!

³⁰ Uwerē awu unga hā nuwi umum iki ígər ígē, <Uwɔɔ ruwɔ aba ru undzingmum ananga umum, ubinkutsu, unga aka awea umbɔ adərha amar umum.>

³¹ Umum isi ihweng unga, bər umum iki isorhu ubətisima nggu amē ngge ítsu abi Uisairha ama ahweng unga.>>

³² Mɔcē Uyohana adzowe ideka iyēē agē, <<Umun inyā Ipfu-Num iki icipuwa ru nyaku unurheu ra afā, iba isei nu unga.

³³ Umum isi ihweng unga, bər Unum uwuku udena umum íba isorhu ubətisima nggu amē, unga agər umum agē, <Utsakwi ungo uku unyā Ipfu-Num icipuwa iseingge nu unga, awu unga hā nuwɔ aka isorhuwe ubətisima nggu Ipfu Isarsatangge.>

³⁴ Umum inyāmum ngge iki iwe rimi hā ni iwemum ri ideka uge unga awu Ungwē Unum.>>

Angwē imesa Uyesu abi inggbaashia (Umat 4.18-22; Umar 1.16-20; Irh 5.2-11)

³⁵ Ukpe uku usar ikei Uyohana adēē nggu angwē imesanga avaa.

³⁶ Unga aka anyā Uyesu aka azērhā atəng, unga agē, <<Àka anyā, Ungwē Itsurhi Unum!>>

³⁷ Angwē imesa ha ikivarhambɔ aka agū arherhe Uyohana, umbɔ adɔsu Uyesu.

³⁸ Uyesu aka adzipa arhi undzingnga, anyā umbɔ aka adɔsa unga, unga arhusa umbɔ agē, <<Umbi abee use?>>

Umbɔ agē, <<Rabbi, ungo usei ri inēē?>> Agben <<Rabbi>> agburh <<A umarhem.>>

³⁹ Uyesu agər umbɔ agē, <<Àka aba, umbi awuri inyāmbi.>>

* 1:23 Àka anyā ikei: Uish 40.3.

Nggee angwẽ imesa ha azĩ anyã anangke unga aka aseĩ. Umbõ atsĩ umõ ra akara annaa aki urhẽ na aseĩ nggu unga unum hã.

⁴⁰ Uandarawu, ungwẽmbõ Usiman Ubitru, awu umõ ri iner ha ikivarhangge iki igũ arherhe Uyohana ri itsi Uyesu ni idõsa unga.

⁴¹ Uandarawu atirha abee ungwẽmbõ Usiman, agõr unga agẽ, <<Umẽn iki ikpomẽn Uarhmasihu,>> agbena agburh <<Ukiristo.>>

⁴² Unga akũ Usiman azĩã ru Uyesu. Uyesu arhi unga na agẽ, <<Ungo uwu Usiman ungwẽ Uyohana. Awuri iyisa ungo Ukefa,>> agbena aka agburh <<Ubitru.>>

Uyesu ayisu Ufirhibu nu Unataniyerh

⁴³ Ukpe uku usar ikẽi Uyesu abee izĩ Ugarhirhi. Unga akpo Ufirhibu, agõr unga agẽ, <<Udõsa umum.>>

⁴⁴ Ufirhibu awu uner Ubetsaida, uteumbõ Uandarawu nu Ubitru.

⁴⁵ Ufirhibu akpo Unataniyerh, agõr unga agẽ, <<Umẽn iki ikpomẽn uner ha umbõ aka atseng isarhanga ru ubvur Íkpem Umusa nu abvur abika asõm Arherhu-Num. Unga awu Uyesu uner Unazarat, ungwẽ Uyusuf.>>

⁴⁶ Unataniyerh arhusa agẽ, <<Ubin uku uze udẽẽ udzekpõ ru Unazarat?>>

Ufirhibu agẽ, <<Uba unyã.>>

⁴⁷ Uyesu aka anyã Unataniyerh aka aba ru unga, unga agõr agẽ, <<Àka anyã uner Uisairha uwu idzidzerhe, uwuruwi aka asi igberangwĩ.>>

⁴⁸ Unataniyerh arhusa Uyesu agẽ, <<Ungo ukorhu uguse nu uhweng umum?>>

Uyesu agẽ, <<Umun inyãmum ungo ru usĩrhũ ucucii uvorhvo, nu Ufirhibu adõrha ayisa ungo.>>

⁴⁹ Mõcẽ Unataniyerh agõr Uyesu agẽ, <<A umarhem, ungo uwu Ungwẽ Unum. Ungo uwu Uyerhe Uisairha.>>

⁵⁰ Uyesu agõr Unataniyerh agẽ, <<Ubinkutsu ungo uwe ri imangmang, umum iki ideyiwa ungo uge umum inyãmum ungo ru usĩrhũ ucucii uvorhvo? Ungo uwuri inyinyã abinkẽ aka anangke rimi.>>

⁵¹ Unga atoma adeyiwe unga agẽ, <<Umun indeyiwa umbi idzidzerhe, umbi awuri inyãmbi afã aka iyanga, ípfu itser-Num ikẽi ifũrhã ni icipa ni itsi Ungwẽ-Ner.>>

2

Irhowa ipfuna ru Ukana Ugarhirhi

¹ Ru unum ukpu untaar umbõ awe ru irhowa ipfuna ru Ukana ukpu Ugarhirhi. Uya Uyesu awe umõ.

² Aghwi Uyesu nu angwẽ imesanga ri ipfuna hã.

³ Ivangyẽ amẽ inebi aka amaa, uya Uyesu agõr unga agẽ, <<Amẽ inebi aka amaake.>>

⁴ Uyesu agõr unga agẽ, <<A uya, awu ufang asi iwea ungo udeyiwa umum ubin ukpuku ukukorhe. Ivangmum inasi ibangge.>>

⁵ Uyanga agõr abika atõ itser ri irhowa ha agẽ, <<Àka akorhe kishoo ubinkpi unga aka agõr umbi ikikorhe.>>

⁶ Ídzor niyõ utõĩ iyiriye umbõ aka akũ atarh adzin aden ra anang hã. Uben idzora ighangge idzum amẽ itõõ use utõĩ. Abi Uyahuda aka isaka akũ amẽ asorh ayormbõ iyi agbeyambõ.

⁷ Uyesu agõr abika atõ itser ri irhowa ha agẽ, <<Àka atsu amẽ atõk ídzor iyere.>> Nggee umbõ atsu amẽ atõke ídzor ha uku urherheki.

⁸ Mõcẽ unga agõr umbõ agẽ, <<Icẽrẽ àka ashõyi, adzowe unggbaashi abika atõ itser irhowa ha.>> Umbõ ashõyi adzowe.

⁹ Utei irhowa ha avupa agũ ake aka adzipa awu amẽ inebi. Unga asi ihwengnga anangke ake aka adzek, bõr abika ashõyi adzowe ahwengmbõ. Mõcẽ unga ayisu utsa ipfuna hã ri ibanga,

¹⁰ agõr unga agẽ, <<Uben unera aka isaka agbaashia adzowe amẽ inebi aka azea na adõrha akũ akirakẽ aka asi ikpanga azeke. Bõr ungo uwõkõ amẽ inebi aka azea nu udõrhu ukũ icẽrẽ uba!>>

¹¹ Akẽrẽ ha ake awu ubin idzeu nu utsar ukpu inggbaashia ukpu Uyesu aka akorhe. Akorha ake ru Ukana ukpu Ugarhirhi. Akẽrẽ adeyiwe igõngnga nu angwẽ imesanga atsu imangmangmbõ ru unga.

¹² Akere aka amaa Uyesu asok acipa azĩ Ukafanahum, unga nu uyanga nu angwẽmbõ nu angwẽ imesanga. Nggõõ ha umbõ aseĩ inuma ukunjiir.

Uyesu asare Iya-Num

(Umat 21.12-13; Umar 11.15-17; Irh 19.45-46)

¹³ Ivang Irhowa Iyiki Igar Utõng iyi abi Uyahuda iki iyo, Uyesu azĩ Urusharhima.

¹⁴ Ru ufõm Iya-Num, unga anyã anera adẽẽ igoyiwe inak nu idõĩ nu anurheũ. Ikeĩ unga anyãã abika afaruwe uhwek aseĩ umõ.

¹⁵ Nggee Uyesu akũ arhi aweyi asharhe, akũ awayiwe kishoo anera nu idõĩ nu inak ru ufõm Iya-Num hã. Ikeĩ unga ayii atebur iyi abika afaruwe uhwek ha, asituwe ishãa uhwekmbõ kishoo.

¹⁶ Mõce Uyesu agõr anera abika agoyiwe anurheũ ha age, <<Àka akũ akere apfu adzek nggimi! Niba adzipu iya Utẽmum iweke anang izee!>>

¹⁷ Angwẽ imesanga ayitu ubinkpi uku utseng ra Arherhu-Num uge, <<Ibibemaye umum iki iwurangge ri iyango iwuri ikpĩa umum ru nyaku urha.>>*

¹⁸ Mõce anggbaashi abi Uyahuda arhusu Uyesu age, <<Utsar idzeu ukusong ungo iki ideyiwa umen uge ungo uweõ ri ijeeye iki itsu ungo ukorha akere ha?>>

¹⁹ Uyesu agõr umbõ age, <<Àka abupuwe Iya-Num ikere, umum iwuri iberukũ ake ikeĩ ri inuma itaar.>>

²⁰ Abi Uyahuda agõr unga age, <<Anyanga ameka isõka inaa ni imeka utõĩ adzin Iya-Num ikere nu ungo ugõr uge ungo idzine ake ri inuma itaar?>>

²¹ Bõr iya-Numke unga aka arherhe awu iyornga.

²² Uyesu aka asoka akpe, angwẽ imesanga ayita arherhe ha Uyesu aka arherhe. Mõce umbõ awe ru imangmang ri itseng Arherhu-Num nu arherhe Uyesu.

²³ Ivang Uyesu aka awe ru Urusharhima ri Irhowa Iyiki Igar Utõng, anera arherhe aka anyã atsar abin idzeuke unga aka akorhe, umbõ adzowe imangmang ru unga.

²⁴ Bõr Uyesu ashia ri imangmang ru umbõ, ubinkutsu unga ahwenga amen anera kishoo.

²⁵ Unga asi ibeenga unera adeyiwe unga ubin ri itsi anera ubinkutsu unga ahwenga abinke aka awe ra amen anera.

3

Uyesu amesuwe Unikodimu

¹ Unera nuwõ itsoka igburh Unikodimu. Awu unggbaashi abi Uyahuda na awu utsa Ufarisi.

² Unga aba ru Uyesu ru untsuuka, agõr Uyesu age, <<A umarhem, umen ihwengmen ungo uwu umarhemwi aka adzeku Unum, ubinkutsu unera asi idẽẽ akorhunga abin idzeu nu atsarkẽ ungo uku ikorhe, Unum aba asi iwea nggu unga.>>

³ Uyesu agõr unga age, <<Umun indeyiwa ungo idzidzerhe, aba asi imarmbõ unera ide ivaa, asi idẽẽ atsĩã ri Iyerhe Unum.>>

⁴ Unikodimu arhusa age, <<Abvui amar unera aguse ri ikõ uner? Idzidzerhe asi ibvui atsĩã ra anaa uyanga umbõ amar unga ide ivaa!>>

⁵ Uyesu agõr unga age, <<Umun indeyiwa ungo idzidzerhe, umbõ aba asi imarmbõ unera ra amẽ nu Ipfu-Num, asi idẽẽ atsĩã Iyerhe Unum.

⁶ Ubinkpi unera aka amar uwu uner, bõr ubinkpi Ipfu-Num iki imar uwu ipfu.

⁷ Niba ugũõ idzeu umum iki igõr ungo uge, <Awu ufang umbõ abvui amar umbi.>

⁸ Ugba ufeũ ra anangke ukpõ uku ubee. Ungo ugũõ ititõngkpõ, bõr ungo usi ihwengo anangke ukpõ uku udzek, ikeĩ ungo usi ihwengo anangke ukpõ uku izĩ. Iwu rimi nggu unerwi Ipfu-Num iki imar.>>

⁹ Unikodimu arhusu Uyesu age, <<Akere ha akorha aguse na awe?>>

¹⁰ Uyesu age, <<Ungo uwu umarhem uwuku ugõng ru Uisrairha, bõr ungo usi ihwengo abina akere?

¹¹ Umum indeyiwa ungo idzidzerhe, umen irherha abinke umen iki ihweng, ikeĩ umen idzaa umbi ideka abinke umen

* 2:17 Àka anyã ikeĩ: Amb 69.9.

iki inyā, bər utseku icere umbi akpēmbi iyei idekaye umen iki isōma umbi.

¹² Uba umum irherhuwa umbi arherhe ra abinke aka uwe ru upfung nu umbi asi iwembi ri imangmang, ude umbi akorha aguse na awe ru imangmang umum ība isōma umbi abinke aka awe ra afā?

¹³ Unera anasi ifūā ra afā. Ungwē-Ner ukpekū unga aka adzek umō acipuwa.

¹⁴ Ru nyaku Umusa aka aberi ibvui nu ucici ra arhum, rimi hā ikēi awu ufang umbō aberu Ungwē-Ner,

¹⁵ agē uwuruwi aka awea ri imangmang ru unga ama akpo urhe uwu ugbagbaa.

¹⁶ <<Unum abemu upfunga akarhār hā nggee unga adzowe unanyī Ungwēnga, agē uben unerā aka awea ri imangmang ru unga asi īkpea, bər unga awuri ikpo urhe uwu ugbagbaa.

¹⁷ Unum asi idenuka Ungwēnga ru upfung agē unga atsu uvau ru upfung, bər agē upfung ukpo ifīr h ru uboknga.

¹⁸ Uben uwuku uwe ru imangmang ru Ungwē Unum, asi itumbō uvau ru unga, bər uwuruwi aka asi iwea ri imangmang ru unga, aka atumbō uvau ru unga, ubinkutsu asi idzowuka imangmang ri itsok unanyī Ungwē Unum.

¹⁹ Nu izharha arherhenga iwe ri imine. Irhirhang itsīwā ru upfung, bər anera abemu uzī anangmbō irhirhang, ubinkutsu itsermbō iwu iyiki ibewe.

²⁰ Uben uwuku utōitser iyiki ibewe akpē irhirhang, asi ībanga ri irhirhang, utsur umbō anyāmbō itsernga.

²¹ Bər uwuku utōitser idzidzerhe aka isaka aba ra anang aka arhurhang ngge itsū umbō anyā ra awiya agē abinke unga aka adēē ikikorhe awu Unum ayike unga.>>

Ideka Uyohana Uner Ubōtisima ru Uyesu

²² Akere aka amaa, Uyesu nu angwē imesanga adzek azīmbo abī Uyahudiya, umō unga amaa inuma irheirhe nggu umbō, anu ikorhuwe ubōtisima ra anera.

²³ Uyohana ikei anu ikorhuwe ubōtisima ru Uainon uku ukhapa nggu Usarhim, ubinkutsu amē awu arherhe umō. Anera uben unum akēyi ru unga umō azī isorhu ubōtisima.

²⁴ Akere ha akorhuke kata, umbō adorha agbange Uyohana ru ugborzī.

²⁵ Umō angwē imesu Uyohana atsīmbo uning nggu utsa Uyahuda uwōō ra arherhi isorh iyor ru nyaka agbeyi abi Uyahuda.

²⁶ Umbō azīmbo ru Uyohana agor unga agē, <<A umarhem, utsa ha umbi aka awu nggu unga unum hā ru ugar ubang Azē Urdun, uwu ha ungo uku udzowe ideka ri itsinga hā, unggawō nggōō adēē isorhuwe ubōtisima. Anera kishoo azī ru unga.>>

²⁷ Mōce Uyohana agē, <<Unera asi idēē ayeisa ubin, Unum aba asi idzowuka ukpō ra afā.

²⁸ Umbi awu idekamum, umum īgōr uge, <Asi iwea umum iwu Ukiristo, bər adena umum inggbaashia ība.>

²⁹ Utsak uwuku ufa unga apfunu utserh uwuku ufa. Bər uwerhu utsak uwuku ufa uwuku uzī irhowa ipfuna hā aka isaka adzeu igū irhak utsak uwuku ufa, na aka isaka agōm anggōm ri ivangye unga aka igū irhak utsak uwuku ufa ha. Anggōm hā awu akimum, atsuafer icere.

³⁰ Awu ufang unga awu ukugōnga, bər awu ufang umum iwu uku ucia.

Uwuruwi aka adzeka afā aba

³¹ <<Uwuruwi aka adzeka afā aba ananga anera kishoo. Uwuruwi aka adzeka abī awu uwu abī na arherhe ra abinke aka awu ra abī. Uwuruwi aka adzeka afā aba ananga kishoo.

³² Unga arherhe ideka ubinkpi unga aka agū na anyā, bər anera asi iyeimbō idekanga.

³³ Uben unerā aka ubemu idekanga atsu utsar adēyiwe uge Unum arherhi idzidzerhe.

³⁴ Uwu ha Unum aka adene arherhe irhem Unum, ubinkutsu adzowe Ipfu iyiriyē iki isi īmaangge.

³⁵ Ute abemu Ungwē na atsuke abina kishoo ru uboknga.

³⁶ Uben uwuku uwe ru imangmang ru Ungwē awea ru urhe uwu ugbagbaa, bər uben uwuku ukpēē Ungwē asi īnyāā urhe, ubinkutsu avōm Unum awu ni itsinga.>>

4

Uyesu arherhe nggu utserh Usamariya

¹ Abi Ufarisi aka agũ uge Uyesu ani akposha angwẽ imesa ananga Uyohana na ani akorhuwe umbɔ ubɔtisima.

² Bɔr asi iwea Uyesu aka isaka akorhuwe umbɔ ubɔtisima hã, awu angwẽ imesanga aka isaka akorhuwe.

³ Ivangye Uteijee aka agũ akere, unga asoka ru Uyahudiya na abvui azĩã Ugarhirhi.

⁴ Unga awuri itsĩ ru Usamariya atɔng.

⁵ Nggee unga aba atsĩ ru uteu ukpɔɔ ru Usamariya umbɔ iki iyisa Usaikar, ukhapa ra abĩke Uyakubu aka adzowe ungwẽnga Uyusuf.

⁶ Uvãã amẽ Uyakubu uwe ra anang hã. Azhe uzẽrhã aka afer Uyesu, unga aseɪ ra angwĩ uvãã amẽ hã. Aka awu idzingga atenuma.

⁷ Utsɛrh Usamariya uwɔɔ aka aba ishɔyi amẽ, Uyesu agɔr unga age, <<Ungo uma udzaango amẽ umum ihwa?>>

⁸ Angwẽ imesanga aka azĩmbɔ ru utepa igoi ubingha.

⁹ Utsɛrh Usamariya ha agɔr unga age, <<Ungo uwu utsa Uyahuda. Umum iwu utserh Usamariya. Awu use utsu ungo urhusa umum amẽ aka ahwa?>> Unga arhusa akere ubinkutsu abi Uyahuda aka asi isaka agbopumbɔ nggu abi Usamariya.

¹⁰ Uyesu agɔr unga age, <<Uba ungo uhwengo izũwã Unum nu unerwi aka arhusa ungo amẽ aka ahwa, ungo uwuri ifenungo unga, unga adzaa ungo amẽ akika adzowe urhe.>>

¹¹ Utsɛrh ha agɔr Uyesu age, <<A uteiya, umum inyã ungo ushio ru ubin ukpuku ushɔi nu uvãã amẽ ukpi uwu ughorghotakpɔ. Ri inẽẽ ungo iki ikpo amẽ akika adzowe urhe ha?

¹² Use ungo unango utemen Uyakubu, unga aka aneka uvãã amẽ ru umen? Unga nibikanga ahwa amẽ hã, ikɛi angwẽnga, nu ijuenga aka ahwa umɔ.>>

¹³ Uyesu age, <<Uben uwuku uhwa amẽ akere awuri ibvui agũã ugɔ amẽ ikɛi.

¹⁴ Bɔr uben uwuku uhwa amẽmun iki idzowe unga asi ibvui agũã ugɔ amẽ ugbagbaa. Amẽ hã umum iki idzowe unga awuri iwu akwiu amẽ ru umbɔ aka idzowe urhe uwu ugbagbaa.>>

¹⁵ Utsɛrh ha agɔr unga age, <<A uteiya, udzaa umum amẽ hã utsur umum ibvui igũmun ugɔ amẽ ikɛi ni isi ibvui ikɛyiwamum ishɔng amẽ nggimi.>>

¹⁶ Uyesu agɔr unga age, <<Uzĩ uyisu utsakngo umbi aba nggimi.>>

¹⁷ Unga age, <<Umun ishimun ru utsak.>>

Uyesu agɔr unga age, <<Ungo urherhi idzidzerhe ungo uku ugɔr uge, ungo ushio ru utsak.

¹⁸ Ubinkutsu ungo uku uweɔ ra atsaka atɔɔ nu unerwi umbi aka awu nggu unga icere asi iwea utsakngo. Ungo urherhe ishãa idzidzerhe.>>

¹⁹ Utsɛrh ha age, <<A uteiya, umum inyã ungo uwu uner uwuku usɔm Arherhu-Num.

²⁰ Atokamen adzowe Unum igɔng ri igũ iyere, bɔr umbi abi Uyahuda age Urusharhima ukpɔ umẽẽ awu ufang anera adzowe igɔng ru Unum.>>

²¹ Uyesu agɔr unga age, <<A utsɛrh ha, uwe ru imangmang ra abinke umum iki irherhe. Ivanga niyɔ ibarɔ anera asi idzowukumbɔ Ute igɔng ri igũ iyere use ru Urusharhima.

²² Umbi abi Usamariya asi ihwengmbi ubinkpi umbi aka idzowe igɔng. Bɔr umen abi Uyahuda ihwengmen ubinkpi umen iki idzowe igɔng, ubinkutsu udĩ ififorh udzeka ra abi Uyahuda.

²³ Bɔr ivanga niyɔ ibarɔ, iki ibangge, abika adzowe igɔng idzidzerhe aka idzowe Ute igɔng ri Ipfu nu idzidzerhe, ubinkutsu Ute abee ikpũ abi ha adzowe unga igɔng.

²⁴ Unum awu ipfu, abika adzowe unga igɔng ikɛi awu ufang umbɔ adzowe igɔng ri Ipfu nu idzidzerhe.>>

²⁵ Utsɛrh ha age, <<Umun ihweng Uarhmasihu, awu unga umbɔ iki iyisa Ukiristo, nggawɔ abarɔ. Ivangye unga aka iba, unga awuri ideyiwanga umen abina kishoo.>>

²⁶ Mɔce Uyesu adeyiwe unga age, <<Umun uner arherhake nggu ungo, iwu unga.>>

Angwẽ imesa abvui aba ru Uyesu

²⁷ Ivang hã niyɔ angwẽ imesanga abvui aba adzeidzeu umbɔ aka anyã unga adẽẽ arherhe nggu ukutsɛrh. Bɔr unera asi

igōra agē, <<Ungo ubee use,>> use arhusa unga agē, <<Awu use utsu ungo urherha arherhe nggu unga?>>

²⁸ Mōce utserh ha abōruka idzum amēnga umō na atsiā ru utepa na agōr anera agē,

²⁹ <<Àka aba anyā unerwi aka adēyiwa umum kishoo abinkē umum iki ikorhe! Awu unga awu Ukiristo?>>

³⁰ Umbō adzeku utepa aba ra anang Uyesu.

³¹ Angwē imesanga ashōrhā unga agē, <<A umarhem, uma ugha ubingha.>>

³² Bōr unga agōr umbō agē, <<Umun iwemum ru ubinkpi umum iki igha umbi aka asi ihwengmbi ukpō.>>

³³ Mōce angwē imesanga arhusa adōka agē, <<Use unera akū ubingha akowe unga?>>

³⁴ Bōr Uyesu agōr umbō agē, <<Ubinghamum ukpi, umum ikorhu ubin amēn uwuku udena umum ība, ikēi imashuwe itserye unga aka adzaa umum.

³⁵ Uba umbi aka isaka agōr agē, <Abōr afēē anaa umbō atirhi igbēr abin?> Bōr umum idēyiwa umbi, aka agbisha arhi icanga. Iki ikōngge, ni iki iwengge iyiki igbigbēr.

³⁶ Uner uwuku ugber abin hā aka ikpoa itosanga, ikēi unga ani ikōng anera aka akpo urhe uwu ugbagbaa, ngge itsú uner uwuku udoi nu uner uwuku ugbugbēr agōm anggōm urhōnga.

³⁷ Ake awu idzidzerhe, ake aka agōr agē, <Uwō adoi, nu uwō agbēr.>

³⁸ Umum idena umbi igbēr abinkē umbi aka asi itōmbi itser ake. Abō umbō atēwā itsera, umbi agbēr ugarh ititēwāmbō.>>

³⁹ Abi Usamariya awu arherhe ru uteu ha umbō aka awe ru imangmang ru Uyesu ri itsi ideka utserh ha aka agōr agē, <<Unga adēyiwa umum kishoo abinkē umum iki ikorhe.>>

⁴⁰ Abi Usamariya aka aba ru unga, umbō ashōrhā unga asej nggu umbō, unga asej inuma ivaa.

⁴¹ Arherhanga atsu anera arherhe awe ru imangmang.

⁴² Umbō agōr utserh ha agē, <<Umen iwe ru imangmang ru Uyesu, ubinkutsu asi iwea ubinkpi ungo uku urherhe ukpekū,

bōr icēre umēn igūmēn nibikamēn ni ihwengmēn ugē uwēre ha idzidzerhe unga awu Uwuku Ufōrh upfunga.>>

Uyesu akerhuwe ungwē uner itser ijee

⁴³ Inuma ivaa ha iki imaa unga asok aziā Ugarhirhi.

⁴⁴ Uyesu nibikanga adekuka ugē uner uwuku usōm Arherhu-Num aka isaka ashia ri imor ra abinga.

⁴⁵ Ivangye unga aka itsī Ugarhirhi, abi Ugarhirhi ayēi unga aboka avaa, ubinkutsu umbō ikēi azīmbō Irhowa Iyiki Igar Utōng hā ru Urusharhima na anyāmbō kishoo abin Uyesu aka akorhe.

⁴⁶ Mōce Uyesu abvui aziā iyepu uteu Ukana ukpu Ugarhirhi, anangkē unga aka adzipa amē ake awu amē inebi. Utsa uner itser ijee nuwō uwuruwi ungwēnga aka aghonga unga ru Ukafanahum.

⁴⁷ Ivangye utsa ha aka agū ugē Uyesu aka adzeku Uyahudiya abvui abanga Ugarhirhi, unga azī ru unga ashōrhā unga ama aba akerhuwe ungwēnga, aka abōr akpe.

⁴⁸ Uyesu agōr unga agē, <<Umbi aba asi inyāmbi atsar nu abin idzeu, umbi asi iwembi ri imangmang.>>

⁴⁹ Uner itser ijee ha agē, <<A Uteiya, uba umēn izīmēn utsur ungwēmum akpea.>>

⁵⁰ Uyesu agōr unga agē, <<Ungo udēē uzīō. Ungwēngo awuri ibeka.>>

Utsa ha awea ri imangmang nu ubin Uyesu aka arherhe nggu unga, umō unga aziā.

⁵¹ Ana awe ru utsīndī ugārhangā agbanga unga, agōr unga agē, <<Ungwēngo abeka.>>

⁵² Unga arhusa umbō ivangye ungwē hā aka atirhi igū ugarha. Umbō agōr unga agē, <<Imani iyor ha ineke unga arhekē ru ukara unying.>>

⁵³ Utei ungwē hā ayita, ivang hā niyō Uyesu agōra unga agē, <<Ungwēngo awuri ibeka.>> Nggee unga nu aner iyangā kishoo awe ru imangmang.

⁵⁴ Akēre awu ubin idzeu ukpu uvaa Uyesu aka akorhe unga aka adzeku Uyahudiya azī Ugarhirhi.

5

*Akerhuwe ru ukaukpi umbɔ
aki iyisa Ubetasda*

¹ Akere aka amaa, Uyesu aziã irhowa abi Uyahuda ru Urusharhima.

² Ru Urusharhima ukau amẽ nukpɔ umbɔ iki iyisa ri idũ abi Uyahuda age Ubetasda. Ukpɔ ukhapa ru angwĩ ufɔm, anangke idɔi iki itsĩ. Aka akũ atarh atang nggaa atsurha atõ adzipu ukau ha.

³ Awu ra atsurha ha abi irhãrhã nu abi ibvuta, nu akatarhu nu abi ishayi iyor arherhe aka isaka anu umɔ.*

⁵ Uner uwɔɔ aka amaa imɛka isɔka itaar ni imɛka utɔrɔk asi idẽẽ azẽrhũnga.

⁶ Uyesu aka anyã ininunga, ikei ahwẽnga utsa ha aka adãrhũnga nggu irhãrhã hã, unga arhusu uner irhãrhã hã age, <<Ungo ubeengo ikikerhe?>>

⁷ Uner irhãrhã hã age, <<A uteiya, umum ishimum ru unera aka iyika umum itsĩ ru amẽ ivangye ake aka idzipa. Umum ĩba itita ibee itsitsiã, uwɔɔ agbaangashia ru umum.>>

⁸ Mɔce Uyesu agɔr unga age, <<Usisok, unyangu ufarngo, ukũ uzẽrhã!>>

⁹ Kanying, uner ha akerhunga. Anyangu ufarnga atirhunga uzẽrhã.

Akere ha akorhe ru unum ukpuku uwosha.

¹⁰ Nggee anggbaashi abi Uyahuda agɔr utsa ha aka akerhe age, <<Awu unum ukpuku uwosha. Ikpem ikenngge ungo itsã ufar.>>

¹¹ Bɔr utsa ha age, <<Unerwi aka akerhuwa umum agɔr umum age, <Unyangu ufarngo uso uzẽrhã.>>

¹² Nggee umbɔ arhusa unga age, <<Awu ungamɔ uner ha aka agɔr ungo uge unyanga umgbɔ uso uzẽrhã?>>

¹³ Utsa ha aka akerhe asi ihwẽngnga awu ungamɔ akerhuwe unga, ubinkutsu Uyesu aka azẽrhã atsĩã ra anera arherhe umɔ.

¹⁴ Ivanga ukunjiir iki itɔng Uyesu akpo unga ri Iya-Num na agɔr unga age, <<Unyã ungo uku ukerhungo! Uneke arhim utsur

ubin uku unangkpɔ akere ha ukpokpɔ ungo.>>

¹⁵ Utsa ha azi adɛyiwe anggbaashi abi Uyahuda age awu Uyesu unga akerhuwe unga.

Urhe ru ubok Ungwẽ

¹⁶ Ngge itsu anggbaashi abi Uyahuda adzowe uver ru Uyesu, ubinkutsu itser iyiki ikikerhe ha unga aki itõ ru unum ukpuku uwosha.

¹⁷ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Utɛmum anu itser utseku irherɛ, umum rimi hã ini ititõ.>>

¹⁸ Arherha akere atsu anggbaashi abi Uyahuda abee ifere Uyesu. Agɔr age unga asi izharhuka ikpem unum ukpuku uwosha ukpekũ, bɔr unga agɔr age Unum awu Utenga na anu inyãngu itsinga uku kpengkpeng nggu Unum.

¹⁹ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, Ungwẽ asi ikorhunga iferhe nibikanga, unga akpurha akorhu ubinkpi unga aka anyã Utenga aki ikorhe, ubinkutsu ubinkpi Utei iki ikorhe awu ukpɔ Ungwẽ hã awuri ikorhe.

²⁰ Ubinkutsu Ute abemu Ungwẽ na adɛyiwe unga kishoo abinke unga aka isaka akorhe. ĩ, umbɔ awuri idɛyiwe unga abinke aka anangke akere ha nu umbi awuri idzedzeu.

²¹ Ru nyaku Ute iki isoyiwe abika akpukpe na adzowe umbɔ urhe, rimi Ungwẽ hã awuri idzowe urhe ru kishoo abirabe unga aka abee idzidzowe.

²² Rimi hã, Ute asi itsuka uvau ru unera, bɔr adzowe ijee itsu uvau ru Ungwẽnga,

²³ ngge itsũ umbɔ kishoo adzowe igɔng ru Ungwẽ ru nyaka umbɔ iki idzowe igɔng ru Ute. Uwuruwi aka asi idzowuka igɔng ru Ungwẽ, asi idzowuka igɔng ru Ute uwuku udene unga.

²⁴ <<Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, uwuku ugũ arherhamum na adzowuka imangmang ru uwuku udena umum ĩba, awea ru urhe uwu ugbagbaa na asi itsumbɔ unga uvau. Unga aka agar akpe aziã urhe.

²⁵ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, ivanga niyɔ ibarɔ ni iki ibangge abika

* 5:3 Abvur akɔɔ aki itseng abok aki isha agɔrke ikei uge, *Ubinkutsu iva-ivanga ipfu itser-Num iki isaki icipuwa ru ukau amẽ hã iba idzipa ukpɔ. Kishoo uwuruwi aka agbaashia atsĩã ra amẽ hã ivangye ake aka idzipa amaa, unga awuri ikikerhunga irhãrhã iyornga kishoo.*

akpe awuri igũmbɔ urhɛm Ungwẽ Unum nu abika agũ hã awuri ibɛkmbɔ.

²⁶ Ru nyaku Ute aka awe ru urhɛ ri itsikamnga, rimi hã unga aka adzowe Ungwẽnga ijee iyiki idzowe urhɛ.

²⁷ Ute ikɛi adzowuka unga ijee iyiki ivarha arherhe, ubinkutsu unga awu Ungwẽ-Ner.

²⁸ <<Niba agũmbi idzeu akɛɛ ha, ivanga niyɔ ibarɔ kishoo abika awe ra adzak awuri igũmbɔ urhɛmnga

²⁹ na adzeka. Abika akorhe iyiki ize awuri isok ra akpe abɛk, bɔr abika akorhe iyiki ibewe awuri isok akpo uvau itsitsime.

³⁰ Umum nibikami isi idɛɛ ikorhumum ubin. Umum itsu uvau ubinkpi umum iki igũ ukpekũ. Itsu uvaumum iwu iyiki irhika, ubinkutsu isi idɔsumum ubinkpi amɛnmum aki ibee bɔr aki uwuku udena umum.

Ideka ri itsi Uyesu

³¹ <<Umum ĩba idzowe ideka itsimum, idekamum isi iwengge idzidzerhe.

³² Bɔr uner uwɔ aba adzowe ideka ri itsimum, umum ihwɛng ideka ha ri itsimum iwe idzidzerhe.

³³ <<Adzaanga umbi ideka idzidzerhe ri ivangyɛ umbi adene anera azĩ ru Uyohana.

³⁴ Asi iwea ugɛ umum itsorhi itsimum ri ideku unera, bɔr umum irherhe rimi ngge ĩtsu umbi adɛɛ akpo ififɔrh.

³⁵ Uyohana awu ru nyaki irhirhang iki igar ni irhang, umbi atsũmbi igũiben irhirhangnga ri ivanga ukunjiir.

³⁶ <<Bɔr umum iwemum ri idekayɛ iki inangngge ideka Uyohana. Ubinkutsu itseryɛ Utɛmum aka adzaa umum imasha, iyiriyɛ umum iki inũ itɔ icɛɛ, ngge idekuwe ugɛ awu Ute unga adena umum.

³⁷ Ute uwuku udena umum adzowuka ideka ri itsimum. Umbi anasi anyãmbi unga use agũmbi urhɛmnga

³⁸ nu arherhanga asi iseike ru umbi, ubinkutsu umbi asi iwembi ri imangmang ru uwu ha unga aka adene.

³⁹ Umbi atsu amɛnmbi ivarhi itsɛng Arherhu-Num, ubinkutsu umbi akaiferhko ugɛ umbi awuri ikpikpombi urhɛ uwu ugbagbaa ru ngge. Itsɛng

Arherhu-Num hã ngge idzowe ideka ri itsimum.

⁴⁰ Bɔr umbi akpɛmbi iba ru umum aba akpo urhɛ.

⁴¹ <<Umum isi iyɛimum ikpikpoi ra anera.

⁴² Bɔr umum ihwɛng umbi. Umum ihwɛng ugɛ umbi asi ibemumbi Unum ra amɛnmbi.

⁴³ Umum iba ri itsok Utɛmum, umbi asi iyɛimbi umum, bɔr uwɔɔ aba, aba ri itsok ukamnga, umbi awuri iyɛimbi unga.

⁴⁴ Umbi awuri ikorha aguse na awe ru imangmang uba umbi ayɛi ukpoi ra adɔkambi, bɔr umbi asi ibeembi iyɛi ikpikpoi iki idzeku Unum unying ukpekũ?

⁴⁵ <<Bɔr aka niba akaimbi ifɛrhko ugɛ umum iwuri ihwitumum umbi ru Ute. Uwuku uhwita umbi awu Umusa, uwuruwi umbi aka afosa.

⁴⁶ Agɛ umbi awembi ri imangmang ru Umusa, umbi awuri iwembi ri imangmang ru umum, ubinkutsu unga atsɛng itsɛng ri itsimum.

⁴⁷ Bɔr umbi aba ashimbi ri imangmang ra abinkɛ Umusa aka atsɛng, umbi akorha aguse na awe ru imangmang ra abinkɛ umum iki irherhe?>>

6

Uyesu afuka anera anaka agɔnga atɔɔ (Umat 14.13-21; Umar 6.30-44; Irh 9.10-17)

¹ Akɛɛ aka amaa Uyesu agar Ukau ukpu Ugarhirhi, ukpɔ uku uwe ukau ukugɔng ukpu Utibariya.

² Nggaa ikikɔng anera idɔsa unga, ubinkutsu umbɔ aka anyã atsar abin idzeuke unga aka akorhuwe abi irhãrhã.

³ Mɔcɛ Uyesu afũã ri ifɛn igũ aseisa umɔ nggu angwẽ imesanga.

⁴ Irhowa Iyiki Igar Utɔng iyi abi Uyahuda iki iyongge.

⁵ Ivangyɛ Uyesu aka abera asunga anyã anera arherhe aka aba ru unga, unga agɔr Ufirhibu agɛ, <<Umɛn igoi uborodi ri inɛɛ ukpɔ umɛɛ aner abɛɛ?>>

⁶ Unga arhusa rimi avira unga, ubinkutsu unga aka ahwɛnga ra amɛnnga ubinkpi unga aka ikorhe.

⁷ Ufirhibu agɔr unga agɛ, <<Uborodi ukpu imang itser afɛɛ utɔrɔk usi ĩmɛkpɔ ubɛn unera akpo atsɔr idiki unying!>>

⁸ Uwɔɔ ra angwɛ imesanga hã agburh Uandarawu, ungwɛmbɔ Usiman Ubitru, arherhe agɛ,

⁹ <<Ungwɛ uwɔɔ uwi nggimi nggu ípo uborodi* itɔɔ nu aberh avaa. Bɔr iwuri imɛ use nggu arherha aner aberɛ?>>

¹⁰ Uyesu agɛ, <<Àka agɔr anera ase i sei.>> Ra anang hã ubi uwu urherhe umɔ, anera kishoo aseisa abĩ. Akatsak atsĩmbɔ anaka agɔnga atɔɔ.

¹¹ Mɔcɛ Uyesu anyangu ípo uborodi ha, unga aka atar uwɛɛ ru Unum, na agashuwe anera aka ase ubinkpi uku imɛ ru umbɔ. Rimi hã unga aka akorhe nggu aberh ha.

¹² Ivang umbɔ aka atã ashuur, unga agɔr angwɛ imesanga agɛ, <<Àka arhɔsa awushunga aka abɔr utsur ubin ugbakpɔ abĩ.>>

¹³ Ri ípo uborodi itɔɔ hã, anera aka atã na abɔre, angwɛ imesanga arhɔsa awushu uborodi na atoke azĩnga usɔka na avaa.

¹⁴ Ivang anera aka anyã utsar ubin idzeu Uyesu aka akorhe, umbɔ agɛ, <<Idzidzerhe, unga awu uner uwuku usɔm Arherhu-Num hã Unum aka abemuwa umɛn.>>

¹⁵ Uyesu aka ahwɛnga agɛ anera abee atsime unga iyerhe ri inggang, unga abvui afũã ni igũa ikiyikanga.

*Uyesu azêrhã nu amɛ
(Umat 14.22-33; Umar 6.45-52)*

¹⁶ Urhɛɛ uku uwe, angwɛ imesanga acipa azĩmbɔ ru ukau ha,

¹⁷ anangke umbɔ aka atsĩ ukhukhɔ amɛ na agar ukau ha azĩmbɔ Ukafanahum. Ri ivang hã ananga aka atirhi iwu uzĩ, nu Uyesu anasi ibanga ru umbɔ kata.

¹⁸ Ngga ugba ukerketakpɔ ubvun amɛ ru ukau ha.

¹⁹ Umbɔ aka azĩmbɔ akirhomita atɔɔ use utɔĩ, umbɔ anyã Uyesu azêrhã nú amɛ aba ayoku ukhukhɔ ha. Iwei ifer umbɔ.

²⁰ Bɔr unga agɔr umbɔ agɛ, <<Awu umum. Niba agũmbi iwei.>>

²¹ Mɔcɛ umbɔ ayei unga ru ukhukhɔ ha nggu anggɔm. Kanying ukhukhɔ ha utsĩ anangke umbɔ aka izĩ.

²² Ukpe unum uvaa abika ase ugar ukau ukugang hã ahwɛngmbɔ ugɛ awu ukhukhɔ unying uku uzĩ ugar ha. Ikei ahwɛngmbɔ ugɛ Uyesu ashia ru ukhukhɔ ha nggu angwɛ imesanga. Awu angwɛ imesa ha ukpekũ azĩ.

²³ Bɔr akhukhɔ akɔɔ aka adzeku Utibariya adẽẽ akhapa ra anang aner ha aka atã uborodi ukpu Uteijee aka atar uwɛɛ.

²⁴ Ivang anera aka anyã agɛ Uyesu nu angwɛ imesanga ashimbɔ ra anang hã, umbɔ atsĩ akhukhɔ amɛ na azĩmbɔ Ukafanahum anu ibee Uyesu.

*Uyesu awu uborodi ukpuku
udzowe urhɛ*

²⁵ Ivangyɛ umbɔ aka anyã unga ugar ukau ha, umbɔ agɔr unga agɛ, <<A umarhem, ukang ungo uku uba nggimi?>>

²⁶ Uyesu agɛ, <<Umun indeyiwa umbi idzidzerhe, ubinkutsu umbi abee umum, asi iwea atsar abin idzeu umum iki ikorhe, bɔr awu uborodi ukpɔ umbi aka atã ashur.

²⁷ Niba atɔmbi itser ri ibee abin igha akika adak, bɔr aka atɔ itser abinghake aka azĩ utsĩ urhɛ uwu ugbagbaa, akirake Ungwɛ-Ner aka awuri idzaa umbi. Awu ru unga Unum Ute aka angwɛ utsar ijeenga.>>

²⁸ Mɔcɛ umbɔ arhusa unga agɛ, <<Awu ufang umɛn ikorhu use itɔ itser Unum aka abee?>>

²⁹ Uyesu agɛ, <<Itser Unum aka abee nggayɛ, uwe ri imangmang ru uwuruwi unga aka adene.>>

³⁰ Nggee umbɔ arhusa unga agɛ, <<Ungo uwuri ikorhe utsar ubin idzeu ukusong umɛn iki inyã ni iwe ru imangmang ru ungo? Ungo uwuri ukorhu use?

³¹ Atoka-atokamɛn agha umanna ra arhum, ru nyaka umbɔ aka atsɛng ra Arherhu-Num agɛ, <Unga adzowe uborodi uku udzeka afã umbɔ atã.> †>>

³² Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Umun indeyiwa umbi idzidzerhe, asi iwea Umusa unga adzaa umbi uborodi ha ra

* **6:9** Akũ akɔ ubin ukpɔ umbɔ iki iyisa ubarhe akorhu uborodi ukpirɛ, ikpũ uborodi ha uwu ubingha atsũwã.

† **6:31** Àka anyã ikei: Idzi 16.4; Uneh 9.15; Amb 78.24,25.

afã, awu Utẽmum unga adzaa umbi uborodi ukpu idzidzerhe uku udzeka afã.

³³ Uborodi Unum hã, uwu unga aka acipuwa ra afã na adzowe urhe ru upfung.>>

³⁴ Umbõ age, <<A Uteiya, utirhi icere udzisa umen uborodi ha uben unuma!>>

³⁵ Mõce Uyesu adeyiwe umbõ age, <<Umum iwu uborodi ha ukpuku udzowe urhe. Uwuruwi aka aba ru umum asi igũa imerh, nu uwuruwi aka awe ru imangmang ru umum asi igũa ugõ ugbagbaa.

³⁶ Bõr ru nyaka umum iki ideyiwa umbi, umbi aka anyãmbi umum nu utseku icere umbi anasi iwembi ri imangmang.

³⁷ Kishoo uwuruwi Ute aka adzaa umum awuri iba ru umum, nu uben uwuku uba ru umum ikei umum isi iwayikũ unga.

³⁸ Umum idzek ra afã isi ibamum ikorhu ubin amenmum iki ibee, bõr ikorhu ubin uwuku udena umum.

³⁹ Amen uwuku udena umum ake, age, umum niba igwirhukũ unying ru kishoo abirabe unga aka adzaa umum, bõr umum isoyiwe umbõ ru unum ukpuku umasha.

⁴⁰ Ubin Utẽmum ukpi aka abee age, kishoo uwuku urhi Ungwẽ na awea ri imangmang ru unga awea ru urhe uwu ugbagbaa. Mõce umum iwuri isoyikũ unga ru unum ukpuku umasha.>>

⁴¹ Akere ha atsu abi Uyahuda adẽẽmbõ ibvibvun ri itsi Uyesu ubinkutsu, unga aka agõr age, <<Umum iwu uborodi ukpuku udzeka afã ucipuwa.>>

⁴² Abi Uyahuda age, <<Asi iwea Uyesu nuwi ungwẽ Uyusuf, uwuruwi umen iki ihweng utenga nu uyanga? Ude awu use utsu icere unga agõr age, <Umum idzeka afã icipuwa>?>>

⁴³ Uyesu age, <<Àka neke ibvibvun.

⁴⁴ Unera asi idẽẽ abanga ru umum utseku Ute uwuku udena umum iki idarha unga iba, nu umum iwuri isoyikũ uner ha ru unum ukpuku umasha.

⁴⁵ Atseng ra abvur abika asõm Arherhu-Num age, <Kishoo awu Unum unga imesuwe umbõ.>‡ Uben unera uwuku ukpeto na amesa ru Ute awuri iba ru umum.

‡ 6:45 Àka anyã ikei: Uish 54.13.

⁴⁶ Unera anasi inyã Ute ha akpurha awu uwuku udzeku Unum. Unga ukpekũ unga aka anyã Ute ha.

⁴⁷ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, uben unera aka awe ru imangmang awea ru urhe uwu ugbagbaa.

⁴⁸ Umum iwu uborodi ukpuku udzowe urhe.

⁴⁹ Atoka-atokambi agha umanna ra arhum, bõr rimi hã akpembõ kishoo.

⁵⁰ Bõr aka anyã uborodi ha ukpi uku udzeka afã ucipuwa. Uben unera aka itãi asi ikpea.

⁵¹ Umum iwu uborodi ukpu urhe uku udzeka afã ucipuwa. Uben uwuku utãi uborodi ha awuri ibeka ugbagbaa. Uborodi ha uwu ijue iyormum, iyiriyẽ umum iki iwuri idzowe ngge itsú upfunga uma ubeek.>>

⁵² Mõce abi Uyahuda atsĩmbõ uning akarhãrhã ru ubinkpi Uyesu aka arherhe na agõr age, <<Uner uwure awuri ikorha aguse na adzaa ijue iyornga umen itãi?>>

⁵³ Uyesu agõr umbõ age, <<Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, umbi aba asi itãimbi ijue iyor Ungwẽ-Ner na ahwambi adzirhnga, urhe ushimgbõ ru umbi.

⁵⁴ Uben uwuku utãi ijue iyormum na ahwa adzirhmum awea ru urhe uwu ugbagbaa. Umum ikei iwuri isoyikũ unga ru unum ukpuku umasha.

⁵⁵ Ijue iyormum iwu uborodi ukpu idzidzerhe, nu adzirhmum ikei awu ubin uku uhwhuwa ukpu idzidzerhe.

⁵⁶ Uben uwuku utãi ijue iyormum, na ahwa adzirhmum, abek ru umum, umum igamum ibek ru unga.

⁵⁷ Ru nyaku Ute uwu urhe aka adena umum, na awu ru unga umum iki ibek, rimi uwuku unyanga umum iwu ubinghanga, awuri ibeka ru umum.

⁵⁸ Umum iwu uborodi ha uku udzeka afã. Atoka-atokambi agha umanna nu umbõ akpembõ, bõr unera aka atãi ru uborodi ukpire awuri ibeka ugbagbaa.>>

⁵⁹ Uyesu arherha arherhe akere kishoo ri ivangye unga aka adẽẽ imesuwe anera ru ubã ifen-Num ru Ukafanahum.

Irhem urhe uwu ugbagbaa

⁶⁰ Igũ rimi hã, angwẽ imesanga arherhe agɛ, <<Imesa iyere ighong. Ungaa adẽẽ ayeyi ngge?>>

⁶¹ Uyesu aka ahwenga agɛ angwẽ imesanga adẽẽ ibvibvun ri imesa ha. Unga agər umbə agɛ, <<Imesa ha itsu amɛnmibi aghong?

⁶² Ude, amɛnmibi awu aguse umbi aba anyã Ungwẽ-Ner afũ aziã anangke unga aka adzek?

⁶³ Ipfu-Num ngge idzowe urhe. Iyor ishingge ri ijee ubin. Irhemye umum iki isoma umbi idzeku Ipfu ha iyiki idzowe urhe.

⁶⁴ Bər abimbi abəə ashimbə ri imangmang.>> Uyesu ahwenga utirhi ri inggbaashia abika asheri imangmang, nu uwuruwi aka igha-daknga.

⁶⁵ Məce unga agɛ, <<Ngge itsu unera asi idẽẽ imẽẽ iba ru umum, Ute aba asi ibemuka unga.>>

⁶⁶ Udzur ri ivang iyere arherhe angwẽ imesanga aka adəsa unga abvui anakukumbə idəsa unga.

⁶⁷ Uyesu arhusa angwẽ imesanga usəkdūmən hã agɛ, <<Umbi abee ibvui azi hã ikei?>>

⁶⁸ Usiman Ubitru agər unga agɛ, <<A Uteijee, ru ungaa umən iki izi? Awu ungo uwe ri irhem urhe uwu ugbagbaa.

⁶⁹ Umən iwemən ri imangmang nu umən ihwengmən ugɛ ungo uwu Usarkasar uwu Unum.>>

⁷⁰ Məce Uyesu agɛ, <<Asi iwea umum iseng umbi kishoo usəkdūmən? Bər unying ru umbi awu undenggũ!>>

⁷¹ Arherhe akere ru Uyahuda ungwẽ Usiman Uiskariyoti, unying ru umbə usəkdūmən hã, uwuruwi aka igha-daknga.

7

Uyesu azĩ Irhowa Atsurha

¹ Akere aka amaa, Uyesu azērhã atsīrhã amaa Ugarhirhi. Bər unga asi ibeenga itsĩ ru Uyahudiya, ubinkutsu anggbaashi abi Uyahuda abika awu nggəə ha abee ifere unga.

² Ivangye Irhowa Atsurha abi Uyahuda iki iyo,

³ angwēmbə agər unga agɛ, <<Imēngge ungo uzĩ Uyahudiya, ngge itsú angwē

imesango anyã abin idzeuke ungo iki ikorhe.

⁴ Uwuku ubee anera ahweng unga akarhārḥã asi íwəka ubinkpi unga iki ikorhe. Ungo uku ukorha abina akere, udeyiwe itsingo ru upfunga uhweng.>>

⁵ Uko angwēmbə ashimbə ri imangmang ru unga.

⁶ Nggee Uyesu agər umbə agɛ, <<Ivanga inasi iwengge ru umum kata, bər ru umbi uben ivang iwengge.

⁷ Umbi, upfunga usi idẽẽ ukpēkpə umbi, bər ukpēkpə umum ubinkutsu umum idekuwe ugɛ abinke ukpə iki ikorhe awu aka abewe.

⁸ Umbi aka azĩ irhowa ha. Umum isi ízĩmum irhowa ha, ubinkutsu ivangmum inasi ibangge kata.>>

⁹ Unga aka amaa irherha akere ha, məce unga aseisa ru Ugarhirhi.

¹⁰ Bər ivang angwēmbə aka azĩmbə irhowa ha, unga azĩã ikei. Unga asi izĩã ukupēẽ bər ri iwək.

¹¹ Anggbaashi abi Uyahuda anu ibeeə unga ra anang irhowa ha, arhusa agɛ, <<Uner ha awere unga?>>

¹² Ikikənga aner ha ini ibvun urherhe nggu adəka ri itsinga. Abəə agɛ, <<Awu uner uwuku uze.>> Abəə ikei agɛ, <<ĩĩ, anu irhem anera.>>

¹³ Bər unera asi irherhunga arherhe Uyesu ukupēẽ ubinkutsu, anu igũ iwei anggbaashi abi Uyahuda.

Uyesu amesuwe ru irhowa

¹⁴ Ivangye umbə aka agha uteng ivang irhowa ha, Uyesu atsĩ ri Iya-Num atirhunga imesuwe.

¹⁵ Anggbaashi abi Uyahuda adzeidzeu arhusa agɛ, <<Utsak uwure akorha aguse na ahweng rimi? Nggawi anasi itsĩa imesa.>>

¹⁶ Uyesu agɛ, <<Imesamum isi iwengge iyimum. Idzeka ru Unum uwuku udena umum ĩba.

¹⁷ Uben unera aka aseng ikorhu ubinkpi Unum aka abema, awuri ihwengnga use imesamum idzeku Unum, use iwu iyimum.

¹⁸ Uwuruwi aka anu imesuwe abin ukamnga, anu ibeewe itsinga ikpikpoi. Bər uwuku ubeewe ikpikpoi ru uwuku

udene unga awu uner idzidzerhe. Ashia ri igberangwĩ ri itsinga.

¹⁹ Asi iwea Umusa adzaa umbi Íkpem?

Bər umbi asi ikpəmmbi Íkpem hã. Awu use utsu umbi abee ifere umum?>>

²⁰ Anera agɛ, <<Ungo uwe ru ipfu iyiki ibewe ri itsingo! Ungamə abee ifere ungo?>>

²¹ Uyesu agər umbə agɛ, <<Umun ikorhe ubin idzeu unying ukpekũ nu umbi kishoo adzeidzeu.

²² Umusa atsu umbi isorhu usorhe, ngge itsu umbi aka isaka asorhe awɛkacimbi usorhe ru unum ukpuku uwosha. Nu ngge iki iwe rimi, awu atoka-atokambi atirha akɛɛ ha, asi iwea Umusa.

²³ Umbi aba asorhukumbi awɛkaci ru unum ukpuku uwosha ri idəsi Íkpem Umusa, awu use utsu umbi agũ avəm nggu umum ri ikerhuwe undzumu unera ru unum ukpuku uwosha?

²⁴ Àka niba azharhukumbi arherhe ra abinke umbi iki inyã ra asu, bər àka azharha arherhunga uku urhirhiki.>>

Uyesu unga awu Ukiristo?

²⁵ Aner Urusharhima abəə aka awe umə arhusa agɛ, <<Asi iwea utsa ha nuwi umbə aka abee ififer ha?

²⁶ Unga uwi nggimi, adɛɛ arherhe ukupɛɛ bər umbə asi idzipumbə urhem nggu unga. Use abi ijee aka abemumbə agɛ awu unga awu Ukiristo?

²⁷ Bər umən ihwəngmən anangke utsak uwurɛ aka adzek. Ivang Ukiristo aka iwuri iba, unera asi ihwənga anangke unga aka idzek.>>

²⁸ Uyesu ana adɛɛ imesuwe anera ru ufəm Iya-Num hã, unga atsarhi irhaknga agɛ, <<Ìĩ, umbi ahwəngmbi umum na ahwəngmbi anangke umum iki idzek. Bər umum isi iwemum nggimi nibikami. Unga hã uwuku udena umum awu idzidzerhe bər umbi asi ihwəngmbi unga.

²⁹ Bər umum ihwəng unga, ubinkutsu umum indzeku unga, ikɛi unga adena umum.>>

³⁰ Məɛ umbə abee idzur unga, bər unera asi ibangunga ubok ru unga, ubinkutsu ivangnga inasi ibangge.

³¹ Bər anera arherhe ri ikikənga awe ru imangmang ru unga na agɛ, <<Ivanyɛ

Ukiristo aka iba, awuri ikorha atsar abin idzeu akəə anangmbə aki uner uwɛɛ ha?>>

³² Abi Ufarisi agũ anera anu ibvun arherha ha ri Iya-Num nggu adəkambə ri itsinga. Məɛ ateiya abika adzowe idəm-Num nu abi Ufarisi adene abika adzɛu Iya-Num umbə adzure unga.

³³ Uyesu agɛ, <<Ivanyɛ umum iki iwe nggu umbi ibər ukunjiir, məɛ umum iwuri ibvui izĩ ru uwuruwi aka adena umum.

³⁴ Umbi awuri ibeembi umum, bər umbi asi ikpombi umum. Anangke umum iki iwe ikɛi umbi asi idɛɛ abambi.>>

³⁵ Anggbaashi abi Uyahuda ha arherhe nggu adəkambə agɛ, <<Utsak uwurɛ awuri izĩnənga umən iki isi idɛɛ ikpomən unga? Use unga awuri izĩ ra anangke abimən aka asaka asej nggu abi Uherhini na amesuwe abi Uherhini hã?

³⁶ Akaiferhkə use ra amənnga, ivanyɛ unga aka agər agɛ, <Umbi awuri ibeembi umum, bər umbi asi ikpombi umum,> na agər agɛ, <Anangke umum iki iwe umbi asi idɛɛ abambi?>>

³⁷ Ru unum ukpuku umashu irhowa ha uku uwe nggaa unum hã, Uyesu adɛɛ na atsarhi irhaknga agɛ, <<Uba unera agũã ugō, unga aba ru umum aba ahwa.

³⁸ Ubən unera aka awea ri imangmang ru umum, ru nyaki itsəng Arherhu-Num iki igər igɛ, <Azɛ amɛ akika adzowe urhe awuri idzər hã adzek ra amənnga.> >>

³⁹ Uyesu arherha akɛɛ ri itsi Ipfu-Num, iyiriyɛ abika awe ru imangmang ru unga aka iwuri iyɛi. Ri ivang hã anasi idzowukumbə Ipfu-Num ha, ubinkutsu Uyesu ana ashia ri ikpikpoi kata.

⁴⁰ Ivanyɛ umbə aka agũ irhemnga, abəə ra anera agɛ, <<Idzidzerhe uwɛɛ ha awu uwuku usəm Arherhu-Num hã Umusa aka arherhe ugɛ ibanga.>>

⁴¹ Abəə agɛ, <<Unga awu Ukiristo.>>

Bər abəə arhusa agɛ, <<Akorha aguse ru Ukiristo adzeku Ugarhirhi?

⁴² Asi iwea itsəng Arherhu-Num igər igɛ Ukiristo awuri idzeku unang Udauda, nu ru Ubaitarhami, uteukpi Udauda aka asej?>>

⁴³ Ngge igigau itsingge ra anera ri itsinga.

⁴⁴ Abɔɔ abee idzur unga, bɔr unera asi ibangunga ubok ru unga.

Isheri imangmang anggbaashi abi Uyahuda

⁴⁵ Adogerhi Iya-Num aka abvui azĩ ra ateiya abika adzowe idɛm-Num nu abi Ufarisi arhusa umbɔ agɛ, <<Awu use utsu umbi asi ikũ unga abambi?>>

⁴⁶ Adogerhi ha agɛ, <<Unera anasi irherhunga arherhe ru nyaku utsak uwurɛ.>>

⁴⁷ Abi Ufarisi arhusa agɛ, <<Unga aka arhem nggu umbi ikɛi?

⁴⁸ Use umbi anyãmbi unera ra anggbaashi abi Uyahuda use abi Ufarisi aka awe ru imangmang ru unga?

⁴⁹ Ɔĩ! Ikikɔng iyɛɛ ha iki isi ihwɛngngge ubin ri Íkpem Umusa, awu ikponum ru umbɔ!>>

⁵⁰ Unikodimu, aka azĩã ru Uyesu, unga aka awu unying ra abi Ufarisi ha, arhusa umbɔ agɛ,

⁵¹ <<Ri Íkpem, umɛn idɛɛ itsumɛn uvau ru utsa ha umɛn iki inasi igũmɛn ra angwĩnga ni ihwɛng ubinkpi unga aka anu ikorhe?>>

⁵² Umbɔ agɛ, <<Ungo uwu uner Ugarhirhi ikɛi? Uvarhe ungo unyãɔ ugɛ, uner uwuku usɔm Arherhu-Num ashia aka idzeku Ugarhirhi.>>

[Abvur itsɛng abok akɔɔ aki isha ashike ru ubvur Uyoh 7.53–8.11]

Ukutsɛrh umbɔ aka adzur ri itoma-dak

⁵³ Mɔcɛ ikikɔnga isitungge nu ubɛn unera azĩã ri iyanga.

8

¹ Bɔr Uyesu azĩã ri Igũ Acucii Uzaitun.

² Ri igɔkpeka ikɛi unga abvui atsĩã ru ufɔm Iya-Num. Kishoo anera aba akɔng adziira unga, nu unga aseɪ na amesuwe umbɔ.

³ Abika amesuwe Ikpem nu abi Ufarisi akũ utsɛrh uwɔɔ umbɔ aka adzur unga ri itoma-dak. Atsu unga adɛɛ ra asu ukpui ha.

⁴ Umbɔ agɔr Uyesu agɛ, <<A umarhem, utsɛrh uwurɛ adzur unga ri itoma-dak.

⁵ Ri Íkpem Umusa atsu umɛn ikũ atarh itang ikpũ akatsɛrh abɛɛ ha ifere. Bɔr ungo ugɔr uguse?>>

⁶ Arhusa akɛɛ ani ideya unga, na akpo ubinkpi umbɔ aka itsu arherhanga.

Bɔr Uyesu agbapfu na akũ itoknga atsɛng itsɛng nú abĩ.

⁷ Ivangyɛ umbɔ aka ani irhusa unga, unga abera agɔr umbɔ agɛ, <<Unera aka ashia ra arhim ru umbi, unga atirha atang utarh ru utsɛrh ha.>>

⁸ Ikɛi unga abvui agbapfu na atsɛng itsɛng nú abĩ.

⁹ Umbɔ aka agũ rimi, umbɔ atirha asoyimbɔ ra anang hã unying anying. Umbɔ atirhi ru uwuku ukũmbɔ utsekũ umbɔ aneke Uyesu iki iyikanga nggu utsɛrh ha.

¹⁰ Uyesu abera adɛɛ na arhusa unga agɛ, <<A utsɛrh ha, umbɔ awerɛmbɔ? Unera asi itsuka ungo ufai?>>

¹¹ Utsɛrh ha agɛ, <<A uteiya, unera ashia.>>

Uyesu agɛ, <<Umum ikɛi isi ítsukamum ungo ufai. Uzĩɔ, bɔr niba ubvui utsĩɔ ra arhim.>>

Uyesu unga awu irhirhang upfung

¹² Uyesu abvui arherha arherhe nggu anera agɛ, <<Umum iwu irhirhang upfung. Umbi aba adɔsumbi umum, umbi asi izɛrhũmbi ru uzĩ, bɔr umbi awuri ikpombi irhirhang urhɛ.>>

¹³ Abi Ufarisi agɔr unga agɛ, <<Ungo uni idzowe ideka itsingo, nggee idekango isi iwengge idzidzɛrhe.>>

¹⁴ Uyesu agɛ, <<Uko umum ĩba ĩdzowe itsimum ideka, idekamum iwu idzidzɛrhe, ubinkutsu umum ihwɛng anangke umum iki ĩdzek, nu ikɛi anangke umum iki izĩ. Bɔr umbi asi ihwɛngmbi anangke umum iki ĩdzek, use anangke umum iki izĩ.

¹⁵ Umbi atsu uvau ikpũ iyi anera. Umum isi itsukũ uvau ru unera.

¹⁶ Bɔr umum ĩba izharha arherhe, izharha arherhamum iwu idzidzɛrhe, ubinkutsu asi iwea umum ikiyikami izharha arherhunga, bɔr umum nu Utɛmum aka adena umum ikorhu urhɔnga.

¹⁷ Ri Íkpemmbi umbɔ atsɛng agɛ ideka inera ivaa iwe idzidzɛrhe.

¹⁸ Umum idzowe ideka ri itsimum, nu Ute uwuku udena umum unga awu uner uwu uvaa.>>

¹⁹ Mɔcɛ umbɔ arhusa unga age, <<Utengo hã awere unga?>>

Uyesu age, <<Umbi asi ihwengmbi umum use Utemum. Umbi aba ahwengmbi umum, umbi awuri ihwengmbi Utemum ikei.>>

²⁰ Unga arherhe irhem iyere ri ivangye unga aka adẽẽ imesa akhapa ra anangke umbɔ aka angwẽwe uhwek izũwã ri Iya-Num. Bɔr unera asi idzura unga, ubinkutsu ivanga inasi iwengge kata.

Anangke umum iki izĩ umbi asi idẽẽ abambi

²¹ Ikei Uyesu abvui adeyiwe anera age, <<Umun iwuri izĩmum, nu umbi awuri ibeembi umum nu umbi awuri ikpe ra arhimmbi. Anangke umum iki izĩ, umbi asi idẽẽ abambi.>>

²² Akerɛ ha atsu anggbaashi abi Uyahuda agɔr age, <<Awuri ifere itsinga? Unga aka agɔr age, <Anangke umum iki izĩ, umbi asi idẽẽ abambi.> >>

²³ Bɔr unga akpurha adẽẽ igɔr age, <<Umbi awu anɔnɔr, umum idzeka afafã. Umbi awu abi upfung ukpire, bɔr umum isi iwemum uwu upfung ukpire.>>

²⁴ Ngge itsu umum igɔr umbi uge umbi awuri ikpe ra arhimmbi. Umbi awuri ikpe, umbi aba ashimbi ri imangmang uge umum iwu unga hã umum iki igɔr igɛ umum iwe.>>

²⁵ Umbɔ adzipa age, <<Ungo uwu ungamo?>>

Uyesu age, <<Umun iwe ru nyaka umum iki indeyiwa umbi ri inggbaashia.

²⁶ Umum iwu ra abina arherhe umum iki irherhe ra atsimbi ni itsu umbi uvau. Bɔr uwuku adena umum awu undzumu uner idzidzerhe. Umum indeyiwe anera ru upfung ubinkpi umum iki igũ ru ungã.>>

²⁷ Umbɔ asi ihwengmbɔ uge unga anu irherha arherhe ri itsi Utenga ra afã.

²⁸ Nggee Uyesu age, <<Ivangye umbi aka iberu Ungwẽ-Ner, ivang hã niyɔ umbi aka ihweng uge awu umum iwu unga hã. Umbi awuri ihwengmbi uge umum isi ikorhumum ubin ri ijee itsimum, bɔr

umum irherhu abinke Ute aka amesuwa umum ukpekũ.

²⁹ Uwuku udena umum awu nggu umum, unga asi inekanga umum ikiyikami, ubinkutsu uben unum umum ikorhu ubinkpi unga aka agũiben.>>

³⁰ Mɔcɛ anera arherhe aka agũ arherha akere atsu imangmangmbɔ ru unga.

Awekaci Uibrahim

³¹ Uyesu agɔr abi Uyahuda ha aka awuri imangmang ru unga age, <<Umbi aba akpɔmmbi imesamum, umbi awuri iwe angwẽ imesamum abi idzidzerhe.

³² Mɔcɛ umbi awuri ihwengmbi idzidzerhe, idzidzerhe iwuri ifɔnangge umbi.>>

³³ Umbɔ agɔr unga age, <<Umen iwu anang Uibrahim, umen inasi iwemen agãrhũ unera. Awu use utsu ungo ugɔr uge umen ikpomɛn ififɔnmɛn?>>

³⁴ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Umun indeyiwa umbi idzidzerhe, uwuku utɔitser arhim awu ugãrhã arhim.

³⁵ Ugãrhã ashia ra anang ugbagbaa ri iya, bɔr ungwẽ awea ra anang ri iya ha ugbagbaa.

³⁶ Nggee Ungwẽ aba adzaanga umbi ififɔn, umbi akpombi ififɔn idzidzerhe.

³⁷ Umum ihweng umbi awu anang Uibrahim. Bɔr umbi abee ifer umum, ubinkutsu umbi asi iyeimbi irhemum.

³⁸ Umum isɔma umbi ubinkpi umum iki inyã ivangye umum iki iwu nggu Utemum, bɔr umbi akorhu abinke umbi aka agũ ru utembi.>>

³⁹ Umbɔ age, <<Uibrahim unga awu utemɛn.>>

Uyesu age, <<Umbi aba awu angwẽ Uibrahim, umbi awuri itɔmbi itser Uibrahim aka atɔ.

⁴⁰ Iwu uner uwuku urherhi idzidzerhe umum iki igũ ru Unum, bɔr umbi abee ifere umum. Uibrahim asi ikorhunga ikpũ amɛn akere ha.

⁴¹ Umbi amesi itser utembi aki itɔ.>>

Abi Uyahuda atseyi age, <<Umen isi iwemen angwẽ ugba. Unum ikiyikanga awu Utemɛn.>>

Angwẽ Undenggũ

⁴² Uyesu agɔr umbɔ age, <<Uba Unum unga awu Utembi, uda umbi aba

Bər uner itapa ha age, <<Awu umum uner ha nuwi.>>

¹⁰ Umbə arhusa unga age, <<Ungo ukorhu uguse na asungo ayanga?>>

¹¹ Unga age, <<Uner ha umbə iki iyisa Uyesu unga akū aci akayi abī atsuka ra asumum, na agər umum age, <Uzī usorh asungo ru ukau Usirhuwam.> Umum izī isorh, məcə umum ikpo inyā anang.>>

¹² Umbə arhusa unga age, <<Uner ha awerε unga?>>

Unga age, <<Umun isi ihwεng.>>

Abi Ufarisi abee ihwεng usu ikikerhe ha

¹³ Məcə umbə akū uner itapa ha asunga aka ayanga azīmbə ra abi Ufarisi.

¹⁴ Awu ru unum ukpuku uwosha abi Uyahuda, Uyesu aka akayi abī hā akerhuwe asu uner itapa ha.

¹⁵ Nggee abi Ufarisi arhusa unga akorhu uguse na anyā anang. Uner itapa ha age, <<Unga akayi abī atsuka ra asumum nu umum isorhe ake ni inyā ananga.>>

¹⁶ Abi Ufarisi abəə age, <<Uner ha asi idzeka ru Unum, ubinkutsu unga asi itsamma unum ukpuku uwosha.>>

Bər abəə arhusa age, <<Uner arhim awuri ikorha aguse na akorha abin idzeu nu atsar rimi?>> Nggee umbə agashumbə.

¹⁷ Məcə abi Ufarisi abvui arhusu utsa ha age, <<Ungo ugər uge use ri itsi utsa ha? Awu asungo unga aka ayanguwa.>>

Uner itapa ha age, <<Unga awu uner uwuku usəm Arherhu-Num.>>

¹⁸ Anggbaashi abi Uyahuda utseku icεε umbə ashimbə ri imangmang age amar utsa ha nggu itapa, bər icεε unga aka anyā ananga. Akεε ha atsu umbə ayisa abika amar utsa ha.

¹⁹ Umbə arhusa age, <<Uwεε awu ungwēmbi? Umbi aka agər age amar unga itapa? Akorha aguse na anyā anang icεε?>>

²⁰ Abika amar uner itapa ha age, <<Umən ihwεngmən uwεε ha awu ungwē imarmən, ikεi umən imar unga adzeka nggu itapa.

²¹ Bər umən isi ihwεngmən ubinkpi uku utsu unga anyā ananga icεε. Umən isi ihwεngmən uwuku uyanguwe asunga. Àka arhusa unga. Unga asi iwea uwεkuci. Unga awuri irherhunga ra angwīnga.>>

²² Abika amar unga arherhe rimi ubinkutsu umbə agū iwei anggbaashi abi Uyahuda. Abi Uyahuda age kishoo uwuku ugər age Uyesu awu Ukiristo, umbə awuri iwiwayiwe uner ha adzek ru ubā ifεn-Num.

²³ Ngge itsu abika amar unga agər age, <<Unga asi iwea uwεkuci, àka arhusa unga.>>

²⁴ Ide uvaa abi Ufarisi abvui ayisu uner itapa ha aka akerhe, agər unga age, <<Udzowe Unum igəng nu urherhi idzidzerhe. Umən ihwεngmən uner uwuku ukerhuwa ungo awu uner arhim.>>

²⁵ Unga age, <<Unga aba awu uner arhim, umum isi ihwεng. Ubina unying umum iki ihwεng, umum iwu itapa, icεε umum inyāmum ananga.>>

²⁶ Məcə umbə arhusa unga ikεi age, <<Unga akorhuwa ungo use? Akorhu uguse na ayanguwa asungo?>>

²⁷ Unga age, <<Umun iki isəmamum umbi, umbi asi ikpembī ato. Awu use utsu umbi abvui abee igigū ikεi? Use umbi abee iwu angwē imesanga igambi?>>

²⁸ Məcə umbə arhenu utsa ha age, <<Awu ungo uwu ungwē imesanga! Umən iwu awε imesu Umusa.

²⁹ Umən ihwεngmən Unum arherhunga arherhe nggu Umusa, bər utsak uwurε umən isi ihwεngmən anangke unga aka adzek.>>

³⁰ Utsa ha age, <<Akεε awu ubin idzeu! Umbi asi ihwεngmbi anangke unga aka adzek, bər ayanguwanga asumum!

³¹ Umən ihwεngmən Unum aka isaka asi igūa abi arhim. Bər aka isaka agūa abi iwei unga na atō itsernga.

³² Utirhi ri imimunu upfunga unera anasi igūa umbə ayangukumbə asu unerwi umbə aka amar unga nggu itapa.

³³ Utsak uwurε aba asi idzeku Unum abanga, asi idēē akorhunga ubin.>>

³⁴ Akεε atsu umbə agər unga age, <<Ungo umbə aka amar ra arhim, nu ungo ubee imesuwa umən?>> Umbə awayikumbə unga.

Itapa iyi ipfu

³⁵ Uyesu agū isarhunga uge umbə aka awayikumbə utsa ha. Ivang Uyesu aka

akpo utsa ha, unga arhusa unga age,
<<Ungo uweo ri imangmang ru
Ungwẽ-Ner?>>

³⁶ Uner itapa ha aka akerhe arhusa age,
<<A uteiya, awu ungamo? Udeyiwa umum
nu umum iwe ru imangmang ru unga.>>

³⁷ Uyesu agor unga age, <<Ungo unyao
unga icere. Awu unga adẽẽ arherhe nggu
ungo.>>

³⁸ Mace utsa ha age, <<A Uteijee, umum
iwemum ri imangmang,>> na adzowe
unga igong.

³⁹ Uyesu age, <<Umun itsiwa itsu uvau
ru upfung ukpise, ngge itsu abi itapa anyã,
abika anyunya ikei awe abi itapa.>>

⁴⁰ Abi Ufarisi ha abika akhapa ru unga
aka agũ rimi, umbõ agor unga age,
<<Umen iwu abi itapa igamen?>>

⁴¹ Uyesu age, <<Umbi aba awu abi itapa,
umbi asi iwembi ru uvau arhim, bor umbi
agor age umbi adẽẽ anyãmbi, nggee
arhimmbi awe umo.

10

Uner ughãwã nu idõinga

¹ <<Umun indeyiwa umbi idzidzerhe,
unerwi aka asi itsia ra angwi ugbor idoi,
bor na afu udikaafen akase atsi, uner ha
awu uveu nu uwuku uvui abin.

² Unerwi aka atsi ra angwi ugbora unga
awu uner ughãwã idoi ha.

³ Uner uwuku udzeu angwi ugbora aka
isaka atsuruwe angwi ugbora ru unga.
Idoi ha ikei iki isaki ikpeto ru urhemnga.
Unga aka isaka ayisi idõinga nggu
atsokngge akũ adzeka awiya.

⁴ Ivangye unga aka ikũ iyinga adzek,
unga agbaashia nu idõinga idõsa unga,
ubinkutsu ngge ihwengngge urhemnga.

⁵ Bor isi idõsungge utsen, ngge iwuri itĩ,
ubinkutsu ngge imõrngge urhem utsen.>>

⁶ Uyesu akũ nyaka arherhe akere asome
anera, bor umbõ asi ihwengmbõ ubin unga
aka arherhuwe umbõ.

Uyesu awu uner idzeu uwuku uze

⁷ Nggee Uyesu ikei agor umbõ age,
<<Umun indeyiwa umbi idzidzerhe, awu
umum iwu angwi ugbor idoi ha.

⁸ Kishoo abika agbaashia aba ru umum
idõrhi iba awu aveu nu abika avui abin,
bor idoi ha isi idõsungge umbõ.

⁹ Awu umum iwu angwi ugbora. Uben
unera aka atsi ru ubokmum awuri ikpoa
ififorh, awuri itsi na adzek akpo ubi uku
uze.

¹⁰ Uveu aba iviveu na afere na adakuwe.
Umun iba ru umbõ akpo urhe, akpo
umgbõ uku kpengkpeng.

¹¹ <<Awu umum iwu uner idzeu uwuku
uze ha. Uner idzeu uwuku uze ha adzowe
urhenga ri idõinga.

¹² Unerwi iki itõ itser imang asi iwea
uner idzeu, idoi ha ikei isi iwengge iyinga.
Ivangye unga aka inyã ijuu ngbako iki itĩ
iba, unga awuri ineke idoi ha na atia. Ijuu
ngbako ha idzui ngge ni isituwe ngge.

¹³ Uner ha awuri itĩ, ubinkutsu unga atõ
itser imang ukpekũ nu ubin usi ighongkpo
amennga ri idzeu idoi ha.

¹⁴ <<Awu umum iwu uner idzeu uwuku
uze. Umum ihweng idõimum nu idõimum
ihwengngge umum.

¹⁵ Rimi hã Utemum ahwenga umum nu
umum ihweng Ute, ni iwuri indzowukũ
urhemum ri idoi ha.

¹⁶ Iwemum ri idoi iyoo iki isi iwengge iyi
ugbor idoi ukpise. Awu ufang umum ikũna
ngge iba ikei. Ngge iwuri ikpengge ato ru
urhemum, ni idoi ha iwuri iwu ukpusha
unying uner ughãwã unying.

¹⁷ Ute abema umum ubinkutsu umum
iwuri ingweuwe urhemum, uge umum
ibvui inyanga umgbõ ikei.

¹⁸ Unera asi ivura urhemum, umum
nibikami iwuri ingweuwe umgbõ. Iwemum
ri ijee iyiki ingweuwe umgbõ nu ijee iyiki
inyanga umgbõ ikei. Awu Utemum atsu
umum ikorhe akere ha.>>

¹⁹ Irhem arherhe iyere itsu abi Uyahuda
agasha nggu adoka ikei.

²⁰ Anera arherhe age, <<Awea ri ipfu
iyiki ibewe ngge itsu unga ukpong. Awu
use utsu umbi akpeto ru unga.>>

²¹ Bor aboo age, <<Itĩ, arherhe akere asi
iweke aki uner uku uwe nggu ipfu iyiki
ibewe. Ipfu iyiki ibewe idẽẽ iyangungge
asu uner itapa?>>

Abi Uyahuda akpẽmbõ Uyesu

22 Awu ri ivang umbō aka adēē Irhowa iyiki Iyeruwe Iya-Num ru Urusharhima,

23 Uyesu azērhā ru angwī iya Usorhomon ri Iya-Num hā.

24 Abi Uyahuda akōng adziir unga agē, <<Utsēku ukang ungo uku ineka umēn ri icicang? Ungo uba uwu Ukiristo, udeyiwa umēn ra awiya.>>

25 Uyesu agē, <<Umum iki ideyiwamum umbi, umbi ashimbi ri imangmang. Abin idzeuke umum iki ikorhe ri itsok Utemum, ake adeyiwe umum iwu ungamō.

26 Bōr umbi ashimbi ri imangmang, ubinkutsu umbi asi iwembi idōimūm.

27 Idōimūm ikpeto ru urhemmum, umum ihweng ngge, ngge idōsa umum.

28 Umum idzowe ngge urhe uwu ugbagbaa, ngge isi ikpengge ugbagbaa, unera asi ívura ngge ru ubokmum.

29 Utemum uwuruwi aka adzaa ngge ru umum, unga ananga kishoo. Unera asi idēē avura ngge ru ubok Utemum.

30 Umum nu Ute iwu unying.>>

31 Abi Uyahuda abvui arhōī atarh abee itang unga.

32 Bōr Uyesu agōr umbō agē, <<Umum iki ikorhuwamum umbi abin idzeu arherhe akika agōng aka adzeku Ute. Akikasong awuri itsu umbi afere umum nggu atarh?>>

33 Abi Uyahuda agōr unga agē, <<Asi iwea itser iyiki izengo itsu umēn ibee itang atarh ru ungo, bōr arherhe urhenango ru Unum, ubinkutsu ungo uwu unera nu unyangi itsingo uwu Unum.>>

34 Uyesu agōr umbō agē, <<Asi itsengmbō ri Íkpemmbi ugē Unum agōr agē, <Umum igōr ugē umbi awu anum>*>

35 Itseng Arherhu-Num iwu idzidzerhe. Uba unga ayisa abika adzowe Arherhu-Num agē <anum>,

36 mōce umbi agōr aguse ri itsi uwu ha Ute aka atsū unga awu uwu unga na adene unga aba ru upfunga? Awu use utsu umbi agōr ugē umum ini irhenu Unum ri ivangye umum iki irherhe ugē, <Umum iwu Ungwē Unum>?

* 10:34 Àka anyā ikei: Amb 82.6.

37 Uba umum isi ikorhumum abinke Utemum aki ikorhe, àka aneke iwe ru imangmang ru umum.

38 Bōr umum ība ikorha ake, umbi aba ashimbi ri imangmang ru umum, àka awe ru imangmang ra abin idzeu ha umum iki ikorhe, na ahweng agē Ute awea ru umum, nu umum iwemum ru Ute.>>

39 Ikei umbō abee idzur unga, bōr unga ashōta ra abokmbō.

40 Mōce Uyesu abvui agar Azē Urdun azīā anangke Uyohana aka asorhuwe ubōtisima isha na aseisa umō.

41 Umō anera arherhe aka aba ru unga. Anera ani igōr ugē, <<Uyohana anasi ikorhunga atsar abin idzeu, bōr kishoo abinke unga aka arherhe ri itsi utsak uwure awu idzidzerhe.>>

42 Ra anang hā anera arherhe aka awe ru imangmang ru Uyesu.

11

Akpe Urhiazaru

1 Unera nuwō itsoka igburh Urhiazaru aghonga unga. Awu ru uteu Ubetani, uku uwu uteumbō Umaryamu nu Umarta unapumbō.

2 Urhiazaru uwuku ughong hā awu ungwēmbō Umaryamu, uwuku udzukuwe atsei isung nú Uteijee, na akū igwar itsinga afire adaknga.

3 Nggee anaa uyi ha ikivarhambō adene itser ru Uyesu agē, <<A Uteijee, uwu ha ungo uku ubema aghonga unga.>>

4 Ivang Uyesu aka agū rimi unga agōr agē, <<Irhārhā hā isi ítsu unga akpea, bōr iwuri ikū ikpikpoi iba ru Unum nu Ungwēnga ikei.>>

5 Uyesu abemu Umarta nu unapumbō nu Urhiazaru.

6 Bōr ivangye unga aka agū ugē Urhiazaru aghonga unga, unga atoma aseisa inuma ivaa ru nggōō ha.

7 Mōce unga agōr angwē imesanga agē, <<Umēn ibvui izī Uyahudiya.>>

8 Angwē imesanga hā agē, <<A umarhem, inum iyere abi Uyahuda abee ifere ungo nggu atarh, nu ungo ubvui uzī nggōō ha?>>

⁹ Uyesu agɛ, <<Asi iwea akara usɔkdūmɛn ru unuma unying ishaa unum iki irhang? Kishoo uwuku uzêrhã ra atenum asi ikwɛra itok, ubinkutsu, unga anyãã irhirhang upfung ukpirɛ.

¹⁰ Bɔr uwuku uzêrhã ru utsuu awuri ikwɛra itok, ubinkutsu irhirhang ishingge ru unga.>>

¹¹ Ivangyɛ Uyesu aka arherha abina akɛɛ amaa, unga atoma agɔr umbɔ agɛ, <<Uwɛrhamɛn Urhiazaru aka arharhɔ, bɔr umum izĩ izita unga.>>

¹² Angwɛ imesanga hã agɛ, <<A Uteijee, aba awu urhɔ, unga awuri ikerhunga.>>

¹³ Ubin Uyesu aka arherhe agɛ Urhiazaru aka akpea, bɔr angwɛ imesanga akaiferhkɔ agɛ unga arherha arherhe urhɔ uwuku uwosha.

¹⁴ Nggee Uyesu adɛyiwe umbɔ ukupɛɛ agɛ, <<Urhiazaru aka akpea.

¹⁵ Umum igɔm umum iki isi iwemum umɔ, ngge ima itsu umbi awe ru imangmang. Bɔr umɛn izĩmɛn ru unga.>>

¹⁶ Mɔcɛ Utoma, uwuruwi umbɔ iki iyisa unga Akãrhghwɛ, agɔr abimbɔ angwɛ imesa ha agɛ, <<Umɛn izĩmɛn ikɛi, nu umɛn ikpe nggu unga.>>

Uyesu adɔnge amɛn anaa uyi

¹⁷ Ivangyɛ Uyesu aka azĩ atsĩ, agũ ugɛ Urhiazaru aka akpea, umbɔ aka adzake unga, aka amaa inuma inaa ru udzak.

¹⁸ Ubetani ukhapa nggu Urusharhima, asi itsĩa akirhomita ataar.

¹⁹ Abi Uyahuda arherhɛ aba ighwe akpe Urhiazaru ru anapumbɔ na adɔnge amɛn Umarta nu Umaryamu.

²⁰ Ivangyɛ Umarta aka agũ ugɛ Uyesu uwɔ abarɔ, unga asok azĩ agbanga unga. Bɔr Umaryamu ase i ri iya.

²¹ Umarta agɔr Uyesu agɛ, <<A Uteijee, agɛ ungo uwu nggimi ungwɛmɛn asi ikpea.

²² Bɔr uko icɛɛ umum ihwɛng Unum awuri idzaanga kishoo ubinkpi ungo iki ishõrhã unga.>>

²³ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Ungwɛmbi awuri isoka ikɛi.>>

²⁴ Umarta agɛ, <<Umum ihwɛng awuri ibɛka ikɛi ri isisok abika akpukpe ri imimashu upfung.>>

²⁵ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Awu umum iwu isisok abika akpukpe, ikɛi awu umum

iwu urhɛ. Uwuruwi aka awea ri imangmang ru umum unga awuri ibɛka, uko unga aka akpea.

²⁶ Uwuruwi aka abɛk na awea ri imangmang ru umum asi ikpea ugbagbaa. Ungu uweɔ ri imangmang akɛɛ?>>

²⁷ Mɔcɛ Umarta agɛ, <<Ĩĩ, Uteijee, umum iwemum ri imangmang ugɛ awu ungo uwu Ukiristo ha, Ungwɛ Unum uwuruwi umɛn iki ifosa ugɛ unga ibanga ru upfung.>>

Uyesu aciu akpe

²⁸ Ivangyɛ Umarta aka arherhe rimi, unga abvui azĩ ayisu unapumbɔ Umaryamu agɛ, <<Umarhem aka abanga na ayisa ungo.>>

²⁹ Ivangyɛ Umaryamu aka agũ rimi, unga asok ifefetem azĩã ru unga.

³⁰ Uyesu anasi itsĩa ru utepa kata. Unga ana awu ra anangkɛ Umarta aka agbanga unga.

³¹ Ivang abi Uyahuda abika ase i faakpe ri iya Umaryamu aka anyã unga asok iki ifefetem adzek, umbɔ adɔsa unga akaiferhkɔ agɛ unga awuri izĩ ra anang udzaka na aciu akpe umɔ.

³² Ivang Umaryamu aka azĩ atsĩ ra anangkɛ Uyesu aka awe, unga aka anyã unga, unga agba anu ra adak Uyesu na agɛ, <<A Uteijee, agɛ ungo uwu nggimi, ungwɛmɛn asi ikpea.>>

³³ Ivang Uyesu aka anyã unga aciu akpe, nu abi Uyahuda ha aka aba nggu unga aciu akpe igambɔ, mɔcɛ amɛn Uyesu aghong akarhãrhã.

³⁴ Unga arhusa agɛ, <<Umbi adzake unga rinɛɛ?>>

Umbɔ agɛ, <<A Uteijee, uba unyã.>>

³⁵ Uyesu aciu akpe.

³⁶ Mɔcɛ abi Uyahuda agɛ, <<Àka anyã ikpũ ibibemayɛ unga aka awerangge ru Urhiazaru!>>

³⁷ Bɔr abɔɔ ru umbɔ agɛ, <<Unga ayanguwe asu uner itapa uwɔrɔ. Awu use utsu unga asi ikorhunga ubin ukpɔɔ iki ikɛn utsak uwurɛ ikpikpe?>>

Uyesu azituka Urhiazaru ra akpe

³⁸ Uyesu abvui agũ ighong ra amɛnnga akarhãrhã. Azĩã ru udzak ha. Udzak ha

uwu utai. Akũ ubatu utarh afome angwĩ udzaka.

³⁹ Uyesu age, <<Àka aberuwe utarh ha.>>

Bor Umarta, unapumbɔ uwuku akpukpe ha, agor Uyesu age, <<A Uteijee, icere aka awu anunukawɔ. Irherɛ unum unaa nukpi unga aka akpe.>>

⁴⁰ Mɔce Uyesu age, <<Isi isomamum ungo uge ungo uba uweɔ ri imangmang, ungo uwuri inyãã igong Unum?>>

⁴¹ Nggee umbɔ atsimuwe utarh ha. Uyesu abera asunga afafã na age, <<A Ute, umum itar uweɛ ungo uku ugũo umum.

⁴² Umum ihweng uben unum ungo ugũo umum, bor umum irherhe rimi ru anera abika adẽẽ nggimi awe ru imangmang uge awu ungo udena umum ĩba.>>

⁴³ Ivangye unga aka arherhe rimi, Uyesu atsarhi irhaknga ikerketangge age, <<A Urhiazaru, udzeka!>>

⁴⁴ Uner uwuku ukpe ha adzeka, adaknga na aboknga abow nggu atatorho, asunga ikɛi aberh nggu atorho. Uyesu agor umbɔ age, <<Àka agarhuwe unga azĩã.>>

Abee ifer Uyesu

(Umat 26.1-5; Umar 14.1-2; Irh 22.1-2)

⁴⁵ Nggee abi Uyahuda arherhe aka aba ighwe akpe ru Umaryamu na anyã ubinkpi Uyesu aka akorhe, umbɔ awe ru imangmang ru unga.

⁴⁶ Bor abɔɔ azĩmbɔ ra abi Ufarisi, adeyiwe umbɔ ubinkpi Uyesu aka akorhe.

⁴⁷ Mɔce ateiya abika adzowe idem-Num nu abi Ufarisi akong anggbaashi abi Uyahuda.

Arhusa adoka age, <<Umen ikorhu usemen? Utsak uwure anu ikorha atsar abin idzeu arherhe!

⁴⁸ Umen ĩba ineke unga akorhunga abin hã, anera kishoo awuri iwe ru imangmang ru unga. Mɔce abi Uroma awuri iba avurmbɔ abĩmen nu Iya-Nummen ikɛi!>>

⁴⁹ Bor unying ru umbɔ agburh Ukayafa Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num ra amek aki ha, agor umbɔ age, <<Umbi asi ihwengmbi ubin!

⁵⁰ Umbi asi irhi ataimbi uge ugba unera unying akpe ri itsi anera, nu abĩmen aki itsim.>>

⁵¹ Arherha ha Ukayafa aka arherhe asi iweke iferhko amennga, bor unga aka awu Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num ra amek ha na asom Arherhu-Num uge Uyesu awuri ikpe ri itsi aner abi Uyahuda.

⁵² Unga asi ikpea ra abi Uyahuda ukpekũ, bor unga awuri ikong aner Unum abirabe aka asita ru upfunga umbɔ awu unying.

⁵³ Nggee udzur ru unum hã anggbaashi abi Uyahuda avarhi ifer Uyesu.

⁵⁴ Nggee Uyesu asi ibvui azẽrhũnga ra abi Uyahuda ukupẽẽ, bor asoka ra anang hã, azĩã abĩke aka akhapa ra arhum. Atsiã uteu ukpɔ umbɔ iki iyisa Uifrayim na aseisa umɔ nggu angwẽ imesanga.

⁵⁵ Irhowa Iyiki Igar Utong iyi abi Uyahuda iki iyok. Anera arherhe aka adzeki iteu iki ici azĩ Urusharhima, uge umbɔ asare atsimbɔ ru irhowa ha idorhi iwe.

⁵⁶ Atẽwã abee Uyesu, adesa ra Iya-Num anu irhusa adoka age, <<Umbi akaiferhko use? Awuri ibanga irhowa ha idĩã?>>

⁵⁷ Bor ateiya abika adzowe idem-Num nu abi Ufarisi aka adzowukumbɔ itser uge kishoo uwuku uhweng anangke Uyesu aka awe, unga aba asome umbɔ nu umbɔ azĩ adzur unga.

12

Adzukuwe atsei isung nú Uyesu ru Ubetani

(Umat 26.6-13; Umar 14.3-9)

¹ Irhowa Iyiki Igar Utong ibor inuma utĩ, Uyesu atsi Ubetani, anangke unga aka azituwe Urhiazaru ra akpe.

² Umɔ umbɔ aka akorhuwe Uyesu ubingha urheɛ. Awu Umarta unga agashu ubingha ha, Urhiazaru awu unying ra anera abika agha ubingha ha nggu Uyesu.

³ Mɔce Umaryamu anyangu ungwẽrhũ undzoma atsei isung aki imang umbɔ aka akũ unardi agbisha na adzukuwe ra adak Uyesu. Mɔce unga akũ igwar itsinga afire. Isung iyiki ize iyi atsei ha imaangge iya kishoo.

⁴ Bor Uyahuda Uiskariyoti, unying ra angwẽ imesanga, uwuruwi aka igha-daknga, agor age,

⁵ <<Awu use utsu umbɔ asi igoshukumbɔ atsei isung hã akirake

imanga iki iwu iyi uner itser ra ameka, na adzowukumbɔ imanga ra atsūwā?>>

⁶ Ubinkutsu unga arherhe rimi, asi igũã ighong atsūwā, bɔr ubinkutsu unga awu uvɛu. Unga akpɔm ijari imangmbɔ, unga aka isaka ayikuka itsinga ri imang hã.

⁷ Uyesu age, <<Àka aneke unga. Unga aden ake adzɛu unumkpi umbɔ aka idzake umum.

⁸ Atsūwā awu nggu umbi ubɛn unum, bɔr umbi asi íwembi nggu umum ubɛn unuma.>>

Abee ikorhuwe Urhiazaru iki ibewe

⁹ Ri ivang hã ikikɔng abi Uyahuda irhɛirhɛ iki igũ uɛ Uyesu awu umɔ, umbɔ aba. Asi ibambɔ inyã Uyesu ikiyikanga, bɔr abee inyã Urhiazaru uwu ha Uyesu aka azituwe unga ra akpe.

¹⁰ Ateiya abika adzowe idɛm-Num avarhe ifere Urhiazaru ikei.

¹¹ Ubinkutsu awu arherhe Urhiazaru ake atsu abi Uyahuda arherhɛ ani idzipa awe ru imangmang ru Uyesu.

Uyesu atsĩã Urusharhima

(Umat 21.1-11; Umar 11.1-11; Irh 19.28-40)

¹² Ukpe unum uvaa anera arherhɛ aka aba Irhowa Iyiki Igar Utɔng agũ uɛ Uyesu awu ru utsĩndĩ uwuku uba Urusharhima.

¹³ Umbɔ arhõĩ angbɔk irhek, akũ azĩ agbopa unga, atsarhi irhakmbɔ age, <<Ikpikpoi iwe ru Unum!*

Idorh Unum iwu nggu uwu ha aka aba ri itsok Uteijee,

idorh Unum iwu nggu uyɛrhe Uisrairha!>>

¹⁴ Uyesu aka akpo ungwẽ uzhika unga afũ aseĩ nú umgbɔ, ru nyaki itsɛng Arherhu-Num igɔr uɛ,

¹⁵ <<Niba agũmbi iwei, umbi aner Urusharhima. Uyerhambi uwɔ aba nú undzing ungwẽ uzhika!>>†

¹⁶ Ri inggbaashia angwẽ imesanga asi ihwɛngmbɔ kishoo abin hã. Bɔr ivang Unum aka asoyiwe Uyesu ra akpe na akpoi unga, mɔɛ umbɔ ayita uɛ atsɛngmbɔ abin hã ri itsinga, nu abin hã akorhuke ru unga.

¹⁷ Anerabɛ aka awu nggu unga ri ivangyɛ unga aka ayisu Urhiazaru unga adzeka ru udzak na azituwe unga ra akpe, ani idekuwe anera ubinkpi Uyesu aka akorhe.

¹⁸ Anera arherhɛ aka azĩ agbangu Uyesu ubinkutsu umbɔ agũ utsar ubin idzeu ha unga aka akorhe.

¹⁹ Nggee abi Ufarisi arherhe arherhe nggu adɔkambɔ age, <<Àka anyã, umɛn isi ighamɛn inggbaashi. Nggayɛ kishoo upfunga adɔsa unga!>>

Abi Uherhini abɔɔ abee Uyesu

²⁰ Icɛ abɔɔ rabɔ abi Uherhini aka aba idzowe igɔng ri irhowa.

²¹ Umbɔ aba ru Ufirhibu, uner Ubetsaida ru Ugarhirhi, arhusa unga age, <<A Uteiya, umɛn ibee inyã Uyesu.>>

²² Ufirhibu azĩ asɔmuka Uandarawu. Umbɔ ikivarhambɔ azĩ asɔmukumbɔ Uyesu.

²³ Uyesu agɔr umbɔ age, <<Ivang iyiki ikpoi Ungwẽ-Ner iki iwengge.

²⁴ Umum indɛyiwa umbi idzidzerhe, umbɔ aba asi inaambɔ ishaa itsem ra abĩ ngge ikpengge, ngge iwe ikiyikangge. Bɔr ngge iba ikpengge, ngge ighwɛr ishaanga irhɛirhɛ.

²⁵ Uwuruwi aka abemu urhɛnga, umgbɔ uwuri igwirmgbɔ. Bɔr uwuruwi aka akpɛẽ urhɛnga ru upfung ukpirɛ, awuri iwe ru urhɛ uwu ugbagbaa.

²⁶ Ubɛn uwuku utɔ itsermum, awu ufang unga adɔsa umum. Nu anangke umum iki iwe, ugãrhãmum ikei awuri iwe umɔ. Utɛmum awuri itomuka imor ru uwu ha aka awu ugãrhãmum.

Uyesu arherha arherhe ra akpenga

²⁷ <<Icɛɛ umum ãgũ ighong ra amɛnmum. Umum ãgɔr uɛ use? <A Ute, ufɔrh umum ri ivang iyɛɛ>? Ìĩ, awu ubin ivang iyɛɛ itsu umum ãba.

²⁸ A Ute, ukũ ikpikpoi uba ri itsokngo!>>

Mɔɛ urhɛm udzeka afã ugɔr uɛ, <<Umum iki ikpoishũ ike, ni ibvui ikpikpoimum ike ikei.>>

²⁹ Anera abika adẽẽ umɔ aka agũ urhɛm hã, umbɔ age inai irhare. Abɔɔ age, <<Ipfu

* **12:13** Àka anyã ikei: Amb 118.25,26. † **12:15** Àka anyã ikei: Uzak 9.9.

itser-Num ngge irherha arherhe nggu unga.>>

³⁰ Uyesu age, <<Urhēm ukpirē uba ru umbi, usi ibakpō ru umum.

³¹ Icēre awu ivangye umbō aka ivarha arherhe ru upfung ukpirē. Icēre umbō aka awuri iwayiwe uyerhe upfung ukpirē.

³² Bōr ivangye umbō aka ibera umum ra abī, umum uwuri idarha anera kishoo umbō aba ru umum.>>

³³ Unga arherhe akere adēyiwe ikpū akpeke unga aka ikpe.

³⁴ Anera agōr age, <<Íkpemmen idēyiwa umēn igē Ukiristo awuri ibek ugbagbaa. Mōce awu use utsu ungo ugōr ugē awu ufang umbō aberuwe Ungwē-Ner? Ungamō awu Ungwē-Ner ha?>>

³⁵ Mōce Uyesu agōr umbō age, <<Irhirhang hā iwu nggu umbi ivanga ukunjiir. Àka azērhā ri irhirhang hā, utsur uzī unangkpō umbi. Uner uzērhā ru uzī amōra anangke unga aka izī.

³⁶ Ivang umbi aka ana awe nggu irhirhang hā àka awe ru imangmang ri ngge, ugē umbi ama awu angwē irhirhang hā.>> Ivang Uyesu aka amaa arherhe, unga azī awoinga ri inyĩnyāmbō.

Abi Uyahuda akpēmbo iwe ru imangmang

³⁷ Uko arherha atsar abin idzeu ha Uyesu aka akorhe ra asumbō, utseku icere umbō ashimbō ri imangmang ru unga.

³⁸ Akere ha akorhe rimi ngge itsuifer ubinkpi uner uwuku usōm Arherhu-Num Uishaya aka arherhe age,

<<A Uteijee, ungamō awe ru imangmang ri isarhamēn?

Ru ungamō ikei umbō aka adēyiwe ijee Uteijee?>>‡

³⁹ Ngge itsu umbō asi idēē awembō ri imangmang, ru nyaku Uishaya aka arherhe ra anang akōo age,

⁴⁰ <<Unga aka atsu umbō itapa na abīruwe amēnmbō, ngge itsú umbō asi inyāmbō nggu asumbō, na asi ihwengmbō ra amēnmbō, na asi idzipumbō ru umum ikerhuwe umbō.>>§

⁴¹ Uishaya arherhe rimi ubinkutsu unga anyā ikpikpoi Uyesu, na arherhunga arherhe ri itsinga.

⁴² Rimi hā anera arherhe aka awe ru imangmang ru Uyesu, nu anggbaashimbō arherhe aka awe ru imangmang ru unga. Bōr umbō asi irherhumbō ukupēē, umbō agū iwei abi Ufarisi aka iwayiwe umbō ru ubā ifēn-Num.

⁴³ Ubinkutsu umbō abema ikpikpoi iyi anera anangmbō ikpikpoi iyi Unum.

Arherhu Uyesu awuri itsu uvau

⁴⁴ Mōce Uyesu atsarhi irhaknga age, <<Ivang unera aka awe ru imangmang ru umum, asi iwea ri imangmang ru umum ukpekū, bōr nggu uwuku udena umum ība.

⁴⁵ Ivangye unga aka irhi umum, awuri inyā uwu ha aka adena umum ība.

⁴⁶ Umum ība ru nyaki irhirhang ru upfung, ngge itsú kishoo uwuku uwe ru imangmang ru umum asi íseisa ru uzī.

⁴⁷ <<Uwuku ugū irhemmum bōr asi idōsunga, asi iwea umum iwuri itsuke unga uvau. Umum isi ībamum itsu uvau ru upfung, bōr umum ība ififōrh ukpō.

⁴⁸ Uwuruwi aka akpēē umum na asi iyēsa arherhamum awea ru uwuku utsu unga uvau. Arherha ha umum iki irherhe awuri itsuke unga uvau ru unum ukpuku umasha.

⁴⁹ Ubinkutsu, umum isi irherhumum ubinkpi umum iki ibee, bōr Ute uwuku udena umum unga atsuka ubinkpi umum iki irherhe nu utsīndīwi umum iki irherhe.

⁵⁰ Umum ihweng arherhanga awuri ikū urhe uwu ugbagbaa aba. Nggee ubēn ubinkpi umum iki irherhe, umum irherhe ubinkpi Ute aka adēyiwa umum irherhe.>>

13

Uyesu asorh adak angwē imesanga

¹ Irhowa Iyiki Igar Utōng inasi iwengge. Uyesu aka ahwēnga ugē ivanga iki iwengge unga aka ibōre upfung ukpirē na abvui azī ru Ute. Unga aka abema anernga aka awe ru upfung, uko uzī utsī imimashu urhēnga.

‡ 12:38 Àka anyā ikei: Uish 53.1. § 12:40 Àka anyā ikei: Uish 6.10.

² Uyesu nu angwē imesanga aka ase i gha urhεε. Undenggū aka atsukuka ra amēn Uyahuda Uiskariyoti ungwē Usiman unga agha-dak Uyesu.

³ Uyesu ikēi ahwēnga ugε Ute atsuke abina kishoo ru uboknga. Ahwēnga unga adzeku Unum aba, ikēi unga abvui azī ru Unum.

⁴ Ivang umbō aka ase i gha ubingha, Uyesu asok atsimuwe atorhanga aki awiya na anyangu utawurh abow ru upfurhsinga.

⁵ Mōce unga atsu amē ri itēr hāzou na atirhi isorh adak angwē imesanga, na akū utawurh ukpu upfurhsinga hā awōnge.

⁶ Unga aba ru Ubitru, Ubitru agor agε, <<A Uteijee, awu ungo uwuri isorh adakmum?>>

⁷ Uyesu agor unga agε, <<Icεε ungo usi uhwēngo ubinkpi umum iki ikorhe, bōr ivanga ungo uwuri ihwēngngo.>>

⁸ Ubitru agε, <<Ī! Ungo usi isorh adakmum.>>

Uyesu agε, <<Umun ĩba isi isorhamum ungo, ungo ishiō ru ugau ru umum.>>

⁹ Ubitru agε, <<A Uteijee, asi iwea adakmum ukpekū ungo iki isorh, bōr usorh nggu abokmum nu itsimum ikēi!>>

¹⁰ Uyesu agε, <<Unerwi aka asorhi iyor, akpurha asorh adaknga ukpekū, iyornga kishoo iki itēngge. Umbi awu atēten, bōr asi iwea umbi kishoo.>>

¹¹ Uyesu ahwēnga uwuku ughadaknga, ngge itsu unga agor agε, <<Asi iwea umbi kishoo awu atēten.>>

¹² Unga aka asorh adakmbō amaa, unga atsim atorhanga, abvui azīā ra anang iseinga. Unga arhusa umbō agε, <<Umbi ahwēngmbi ubinkpi umum iki ikorhuwa umbi?>>

¹³ Umbi ayisa umum Umarhem nu Uteijee, iwe rimi, ubinkutsu umum iwe rimi hā.

¹⁴ Umum iwu Uteijee nu Umarhemmbi. Ngge iki iwe ugε umum isorha adakmbi, imēngge umbi asorh adak adakmbi.

¹⁵ Umum indēyiwa umbi utsīndīā. Āka akorhuwe abō ubinkpi umum iki ikorhuwa umbi.

¹⁶ Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, ugār hā asi inanga uteiyanga, uner itser ikēi asi inanga uwuku udene unga.

¹⁷ Icεε iki iwe ugε umbi ahwēngmbi abin akεε, Unum awuri itsukanga umbi idorh umbi aba akorhumbi ake.

Uyesu agor agε awuri ighambō adaknga (Umat 26.20-25; Umar 14.17-21; Irh 22.21-23)

¹⁸ <<Isi irherhumum akεε ri itsimbi kishoo. Umum ihwēng abirabε umum iki iseng. Bōr awu ufang ngge itsuifer ubinkpi uku utseng ra Arherhu-Num ugε, <Uwuku ugha ubinghamum asok awu unggamtsakmum.>*

¹⁹ <<Umun idēyiwa umbi icεε ni ngge idorhi ikorhe, nggee ivangyε ngge iki ikorhe umbi awuri iwembi ri imangmang ugε umum iwu unga hā.

²⁰ Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, uwuku uyēi ubēn uwuruwi umum iki idene, ayēi umum, nu uwuku uyēi umum, ayēi uwuku udena umum ĩba.>>

²¹ Ivang Uyesu aka arherha akεε amaa, unga agū ighong akarhār hā ra amēnnga na adeka ra awiya agε, <<Umun indēyiwa umbi idzidzerhe, unying ru umbi awuri ighaa adakmum.>>

²² Angwē imesanga arhi adōka. Asi ihwēngmbō ungwē imesa uwu ha Uyesu aka arherhe ri itsinga.

²³ Uning ru umbō angwē imesa ha, uwuruwi Uyesu aka abema, ase i akhapa ru Uyesu.

²⁴ Ubitru akū uboknga agor Uyohana agε, <<Urhusa unga, uwukusong unga aka arherha arherha ha ri itsinga.>>

²⁵ Ungwē imesa ha agōpa azī ru Uyesu arhusa unga agε, <<Awu uwukusong Uteijee?>>

²⁶ Uyesu agε, <<Uwuruwi umum iki itsōr uborodi irhōma ri itēr hāzou indzowe, awu unga nuwō.>> Mōce, unga aka arhōmu uborodi adzowe ru Uyahuda ungwē Usiman Uiskariyoti.

²⁷ Kanying Uyahuda aka ayēi uborodi ha, Ushaitan atsī ru unga. Uyesu agor unga agε, <<Ubin hā ungo iki ikorhe, ukorhe ifetem.>>

* 13:18 Āka anyā ikēi: Amb 41.9.

²⁸ Bār umbō abika agha ubingha ha nggu unga asi ihwengmbō ubinkpi uku utsu Uyesu arherhe rimi hā.

²⁹ Ngge iki iwu uge Uyahuda unga akpōm ijari imangmbō, umō abōō ra angwē imesa ha akaiferhkō uge Uyesu asōme unga igoi ubin ukpōō umbō aka abee ri irhowa ha, use unga azī adzowe atsūwā ubin ukpōō.

³⁰ Uyahuda ayei uborodi ha na adzeka. Utsuu ufin.

Uyesu asōme arherhe ikpem iki ifa

³¹ Uyahuda aka adzek, Uyesu age, <<Icēē umbō aka ikpoi Ungwē-Ner na akpoi Unum ru uboknga.

³² Unum aba ayeisa ikpikpoi ru uboknga, Unum awuri idzowuka Ungwē ikpikpoi, nu unga awuri idzowuka unga ikpikpoi kanying.

³³ <<Umbi angwēmum abika acia, abār ivanga ukunjiir umum iki iwu nggu umbi. Umbi awuri ibeembi umum, bār ru nyaka umum iki idēyiwe anggbaashi abi Uyahuda, rimi hā umum iki idēyiwa umbi icēē ingge, <Anangke umum iki iwuri izī, umbi asi idēē abambi.>

³⁴ <<Awu ikpem iyiki ifa umum iki idzaa umbi, àka abema adōka. Ru nyaka umum iki ibema umbi, awu ufang umbi abema adōka.

³⁵ Rimi hā itsu ubēn unera awuri ihwengnga uge umbi awu angwē imesamum, umbi aba abemumbi adōka.>>

Ubitru awuri itseyinga ihweng Uyesu (Umat 26.31-35; Umar 14.27-31; Irh 22.31-34)

³⁶ Usiman Ubitru arhusu Uyesu age, <<A Utejee, ungo izīne?>>

Uyesu age, <<Anangke umum iki izī ungo usi idēē udōsungo umum icēē, bār unum ukpōō ungo uwuri idōsungo.>>

³⁷ Ubitru arhusa age, <<A Utejee, awu use utsu umum isi idēē idōsumum ungo icēē? Umum iwuri idzowukū urhemum ri itsingo.>>

³⁸ Mōcē Uyesu age, <<Ungo uwuri idzowukō urhengo ri itsimum? Umum indēyiwa ungo idzidzerhe, ungo uwuri itseyingo ihweng umum idikunga itaar ni ikō idārhi igber ukpee.>>

14

Uyesu unga awu utsīndī uwuku izī ru Ute

¹ <<Niba agūmbi ighong ra amēnmbi.

Àka awe ri imangmang ru Unum, ikei aka awe ri imangmang ru umum.

² Ri iya Utemum abā awu arherhe, Umum iwuri izī nggōō ha izī igbishuwa anang ru umbi. Iba isi iwengge rimi, umbi atsar uge umum isi idēyiwa umum umbi?

³ Umum ība izīmum igbishuwa ananga ru umbi, umum ibvui ība ikūna umbi awe nggu umum, nu umbi aseī ra anangke umum iki iwe.

⁴ Anangke umum iki izī umbi ahwengmbi utsīndīā.>>

⁵ Utoma agōr Uyesu age, <<A Utejee, umēn isi ihwengmēn anangke ungo iki izī. Umēn ikorhu uguse ni ihweng utsīndīā?>>

⁶ Uyesu age, <<Umum iwu utsīndīā, umum iwu idzidzerhe, ni iwu urhe. Unera asi izīā ru Ute, aba asi iwea ru ubokmum.

⁷ Umbi aba ahwengmbi umum, umbi awuri ihwengmbi Utemum. Utirhi icēē uzīō umbi aka ahwengmbi unga na anyāmbi unga.>>

⁸ Ufirhibu age, <<A Utejee, uma udēyiwa umēn Ute ha. Aka amēmōnō ru umēn.>>

⁹ Uyesu age, <<Aka adera umum iki iwu nggu umbi, bār utseku icēē ungo usi ihwengngo umum, Ufirhibu? Ubēn uwuku unyā umum aka anyā Ute. Awu use utsu ungo ugōr uge, <Udēyiwa umēn Ute ha?>

¹⁰ Ungo usi iweō ri imangmang uge umum iwu ru Ute, Ute awu ru umum? Arherhake umum iki irherhuwa umbi asi iweke akimum. Awu Ute aka awe ru umum unga atō itsernga.

¹¹ Àka awe ru imangmang ra arherhamum iki igōr uge umum iwe ru Ute, Ute ikei awe ru umum, use aka awe ru imangmang ra abin idzeuke umum iki ikorhe.

¹² Umum indēyiwa umbi idzidzerhe, ubēn uwuku uwe ri imangmang ru umum awuri ikikorhunga abinke umum iki ikorhe. Awuri ikorha akōō anangke akēē ha, ubinkutsu umum iwuri izī ru Ute.

¹³ Nu ubin umbi aka ifena ri itsokmum, umum iwuri ikorhuwamum, ngge itsú Ute akpo ikpikpoi ru ubok Ungwẽ.

¹⁴ Uben ubina umbi aka ifena ri itsokmum, umum iwuri ikorhuwamum.

Ibemuwe ibiba Ipfu Isarsatangge

¹⁵ <<Umbi aba abemumbi umum, umbi awuri ikorhumbi ubinkpi umum iki itsuka.

¹⁶ Umum iwuri irhusumum Ute, unga awuri idzaanga uwuku uyika umbi ase i nggu umbi ugbagbaa.

¹⁷ Unga awu Ipfu iyi idzidzerhe, uwuruwi upfunga uku usi idẽẽ uyeikpɔ unga, ubinkutsu upfunga usi idẽẽ unyãkpɔ unga use uhweng unga. Bɔr umbi ahwengmbi unga, unga ase i nggu umbi, ikei awuri iseisa ru umbi.

¹⁸ Umum isi inekamum umbi ru nyaka angwêrhãpfu. Umum iwuri iba ru umbi.

¹⁹ Ivanga ukunjiir upfunga usi ibvui unyãkpɔ umum, bɔr umbi awuri inyãmbi umum. Ubinkutsu umum iwemum ru urhe, umbi ikei awuri ibibekmbi.

²⁰ Awu ru unum hã umbi aka ihweng uge umum iwe ru Utemum nu umbi awe ru umum nu umum iwe ru umbi.

²¹ Uben unera uwuku uhweng arherhamum iki itsu na adɔsunga ake, awu unga abema umum. Uwuruwi aka abema umum, Utemum awuri ibemunga uner ha, umum ikei iwuri ibemumum uner ha ni idɛyiwe itsimum ru unga.>>

²² Mɔce Uyahuda, asi iwea Uyahuda Uiskariyoti, agɔr unga age, <<A Uteijee, awu use utsu ungo iki idɛyiwa itsingo ru umen, bɔr ungo usi idɛyikɔ ru upfunga?>>

²³ Uyesu age, <<Uben unera uwuku ubema umum awuri idɔsunga imesamum. Utemum awuri ibemunga uner ha, ikei umen iwuri inba iseimen nggu unga.

²⁴ Uben unera aka asi ibemunga umum asi idɔsunga arherhe imesamum. Irhemye umbi aka agũ isi iwengge irhemum, awu irhem Ute uwuku udena umum.

²⁵ <<Kishoo akere umum isomamum umbi umum iki ina iwu nggu umbi.

²⁶ Bɔr uwuku uyika ha unga awuri imesuwa umbi abina kishoo na ayituwa umbi kishoo abinke umum iki isoma

umbi. Unga awu Ipfu Isarsatangge, uwuruwi Ute aka idene ri itsokmum.

²⁷ Umum ibɔra umbi nggu ididɔɔr, ididɔɔrmum iki idzaa umbi. Isi iwengge ru nyaku upfung iki idzowe. Niba aneke amenmbi agũke ighong, ikei niba agũmbi iwei.

²⁸ <<Umbi agũmbi umum iki igɔr uge, <Umun izi ni ibvui ibamum ru umbi.> Umbi aba abemumbi umum, umbi awuri igɔmmbi anggɔm uge umum iwuri izi ru Ute, Ute ha ananga umum.

²⁹ Icere umum iki isomamum umbi ru ngge idərhi iwe, nggee ivangye ngge iki iwe, umbi awe ru imangmang.

³⁰ Umum isi ibvui irherhuwamum arherhe arherhe, ubinkutsu uyerhe upfung ukpire uwɔ abarɔ. Unga ashia ri ijee ri itsimum.

³¹ Bɔr awu ufang upfunga uhweng uge umum ibemumum Ute ha ni ikorhe uku kpengkpeng ubinkpi Utemum aka atsuka umum.

<<Àka asok icere umen ibɔre nggimi.

15

Uyesu unga awu udzum ucucii inebi

¹ <<Umun iwu udzum ucucii inebi uwu idzidzerhe, nu Utemum unga awu uner irhama.

² Unga azharhuwe uben uboka uku uwe ru umum uku usi ighwɛrkpɔ ikpũrhã, na agbishuwe uben uboka ukpuku ughwɛr ikpũrhã, ru ukpɔ ughwɛr utoma.

³ Umbi aka awembi ateten ri itsi arherhamum iki isoma umbi.

⁴ Àka ase i ru umum, umum iwuri ise i ru umbi. Ubok ucucii usi idẽẽ ughwɛrkpɔ ikpũrhã nibikakpɔ, awu ufang ukpɔ usei nggu udzuma. Rimi hã umbi asi idẽẽ aghwɛrmbi ikpũrhã umbi aba asi iseimbi ru umum.

⁵ <<Umun iwu udzuma, umbi awu aboka. Unera aba aseisa ru umum nu umum ikei ise i ru unga, unga awuri ighwɛr ikpũrhã irheirhe. Umum iba ishimum ru umbi, umbi asi idẽẽ akorhumbi ubin.

⁶ Uben unera aka asi iwea ru umum, awe ru nyaku ubokkpi umbɔ aka atare ukpɔ ukoyi. Anera aka isaka arheu ikpũ abok aki ha atsuku urha, akpĩwe.

⁷ Umbi aba asei ru umum arherhamum ikei aweke ru umbi, àka arhusa uben ubinkpi umbi aka abee, awuri idzaambò umbi.

⁸ Umbi àka aghwer ikpũrhã irheirhe na adeyiwe uge umbi awu angwẽ imesamum. Ngge ikũ nggaa ikpikpoi izĩ ru Ute.

⁹ <<Ru nyaku Ute aka abema umum, rimi hã umum iki ibema umbi. Icere àka asei ri ibibemamum.

¹⁰ Umbi aba adosumbi arherhamum iki itsu, umbi awuri iseimbi ri ibibemamum, ru nyaka umum iki idasa arherhe Utemum aka atsu ni isei ri ibibemanga.

¹¹ Umum ideyiwa umbi rimine ngge itsu anggommum awe ru umbi nu anggommmbi atsu atok.

¹² Ikpeummum iye, àka abema adoka ru nyaka umum iki ibema umbi.

¹³ Nggaa ibibema iyoo isi inangngge iyerere, uge unera adzowe urhenga ri itsi awerhanga.

¹⁴ Umbi awu awerhamum, umbi aba akorhumbi ubinkpi umum iki itsuka umbi.

¹⁵ Umum isi ibvui iyisumum umbi agãrhã, ubinkutsu ugãrhã asi ihwengnga ubinkpi uteiyanga aki ikorhe. Bør umum iyisa umbi awerhe, ubinkutsu iki isomamum umbi kishoo abinke umum iki igũ ru Utemum.

¹⁶ Asi iwea umbi aseng umum, bør umum iseng umbi itsuka umbi azĩ aghwer ikpũrhã, ikpũrhãye iki idãrhã. Møce Ute awuri idzaanga kishoo abinke umbi aka arhusa ri itsokmum.

¹⁷ Ubinmum ukpi iki itsu, àka abema adoka.

Upfunga ukpẽkpõ angwẽ imesa

¹⁸ <<Upfunga uba ukpẽkpõ umbi, àka ahweng ra amenmbi uge ugbaashia ukpẽ umum.

¹⁹ Umbi aba awu abi upfung, upfunga uba ubemukpõ umbi ru nyaka abinga. Bør umbi asi iwembi abi upfung. Umum iki iseng umbi idzek ru upfunga. Ngge itsu upfung ukpẽkpõ umbi.

²⁰ Àka ayita ubinkpi umum iki ideyiwa umbi uge, <Ugãrhã asi inanga Uteiyanga.>* Umbò aba adzaa umum

uver, awuri idzaambò umbi uver ikei. Umbò aba adosumbò imesamum, umbò awuri idosumbò iyimbi.

²¹ Awuri ikorhuwambò umbi akere ha, ri itsi umbi awu abimum nu umbò asi ihwengmbò uwuku udena umum iba.

²² Age umum isi iba irherhumum arherhe nggu umbò, umbò awuri ishimbò ru uvau arhim. Bør icere umbò ashimbò ru ubin ukpuku ukaa atsimbò ra arhimmbò.

²³ Unerwi aka akpẽ umum, akpẽ Utemum.

²⁴ Age umum isi ikorhumum abina arherhe ru umbò akirake unera aka anasi ikorhunga, møce umbò awuri ishimbò ru uvau arhim. Bør icere umbò aka anyãmbò abin idzeu ha na akpẽmbò umum nu Utemum.

²⁵ Akere akorhe ngge itsuifer ubinkpi umbò aka atseng ri Ikpeummum age, <Adzuma akpẽmbò umum asi iwea ubin utsu.>†

²⁶ <<Ivange Uwuku Uyuyika ha aka iba, uwuruwi umum iki idene unga adzeku Ute aba ru umbi, Ipfu iyi idzidzerhe iki idzeku Ute, unga awuri idzowe ideka ri itsimum.

²⁷ Umbi awuri iwu idekamum, ubinkutsu umbi awu nggu umum udzur ri inggbaashia.

16

¹ <<Umum isoma umbi kishoo akere utsur umbi ayapumbi ri imangmangmbi.

² Awuri iwayikumbò umbi ra abã ifen-Num. Idzidzerhe, ivanga niyò ibarò uben uwuku ufere umbi awuri igor uge unga itõ itser Unum.

³ Umbò awuri ikorhe rimi ubinkutsu umbò anasi ihwengmbò Ute use umum.

⁴ Umum isoma umbi akere, nggee ivang hã iba iwengge umbi ayita uge umum iki isomamum umbi. Umum isi isomamum umbi abin akere ri inggbaashia ubinkutsu, umum ina iwu nggu umbi.

Itser Ipfu Isarsatangge

⁵ <<Icere umum iwuri izĩ ru uwuku udena umum iba, bør umbi asi irhusumbi umum uge, <Ungo uwuri izĩne?>

⁶ Amenmbi aghong ra abin hã umum iki isoma umbi.

* **15:20** Àka anyã ikei: Uyoh 13.16. † **15:25** Àka anyã ikei: Amb 35.19; 69.4.

⁷ Bər umum indeyiwa umbi idzidzerhe, awu azeze ru umbi umum ĩba izĩmum. Umum ĩba isi izĩmum, məcə Uwuku Uyuyika ha asi ĩbanga ru umbi. Bər umum ĩba izĩmum, umum iwuri idene unga aba ru umbi.

⁸ Ivangye unga aka iba, unga awuri ideyiwe upfunga uvau arhim nu irhirhika nu ivarha arherhe.

⁹ Unga awuri ideyiwe umbə uge umbə awe ra arhim, ubinkutsu anera ashimbə ri imangmang ru umum.

¹⁰ Unga awuri ideyiwe igbigbambə ri irhirhika, ubinkutsu umum iwuri izĩ ru Ute, umbi asi ĩbvui anyāmbi umum.

¹¹ Unga awuri ideyiwe umbə age awuri izharha arherhambə, ubinkutsu uyerhe upfung ukpire aka atsukukumbə unga uvau.

¹² <<Umum ĩbər abina arherhe umum iki irherhuwa umbi, akirake umbi asi idē anyangumbi ake icere.>

¹³ Bər ivangye Ipfu iyi idzidzerhe ha iki iba, ngge iwuri idarh umbi ri idzidzerhe kishoo. Asi ĩwea arherhe itsikamnga unga aka irherhe, bər awuri isəma ubinkpi unga aka agū. Awuri isəma umbi abinke aka iwuri iba.

¹⁴ Awuri ikū ikpikpoi aba ru umum, unga awuri inyānga abinke umum iki irherhe adeyiwa umbi.

¹⁵ Kishoo abinke Ute aka awe ra ake awu akimum. Ngge itsu umum igər uge Ipfu-Num ha iwuri inyānga abinke umum iki irherhe adeyiwa umbi.

Igū ighong iwuri idzipa iwu igūiben

¹⁶ <<Ivanga ukunjiir umbi asi ĩnyāmbi umum, məcə ĩkei ivanga ukunjiir umbi awuri inyāmbi umum.>>

¹⁷ Angwē imesanga abə agər adəkambə age, <<Agbena agburh use unga aka agər umen age, <Ivanga ukunjiir umbi asi ĩnyāmbi umum, məcə ĩkei ivanga ukunjiir umbi awuri inyāmbi umum,> nu <Ubinkutsu umum iwuri izĩ ru Ute>?>>

¹⁸ Adēmbə irhusa age, <<Agbena awu use unga aka agər age, <Ivanga ukunjiir>? Umen isi ihwengmen agben ubinkpi unga aka arherhe.>>

¹⁹ Uyesu anyā umbə abee irhusa unga ra arherhe ha, nggee unga agər umbə age, <<Umbi arhusa adəka agben arherha ha

umum iki igər uge, <Ivanga ukunjiir umbi asi ĩnyāmbi umum, məcə ĩkei ivanga ukunjiir umbi awuri inyāmbi umum>?

²⁰ Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, umbi awuri iciu akpe nggu ighongamen, bər upfunga uwuri igəmmangəm. Amenmbi awuri ida, bər ida amenmbi iwuri idzipa iwu angəm.

²¹ Ivangye ukutserh aba ahwashi imar, unga aka isaka agū ighong akarhārā, ubinkutsu ivang imarnga iki iwengge. Bər ivangye unga aka imar irheng ungwē amaa, unga aka isaka ayiruka ighighong hā, ubinkutsu unga awu ra angəm unga aka amar irheng ungwē ru upfunga.

²² Ngge iwu rimi hā ru umbi. Icere umbi awuri igū ighong, bər umum ĩbvui inyāmum umbi, məcə amenmbi aka igəmmangəm, unera asi ĩvura angəmmbi.

²³ Ru unum hā umbi asi ĩrhusumbi umum ubin. Umum indeyiwa umbi idzidzerhe, Ute awuri idzaanga kishoo ubinkpi umbi aka arhusa ri itsokmum.

²⁴ Uteku icere umbi anasi irhusumbi ubin ri itsokmum. Aka arhusa umbi awuri iyiyēmbi, nu angəmmbi awuri itsu atəke.>>

Umum inangmum upfunga

²⁵ <<Umum ikū nyaka arherhe indeyiwa umbi akere ha. Bər ivanga niyə ĩbarə umum iki irherha arherhe nggu umbi ukupē ri itsi Ute, umum isi iwuri ikūmum nyaka arherhe.

²⁶ Ru unum hā umbi awuri irhusa ri itsokmum. Umum isi igərmum uge iwuri irhusuwamum Ute ru umbi.

²⁷ Unga Ute nibikanga abemunga umbi, ubinkutsu umbi abemumbi umum, ĩkei umbi awembi ri imangmang uge umum idzeku Unum.

²⁸ Umum idzeku Ute iba itsĩ ru upfung, icere umum iwuri ĩbərə upfung ni ĩbvui izĩ ru Ute.>>

²⁹ Məcə angwē imesu Uyesu age, <<Īhĩ! Awu icere ungo uku urherhuwa umen arherhe ukupē asi iweke unyaka arherhe!

³⁰ Icere umen iki ihwengmen uge ungo uhwego abina kishoo. Ungo uhwego uben ubinkpi unera aka irhusa ungo.

Akerε ha atsu umεn iwe ru imangmang uge ungo udzeku Unum.>>

³¹ Uyesu age, <<Awu icεε umbi aka awe ri imangmang?

³² Bεr ivanga niyε ibarε, iki ibangge, ubεn unera ru umbi awuri itĩ azĩ ri iyanga na aneka umum ikiyikamum. Bεr rimi hã, umum isi iwemum ikiyikami, ubinkutsu Ute awu nggu umum.

³³ <<Umun isεmamum umbi abin akεε, ngge itsú umbi ama akpo ididεr. Ru upfung ukpirε umbi awuri igũ ighong. Bεr àka aker amεn! Umum iki inangmum upfunga.>>

17

Uyesu afεn-Num ri itsinga

¹ Uyesu aka amaa irherhe abin akεε, unga abera asunga arhi afã na afεn-Num age,

<<A Ute, ivanga iki iwengge. Ukpoi Ungwεngo nggee Ungwεngo ama akpoi ungo.

² Ubinkutsu ungo uku udzowuko Ungwεngo ijee ri itsi anera kishoo, nggee unga ama adzowe urhe uwu ugbagbaa ru kishoo abirabε ungo uku udzowe unga.

³ Uwerε ha awu urhe uwu ugbagbaa, uge umbε ama ahwεng ungo, Unum unying ukpekũ, nu Uyesu Ukiristo, uwuruwi ungo uku udene.

⁴ Umum ikũwã ungo ukpoi ra abĩ ni imaawe itsera kishoo ungo uku udzaa umum itõ.

⁵ Icεε ikei, a Ute, ukpoi umum ra asungo nggu ikpikpoi ha umum iki iwurangge nggu ungo, ru upfung udεrhu umuna.>>

Uyesu afεne-Num ra angwε imesanga

⁶ <<Umun iki idεyikũ ungo ra anerabε ungo uku udzaa umum ru upfung. Umbε awu abingo, ungo adzaa umbε ru umum, umbε ikei aka adεsumbε arherhango.

⁷ Icεε umbε ahwεngmbε kishoo abinkε ungo uku udzaa umum adzeku ungo,

⁸ ubinkutsu iki idzowukũ ru umbε arherhango uku udzaa umum. Umbε aka ayεimbε ake na ahwεngmbε uge awu idzidzεrhe umum idzeku ungo, na

awembε ri imangmang uge awu ungo udena umum.

⁹ Umum ifεne-Num ru umbε. Umum isi inumum ifεne-Num ru upfunga, bεr umum ifεne-Num ra abirabε ungo uku udzaa umum, ubinkutsu umbε awu abingo.

¹⁰ Kishoo abinmum awu akingo, nu kishoo abinngo awu akimum. Ikpikpoi iki ibangge ru umum ru ubokmbε.

¹¹ Umum isi ibvui iseisũ ru upfunga, bεr umbε ana awu ru upfunga kata. Umum ibvui iba ru ungo. Usarkasar Ute, ukũ ijee itsokngo ukake umbε, itsokyε ungo uku udzaa umum, ngge itsú umbε awu unying ru nyaka umεn iki iwu unying.

¹² Ivangyε umum iki iwu nggu umbε, umum ikũ ijee itsokyε ungo uku udzaa umum ikake umbε. Uwεε asi igwira, unying hã ukpekũ aka awu uwuku utsutsĩm, ngge itsuifer itseng Arherhu-Num.

¹³ <<Icεε umum iwuri iba ru ungo, bεr umum irherha abina akεε ru umum ina iwu ru upfung, ngge itsú umbε ama akpo undzumu anggεmmum ra amεnmbε.

¹⁴ Umum iki isεmukũ arherhango ru umbε, upfunga ikei uku ukpεkpε umbε, ubinkutsu umbε asi iwembε abi upfung ru nyaka umum iki isi iwemum uwu upfung.

¹⁵ Isi irhusumum ungo unyanguwe umbε ru upfunga, bεr ungo udzεu umbε ru ubok Undenggũ.

¹⁶ Umbε asi iwembε abi upfung, ru nyaka umum iki isi iwemum uwu upfung.

¹⁷ Utsu umbε awu asarkasar ri idzidzεrhe. Arherhango awu idzidzεrhe.

¹⁸ Umum idene umbε azĩ ru upfung, ru nyaka ungo uku udena umum ru upfunga.

¹⁹ Umum idzowe itsimum ri itsimbε, nggee umbε ama adzowe atsimbε ru ungo ru ubok idzidzεrhe.

Uyesu afεne-Num ru kishoo abi imangmang

²⁰ <<Ifεn-Nummum isi iwengge ru umbε ikiyikambε. Bεr a Ute, umum ifεne-Num ra abirabε aka awuri iwe ri

imangmang ru umum ru ubok
arherhambɔ,

²¹ ugɛ umbɔ kishoo ama awu unying.
Umbɔ ama awe ru umɛn, ru nyaka ungo
uku uwe ru umum, nu umum iwe ru
ungo, ngge itsú anera ru upfung awe ru
imangmang ugɛ awu ungo udena umum
ĩba.

²² Umum iki idzowukũ umbɔ
ikpikpoiye ungo uku udzaa umum, ru
umbɔ awu unying ru nyaka umɛn iki iwu
uning.

²³ Umum isei ru umbɔ nu ungo ru
umum. Umbɔ ama awu unying, ru
upfunga uma uhweng ugɛ awu ungo
udena umum ĩba, na ahweng ugɛ ungo
ubemungo umbɔ ru nyaka ungo uku
ubema umum.

²⁴ <<A Utɛ, anerabe ungo uku udzaa
umum, umum ibee umbɔ ase nggu
umum ra anangkɛ umum iki iwe, na
anyã ikpikpoimum, iyiriyɛ ungo uku
udzaa umum, ubinkutsu ungo uku
ubemungo umum umbɔ adərha amunu
upfunga.

²⁵ <<A Utɛ uwuku urhurhika, upfunga
usi ihwengkpɔ ungo, bər umum
ihwengmum ungo, anera ikei
ahwengmbɔ ugɛ awu ungo udena
umum iba.

²⁶ Umum iki idɛyikũ ungo ru umbɔ.
Ikei umum ina itsu umbɔ ahweng ungo
ubɛn ivang, nggee ibibemango uku
ukorhuwa umum ima isei ru umbɔ nu
umum isei ru umbɔ.>>

18

Aka adzurmbɔ Uyesu
(Umat 26.47-56; Umar 14.43-50; Irh
22.47-53)

¹ Ivangye unga aka amaa ifɛn-Num,
Uyesu agar izərhi Ukidron aziã ugar
ukpɔrɔ nggu angwɛ imesanga. Ugar ha
icang acucii uzaitun niyɔ, unga nu angwɛ
imesanga atsĩmbɔ ru ngge.

² Uyahuda, ungwɛ imesa uwuku ugha
adək Uyesu, ahwɛnga anang hã,
ubinkutsu Uyesu aka isaka agbowa umɔ
nggu angwɛ imesanga.

* 18:9 Àka anyã ikei: Uyoh 6.39.

³ Nggee Uyahuda akũ ukpui abi iwa nu
adogerhi abɔɔ abi ateiya abika adzowe
idɛm-Num, nu abi Ufarisi, azĩmbɔ ri icang
acucii uzaitun hã. Umbɔ akpɔm nggu
atseu irhirhang nú atɔngvi akagɔng nu
abin iwa.

⁴ Uyesu aka ahwɛnga kishoo ubinkpi
uku ikpo unga. Unga adzeka, aba agər
umbɔ agɛ, <<Umbi abee ungamɔ?>>

⁵ Umbɔ agɛ, <<Uyesu uner Unazarat.>>

Uyesu agɛ, <<Umum uwi.>> Uyahuda,
uwuku ughadaknga, adɛɛ umɔ nggu umbɔ.

⁶ Uyesu aka agər agɛ, <<Umum iwe uwu
ha,>> umbɔ azĩmbɔ ra andzing na agba ra
abi.

⁷ Uyesu abvui arhusa umbɔ agɛ, <<Umbi
abee ungamɔ?>>

Umbɔ agɛ, <<Uyesu uner Unazarat.>>

⁸ Uyesu agɛ, <<Umum iki idɛyiwamum
umbi ugɛ umum iwu unga. Umbi aba ani
ibee umum, mɔcɛ àka neke anera abɛɛ
azĩmbɔ.>>

⁹ Akɛɛ akorhe nggee arherhakɛ Uyesu
aka arherhe atsuafer. Unga aka agər agɛ,
<<Ra aner ha ungo uku udzaa umum
unera ru umbɔ asi igwira.>>*

¹⁰ Usiman Ubitru awe ru ikon iki ider,
awɔər ike agbɛr uto ubok ugha ugərhi
Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num,
azharhuwe. Itsok ugərhi hã igburh
Umarhcu.

¹¹ Bər Uyesu agər Ubitru agɛ, <<Utsuke
ikon iki iderngo ru udapa! Umum isi
ihwamum ru ukpɛwawi Utɛ aka adzaa
umum ihwa?>>

Uyesu ra asu Uhanana
(Umat 26.57-58; Umar 14.53-54; Irh 22.54)

¹² Mɔcɛ ukpui abi iwa nu
unggbaashimbɔ, nu adogerhi abi
Uyahuda adzur Uyesu, abow unga.

¹³ Ri inggbaashia umbɔ akũ unga azi ru
Uhanana, unga aka awu umar Ukayafa.
Ukayafa unga awu Ukugɔng Uwuku
Udzowe Idɛm-Num ra amɛk ha.

¹⁴ Ukayafa unga adzowe anggbaashi abi
Uyahuda itsũwã ugɛ ugba unera unying
akpe ri itsi anera arherhɛ.

Ubitru atseyinga ihwɛng Uyesu
(Umat 26.69-70; Umar 14.66-68; Irh
22.55-57)

¹⁵ Usiman Ubitru nggu uwɔɔ ra awɛ imesu Uyesu adɔsu Uyesu ra andzing. Ungwɛ imesa ha, Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num ahwɛnga unga, nggee unga atsĩ ru ufɔm iya Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num nggu Uyesu.

¹⁶ Bɔr Ubitru adɛɛ ra angwĩ udika awiya. Ungwɛ imesa ha, Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num hã aka ahwɛng adzek arherha arherhe nggu una uwuku udzɛu angwĩ ubã, na akũ Ubitru atsĩ.

¹⁷ Una uwuku udzɛu angwĩ ubã hã agɔr Ubitru agɛ, <<Ungo igango usi iweɔ unying ra angwɛ imesanga?>>

Ubitru agɛ, <<Ĩĩ, umum ishimum.>>

¹⁸ Awu ri ivang ighɛnga ngge itsu agãrhã nu adogerhi atai urha, adɛɛ iwer urha. Ubitru adɛɛ iwer urha ha nggu umbɔ.

Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num arhusu Uyesu
(Umat 26.59-66; Umar 14.55-64; Irh 22.66-71)

¹⁹ Mɔcɛ Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num arhusu Uyesu ri itsi angwɛ imesanga nu imesanga.

²⁰ Uyesu agɔr unga agɛ, <<Umun irherha arherhe ukupɛɛ ra asu upfunga. Ubɛn ivang umum imesuwe ra abã ifɛn-Num nu Iya-Num, anangkɛ abi Uyahuda iki ikɔng kishoo. Umum inasi irherhumum ubin ukpɔɔ ri iwɔk.

²¹ Awu use utsu ungo urhusa umum? Urhusa abika agosha arherhamum ubinkpi umum iki idɛyiwe umbɔ. Umbɔ ahwɛngmbɔ ubinkpi umum iki irherhe.>>

²² Ivang Uyesu aka arherhe rimi, uwɔɔ ru umbɔ adogerhi ha aka adɛɛ umɔ akwɛr unga na agɛ, <<Rimi ungo uku irherhe nggu Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num?>>

²³ Uyesu agɛ, <<Umun iba igbigba umum iki irherhe rimi hã, udɛyiwa igbigbamum. Bɔr umum iba irherhe idzidzɛrhe, awu use utsu ungo ukwɛr umum?>>

²⁴ Mɔcɛ Uhanana atsu umbɔ akũ Uyesu azĩmbɔ ru Ukayafa, Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num. Unga ana awu ri ibibow.

Ubitru abvui atsɛyinga ihwɛng Uyesu
(Umat 26.71-75; Umar 14.69-72; Irh 22.58-62)

²⁵ Ubitru ana adɛɛ iwer urha ha, abɔɔ aka adɛɛ umɔ arhusa unga agɛ, <<Ungo usi iweɔ unying ra angwɛ imesanga hã?>>

Ubitru atsɛyinga agɛ, <<Umun ishimum.>>

²⁶ Ugãrhũ uwɔɔ ra agãrhã Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num awu umɔ. Utsa ha awu unang uwuruwi Ubitru aka azharhuwe utoa, unga agɔr Ubitru agɛ, <<Asi iwea ungo umum iki inyã nggu unga ru icang acucii uzaitun?>>

²⁷ Ubitru abvui atseyi. Kanying ikɔ igber ukpee.

Uyesu ra asu ugomna Ubirhatu
(Umat 27.1-2,11-14; Umar 15.1-5; Irh 23.1-5)

²⁸ Mɔcɛ abi Uyahuda akũ Uyesu adzek ri iya Ukayafa azĩmbɔ udzɛpurhe ugomna Uroma. Aka awu ukpee. Abi Uyahuda akpɛmbɔ itsĩ ru udzɛpurhea, agɛ utsur umbɔ asi isarmbɔ ra agbeyakɛ aka iken umbɔ igha Irhowa Iyiki Igar Utɔng.

²⁹ Nggee Ubirhatu adzek aba arhusa umbɔ agɛ, <<Arherhe akasong umbi aka atsu ri itsi utsak uwurɛ?>>

³⁰ Umbɔ agɔr unga agɛ, <<Agɛ unga ashia ru uvau, umɛn isi ikũ unga ibamɛn ru ungo.>>

³¹ Ubirhatu agɛ, <<Àka akũna unga azĩ atsuke unga uvau nibikambi ri Íkpemmbi.>>

Anggbaashi abi Uyahuda asi ibeembɔ na agɛ, <<Bɔr isi irhikungge umɛn itsu ufai akpe ru ubɛn uner.>>

³² Akɛɛ akorhe ngge itsuifer arherhe Uyesu aka arherhe aki ikpũ akpenga aka ikpe.

³³ Ubirhatu abvui atsĩã ru udzɛpurhe ha, unga ayisu Uyesu arhusa unga agɛ, <<Ungo uwu Uyerhe abi Uyahuda?>>

³⁴ Uyesu agɛ, <<Akɛɛ awu ungo urhusa use anera adɛyiwa ungo ri itsimum?>>

³⁵ Ubirhatu agɛ, <<Umun iwu uner abi Uyahuda? Awu abi abĩmbi nu ateiya abika adzowe idɛm-Num umbɔ atsuka ungo ru ubokmum. Ungo ukorhu use?>>

³⁶ Uyesu agɛ, <<Iyerhamum isi iwengge iyi upfung ukpirɛ. Agɛ Iyerhamum iwu iyi

upfung ukpirɛ, agārḥāmum awuri ikɛnmbɔ anggbaashi abi Uyahuda idzur umum. Bɔr Iyerhamum iwu iyi anang akase.>>

³⁷ Ubirhatu agɛ, <<Ungo uwu uyerhe nukpɔ!>>

Uyesu agɛ, <<Ungo urherhe mənɔ ungo uku ugɔr ugɛ umum iwu uyerhe. Ngge itsu umbɔ amar umum, ikɛi ngge itsu umum itsiŵā ru upfung, indzowe ideka ri itsi idzidzerhe. Uben uwuku uwe ri idzidzerhe awuri ikpea ato na adɔsunga urhemmmum.>>

³⁸ Ubirhatu arhusa unga agɛ, <<Awu use uwu idzidzerhe?>>

*Atsu ufai akpe ru Uyesu
(Umat 27.15-31; Umar 15.6-20; Irh 23.13-25)*

Ubirhatu aka arherha akɛɛ amaa, unga abvui adzek agɔr abi Uyahuda agɛ, <<Umun isi ikpomum unga nggu uvau.

³⁹ <<Bɔr umbi awembi ru ugau, ri ivang Irhowa Iyiki Igar Utɔng umum iki isaki itsiŵā umbi uner uvau unying ru ugborzī. Umbi abeembi umum itsiŵā Uyerhe abi Uyahuda?>>

⁴⁰ Umbɔ abvui atsui ivum agɛ, <<Ĩĩ! Asi iwea uwɛɛ ungo iki itsiŵā, utsiŵā Ubaraba!>> Ubaraba uner uwuku utsu anera asoyiwe amɛn abika akpɔm abiā.

19

Ufai ukpuku unyapuwe Uyesu

¹ Mɔɛ Ubirhatu atsu umbɔ akwɛɛ ugwɛɛ ru Uyesu.

² Abi iwa akū ididɔk akari ifur atsime ni itsi Uyesu. Umbɔ atsime unga atorho iyerhe.

³ Aba ru unga, anu ikwɛr unga na agɛ, <<Urhengo uder, Uyerhe abi Uyahuda!>> Mɔɛ umbɔ akwɛr unga nú unyɛɛnga.

⁴ Ubirhatu abvui adzek aba agɔr abi Uyahuda agɛ, <<Àka anyā, umum iwuri ikūna unga idzeka ru umbi ahwɛng umum isi ikpomum unga nggu uvau.>>

⁵ Ivang Uyesu aka adzeka nggu ifur ididɔk ni itsinga na atsim atorho iyerhe, Ubirhatu agɔr umbɔ agɛ, <<Àka anyā utsa ha uwi.>>

⁶ Ivang ateiya abika adzowe idɛm-Num nu adogerhi Iya-Num aka anyā Uyesu,

umbɔ atsu ivum agɛ, <<Anyapuwe unga! Anyapuwe unga!>>

Bɔr Ubirhatu agɛ, <<Àka azī anyapuwe unga nibikambi. Umum isi ikpomum unga nggu uvau.>>

⁷ Anggbaashi abi Uyahuda angipa agɛ, <<Umen iwemɛn ri ikpem, ikpem hā igɔr igɛ awu ufang unga akpe, ubinkutsu anyangi itsinga awu Ungwē Unum.>>

⁸ Ivang Ubirhatu aka agū rimi, iwei itomi ifɛr unga.

⁹ Unga abvui atsiā ru udzɛpurhe ha, arhusu Uyesu agɛ, <<Ungo udzɛkɛ?>> Bɔr Uyesu asi idzipunga urhɛm.

¹⁰ Ubirhatu agɛ, <<Ungo ukpɛɔ irherha arherhe nggu umum? Ungo usi ihwɛngngo ugɛ umum iwemum ri ijee iyiki itsiŵā ungo use umum inyapuwe ungo?>>

¹¹ Uyesu agɛ, <<Ungo ushiɔ ri ijee ri itsimum, ngge iba isi idzengge ru Unum. Nggee unerwi aka atsuka umum ru ubokngo awe ra arhim ananga ungo.>>

¹² Udzur na arherhe akɛɛ, Ubirhatu abee itsiŵe Uyesu, bɔr anggbaashi abi Uyahuda atsarhi irhakmbɔ atsu ivum agɛ, <<Ungo uba utsiŵūkɔ unga, ungo usi iweo uwerhu Ukaisar. Uben uwuku ugɔr ugɛ unga awu uyerhe, unga uwu unggamtsak Ukaisar.>>

¹³ Ivang Ubirhatu aka agū ubin umbɔ aka arherhe, unga akū Uyesu adzeka na aseɛ nú utarh ukpuku utsu uvau, ra anang hā umbɔ aki isaka ayisa agɛ, <<Ubeu Atarh>>. Ri idū abi Uyahuda umbɔ iki iyisa Ugabbata.

¹⁴ Àka awu atenum ru unum ukpuku ugbisha abin Irhowa Iyiki Igar Utɔng.

Ubirhatu agɔr abi Uyahuda agɛ, <<Uyerhambi uwi!>>

¹⁵ Bɔr abi Uyahuda atsui ivum agɛ, <<Akūna unga adzek! Akūna unga adzek! Anyapuwe unga!>>

Ubirhatu arhusa umbɔ agɛ, <<Umbi abee umum inyapuwe uyerhambi?>>

Ateiya abika adzowe idɛm-Num agɔr agɛ, <<Umen ishimɛn ru uyerhe uwɔɔ. Ukaisar ukpekū awu uyerhamɛn.>>

¹⁶ Mɔɛ Ubirhatu atsukuka unga ru ubok abi Uyahuda umbɔ anyapuwe unga. Nggee abi iwa akū Uyesu azīmɔ.

Anyapuwe Uyesu
(*Umat 27.32-44; Umar 15.21-32; Irh 23.26-43*)

¹⁷ Uyesu atsã igãrhãmau ucuciianga nibikanga adzek utepa akũ azĩ anang akoo umbõ iki iyisa age, <<Anang Apfupfu Aghow Itsi.>> Ri idũ abi Uyahuda ayisa age, <<Ugorhgota.>>

¹⁸ Umõ umbõ anyapuwe unga nggu inera ivaa, unying ru ubok ughanga, unying ikei ru ubok uferanga nu Uyesu ra ateumbõ.

¹⁹ Ubirhatu atseng isarhe, umbõ anyapuwe nú igãrhãmau ucuciiha. Unga atseng age, <<UYESU UNER UNAZARAT, UYERHA ABI UYAHUDA.>>

²⁰ Abi Uyahuda arherhe aka avarhe isarhe ha, ubinkutsu anangke umbõ aka anyapuwe Uyesu akhapa ru utepa. Itseng hã umbõ atseng ngge ri idũ abi Uyahuda nu iyi abi Uroma nu abi Uherhini.

²¹ Ateiya abika adzowe idem-Num abi Uyahuda asi ibemumbõ ubinkpi Ubirhatu aka atseng age, <<Niba utsengo, <Uyerha abi Uyahuda,> bõr utseng uge utsak uwure agor age unga awu uyerha abi Uyahuda.>>

²² Ubirhatu age, <<Ubinkpi umum iki itseng, iki itseng ukpõ nukpõ.>>

²³ Abi iwa aka anyapuwe Uyesu amaa, umbõ unyangu atorhanga, agasha agapa anaa, uben unera anyangu ugapa unying, na atorha aki unorkang aborke. Aki ha asi isombõ bõr anunu ake udzur afafã uba ra abĩã.

²⁴ Umbõ agor adoka age, <<Umen niba ivarkumen atorha akere, bõr umen itang iseng ra ake ni inyãni uwuruwi aka igha.>>

Akere akorhe rimi ngge itsuifer ubinkpi uku utseng ra Arherhu-Num uge, <<Agasha atorhamum ra adokambõ, atorhamum ikei umbõ atang iseng ri itsike.>>*

Ubinkpi abi iwa aka akorhe nukpõ.

²⁵ Abirabe aka adẽẽ akhapa ru igãrhãmau ucucii Uyesu awu umbõ uyanga nggu unapumbõ, nu Umaryamu utserha Ukirhoba, nu Umaryamu Umagadarha.

²⁶ Uyesu aka anyã uyanga nu ungwẽ imesa ha unga aka abema adẽẽ akhapa

umõ, unga agor uyanga age, <<A uze utserh ha, uwere awu ungwẽngo!>>

²⁷ Mõce unga agor ungwẽ imesa ha age, <<Uwera unga awu uyango.>> Udzur ri ivang hã, ungwẽ imesa ha akũ uyisa Uyesu azĩã aseisa nggu unga ri iyanga.

Akpe Uyesu
(*Umat 27.45-56; Umar 15.33-41; Irh 23.44-49*)

²⁸ Uyesu aka ahwenga age abina kishoo aka amaake, nu ngge itsuifer ubinkpi uku utseng ra Arherhu-Num, unga age, <<Ugõ amẽ ufer umum.>>

²⁹ Itseu niyõ itok nggu amẽ inebi akika agbata idẽẽ umõ. Umbõ abii usoso ra ake, anyangu iyek iyiki ider avak usoso ha na abere akũ azĩ ra angwĩ Uyesu.

³⁰ Ivang Uyesu aka ayei amẽ inebi akika agbata amaa, unga age, <<Iki imaangge!>> Mõce unga arherhi itsinga atsũwũka ipfunga.

Akũ asawa atar Uyesu

³¹ Mõce anggbaashi abi Uyahuda ashõrhũ Ubirhatu unga atsu umbõ abvũĩwe adak abirabe umbõ aka anyapuwe na acipuwe ayormbõ ru igãrhãmau acuciiha. Akorhe rimi ubinkutsu awu unum ukpuku ugbisha abin unum ukpuku uwosha, umbõ asi ibeembõ ayor anyapa ri igãrhãmau acucii ru unum ukpuku uwosha.

³² Abi iwa aba ru umbõ ha umbõ aka anyapuwe nggu Uyesu abvũĩwe adak uner uwu inggbaashia, na azĩ abvũĩwe adak uner uwu uvaa ha.

³³ Bõr umbõ aka aba ru Uyesu, umbõ anyã unga aka akpea, nggee umbõ asi ibvũĩkumbõ adaknga.

³⁴ Bõr unying ra abi iwa ha akũ asawa atar Uyesu ri igbõmnga, kanying adzirh nu amẽ adzek.

³⁵ Uner uwuku unyã abin hã kishoo aka akorhe, unga adzowuka ideka. Idekaye unga aka arherhe iwu idzidzerhe. Unga nibikanga ahwenga uge unga arherhe idzidzerhe. Unga arherha akere nggee umbi ikei ama awe ru imangmang.

³⁶ Akere akorhe ru ubinkpi umbõ aka atseng ra Arherhu-Num atsuafer age,

* 19:24 Àka anyã ikei: Amb 22.18. † 19:36 Àka anyã ikei: Idzi 12.46; Uva 9.12; Amb 34.20.

<<Uppfupfunga unying umbō asi
ibvũĩkumbō.>>†

³⁷ Itseng Arherhu-Num ikei igor ige,
<<Awuri irhimbō uwuruwi umbō aka
atar.>>‡

Igwirhuwe Uyesu

*(Umat 27.57-61; Umar 15.42-47; Irh
23.50-56)*

³⁸ Akerε aka atong Uyusuf uner
Uarimatiya, uwuruwi aka awu ungwē
imesu Uyesu, ashōrhū Ubirhatu unga
adzowe ijee a unga ashupu iyor Uyesu. Bōr
unga akorha akere ri iwōk ubinkutsu unga
agū iwei anggbaashi abi Uyahuda.
Ubirhatu abemuka, nggee unga azĩ
ashupu iyor Uyesu.

³⁹ Unikodimu, uner ha aka aba ru Uyesu
ru untsuuka, azĩ nggu Uyusuf. Unga
akpōm nggu atsei umbō iki iyisa umur aka
akayi nggu uarho ake aka awe
akirhograma isōka itaar.

⁴⁰ Umbō ikivarhambō ashupu ukom iyor
Uyesu, asakuwe abin isung hā ri iyornga
na akū atorho aberh ukpō. Akere awu
ugau idza uner abi Uyahuda.

⁴¹ Ra anangke umbō aka anyapuwe
unga, icang irham niyō iwu umō. Ru icang
hā utai uku ufa ru ukpō umbō aki ingwēwe
ukom umō. Anasi ingwēmbō ukom umō.

⁴² Ngge iki iwu unum abi Uyahuda aki
igbisha abin unum ukpuku uwosha nu
utai ha ukhapa umō, umbō adzakukumbō
iyor Uyesu umō.

20

Isisok Uyesu ra akpe

(Umat 28.1-10; Umar 16.1-8; Irh 24.1-12)

¹ Ri igōkpeka ru unum ukpu
inggbaashia ri inuma utōva, ukpe una usi
isarkpō, Umaryamu Umagadarha azĩ ru
utai ha, anyā utarh ukpuku utsim ra
angwĩ utai ha uku ugōrhũkpō.

² Nggee unga atĩ azĩ ru Ubitru nu
ungwē imesa uwuruwi Uyesu aka abema,
agor umbō age, <<Aka atsūwũkumbō
Uteijee ru udzaka! Umēn isi ihwengmēn
anangke umbō aka angwēwe unga!>>

³ Nggee umbō Ubitru nu angwē imesa ha
adzek azĩmbō ru utai ha.

‡ 19:37 Àka anyā ikei: Uzak 12.10.

⁴ Ikivarhambō atĩtser, bōr ungwē imesa
uwōrō afaru Ubitru atōnga, agbaashia azĩ
atsĩā ra anang utai ha.

⁵ Unga agbapfu arhi anyā atorho hā aka
anu, bōr unga asi itsĩa ru utai ha.

⁶ Mōce Ubitru aba ra andzingnga, atsĩā
ru utai ha na anyā atorho ha aka anu umō.

⁷ Ikei anyā atorhake umbō aka abope ni
itsi Uyesu. Aka afeta anu ra anang akōo
awuweke nggu anang atorha ha.

⁸ Mōce ungwē imesa uwōo uwuku
uggbaashia azĩ atsĩ ra anang utai ha, atsĩā
ru utai ha. Ivangye unga aka anyā, unga
awe ru imangmang.

⁹ Bōr ri ivang hā umbō anasi ihwengmbō
itseng Arherhu-Num iki igor ige awu ufang
Uyesu awuri isoka ra akpe.

¹⁰ Mōce angwē imesa ha abvui azĩmbō ra
ayambō.

Uyesu adzeka ru Umaryamu Umagadarha *(Umat 28.9-10; Umar 16.9-11)*

¹¹ Bōr Umaryamu adēē ra awiya utai ha
na aciu akpe. Adēē iciu akpe ha nukpi,
unga agbapfu na arhi ru utai ha.

¹² Unga anyā ipfu itser-Num ivaa nggu
atorho aka aterha ase ra anangke ukom
iyor Uyesu uku unu bōr ushikpō umō. Ipfu
itser-Num hā unying isei udiki itsia, iyi
ivaa isei udika adaknga.

¹³ Ipfu itser-Num hā irhusa unga ige, <<A
utserh ha, ungo uciu usengo?>>

Unga age, <<Aka ashipukumbō iyor
Uteijeemum, umum isi ihweng anangke
umbō aka akūna unga azĩ.>>

¹⁴ Unga aka amaa irherha arherha ha,
unga adzipa anyā Uyesu aka adēē umō bōr
unga asi ihwengnga uge awu Uyesu.

¹⁵ Uyesu arhusa unga age, <<A utserh ha,
ungo uciu usengo? Ungu uni ubee
ungamō?>>

Unga akaiferhkō age use awu uner itser
icang hā, nggee unga age, <<A uteiya, aba
awu ungo ushupa unga, ungo udeyiwa
anangke ungo uku ungwēwe unga nu
umum izĩ ishupa unga.>>

¹⁶ Uyesu agor unga age, <<Umaryamu!>>

Unga adzipa azĩ udiku Uyesu agor unga
age, <<Urabboni!>> Ri idū abi Uyahuda
agbena agburh, <<A umarhem.>>

¹⁷ Uyesu age, <<Niba ukpamə umum, ubinkutsu umum inasi izimūm ru Ute kata. Bər uzī ra angwēmən ugər umbə uge, <Umun ibvui izī ru Utemum nu Utembi, izī ru Unummum nu Unummbi.>>>

¹⁸ Umaryamu Umagadarha azī nggu isarhe ha, agər angwē imesa ha age, <<Umun inyāmum Utejee!>> Unga adēyiwe umbə ubinkpi Uyesu aka adēyiwe unga.

Uyesu adzeka ra angwē imesanga (Umat 28.16-20; Umar 16.14-18; Irh 24.36-49)

¹⁹ Urhēē uku uwe ru unum ukpu inggbaashia ri inuma utəva, angwē imesa Uyesu akəng ananga unying. Iwei anggbaashi abi Uyahuda itsu umbə agbange angwī ubā kishoo. Uyesu aba adēē ra ateumbə na agər umbə age, <<Ididəər ima iwe nggu umbi!>>

²⁰ Unga aka arherhe rimi amaa, məcə unga adēyiwe aboknga nu igbāmnga. Angwē imesa ha agəm anggəm umbə aka anyā Utejee.

²¹ Uyesu abvui agər umbə age, <<Ididəər ima iwe nggu umbi! Ru nyaku Ute aka adena umum, rimi hā umum ini idena umbi.>>

²² Unga aka arherhe rimi amaa, məcə unga afete uwoianga ru umbə, agər umbə age, <<Àka ayēi Ipfu Isarsatangge.

²³ Uben unera umbi aka atsūwe arhimnga, aka atsūwūkumbə ake nukpə. Uben unera umbi aka asi itsūwūkumbi, asi itsūwūkumbə nukpə.>>

Uyesu adzeka ru Utoma

²⁴ Utoma, uwuruwi umbə iki iyisa Akārghwē, unying ru umbə usəkdūmən hā, ashia umə nggu umbə ri ivang hā Uyesu aka aba.

²⁵ Nggee angwē imesa ha agər unga age, <<Umen inyāmen Utejee.>>

Bər Utoma agər umbə age, <<Umun iba isi inyāmum ughwee akusa ra aboknga, ni ishəmu itokmum ru ughwee akusa ha, ikēi ni ishəmu ubokmum ru ughwee asawa ha ri igbāmnga, umum isi iwemum ri imangmang.>>

²⁶ Inuma utərək iki itəng angwē imesa ha akəng ri iya ha, ikēi Utoma awu nggu umbə. Angwī ubā agbang, bər Uyesu aba

adēē ra ateumbə na age, <<Ididəər ima iwe nggu umbi!>>

²⁷ Məcə unga agər Utoma age, <<Utsu itokngo ru ungeē, unyā abokmum. Unamu ubokngo ushəma ri igbāmum. Uneke icicang, bər uwe ru imangmang.>>

²⁸ Utoma agər unga age, <<A Utejeemum nu Unummum!>>

²⁹ Uyesu agər unga age, <<Ungo unyā umum ngge itsu ungo uwe ru imangmang. Idorh iwe nggu abirabə aka asi inyāmə umum bər ana awembə ri imangmang.>>

Awu use utsu umbə atseng ubvur uwurē

³⁰ Uyesu akorhe atsar abin idzeu arherhe ra asu angwē imesanga, akirakə umbə aka asi itsengmbə ru ubvur uwurē.

³¹ Bər atseng akere ru umbi awe ru imangmang uge Uyesu unga awu Ukiristo, Ungwē Unum, məcə ru ubok imangmang ru unga, umbi ama akpo urhe ri itsoknga.

21

Uyesu nu idzeu iyiki idzui aberh

¹ Akere ha aka amaa, Uyesu abvui adzeka ra angwē imesanga nú ubang ukau ukugəng ukpu Utibariya. Riminē ngge iki ikorhe.

² Usiman Ubitru nu Utoma, uwuruwi ha umbə iki iyisa Akārghwē, nu Unataniyerh aka adzeku Ukana ukpu Ugarhirhi, nu angwē Uzabadi, nu ikēi angwē imesa abəə avaa awu urhənga.

³ Ubitru agər umbə age, <<Umun iwuri idze izī udəm.>> Angwē imesa abika abər age, <<Umen izīmən nggu ungo.>> Nggee umbə adzek atsī ukhukhəə amē azīmbo. Bər ru utsuu ukpu ha umbə asi idzurmbə ubin.

⁴ Ivang ukpe uku usar, umbə akpurha anyā Uyesu aka adēē ri ifən ukau ukugəng hā, bər angwē imesa ha asi ihwengmbə uge awu Uyesu.

⁵ Uyesu ayisa umbə age, <<Umbi awerhamum, umbi awembi ra aberh?>> Umbə age, <<İ!>>

⁶ Uyesu agər umbə age, <<Àka atang igbermbi udiku ubok ugha ukhukhəə amē hā, umbi awuri ikpombi akəə.>> Ivangye umbə aka atang, umbə asi idēē adarhumbo igber ha ubinkutsu, arherha aberha amor.

⁷ Mɔcɛ ungwɛ imesa ha uwu Uyesu aka abema agɔr Ubitru agɛ, <<Awu Uteijee!>> Ivang Usiman Ubitru aka agũ agɛ awu Uteijee, unga anyangu untamanga uwuruwi unga aka atsimuwe, atama na ater isha atsiã ra amẽ.

⁸ Angwɛ imesa abika abɔr igambɔ azĩmbɔ ru ubang ukau ukugɔng ru ukhukhɔ ha, agbĩrhã nggu igber ha iki itɔk nggu abɛrh ha. Umbɔ asi idermɔ nggu abĩ ubang ukau ha, awu ru nyaki ivarha adaka anaka ataar (300).

⁹ Ivang umbɔ aka adzeka nú abĩã, umbɔ anyã akãã urha ra anang hã nu abɛrh nú ake, nu uborodi.

¹⁰ Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Àka akũ abɛrh akɔɔ aba ra akirakɛ umbi aka adzui icicɛɛ.>>

¹¹ Usiman Ubitru afũ ukhukhɔ amẽ hã agbiir igber ha akũ azĩ ri ifɛn ukau ha. Igber ha itɔk nggu nggaa abɛrh unaka ni isɔka itɔɔ nu ataar (153). Bɔr kishoo nu irhe abɛrh ha rimiɛ, igber ha isi ipupungge.

¹² Uyesu agɔr umbɔ agɛ, <<Àka aba atsu ukpee.>> Ra angwɛ imesa ha, unera asi iwea ri ikeramen iyiki irhusa unga ugɛ, <<Ungo uwu ungamɔ?>> Umbɔ ahwɛngmbɔ agɛ awu Uteijee.

¹³ Uyesu aba anyangu uborodi adzowe umbɔ, na akorhe rimi nggu abɛrh ha.

¹⁴ Uyesu aka asok ra akpe, ide untaar riyɛ unga aka adzeyiwa ra angwɛ imesanga.

Uyesu nggu Ubitru

¹⁵ Ivangyɛ umbɔ aka amaa itsukpee, Uyesu agɔr Usiman Ubitru agɛ, <<A Usiman ungwɛ Uyohana, ungo ubema umum unango ibibemayɛ abɛɛ aka abema umum?>>

Ubitru agɛ, <<Ĩĩ, Uteijee, ungo uhwɛngo umum iki ibema ungo.>>

Uyesu agɛ, <<Ufuka angwɛ itsurhimum.>>

¹⁶ Uyesu abvui arhusa unga agɛ, <<A Usiman ungwɛ Uyohana, idzidzɛrhe ungo ubemungo umum?>>

Unga agɛ, <<Ĩĩ, Uteijee, ungo uhwɛngo ugɛ umum ibemum ungo.>>

Uyesu agɛ, <<Urhisa idɔimum.>>

¹⁷ Uyesu arhusa unga ide untaar agɛ, <<A Usiman ungwɛ Uyohana, ungo ubemungo umum?>>

Amɛn Ubitru aghong, Uyesu aka arhusa unga idikũnga itaar agɛ, <<Ungo ubemungo umum?>> Unga agɛ, <<A Uteijee, ungo uhwɛngo abina kishoo, ungo uhwɛngo ugɛ umum ibemum ungo.>> Uyesu agɛ, <<Ufukuwa idɔimum.

¹⁸ Umum indɛyiwa ungo idzidzɛrhe, ivangyɛ ungo uku uwu uwɛdzɛm, ungo iki isaku utsim abinngo nibikango nu uzĩ anangkɛ ungo uku ubee. Bɔr ivangyɛ ungo uba ukɔɔ ungo uwuri ibera abokngo nu uwɔɔ atsim a ungo atorho na akũna ungo azĩ anangkɛ ungo uku usi ibeengo izizĩ.>>

¹⁹ Uyesu arherhe rimi unga adɛyiwe ikpũ akpe Ubitru aka awuri ikpe akpoi Unum. Mɔcɛ unga agɔr Ubitru agɛ, <<Udɔsa umum.>>

Uyesu nu ungwɛ imesa uwɔɔ

²⁰ Ubitru adzipa arhi undzing anyã ungwɛ imesa ha, uwuruwi Uyesu aka abema aka adɔsa umbɔ. Uwɛɛ ha unga awu ungwɛ imesa ha uwuku ufata ri iko Uyesu ri ivang iki igha Irhowa Iyiki Igar Utɔng na arhusu Uyesu agɛ, <<A Uteijee, awu ungamɔ awuri igha adakngo?>>

²¹ Ivang Ubitru aka anyã unga, unga arhusu Uyesu agɛ, <<A Uteijee, utsak uwurɛ awu use ikorhe nggu unga?>>

²² Uyesu agɛ, <<Uмум iba ibee unga abɛk utsɛku umum iki ibvui iba, awu use awe akingo? Awu ufang ungo udɔsa umum!>>

²³ Akɛɛ ha atsu arherhe ha atɛrhã ra abika adɔsu Uyesu ugɛ ungwɛ imesa ha asi ikpea. Bɔr Uyesu asi igɔra ugɛ asi ikpea, agɔr agɛ, <<Uмум iba ibee unga abɛk utsɛku umum iki ibvui iba, awu use awe akingo?>>

²⁴ Uwɛɛ ha unga awu ungwɛ imesa ha aka ani idzowe ideka ra abin akɛɛ, ikɛi unga atsɛng ake. Umɛn ihwɛngmɛn idekanga iwu idzidzɛrhe.

²⁵ Bɔr abin akɔɔ arherhe Uyesu aka akorhe. Agɛ umbɔ atsɛngmbɔ ubɛn ubin, umum ikaiferhkɔ ugɛ upfunga kishoo usi íwekpɔ ru ubã ukpuku udɛɛ unyanga abvurkɛ umbɔ aka itsɛng.

Ubvur Ikikorhe Abi Itser-Yesu Utsutson ri itsi ubvur Ikikorhe Abi Itser-Yesu

Abika awe ru ihwihweng abemumbɔ uge awu Irhuka uwerhu uzārḥā Uburhu uner itser Uyesu unga atseng *Ubvur Ikikorhe Abi Itser-Yesu* nu *Ubvur uwu Irhuka* (16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1–28.16). Anera arherhe aka arherha arherhe ri itsi ivangye umbɔ aka atseng ubvur uwure. Abɔɔ abemumbɔ uge atseng ubvur ha ivanga unying nggu *Ubvur uwu Irhuka*.

Ubvur ha udeyiwe ititirhi agbeyi abika adɔsa ra abi Uyahuda ru Urusharhima nu ititērḥānge ra abirabe aka asi iwembɔ abi Uyahuda uben ananga ru upfunga.

Ubvur ikikorhe abi itser Uyesu awe ru nyaku udaar ra abinke Uyesu aka akorhe ri ivangye unga aka awe ru upfung nu ikei abinke abi itser Uyesu aka adēē ikorhe. Ipfu Isarsatangge itō itser akarḥārḥā ri idzowe abi itser Uyesu ijee iyiki idūwū Isarhe Iyiki Ize ha. Ubvur ha udeyiwe ra awiya ri itsi ibibek nu itsermbɔ Ubitru nggu Uburhu nu abɔɔ abika adzowe Isarhe Uyesu. Uben anangke umbɔ aka adūwū Isarhe Iyiki Ize iyere, anera aki isaka awe ru imangmang, bɔr igha inggbaashi iyere iki isaki iba nggu uver.

Abinke aka awe umɔ

Udūwā ri itsi Isarhe Iyiki Ize (1.1-26)

Udūwā ri itsi Isarhe Iyiki Ize ru

Urusharhima (2.1–8.3)

Ititērḥā Isarhe Iyiki Ize ru Uyahuda nu

Usamariya (8.4–12.25)

Uzārḥā Uburhu ukpu inggbaashia ukpu

idzowe Isarhe Iyiki Ize (13.1–14.28)

Ikikong abika adɔsa ru Urusharhima
(15.1-35)

Uzārḥā Uburhu ukpu uvaa ukpu idzowe
Isarhe Iyiki Ize (15.36–18.22)

Uzārḥā Uburhu ukpu untaar ukpu
idzowe Isarhe Iyiki Ize (18.23–21.16)

Adzur uburhu ru Urusharhima
(21.17–23.22)

Agbange Uburhu ru Ukasariya
(23.23–26.32)

Akū Uburhu azĩmbɔ Uroma (27.1–28.31)

Akū Uyesu afū azĩmbɔ ra afā

¹ A uze Utiyofirhu, ru ubvurmum uwu inggbaashia, umum itseng abina kishoo akirake Uyesu aka atirha akorhe na amesuwe

² utseku unumkpi umbɔ aka ashupa unga afū azĩ ra afā. Ipfu Isarsatangge iki idarh unga amaa itsu itser ra abi itser Uyesu unga aka aseng.

³ Unga aka ahwa ayetnum amaa, unga adeyiwe itsinga ra abi itser Uyesu ha na akorhi ikpū abinke aka atsu umbɔ anyā unga awea ru urhe. Unga adzeyiwa ru umbɔ inuma isaka inaa na arherhe arherhe Iyerhe Unum.

⁴ Ivanga niyɔ unga aka ase ighigha nggu umbɔ, unga agɔr umbɔ age, <<Àka niba adzemi ru Urusharhima, bɔr àka adzeu izūwū Utemum aka abemuwa, umum iki irherha ngge ri igigūmbi.

⁵ Uyohana asorhuwe anera ubotisima nggu amē, bɔr inuma ukunjiir iki iba, awuri isorhuwa umbi ubotisima nggu Ipfu Isarsatangge.>>

⁶ Nggee umbɔ aka akong, umbɔ arhusa unga age, <<A Utejee, awu icere ungo iki ibvui udzowe iyerhe Uisairha?>>

⁷ Bɔr unga agɔr umbɔ age, <<Asi iwea umbi awuri ihweng ivanga use inumye Ute aka angwē ri ijeenga.

⁸ Bɔr umbi awuri iyeimbi ijee ri ivangye Ipfu Isarsatangge iki icipuwa nu umbi, umbi awuri iwu idekamum ru Urusharhima, nu kishoo abĩ Uyahudiya nu aki Usamariya, uzĩ utsĩ ra abĩā kishoo.>>

⁹ Unga aka arherha akere ha amaa, umbɔ ashupa unga ra asumbɔ afū afafā, nu amee atsirke unga ri inyĩnyāmbɔ.

¹⁰ Umbɔ aka atsu asumbɔ arhi izizĩnga ra afā, kanying inera ivaa itsim atorho akika aterha idēē ikhapa nggu umbɔ.

¹¹ Iner ha igɔr umbɔ uge, <<Umbi abi Ugarhirhi, awu use utsu umbi adēē nggimi anu irhi afā? Uyesu ha umbɔ aka ashupa ru umbi ha akū azĩmbɔ ra afā, awuri ibvui abanga ru nyaka umbi aka anyā ififūnga ra afā.>>

Aseng Umatiya unga ayei itser Uyahuda

¹² Mɔce umbɔ abvui azĩ Urusharhima adzeku Igū Acucii Uzaitun, iyiriye iki

ikhapa ru Urusharhima, iderngge iki iyongge ukirhomita unying.

¹³ Umbō aka azĩ atĩ, umbō afũmbō ru ubā afā ra anangkε umbō aka aseĩ. Awu umbō Ubitru, Uyohana, Uyaku nu Uandarawu, Ufirhibu nu Utoma, Ubatorhomi nu Umatiyu, Uyaku ungwē Uharhfa nu Usiman Uzarhoti, nu Uyahuda ungwē Uyaku.

¹⁴ Abεε ha kishoo aka isaka atsu atsimbō akōng ri ifen-Num nggu amēn unying, nggu akatserh abōō nu Umaryamu, uyisa Uyesu, nu angwēmbō Uyesu.

¹⁵ Inum hā niyō Ubitru aka asok adēē ri ikikōng abika adōsa, iyiriyε iki iyongge inera unaka ni isōka ivaa, na agε,

¹⁶ <<Umbi angwēmēn nu anapumēn, awu ufang ngge iki itsuifer Arherhu-Num aki Ipfu Isarsatangge iki irherhe ishaisha ra angwī Udauda, ri itsi Uyahuda, unga aka agbaashia ra abika adzur Uyesu.

¹⁷ Unga uwi awe ru umēn, awea ri itser ri itser iyεε.>>

¹⁸ Nggu itosayε unga aka akpo iyi amēn aka abewe, Uyahuda akū agoĩ idεε, umō unga aka agba nggu itsia, iyora iyar iyanga, abina anaanga kishoo adzeka awiya.

¹⁹ Kishoo anera ru Urusharhima agũmbō akεε ha, nggee umbō ayisi idεε ha agε <<Uakarhdama,>> ri idũmbō agbena agburh <<Idεε Adzirh.>>

²⁰ Unga agōr agε, <<Ubinkutsu atsengmbō ru Ubvur Ambom uge, << <Uneke iyanga ima iwu arhang,

utsur unera aseisa umō,>*> nu, << <Uneke itsernga ikēi uner uwōō ama anyangu ukam.>†

²¹ Nggee awu ufang umēn iseng unera unying ra aner abεε aka awu nggu umēn ri ivanga kishoo Uteijee Uyesu aka awu nggu umēn,

²² udzur ri ivangyε Uyohana aka asorhuwe unga ubōtisima uba utsĩ ri ivangyε umbō aka ashupuwe unga ra ateumēn. Awu ufang umēn iseng unera aka awe ru ideka isisoknga ra akpe nggu umēn.>>

²³ Nggee umbō aden inera ivaa, Uyusuf umbō iki iyisa Ubarsabba, ikēi umbō iki iyisa Ujustu, nu Umatiya.

²⁴ Mōcε umbō afen-Num agε, <<A Uteijee, ungo uhweng amēn anera kishoo. Ra abεε ikivarhambō, udeyiwa uwuruwi ungo uku useng

²⁵ unga anyangi itser uner itser Uyesu, iyi Uyahuda aka aneke na azĩā anang hā aka awe akinga.>>

²⁶ Mōcε umbō atang iseng ru umbō. Umatiya unga agha, nggee umbō atoma unga nggu abi itser Uyesu, udom hā.

2

Ipfu Isarsatangge iba ru unum Upentiko

¹ Unum irhowu Upentiko iki iwe, abika adōsa kishoo akōng ananga unying.

² Kanying umbō agũ irhak iki idzeka afā ru nyaku ugba ukom, udzeka afā uba utōkpō iyakε umbō aka aseĩ.

³ Mōcε umbō anyā ubina ru nyaki ikon urha, uku ugasha ucipuwa ra atsimbō unying anying.

⁴ Nu kishoo awu nggu Ipfu Isarsatangge, atsimbō irherhe idũ abikase Ipfu-Num iki idzowe umbō ijee.

⁵ Ri ivang hā ru Urusharhima abi Uyahuda abi iwei Unum aka aseĩ umō adzeka ru ubēn abĩ upfung ukpirε.

⁶ Umbō aka agũ ubvun ugba ha, anera aka akōng adzunumbō, ubinkutsu ubēn unera agũ umbō arherhe idũnga.

⁷ Umbō adzeidzeu akarhār hā, na arhusa agε, <<Kishoo abika arherha arherha ha, asi iwembō aner Ugarhirhi?

⁸ Awu use utsu ubēn unera ru umēn agũ umbō arherhe idũnga?

⁹ Umēn abε iwu abi Upartiya, nu Umadiya nu Uerhama, nu aner abĩ Umesofotamiya, nu abi Uyahudiya nu abi Ukafadokiya, nu abi Upanta nu abi Uasiya,

¹⁰ nu abi Ufirijiya nu abi Upamfirhiya, aka adzeka abĩ Umasar, nu ikēi abōō aka akhapa ru abĩ Urhibiya aka akhapa ru Usayirin. Umēn abōō idzeku Uroma,

¹¹ ru umēn hā, abōō awu abi Uyahuda na abirabε aka adzipa adōsa agbeyambō, ikēi

* 1:20 Åka anyā ikēi: Amb 69.25. † 1:20 Åka anyā ikēi: Amb 109.8.

abɔɔ awu abi Ukarita nu abi Urharaba,
kishoo iki igũ umbɔ anu irherhe abin
idzeu Unum ri idũmen!>>

¹² Kishoo adzeidzeu na adzunumbɔ,
agɔr adɔkambɔ agɛ, <<Agben akɛɛ ha awu
use?>>

¹³ Bɔr abɔɔ umɔ ayeia umbɔ agɛ, <<Ahwa
adɛ afĩrhã!>>

Ubitru adzowe isarhe ra anera

¹⁴ Bɔr Ubitru abere nggu umbɔ udom hã,
atsarhi irhaknga arherhe arherhe nggu
anera agɛ, <<Umbi abimen abi Uyahudiya
nu kishoo abi Urusharhima, umum
ideyiwa umbi arherhe akɛ, àka akpeto ru
ubinkpi umum iki irherhe.

¹⁵ Anera abɛɛ asi ifĩrhũmbɔ adɛ ru
nyaka umbi aka akaiferhkɔ, nggayɛ awu
akara utɔrha aki ukpee!

¹⁶ Īĩ, awu ubin hã nukpi uner uwuku
usɔm Arherhu-Num Uyowerh aka arherhe
agɛ,

¹⁷ << <Unum agɔr agɛ, ri inum iyiki
imimasha,
umum iwuri itsuke Ipfumum ra
anera kishoo.
Nu awɛkacimbi akatserh na akatsak
awuri isɔm Arherhu-Num,
na awɛdzemmɔ awuri inyãmbɔ irhi,
nu akakũmbi ikɛi awuri irheyimbɔ
urhɔ.

¹⁸ Ra agãrhãmum akatserh nu akatsak,
umum iwuri itsuke Ipfumum ri inum
hã,
nu umbɔ ikɛi awuri isɔmmɔ
Arherhu-Num.

¹⁹ Umum iwuri ideyiwe abin idzeu afafã
ra afã,
na atsar anɔnɔr nu abĩ,
adzirh, nu urha, nu ikɛi azoo aka
afĩrhã asok arherhɛ.

²⁰ Ishaa unum iwuri idzipa iwu uzĩ,
ufɛ ikɛi uwuri iwu uku uzhãĩ ru nyaka
adzirh,
kata ibiba nggaa ikpikpoi unum ukpu
Uteijee.

²¹ Nu ubɛn unera aka afɛn Uteijee
awuri ikpoa ififorh.>*

²² <<Umbi abimen abi Uisrairha, àka
akpeto ra arherhe akɛɛ, Uyesu aka awu
uner Unazarat unerwi Unum aka asɛng
unga akorha abin idzeu, nu abin igbigba

na atsar, akirakɛ Unum aka akorhe ru
umbi ri itsinga, ru nyaka umbi
itsikammɔ aka ahwɛng.

²³ Utsak uwurɛ adzowe unga ru umbi ri
ikikorhu Unum ikɛi ri itsernga nu
ihwihwɛngnga, umbi akũ akusa akwɛr
anyapuwe unga nu igãrhãmau ucucii,
afɛre unga ra abok abi arhim.

²⁴ Bɔr Unum asoyika unga na ashɔrka
unga ru uver akpe, ubinkutsu akpe asi
idɛɛ akpɔmkɛ unga.

²⁵ Udauda arherhunga arherhe ri
itsinga agɛ,

<< <Ubɛn ivang umum inyã Uteijee awu
nggu umum.

Ubinkutsu unga awe ru ubok
ughamum,
umum isi ízusumum.

²⁶ Nggee amɛnmum agɔm anggɔm,
arhɛmmum agũiben akarhãrhã
iyormum ikɛi iwuri iwosha ri ifosa,

²⁷ Ubinkutsu, ungo usi ínekango umum ru
udzak,
use ungo ineke Usarkasar Unerngo
avɔɔ.

²⁸ Ungo uku utsu umum ihwɛng utsĩndĩ
urhɛ,
ungo uwuri itɔka umum nggu anggɔm
ra anangngo.>†

²⁹ <<Umbi abimen abi Uisrairha, umum
iwemum ri ikeramɛn iki ideyiwa umbi ugɛ
utoka atokamɛn Udauda aka akpea nu
umbɔ aka adzakukumbɔ unga, ikɛi
udzaknga uwu nggu umɛn uba utsĩ irherɛ.

³⁰ Bɔr unga awu uner uwuku usɔm
Arherhu-Num, na ahwɛnga Unum aka
abemuka unga nggu uyirh agɛ, unga
awuri itsu unangnga unying nu utarh isei
iyerhanga.

³¹ Unga aka anyã, arherha arherhe
isisok Ukiristo ra akpe, agɛ asi ínekukumbɔ
iyornga ru udzak, iyornga ikɛi isi ívɔngge.

³² Unum aka asoyika Uyesu ha nggu
urhɛ, nu umɛn kishoo iwu ideka umɔ ni
idzidzerha ha.

³³ Unum adzowe unga imor nu ubok
ughanga, unga aka ayei ibibemuwe Ipfu
Isarsatangge ru Utɛ, na awupuwa ubinkpi
umbi aka anyã na agũ icɛɛ.

* **2:21** Àka anyã ikɛi: Uyow 2.28-32. † **2:28** Àka anyã ikɛi: Amb 16.8-11.

³⁴ Udauda asi ifũā ra afā, bər unga agər age,

<< Uteijee agər Uteijeemum age,
<< Usei nu ubok ughamum,

³⁵ utsɛku umum iki itsu anggamtsakngo
awu ubin uku utsorhe
andaidakngo.>> >‡

³⁶ << Nggee, uneke aner Uisrairha
ahwəng ugɛ, Unum aka atsu Uyesu
uwuruwi, umbi aka anyapuwe nu ucucii
awu Uteijee na awu Ukiristo ikei.>>

³⁷ Anera aka agũ rimi, amɛnmbə agbɛra
adzɛu, na agər Ubitru nu abi itser Uyesu
abəə, age, << Umbi angwɛmɛn, umɛn ikorhi
uguse?>>

³⁸ Ubitru agər umbə age, << Àka adzipa ra
arhimmbi umbə asorhuwa umbi
ubətisima ri itsok Uyesu Ukiristo ngge
atsũwe arhimmbi. Ikei umbi awuri
iyɛimbi izũwũ Ipfu Isarsatangge.

³⁹ Ubinkutsu ibibemuwe ha iwu iyimbi
nu angwɛmbi nu kishoo abi anang aka
ader, umbə abirabɛ Uteijee Unummɛn aka
awuri iyisa umbə.>>

⁴⁰ Nggu irhɛm iyəə irhɛirhɛ unga aka
adzowe itsũwā na afituwe umbə age,
<< Àka afərɔh atsimbi ru ubinkpi uku udzɛu
abi amɛn akatārɔhā aki udan ukpirɛ.>>

⁴¹ Abika ayɛi isarhanga hā umbə
akorhuwe umbə ubətisima, ru unum hā
umbə ayombə inera anaka agənga ataar
(3,000) atoma ri irhɛmbə.

Iwɛrhɛ abika adəsa

⁴² Umbə atsu atsimbə ri ikpeto ri imesa
abi itser Uyesu, nu iwɛrhɛ abika adəsa, nu
itsəku uborodi ri ifɛn-Num.

⁴³ Unum akorha abin igbigba na abin
idzɛu arhɛrhɛ ru ubok abi itser Uyesu, nu
ubɛn unera agũ idzɛu.

⁴⁴ Kishoo abika adəsa awu unying, nu
abinmbə kishoo awu aki adəkambə.

⁴⁵ Agoyiwe abin ukammbə, na
agashuwe uhwɛka ra adəkambə uku
kpengkpeng ri itsũwāmbə.

⁴⁶ Ubɛn unum umbə anu ikəng ru ufɔm
Iya-Num nggu amɛn unying. Agha
ubingha ananga unying ra ayambə, agha
na ahwa nggu anggəm nu itɛnamɛn,

‡ 2:35 Àka anyā ikei: Amb 110.1.

⁴⁷ akpoi Unum na awe ru izama ra
anera kishoo. Ubɛn unuma Uteijee anu
itomuwe umbə abika afərɔh.

3

Akerhuwe ukatarhu nú angwĩ ufɔm Iya-Num

¹ Unuma nukpə Ubitru nu Uyohana
azərɔhā azĩ ri Iya-Num ri ivang ifɛn-Num ra
akara ataar ra atenuma.

² Icɛ unera nuwə amar unga akatarhu,
ubɛn unuma umbə asaka ashupa unga azĩ
adene ru angwĩ ufɔm Iya-Num umbə iki
iyisa age, << Angwĩ Ufɔm Aka aze,>> nu
unga afɛn uhwɛk ru abika azĩ ru ufɔm
Iya-Num.

³ Unga aka anyā Ubitru nu Uyohana aka
awuri itsitsĩ, unga afɛnu uhwɛk ru umbə.

⁴ Umbə Ubitru nggu Uyohana aka atsu
asumbə arhi unga, məcə Ubitru agər unga
age, << Urhi umɛn!>>

⁵ Nggee amɛn ukatarhu ha azĩke
udikambə, akaifɛrhkə iyɛi ubin ru umbə.

⁶ Bər Ubitru age, << Umum ishimum ru
uhwɛk, bər ubinkpi umum iki iwurakpə
ukpə umum iki idzaa ungo. Ri itsok Uyesu
Ukiristo uwu Unazarat usisok,
uzərɔhuzərɔhā.>>

⁷ Akũ ubok akpəm ubok ughanga abera
unga, kanying adaknga ri ikpor adaknga
awu akeketake.

⁸ Unga ater isha! Asok adɛɛ, na atirhi
uzərɔhā atsĩ ru ufɔm Iya-Num nggu umbə,
azərɔhā na atengasha na akpoi Unum ikei.

⁹ Ivangyɛ kishoo anera aka anyā unga
aka azərɔhā na akpoi Unum,

¹⁰ umbə ikei ahwəngmbə ugɛ awu unga
anu isei ru Angwĩ Ufɔm Iya-Num Aka Aze.
Umbə adzeidzɛu akarɔhərɔhā nggu ubinkpi
uku ikorhe nggu unga.

Isarhe Ubitru ra angwĩ iya Usorhomon

¹¹ Ukatarhu ha aka akpəm abokmbə
Ubitru nu Uyohana, məcə anera kishoo
adzeidzɛu na atĩ abambə ru umbə ru
anangkɛ umbə iki iyisa age angwĩ iya
Usorhomon.

¹² Ubitru aka anyā rimi, unga agər umbə
age, << Umbi aner Uisrairha, awu use utsu
akɛɛ atsu umbi adzeidzɛu? Awu use utsu
ikei umbi arhi umɛn ugɛɛ awu ijeemɛn use

awu idosu Unummen itsu ukatarhu ha azērḥū uzērḥā?

¹³ Unum uwu Uibrahim, Uishaku nu Uyakubu, Unum uwu atokamen, unga akpoi ugārḥānga Uyesu, uwu ha umbi aka adzowe unga umbō afere, ikēi umbi aka akpēm̄bi unga ra asu Ubirhatu, nggayē unga abee itsuwe unga.

¹⁴ Umbi akpēm̄bi Usarkasar ha Uner Uwuku Arhurhika, na afena umbō atsūwā umbi uner uwuku ufer aner.

¹⁵ Umbi afere uner uwuku udzowe urḥē, bōr Unum azituka unga ra akpe. Umen iwu ideka ra akere ha.

¹⁶ Awu imangmang ru itsok Uyesu, ngge itsu utsak uwurē umbi aka ahweng na anyā awu akerketawō. Awu itsok Uyesu nu imangmangyē iki iba ru unga, ngge idzowe utsak uwurē ikikerhe, umbi kishoo aka anyāmbi.

¹⁷ <<Umbi abimen, umum ihweng awu ida ihwihweng itsu umbi akorhe rimi, ru nyaka anggbaashimbi.

¹⁸ Bōr awu akere ha Unum aka atsu ake atsuafēr ra arherhakē unga aka arherhe ra angwī abika asōm Arherhu-Num kishoo, agē Ukiristo awuri ihwa uver.

¹⁹ Nggee āka adzipa ra arhimmbi, na adosu Unum, nggee itsū umbō asorhe arhimmbi,

²⁰ nu unga ama adene Ukiristo ha, uwuruwi unga aka aseng unga awu uwu umbi, Uyesu ififōrhmbi.

²¹ Awu ufang unga aseī ra afā utseku ivangyē Unum aka ifaruwe abina kishoo, ru nyaka unga aka abemuwe ishaisha ra angwī asarkasar abika asōm Arherhu-Num.

²² Ubinkutsu Umusa agōr agē, <Uteijee Unummbi awuri iberuwanga umbi uner uwuku usōm Arherhu-Num uwōō ra abimbi, ru nyaka umum, awu ufang umbi aka igū ubinkpi unga aka awuri idēyiwa umbi kishoo.

²³ Uben unerwi aka asi ikpea ato ru uner uwuku usōm Arherhu-Num hā, awuri itsūwūkumbō unga ra anernga.>*

²⁴ <<Idzidzerhe, kishoo abika asōm Arherhu-Num, udzur ru Usamairha uba ra asu, kishoo arherhambō arherhe aki inum iyere.

²⁵ Umbi awu abika agha ukam abika asōm Arherhu-Num, nu ukam ibibemuwe-Num ra atokambi. Unga aka agōr Uibrahim agē, <Ru unangngo anera kishoo ru upfung awuri ikpo idorh.>†

²⁶ Unum aka aberuwe ugārḥānga, unga agbaashia adene unga aba ru umbi, ru umbi akpo idorh ri idzipuwe uben unera ru umbi ru utsīndī uwuku ubewanga.>>

4

Ubitru nggu Uyohana ra asu abi udzēpurhe

¹ Ivangyē umbō Ubitru nggu Uyohana aka adēē arherhe nggu anera, abika adzowe idēm-Num nu anggbaashi abi idzēu Iya-Num nu abi Usaduki aba ru umbō.

² Umbō agū avōm, ubinkutsu abi itser Uyesu anu imesuwe anera ugē ikom iwuri isongge nggu urḥē ru nyaku Uyesu aka asok ra akpe.

³ Umbō adzur umbō Ubitru nu Uyohana agbange utseku ukpe unum uvaa, ubinkutsu urḥē uku uwekpō.

⁴ Bōr anera arherhe abika agū isarhe ha awe ru imangmang, nu irḥē abika adōsa iyongge anaka agōnga atōō.

⁵ Unum uvaa, ayerhe nu akakū nu abika amesuwe ikpem umbō akōng ru Urusharhima.

⁶ Uhanana Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num awu umō, nggu Ukayafa, nu Uyohana, nu Uarhekzanda, nu ikēi kishoo abirabē aka awu ru ubā abika adzowe idēm-Num.

⁷ Atsu umbō akū Ubitru nu Uyohana aba adēē ra ateumbō, na atirhi irhusa umbō agē, <<Umbi akū ijee iyikisong use itsok iyikisong akū akorha akere ha?>>

⁸ Mōce Ubitru, awu nggu Ipfu Isarsatangge, unga agōr umbō agē, <<Umbi ayerhe nu akakū anera!

⁹ Umbi ayisa umen irherē, arhusa umen icicorhayē umbō aka akerhuwe ukatarhu uwurē, umbi abee ihweng ubinkpi uku ukerhuwe unga?

¹⁰ Umen ibee umbi nu abi Uisrairha kishoo ahweng ugē, awu ri itsok Uyesu Ukiristo uwu Unazarat, uwuruwi umbi

* 3:23 Āka anyā ikēi: Iva 18.15,18,19. † 3:25 Āka anyā ikēi: Ing 22.18; 26.4.

aka afere unga ri inyapuwe unga nu igārhmāu ucicii, uwuruwi Unum aka asoyiwe ra akpe, atsu utsak uwire akerhe adēē akerketawo ra asumbi.

¹¹ Uyesu ha unga awu

<< <Utarhkpi umbi abi idzin aka akpē, ukpo uwu utarh angboki idzin.>*

¹² Asi ikpombō ififorh ru uner uwō, asi idzowukumbō itsok ikō ru upfung umen iki ikpo ififorh ri ike.>>

¹³ Ivangye ateiya aka anyā ikeramen Ubitru nu Uyohana, umbō ahwengmbō uge umbō asi itsimbō imesa, umbō adzeidzeu, na adiki ihweng age umbō awu nggu Uyesu.

¹⁴ Bōr umbō aka anyā utsa uwuku ukerhe ha adēē nggu umbō, umbō asi ikpombō ubinkpi umbō aka irherhe.

¹⁵ Nggee umbō atsu umbō adzembō ru udzēpurhe ha, na akēki itsūwā nggu adōka.

¹⁶ Umbō arhusa age, <<Umen ikorhi uguse nggu anera abere? Ubinkutsu anera ru Urusharhima aka ahwengmbō uge aka akorhumbō nggaa abin idzeu ru abok anera abere, umen isi idēē itseyimen.

¹⁷ Bōr utsur arherhe ha atsi amaake ra anera, umen igbiite atombō utsur umbō abvui arherhumbō arherhe nggu anera ri itsok ha.>>

¹⁸ Mōce umbō ayisa abi itser Uyesu ha atsu umbō niba abvui arherhumbō arherhe, use imesa ri itsok Uyesu.

¹⁹ Bōr Ubitru nu Uyohana adzipa age, <<Àka avarhe nibikambi irhikungge ra anang Unum umen idōsa arherhambi ni ineke idōsa Arherhu-Num?

²⁰ Ubinkutsu, umen isi idēē inekukumen irherhe ubinkpi umen iki igū ni inyā ikei.>>

²¹ Umbō aka atoma aziya umbō, umbō atsūwe umbō azimbō. Asi ikpombō ubinkpi umbō aka ikorhe na adzowe umbō uver, ubinkutsu anera kishoo akpoi Unum ru ubinkpi uku ukorhe.

²² Utsa ukatarhu uwuku ukpo idzeu ikikerhe ha, imeknga iki inangngge isōka inaa.

Ifen-Num abika adōsa

* **4:11** Àka anyā ikei: Amb 118.22. † **4:26** Àka anyā ikei: Amb 2.1,2.

²³ Ivangye umbō aka atsūwe umbō Ubitru nu Uyohana azimbō ra abimbō, umbō asōme kishoo abinke ateiya abika adzowe idem-Num nu akakū aka adēyiwe umbō.

²⁴ Ivangye umbō aka agū rimi, umbō atsarhi irhakmbō ri ifen-Num nggu amen unying age, <<A Utejee uner ijee kishoo, ungo umuna afā nggu abī nu akau akagōng, nu abina kishoo aka awe ra ake.

²⁵ Arherhango ri Ipfu Isarsatangge, ungo uku urherhe ra angwī ugārhangō, utokamen Udauda uge,

<< <Awu use utsu abīā kishoo agū uvōm nu anera akaiferhko iyiki itārā?

²⁶ Ayerhe ru upfung agbopa atsimbō abee iwa, nu anggbaashi abīā akōng ananga unying

awe ru igamtsa nggu Utejee, nu ikēi Ukiristonga.>†

²⁷ Awu idzidzerhe, uyerhe Uhiridu nu Ubuntu Ubirhatu agbopumbō itsi nggu atsen abi Uyahuda nu aner Uisairra ru uteu ukpirē. Awembō ri ikpikpēē nggu ugārhangō Uyesu usarkasar, uwuruwi ungo uku useng unga awu Ukiristo.

²⁸ Umbō akorhe abinke kishoo ijeengo nu ibibemango iki itsu ishaisha uge ngge ikorhe.

²⁹ A Utejee, ungo ugūo iziziyambō ra atsimen nu uma uyike agārhangō nggu ikeramen irherha arherhango.

³⁰ Uberu ubokngo ukpuku ukerhe ikēi ukorhu nggaa abin idzeu nu igbigba ri itsok ugārhangō Uyesu usarkasar.>>

³¹ Umbō aka afen-Num amaa, anangke umbō aka akōng adiki izizusa. Mōce atsuke umbō kishoo Ipfu Isarsatangge, umbō adēēmbō irherha Arherhu-Num nggu ikeramen.

Abika adōsa agasha abinmbō nggu adōka

³² Mōce kishoo abika adōsa amenmbō awu unying. Uben unera asi iwea ru ubin ukamnga, bōr umbō agasha abinke umbō aka awurake nggu adōka.

³³ Nggu ijee nggaa abi itser Uyesu aka adēē arherhe isisok Utejee Uyesu ra akpe,

nu imimuta irheirhe iki iwu ru umbō kishoo.

³⁴ Unera asi ibee ubin adaka ru umbō. Ubinkutsu abi icang irham nu abi aya agoyiwe ake na akū uhweka

³⁵ aba adzowe ra abi itser Uyesu, umbō agashuwe anera ri itsūwāmbō.

³⁶ Rimi hā uner itsok Uyusuf aka akorhe awu unang Urhawi, adzeku Usayifuru, uwuruwi abi itser Uyesu iki iyisa unga Ubarnaba, agbena agburh <<Uner uwuku Ufituwe.>>

³⁷ Unga aka agoshe icangnga iyō, unga akū uhweka aba adzowe abi itser Uyesu.

5

Uhananiya nu Usafiratu

¹ Unera nuwō itsoka igburh Uhananiya, nggu utsēnga Usafiratu, agoshe icang irhammbō iyō.

² Nggu ihwihweng utsēnga, unga atsū uhweka angwē ukpunga na akū ukpuku ubōr aba angwēwe ra adak abi itser Uyesu.

³ Mōce Ubitru age, <<A Uhananiya, awu use utsu ungo uneke Ushaitan atsī ra amēnngo? Ungo ugberangwī utsuke Ipfu Isarsatangge, ungo ikei utsū ubin ukpō ru uhwek icanga?

⁴ Isi iwengge iyingo ungo udōrhu ugoshe? Ungo uku ugoshe ikei, uhweka usi iwekpō ri ijeengo? Awu use utsu ungo ukaiferhkō iyiki ikorhu ubin hā? Ungo usi igberangwī utsukukō uner, ungo ugber utsuke Unum.>>

⁵ Ivangye Uhananiya aka agū rimi, unga agba nu abī akpea. Nggaa iwei ifer anera kishoo aka agū ubinkpi uku ukorhe.

⁶ Mōce awēdzem aba, akū atorho abvur ukom iyornga, na akūna unga adzek adzake.

⁷ Aka ayoka akara ataar nu utsēnga atsīwā, asi ihwengnga ubinkpi uku ukorhe.

⁸ Ubitru arhusa unga age, <<Udeyiwa umum, awu uhwek ha nukpi kishoo umbi aka agoshe icang hā?>>

Unga age, <<Ī, uhwek ngge niyō.>>

⁹ Ubitru agōr unga age, <<Awu use utsu umbi agbopa atsimbi na aviri Ipfu Uteijee? Unyā! Adak abika adzake

utsakngo akō ra angwī ubā, umbō awuri itsā ungo adzek ikei.>>

¹⁰ Kanying unga agba nu adak Ubitru akpea. Mōce awēdzem aka atsīwā aba anyā unga aka akpea, umbō ashupa unga adzek azī adzak akhapuwe ru udzak utsaknga.

¹¹ Nggaa iwei akarhār hā ifer kishoo abika adōsa nu kishoo abika agū iferha ha.

Abi itser Uyesu akerhuwe anera

¹² Abi itser Uyesu akorhuwe abin idzeu nu abin igbigba ra anera arherhe. Nu abi imangmang kishoo aki isaka akōng ra Angwī Iya Usorhomon.

¹³ Bōr uner uwō asi itsī atomunga ru umbō, kishoo rimi hā anera ana adzowe umbō imor.

¹⁴ Irhe akatsak nu akatsērh abika awe ru imangmang ru Uteijee ikpurhi idē ititoma ri irhembō.

¹⁵ Ubinkpi abi itser Uyesu aka akorhe utsu anera akū abi irhār hā adzeka ra atsīndī, abeta umbō nu atakarha nu afarmbō, uge Ubitru aba atōnga, usakanga uma utōng nu abō.

¹⁶ Anera arherhe aka adzeyi ri iteu iyiki ikhapa ru Urusharhima, akōng akū abi irhār hā aba nu abirabē ipfu iyiki ibewe iki idzowe umbō uver, nu kishoo akerhumbō.

Adzowe abi itser Uyesu uver

¹⁷ Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num nu kishoo abirabē aka awu nggu unga, awu abi ukpui Usaduki, agū unyēē abi itser Uyesu akarhār hā.

¹⁸ Ngge itsu umbō asok adzur abi itser Uyesu atsuke umbō ru ugborzī.

¹⁹ Bōr ru untsuuka ipfu itser Uteijee itsuruwe angwī ubā ugborzī hā ikūna umbō idzekngge. Igōr umbō igē,

²⁰ <<Àka azī adēē ru ufōm Iya-Num na adēyiwe anera undzuma arherhe akēē aki urhe uwuku ufa.>>

²¹ Ukpekpeka, umbō atsī ru ufōm Iya-Num, ru nyaka ngge iki idēyiwe umbō, umbō atirhi imesuwe anera.

Mōce Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num nu abirabē aka awu nggu unga aka aba atsī, umbō akōng abi udzēpurhe, aka awu akakū Uisrairha kishoo, na adene itser uge akū abi itser Uyesu ha ru ugborzī hā aba.

²² Bɔr abi idzɛu Iya-Num azĩ atsĩ ru ugborzĩ hã, abeea umbɔ, umbɔ ashimbɔ umɔ, umbɔ azĩ asɔme umbɔ

²³ agɛ, <<Umen inyã ugborzĩ ugbang uku kpengkpeng, abi idzɛu ikɛi adɛɛ adzɛu angwĩ ubã, bɔr umen iki itsuri, umen isi inyãmen unera ru ugborzĩ hã.>>

²⁴ Anggbaashi abi idzɛu Iya-Num nu ateiya abika adzowe idɛm-Num aka agũ rimi, amɛnmbɔ aghong akarhãrhã, akaifɛrhkɔ ubinkpi uku ikorhe ri ifɛrhɛ iyɛɛ ha.

²⁵ Mɔcɛ utsa uwɔɔ aba agɔr umbɔ agɛ, <<Àka anyã! Abi ha abɛ umbi aka atsuku ugborzĩ adɛɛ ru ufɔm Iya-Num, anu imesuwe anera.>>

²⁶ Mɔcɛ unggbaashi abi idzɛu Iya-Num nggu abi idzɛu ha azĩ akũ abi itser Uyesu aba, bɔr asi ikũmbɔ ri inggang. Anggbaashi ha anu igũ iwei anera utsur umbɔ atang umbɔ atarh.

²⁷ Umbɔ aka akũ abi itser Uyesu aba, atsu umbɔ adɛɛ ra asu abi itser udzɛpurhe, mɔcɛ Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num anu irhusa umbɔ.

²⁸ Agɛ, <<Umen ivangamen umbi akarhãrhã igɛ umbi niba abvui amesukumbi anera ri itsok ikɛɛ ha. Bɔr nggayɛ umbi aka amaakumbi Urusharhima kishoo nggu imesambi ikɛi umbi abee itsuka umen uvau adzirh utsa ha!>>

²⁹ Bɔr Ubitru nu abi itser Uyesu abɔɔ agɛ, <<Awu ufang umen iki idɔsa arherhu Unum inangmen arherhe anera!

³⁰ Unum uwu atokamen unga asoyiwe Uyesu ra akpe, uwuruwi umbi aka afɛre ri inyapuwe unga ni igãrhãmau ucucii.

³¹ Unum aka aberuwe unga, atsu unga ase ru ubok ughanga, awu unggbaashi na awu Uner Uwuku Ufɔrh ikɛi na atsuruwe Uisrairha utsĩndĩ idzidzipambɔ ikɛi akpo itsũwe arhim.

³² Umen iwu ideka ri ifɛrha iyɛɛ ha, iwu rimi ikɛi Ipfu Isarsatangge, iyiriye Unum aka adzowe abika adɔsa unga.>>

³³ Ivangyɛ umbɔ aka agũ rimi, umbɔ agũ avɔm akarhãrhã na abee ifɛre umbɔ.

³⁴ Bɔr utsa Ufarisi uwɔɔ itsoka igburh Ugamarhiyerh, uwuku umesuwe Ikpem Umusa, uwuruwi anera kishoo aki asaka

adzowe unga imor, asok adɛɛ ru udzɛpurhe, atsu umbɔ akũ abi itser Uyesu adzeka awiya kata.

³⁵ Mɔcɛ unga agɔr abi udzɛpurhe ha agɛ, <<Umbi abimen Uisrairha àka angwɛdzɛn na arhi anyã ubinkpi umbi aka abee ikorhuwe anera abɛɛ.

³⁶ Ivanga niyɔ isha uner uwɔɔ aka adzeka, itsoka igburh Utuda, anyangi itsinga awu ubin ukpɔɔ. Anera ayombɔ anaka anaa aki idɔsa unga, bɔr afɛrkumbɔ unga, na asitukumbɔ abika adɔsa unga, ake awu imimashambɔ.

³⁷ Akɛɛ ha aka amaa ikɛi, uwɔɔ itsoka igburh Uyahuda utsa Ugarhirhi adzeka ri ivangyɛ umbɔ aka adɛɛ ivarhe irhɛ anera atsu anera adɔsa unga umbɔ awe ru igamtsa nggu agomnati. Unga ikɛi afɛrkumbɔ unga, abika adɔsa unga kishoo asitumbɔ.

³⁸ Nggee, umum idzaa umbi itsũwã, àka adzambi ru utsĩndĩ anera abɛɛ, àka neke umbɔ azĩmbɔ! Ubinkutsu ibibemambɔ use itsermbɔ iba iwu iyi anera, iwuri isitungge.

³⁹ Bɔr itsermbɔ ha iba idzeku Unum, umbi asi idɛɛ akɛnmbi umbɔ, utsur umbi awembi ri ifuw nggu Unum.>> Nggee umbɔ ayɛimbɔ itsũwã Ugamarhiyerh.

⁴⁰ Umbɔ ayisa abi itser Uyesu ha, atsu umbɔ akwɛre umbɔ ugwɛɛ. Na avange atombɔ utsur umbɔ arherhumbɔ arherhe ri itsok Uyesu, na atsũwe umbɔ azĩmbɔ.

⁴¹ Abi itser Uyesu ha asok azĩmbɔ agɔm akarhãrhã agɛ Unum anyã umbɔ amɛɛmbɔ ihwa uver nu atsa ri itsok Uyesu.

⁴² Ubɛn unuma, umbɔ asi inekukumbɔ imesuwe anera ri idzowe Isarhe Iyiki Ize ri Iya-Num nu aya ugɛ Uyesu unga awu Ukiristo.

6

Asɛng inera utɔɔva

¹ Ri inum hã angwɛ imesa anu ititoma arherhɛ, umɔ abi Uyahuda abika agũ idũ abi Uherhini atsĩmbɔ ibvun arherhe ri itsi abi Uyahuda abika agũ idũ abi Ibrani ubinkutsu abika agau ubingha ubɛn unuma anu irhi atsɛrhãpfu abi idũ Uherhini uku ungwaan.

² Nggee umbɔ usɔkdũmen hã ayisa anera kishoo angwɛ imesa agɛ, <<Isi irhikungge

umən ineke isarhe Arherhu-Num ni itsīmen igashu ubingha.

³ Umbi angwēmen nu anapumən, àka aseng inera utəova ra abimbi abirabē umbə aka ahweng umbə awu nggu Ipfu-Num nu itsoi. Umən iki idzowe itser iyere ru umbə,

⁴ nu umən itsu amənmen ri ifen-Num ni imesuwe Arherhu-Num.>>

⁵ Abika adəsa kishoo agūiben ubinkpi umbə aka arherhe. Məce umbə aseng Uistifanu, uwuruwi aka awe ru imangmang akarhārḥā na awu nggu Ipfu Isarsatangge, nu Ufirhibu nu Uburokora nu Unikano, nu Utimon, nu Ubarmina, nu Unikorha aka adzeku Uantakiya, adzipa atsī agbeyi abi Uyahuda.

⁶ Umbə akū anera abere aba aden ra asu abi itser Uyesu, umbə aka afen-Num na atsoyiwe umbə abok.

⁷ Nggee Arherhu-Num atērḥā. Irhe angwē imesa ru Urusharhima ikpurhi idē itoma akarhārḥā, nu arherhe abika adzowe idem-Num adəsumbə imangmang ḥā.

Adzur Uistifanu

⁸ Uistifanu, awu nggu imimuta nu ijee akarhārḥā, akorha abin akagəng aki idzeu nu aki igbigba ra anera.

⁹ Bər abəə abi ubā ifen-Num ukpəə umbə iki iyisa age Ubā Ifen-Num Abika Adzek Ukam, asoyimbə uning nggu Uistifanu. Abere ha awu abi Uyahuda abika adzeku Usayirin nu Uarhekzandiriya, nu ikēi abika adzeka abī Ukirhikiya, nu aki Uasiya.

¹⁰ Bər afər uning adambə nggu itsoi iyi Ipfu-Num iki idzowe unga arherhe.

¹¹ Məce umbə aghōrhā agər anera abəə ri iwək umbə age, <<Umən igū Uistifanu anu irhenu Umusa na arhenu Unum ikēi.>>

¹² Nggee umbə asoyiwe amən anera nu akakū nu abika amesuwe ikpem. Umbə asok adzur Uistifanu akū azīmḥə ra asu abi udzepurhe.

¹³ Umbə akū anera abi ideka igberangwī aba, umbə agər age, <<Utsak uwure uben unuma unga anu irherhi iyiki itārḥā ru usarkasar anang akere nu Ikpem Umusa ikēi.

¹⁴ Umən igū unga agər age Uyesu uner Unazarat ha awuri ibibupuwe anang akere na afaruwe agbeyi Umusa aka abəra umən.>>

¹⁵ Kishoo abika ase ru udzepurhe ha awing asumbə arhi Uistifanu, anyā asunga awu ru nyaka aki ipfu itser-Num.

7

Arherhe Uistifanu ru udzepurhe

¹ Məce Ukugəng Uwuku Udzowe Idem-Num arhusu Uistifanu age, <<Arherha akere ha awu idzidzerhe?>>

² Uistifanu age, <<Umbi angwēmen nu atesmen, àka akpeto ru umum! Unum uwuku ukpukpoi adzeka ru utokamen Uibrahim ri ivangye unga aka awu ra abī Umesofotamiya, unga anasi iseisa ru Uharan.

³ Unum agər unga age, <Uso ra abīmḥi, ubəre abimbi, uzī abīke umum iki ideyiwa ungo.>*

⁴ <<Nggee unga asoka abī abi Ukarhdi, azī aseisa ru Uharan. Utenga aka akpe amaa, Unum adene unga aba ra abīke umbi aka ase umə icere.

⁵ Unum asi idzowuka Uibrahim ukam abī ḥā, uko ider udaka unying. Bər Unum abemuka unga age unga awuri itsu abī ḥā awu akinga nggu unangnga iki idəsu undzingnga, nggaye Uibrahim ana ashia ru ungwē ri ivang ḥā.

⁶ Unum arherhe nggu unga age, <Unangngo awuri iwemgbə atsen ra abī akase, abī abī ḥā awuri itsu umbə igārḥā, awuri idzowe umbə ayetnum imeka inaka inaa.

⁷ Umum iwuri itsukukū uver ra abī ḥā umbə aka iwu igārḥā. Akere ha aka imaa ikēi, unang Uibrahim awuri idze adzaa umum igəng ra anang akere.>†

⁸ Unum adzowe Uibrahim ibibemuwe utsar ukpu usorhe. Uibrahim aka amar Uishaku, unga asorhuwe unga ru unum ukpu utərək. Uishaku unga amar Uyakubu, Uyakubu amar atokamen usəkdūmen.

⁹ <<Atokamen ḥā agū unyēē ungwēmbə aka agburh Uyusuf, umbə agoshe unga

* 7:3 Àka anyā ikēi: Ing 12.1. † 7:7 Àka anyā ikēi: Ing 15.13,14.

azĩã igārḥã ru Umasar. Bør Unum awu nggu unga,

¹⁰ atsũwũka unga ri inyãyernga kishoo. Unum ikɛi atsu Uyusuf awu uner itsoi awe ru izama ra asu Ufir'auna uyerhe Umasar, nggee unga atsu unga awu ugomna Umasar ru udzephurhenga kishoo.

¹¹ <<Mɔcɛ imerh itsĩngge abĩ Umasar kishoo nu Ukan'ana, itoma nggu ayetnum akarḥārḥã, itsu atokamen ashimbɔ ru ubingha.

¹² Ivangyɛ Uyakubu aka agũ ugɛ ubingha uwekpɔ ru Umasar, unga adene atokamen azĩmbɔ Umasar uzərḥã ukpu inggbaashia.

¹³ Ru uzərḥãmbɔ ukpu uvaa Uyusuf adɛyiwe itsikamnga ru angwẽmbɔ, mɔcɛ Ufir'auna ikɛi ahweng abi iyambɔ Uyusuf.

¹⁴ Akɛɛ aka amaa Uyusuf atsu umbɔ ayisuwe utenga Uyakubu asok aba ru unga, nu kishoo abi iyambɔ, awu isɔka utɔɔva na atɔɔ.

¹⁵ Mɔcɛ Uyakubu azĩã Umasar. Ru nggɔɔ ha unga nggu atokamen aka akpe,

¹⁶ na akũ akom ayormbɔ azĩmbɔ Ushkem, adzake umbɔ ru udzak ukpu Uibrahim aka agoi nggu uhwek uazurhfa ru ubok awɛ Uhamor ru Ushkem.

¹⁷ <<Bør ivangyɛ iki itsuifer iyi ibibemuwe-Num ru Uibrahim iki iyok, anermen atərḥã akarḥārḥã ra abĩ Umasar.

¹⁸ Mɔcɛ uyerhe uwɔɔ ru Umasar, uwuruwi aka asi ihwengnga Uyusuf agha iyerhe Umasar.

¹⁹ Unga agha urha unangmen na ayɔm atokamen na atsu umbɔ atãyiwe irheng angwẽmbɔ ngge ikpeyi.

²⁰ <<Ivang ḥã niyɔ umbɔ aka amar Umusa, unga awu uzeze ungwẽ. Anɛta unga afɛɛ ataar ri iya utenga.

²¹ Umbɔ aka angwẽwe unga ra awiya, unapa Ufir'auna unga ashupa unga akpɔm ru nyaku ungwẽnga.

²² Amesuwe Umusa ri kishoo itsoi abi Umasar na awe ru ijee ra arherhe nu ikikorhe.

²³ <<Ivangyɛ Umusa aka atsĩ imɛka isɔka inaa, unga avarhe na asok azĩã iyepa angwẽmbɔ abi Uisrairha.

²⁴ Unga aka anyã utsa Umasar aka adɛɛ iyɔm ungwẽmbɔ, unga azĩ ayɛsuwe ungwẽmbɔ afɛruka utsa Umasar ha.

²⁵ Umusa akaiferhkɔ agɛ abimbɔ awuri ihwengmbɔ ugɛ Unum awuri ikũ unga akũ afərḥ umbɔ, bər umbɔ asi ihwengmbɔ.

²⁶ Unum uvaa, Umusa aba anyã abi Uisrairha avaa aka adɛɛ ifuw. Unga abee igbopa atsimbɔ akũwe umbɔ ididɔɔr, agɔr agɛ, <Umbi anerabɛ, umbi awu angwẽyi. Awu use utsu umbi ayɔm adɔka?>

²⁷ <<Bør uwuku uyɔm undɔkanga ḥã ayiru Umusa adene ri ifena na agɛ, <Ungaa atsu ungo uwu uyerhamen, nu uwuku utsu uvau ru umen?

²⁸ Ungo ubee ifere umum ru nyaka ungo uku ufer utsa Umasar arheke ha?>

²⁹ Ivangyɛ Umusa aka agũ rimi, unga atĩ azĩã Umidiyan, umɔ unga awea utsen ru nggɔɔ ha unga amar awɛkaci avaa akatsa.

³⁰ <<Imɛka isɔka inaa iki itɔng, ipfu itser-Num idzeka ra asu Umusa ra arhum ri ikon urha iki igar ru ufum uku ukhapa ri Igũ Usinai.

³¹ Ivangyɛ Umusa aka anyã rimi, unga adzeidzeu umɔ. Unga aka agɔpa azĩ na agbisha arhi, unga agũ urhɛm Uteijee uku ugɔr ugɛ,

³² <Awu umum Unum uwu atokango, Unum uwu Uibrahim, nu Uishaku nu Uyakubu.>‡ Iyor Umusa izang unga afər irhi adaka.

³³ <<Mɔcɛ Uteijee agɔr unga agɛ, <Utsũwe abadakngo, anangke ungo uku udɛɛ umɔ awu asarkasar abĩ.

³⁴ Idzidzerhe, umum inyãmum ayetnum anermum ru Umasar. Umum iki igũmum akpembɔ, umum icipuwa iba ishɔɔte umbɔ. Icɛɛ uba umum idena ungo ubvui uzĩ Umasar.>§

³⁵ <<Awu Umusa ha nuwi umbɔ aka akpɛ na agɛ, <Ungaa atsuka ungo uwu uyerhamen nu uwu uwuku utsu uvau ru umen?> Unga ḥã Unum aka adene unga awu unggbaashi na awu uwuku ufərḥ, ru ubok ipfu itser-Num ḥã iki idzeka ru unga ru ufum ḥã.

³⁶ Unga akũna umbɔ adzeku Umasar na akorha abin idzeu nu abin igbigba ru

‡ 7:32 Àka anyã ikɛi: Idzi 3.6. § 7:34 Àka anyã ikɛi: Idzi 3.5,7,8,10.

Umasar, ru Ukau uku Ubārḥā nu ikēi ra arhum imēka isōka inaa.

³⁷ <<Umusa ha unga agər abi Uisrairha agē, <Unum awuri idzaanga umbi uner uwuku usəm Arherhu-Num ra anermbi ru nyaka umum.>*

³⁸ Unga awu nggu ikikəng atokamən abi Uisrairha ra arhum, nggu ipfu itser-Num hā iki irherha arherhe nggu unga ni Igū Usinai, nu nggu atokamən, na ayei arherhe urhe aka adzeku Unum akū akūwā umən.

³⁹ <<Bər atokamən akpēmbo idəsa arherhanga hā. Akpēmbo unga, na agū ikpona ibvui izī abī Umasar ra amənmbō.

⁴⁰ Agər Uharuna agē, <Ugbishuwa umən anum abirabē aka idarh umən. Umusa ha aka akūna umən adzeka ra abī Umasar, umən isi ihwəngmən ubinkpi uku ukpo unga!>†

⁴¹ Ivang hā niyō umbō aka agbishu ugberhe usaku ungwē inak. Adzowe idəm ru umgbō anu izək irhowa agəm anggəm nu ubinkpi umbō aka akū abokmbō agbisha.

⁴² Bər Unum adzipu undzingnga nggu umbō. Na aneke umbō atsī idzowe igəng ru idzər afā ngge iwu anummbō. Akere ha awu uku kpengkpeng nggu ubinkpi umbō aka atsəng ru abvur abika asəm Arherhu-Num agē,

<< <Umbi angwāmbi ijue na adzaambi umum idəm ri imēka isōka inaa ra arhum, umbi abi iya Uisrairha?

⁴³ Umbi azērḥā nggu ishia Umorhek nu idzēr ugberhe Urifan, agberhe aki ha umbi aka agbisha adzowe ake igəng.

Ngge iki iwu rimi, umum iwiwayiwe umbi ra abīmbi,>‡ ifaru Ubabirha itəng.

⁴⁴ <<Atokamən awe ru utsurha uwuruwi uku utsu umbō ahwəng ideka Unum ru umbō ra arhum. Awu umgbō, uwu utsurhawi Unum aka atsu Umusa agbisha, ikēi umbō agbisha umgbō uku kpengkpeng ubinkpi Unum aka adēyiwe Umusa.

⁴⁵ Utsurha ha ruwō atokamən aka akū umgbō aba ra abī akere umbō aka ayei ri

ivang Ujoshuwa, Unum aka awayiwe atsen ra asumbō. Umgbō uwu umō uba utsī ivang Udauda,

⁴⁶ unga aka awe ru imimuta Unum, na afəna agē unga amaa adzine anang ru Unum uwu utokamən Uyakubu.

⁴⁷ Bər awu Usorhomon unga adzine iya ha.

⁴⁸ <<Rimi hā Nggaa Uwuku Ugəng asi iseisa ri iyakē aki anera iki idzin. Ubin ukpu uner uwuku usəm Arherhu-Num aka agər agē,

⁴⁹ << <Afā awu anang isei iyerhamum, nu upfung uwu anangkē umum iki iden andaidakmum.

Ikpū iya iyikisong umbi aka idzina umum?

Uteijee agər.

Use anang akasong awu anang akika uwoshamum?

⁵⁰ Asi iwea abokmum adzin abin akere ha kishoo?>§

⁵¹ <<Umbi agbau abi igbīrhī anera, nggu amən akika asheru usorhe nu ato! Umbi awe ru nyaka atokambi, ubən ivang umbi asi idəsumbi Ipfu Isarsatangge.

⁵² Ra abika asəm Arherhu-Num, uwukusong atokambi asi idzowukumbō unga uver? Afərumbō abirabē aka arherhe arherhe ri itsi uwuku ububa Uwuku Arhurhika ha. Nu umbi igambi aghambi adaknga, umbi afere unga.

⁵³ Umbi ayeimbi Íkpem iyiki itsu itser ru ubok ípfu itser-Num bər umbi asi idəsumbi.>>

Atang atarḥ nu Uistifanu

⁵⁴ Ivangyē umbō aka agū rimi, amənmbō adak akarḥārḥā, afar anyīmbō agū avəm nggu unga.

⁵⁵ Bər Uistifanu awu nggu Ipfu Isarsatangge, awing asunga arhi afā anyā ikpikpoi Unum, nu Uyesu aka adēē nu ubok ugha Unum.

⁵⁶ Uistifanu agē, <<Àka anyā, umum inyā afā atsuri nu Ungwē-Ner adēē nu ubok ugha Unum.>>

⁵⁷ Bər umbō akū abok abvure atombō, atsarhi irhakmbō atsuyi ivum awirhi azī ru unga,

* **7:37** Àka anyā ikēi: Iva 18.15. † **7:40** Àka anyā ikēi: Idzi 32.1. ‡ **7:43** Àka anyā ikēi: Uamō 5.25. § **7:50** Àka anyā ikēi: Uish 66.1,2.

⁵⁸ akūna unga adzek azĩ undzing utepa, adēē atang unga atarh nu unga. Abika adzowe ideka igberangwĩ hã angwēwe atorhambō nggu uwēdzem uwō agburh Ushawurhu.

⁵⁹ Umbō aka adēē itang atarh nu unga, umō Uistifanu afen-Num age, <<A Uteijee Uyesu, uyei ipfumum.>>

⁶⁰ Mōce unga atararhu, na atsarhi irhaknga age, <<A Uteijee niba ukpōmmō arhim akere nu atsimbō.>> Unga aka arherhe rimi amaa, na akpea.

8

¹ Ushawurhu awu umō abemuka ifer Uistifanu.

Uver ha utsu abika adōsa asitumbō

Ru unum hã nggaa uver utsikpō ra abika adōsa ru Urusharhima, asituwe umbō kishoo ra abĩ abi Uyahudiya nu aki Usamariya, akpurha abore abi itser Uyesu.

² Mōce aner Unum adzake Uistifanu, aciu akpenga akarhārḥā.

³ Bōr Ushawurhu akpurha adēē idzowe uver ra abika adōsa akarhārḥā. Atsīrhā aya aya, adzui akatsak nu akatsērḥ atsuyiwe umbō ru ugborzĩ.

Ufirhibu ru Usamariya

⁴ Abōrō ha umbō aka asituwe adzowe Isarhe Iyiki Ize ri inangye umbō aka azĩ.

⁵ Ufirhibu azĩā uteu Usamariya, adzowe isarhe Ukiristo umō.

⁶ Anera aka agū, na anyā abin idzeuke unga aka akorhe umbō angwē amēnmbō ru ubinkpi unga iki irherhe.

⁷ Īpfu iyiki ibewe itsuyi ivum ni idzeyingge ru ayor anera arherhe, akerhuwe abi ishayi iyor na akatarhu arherhe.

⁸ Nggee umbō agōm anggōm akarhārḥā ru uteu ha.

Usiman uner igoka

⁹ Unera nuwō itsoka igburh Usiman anu itser igoka adzowe idzeu ra anera kishoo ru uteu Usamariya. Anu iberi itsinga age unga awu nggaa uner.

¹⁰ Nu anera kishoo, uwuku ugōng nu uwuku uci, atsu amēnmbō nu unga anu igōr age, <<Utsak uwure awe ru ijee iyi Unum umbō iki iyisa nggaa Ijee.>>

¹¹ Umbō adōsa unga ubinkutsu aka adera unga aka anu ikorhuwe umbō abin idzeu nggu igbigba igokanga.

¹² Bōr umbō aka awe ru imangmang ri Isarhe Iyiki Ize iyiriyē Ufirhibu aka arherhe iyi Iyerhe Unum nu iyi itsok Uyesu Ukiristo, asorhuwe umbō ubōtisima, akatsak nu akatsērḥ.

¹³ Usiman nibikanga awea ri imangmang, umbō aka asorhuwe unga ubōtisima ikei unga adōsunga Ufirhibu uben anang. Unga aka anyā Ufirhibu akorha atsar nu abin idzeu, unga adzeidzeu akarhārḥā.

¹⁴ Abi itser Uyesu aka awe ru Urusharhima aka agū abi Usamariya aka ayeimbō Arherhu-Num, umbō adene umbō Ubitru nggu Uyohana azĩ ru umbō.

¹⁵ Umbō aka azĩ atsĩ, umbō afene-Num ru umbō ama ayei Īpfu Isarsatangge,

¹⁶ ubinkutsu, Īpfu Isarsatangge ina isi icipuwangge nu unyinga umbō kata, akpurha akorhuwe umbō ubōtisima ri itsok Uteijee Uyesu.

¹⁷ Mōce Ubitru nu Uyohana atsorhuwe abok nu umbō, umbō ayei Īpfu Isarsatangge.

¹⁸ Usiman aka anyā uge awu itsorha abok abi itser Uyesu iki isaki itsu ikpo Īpfu-Num, unga adzowe umbō uhwek.

¹⁹ Na age, <<Udzaa umum ijee ha igamum, umum ĩba itsorhumum ubok nu uben unera unga akpo Īpfu Isarsatangge.>>

²⁰ Ubitru agōr unga age, <<Uhwēkngo nggu ungo aka atsim, ungo ukaiferhko uge ungo ukū uhwek uyei izūwū Unum!

²¹ Ungo ushiō ru ugau ri itser iyere, ubinkutsu, amēnngo asi irhikuke ra asu Unum.

²² Udzipa ru iyiki ibewa iyere nu ufen-Num ru Uteijee. Use unga awuri itsūwānga ungo ri ikpū iferhko iyere ra amēnngo.

²³ Ubinkutsu umum inyā amēnngo awu nggu unyēē akarhārḥā aka abow ra arhim.>>

²⁴ Mōce Usiman age, <<Àka afenuwa umum Uteijee, utsur abin hã umbi aka arherhe akorhuke nggu umum.>>

²⁵ Ivangye umbə Ubitru nggu Uyohana aka amaa idzowe isarhe Arherhu Uteijee, umbə abvui azĩmbə Urusharhima, adzowe Isarhe Iyiki Ize ri iteu Usamariya irheirhe.

Ufirhibu nu uner Uitiyofiya

²⁶ Ice ipfu itser Uteijee igər Ufirhibu igε, <<Uso uzĩ unər utsĩndĩ arhum uwuku udzeku Urusharhima uzĩ Ugaza.>>

²⁷ Nggee unga asok adzek azĩā, unga agbopu uner Uitiyofiya uwuruwi aka awu unggbaashi, abika angwē kishoo abin Ukadi uyerhe Uitiyofiya, aka awu ukutserh. Aka azĩ Urusharhima idzowe igong.

²⁸ Unga awu ru utsĩndĩ uwuku uzĩ usoi, ase ru ikar inyāwānga anu ivarhu ubvur uwuku usəm Arherhu-Num Uishaya.

²⁹ Ipfu-Num igər Ufirhibu igε, <<Uzĩ ukhapa nu ikar inyāwā iyərə.>>

³⁰ Ufirhibu atĩ azĩ nu ikar inyāwā hā agũ utsa ha adēē ivarhe ubvur uwuku usəm Arherhu-Num Uishaya. Ufirhibu arhusa unga agε, <<Ungo ugũ utaingo ubinkpi ungo uku uvarhe?>>

³¹ Unga agε, <<Umum ikorhi iguse, unera aba asi igbisha adeyiwanga umum?>> Na ayisu Ufirhibu afũ ikar inyāwā hā umbə ase.

³² Uner Uitiyofiya ha adēē ivarhe ubvur Arherhu-Num aka agər ugε, <<Adarh unga ru nyaki idəi azĩmbə ingwĩngwā,

ru nyaku ngwē itsurhi iki unukutata
ru ubok uwuku ukone igwar
iyorngge,

unga asi iyangunga angwĩnga.

³³ Akwεεte unga na akenmbə unga idzidzerhanga.

Ungaa idēē arherhe arherhe ri itsi
unangnga?

Ubinkutsu anyangu urhenga adzembo
ru upfung.>>*

³⁴ Uner Uitiyofiya ha arhusu Ufirhibu, agε, <<Udeyiwa umum, kabəə, uner uwuku usəm Arherhu-Num hā arherhe arherhe ha ri itsi ungaa, ri itsinga use ri itsi uner uwukuse?>>

³⁵ Məce Ufirhibu atirhi nu ugber itseng Arherhu-Num uwu ha adzowe unga Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu.

³⁶ Umbə awe ru uzērhā nú utsĩndĩ hā, azĩ anyā amē, Uner Uitiyofiya ha agε, <<Unyā amē akε! Awu use ikən umum isi isorhmum ubətisima?>>†

³⁸ Unga atsu umbə ajimu ikar inyāwā hā ngge idēē. Umbə Ufirhibu nggu utsa ha ikivarhambə acipa atsĩmbə ra amē. Məce Ufirhibu asorhuwe ubətisima ru utsa ha.

³⁹ Ivangye umbə aka adzeka ra amē, Ipfu Uteijee ishupungge Ufirhibu, Uner Uitiyofiya ha asi ibvui anyā unga ikεi, bər azĩā uzērhānga na agəm anggəm.

⁴⁰ Ufirhibu, anyā itsinga, ru Uazotu. Umə unga atsĩrhā ri kishoo iteu, adzise Isarhe Iyiki Ize azĩ atsiā Ukaisariya.

9

Ushawurhu adəsu Uyesu (Aiy 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ri ivang hā Ushawurhu anu igha unggbaashi nggu iziya angwē imesu Uteijee. Unga asok azĩā ru Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num,

² ashōrhā unga amaa atseng abvur adzowe unggbaashi abā ifən-Num ru Udimashku, ubinkutsu unga aba azĩ akpoa abika adəsu Utsĩndĩ Uteijee, akatsak use akatserh, unga abow umbə akũ aba Urusharhima.

³ Unga aka azērhā azĩ akhapa nggu Udimashku, kanying irhirhang idzeka afā irhang idzipa unga.

⁴ Unga agba anu nu abĩ na agũ urhəm ukpəə uku ugər unga ugε, <<A Ushawurhu, a Ushawurhu, awu use utsu ungo udzaa umum uver?>>

⁵ Ushawurhu arhusa agε, <<Awu ungo ungaa Uteijee?>>

Urhəm hā ugər ugε, <<Awu umum Uyesu uwuruwi ungo uku udēē idzowe uver.

⁶ Icεε usisok utsĩ ru utepa, nggəə ha umbə awuri ideyiwambə ubinkpi awu ufang ungo iki ikorhe.>>

* **8:33** Àka anyā ikεi: Uish 53.7,8. † **8:36** Abvur akəə aki itseng abok aki isha agərke ikεi ugε, ³⁷ Ufirhibu agε, <<Ungo uba udzowukə imangmang nggu amən unying, awuri ikorhuwambə ungo ubətisima.>> Məce utsa ha agər agε, <<Umum idzowukū imangmang ugε Uyesu Ukiristo awu Ungwē Unum.>>

⁷ Abika azêrhã nggu Ushawurhu afôr arherhe adambô, umbô agũmbô urhem hã na asi inyãmbô unera.

⁸ Ushawurhu asoka abĩ na ayanga asunga bôr asi idêê anyã ubin. Nggee umbô akpôm aboknga adarh unga atsĩ ru Udimashku.

⁹ Unga amaa inuma itaar, asunga awu ibvuta, asi ighaa na asi ihwaa ubin ikei.

¹⁰ Ungwê imesa Uyesu nuwô ru Udimashku itsoka igburh Uhananiya. Uteijee ayisa unga ru irhi agê, <<A Uhananiya!>> Unga anyũwã agê, <<Umumwi, Uteijee.>>

¹¹ Uteijee ha agôr unga agê, <<Usisok utsĩ ri iya Uyahuda nu utsĩndĩ uwô umbô iki iyisa agê uku Urhirhiki urhusa ugê use uner Utarsu itsoka iki igburh Ushawurhu awu umô, unggawô adêê ifen-Num mônô.

¹² Ru irhi unga aka anyã unerwi aka agburh Uhananiya aka aba atsorhu ubok nu unga, unga abvui anyãã ikei.>>

¹³ Uhananiya agê, <<A Uteijee, umum iki nggũshumum arherhe utsak uwirê ra anera arherhe, nu amên aka abewe unga aki ikorhuwe abika adôsa ungo akarhãrhã ru Urusharhima.

¹⁴ Nggayê ikei ateiya abika adzowe idem-Num aka adzowukumbô unga ijee iyiki idzui kishoo abirabê aka afen ungo.>>

¹⁵ Bôr Uteijee agôr Uhananiya agê, <<Uzĩ! Awu utsa ha uwi umum iki iseng unga aka itô itser iyiki idzowe isarhe itsokmum ra atsen abi Uyahuda nu ayêrhambô nu aner Uisrairha.

¹⁶ Umum iwuri ideyikũ unga ikpũ ayetnumkê awu ufang unga aka ihwa ri itsokmum.>>

¹⁷ Nggee Uhananiya asok azĩã azĩ atsĩ ri iya. Atsorha aboknga nu Ushawurhu, na agê, <<A ungwêmen Ushawurhu, Uteijee Uyesu uwuruwi aka adzeka ru ungo nu utsĩndĩ ibibango nggimi unga adena umum ĩba ru ungo ubvui unyã anang ikei nu uwe nggu Ipfu Isarsatangge.>>

¹⁸ Kanying, abina ru nyaka afeka aberh ahwor ra asu Ushawurhu agba, mœce unga abvui anyã anang. Unga asok, umbô asorhuwe unga ubôsisima.

¹⁹ Unga aka agha ubingha amaa, unga akpo iker iyornga.

Ushawurhu amaa inum iyô aseĩ nggu angwê imesa ru Udimashku.

²⁰ Kanying Ushawurhu atirhunga idzowe isarhe Uyesu ra abã ifen-Num abi Uyahuda agê Uyesu awu Ungwê Unum.

²¹ Kishoo abika agũ unga adzeidzeu na arhusa agê, <<Asi iwea unga afeyiwe abika afen uner ha, Uyesu, ru Urusharhima? Unga asi ibanga idzui anera nggimi akũ azĩ ra ateiya abika adzowe idem-Num?>>

²² Bôr isarhe Ushawurhu ikpurhi idêê ititoma ri iker nu ijee, itsu abi Uyahuda abika aseĩ ru Udimashku adzeidzeu na adzuna, unga aka adeyiwe idzidzerhe ugê Uyesu awu Ukiristo.

²³ Inuma irheirhe iki imaa, abi Uyahuda akeki itsũwã iyiriyê umbô aka ifere Ushawurhu.

²⁴ Bôr Ushawurhu aka agũ ubinkpi umbô aka arherhe. Nu utsuu na atenum, atsu asumbô adzeu ingwĩ utepa abee ifere unga.

²⁵ Bôr angwê imesanga ashupa unga ru uzĩng ru untsuuka acipuwe unga ra angwĩ ubandzin ufôm utepa.

²⁶ Ivangyê unga aka abvui aba atsĩ Urusharhima, unga abee igbopi itsi nggu awe imesu Uyesu, bôr kishoo agũ iwei unga, umbô asi idzowukumbô imangmang ugê unga awu ungwê imesa idzidzerhe.

²⁷ Bôr Ubarnaba akũna unga akũ azĩã ra abi itser Uyesu. Adeyiwe umbô Ushawurhu aka anyã Uteijee nu utsĩndĩ nu Arherhu Uteijee nggu Ushawurhu, nu Isarhe Iyiki Ize Ushawurhu adũwã ri itsok Uyesu ru Udimashku asi igũa iwei.

²⁸ Nggee Ushawurhu aseĩ nggu umbô na azêrhã nggu umbô ru Urusharhima, adzowe isarhe ri itsok Uteijee asi igũa iwei.

²⁹ Ikei unga anu irherha arherhe na awe ru uning nggu abi Uyahuda abika agũ idũ abi Uherhini, bôr umbô abee utsĩndĩ uwuku ufere unga.

³⁰ Abika adôsa aka ahweng rimi, umbô akũna unga azĩmbô Ukaisariya adene unga azĩã Utarsu.

³¹ Mœce abika adôsa ru Uyahudiya, nu Ugarhirhi, nu Usamariya, akpombô ididôar. Umbô akpo iker nu ififita

akarhārḥā ri Ipfu Isarsatangge, atērḥā awu arḥerḥe nggu iwei Uteijee.

Ubitru akerhuwe Uiniya

³² Ubitru aka azērḥā amaa abīā kishoo, unga azīā ra abika adōsa ha ru Urhidda.

³³ Umō unga aka agbopa nggu uner uwō agburh Uiniya, uwuruwī aka aghong irhārḥī iyiki ishaya iyor anu imēka utōrōk.

³⁴ Ubitru agor unga agē, <<A Uiniya, Uyesu Ukiristo aka akerhuwanga ungo. Uso ufetu ufarngo.>> Kanying Uiniya asoka.

³⁵ Kishoo aner Urhidda nu abi abī Usharon anyā unga aka akerhunga, umbō adzipa awu abi Uteijee.

Ubitru azituwe ukom Utabita

³⁶ Ru Ujopa ungwē imesu Uyesu nuwō, itsoka igburh Utabita, agbena agburh <<Udooka,>> uwuku udzowe itsinga ri itō itser iyiki ize, na ayike atsūwā.

³⁷ Ri ivang ḥā unga aghong akpea, umbō aka asorhuwe iyornga na angwēwe unga ru ubā afā.

³⁸ Urhidda ukhapa nggu Ujopa angwē imesa aka agū agē Ubitru awe ru Urhidda, umbō adene inera ivaa izī ru unga ashōrhā unga agē, <<Kabō uba ru umēn ifetem!>>

³⁹ Ubitru asok azīā nggu umbō, unga aka azī atsī umbō akūna unga afūmbō ru ubā afā ḥā. Kishoo atsērḥāpfu adēē adziira unga, aciu akpe adēyiwe atorho ha Udooka aka adzise umbō unga aka awu nggu umbō.

⁴⁰ Ubitru atsu umbō kishoo adzek ra awiya, unga atar arhuk na afēn-Num. Adzipa udiku ukom utserḥ ha, agē, <<A Utabita, usisok.>> Unga ayanga asunga, unga aka anyā Ubitru unga asok aseī iseī.

⁴¹ Ubitru adzowe uboknga ayike unga asok adēē nu adaknga. Mōce unga ayisa abika adōsa na atsērḥāpfu ha adzowuka Utabita ru umbō nggu urḥe.

⁴² Isarhe iyēē itērḥā kishoo ru Ujopa, anera arḥerḥe aka adzowe imangmang ru Uteijee.

⁴³ Ubitru aseī inuma irḥeirḥe ru Ujopa ri iya uwō uner itser abvur ijuē itsoka igburh Usiman.

10

Ukonerhiyu ayisu Ubitru

¹ Unera nuwō ru Ukaisariya itsoka igburh Ukonerhiyu, unga awu uteiya abi iwa ru ukpui Uitarhiya ra abi iwa Uroma.

² Unga nu abi iyanga kishoo awu abika adzowe igōng na agū iwei Unum, atsu itsinga akarhārḥā ri idzowe izūwā irḥeirḥe ra atsūwā, na afēn-Num ubēn ivang.

³ Unuma nukpō aka ayoka akara ataar ra atenuma, unga anyā ipfu itser-Num ru irhi, iki igor unga igē, <<A Ukonerhiyu!>>

⁴ Unga atsu asunga ri iwei na arhusa agē, <<A Uteijee, awu use?>>

Ipfu itser-Num igor unga igē, <<Unum aka agūā ifēn-Numngo nu iyiyikeyē ungo uku iyike atsūwā. Unga ayeī ngge ru nyaku izūwā.

⁵ Udene anera icēē umbō azī Ujopa ayisuwa Usiman uwu ha umbō iki iyisa unga Ubitru.

⁶ Unggawō aseī nggu Usiman uwuku utōitser abvur ijuē, uwuruwī iyanga iki iwe ru ubang ukau ukugōng.>>

⁷ Ivangyē ipfu itser-Num iyiki irherha arherhe nggu unga iki izīngge, Ukonerhiyu ayisa agārḥānga avaa, nu uner iwa uwuku udōsu Unum ra abika atō itsernga.

⁸ Unga aka amaa idēyiwe umbō abina kishoo aka akorhe na adene umbō azīmbō Ujopa.

⁹ Ra atenuma unum uvaa agārḥū Ukonerhiyu awe ru uzērḥā umbō aka ayo ru utepa, Ubitru afū ni itsi uvi abee ifēn-Num.

¹⁰ Imerḥ ifer unga, unga abee igḥa ubin, bōr umbō aka adēē ikorhu ubingha, unga anyā irhi.

¹¹ Unga anyā afā aka atsuri, unga anyā ubina ru nyaka atorho ukoma atetēi uku ucipuwa nu abī nggu angbokake anaa aka ayurhi.

¹² Ru ake ubēn ikpū ijuē iyi adaka anaa iwu umō, nu iyiki ikaikai, ibvui nu igwer nu anunu afafā.

¹³ Mōce unga agū urḥem uku ugōr unga ugē, <<A Ubitru, uso, ungwānu utāi.>>

¹⁴ Bōr Ubitru agē, <<Īī Uteijee! Umum inasi ighamum ubin arhim use ukpurukpi uku usi isarkpō.>>

¹⁵ Unga abvui agũ urhẽm hã idevaa, uku ugər uge, <<Ubinkpi Unum aka asare ukpɔ, niba ugərɔ ukpɔ uge usi isarkpɔ.>>

¹⁶ Iferhẽ iyere ha ikorhe idiki itaar, nu kanying umbɔ unyangu atorha ha afũmbɔ ra afã.

¹⁷ Amen Ubitru ana awe ri icang agben irhi ha umbɔ aka adɛyiwe unga, aner ha Ukonerhiyu aka adene arhusa na adẽẽ ra angwĩ iya.

¹⁸ Umbɔ ayisa arhusa age, <<Usiman uwuruwi umbɔ iki iyisa Ubitru ase i umɔ?>>

¹⁹ Ubitru ana awe ri iferhkɔ irhi ha, Ipfu-Num igər unga ige, <<Usiman, inera itaar iye idẽẽ ibeea ungo.

²⁰ Nggee uso ucipa uzĩ ru umbɔ. Niba ucango izĩ nggu umbɔ, ubinkutsu awu umum idene umbɔ.>>

²¹ Ubitru acipa azĩ ru aner ha, agər umbɔ age, <<Awu umum umbi aka abee. Awu use utsu umbi aba?>>

²² Aner ha age, <<Umen idzeku Ukonerhiyu uteiya abi iwa. Arhiku uner na agũ iwei Unum, awuri imor ra asu abi Uyahuda kishoo. Usarkasar ipfu itser-Num itsu unga adena itser uge ungo uba ri iyanga, unga awuri igigũa ubinkpi ungo iki irherhe.>>

²³ Mɔcẽ Ubitru akũna umbɔ atsĩ, ayei umbɔ awu atsen ri iyanga.

Ubitru ri iya Ukonerhiyu

Unum untaar Ubitru azĩã nggu umbɔ, nu abika adɔsa abɔɔ aka adzeku Ujopa azĩ urhanga.

²⁴ Unum unaa umbɔ atsĩmbɔ Ukaisariya. Ukonerhiyu aka afosi ibibambɔ ayisa abimbɔ kishoo nu awerhanga abi idzidzerhe.

²⁵ Ubitru awuri itsĩ ri iya nukpi, Ukonerhiyu agbanga unga atararhu ra asunga, adzowe unga igang.

²⁶ Bər Ubitru atsu unga asisok age, <<Usisok! Umum iwu unera ukpekũ ru nyaka ungo.>>

²⁷ Ubitru aka adẽẽ arherhe nggu unga, atsĩ akpo anera arherhe aka akang.

²⁸ Unga agər umbɔ age, <<Umbi ahwengmbi uge isi imengge uner Uyahudiya agbopi itsi use unga azĩ iyepa atsen abi Uyahuda. Bər Unum aka

adɛyiwanga umum age umum niba iyisumum unera ige asi isara, use asi itena.

²⁹ Nggee ivangye umbɔ aka adene uge umum ĩba, umum isi ikpẽmum. Icere umum ibee irhusa awu use utsu umbi ayisa umum.>>

³⁰ Ukonerhiyu age, <<Inuma inaa iki itang ru nyaki ivang iyere nu akara ataar aki urhẽ. Umum iwuri ifen-Num ri iyamum, kanying umum inyã unera aka adẽẽ ra asumum atsim atorho aka aterha ake arhang.

³¹ Uner ha age, <A Ukonerhiyu, Unum aka agũã ifen-Numngo na ayitunga ungo iki iyike atsũwã.

³² Udene itser ru Ujopa umbɔ ayisuwa Usiman, uwuruwi umbɔ iki iyisa Ubitru. Unga awu utsen ri iya Usiman, uwuku utɔitser abvur ijuẽ uwuruwi iyanga iki iwe ru ubang ukau azẽ akagang.>

³³ Ngge itsu kanying umum idene umbɔ ayisa ungo, aze ungo uku uba. Icere Umen abe ikang kishoo ra asu Unum, umen iwuri ikpeto ru uben ubinkpi Utejee aka atsuka ungo udeyiwa umen.>>

³⁴ Mɔcẽ Ubitru atirhi irherhuwe umbɔ arherhe age, <<Idzidzerhe umum ihweng Unum asi itenga asu.

³⁵ Bər ayei anera ra abĩã kishoo abika agũ iwei unga na akorhu ubinkpi uku urhika.

³⁶ Umbi ahwengmbi itserye Unum aka adene ra aner Uisrairha, age Isarhe Iyiki Ize iyi ididɔr iba ru ubok Uyesu Ukiristo, unga aka awu Utejee kishoo.

³⁷ Umbi ahwengmbi ubinkpi uku ukorhe umaa abĩ Uyahudiya kishoo, utirhi ru Ugarhirhi ri ivangye Uyohana aka idzowe isarhe iyi ubɔtisima.

³⁸ Umbi ahwengmbi ubinkpi uku ukorhe Unum aka adzukuwe atsei na atsuke Ipfu Isarsatangge nu ijee ru Uyesu uwu Unazarat, unga aka azẽrhã akorhi iyiki ize akerhuwe kishoo abirabe aka awe ru ijee Undenggũ, ubinkutsu Unum awu nggu unga.

³⁹ <<Umen iwu ideka ru uben ubinkpi unga aka akorhe ra abĩ abi Uyahuda, nu Urusharhima. Umbɔ afere unga ri inyinyapuwe unga ni igãrhãmau ucucii.

⁴⁰ Bər Unum asoyika unga ra akpe ru unum ukpu untaar na atsu unga adzeka umbə anyā unga.

⁴¹ Asi iwea anera kishoo anyā unga, akpurha adzeka ra abirabε Unum aka aseng umen iwu ideka, umen iki igha ni ihwa nggu unga aka asoka akpe.

⁴² Unga atsu umen idzowe isarhe ra anera ni idēyiwe anera uge, awu unga hā nuwi Unum aka aseng unga awuri itsu uvau abi urhe na abika akpe.

⁴³ Abika asəm Arherhu-Num kishoo adzowukumbə ideka ri itsinga age, uben unera aka adzowuka imangmang ru unga awuri ikpoa itsūwe arhim ri itsoknga.>>

⁴⁴ Ubitru awu ra arherhe nukpi, Ipfu Isarsatangge icipuwangge nu abirabε aka anu igosha arherhanga kishoo.

⁴⁵ Abi usorhe abi Uyahuda abika adəsa, abirabε aka aba nggu Ubitru, adzeidzeu umbə aka anyā atsen abi Uyahuda ayeimbə izūwā Ipfu Isarsatangge.

⁴⁶ Ubinkutsu umbə agū umbə anu irherhi idū iyikise na adzowe igəng ru Unum.

Məce Ubitru age,

⁴⁷ <<Unera awea unga aka ikən isorhuwe ubətisima nggu amē ra anera abere umbə aka ayei Ipfu Isarsatangge ru nyaka umen iki ikpo?>>

⁴⁸ Nggee unga atsu umbə asorhuwe umbə ubətisima ri itsok Uyesu Ukiristo. Məce umbə ashərhā unga ama ase i nggu umbə inuma ukunjiir.

11

Ubitru adeyiwe ikikorhanga ri ididəsa

¹ Abi itser Uyesu na abika adəsa ra abī abi Uyahudiya kishoo agū uge atsen abi Uyahuda ikei ayeimbə Arherhu-Num.

² Nggee Ubitru aka azī ufā Urusharhima, abi usorhe abi Uyahuda abi imangmang azəka unga arherhe.

³ Na age, <<Awu use utsu ungo uzī ru abika ashimbə ru usorhe ugha ubingha nggu umbə?>>

⁴ Məce Ubitru atirha asəme umbə uku kpengkpeng ubinkpi uku ukorhe.

⁵ Unga age, <<Umun iwu ru uteu Ujopa idēē ifen-Num, ni inyā irhi. Umum inyā

ubina uku ucipuwa ru nyaka atorho ukoma uwuku ugəng aka adzeka afā nggu angbokake anaa ayurhi, aba ra anangkε umum iki iwe.

⁶ Umum iki ingbiki irhi umum inyā ijuε iyi adaka anaa nu ijuε arhum iyiki ibewe, nu iyiki ikaikai, nu anunu.

⁷ Məce umum igū urhem ukpəə uku ugər umum uge, <A Ubitru, usisok ungwānu utāi.>

⁸ <<Bər umum igər igε, <Īĭ a Uteijee! Ubinkpi uku usi isarkpə use utenkpə unasi itsikpə ra angwīmun.>

⁹ <<Məce urhem hā udzeka afā urherhe idevaa, uge, <Ubinkpi Unum aka asare niba ugəro uge usi isarkpə.>

¹⁰ Akere ha akorhe idiki itaar, na ashupa abin hā afūmbə ra afā ikei.

¹¹ <<Ri ivang hā inera itaar umbə aka adene umbə adzoku Ukaisariya aba ru umum, adēē nu angwī iyake umum iki iwe.

¹² Ipfu-Num igər umum igε umum idəsa umbə niba icicang umum izī nggu umbə. Angwēmen utōī hā aka azī nggu umum, umen izī itsī ri iya utsak uwure.

¹³ Unga adeyiwa umen unga aka anyā ipfu itser-Num iki idēē ri iyanga, ni igər igε, <Udene umbə azī ayisuwa Usiman ru Ujopa uwuruwi umbə iki iyisa Ubitru.

¹⁴ Unga awuri iba asəma ungo isarheye ungo nu iyango kishoo aki ikpo ififərh.>

¹⁵ <<Umun iki itirhi arherhe, Ipfu Isarsatangge icipuwa nu atsimbə ru nyaka ngge iki icipuwa nu atsimen ri inggbaashia.

¹⁶ Məce umum iyita Arherhu Uteijee aka agər age, <Uyohana akorhu ubətisima nggu amē, bər awuri isorhuwa umbi ubətisima nggu Ipfu Isarsatangge.>

¹⁷ Nggee Unum aba adzowe umbə izūwā uku kpengkpeng ubinkpi unga aka adzaa umen, iki iwe ru imangmang ru Uteijee Uyesu Ukiristo, umum igburh ungamə umum iki ikən Unum?>>

¹⁸ Umbə aka agū rimi, umbə asi ikpombə ubinkpi umbə aka irherhe, umbə akpoi Unum age, <<Ugū uko atsen abi Uyahuda Unum akorhuka umbə utsīndī idzidzipa nu ikpo urhe.>>

Abika adəsa ru Uantakiya

¹⁹ Uver uku utsu abika adōsa asita ri ifere Uistifanu abōō azī abī Ufinikiya, nu aki Usayifuru, nu uteu Uantakiya, adzowe isarhe Arherhu-Num ra abi Uyahuda ukpekū.

²⁰ Aner Usayifuru nu Usayirin abika adōsa azī Uantakiya adēyiwe abi Uherhini, ikei arherha ha, adzowe umbō Isarhe Iyiki Ize iyi Utejee Uyesu.

²¹ Ubok Utejee uwu nggu umbō, anera arherhe ikei awe ru imangmang na adzipa awe abi Utejee.

²² Isarhe ubinkpi uku ikorhe ru Uantakiya izī itsingge ra ato abika adōsa aka awe ru Urusharhima, umbō adene Ubarnaba azīā ru Uantakiya.

²³ Unga aka azī atsī anyā imimutaye Unum aka ikorhuwe umbō, unga agōm anggōm na adēyiwe umbō kishoo adēē aker nggu amēnmbō ru Utejee.

²⁴ Ubarnaba awu uner uwuku uze, awu nggu Ipfu Isarsatangge nu imangmang, nu anera arherhe aka aba atoma awu abi Utejee.

²⁵ Mōce Ubarnaba azī ibee Ushawurhu ru Utarsu.

²⁶ Ivangye unga aka anyā unga, unga akūna unga abanga Uantakiya. Amaa amēka unying umbō Ubarnaba nggu Ushawurhu aki ikōng nggu abika adōsa amesuwe anera arherhe. Awu ru Uantakiya umbō aka atirhi iyisa angwē imesu Uyesu nggu itsok <<Abi Ukiristo.>>

²⁷ Ri ivang hā abika asōm Arherhu-Num abōō aka adzeku Urusharhima aba Uantakiya.

²⁸ Unera unying ru umbō, itsoka igburh Uagabu. Asok abera adēē na arherha arherhe ru ubok ijee Ipfu-Num. Age ikpū imerh niyō igōigōng iwuri itērhā ru upfunga kishoo. Ikpū imerh ha itsuifer ri ivangye Ukarhaudyu aka awu uyerhe.

²⁹ Angwē imesa ha, akēki itsūwā nggu adōkambō age, umbō akōng abin adene ake azī ayike abika adōsa ru Uyahudiya, uben unera ri ikernga.

³⁰ Umbō akorhe rimi hā, adene izūwāmbō izī ra akakūmbō ru ubokmbō Ubarnaba nu Ushawurhu.

12

Idzeu Ubitru iyi igbigba ru ugborzī

¹ Ivang ha niyō Uyerhe Uhiridu aka adzui abika adōsa abōō, abee idzowe umbō uver.

² Unga atsu umbō afere Uyaku ungwēmbō Uyohana nggu ikon iyiki ider.

³ Unga aka anyā age abi Uyahuda agūiben ubinkpi unga aka akorhe, unga adzur Ubitru ikei. Akere akorhe ri ivang Irhowa Uborodi ukpuku Usheru Uguga.

⁴ Umbō aka adzur unga amaa, unga atsuke unga ru ugborzī, nu ubok abi iwa usōka nu utōī umbō adzeu unga inera inaa. Uhiridu akaiferhkō ikūna unga azī ra asu anera umbō atsu uvaunga, Irhowa Iyiki Igar Utōng ha iba imaangge.

⁵ Nggee Ubitru aka awe ru ugborzī, abika adōsa atsu amēnmbō ifene-Num ru unga.

⁶ Ru untsua ha Uhiridu aka akaiferhkō age ukpe uba usarkpō unga awuri ikū Ubitru akū aba avarhuwe arherhanga. Unga anu ra ateu abi iwa avaa, abope nggu inyāwā ivaa, nu abika adzeu ugborzī, ikei abōō adēē ra angwī ubā adzeu.

⁷ Kanying ipfu itser Utejee akapeng, irhirhang irhange ugborā. Ipfu itser-Num ikwer Ubitru ri igbōmnga izita unga. Igōr igē, <<Usisok, ifetem!>> Inyāwā hā igarhungge ra abok Ubitru.

⁸ Mōce ipfu itser-Num igōr unga igē, <<Utsim atorhango, nu utsu abadakngo.>> Ubitru akorhe rimi hā. Ipfu itser-Num igōr unga igē, <<Utama atorhango udōsa umum.>>

⁹ Ubitru adōsa unga adzek ru ugborzī, asi ihwēngnga uge ubinkpi ipfu itser-Num hā iki ini ikorhe uwu idzidzerhe, unga akaiferhkō uge unga anyā irhi.

¹⁰ Umbō aka atōng abi idzeu abi inggbaashia nu abi uvaa aba ra angwī ufōm utepa aka awu nggu angwī ubā azōu. Angwī ubā atsuri nibikake, nu umbō adzek ra ake. Umbō aka azērhā nū ider utsīndīā unying, kanying ipfu itser-Num hā igwirngge ri inyīnyā Ubitru.

¹¹ Mōce Ubitru aka atsī ra amēnnga, na age, <<Icere umum iki ihwēng idzidzerhe uge, Utejee unga adene ipfu itsernga ngge ifōrh umum ru ubok Uhiridu, ikei nu kishoo iyiki ibeweye anggbaashi abi Uyahuda aka abee ikorhuwa umum.>>

¹² Ivangye Ubitru aka ahweng akere ha, unga azia ri iya Umaryamu uyisa Uyohana umbu iki iyisa Umarku, ra anangke anera aka akong arherhe anu ifen-Num.

¹³ Ubitru aka akwer angwi ufom ha, una igarha agburh Uroda asok aba irhi awu ungaa nuwi.

¹⁴ Unga aka ahweng urhem Ubitru, anggom anyaike unga asi itsurunga ananga unga abvui ati atsi ri iya adeyiwe umbu age, <<Ubitru uwu adese ra angwi udzeturhe ro!>>

¹⁵ Umbu agor unga age, <<Ungo uku uzoma!>> Unga ana agor uge awu Ubitru. Umbu age, <<Awu ufang awu ipfu itsernga.>>

¹⁶ Bor Ubitru akpurha adese ikwer angwi iya, umbu aka atsuri angwi uba ha na anyia unga, umbu adzeidzeu.

¹⁷ Ubitru akorhuwe umbu utsara nggu uboknga umbu anu utata, na adeyiwe umbu ikorhe Utejee aka akuna unga adzek ru ugborzi. Unga age, <<Aka adeyiwe Uyaku nu abika adosa abu abin ha.>> Unga agor rimi mace unga adzek azia anang aku.

¹⁸ Ru unkpeka, idzidzuna isi iwengge ukunjiir ra abi iwa ri iferhe ha iki ikorhe nggu Ubitru.

¹⁹ Uhiridu aka abeeha unga asi ikpoa, unga arhusa abi idzeu ha ubinkpi uku ukorhe nggu Ubitru, na atsu umbu afere umbu.

Akpe Uhiridu

Mace Uhiridu adzeka abi Uyahudiya azia Ukaisariya aseisa umu kata.

²⁰ Uhiridu awe ri ifuw nggu aner Utaya nu abi Usidon, umbu asok aba akong ananga unying abee irherha arherhe nggu unga. Na akpo ibibema ru Ubirhatu, unggbaashi abi itser ri iya uyerhe, umbu azimbu ru uyerhe Uhiridu abee isei uku utu, ubinkutsu umbu atsu amenmbu nu abi iyerha ha na akpo ubingha.

²¹ Unumkpi umbu aka ungewe Uhiridu atsim atorhi iyerhanga, ase nu utarh iyerhe arherhe arherhe nggu anera.

²² Ikikanga iki igu urhemnga, umbu atsarhi irhakmbu age, <<Heee! Urhem unum nukpi usi iwekp u r h e m u n e r a . >>

²³ Kanying, ipfu itser Utejee ikwer unga ubinkutsu unga asi idzowuka igong ru Unum, adzudzi agha unga, utseku unga aka akpe.

²⁴ Bor Arherhu-Num akpurha adese ititoma na aterha.

²⁵ Ivangye umbu Ubarnaba nu Ushawurhu aka amaa itsermbu, umbu abvui aba ru Urusharhima, umbu aku nggu Uyohana uwuruwi umbu iki iyisa Umarku.

13

Idene usoi Ubarnaba nu Ushawurhu

¹ Ra abika adosa ru Uantakiya umu abika asom Arherhu-Num abu nu abika amesuwe awu umu, Ubarnaba nu Usimiyon uwuruwi umbu iki iyisa Uwuku Ufirha, nu Urhushiyu aka adzeku Usayirin nu Umanayen uwuruwi aka awu uyerhe uyerhe Uhiridu udzur ri ingwenci, nu iki Ushawurhu.

² Umbu aka anu idzowe igong Utejee na akpem igha ubin, Ipfu Isarsatangge ha igor umbu ige, <<Aka asenga umum Ubarnaba, nu Ushawurhu, umbu awu abi itserye umum iki iyisa umbu aka ita.>>

³ Umbu aka akpem igha ubin na afen-Num amaa, umbu atsorhuwe abok nu umbu na adene umbu azimbu.

Ru Usayifuru

⁴ Ipfu Isarsatangge idene Uburhu nu Ubarnaba, umbu azimbu Usarhukiya, umu umbu atsi ukhukhu am azimbu Usayifuru.

⁵ Ivangye umbu aka azi atsi Usarhami, umbu adzowe isarhe Arherhu-Num ra aba ifen-Num aki abi Uyahuda. Uyohana, umbu iki iyisa Umarku, awu nggu umbu anu iyike umbu ri itser.

⁶ Umbu aka azerha amaa umpfuwa ha kishoo aba atsi Upafo, umu umbu aka agbopu utsa Uyahudiya uwu uner igoka uwuku usom Arherhu-Num igberangwi itsoka igburh Ubar-Joshuwa,

⁷ uwuruwi aka awu nggu ugomna Usarjiyu Uburhu, unga awu uner itsoi.

Ugomna ayisu Ubarnaba nu Ushawurhu abee igũ Arherhu-Num.

⁸ Bør uner igoka ha Uarhima, itsoknga rikɔ ri idũ abi Uherhini, awe ri igamtsa nggu Ushawurhu nu Ubarnaba, abee ikɛn ugomna utsur unga adzowuka imangmang.

⁹ Mɔcɛ Ushawurhu, uwu umbɔ iki iyisa Uburhu, awu nggu Ipfu Isarsatangge, atsu asunga arhi Uarhima,

¹⁰ na agɛ, <<Ungo uwu ungwɛ Undenggũ unggamtsak kishoo abin akika aze. Ungo uwu nggu ikpũ igberangwĩ iyiki ibewe ukpekũ. Ungo udɛɛ idzipu atsĩndĩ idzidzɛrhe uwu Uteijee umgbɔ uwu igberangwĩ!

¹¹ Icɛɛ ubok Uteijee uwe ri igamtsa nggu ungo. Ungo uwuri iwu uner itapa, ungo usi ɪnyão irhirhang ishaa unum ri ivanga.>>

Kanying ibur nu uzĩ utsirkpɔ unga, unga anu ibibãrhã, abee uwuruwi aka ikpɔm ubok adarh unga.

¹² Ivangyɛ ugomna aka anyã abinkɛ aka akorhe, unga adzowuka imangmang, ubinkutsu unga adzeidzeu akarhãrhã ri imesa ri itsi Uteijee.

Ru Uantakiya aki Upisidiya

¹³ Uburhu nu awerhu uzẽrhãnga atsi ukhukhɔ amɛ asoku Upafo azĩmbɔ Uperga ru abĩ Upamfirhiya, anangkɛ Uyohana Umarku aka abɔre umbɔ na abvui azĩã Urusharhima.

¹⁴ Asoku Uperga azĩmbɔ Uantakiya ru abĩ Upisidiya. Ru unum ukpuku uwoshambɔ atsi ru ubã ifɛn-Num ase.

¹⁵ Umbɔ aka amaa ivarhe ubvur Íkpem Umusa nu abvur abika asɔm Arherhu-Num, anggbaashi ubã ifɛn-Num hã adene itser ru umbɔ agɛ, <<Umbi angwɛmɛn, umbi aba awɛmbi ri irhɛm iyiki ifitayɛ umbi aka idzowe anera, umbi ama arherhe.>>

¹⁶ Uburhu aka abera adɛɛ, aberu uboknga na atirha arherhe agɛ, <<Umbi abimɛn abi Uisrairha, nu atsen abi Uyahuda nu abi iwei Unum, àka akpeto ru unum!

¹⁷ Unum uwu aner Uisrairha unga aseng atokamɛn, aberuwe umbɔ ri ivangyɛ

umbɔ aka awu ra abĩ Umasar, unga akũna umbɔ adzek umɔ nggu ijee iyiki igɔng.

¹⁸ Abima nggu umbɔ imɛka isɔka inaa ra arhum.

¹⁹ Unga aka amaa ivur abĩã utɔɔva ru Ukan'ana na adzowe ukam abĩmbɔ ra aner Uisrairha.

²⁰ Akɛɛ ha ayoke imɛka anaka anaa ni isɔka itɔɔ (450).

<<Akɛɛ ha aka amaa, Unum aberuwe abɔɔ ru umbɔ awe abika atsu uvau utsekũ ivang uner uwuku usɔm Arherhu-Num Usamairha.

²¹ Mɔcɛ aner Uisrairha abee umbɔ atsime umbɔ uyɛrhe, Unum atsũwe Ushawurhu ungwɛ Ukish, uner unang Ubanjami, uwuruwi aka awu uyɛrhe imɛka isɔka inaa.

²² Umbɔ aka atsũwe Ushawurhu, Unum atsime Udauda awu uyɛrhambɔ. Arherhu-Num ri itsi Udauda agɔr agɛ, <Umum ikpo Udauda ungwɛ Ujesse, awu uner ikɔkmum, unga awuri ikorha abina kishoo aki amɛnmum.>

²³ <<Awe ru unang utsak uwurɛ Unum aka akowe abi Uisrairha uwuku ufufɔrh, Uyesu, ru nyaka unga aka abemuwe.

²⁴ Ivangyɛ Uyesu aka aba Uyohana aka adzowuka abi Uisrairha kishoo isarhe idzidzipa nu isorhu ubɔtisima.

²⁵ Ivangyɛ itser Uyohana iki iyo imimaa, unga agɛ, <Umbi akaifɛrhkɔ ugɛ umum iwu ungamɔ? Umum isi iwemum unga hã. Íĩ. Bør uwɔɔ ruwɔ aka ibɔ ru undzingmum, uwuruwi arhi abadaknga umum isi ímɛmum igarhuwe ake.>

²⁶ <<Umbi abimɛn, anang Uibrahim, nu atsen abi Uyahuda nu abi iwei Unum ru umbi, awu ru umɛn umbɔ aka adene arherhe ififɔrh akɛɛ.

²⁷ Aner Urusharhima nu ayɛrhambɔ, umbɔ asi ihwɛngmbɔ ugɛ unga awu Uner Uwuku Ufɔrh ha. Umbɔ ikɛi asi ihwɛngmbɔ arherhe abika asɔm Arherhu-Num umbɔ iki ivarhe ubɛn unum ukpuku uwosha. Bør umbɔ atsu arherhe abika asɔm Arherhu-Num atsuafɛr, ri itsu uvau akpe ru Uyesu.

²⁸ Umbɔ aka asi ikpombɔ uvau uwuku ufer unga, rimi hã umbɔ ngipu Ubirhatu umbɔ afere unga.

²⁹ Ikikorhambɔ iki itsuifer kishoo ubinkpi umbɔ aka atseng ri itsinga, umbɔ

acipuwe unga nu igārghāmau ucucii,
adzake unga ru ughwee utarh.

³⁰ Bər Unum asoyika unga ra akpe ha.

³¹ Inuma irhēirhē unga aka adzeyiwa ra
abirabē aka adzeku Ugarhirhi adōsa unga
azī Urusharhima. Abirabē icēē umbō awu
idekanga ra anera.

³² <<Umen idēyiwa umbi Isarhe Iyiki Ize.
Ubinkpi Unum aka abemuwe atokamen,

³³ unga aka atsu ake atsuafēr ru umen,
angwēmbō, ri isoyiwe Uyesu ra akpe. Ru
nyaka ngge iki itseng ru ubom ukpu uvaa
ru Ubvur Abom igē,

<< <Ungo uwu ungwēmum,
irherē umum iki iwu Utengo.>*

³⁴ Idzidzerhe Unum aka asoyiwe unga ra
akpe ha utsur unga avōō, arherhe ri irhem
iyēē agē,

<< <Umun iwuri idzaamum umbi
usarkasar idorh iyi idzidzerhe
umum iki ibemuwe Udauda.>†

³⁵ Nggee unga agər ru ubom ukpōō agē,

<< <Ungo usi íneke Usarkasarngo avōō.>‡

³⁶ <<Udauda aka amaa itseryē Unum
aka adzowe unga ri ivangnga. Mōcē unga
akpea, umbō adzake unga nggu atokanga,
iyornga ivōngge.

³⁷ Bər uwuruwi Unum aka asoyiwe
unga ra akpe asi ivōō.

³⁸ <<Umbi abimen, àka akpeto! Umen
iwu nggimi ni idūwūwa umbi ugē atsūwe
arhimmbi iwu ru ubok Uyesu.

³⁹ Ru uboknga kishoo uwuruwi aka awe
ru imangmang, umbō aka atsūwūkumbō
arhimnga, akirakē Íkpem Umusa iki isi idēē
itsūwūkūngge.

⁴⁰ Àka angwēdzen utsur abin hā abvur
abika asōm Arherhu-Num aka arherhe
akorhuke ru umbi. Agər agē,

⁴¹ << <Àka anyā, umbi abika ayei itser
Unum!

Àka adzeidzeu na akpe,
umum iwuri ikorhu ubin ukpōō ri
inummbi,
ukpurukpi umbi asi ídzowukumbi
imangmang,
ru unerwi aka ideyiwa umbi.> §>>

⁴² Uburhu nu Ubarnaba aka azērghā
awuri idzidzek ru ubā ifēn-Num hā, anera
ashōrhā umbō ama aba arherhe arherhe
ra abin hā ikēi unum ukpuku uwosha iki
iba.

⁴³ Ivangyē umbō aka asoyiwe anera, abi
Uyahuda arherhē nu atsen abi Uyahuda
aka adzipa atsī agbeyi abi Uyahuda adōsu
Uburhu nu Ubarnaba, nu umbō
ikivarhambō adzowe umbō itsūwā umbō
adēē aker ri imimutu Unum.

⁴⁴ Unum ukpuku uwosha ukpōō uku
ukōru uba irhēē anera ru utepa idzek
ikōng inū igosha Arherhu Uteijee.

⁴⁵ Ivangyē abi Uyahuda aka anyā
ikikōng anera irhēirhē, umbō agū unyēē
akarhārghā, umbō adzuse igberangwī nu
ubinkpi Uburhu aka arherhe umbō
atsīmbō irhena unga.

⁴⁶ Mōcē Uburhu nu Ubarnaba asi igūmbō
iwei, agər agē, <<Umbi abi Uyahuda
imēēngge umen itirhi isarhe
Arherhu-Num nggu umbi. Bər umbi aka
akpēmbi na anyanga atsimbi asi imēmbi
ikpo urhē uwu ugbagbaa, umen izī ra
atsen abi Uyahuda.

⁴⁷ Ubinkutsu ubin hā nukpō Uteijee aka
atsuka umen agē,

<< <Umun iki iseng ungo uwu irhirhang
ra atsen abi Uyahuda,
ugē umbi awuri ikū ififorh azī atsī ri
imimashu upfung.>*>>

⁴⁸ Ivangyē atsen abi Uyahuda aka agū
rimi, umbō agōm anggōm na akpoi
Arherhu Uteijee, abirabē umbō aka aseng
umbō aka ikpo urhē uwu ugbagbaa
adzowe imangmang.

⁴⁹ Arherhu Uteijee atērghā amaake abīā
kishoo.

⁵⁰ Bər abi Uyahuda azōka akatsērgh abōō
abi iwei Unum abirabē umbō iki isaka
adzowe umbō igōng na abika agōng abōō
ru utepa. Asoyikumbō uver ru umbō
Uburhu nu Ubarnaba, awayiwe umbō ru
abīmbō.

⁵¹ Nggee umbō awashuwe uzurhu
adakmbō umgbō uwu utsar ikpikpēē ra
atsi abi utepa, na azīmbō Uikoniya.

* **13:33** Àka anyā ikēi: Amb 2.7. † **13:34** Àka anyā ikēi: Uish 55.3. ‡ **13:35** Àka anyā ikēi: Amb 16.10. § **13:41**
Àka anyā ikēi: Uha 1.5. * **13:47** Àka anyā ikēi: Uish 49.6.

⁵² Nu angwē imesa agom akarhārḥā, awu nggu lpfu Isarsatangge.

14

Uburhu nu Ubarnaba ru Uikoniya

¹ Ubina unying uku ukorhe ru Uikoniya. Uburhu nu Ubarnaba aka atsī ru ubā ifen-Num abi Uyahuda. Adzowe isarhe nggu ijee ru nggaa ikikong anera abi Uyahuda nu Atsen abi Uyahuda awe ru imangmang.

² Bōr abi Uyahuda abirabē aka akpē iwe ru imangmang asoyiwe amēn atsen abi Uyahuda adakuwe amēnmbō nggu umbō Uburhu nu Ubarnaba.

³ Bōr abi itser Uyesu aseī adārḥā umō, adzowe isarhe ri ikeramēn imimuta ru Uteijee. Nu unga abemunga isarhambō ri idzowe umbō ijee umbō akorha abin idzeu nu abin igbigba.

⁴ Abi uteu ha agau agbēra avaa, abō adōsu undzing abi Uyahuda, abō adōsu undzing abi itser Uyesu.

⁵ Mōcē atsen abi Uyahuda nu abi Uyahuda atoma nggu anggbaashimbō abee idzowe abi itser Uyesu uver na atange umbō atarḥ.

⁶ Ivangyē abi itser Uyesu aka agū rimi, umbō atī azīmbō iteu Urhistira nu Udarbe ru Urhikoniya nu ikāwāngge.

⁷ Umō umbō adēēmbō idzowe Isarhe Iyiki Ize.

Uburhu nu Ubarnaba ru Urhistira nu Udarbe

⁸ Ru Urhistira unera nuwō awu ukatarhu, amar unga ukatarhu anasi izērhūnga uzērhā.

⁹ Unga agūshu isarhe Uburhu. Uburhu atsu asu nu unga, anyā imangmangnga imēngge umbō akerhuwe unga,

¹⁰ na atsarhi irhaknga agē, <<Usisok udēē nu adakngo!>> Ukatarhu ha ater isha atirhunga uzērhā.

¹¹ Ivangyē ikikōnga iki inyā ubinkpi Uburhu aka akorhe, umbō atsarhi irhakmbō ivanga unying arherhe ri idū Urhikoniya agē, <<Anum acipuwambō ru umēn ru asaka anera!>>

¹² Umbō atar itsok Ubarnaba agē Uzeyu, Uburhu umbō atare unga agburh Uherme, ubinkutsu unga awu uyerhe arherha ha.

¹³ Uwuku udzowe idēm-Zeyu, uwuruwi ughor ishiyanga uku uwu ra awiya ukhapa ru utepa, akū inak iyiki itsak nu ifur akū aba ra angwī utepa ubinkutsu unga nu anera arherhē abee idzowe idēm ru abi itser Uyesu.

¹⁴ Bōr abi itser Uyesu Ubarnaba nu Uburhu aka agū rimi, amēnmbō aghong umbō avapuwe atorhambō na atī atsī ri ikikōnga, atsarhi irhakmbō atsu ivum agē,

¹⁵ <<Umbi anera, awu use utsu umbi akorhe rimi hā? Umēn ikpurhi iwu anera, ru nyaka umbi. Umēn ikū Isarhe Iyiki Ize ikūwā umbi, idēyiwa umbi idzidzipa ra abin aka atārḥā akēē na awe abi Unum uwu urhē, uwuruwi aka amuna afā nu abī, nu akau akagōng, nu kishoo abinkē aka awe ra ake.

¹⁶ Ivang iyi isha, unga aneke abīā kishoo azērhā ru udīkpi umbō aka abee.

¹⁷ Bōr unga asi inekuka idēyiwe ugē unga awu umō ri ikorhe abin aka aze ra anera. Unga acorhuwa umēn ri idzaa inai ra afā nu abingha, adzaa umbi ubingha umbi agha, na atsu umbi agom anggōm ra amēnmbi.>>

¹⁸ Uko nggu arherha akēē umbō agū uver kata na akēn anera abēē ikorhuwe umbō idēm.

¹⁹ Mōcē abi Uyahuda abō adzeku Uantakiya nu Uikoniya aba adzipa amēn ikikōnga. Umbō atang atarḥ nu Uburhu na adārḥā unga azīmbō ru undzing utepa, akaiferhkō agē unga aka akpea.

²⁰ Bōr angwē imesa aka akōng akan adziira unga, unga asoka na azērhā atsīā ru utepa. Unum uvaa unga nu Ubarnaba azīmbō Udarbe.

Ibvui iba Uantakiya aki Usuriya

²¹ Umbō adzowe Isarhe Iyiki Ize ru utepa na akpo angwē imesa arherhē. Mōcē umbō abvui azīmbō Urhistira, nu Uikoniya nu Uantakiya aki Upisidiya,

²² afituwe angwē imesa ha umbō adēē aker ri imangmangmbō hā. Agōr agē, <<Awu ufang umēn iki ihwa uver urherhē ni idārhi ikpo itsī Iyerhe Unum.>>

²³ Uburhu nu Ubarnaba asenge umbō akakū ukpui abika adōsa, nggu ikpem igha ubin nu ifen-Num umbō aka aye ruwe

umbō ru Uteijee, uwuruwi umbō aka awe ri imangmang ru unga.

²⁴ Amaa uzērḥā adōsa udika abī Upisidiya, aba atṣī abī Upamfirhiya,

²⁵ umbō aka adūwā Arherhu-Num ru Uperga, mōce umbō azīmbo Uatarhiya.

²⁶ Adzeku Uatarhiya atṣī ukhukhō amē abvui azīmbo Uantakiya, anangke umbō aka abee iwembō imimutu Unum ri itserye umbō aka atō amaa.

²⁷ Umbō aka azī atṣī Uantakiya, umbō akōng abika adōsa asōme kishoo ubinkpi Unum aka akorhe ru ubokmbō nu amēnke umbō aka atsuruwe utṣīndī imangmang ra atsen abi Uyahuda igambō.

²⁸ Umbō aseī adermbo ru nggō ha nggu angwē imesa.

15

Abi udzēpurhe Urusharhima

¹ Aner abō adzeku Uyahudiya aba ru Uantakiya anu imesuwe abika adōsa age, <<Umbō aba asi isorhuwambō umbi usorhe ru nyaki Īkpem Umusa iki iwe, umbi asi Īkpombi ifīfōrh.>>

² Awu uning akarḥārḥā umbō Uburhu nu Ubarnaba aka akorhe nggu aner ha ra arherhe akere. Nggee umbō aseng umbō Uburhu nu Ubarnaba nu abō umbō azī Urusharhima ra abi itser Uyesu nu akakū abika adōsa ri itsi arherhe ha.

³ Abika adōsa ha azī adene umbō azīmbo, na adōsa udika abī Ufinikiya nu aki Usamariya, umbō asōm arherhe atsen abi Uyahuda aka adzipa azī ru Unum. Arherha akere atsu abika adōsa kishoo agōm anggōm akarḥārḥā.

⁴ Ivangye umbō aka azī atṣī Urusharhima, abika adōsa nu abi itser Uyesu nu akakū ayei umbō, Uburhu nu Ubarnaba asōme umbō kishoo ubinkpi Unum aka akorhe ra abokmbō.

⁵ Bōr abika adōsa abō abika awu ru ugber uwu abi Ufarisi asok adēē na age, <<Awu ufang abi imangmang ra atsen umbō asorhuwe umbō usorhe na adōsi Īkpem Umusa.>>

⁶ Abi itser Uyesu na akakū akōng arherha arherhe ri itsi arherhe ha.

⁷ Umbō aka amaa uning akarḥārḥā, mōce Ubitru asok adēē na agōr umbō age, <<Umbi angwēmēn, umbi ahwēngmbi

rimōō Unum aseng umum ru umbi age atsen abi Uyahuda agū Isarhe Iyiki Ize ru ubokmum na awe ru imangmang.

⁸ Unum aka ahwēng amēn anera, adeyiwa age unga aka ayeisa umbō ri idzowe umbō Ipfu Isarsatangge ru nyaka unga aka adzaa umēn.

⁹ Unga asi iyotunga uge umēn iwiwemēn nggu umbō unga asaruka amēnmbō ri imangmangmbō.

¹⁰ Nggee, awu use utsu umbi anu iviru Unum ri itsorhuwe abin aka amor ru atṣi angwē imesa abere umēn nu atesmēn iki isi idēē itsāmēn?

¹¹ Ī'ī! Umēn ihwēng uge awu imimuta Uteijee Uyesu ngge inu ifōrha umēn, ru nyaka ngge iki ifōrhe umbō.>>

¹² Kishoo ikikōng anera inū ukutata na akpeto ru Ubarnaba nu Uburhu umbō aka asōme umbō abin idzeu nu igbigbaye Unum aka akorhuwe atsen abi Uyahuda ru ubokmbō.

¹³ Ivangye umbō aka amaa arherhe ha, Uyaku age, <<Umbi angwēmēn, aka akpeto ru umum.

¹⁴ Usiman asōma umēn ikikorhu Unum unga aka atirha aseng abō ra atsen abi Uyahuda umbō awu abinga.

¹⁵ Akere ha awu uku kpengkpeng nggu arherhe abika asōm Arherhu-Num. Umbō aka atseng age,

¹⁶ << Akere ha aka imaa umum ibvui ĩbamum
iba idzin utsurha Udauda uku ugba.

Umum ibvui iberukū igbigbangge, umum ibvui itarukū.

¹⁷ Nggee anera abika abōr aka ibee a umum Uteijee,

nu kishoo atsen abi Uyahuda umum iki iseng umbō awu abimum.>

Awu Uteijee uwuku ukorha abin ḥā arherhe arherhe akere.

¹⁸ Ahwēngmbō akere ha ishaisha.

¹⁹ <<Nggee, aba awu inyīnyāmum, isi imēngge umēn ipare atsen abi Uyahuda abika adzipa aba udiku Unum.

²⁰ Bōr umēn itsenge umbō ubvur isōme umbō niba aghambō ubinkpi umbō aka aye ruwe ru ugberhe, use itoma-dak, nu atāi ijuēyē umbō aka ashīrhūwe urhōka, use atāi adzirh.

21 Ubinkutsu aka avarhukumbo Íkpem Umusa ru uben utepa ishaisha, na avarhumbō ra abā ifen-Nummbō uben unum ukpuku uwosha.>>

Ubvur akakū uzī ru atsen abika adzipa

22 Mōce abi itser Uyesu nggu akakū nu kishoo abika adōsa, anyā azea umbō aseng anera ra adokambō adene umbō azī Uantakiya nggu Uburhu nu Ubarnaba. Umbō aseng Uyahuda uwu umbō iki iyisa Ubarsabba, nu Usirha, ikivarhambō aka awu anggbaashi ra abika adōsa.

23 Nggu umbō adene ubvur uwurē uwu utseng ugē,

Abi itser Uyesu nu akakū abika adōsa, angwēmbi,

Uzī ra abika adōsa atsen abi Uyahuda ru Uantakiya, ra abī Usuriya nu aki Ukirhikiya,

Ighwe.

24 Umen igū abō adzeku umen asoyiwa amēmbi nggu arherhambō, adzunuwa umbi nggu ubinkpi umbō iki irherhe, asi iwea umen idene umbō.

25 Nggee umen iki ibema ni inyā azea umen iseng abō idene umbō aba ru umbi nggu awerhamen umbō Ubarnaba nggu Uburhu,

26 abirabē aka adzowe urhembō ri itsok Uteijeemen Uyesu Ukiristo ha.

27 Nggee umen idene umbō Uyahuda nggu Usirha aba ru umbi asōma umbi abin hā ra angwīmbō umen iki itseng.

28 Ipfu Isarsatangge nu umen inyā azea umen niba itsukamen umbi imoryē iki inangngge umbi, umen ikpurhi isōma umbi abinkē aka awu ufang.

29 Umbi niba aghambi ubinkpi umbō aka ayēruwe nu agberhe, use atāi ijuēyē umbō aka ashīrhūwe urhōka, use itāi adzirh, use itoma-dak. Umbi aba atsammibi atsimbi ra abin akērē, umbi akorhe iyiki ize nukpō.

Aka azī uku utō.

30 Umbō adene umbō itser ha abvui azīmbō Uantakiya, anangkē umbō aka akōng abika adōsa adzowe umbō ubvur ha.

31 Ivangyē anera aka avarhu ubvur ha, umbō agōm anggōm nggu itēnamen nu arherhe ifitayē umbō aka avarhe.

32 Uyahuda nu Usirha, umbō awu abika asōm Arherhu-Num, arherha arherhe ififita na afituwe abika adōsa nggu irhēm arherhe.

33 Umbō aka amaa ivang iyō umō, umbō adene abika adōsa azī nggu igūiben iyi ididōr ra abirabē aka adene umbō.*

35 Uburhu nu Ubarnaba aseī adārhumbo ivang ru Uantakiya nu aner abō arherhe aka amesuwe na adzowe isarhe Arherhu Uteijee.

Igigau Uburhu nu Ubarnaba

36 Ivanga ukunjiir iki itōng Uburhu agōr Ubarnaba agē, <<Uba umen izīmen uben iteuyē umen iki idzowe isarhe Arherhu Uteijee izī iyepa angwēmen nu anapumen, ni inyāni ubinkpi umbō iki ikorhe.>>

37 Ubarnaba abee ikū nggu Uyohana, umbō iki iyisa Umarku, umbō azī urhōnga.

38 Bōr Uburhu asi ikaiferhkō ugē izengge umbō akūna unga, ubinkutsu, unga asi idēēnga nggu umbō ri itser ru Upamfirhiya.

39 Uning igigau utsotsoramgbō, utsu umbō agaumbō. Ubarnaba akū Umarku umbō atsī ukhukhō amē azīmbō Usayifuru.

40 Bōr Uburhu aseng Usirha umbō azīmbō, abika adōsa afene umbō Uteijee unga atsu imimutanga idzēu umbō.

41 Unga adōsa udika abī Usuriya nu aki Ukirhikiya, afita abika adōsa.

16

Utimoti agbopu Uburhu nu Usirha

1 Uburhu agbaashia aba Udarbe mōce na azī uteu Urhistira, anangkē ungwē imesa uwō itsoka igburh Utimoti. Uyanga awu una Uyahudiya uwuku ududōsa, bōr utēnga awu utsa Uherhini.

2 Abika adōsa ru Urhistira nu Uikoniya arherhi iyiki ize ri itsinga.

3 Uburhu abee ikū unga azī uzērā, nggee unga atsu umbō asorhuwe unga usorhe, ubinkutsu abi Uyahuda abi anang

* 15:33 Abvur akō aki itseng abok aki isha agōrke ikēi ugē, 34 bōr Usirha abee idēē umō.

hã kishoo ahwengmbɔ utɛ Utimoti awu utsa Uherhini.

⁴ Umbɔ aka azêrhã atsîrhî iteu, anu idɛyiwe anera abinkɛ abi itser Uyesu nu akakû ru Urusharhima, adɛyiwe abika adɔsa, adɔsa ake.

⁵ Ngge itsu abika adɔsa atoma awu akerketambɔ ri imangmang, nu irhembɔ inũ ititoma ubɛn unuma.

Uburhu anyã izî Umakidoniya ri irhi

⁶ Uburhu nu awerhu uzêrhãnga azî udika abî Ufirijiya na aki Ugarhatiya, ubinkutsu Ipfu Isarsatangge ikɛngge umbɔ idzowe isarhe Uteijee ru abî Uasiya.

⁷ Ivangyɛ umbɔ aka aba atsî nu atsom abî Umisiya, umbɔ abee izî abî Ubitiniya, bɔr Ipfu Uyesu ikɛngge umbɔ.

⁸ Nggee umbɔ adɔsa udika abî Umisiya acipa azîmbɔ uteu Utoruwa.

⁹ Nu untsuuka Uburhu anyã irhi uner abî Umakidoniya aka adêê na ashôrhã unga agɛ, <<Uma uba Umakidoniya uba uyika umɛn.>>

¹⁰ Uburhu aka anyã irhi ha, kanying umɛn ingbika abinmɛn izîmɛn Umakidoniya, ubinkutsu umɛn inyã Unum unga ayisa umɛn idzowe Isarhe Iyiki Ize ru umbɔ.

Urhidiya awea ri imangmang

¹¹ Umɛn isok ru ukhukhɔ amê idzeku Utoruwa uku urhirhiki izîmɛn Usamutarkiya. Unum uvaa umɛn itsîmɛn Uniyaforhi.

¹² Umɛn idze umɔ izîmɛn uteu Ufirhipi, ukpuku uwe anang isei abi Uroma uteu ukugɔnga ra abî Umakidoniya. Umɛn imaa inuma umɔ.

¹³ Ru unum ukpuku uwosha umɛn idzeka angwî utepa izîmɛn ru ubang azê, anangkɛ umɛn iki itsar ugɛ awu anang ifɛn-Num. Umɛn isei ni irherha arherhe ra akatserh aka akɔng umɔ.

¹⁴ Utsêrh uwɔɔ ra abika akpeto itsoka igburh Urhidiya, unga awu una uteu Utiyatira anu igoyiwe atorho undzuna, uwuku udzowe igɔng ru Unum. Uteijee ayanguwe amɛnnga unga akpeto ru ubinkpi Uburhu aka arherhe.

¹⁵ Ivangyɛ umbɔ aka asorhuwe unga ubɔtisima nggu aner iyanga, unga ayisa umɛn izî ri iyanga agɛ, <<Umbi aba

abemumbi agɛ umum iwu uwuku uwe ru imangmang ru Uteijee, àka aba acipa ri iyamum.>> Unga aka agbiir amɛnmɛn umɛn ibemumɛn.

Agbang Uburhu nu Usirha ru ugborzî

¹⁶ Unum ukpɔɔ umɛn izî ra anang ifɛn-Num ni igbopu una uwɔɔ awu ugârã awuri ipfu iyiki ibewe iyi irhi. Unga aka isaka akposhuwe uhwɛk ru ateiyinga akarhârã ri itser irhi ha.

¹⁷ Unga anu idɔsu Uburhu nu umɛn, atsu ivum, anu igɔr agɛ, <<Abɛrɛ awu agârã Unum Uwuku Ugɔng anu idɛyiwa umbi utsîndî uwuku ufôrã.>>

¹⁸ Anu ikorhe rimi inuma irhêirhɛ utɛku Uburhu agû avɔm, na adzipa agɔr ipfu iyiki ibewe ha agɛ, <<Umun itsu ungo ri itsok Uyesu Ukiristo upfudzeka ru unga!>> Kanying ipfu iyiki ibewe ha idzekngge ru unga.

¹⁹ Ivangyɛ ateiya una hã aka anyã utsîndî ikpo uhwɛkmbɔ uku uborhmgbɔ, mɔcɛ umbɔ adzur Uburhu nu Usirha agbîrhã umbɔ azîmbɔ ra anang izêê ra asu abi ijee.

²⁰ Umbɔ aka akûna umbɔ azî ra abika atsu uvau abi Uroma na agɛ, <<Aner abɛrɛ awu abi Uyahuda, adêê isoyiwe amɛn utepmɛn.

²¹ Anu imesuwa agbeyakɛ aka asi imêke ri ikpemyɛ umɛn abi Uroma iki iyɛi use umɛn îdɔsa.>>

²² Anera akɔng nu atsimbɔ Uburhu nu Usirha, abika atsu uvau atsuke anera atsimuwe atorhambɔ na akwɛr umbɔ.

²³ Umbɔ aka akwɛr umbɔ akarhârã amaa, atsuke umbɔ ru ugborzî, atsu uner idzɛu angwêdzɛn na adzɛu umbɔ.

²⁴ Unga aka ayɛi itsera, unga atsuke umbɔ ru unɔrkang ugborã, atsuke adakmbɔ ru ukhɔɔ.

²⁵ Ayoka ikɔ untsuuka Uburhu nu Usirha afɛn-Num atsusa abom ikpoi Unum, abirabɛ umbɔ aka agbange ru ugborzî hã akpeto ru umbɔ.

²⁶ Kanying nggaa izizusa abî itsu atarh idzin ugbor uzî hã azusa. Kanying kishoo angwî ubã ugbor uzî atsuri, kishoo inyãwã iyiriye umbɔ aka abow abi ugborã igarhe.

²⁷ Uner adzɛu ugborzî hã aka azir ru urhɔ anyã angwî ubã agborã adêê iyem, unga awɔɔr ikonnga abee ifɛrɛ itsinga,

ubinkutsu akaiferhkə agɛ abirabɛ umbə aka agbange ru ugborzĩ hã aka atĩmbə.

²⁸ Bər Uburhu atsarhi irhaknga atsu ivum agɛ, <<Niba unayikə itsingo! Umen abɛ kishoo iwu umə!>>

²⁹ Uner udzɛu ugborzĩ hã agər umbə akũ irhirhang aba, məcə unga asok adər atĩ azang iwei ifər unga atararhu ra asu Uburhu nu Usirha.

³⁰ Məcə unga akũna umbə adzeka ra awiya na arhusa agɛ, <<Umbi anggbaashi, umum ikorhu use aka awu ufang ni ikpo ififər?>>

³¹ Umbə agɛ, <<Uwe ru imangmang ru Uteijee Uyesu, ungo uwuri ikpikpoə ififər, ungo nu abi iyango.>>

³² Məcə umbə arherhe Arherhe Uteijee asome unga nu abirabɛ aka awu ri iyanga kishoo.

³³ Ru untsuua ha ri ivang hã uner idzɛu ugbor ha aka akũna umbə azĩ asorhe isəmbə. Kanying unga nu abi iyanga kishoo asorhuwe umbə ubətisima.

³⁴ Unga akũna umbə atĩã ri iyanga akowe umbə ubingha. Unga nu abi iyanga kishoo agəm anggəm ubinkutsu umbə kishoo awembə ri imangmang ru Unum.

³⁵ Ukpe uku usar, abika atsu uvau adene ambow ikow agɛ, <<Atsũwe aner abɛɛ.>>

³⁶ Nggee uner idzɛu ugbor ha adɛyiwe Uburhu agɛ, <<Abika atsu uvau agər agɛ atsũwe umbi. Icɛɛ aka adzek. Azĩ uku utəə.>>

³⁷ Bər Uburhu agər uner idzɛu ugbor ha agɛ, <<Akwer umen ra asu anera na asi ivarhumbə arherhe, umen abɛ iwu aner Uroma, na atsuke umen ru ugborzĩ. Icɛɛ umbə awuri itsũwe umen ri iwək? Īĩ, rinɛ! Uneke umbə aba nibikambə aba atsũwe umen idzek.>>

³⁸ Ambow ikow ha azĩ asome abika atsu uvau arherha akɛɛ ha. Abika atsu uvau aka agũ agɛ Uburhu nu Usirha awu aner Uroma, iwei ifər umbə.

³⁹ Nggee umbə aba ashər hã umbə Uburhu nu Usirha, atsũwe umbə, na adene umbə adzek ru ugborzĩ, na ashər hã umbə ama adzek ru utepa.

⁴⁰ Ivangyɛ umbə Uburhu nu Usirha aka adzek ru ugborzĩ hã, umbə abvui azĩmbə ru iya Urhidiya, umə umbə aka akəng

nggu abika adəsa na afituwe umbə. Məcə umbə abər ukumbə utepa.

17

Uburhu nu Usirha ru Utasarhonika

¹ Uburhu nu Usirha aka azər hã adəsa udiku iteu Uamfiporhi nu Uafirhoniya, aba atĩ uteu Utasarhonika, anangke ubã ifən-Num abi Uyahuda uku uwe.

² Ru nyaku Uburhu aka abayi, atĩ ru ubã ifən-Num hã, inum iyiki iwiwosha itaar umbə aka anu irhisi itsəng Arherhu-Num nggu umbə.

³ Unga anu isome umbə na adɛyiwe umbə idzidzɛrhe agɛ awu ufang Ukiristo aka ihwa uver na asoku udzak. Uburhu agər umbə agɛ, <<Uyesu ha umum iki inu indɛyiwa umbi unga awu Ukiristo.>>

⁴ Abəə abi Uyahuda abemumbə arherhe Uburhu nu Usirha, nu arherhe abi Uherhini abika agũ iwei Unum nu akatserh akagəng atomi itsi nggu umbə.

⁵ Bər abi Uyahuda abikase agũ unyɛɛ, umbə akəng awɛ ugbau ra atĩndĩ, umbə aka akəng kishoo ahwita abi utepa. Akũ avəm atĩ ri iya Ujason abee Uburhu nu Usirha abee ikũna umbə adzeka ra anera.

⁶ Bər umbə aka asi inyāmbə umbə, umbə adarhu Ujason nu abika adəsa abəə akũna umbə azĩmbə ra asu abi ijee utepa, atsuyi ivum agɛ, <<Aner abɛɛ abika asoyi amən ubən ananga ru upfung nggabɛ aka abambə nggimi.

⁷ Ujason ayei umbə akũ atĩ ri iyanga. Kishoo akpəmbə idəsi ikpem Ukaisar, anu igər agɛ uyərhe uwəə, itsoknga igburh Uyesu.>>

⁸ Umbə aka agũ rimi, anera nu abi ijee utepa agũ avəm akarhār hã.

⁹ Məcə umbə atsu Ujason na anera abəə afai uhwek na aneke umbə azĩmbə.

Uburhu nu Usirha ru Ubiriya

¹⁰ Utsuu uku ufin abika adəsa adene Uburhu nu Usirha azĩmbə Ubiriya. Umbə aka azĩ atĩ umə, umbə atĩ ru ubã ifən-Num abi Uyahuda.

¹¹ Abi Ubiriya awu ra amən akika agũ arherhe ha anangmbə abi Utasarhonika, ubinkutsu ayei arherhe ha aboka avaa avaa. Anu itsu asumbə ri itsəng Arherhu-Num ubən unuma abee inyā

ubinkpi Uburhu aka arherhe uwu idzidzerhe.

¹² Abi Uyahuda arherhe awe ru imangmang, nu abi Uherhini, akatsēr abika agōng nu ikēi akatsak.

¹³ Bōr abi Uyahuda ru Utsarhonika aka agū agē Uburhu adēē idzowe isarhe Arherhu-Num ru Ubiriya, umbō asok azīmbo umō ikēi. Umbō aka azī atsī, ahwita anera asoyiwe amēnmbō.

¹⁴ Kanying kanying abika adōsa akū Uburhu azī ru ubang ukau azē akagōng, bōr Usirha nu Utimoti aseimbō ru Ubiriya.

¹⁵ Abirabē aka azī adene Uburhu akūna unga azī atsīmbo Uatina. Abvui aba akū nggu itser Uburhu aka adene umbō ugē Usirha nu Utimoti aba akpo unga iki ifefetem.

Uburhu ru Uatina

¹⁶ Uburhu aka adēē adzēu umbō ru Uatina, amēnnga aghong akarhārā unga aka anyā utepa nggu agberhe arherhe.

¹⁷ Nggee unga aka isaka arherha arherhe ru ubā ifēn-Num nggu abi Uyahuda nu abi Uherhini abō abika agū iwei Unum, ikēi ubēn unuma unga iki irherha arherhe nggu abirabē unga iki ikpo ra anang izē.

¹⁸ Rimi hā ikēi abi ifērkhō itsoi umbō iki iyisa Uabikuriya nu Usitokiya anu irherha arherhe nggu unga. Abō arhusa agē, <<Uwē ē uner ugbugbewa uwurē abee igōr agē use?>> Abō agē, <<Awu uner uwuku udzowe isarhe anum abō abī akase.>> Ubinkutsu umbō arherhe rimi Uburhu anu idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Uyesu, nu isok ra akpe.

¹⁹ Mōcē umbō akūna unga azīmbo udzēpurhe anang ikikōngyē umbō aki iyisa Igū Uarasa agōr unga agē, <<Uba udeyiwa umēn imesa iyiki ifa iyē ungo uku unu imesuwe.

²⁰ Ungō ukū itsen arherhe ake atsī ra atomēn, umēn ibee ihwēng agbena.>>

²¹ Kishoo aner Uatina nu atsen abika aseī umō, anyangi ivangmbō asi ikorhumbō ubin bōr anu irherhe na agosha abin aka afa.

²² Uburhu asok adēē ra asu ikikōnga, na agē, <<Umbi aner Uatina! Umum inyā umbi awu abika abema agbeyi akarhārā nu afēna kishoo.

²³ Ubinkutsu ivangyē umum iki izērhā imaa utepa umum inyāmum abinkē umbi iki idzowe igōng nu ake, ikēi umum inyāmum ubeu idēm anummbi nggu itsēng iki igōr igē, <UZĪ RU UNUMWI UMBŌ AKA ASI IHWENGMBŌ.> Ubinkpi umbi aka asi ihwēngmbi na adzowe igōng ru ukpō, awu unga umum iki inu ideyiwa umbi.

²⁴ <<Unumwi aka amunu upfung nu kishoo abinkē aka awu umō awu Uteijee afā nu abī na asi iseisa ra aya-Numkē anera iki idzin.

²⁵ Unga asi ibeenga anera ayike unga, asi ibeenga ubin, ubinkutsu, awu unga adzowe anera kishoo urhē nu uwoyi nu abina kishoo.

²⁶ Awu ru unera unying unga aka amunu idūa kishoo, agē umbō aseī ra ananga kishoo ru upfung, unga angwē ivangyē umbō aka iseī atsī nu inangyē umbō aka iseī.

²⁷ Unum akorhe rimi ngge itsū anera ibee a unga, na awuri ima abārā azīmbo ru unga, na awuri ikpombō unga. Idzidzerhe, asi idera nggu ubēn unera ru umēn.

²⁸ <Ubinkutsu, iwu ru unga umēn iki iwe ru urhē, ni izērhā, ni ibek.> Ru nyaka abika atsēng ambommbi abō aki igōr agē, <Umēn iwu unangnga.>

²⁹ <<Ngge iki iwe ugē umēn iwu unang Unum, asi imēē umēn ikaifērkhō ugē Unum awu ru uzirhā uzinarhi use uazurhfa use atarh, ubinkpi unera iki ikorhe ri itsoinga.

³⁰ Ri iyi isha Unum asi ibeenga idzowe anera uver ihwihwēng iki ishingge ru umbō, bōr icē ē unga atsu anera kishoo ubēn ananga umbō adzipa.

³¹ Ubinkutsu unga aka angwēē unumkpi unga aka iba atsu uvau iyi idzidzerhe ru upfunga ru ubok uwō unga aka asēng. Unga aka adeyiwa arherhe ha iwuri iwe rimi ra anera kishoo ri isoyiwe uner ha ra akpe.>>

³² Ivangyē umbō aka agū arherhe isisok ra akpe, abō acata, bōr abō agē, <<Umēn ibee ibvui igū ubinkpi ungo uku irherhe ra arherha akē ē.>>

³³ Awu umō Uburhu aka abōre umbō.

³⁴ Bōr abō ukunjiir agbopa nggu Uburhu awe abi imangmang. Ru umbō ha awu Udiyonisiyu, uner itser ru

udzepurhe, nu utserh uwɔɔ itsoka igburh Udamari, na abɔɔ nggu umbɔ.

18

Uburhu ru Ukorinti

¹ Akere ha aka amaa, Uburhu abɔruka Uatina na aziã Ukorinti.

² Nggɔɔ ha unga aka agbopa nggu utsa Uyahuda uwɔɔ itsoka igburh Uakirha, unga awu uner abi abĩ Ufontu. Unga nu utsɛnga Ubiriskirha anai idzeka abĩ Uitarhiya, ubinkutsu Ukarhaudyu atsu abi Uyahuda kishoo adzembɔ ru Uroma. Uburhu azĩ inyã umbɔ.

³ Ubinkutsu itsermbɔ iwu unying iyiki isɔr utenti, mɔce unga aseisa umbɔ atɔ itser urhɔnga.

⁴ Uben unum ukpuku uwosha Uburhu atsĩã arherhe ru ubã ifɛn-Num abee igbiir amɛn abi Uyahuda na Atsen abi Uyahuda.

⁵ Ivangye umbɔ Usirha nu Utimoti aka adzeku Umakidoniya aba, Uburhu adzowe ivanga kishoo ri idzowe isarhe, adekuwe abi Uyahuda age Uyesu unga awu Ukiristo.

⁶ Bɔr abi Uyahuda aka asi ibemumbɔ na irhena unga, unga azusu uzurhu ra atorhanga agɔr umbɔ age, <<Adzirhmbi awu ra atsimbi! Umum ishimum ru uvau. Icere umum iwuri izi ra Atsen abi Uyahuda.>>

⁷ Mɔce unga asok aziã ri iya uwɔɔ itsoka igburh Utitiyu Ujustu, uwuku udzowe igɔng Unum. Iyanga iki ikhapa ru abã ifɛn-Num.

⁸ Ukiribu, unggbaashi ubã ifɛn-Num, awea ri imangmang ru Uteijee, unga nggu aner iyanga kishoo. Abi Ukorinti abɔɔ arherhe aka agũ unga awembɔ ri imangmang, umbɔ akorhuwe umbɔ ubɔtisima.

⁹ Untsuuka nukpɔ Uteijee arherhe arherhe nggu Uburhu ru irhi agɔr unga age, <<Niba ugũo iwei, udzowe isarhe, niba unuɔ ukutatata.

¹⁰ Ubinkutsu umum iwu nggu ungo, unera ashia aka itsu ubok akorhuwa ungo iferhe, anermum awu arherhe ru utepu ukpirɛ.>>

¹¹ Nggee Uburhu ase i umɔ ameka nu utenga, amesuwe umbɔ Arherhu-Num.

¹² Ivangye Ugarhiyo aka awu unggbaashi abĩ Uakaya, abi Uyahuda agbopa atsimbɔ igamtsa nggu Uburhu akũna unga azĩmbɔ ru udzepurhe uku uvarha arherhe.

¹³ Agɔr age, <<Utsak uwure atsu anera adzowe igɔng ru Unum ru utsĩndĩwi Íkpem iki ikɛnnge.>>

¹⁴ Uburhu aka abee irherha arherhe, Ugarhiyo agɔr abi Uyahuda age, <<Uda unga akorhu ubin ukpɔɔ uku usi izekpɔ use ukpuku ubewe ri Íkpem, umum igũmum na umbi.

¹⁵ Bɔr ngge iki iwu uning ru irhem, atsutsok nu Íkpemmbi, umbi aka azĩ arherhe amaa nibikambi. Umum ishimum ra amɛn aka atsu uvau ri ikpũ abin akere.>>

¹⁶ Mɔce unga awayika umbɔ ru udzepurhe uku uvarha arherhanga.

¹⁷ Mɔce umbɔ kishoo adzur Usostanu unggbaashi ubã ifɛn-Num, akwere unga ugwere ru udzepurhe uku uvarha arherhe. Bɔr Ugarhiyo asi irhisa.

Ubiriskirha, Uakirha nu Uaporho

¹⁸ Uburhu ase i ru uteu Ukorinti inuma irherhe. Na aneke abika adɔsa na atsĩ ukhukhɔɔ amɛ azĩmbɔ abĩ Usuriya, umbɔ Ubiriskirha nu Uakirha azĩ urhɔnga nggu unga. Bɔr uyirhkpi unga aka ayirh utsu umbɔ akone itsinga ru uteu Ukankiriya unga adɔrha azĩ.

¹⁹ Umbɔ aka azĩ atsĩ ru Uafisa, umɔ Uburhu aka abɔre umbɔ Ubiriskirha nu Uakirha. Unga atsĩã ru ubã ifɛn-Num arherha arherhe nggu abi Uyahuda.

²⁰ Ivangye umbɔ aka ashɔrhã unga ama adãrhã nggu umbɔ, unga asi ibemunga.

²¹ Bɔr unga aka awuri ibɔre umbɔ, unga abemuwe age, <<Umum ibvui inbamum ru umbi Unum aba abemunga.>> Mɔce unga atsĩ ukhukhɔɔ amɛ adzeka ru Uafisa.

²² Unga aka acipa ru uteu Ukaisariya, unga afũã ighwe abika adɔsa ru Urusharhima, mɔce unga acipa aziã uteu Uantakiya.

²³ Unga aka adãrhã amaa ru Uantakiya, Uburhu asok atsĩrhã ra abĩ Ugarhatiya na abĩ Ufirijiya, adɔsu ititeu ayike angwɛ imesa adɛɛ aker.

²⁴ Ivang hã utsa abi Uyahuda uwəə itsoka igburh Uaforho, aba ru Uafisa. Unga awu uner uteu Uarhekzandiriya ru Umasar. Unga ahwənga arherhe afina na ahwəng itsəng Arherhu-Num akarhārḥā.

²⁵ Aka amesukumbə unga ru utsīndī Uteijee, unga aka isaka anyar asunga arherhe uku urhirhiki ri itsi Uyesu, bər unga akpurha ahwəng ubətisima Uyohana.

²⁶ Unga atirha adzowe isarhe nggu ikernga kishoo ru ubā ifən-Num. Umbə Ubiriskirha nu Uakirha aka agū arherhanga, umbə akūna unga azīmbə ri iyambə na atoma adeyiwe unga utsīndī Unum.

²⁷ Ivangye Uaporho aka abee izī abī Uakaya, abika adəsa afituwe unga na atsenge ubvur ra angwē imesa ru Uakaya umbə ayei unga. Unga aka azī atsī umə unga aməna ayike abirabə aka awe ru imangmang ru Unum ru ubok imimuta.

²⁸ Ubinkutsu unga ananga abi Uyahuda ra asu anera nggu ijee arherhe akarhārḥā, adeyiwe umbə ri itsəng Arherhu-Num age Uyesu unga awu Ukiristo.

19

Uburhu ru Uafisa

¹ Ivangye Uaforho aka awu ru Ukorinti, Uburhu azērḥā ru utsīndī abīā azī atsī Uafisa, umə unga akpo angwē imesa abəə.

² Arhusa umbə age, <<Umbi ayeimbi Ipfu Isarsatangge ri ivangye umbi aka awuri imangmang?>> Umbə agər unga age, <<Ī'ī, umən isi igūmən uge Ipfu Isarsatangge iwengge.>>

³ Nggee Uburhu arhusa age, <<Asorhuwa umbi ikpū ubətisima uwukusong rimi?>>

Umbə age, <<Ikpū ubətisima Uyohana.>>

⁴ Uburhu age, <<Ubətisima Uyohana uwe uwu idzidzipa. Unga adeyiwe anera umbə awe ru imangmang ru uwuruwī aka iba ru undzingnga, awu unga hã awu Uyesu.>>

⁵ Umbə aka agū rimi, umbə asorhuwe umbə ubətisima ri itsok Uteijee Uyesu.

⁶ Ivangye Uburhu aka atsorhuwe umbə abok, Ipfu Isarsatangge icipuwangge nu umbə, umbə atsīmbə irherha arherhe ri idū iyikise na asəm Arherhu-Num.

⁷ Umbə kishoo ayombə inera usəkdūmən.

⁸ Uburhu atsī ru ubā ifən-Num adzowe isarhe nggu ikeramən afēē ataar, anu arherhe na agbiir amənmə abā ra arherhe Iyerhe Unum.

⁹ Bər abəə abi itsi iki iker akpēmbə iwe ru imangmang, na arherhe iyiki ibewe ru Utsīndī Uteijee ra asu anera. Nggee Uburhu abərka umbə, na akū angwē imesa azī amesuwe umbə ubən unuma ru ubā imesa Utiranu.

¹⁰ Akere ha anu ikorhe rimi utseku imeka ivaa, ngge itsu kishoo abi Uyahuda nu abi Uherhini abika aseī ra abī Uasiya agū Arherhu Uteijee.

¹¹ Unum anu ikorha abin idzeu akəə awuweke ru ubok Uburhu,

¹² utseku umbə aki ikū ushanga atorho nu atorhi itser iye iki ibanga unga akū azī ru abi irhārḥā akerhe, nu ipfu iyiki ibewe ikei ibərukungge umbə.

¹³ Abəə abi Uyahuda abika azērḥā atsīrhī iteu atsusuwe ipfu iyiki ibewe abee ikū itsok Uteijee Uyesu akorhe rimi hã. Agər age, <<Umum itsū umbi ri itsok Uyesu, Uburhu aka adūwā, àka apfu adzek.>>

¹⁴ Angwē Usikeba utəəva uner Uyahudiya ateīya abika adzowe idəm-Num nuwə, anu ikorhe rimi hã.

¹⁵ Unuma nukpə ipfu iyiki ibewe igər umbə igē, <<Uyesu umum ihwəng unga, umum ikei ihwəng Uburhu, umbi awu umbə ungaa?>>

¹⁶ Məce uner ha aka awuri ipfu iyiki ibewe ha ater isha afūā nu umbə atənga ikermə kishoo. Akwer umbə adzek igbīrhī ri iya ha atī nggu isisəə.

¹⁷ Ivangye kishoo abi Uyahuda nu abi Uherhini abika aseī ru Uafisa aka agū ubinkpi uku ukorhe, iwei ifər umbə kishoo, umbə adzowe igəng ru itsok Uteijee Uyesu.

¹⁸ Arherhe abika awe ru imangmang aba akū angwīmbə asəm itser iyiki ibeweyə umbə aka akorhe ru awiya.

¹⁹ Anera arherhe abi igoka akarha abvurmə akpīwe ra asu anera kishoo.

Uhwɛk abvur ha utsĩkpɔ íshaa imang uazurhfa anaka agɔnga isɔka it̩s̩ (50,000).

²⁰ Ru utsĩndĩ hã Arherhu Uteijee aka adzek at̩rhã akarhãrhã nggu ijee.

²¹ Akɛɛ ha aka akorhe kishoo amaa, Uburhu abee izĩ Urusharhima, awuri iz̩rhã at̩ng udika abĩ Umakidoniya nu aki Uakaya. Agɛ, <<Umum iba izĩ itsĩ imaamum nggɔ ha, awu ufang umum izĩ iyepa Uroma ikɛi.>>

²² Unga adene abika ayike unga ikivarhambɔ, Utimoti nu Uarastu, azĩmbɔ Umakidoniya, unga iganga aseivanga ukunjiir ra abĩ Uasiya.

Ubvun ru Uafisa

²³ Ivang hã iki iyo ubvun uku ugɔng usomgbɔ ra abika adɔsu Utsĩndĩ hã.

²⁴ Uner unai uwɔɔ itsoka igburh Udimitiriyu, uwuruwi aki ikũ uazurhfa anak azirhzi iya ugberhe Uartemi. Unga nu abi itsernga akposhu uhwek ri itsermbɔ ha akarhãrhã.

²⁵ Unga akɔng umbɔ, nu abika at̩ ikpũ itser ha, na agɛ, <<Umbi anermen, aka ahwɛng ugɛ nggu itser iyɛɛ umɛn iki ikpo abin.

²⁶ Umbi anyãmbi na agũmbi asi iwea ri nggimi ru uteu Uafisa ukpekũ, abĩ Uasiya kishoo abɔr ukunjiir, Uburhu uwurɛ aka igbiite amɛnmbɔ na anu igɔr agɛ anum abɛ umbɔ iki ikũ abok agbisha asi iwembɔ anum.

²⁷ Ighighong iwe asi íwea igba abĩ itsermɛn ukpekũ, bɔr iya-num nggaa Uartemi awuri itsu ike ishike ru ugarh, nu Uartemi nibikanga, umbɔ iki idzowe igɔng ra abĩ Uasiya nu upfunga kishoo, awuri ishia ri igɔng.>>

²⁸ Ivangyɛ umbɔ aka agũ rimi, avɔm afɛr umbɔ akarhãrhã, umbɔ atirhi itsarhi irhakmbɔ agɛ, <<Igɔng iwe nggu Uartemi aki Uafisa!>>

²⁹ Kanying utepa kishoo udzunukpɔ. Agbĩrhũ Ugayu nu Uaristaku, aner Umakidoniya, abirabɛ aka awu awɛrhu uz̩rhũ Uburhu. Anera kishoo atĩ azĩmbɔ ra anang ikikɔnga.

³⁰ Uburhu abee itsĩ ra anang ikikɔnga, bɔr angwɛ imesa akɛnmbɔ unga.

³¹ Anggbaashi abɔɔ ra abĩ Uasiya, abirabɛ aka awu awɛrhu Uburhu, adene

itser ash̩rhã unga agɛ unga niba atsĩã ra anang ikikɔnga.

³² Anera aka akɔng umɔ adzunumbɔ, abɔɔ asi ihwɛngmbɔ ubinkpi uku utsu umbɔ akɔng. Abɔɔ atsarhi irhakmbɔ arherhe arherhe, abɔɔ anu irherha akimbɔ awuweke.

³³ Abi Uyahuda ayiru Uarhekzanda ra asu abɔɔ ri ikikɔnga unga atsu ivum abee unga arherha arherhe. Unga aberu uboknga umbɔ anukutata ru unga ikaa itsinga ra anera.

³⁴ Bɔr umbɔ aka ahwɛng agɛ unga awu utsa Uyahuda, umbɔ atsarhi irhakmbɔ kishoo agɛ, <<Igɔng iwe nggu Uartemi ukpu Uafisa.>> Akorhe rimi ayombɔ akara avaa.

³⁵ Bɔr uner itsɛng utepa atsu umbɔ anukutata, na agɛ, <<Umbi aner Uafisa, upfunga kishoo usi ihwɛngkpɔ ugɛ uteu Uafisa ukpuku udzɛu iya nggaa Uartemi, nu asarkasar utarh ha uku udzeka afã uba ugba?

³⁶ Iki isi iwengge ubin itsɛyi nggu abin akɛɛ, imɛngge umbi adɔɔr amɛnmbi niba azangmbi.

³⁷ Nggayɛ anerabɛ umbi aka akũ aba nggimi, asi ivɛumbɔ ivɛu ra aya-num, asi irhenumbɔ unummɛn Uartemi.

³⁸ Bɔr Udimitiriyu nu awɛrhi itsernga aba awembɔ ru ubin ukpuku ughong amɛnmbɔ nggu ubɛn unera, udzɛpurhe ukpuku uvarha arherhe ukpi utsurirɛ, ikɛi abika atsu uvau, ad̩ɛ̩ azĩ atsumbɔ arherhe ri itsimbɔ.

³⁹ Aba awu ubin ukpɔɔ umbi aka abee, aka ahwɛng ugɛ awuri irherha ake ru udzɛpurhe ukpuku uvarha arherhe.

⁴⁰ Ngge iki iwe rimi, igbaigba iwe ru umɛn, ubinkutsu awuri itsumbɔ arherhamɛn ri isoyamɛn irherɛ, ni isi íd̩ɛ̩ isɔmmɛn awu use utsu isoyamɛn hã. Ni isi ítsengamɛn awu use utsu isoyamɛn hã.>>

⁴¹ Unga aka arherhe rimi amaa, na asoyika ikikɔnga.

20

Uburhu abyui azĩ Umakidoniya ru Uherha

¹ Ivangyɛ isoya amɛn hã iki idɔɔr, Uburhu ayisa angwɛ imesa ha, unga aka

amaa ifituwe umbɔ, aghwe umbɔ unuma na azĩã abĩ Umakidoniya.

² Unga aka azẽrhã ri inang hã, arherhuwe irhẽm irhẽirhẽ iyiki ififita ra anera, na amasha atsĩã abĩ Uherha.

³ Umɔ unga asei afẽẽ ataar, na abee itsĩ ukhukhɔɔ amẽ azĩ abĩ Usuriya, na agũ uge abi Uyahuda aka adzẽu abee ikorhe iyiki ibewe nggu unga ri ivang hã, nggee unga abvui adɔsu udiku Umakidoniya.

⁴ Abika azĩ nggu unga awu Usopata ungwẽ Upuru aka adzeku Ubiriya, Uaristaku nu Usakundu aner Utasarhonika, nu Ugayu uner Udarbe, nu Utimoti ikẽi, nu Utikiku nu Uturofimu aner abĩ Uasiya.

⁵ Aner abere agbaashia asok azĩmbɔ idzẽu umen ru Utoruwa.

⁶ Bɔr umen itsĩ ukhukhɔɔ amẽ ru Ufirhipi umbɔ aka amaa Irhowa Uborodi Ukpuku Usheru Uguga, umen imaa inuma itɔɔ ni ikpo umbɔ ru Utoruwa. Umɔ umen isei inuma utɔɔva.

Uyutiku asok ra akpe

⁷ Ru unum inggbaashia ri inuma utɔɔva umen ikɔng itsɔku uborodi. Uburhu adzowe isarhe ru umbɔ, unga abee isisok ukpe unum uvaa, adẽẽ adzowe isarhe utseku ikɔ untsuuka.

⁸ Atseu irhirhang awu arherhe ru ubã afã hã umen iki ikɔng.

⁹ Ungwẽdzẽm uwɔɔ itsoknga igburh Uyutiku, asei nu angwĩ ugba, agbẽu urhɔ ri ivangye Uburhu aka anu idzowe isarhe iyiki ider. Urhɔ uku unyangu Uyutiku, unga ashɔr ri iya afã ugber uwu untaar aba agba umbɔ ashupa unga ukoma.

¹⁰ Uburhu acipuwa nu abĩ, aba agbapfu nu ungwẽdzẽm hã na akarha unga awuma na age, <<Niba agũmbi ighong. Awu nggu urhenga!>>

¹¹ Mɔce unga abvui afũã ni iya afã. Unga atsɔku uborodi, atãi, na adẽẽnga arherhe utseku ukpe uku usar, unga azĩã.

¹² Umbɔ akũ ungwẽdzẽm hã azĩmbɔ nggu urhenga, na akpo idɔngamen akarhãrhã.

Uzẽrhãmbɔ adzeku Utoruwa azĩ Umirhetu

¹³ Umen iso izĩmen ru ukhukhɔɔ amẽ, umen idzur udĩ izĩmen Uassu. Umen itsar ishupa Uburhu umɔ, ubinkutsu unga

avarhe rimi ri inggbaashia, unga aka azẽrhã na adak azĩ.

¹⁴ Unga aka akpo umen ru Uassu, umen ishupa unga izĩmen Umitirhen.

¹⁵ Unum uvaa umen izẽrhã ru ukhukhɔɔ ĩba itɔng ifen Ukiyo. Unum untaar ikẽi umen igar izĩ Usamo, unum unaa umen itsĩ ru Umirhetu.

¹⁶ Uburhu asi ibeenga itsĩ ru Uafisa utsur ivanga imaangge ru Uasiya, azang abee itsĩ ru Urusharhima, ngge iba imẽngge, ru unum irhowu Upentiko.

Uburhu aghwe unggbaashi nu akakũ ididɔsa

¹⁷ Awu ru Umirhetu, Uburhu aka ayisa akakũ ri ikikɔng abika adɔsa ru Uafisa.

¹⁸ Ivangye umbɔ aka aba atsĩ, unga agɔr umbɔ age, <<Umbi ahwengmbi ikpũ isiseimum ri ivanga kishoo umum iki iwu nggu umbi, udzur ru unumkpi umum iki itsĩ ra abĩ Uasiya.

¹⁹ Umum itɔ itser Uteijee nggu ididɔr akarhãrhã nu anyĩ. Nu ngge iki iwe uge abi Uyahuda atsu umum ayetnum nggu andeya.

²⁰ Umbi ahwengmbi umum isi ibvurmum angwĩ ri ĩdzaa umbi kishoo isarhayẽ iki iyika umbi bɔr umum imesuwa umbi ra ayambi nu awiya ikẽi.

²¹ Umum isemmum abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda uge awu ufang umbɔ adzipa aba ru Unum na atsu amẽnmbɔ ru Uteijeemen Uyesu.

²² <<Nu icere, Ipfu-Numye iki iyira umum iwuri izĩ Urusharhima, isi ihweng ubinkpi iki ikorhe nggu umum umɔ.

²³ Umum ikpurhi ihweng uge uben uteu Ipfu Isarsatangge iki igbiitangge atomum uge ugborzĩ nu uver ukpɔ udzẽu umum.

²⁴ Bɔr umum isi inyã urhemum uwekpɔ ubin. Umum ikpurhi ibee imaa itserye Uteijee Uyesu aka adzaa umum, idekuwe arherhe Isarhe Iyiki Ize iyi imimutu Unum.

²⁵ <<Icere umum ihweng uben unera ru umbi umum iki izẽrhã idũwã isarhe Iyerhe Unum, asi inyãã asumum ikẽi.

²⁶ Nggee, umum ideyiwa umbi irherẽ uge, umum ishimum ru uvau adzirh anera kishoo.

²⁷ Ubinkutsu, umum isi ibvurmum angwĩmum ri isōma umbi kishoo abinke Unum aka abee.

²⁸ Àka adzeu atsimbi nu kishoo ukpui abika adōsa, Ipfu Isarsatangge iki itsũ umbi awu anggbaashimbō. Àka adzeu abika adōsu Unum, abirabe unga aka akũ adzirh Ungwēnga agoi.

²⁹ Umum ihwengmum ĩba isokũ, ĩjui ngbako iwuri itsĩngge ru umbi isi ĩnekũngge ukpui idōi ha.

³⁰ Abō ru umbi asok adēē idzidzunuwe idzidzerhe ha abee igbiir amen angwē imesa azĩ ru umbō.

³¹ Nggee àka adēē adzeu! Àka ayita uge imeka itaar nu utsuu na atenum umum isi ibvurmum angwĩmum ri isēm umbi kishoo nggu anyĩ.

³² <<Icēre umum iyēruwe umbi ru Unum. Àka aneke urhēm imimutanga ngge idēē idzin umbi ni idzaa umbi ukam ru abirabe aka awe asarkasar kishoo.

³³ Umum inasi igũmum unyēē uhwek unera use atorhanga.

³⁴ Umbi nibikambi ahwengmbi umum ikũ abokmum itō itser ifai itsũwāmum nu iyi abirabe aka awu nggu umum.

³⁵ Ra abina kishoo umum iki ikorhe, umum ideyiwa umbi uge awu ufang umbi atō ikpũ itser iyiki itso ha ayike abika asheri iker, na ayita Arherhu Utejee Uyesu aka agōr age, <Idzidzowe iwe ru idorh inangngge iyiyēi.> >>

³⁶ Ivangye unga aka irherhe rimi, unga atararhu nggu umbō kishoo na afen-Num.

³⁷ Umō umbō kishoo aciu akpe na awumu Uburhu na ashor unga.

³⁸ Ubinkpi uku utsu amēnmbō aghong akarhārḥā, awu arherhake unga aka arherhe uge umbō asi ĩbvui anyāmbō asunga ikēi. Mōce umbō azĩ adene unga nu ukhukhō amē.

21

Uburhu ru Urusharhima

¹ Ivangye umen iki ibore umbō, itsĩ ukhukhō amē izĩmen Ukosi. Unum uvaa umen izĩmen Urod, idzek umō izĩmen Upatara.

² Umen iki ikpo ukhukhō amē uwuku uzĩ abĩ Ufinikiya, umen itsĩ izĩmen.

³ Umen iki itirhi inyā Usayifuru, umen itōng udiku unōrmgbō, umen izĩmen Usuriya. Umen icipa ru Utaya, ubinkutsu ru ukhukhō amē umen ucipuwe abinke.

⁴ Umen iki ikpo angwē imesa umō, umen isei umō inuma utōva. Mōce ru ubok Ipfu-Num umbō adēyiwe Uburhu unga niba azĩ Urusharhima.

⁵ Bōr ivang iyiki isisokmen iki iwe, umen iso idēēmen uzērhāmen. Angwē imesa kishoo nu atsēmbō nu awēkacimbō akũna umen azĩ adena nu undzing utepa. Mōce umen iki itar arhu nu ubang ukau ukugōng ni ifen-Num.

⁶ Umen ighwe unuma ra adōka imaa ni itsĩ ukhukhō amē, umbō abvui azĩmbō ra ayambo.

⁷ Umen itsĩmen uzērhāmen idzeku Utaya, itsĩmen Utorhemayi, umō umen iki ighwe ighwe nggu angwēmen nu anapumen, umen imaa unuma unying nggu umbō.

⁸ Unum uvaa umen isok izĩmen Ukaisariya. Umen itsĩ isei ri iya Ufirhibu uwuku udzowe Isarhe Iyiki Ize, unying ru umbō utōva ha umbō aka aseng umbō ayike abi itser ru Urusharhima.

⁹ Unga awu ra anakatserh anaa aka anasi ipfunumbō awu abika asēm Arherhu-Num.

¹⁰ Umen iki imaa inum iyō umō, uwuku usēm Arherhu-Num itsoka igburh Uagabu, adzeka abĩ Uyahudiya aba atsĩ.

¹¹ Unga aka aba atsĩ, unga anyangu ikpōm Uburhu, abow adaknga na aboknga na age, <<Ubinkpi Ipfu Isarsatangge iki igōr igē, <Rimine anggbaashi abi Uyahuda ru Urusharhima aka ibow uner ikpōm iyēre, na atsuke unga ra abok Atsen abi Uyahuda.> >>

¹² Ivangye umen iki igũ rimi, umen nu abi anang ḥā ishōrhũ Uburhu unga niba azĩ Urusharhima.

¹³ Mōce Uburhu age, <<Awu use utsu umbi aciu na adakuwe amēnmum? Umum iki igbishi imaamum, ibibow ukpekũ isi iwengge ubin, bōr afere umum ru Urusharhima ri itsok Utejee Uyesu.>>

¹⁴ Umen iki isi idēē ikēnmen unga, umen inumen ukutata, ni ĩgōr igē, <<Uneke ibibemu Utejee iwe.>>

¹⁵ Akere ha aka amaa umen ingbika abinmen izimen Urusharhima.

¹⁶ Angwe imesa aboo adzeku Ukaisariya aba adena umen, akuna umen azimbo ru Umanason, uwuruwi umen iki icipa ri iyanga. Unga awu uner Usayifuru unying ra angwe imesa abi inggbaashia.

Uburhu aka atsī Urusharhima

¹⁷ Ivangye umen iki itsi Urusharhima, angwemen nu anapumen ayei umen nggu ibibema.

¹⁸ Unum uvaa Uburhu nggu umen izimen inyā Uyaku, nu kishoo akakū awu um.

¹⁹ Uburhu aka aghwe umbō amaa, unga adeyiwe umbō agbegbera agbera abinke Unum aka akorhuwe Atsen abi Uyahuda ru ubok itserye unga aka atō.

²⁰ Umbō aka agū rimi amaa, umbō akpoi Unum, na agor Uburhu age, <<A ungwemen, urhi unyā, irhe anaka agonga abi Uyahuda asong abika awe ru imangmang! Kishoo atsu amenmbō ri idosi Ikpem!

²¹ Aka asomukumbō arherhango, uge ungo umesuwe kishoo abi Uyahuda abika ase ra atsen abi Uyahuda umbō aneke Ikpem Umusa, ungo ugor umbō uge, umbō niba asorhukumbō usorhe ra awekacimbō, use adōsa agbeyi abi Uyahuda.

²² Umen ikorhu ugusemen? Nggaye umbō awuri igūmbō age ungo uku ubango.

²³ Nggee ukorhu ubinkpi umen iki ideyiwa ungo, inera niyo inaa iwu nggu umen aka ayirh uyirh.

²⁴ Utsi ra anera abere, uzi umbō asare umbi ivanga unying ru ungo ufai uhwekmbō, ngge itsu umbō akone atsimbō. Rimi hā itsu uben unera awuri ihwengnga uge kishoo abinke umbō aka arherhe ri itsingo asi iweke idzidzerhe, bor awuri inyinyāmbō ungo uku udosi Ikpem.

²⁵ Atsen abi Uyahuda abika awe ru imangmang, umen iki itseng abvur ideyiwe umbō uge umen ibee umbō niba aghambō ubinkpi umbō aka aye ruwe ru agberhe, use adzirh, asi itaimbō ijuye umbō aka ashirhū urhokngge, asi itomumbō-dak.>>

²⁶ Unum untaar Uburhu akūna anera abere umbō asare unga nggu umbō. Mōce unga atsīā ri Iya-Num, adeyiwe abika adzowe idem-Num unumkpi uku utsufer isisarmbō. Ru unum hā uben unera ru umbō aka idzowe izūwū idem.

Adzur Uburhu

²⁷ Inuma utōva ha iki iyo imimaa, abi Uyahuda aboo aka adzeka abi Uasiya anyā Uburhu ri Iya-Num. Umbō ahwita anera ri ikikōnga kishoo umbō adzur unga.

²⁸ Atsu ivum age, <<Umbi aner Uisrairha, āka ayika umen! Uner ha nuwi aki azērhā amesuwe anera kishoo awe ru igamtsa ra anermen nu Ikpemmen nu anang akere. Asi iwea akere ha ukpekū, bor unga aka akū Atsen abi Uyahuda aboo atsīwā ru ufom Iya-Num aba atsuke arhim ru usarkasar anang akere.>>

²⁹ Umbō age iwe rimi umbō aka anyāmbō Uburhu nggu Uturofimu, uner Uafisa, ru utepa. Umbō akaiferhkō age Uburhu unga akūna unga atsī ru ufom Iya-Num.

³⁰ Uteu ha kishoo udzunukpō, anera asok atī aba akōng. Azī adzur Uburhu, agbīrhā unga adzek ru ufom Iya-Num, umbō afomukumbō angwī ufoma kanying.

³¹ Abee ifere unga nukpi, mōce isarhe izi itsingge ru ukugōng abi iwa Uroma ige Urusharhima kishoo uku udzunukpō.

³² Kanying unga akarha abi iwa Uroma na ateyiambō, atī azimbo ri ikikōnga. Ivangye anera aka anyā ukugōng nu abi iwanga, umbō anakukumbō ikwer Uburhu.

³³ Ukugōng abi iwa ha aba adzur Uburhu atsu umbō abow unga nggu inyāwā ivaa. Mōce na arhusa age, <<Unga awu ungamo, na akorhu use?>>

³⁴ Ikikōnga itsuyi ivum igwarha arherhe, aboo age akere aboo age akorō. Uteiya abi iwa ha aka asi idēē adzura usu arherhe ha igwarha arherhe irhengge, unga atsu umbō akū Uburhu azimbo aya abi iwa.

³⁵ Ivangye Uburhu aka aba atsī ru abeu angwī iyaa, abi iwa ashupa unga, umbō aka anyā anera abee ifere unga.

³⁶ Ikikōng anera iki idōsa umbō inū itsuyi ivum ige, <<Afere unga, afere unga!>>

Uburhu arherhe arherhe nggu ikikanga

³⁷ Umbə aka akū Uburhu ayo itsĩ ra aya abi iwa, unga ashōrhā ukugəng abi iwa ha agε, <<Kabəo ungo uma uneka umum irherha arherhe nggu ungo?>>

Unga agər unga agε, <<Ungo uhwəngo idū abi Uherhini?

³⁸ Asi iwea ungo uwu utsa Umasar ha isha uwuku ukū isoyamən uba akū anera anaka agəng anaa abika afər aner ukū azĩ ra arhum?>>

³⁹ Uburhu agər unga agε, <<Umun iwu utsa Uyahudiya, idzeku Utarsu ra abĩ Ukirhikiya, umum iwu ungwē undzumu uteu ukugəng. Kabəo uma uneka umum irherha arherhe nggu anera abεε.>>

⁴⁰ Unga aka aneke unga arherhe, Uburhu adēē nu abeu ha aberu uboknga ra anera umbə anu ukutata. Umbə aka anu ukutata, unga arherhe arherhe nggu umbə ri idū abi Uyahuda.

22

¹ Uburhu agε, <<Umbi angwēmən nu atesmən, àka akpeto ru umum ikaa itsimum.>>

² Ivangyε umbə aka agū unga arherhewe umbə ri idū abi Uyahuda, umbə agbisha anu ukutata.

Məcε Uburhu agε,

³ <<Umun iwu utsa Uyahudiya. Amar umum ru Utarsu ra abĩ aki Ukirhikiya, bər akpəm umum ru utepu ukpirε. Umum itsĩ imesa ru ubok Ugamarhiyerh. Amesuwa umum abina kishoo aki Íkpem atokamən. Umum iwemum ri itsu amən ri idəsu Unum, ru nyaka umbi kishoo aki ikorhe irherε.

⁴ Idzowukū uver ra abika adəsu utsĩndĩ uwirε, ifeyiwe umbə, idzui akatsak nu akatserh itsuyikumum umbə ru ugborzĩ,

⁵ ru nyaku Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num nu ikikəng akakū abi Uyahuda kishoo aka iwu idekamum. Umum iyeisū abvur ru umbə iwuri ikū izĩ ru abimbə ru Udimashku. Umum izĩ umə ibee idzui abirabε aka adəsu utsĩndĩ uwurε ikū iba Urusharhima, umbə adzowe umbə ayetnum.

*Uburhu aka adzipa adəsu Uteijee
(Aiy 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ <<Umun iwu ru uzērhā, iki iyokū itsĩ Udimashku ra atenuma, kanying nggaa irhirhang ra afā irhang idzipa umum.

⁷ Umum ĩgba inū nu abĩ ni igū urhəm uku ugər umum ugε, <A Ushawurhu! A Ushawurhu! Awu use utsu ungo udzaa umum uver?>

⁸ <<Umun irhusa inggε, <Awu ungo ungamə Uteijee?>

<<Məcε urhəm hā ugər umum ugε, <Awu umum Uyesu uner Unazarat uwuruwi ungo uku unu idzowe uver.>

⁹ Abirabε aka awu nggu umum anyāmbə irhirhang hā, bər asi igūmbə urhəm hā uku unu arherhe nggu umum.

¹⁰ <<Nggee umum irhusa inggε, <A Uteijee, umum ikorhi uguse?>

<<Məcε Uteijee agər umum agε, <Usisok, utsĩ ru Udimashku. Umə umbə aka idəyiwa kishoo ubinkpi umum iki itsu ungo ikorhe.>

¹¹ Iker irhirhang hā iki itsu umum itapa, abirabε aka awu nggu umum akpəm abokmum adarh umum atsĩ Udimashku.

¹² <<Utsa uwəo agburh Uhananiya aba inyā umum. Awu uner uwuku udzowe itsinga idəsu Unum ri Íkpem Umusa, abi Uyahuda kishoo abika awu umə aka isaka adzowe unga igəng.

¹³ Unga aba adēē akhapa ru umum agər umum agε, <A ungwēmən Ushawurhu, ukpo inyā anang!> Kanying asumum ayanga, umum idēē inyā unga.

¹⁴ <<Məcε unga agε, <Unum uwu atokamən asəng ungo, ungo uhwəng amənnga, nu unyā Uner Uwuku Urhurhika ha nu ugū urhəm ra angwīnga.

¹⁵ Ubinkutsu ungo uwuri iwu idekanga ru ubən unera, ru ubinkpi ungo uku unyā nu ugū.

¹⁶ Icεε ungo udzεu use? Usisok, usorhu ubətisima, nu usorh arhimngo adzek ri ifən ri itsoknga.>

Uyisa Uburhu

¹⁷ <<Umun iki ibvui iba Urusharhima iwe ri ifən-Num ru ufəm Iya-Num, umum inyā irhi

¹⁸ ni inyā Uteijee aka arherhe nggu umum agε, <Ifetem! Udzekə ru

Urusharhima kanying, ubinkutsu, umbō asi íyēimbō idekango ri itsimum.>

19 <<Umum igor uge, <A Uteijee, umbō nibikambō ahwēngmbō umum iki itsīrhā abā ifen-Num itsuke abika awe ru imangmang ru ungo, ru ugborzī na ikwēre umbō ugwēē.

20 Nu ivang umbō aka ifer Uistifanu uwu idekango, umum nibikami idēē umō, umum iwu ru undzingmbō ru ubinkpi umbō aka akorhe, awu umum idzeu atorho abika afer unga.>

21 <<Mōce Uteijee agor umum age, <Uso uzī, umum iwuri idena ungo uzī nggōō ra anang akika ader ra atsen abi Uyahuda.>>

22 Ikikōnga ikpeto ru Uburhu utseku unga aka arherhe akere. Mōce umbō atsarhi irhakmbō atsui ívum age, <<Aferē ikpū uner uwure! Isi imēngge unga abek!>>

23 Umbō aka atsuyi ívum atsimuwe antamambō atāyīwe, asoyi uzurhu ru ugba.

24 Ukugōng abi iwa ha atsu umbō akū Uburhu azīmbō ru aya abi iwa. Atsu umbō akwēre ugwēē, abee unga asōm ubinkpi uku utsu ikikōnga itsuyiwe unga ívum rimi.

25 Umbō aka agbiir aboknga abow na abee ikwēre unga, Uburhu agor uteiya abi iwa aka adēē akhapa umō age, <<Imēngge ungo ukwēre ugwēē ru uner Uroma umbō aka anasi itsu umbō uvau ru unga?>>

26 Ivangyē uteiya abi iwa ha aka agū rimi, unga azī ru ukugōng hā azī agor unga age, <<Ungo ubee ikorhu uguse? Utsak uwure awu uner Uroma.>>

27 Ukugōng hā aba agor Uburhu age, <<Usōma umum idzidzerhe, ungo uwu uner Uroma?>>

Uburhu agor age, <<Ī.>>

28 Mōce ukugōng hā age, <<Umum ikū uhwek urherhe ikpo iwe uner Uroma.>>

Uburhu age, <<Umum iwu undzumu ungwē Uroma.>>

29 Abika abee irhusa unga urherhe abvui azīmbō ra andzing kanying. Ukugōng hā aka ahwēng age Uburhu awu

uner Uroma, iwei ifer unga, nggayē unga aka abowpa unga.

Uburhu ra asu abi udzēpurhe

30 Unum uvaa, ukugōng hā abee ihwēng ubinkpi Uburhu aka ikorhuwe abi Uyahuda umbō atsu arherhanga. Unga agarhuwe abok Uburhu na atsu ateiya abika adzowe idēm-Num nu abi udzēpurhe abi Uyahuda kishoo akōng. Mōce unga akū Uburhu aba adēē ra asumbō.

23

1 Uburhu arhi abi udzēpurhe ha ra asumbō na age, <<Umbi angwēmēn, umum iki itō itsermum ība itsī irherē ra amēn aka aze kishoo ra asu Unum.>>

2 Akere ha atsu Uhananiya Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num, atsu abika adēē ayo nggu Uburhu akwēre unga nu angwīnga.

3 Mōce Uburhu agor unga age, <<Unum unga awuri ikwēre ungo, uner ukpukpeta!* Ungo usei nu utsu umum uvau ri idōsi Íkpem Umusa, bōr ungo nibikango uzharhukō Íkpema ungo uku utsu umbō akwēre umum.>>

4 Abirabē aka adēē akhapa ru Uburhu agor unga age, <<Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num ungo uku urhena?>>

5 Uburhu age, <<Umbi angwēmēn, umum isi ihwēng unga aka awu Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num. Ubinkutsu itsēng Arherhu-Num igōrngge uge, <Niba arhenumbō uyerhe.> †>>

6 Ivangyē Uburhu aka anyā uge abōō awu abi Usaduki, abōō ikēi awu abi Ufarisi, unga atsarhi irhaknga ru udzēpurhe ha age, <<Umbi angwēmēn, umum iwu uner Ufarisi, ungwē Ufarisi. Umum idēē umbō avarhuwa umum arherhe ri itsi umum iki ifosa uge abika akpe awuri isok ra akpe.>>

7 Ivangyē unga aka arherhe akere ha, uning usomgbō ra abi Ufarisi nu abi Usaduki, ikikōnga igashungge.

8 Abi Usaduki awembō ri imangmang uge isok ra akpe ishingge, ípfu itser-Num ishingge use ípfu ishingge. Abi Ufarisi awembō ri imangmang uge kishoo aweke.

* 23:3 Agbena agburh uparharhi ubandzin. † 23:5 Àka anyā ikēi: Idzi 22.28.

⁹ Isoyamēn igōigōng isongge. Abōō abika amesuwe Ikpem ru ukpui ukpu Ufarisi asok adēē uning akarhārā hā agē, <<Umēn isi ikpomēn utsak uwurē nggu uvau. Ungaa ahwēng, use awu ipfu use ipfu itser-Num irherha arherhe nggu unga?>>

¹⁰ Uning utsotsoramgbō uku usoyi, ukugōng abi iwa ha agū iwei ugē utsur umbō ashakukumbō Uburhu. Unga atsu abi iwa ha acipa avur Uburhu ri inggang akū azīmbo aya abi iwa.

¹¹ Utsuu uku ufin, Uteijee adēē akhapa ru Uburhu, na agē, <<Uker amēnngo! Ru nyaka ungo uku udzowe idekamum ru Urusharhima, nggee awu ufang ungo iki idekuwe umum ru Uroma.>>

Avarhi itsūwā iyiki ifer Uburhu

¹² Ukpee unum uvaa, abi Uyahuda akōng avarhe ifere Uburhu ayirh uyirh ugē umbō asi íghambō asi íhwambō ubin, utseku umbō aka ifer Uburhu.

¹³ Anang umbō isōka inaa umbō aka avarhi ikorhe iyiki ibewe ha.

¹⁴ Umbō asok azīmbo ru ateiya abika adzowe idēm-Num nu akakū anera, na agē, <<Umēn iki iyirh nggaa uyirh, igē umēn isi íghamēn ubin utseku umēn iki ifer Uburhu.

¹⁵ Nggee, umbi nggu abi udzēpurhe, àka adene itser umbō adēyiwe ukugōng abi iwa ha, umbō akūna unga akūwā ru umbi, àka akpeta ugē umbi abee ibvui arhusa arherhanga hā agūni ikei. Umēn iki igbishi imaamēn, umēn iwuri ifere unga, unga adārha aba atsi.>>

¹⁶ Bōr ungwē unapumbō Uburhu aka adēē na agū arherhe aka abewe ha, unga atsi ru aya abi iwa asōmuka Uburhu.

¹⁷ Mōce Uburhu ayisu unying ra ateiya abi iwa Uroma agē, <<Ukū ungwēdzēm uwurē uzī ru uku ugōngmbi, abee idēyiwe unga ubin ukpōō.>>

¹⁸ Nggee uteiya abi iwa Uroma ha akū ungwēdzēm hā azīā ru uku ugōngmbō na agē, <<Uburhu uwōrō ru ugborzī ukpōrō, ayisa umum ugē, umum ikū ungwēdzēm uwurē iba ru ungo, ubinkutsu unga awuri isōma ungo ubin ukpōō.>>

¹⁹ Ukugōng hā adzur ubok ungwēdzēm hā, akūna unga azīā ri ifēna arhusa unga

ikiyikanga agē, <<Ungo ubee isōma umum use?>>

²⁰ Unga agē, <<Abi Uyahuda abee igōr ungo ukū Uburhu uzī ru udzēpurhe udā, akpeta ugē umbō abee igbisha arhusa arherhe Uburhu.

²¹ Bōr niba ubemukō, ubinkutsu inera itōngngge isōka inaa iki iwoi adzēu unga. Aka ayirhmbō ugē umbō asi íghambō ubin utseku umbō aka ifere unga. Icēre umbō adzēu ibibemango ukpekū.>>

²² Nggee ukugōng hā adene ungwēdzēm hā azīā, na agbiite atonga agē, <<Niba udēyikō unera ugē ungo uku usōmango umum arherhe akēre.>>

Adene Uburhu azīā ru ugomna Uferhi

²³ Mōce unggbaashi ha ayisa ateiya abi iwa Uroma avaa agōr umbō agē, <<Àka agbisha abinmbi, umum idena umbi azī Ukaisariya ra akara utōrha aki utsuu irherē, nggu abi iwa inaka ivaa, nu abi iwa abōō isōka utōva abika afū inyāwā, nu abi iwa inaka ivaa abika atang iwa nggu asawa.

²⁴ Àka akpowe ínyāwāyē Uburhu aka ifū, umbi afōrh unga akū azī ru ugomna Uferhi.>>

²⁵ Unggbaashi abi iwa ha atsēng ubvur rimine agē,

²⁶ Udzeku Ukarhaudiya Urhisiya, Uzī ru nggaa uner uwuku ugōng ugomna Uferhi, Umum ighwe ungo.

²⁷ <<Uner uwurē abi Uyahuda adzur unga abee ifere unga, umum iso nggu abi iwamum umēn ifōrhe unga, ubinkutsu umum igū unga awu utsa Uroma.

²⁸ Umum iki ibee igū uvauwi uku utsu umbō atsu arherhanga, nggee umum ikūna unga izī ru udzēpurhembō.

²⁹ Umum igū umbō arhena unga ra arherhe ikpemmbō, bōr umum isi ikpomum unga akorhunga ubinkpi uku utsu akpe use ugborzī.

³⁰ Ivangyē umum iki igū iyiki ibeweyē umbō aka atsar ikorhe nggu utsa ha, kanying umum idene umbō akū unga aba ru ungo. Ikei umum itsu abika atsu arherhe ri itsinga umbō aba asōm ubinkpi umbō aka anyā unga akorhe ra asungo.>>

³¹ Nggee abi iwa, at̄ itsermb̄ ru nyaka umb̄ aka atsuke, akū Uburhu azĩmb̄ Uantifatiri nu untsuuka.

³² Unum uvaa abi iwa abika afū inyāwā akūna unga azĩmb̄ ra asu, ra ab̄ abvui azĩmb̄ ru aya abi iwamb̄.

³³ Abi iwa abika afū inyāwā aka azĩ at̄i Ukaisariya, umb̄ adzowe ubvur ha ru ugomna, na atsuke Uburhu ru uboknga.

³⁴ Ugomna hā aka avarhu ubvur ha na arhusu Uburhu uge unga adzek udika abĩ akasong. Unga aka agū age Uburhu adzeka abĩ Ukirhikiya,

³⁵ unga age, <<Umum iwuri ĩgūmum arherhango, ri ivang abika atsu arherhe ri itsingo aka iba.>> M̄ce unga atsu umb̄ adzeu unga ru udzpurhe iyerhe Uhiridu aka adzin.

24

Atsu arherhu Uburhu ra asu Uferhi

¹ Inuma it̄ō iki imaa Ukuḡng Uwuku Udzowe Id̄m-Num Uhananiya azĩ Ukasariya nggu akakū ab̄ nu urhoya uw̄ itsoka igburh Utarturhu, atsu arherhe Uburhu ru ugomna.

² Ivang umb̄ aka ayisu Uburhu at̄i, urhoya Utarturhu atsu arherhe Uburhu ra asu ugomna Uferhi age, <<Awu itsoingo itsu um̄en igūib̄en idid̄or iyiki ider, ikei ihwihweng iyi unuma itsu igbigbisha iba ra ab̄m̄en.

³ Ra af̄ena kishoo nu inanga, a uteiya Uferhi, um̄en itar uw̄e urherhe ru ungo.

⁴ B̄r umum isi ĩbeemum igha ivangngo, umum ish̄rh̄a ungo uma ud̄ng am̄nngo ukpeto ru um̄en ukunjiir.

⁵ <<Um̄en ikpo utsak uwur̄ awu uner uwuku utsuyi ifuw, anu ikū isoyam̄en at̄i wā ra abi Uyahuda ru ub̄en ananga ru upfung. Unga awu unggbaashi agbeyi abi Unazarat.

⁶⁻⁸ Abee itsu arhim ri Iya-Num, nggee um̄en idzur unga. Ungo uba urhusungo unga nibikango, ungo uwuri igūo idzidzerhe kishoo ubinkpi um̄en iki irherhe ri itsinga.>>*

* **24:6-8** Abvur ak̄ō aki itseng abok aki isha aḡrke ikei uge, *Um̄en ibee itsuke unga uvau ru nyaki Ikpemm̄en iki iḡr. B̄r Urhis̄iya unggbaashi aba avur unga ra abokm̄en ri inggang. Na aḡr abika atsu arherhe ri itsinga aba arherhe ra anangngo.*

⁹ Abi Uyahuda awu ru undzing ak̄e ha, aḡr uge ĩferha ha iwu idzidzerhe.

Uburhu akaa itsinga ra asu ugomna Uferhi

¹⁰ Ivangye ugomna aka adzowe unga ijee arherhe Uburhu age, <<Umum ikaa itsimum nggu it̄enam̄en ubinkutsu umum ihweng ungo uku umaa im̄eka irherhe ungo uku uvarhuwe arherhe ra abĩ ak̄e.

¹¹ Ungo uba ugbishu urhis̄, ungo ihwengngo uge anasi it̄nga inuma us̄kd̄um̄en umum iki izĩ ĩzdowe iḡng ri Iya-Num ru Urusharhima.

¹² Abika atsu arherhamum asi ikpomb̄ umum id̄ēm̄um uning nggu unera ri Iya-Num, use isoyiwe am̄en anera ra ab̄ ĩf̄en-Num, use ra anang ak̄ō ru utepa.

¹³ Asi id̄ēē ad̄eyiwamb̄ ungo ubinkpi umb̄ aka akū atsu arherhamum.

¹⁴ B̄r umum is̄ma ungo ra awiya, umum idzowe iḡng ru Unum uwu atokam̄en ru Uts̄ind̄i hā, umb̄ aka ayisa ukpui uku ukp̄. B̄r umum iwemum ri imangmang ri kishoo abink̄e aka awe ri ĩkpem Umusa nu ru abvur abika as̄m Arherhu-Num.

¹⁵ Ififosamum ru Unum iwu unying nggu anera ab̄e, uge abika arhurhika awuri isok ra akpe nu abika ada irhirhika.

¹⁶ Ngge itsu ub̄en ivang umum inū itsu am̄enmum uku ushashaki ra asu Unum nu unera.

¹⁷ <<Im̄eka irherhe iki imaa, umum ibvui iba Urusharhima ikū ĩz̄wā abin ĩba indzowe anera ayike at̄s̄wāmen, n̄ indzowe id̄m-Num.

¹⁸ Umum iki imaamum isare itsikammum ivangye ab̄e ha aka aba akpo umum ru uf̄m Iya-Num. Isi iwemum ri ikik̄ng anera, isi isoyikū am̄en anera.

¹⁹ B̄r abi Uyahuda rab̄ adzeka abĩ Uasiya, awu um̄, im̄engge umb̄ aba ra anangngo aba atsu arherhamum umb̄ aba awemb̄ ra arherhe nggu umum.

²⁰ Use ungo uneke anera ab̄e as̄m uvauwi umb̄ aka akpo ru umum ivangye umum iki id̄ēē ra asu abi udzpurhe.

21 Arherhambə awu unying ukpekū umbə aka itsu umum uvau, umum iki itsarhi irhakmum ra asumbə ĩgər inggə, <Awu arherhe isisok ra akpe umbə aka avarha arherhamum ra asumbi irherə.>>

22 Məce Uferhi, uwuku uhweng Utsĩndĩ Uyesu akarhārĥā, agəpuwe unuma agər umbə agə, <<Utsəku unumkpi ukugəng Urhisiya aka iba kata, umum idərhi izharhuwa arherhango.>>

23 Unga atsu uteiya abi iwa Uroma adzəu Uburhu na aneke unga agayi iyornga na aneke awərĥanga adzowe ubinkpi unga aka abee.

24 Inum iyə iki imaa Uferhi aba nggu utsənga Udurusirha, una Uyahuda. Adene umbə akū Uburhu aba, ru unga akpeto ra arherhe Uburhu aki imangmang ru Ukiristo Uyesu.

25 Ivangyε Uburhu aka anu idəyiwe irhirhika, nu ikpəm amən, nu nggaa unum ukpuku uvarha arherhe uku iba, itsu iwei ifər Uferhi, unga agər Uburhu agə, <<Iki iwu mənə icərə! Ubvui uzĩ. Umum iba ikpomum ivanga, umum idene umbə ayisuwa ungo.>>

26 Ri ivang ĥā unga atsu amənnga Uburhu awuri idzowe unga uhwek igha angwĩ, ngge itsu Uferhi ayisa unga ubən ivang aseĩ irherĥ nggu unga.

27 Iməka ivaa iki imaa Ufokiyu Ufestu awea ugomna ru ugarĥ Uferhi. Uferhi abee itenamən ra abi Uyahuda, unga aneke Uburhu ru ugborzĩ.

25

Arherhe ra asu Ufestu

1 Inuma itaar iki imaa Ufestu aka atsĩ ra abĩ ĥā, asoku Ukaisariya azĩā Urusharhima,

2 umə ateiya abika adzowe idəm-Num nu anggbaashi abi Uyahuda atsu arherhe Uburhu ru unga.

3 Umbə ashārĥū Ufestu unga ama atsu umbə akū Uburhu abvui azĩ Urusharhima, ubinkutsu aka agbisha abee iwoi na afere unga ru utsĩndĩ.

4 Bər Ufestu agər umbə agə, <<Adzudzəu Uburhu ru Ukaisariya, umum nibikami isi idārĥūmum ni ibvui izĩ umə.

5 Utsak uwurə aba awea ru uvau, anggbaashimbi abəə aba umən izĩmən urĥanga, azĩ atsu arherhe ri itsinga.>>

6 Inuma isi inangngge utərək, use usəka, unga aka amaa nggu umbə, unga abvui azĩā Ukaisariya. Ukpee unum uvaa unga aseĩ nú udzəpurhe uku uvarha arherhe, atsu umbə akū Uburhu aba ra asunga.

7 Ivang Uburhu aka adzeka, anggbaashi abi Uyahuda abika adzəku Urusharhima aba adēē adziira unga, atsuyi urherhe arherĥe uwuku utso ri itsinga, akirakə aka ashike ru idzidzərhe.

8 Məce Uburhu akaa itsinga agər agə, <<Umum isi igbamum uvau ri ĩkpem abi Uyahuda use ri Iya-Num use ru Ukaisar.>>

9 Bər Ufestu abee itenne amən abi Uyahuda, unga agər Uburhu agə, <<Ungo ubeengo izĩ Urusharhima umbə avarhuwa arherhango ra asumum ru nggəə ha?>>

10 Uburhu agə, <<Umum iwu ra asu Ukaisar, ru udzəpurhe uku uvarha arherhe, anangkə ngge iki imēē umbə avarhuwa umum arherhe. Umum isi ikorhumum iyiki ibewe ra abi Uyahuda, ungo nibikango uhwəngo rimi ĥā.

11 Umum ĩba ikorhumum ubinkpi uku umēē akpe, umbə afere umum, umum isi ikpēmum akpe. Bər idzidzərhe iba ishingge ra arherhe ha abi Uyahuda aka atsu ru umum, unera asi idēē adzowuka umum ru umbə. Umum ifena akū arherhamum izĩ ru Ukaisar!>>

12 Ufestu aka akəki itsūwā nggu abi udzəpurĥəngə, məce unga agə, <<Ungo ugər ugə akū arherhango azĩ ru Ukaisar. Ungo uwuri izĩ ru Ukaisar.>>

Uburhu ra asu Uagiripa nu Ubani

13 Inuma ukunjiir iki itəng uyərhe Uagiripa nu Ubani abambə Ukaisariya, aba ighwe ugomna Ufestu.

14 Umbə amaa inuma irĥeirĥe nggəə ha, Ufestu arherhe arherhe Uburhu nggu uyərhe agə, <<Unera nuwə Uferhi aka aneka unga ru ugborzĩ.

15 Ivangyε umum iki iwe ru Urusharhima, ateiya abika adzowe idəm-Num nu anggbaashi abi Uyahuda atsu arherhe utsak uwurə, ashārĥā umum

ima itsu ubinkpi uku iwu uvau akpe ru unga.

¹⁶ <<Umum idɛyiwe umbɔ ugɛ umɛn abi Uroma iki isaki isi idzowukumɛn unera ra abika atsu arherhe ri itsinga, bɔr awuri idzowukumbɔ ivang unga akaa itsinga ra asumbɔ ra arherha ha.

¹⁷ Ivangyɛ umbɔ aka aba nggimi nggu umum, umum isi idārhūmum, unum uvaa umum isei nú utarh iyɛrhe ni itsu umbɔ akū uner ha aba.

¹⁸ Abika atsu arherhe ha aka asok arherhe, umbɔ asi irherhumbɔ abin aka abewe akirakɛ umum iki ikau ra amɛnnum.

¹⁹ Bɔr umbɔ akpurha awu ru uning ra agbeyi ha umbɔ aka amesuwe, nu utsa uwɔɔ agburh Uyesu aka akpea, bɔr Uburhu agɔr agɛ awea ru urhɛ.

²⁰ Umum iki isi ikpomum usu uku udɔsa arherhe ha, umum irhusa unga ugɛ use unga abemunga izī Urusharhima umbɔ avarhuwe arherhanga umɔ nggu abin akɛɛ.

²¹ Bɔr Uburhu aka abee uyɛrhe Ukaisar unga azharhuwe arherhanga, umum itsu umbɔ adzɛu unga utseku ivangyɛ umum iki idene unga azī ru Ukaisar.>>

²² Mɔɛ uyɛrhe Uagiripa agɔr Ufestu agɛ, <<Umum ibee igū ru utsa ha nibikami.>>

Ufestu agɛ, <<Udā ungo uwuri igūo unga.>>

²³ Unum untaar Uagiripa nu Ubani adzek ri ijee iyɛrhambɔ, aba nggu akagɔng abi iwa nu anggbaashi abi utepa atsīwā udzɛpurhe iyɛrhe. Mɔɛ Ufestu atsu umbɔ akū Uburhu atsīwā.

²⁴ Ufestu agɛ, <<A uyɛrhe Uagiripa, nu kishoo abirabɛ aka awu nggimi nggu umɛn, umbi anyā utsak uwurɛ! Abi Uyahuda kishoo aka atsu arherhe ri itsinga ru umum ru Urusharhima nu nggimi ru Ukaisariya, atsuyi ivum agɛ isi imɛngge umbɔ neke unga abɛk.

²⁵ Bɔr umum inyā unga asi ikorhunga ubinkpi umbɔ aka ifɛre unga. Ubinkutsu unga nibikanga abee arherhanga azī ra asu uwuku ugɔng Ukaisar, umum idene unga azīā Uroma.

²⁶ Bɔr umum ishimum ru undzumu ubinkpi umum iki itsɛnge uyɛrhe uwuku ugɔng ru Uroma ri itsinga. Ngge iki iwe

rimi umum ikū unga iba ru umbi kishoo, undzumunga ru ungo uyɛrhe Uagiripa, inggɛ umɛn ība irhi arherhe ha imaamɛn umum ima ikpo ubinkpi umum iki itsɛng.

²⁷ Ubinkutsu ri inyīnyāmum, awu ijijam umbɔ adene uner ugborzī ru uwuku ugɔng Ukaisar na asi ikpombɔ undzumu arherhe ha umbɔ aka itsɛng.>>

26

Uburhu akaa itsinga ra asu Uagiripa

¹ Mɔɛ Uagiripa agɔr Uburhu agɛ, <<Adzaambɔ ijɛɛa ungo ukaa itsingo.>>

Nggee Uburhu aberu uboknga, atirhi arherhe agɛ,

² <<A uyɛrhe Uagiripa, umum inyāmum iwu ra andzui iki iwe ugɛ awu ru ungo umum idɛɛ ikaa itsimum irherɛ ru urherhe anggbaashi abi Uyahuda iki irherhe ri itsimum,

³ undzumunga ugɛ ungo uhwɛngo ibibayi abi Uyahuda nu abinkɛ umbɔ iki iwe ru uning ra ake. Nggee, uma udɔɔr amɛnngo ukpeto ru umum.

⁴ <<Abi Uyahuda kishoo ahwɛngmbɔ ikpū isiseimum utirhi ri iwɛdzɛmmum, ra abīmɛn nu ru Urusharhima uba utsī irherɛ.

⁵ Ahwɛngmbɔ umum utirhi ri iwɛdzɛm. Umbɔ aba abemumbɔ, adɛɛ idzowukumbɔ ideka ri itsimum ugɛ umum iwu ru ukpui agbeyamɛn ukpuku uwu utsotsorakpɔ, umum iwu utsa Ufarisi.

⁶ Ubinkutsu umbɔ avarhuwa umum arherhe irherɛ, awu ififosa ru ubinkpi Unum aka abemuwe atokamɛn.

⁷ Awu ibibemuwe ha riye idūmɛn usɔkdūmɛn aka afosa abee inyā ngge itsuifer. Ngge itsu umbɔ aka amina asumbɔ adɔsu Unum ru utsuu ra atenum. A uyɛrhe, awu ififosa ha itsu anggbaashi abi Uyahuda agɔr agɛ umum iwu ru uvau.

⁸ Awu use utsu umbi ashimbi ri imangmang ugɛ Unum adɛɛ asoyika abika akpe?

⁹ <<Umum nibikami isha inyā ugɛɛ awu ufang umum ikorha abina arherhɛ akika akpɛ itsok Uyesu uner Unazarat.

¹⁰ Ubinkpi umum iki ikorhe nukpɔ ru Urusharhima, umum iki ikpo ijɛɛ ra ateiya abika adzowe idɛm-Num iyiki igbange asarkasar anera arherhɛ ru

ugborzĩ. Ivangye umbɔ aka itsu ufai akpe ru umbɔ, umum iwu ru undzing abika atsu ufai ha.

¹¹ Ivanga irherhe umum iki idɔsa abã ifen-Num kishoo idzise umbɔ uver, ni ibee itsu umbɔ arheni itsok Uyesu. Umum igũ avɔm nggu umbɔ akarhãrhã nggee umum ikɛn umbɔ ri iteu iyɔɔ iyi abĩ akase idzowe umbɔ uver.

Uburhu asɔm idzidzipanga
(9.1-19; 22.6-16)

¹² <<Ru uzẽrhã ukpu iferha ha umum iwuri izĩ Udimashku, ri jee ateiya abika adzowe idɛm-Num.

¹³ Aka ayoka atenuma, a uyerhe, umum iwu ru utsĩndĩ ni inyã irhirhang iyɔɔ iki inangngge irhirhang ishãa unum irhang idzeka afã, iba idzipa umum nggu awerhu uzẽrhãmum.

¹⁴ Umen kishookamen igba ra abĩ, nu umum igũ urhɛm ukpɔɔ ri idũ abi Uyahuda, uku ugɔr umum uge, <A Ushawurhu, a Ushawurhu, awu use utsu ungo udzaa umum uver? Ungo ukpurhu unayiwe itsingo, ru nyaki inak iki igbopi itsingge nggu igbong uner ughãwã.>

¹⁵ <<Mɔcɛ umum irhusa ingge, <Awu ungo ungaa Uteijee?>

<<Uteijee agɔr umum age, <Awu umum Uyesu uwu ungo uku udzowe uver.

¹⁶ Bɔr icɛɛ usisok udidẽẽ nu adakngo. Umum idzeka ru ungo ibee isɛng ungo uwu uner itsermum nu uwu ideka ubinkpi ungo uku unyã ru umum nu abinkɛ umum iki idɛyiwa ungo.

¹⁷ Umum iwuri iforhamum ungo ra anerngo nu atsen abi Uyahuda umum iki idena ungo uzĩ ru umbɔ.

¹⁸ Ungo iyanguwe asumbɔ, umbɔ adzipa adzek ru uzĩ aba ri irhirhang, na adzeki ijee Ushaitan aba ru Unum, ngge itsũ umbɔ ama akpo itsũwe arhim, na ama akpo anang nggu abirabɛ umbɔ aka asɛng umbɔ ru ubok imangmangmbɔ ru umum.>

¹⁹ <<Nggee a uyerhe Uagiripa, umum isi ikpɛmum idɔsa irhiye iki idzeka afã iba ru umum.

²⁰ Umum itirhi idzowe isarhe ra aner Udimashku imaa ni idzowe aner Urusharhima nu Uyahudiya kishoo, ikɛi ni indzowe isarhe ra atsen abi Uyahuda,

ingge umbɔ adzipa aba ru Unum, akorha abinkɛ aka idɛyiwe idzidzipambɔ.

²¹ Ngge itsu abi Uyahuda adzur umum ru ufɔm Iya-Num abee ifere umum.

²² Bɔr Unum unga ayika umum ĩba itsĩ irherɛ, ngge itsu umum iwu nggimi ni indzowe ideka ra akagɔng nu akaci. Isi irherhumum abin akase bɔr abin abika asɔm Arherhu-Num nu Umusa aka arherhe age iwuri ikorhe rimi,

²³ uge awu ufang Ukiristo ahwa uver, na awu unggbaashi uwuku usok ra akpe, na adũwũ irhirhang ififorh ra anernga nu atsen abi Uyahuda.>>

²⁴ Uburhu anu ikaa itsinga nukpi Ufestu abvutuwe arherhe Uburhu. Atsarhi irhaknga age, <<A Uburhu, ungo uku uzhɔma! Idzursungo akarhãrhã iki idzipukungge itsingo.>>

²⁵ Bɔr Uburhu age, <<A uteiya Ufestu, isi izhɔmum ukpong. Ubinkpi umum iki irherhe uwu idzidzerhe nu uwu ubin ukpuku uyei.

²⁶ Ungo uyerhe ungo uhwɛngo abina akɛɛ, umum isi igũmum iwei irherha ake ru ungo. Umum ihwɛng ungo uku ugũo abin hã kishoo, ubinkutsu, asi ikorhumbɔ ake ri iwɔk.

²⁷ A uyerhe Uagiripa, ungo udzowukɔ imangmang abika asɔm Arherhu-Num? Umum ihwɛng ungo ubemungo.>>

²⁸ Mɔcɛ Uagiripa agɔr Uburhu age, <<Ungo utsar uge ri ungwẽrhĩ ivang iyere ungo ubee itsu umum iwu uner Ukiristo?>>

²⁹ Uburhu age, <<Ivang iki ici use iyiki ider, umum ifen-Num asi ĩwea ungo ukpekũ, bɔr kishoo abika akpeto ru umum irherɛ, awe ru nyaka umum, bɔr niba awembɔ ri inyãwã iyere.>>

³⁰ Uyerhe nu ugomna nu Ubani na abirabɛ aka ase nggu umbɔ asisok.

³¹ Umbɔ aka adzek ru ubã ha, umbɔ anu arherhe nggu adɔka, umbɔ agɔr age, <<Utsak uwurɛ asi ikorhunga ubinkpi uku umẽẽ igbigbang ru ugborzĩ use akpe.>>

³² Uagiripa agɔr Ufestu age, <<Utsak uwurɛ abee umbɔ akũ arherhanga azĩ ra asu Ukaisar, uda umbɔ atsũwũkumbɔ unga.>>

27

Uburhu atsĩ ukhukhoo amē aziā Uroma

¹ Ivanga iki iwe umen iki igar izĩ abĩ Uitarhiya, umbō atsuke Uburhu nu abi ugborzĩ abōō ru ubok uteiya abi iwa Uroma uwōō itsoka igburh Ujurhiyo, unying ru ukpui abi iwa Ukaisar.

² Umen iki itsĩ ukhukhoo amē uku udzeku Uadiramitiyum, uku uwuri utsĩrhĩ ifen akau iteu iyōō iyiki iwe ra abĩ Uasiya, umen itsĩ uzērhā ru ukau azē akagong. Uaristaku, utsa Utasarhonika ra abĩ Umakidoniya, awu nggu umen.

³ Unum uvaa umen itsĩmen Usidon. Ujurhiyo amutuwe Uburhu, aneke unga azĩ anyā awerhanga umbō adzowe ubinkpi unga aka abee.

⁴ Umen iki isok umō ru ukhukhoo amē hā itsĩmen azē akagong, ugba ukenkpō umen uzērhā. Nggee umen ikōre udiku undzing Usayifuru ra anangke ugba usi ikerkpō.

⁵ Umen iki igar ukau azē akagong hā ukpuku ukhapa ra abĩ Ukirhikiya nu Upamfirhiya, umen icipa ru uteu Umira ra abĩ Urhikiya.

⁶ Umō uteiya abi iwa Uroma aka akpo ukhukhoo uwōō uku udzeku Uarhekzandiriya uwuri izĩ abĩ Uitarhiya, unga atsu umen ru uwu ha.

⁷ Umen uzērhā uku utōō imaa inuma irheirhe nggu uver, umen iki ikhapa ru uteu Ukinidu, ugba ukenkpō umen izĩ ra asu, umen ikōre udiku ubang ukau Ukirit afen akirake aka ashike ru ugba uku uker, aka akhapa ru Usarhmoni.

⁸ Umen igū uver ni itong ubang ukau Ukirit izĩ itsĩ anang akōō umbō iki iyisa Anang Akika Ufōrh, aka akhapa ru uteu Urhasiya.

⁹ Uzērhāmen ughawe ivanga irheirhe. Mōce igbigba iwe ru uzērhā hā. Ubinkutsu unum ikpem igha ubin uku utongkpō. Nggee Uburhu adzowe umbō itsūwā age,

¹⁰ <<Umum inyā uzērhā hā uwuri iwu igba abĩ ra asu, ukhukhōōmen nu abinmen nu urhemmen uwuri igba abĩ.>>

¹¹ Bōr uteiya abi iwa asi ibemunga ubinkpi Uburhu aka arherhe, akpurha atsu amēnnga ru uner ukhukhoo nu uteiya ukhukhoo ha.

¹² Ngge iki isi izengge umbō agha idoi ru anang hā, irhembō ibemumbō izērhā azĩ ra asu, afosi izĩ atsĩ Ufinikiya, ngge iba imēngge umbō agha idoyi umō. Akere awu anang idēē akōō aki akhukhoo ru Ukirit aka arhi udiku unōr uwu urhēē nu ufā uwu urhēē.

Ufin inai nu ugba ukau

¹³ Ivangye ugba ukpuku udzek unōr utirhi ifeu uku utōō, anera atsar age ubinkpi umbō aka abee uku ukpokpō, nggee umbō agbiir uzōu ukpuku ukpōm ukhukhoo ha adōsu ifen ukau uku ukhapa ru Ukirit.

¹⁴ Isi idārhūngge ugba ukpōō ugōgōngakpō ukpurukpi umbō iki iyisa ugba ufā uwu igōkpee, uku udzeku umpfūwā abĩ hā.

¹⁵ Ugba ha uku ukwer ukhukhoo ha umgbō ufōr irhi udiku ugba ha uda umgbō, umen idiki neke ugbaka uyii umen.

¹⁶ Umen iki idōsu udiku umpfūwā uku uci umbō iki iyisa Ukauda, afenke aka ashike ru ugba, umen igū uver ni idōrhi igbiir ukhukhoo uwuku uci uwuku ukhapa ru ukhukhoo ha.

¹⁷ Ivangye anera aka agbiir ukhukhoo ha atsĩ ru ukugōnga, mōce umbō akū arhi aboyi adzipa ukhukhoo ukugōng hā utsur umgbō uyarmgbō. Ikei umbō acipukumbō utatorho atorho ukhukhoo ha na aneke ugba uyii ukhukhoo ha. Umbō akorhe rimi ubinkutsu agū iwei utsur umbō atsĩmbō uzuzeu Usiriti.

¹⁸ Unum uvaa ugba utsokpō akarhārāhā, utsu umbō atirhi akarh abinke aka awe ru ukhukhoo ha atsuyiwe ra amē.

¹⁹ Ru unum untaar, umbō atāyīwe abin akōō ikei aki itser ukhukhoo ha.

²⁰ Umen iki imaa inuma isi inyāmen ishaa unum use idzēē, nggaa ugba ukpu ufin inai ukpurhu udēē ikwer umen, umen isi ifosumen ibibek.

²¹ Aka adera anera aka asi ighambō ubingha, Uburhu asok adēē ra ateumbō na age, <<Umbi anera, uda umbi agūmbi arherhamum iki igōr uge niba asombi ru ubang umpfūwā abĩ Ukirit, uda umen isi itsĩmen igba abĩ nggu ididak iyere.

22 Bər icere umum idzaa umbi itsūwā àka awe ri ikeramen, unera asi ikpea ru umbi, bər ukhukhəə ha uwuri iyar ukpekū.

23 Ubinkutsu utsuu ukpu arheke ipfu itser iyiki idzeku Unum uwuruwi umum iki iwu uwu unga ni itō itsernga, idēē akhapa ru umum,

24 igər igē, <Niba ugūo iwei, Uburhu. Awu ufang ungo iki idēē ra asu Ukaisar umbə avarhuwa arherhango, nggayē Unum ri imimutanga aka afərhuka abirabē aka uzērhā nggu ungo.>

25 Nggee àka awe ri ikeramen, ubinkutsu umum iwemum ri imangmang ru Unum abin hā umbə aka arherhuwa umum, iwuri iwe rimi hā.

26 Bər awu ufang ugba utare umen nu ubang umpfūwā abī akəə.>>

27 Ru utsuu ukpu usəka na anaa, ugba ukpurhu adēē ikiken umen ru ukau akagəng Umeditereniya, aka ayoka ikətsuuka abika akpai ukhukhəə ha akaiferhkə agē umen iki ikhapumen abī.

28 Umbə amei ighor amē anyā ake atsīke adaka unaka nu isəka ivaa. Umen iki igəpa izī ukunjiir umbə amei ikēi, akpo ighor amē adaka isəka utəərha.

29 Agū iwei utsur ukhukhəə ha ugbopumgbə nggu atarh, umbə acipuwe azəu akika amor anaa udiku undzing ukhukhəə ha, utsur umgbə uzērhumbə uzērhā iki ifefetem. Umbə atsīmbo ifen-Num ukpee usar ifetem.

30 Abika akpai ukhukhəə ha abee ifī adzek ru ukhukhəə ha. Nggee umbə acipuwe ukhukhəə uwuku uci, akpeta agē umbə awuri icipuwe azəu akika amor ra asu ukhukhəə ukugəng.

31 Məce Uburhu agər uteiya abi iwa Uroma nu abi iwa ha agē, <<Anera abere aba asi idēēmbə ru ukhukhəə ha, umbi asi ibekmbi.>>

32 Igū rimi itsu abi iwa azharhuwe arhi ukhukhəə uku uci ha, aneke umgbə uzīmgbə.

33 Ukpee uku uwuri isar Uburhu ashōrhā umbə kishoo ama agha ubingha, agər agē, <<Irherē awu unum ukpu usəka nu anaa nukpi umbi aka ase ri iwei, asi ighambi ubin.

34 Nggee umum ishōrhā umbi àka agha ubingha na abek. Igwar unermbi unying isi igwirngge ri itsinga.>>

35 Unga aka arherhe rimi amaa, unga anyangu uborodi atar uwēē ru Unum ra asumbə kishoo. Məce unga azharhe atirha atāi.

36 Kishookambə akpo ikeramen na agha ubingha.

37 Umen kishoo ru ukhukhəə ha iwu inera inaka ivaa ni isəka utəəva nu utōi (276).

38 Umbə aka agha ashur, umbə atsūwe imor ukhukhəə ha atare ishaa abin ra amē.

Ukhukhəə ha uyarmgbə

39 Ivangyē ukpee uku usar abika akpai ukhukhəə ha asi ihwəngmbə abīke umbə aka awe, bər umbə anyā avarha akəə aka awe ru uzuzeu, umbə abee ikū ukhukhəə ha azī afata umə.

40 Umbə atenge arhisa kishoo aki azəu akika amor, abəre ake ru ukau. Ri ivang hā umbə agarhuwe ubin ukpuku udzipu ukhukhəə ha. Umə umbə aberuwe utatorho aka awe ra asu ukhukhəə ha na akū adzur ugba uku iyira umgbə ra asu na azīmbo udika abī.

41 Bər ukhukhəə ha ukwər uzuzeu utsī ra amē ukāā ufər idzidzipa udamgbə, ukhukhəə ha utirhi iyata udiku undzing itso amē aka aker uke.

42 Abi iwa abee ifere abi ugborzī, utsur uwəə ru umbə akwər izoyi adzek atīā.

43 Bər uteiya abi iwa Uroma abee ifərhe Uburhu, akəna umbə. Atsu umbə kishoo uwuruwi aka ahwənga ikwər izoyi unga ateer isha atsī ra amē akwər izoyi agar nu abī.

44 Uteiya abi iwa ha atsu abika abubər afū uakatako, abəə afū avətu ukhukhəə ha. Rimi umbə kishoo aka afərh azī atsī nu abī.

28

Nu ubang umpfūwā abī Umarhta

1 Umen iki ifərh itsī ubang umpfūwā abī hā, umen irhusa igū itsok anang hā igburh Umarhta.

2 Abi anang hā amatuwa umen akarhārā. Inai idoi, ananga aghənga, umbə ataiwa umen urha na ayei umen iwer urha.

³ Uburhu akarh itokũ atsuyi ru urha. Imanu urha itsu ighwēr idze ikp̄ōr ni izūrḥā nu uboknga.

⁴ Ivangye abi umpfūwā hā aka anyā ngge iki izūrḥā nu ubok Uburhu, umbō aḡor ad̄okambō aḡe, <<Idzidz̄erhe utsak uwur̄e awu uner uwuku uf̄eyi aner, àka anyā unga aka ab̄ek ru ukau ukpuku uḡong, rimi hā kishoo iyiki ibewe ina id̄osa unga awuri ikpea.>>

⁵ B̄or Uburhu azusu uboknga atsukuka ibvui ha ru urha, isi inayikungge unga.

⁶ Anera akau ra am̄enmbō aḡe anang hā awuri isengke use unga awuri igba ra ab̄i akpe, b̄or umbō aka ad̄ārḥā asi inyā iferh̄e ikorhungge nggu unga, umbō aḡe awu unum.

⁷ Id̄eē niyō ikhapa um̄o ra anang hā, iwu iyi Upubirhiyu, unga awu uyerh̄e umpfūwā hā. Unga aȳei um̄en ri iyanga, na akorhuwa um̄en inna inuma itaar.

⁸ Ut̄e Upubirhiyu aghonga unga, iyora imani anu nggu isurhā. Uburhu atsī ru unga af̄ene-Num nu unga, atsorha abok nu unga na akerhuwe unga.

⁹ Ivangye iferha ha iki ikorh̄e, kishoo abi irhārḥā aka ab̄or ru umpfūwā ab̄i hā aka aba, akerhumbō.

¹⁰ Umbō adzaa um̄en iḡong ra atsīndīā arherh̄e. Um̄en iki iwuri isok ru ukhukh̄ō am̄ē ukuḡong, umbō ak̄ong abinke um̄en iki ibee adzaa um̄en.

Uburhu ru Uroma

¹¹ Af̄ēē ataar aka amaa um̄en isok ru ukhukh̄ōwi uku ugha idoyi ru umpfūwā ab̄i hā, uwuku udz̄eku Uarhekzandiriya. Ra asu ukhukh̄ō ha umbō aka ats̄ē uzirh̄zī akārḥghw̄ē anum.

¹² Um̄en iki itsī uteu Usiraku um̄en imaa inuma itaar um̄o.

¹³ Um̄o um̄en isok izīm̄en ru uteu Urigiyum. Um̄en imaa unuma unying, ukpee uku usar ugba ukpu un̄or uba, unum uvaa um̄en itsīm̄en Uputiyorhi.

¹⁴ Ru Uputiyorhi um̄en iki igbopa angw̄ēm̄en nu anapum̄en umbō ash̄ārḥā um̄en imaa inuma ut̄ōva nggu umbō. Ri imimasha um̄en ība itsī Uroma.

¹⁵ Angw̄ēm̄en nu anapum̄en ru Uroma aka aḡū isarham̄en, umbō adzek aba agbanga um̄en. Ab̄ō adzeki Iz̄ē Uaffiyu, ab̄ō adzeka anangke umbō iki iyisa Aya

Atsen Ataar. Uburhu aka anyāmbō unga atar uw̄ē ru Unum, na awe ru ikeram̄en.

¹⁶ Ivangye um̄en iki itsī Uroma, umbō abemuwe Uburhu unga azī aseī ikiyikanga nggu uner iwa abirab̄e aka adz̄eu unga ri iyake umbō aka afai uhwek.

Isarhe Uburhu ru Uroma

¹⁷ Inuma itaar iki imaa, Uburhu ayisa anggbaashi abi Uyahuda um̄o. Umbō aka ak̄ong Uburhu aḡor umbō aḡe, <<Um̄bi angw̄ēm̄en nu anapum̄en, umum ihw̄engmum isi igbamum uvau ra anerm̄en use ra agbeyi atokam̄en, b̄or umbō adzur umum ru Urusharhima adzowe umum ra abok abi ijee Uroma.

¹⁸ Umbō aka arhisa umum abee itsūwe umum, ubinkutsu, asi ikpombō umum nggu uvau uwu ubinkpi umbō aka ifere umum.

¹⁹ B̄or anggbaashi abi Uyahuda aka akp̄ēmbō, ngge iwu ufang ru umum ikū arherhunga um̄en izīm̄en ra asu Ukaisar. Isi iwengge uge umum itsu arherhe abim̄en.

²⁰ Ak̄er̄e ha atsu umum ibee inyā um̄bi ni ik̄eki itsūwā nggu um̄bi. Ubinkutsu awu ubinkpi abi Uisrairha aka afosa itsu umbō abow umum nggu inyāwā iȳer̄e.>>

²¹ Umbō aḡor unga aḡe, <<Um̄en isi ikpom̄en ubvur uku udz̄eku Uyahudiya uba ru um̄en ri itsingo, use ungw̄ēm̄en use unapum̄en uw̄ō aba nggimi nggu isarhe iyiki ibewe ri itsingo.

²² B̄or um̄en ibee iḡū ubinkpi ungo iki irherhe, ubinkutsu um̄en ihw̄eng anera ri inanga kishoo arherhe iyiki ibewe ru ukpui ukp̄er̄e ha.>>

²³ Nggee umbō atsū unumkpi umbō aka igbopa nggu Uburhu. Unum hā uku uwe umbō awu arherh̄e aka aba ra anangke Uburhu aka aseī. Udzur ru ukpeeka uba utsī urh̄e unga akpurha ad̄ē id̄eyiwe umbō arherhe ri itsi Iyerhe Unum abee itsu umbō ahw̄eng Uyesu ru utsīndī Īkpem Umusa na abvur abika as̄om Arherhu-Num.

²⁴ Ab̄ō abemumbō ubin hā unga aka arherhe, b̄or ab̄ō ashimbō ri imangmang.

²⁵ Nggee umbō atsīm̄bō uning nggu ad̄okambō, na atirhi ib̄ore anang hā, Uburhu aka amaa irherhuwe umbō

arherhe agɛ, <<Ipfu Isarsatangge irherhe
 idzidzɛrhe ru atokamɛn ra angwĩ uner
 uwuku usɔm Arherhu-Num Uishaya igɛ,
²⁶ << <Uzĩ ra anera abɛɛɛ, ugɔr ugɛ,
 <<Umbi awuri igũmbi ubɛn unuma bɔr asi
 íhwɛngmbi,
 umbi awuri irhirhi umbi ubɛn unuma
 bɔr asi ínyãmbi.>>

²⁷ Ubinkutsu amɛn anera abɛɛɛ awu
 akerketake,
 aka afɔmukumbɔ atombɔ,
 umbɔ aka abvurkumbɔ asumbɔ,
 utsur umbɔ anyãmbɔ nggu asumbɔ,
 utsur umbɔ agũmbɔ nggu atombɔ,
 na ahwɛngmbɔ nggu amɛnmbɔ,
 na idzipa aba ru umum ikerhukũ umbɔ.>

²⁸ <<Umum ibee umbi ahwɛng agɛ
 Unum aka adene isarhe ififɔrh iyɛɛɛ ra
 atsen abi Uyahuda, nu umbɔ awuri
 ikpembɔ ato.>>*

³⁰ Imɛka ivaa Uburhu aseɪ ri iyakɛ umbɔ
 aka afai uhwɛk, ayɛi kishoo abika aba ru
 unga.

³¹ Unga adzowe isarhe Iyɛrhe-Num,
 amesuwe abin aki Uteijee Uyesu Ukiristo
 asi igũa iwei, unera asi ikɛna unga.

* ^{28:28} Abvur akɔɔ aki itsɛng abok aki isha agɔrke ikɛi ugɛ, ²⁹ Unga aka arherhe rimi, mɔcɛ abi Uyahuda asok umɔ
 adɛɛmbɔ uning utsotsoramgbɔ nggu adɔkambɔ!

Ubvur Uburhu aka atsenge abi Uroma Utsutson ri itsi ubvur Uroma

Awu Uburhu unga atseng ubvur uwure. Uburhu atseng ubvur uwure adɛyiwe itsinga ra abika adɔsa ru Uroma na adɔrha azĩ umɔ, ubinkutsu unga anasi izĩa iyepa abika adɔsa umɔ.

Undzuma arherha ha ru ubvur uwure uwe ru (1.16-17). Ubvur ha uge, <<Umum isi igũmum atsa idzowe Isarhe Iyiki Ize, ubinkutsu ngge iwu ijee Unum iyiriyɛ iki ikũ ififɔrh iyi abika awe ru imangmang, utirhi ra abi Uyahuda uzĩ utsĩ atsen abi Uyahuda ... Irhirhikayɛ iki iwe ri imangmang iyi inggbaashia izĩ itsĩ imimasha>>.

Ubvur uwure uɛyiwe uge anera kishoo ru upfung awe ru ubok ijee arhim, na awu abirabɛ Unum iki itsu umbɔ uvau (1.8–3.20). Uɛyiwe ikɛi uge awu ru ubok imangmang ru Uyesu Ukiristo iwuri itsu unera awe uner uku usheru uvau ra asu Unum, asi iwea ru ubok abinkɛ unera iki ikorhe nibikanga (3.21–4.25). Ubvur ha ikɛi uɛyiwe ikpũ ibibekyɛ iki iwu ufang abika adɔsa awe ra ake. Ikɛi uɛyiwe uge ibibek ri ijee Ipfu Isarsatangge iki isaki ikũ igha inggbaashi ra amɛn aki iyor (5.1–8.39). Ubvur ha ikɛi uɛyiwe abinkɛ Unum aka angwɛ ikorhe ri ififɔrh iwe iyi anera kishoo, abi Uyahuda nu abirabɛ aka asi iwembɔ abi Uyahuda (9.1–11.36). Ri imimasha, umbɔ arherha arherhe ri itsi ikpũ ibibekyɛ abika adɔsa nggu angwɛmbɔ nu ikpũ ibibek abika adɔsa nggu anggbaashi abi abĩã (12.1–15.13).

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-17)
Kishoo abi upfung awu abi arhim
(1.18–3.20)

Udĩ uku ukpo ififɔrh (3.21–4.25)

Urhe uku ufa ru Ukiristo (5.1–8.39)

Abinkɛ Unum aka angwɛ ri itsi abi

Uisairha (9.1–11.36)

Ikpũ ibibekyɛ iki imɛɛ uner uku udɔsa
awerangge (12.1–15.13)

Imimasha (15.14–16.27)

¹ Idzeku umum Uburhu, uner itser Ukiristo Uyesu. Umbɔ aka ayisa umum iwe uner itser Uyesu, atsũ umum idũwũ Isarhe Iyiki Ize iyi Unum.

² Isarhe Iyiki Ize iyi Unum aka abemuwe akũ abika asɔm Arherhu-Num ishaisha, ru nyaka umbɔ aka atseng ra asarkasar abvur Arherhu-Num,

³ ri itsi Ungwɛnga ri iyornga awe unang Udauda.

⁴ Umbɔ abema age unga awe Ungwɛ Unum ri isisoknga ra akpe ri ijee Ipfu Isarsatangge. Unga awu Uyesu Ukiristo Uteijeemɛn.

⁵ Ru uboknga Unum aka adzaa umɛn imimuta na ayisa umɛn iwe abi itser Uyesu nggee umɛn iwuri iyisa kishoo atsen abi Uyahuda aba awe ru imangmang na adɔsa. Umɛn ikorhe akɛrɛ ha ri itsoknga.

⁶ Umbi ikɛi awu ra abirabɛ umbɔ aka ayisa ra atsen abi Uyahuda umbɔ awe abi Uyesu Ukiristo.

⁷ Umum inu itsenge ru kishoo abika awe ru Uroma Unum aka abema ayisa umbi awe asasar.

Imimuta nu ididɔɔr iki idzeku Unum Utemɛn nu Uteijee Uyesu Ukiristo iwe nggu umbi.

Uburhu abee iyepa Uroma rimãã

⁸ Umum inggbaashia, itar uwɛɛ ru Unummum ri itsok Uyesu Ukiristo ru umbi kishoo, ubinkutsu aka asɔmukumɔ isarhe imangmangmbi ru upfunga kishoo.

⁹ Umum itɔwe Unum itser nggu amɛnmum kishoo ri idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Ungwɛnga, Unum awu idekamum iki iyita umbi

¹⁰ ubɛn ivangyɛ umum iki ifɛn-Num. Umum ifɛna unga aba abemunga, unga ama utsuruwa utsĩndĩã ru umum ĩba ru umbi.

¹¹ Umum ibee inyã umbi akarhãrhã ni ĩdzaa umbi izũwã iyɔɔ iyi Ipfu Isarsatangge iyiki itsu umbi aker.

¹² Uge iwuri itsu umum nu umbi ifituwe adɔka ri imangmangmɛn.

¹³ Umum isi ĩbeemum umbi awe ru ida ihwihwɛng umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, uge umum ibee ĩba ru umbi idikunga irhɛirhɛ, bɔr umum isi ikpomum ivanga utsekɛku icɛrɛ. Umum ibee ikpo igbɛr

abin ru umbi, ru nyaka umum iki ikpo ra atsen abi Uyahuda abɔɔ.

¹⁴ Umum iwemum ru uverh anera kishoo, abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda, abi isarasu nu agugge.

¹⁵ Ngge itsu umum itsu amɛnmum idũwũ Isarhe Iyiki Ize ru umbi abirabɛ aka awe ru Uroma ikɛi.

Ijee Isarhe Iyiki Ize

¹⁶ Umum isi igũmum atsa idzowe Isarhe Iyiki Ize, ubinkutsu ngge iwu ijee Unum iyiriyɛ iki ikũ ififɔrh iyi abika awe ru imangmang, utirhi ra abi Uyahuda uzĩ utsĩ atsen abi Uyahuda.

¹⁷ Awu Isarhe Iyiki Ize ha idɛyiwa umɛn ugɛ Unum anyanga umɛn iwe abika arhika, irhirhikayɛ iki iwe ri imangmang iyi inggbaashia izĩ itsĩ imimasha, ru nyaki itsɛng Arherhu-Num iki igɔr ugɛ, <<Uwuku urhika awuri ibek ri imangmang.>>*

Avɔm Unum ra abi arhim

¹⁸ Avɔm Unum adzeka ra afã aba nu atsi abirabɛ aka ashimbɔ ru Unum nu abika awe ri iyiki ibewe anera aki adɛmu idzidzɛrhe ri iyiki ibewambɔ.

¹⁹ Abinkɛ umbɔ aka adɛɛ ahwɛng ri itsi Unum uwu ukupɛɛ ra asumbɔ, ubinkutsu Unum aka ayanguka ake ra asumbɔ.

²⁰ Udzur ri imimunu upfunga iwiweyɛ Unum aka awe umbɔ aka asi idɛɛ inyãmbɔ, iyiriyɛ iki iwu ijeenga iyi ugbagbaa nu abinkɛ aka adɛyiwa ugɛ unga awu Unum, aka anyã ake ukupɛɛ. Anyã ake ra abinkɛ unga aka amuna, ngge itsú anera asi iwembɔ ru ubin ukpuku urherhe uku uka arhimmbɔ.

²¹ Ahwɛngmbɔ Unum, na asi ikpoimmbɔ unga aka awe Unum, asi itarmbɔ uwɛɛ ru unga. Ifɛrhkɔmbɔ iwe ibɛm nu amɛnmbɔ awe uzĩ.

²² Umbɔ anu igɔr agɛ umbɔ asarasu, bɔr awu agugge

²³ na afaruwe ikpikpoi Unum adzowe ra agberhekɛ aka awe ru nyaka anera nu anunu nu íjuɛ nu abinkɛ aki ikaikai ra abĩ.

²⁴ Nggee Unum aneke umbɔ, ngge itsú umbɔ akorhu abin arhim iyiki ibewe amɛnmbɔ iki ibee. Umbɔ akorhu abin atsa nggu adɔkambɔ.

* **1:17** Àka anyã ikɛi: Uha 2.4.

²⁵ Umbɔ adzipu idzidzɛrhe Unum ngge iwe igberangwĩ, anu idzowe igɔng ra abinkɛ umbɔ aka amuna na akpɛmbɔ uwuku umumuna uwu ikpikpoi ugbagbaa. Iwerimi.

²⁶ Nggee Unum aneke umbɔ nggu ikpona iyiki ikũ atsa. Uko atsɛmbɔ akpɛmbɔ irha nggu atsakmbɔ bɔr arha nggu akatsɛrh.

²⁷ Rimi hã akatsak akpɛmbɔ irha akatsɛrh ngge iki iwe ubinkpi Unum aka amuna na awu ra anyɔna nggu adɔkambɔ akatsak. Akatsak nu akatsak aka isaka arha adɔkambɔ, na ayɛi avau itser iyiki ibewambɔ.

²⁸ Umbɔ akpɛmbɔ iwe nggu ihwihwɛng Unum, nggee Unum aneke umbɔ ri ifɛrhkɔ iyiki itãrhãmbɔ, ngge itsú umbɔ akorha abinkɛ aka asi imɛke umbɔ akorhe.

²⁹ Umbɔ awe nggu ikpũ iyiki ibewe, nu ikpona nu amɛn aka abewe. Awu nggu unyɛɛ, nu ifɛr uner, nu ifuw, nu ikpikpɛɛ.

³⁰ Umbɔ awe abika averha anera, abika akpɛ Unum, abi ugbau, abika aberi itsi, abika afĩrhã, abika angwɛ amɛnmbɔ ri iki ibewe, asi itĩmbɔ atei,

³¹ abika asheri itsoi, abika asheri imangmang, abika ashera amɛn, abika ashera atorh.

³² Umbɔ ahwɛngmbɔ Íkpem iyiki irhika iyi Unum iki igɔr igɛ abika akorha abina akɛɛ imɛngge umbɔ akpe, umbɔ asi ikorhumbɔ akɛɛ ha ukpekũ, bɔr umbɔ ikɛi abema abika akorha ake.

2

Itsu uvau Unum iyiki irhika

¹ Nggee ungo ushiɔ ru urhɛm, ungo uwuku utsu uvau ru uwɔɔ, ungo uba utsu uvau ru uwɔɔ, ungo utsu uvau ri itsingo. Ubinkutsu, ungo uner uwuku utsu uvau ha, ungo uni ukorhe ru nyaku uner uwuku uwe ru uvau.

² Umɛn ihwɛngmɛn ugɛ itsu uvau iyi Unum ru abika akorhe rimi hã iwe idzidzɛrhe.

³ Nggee, ungo uner uwuku utsu uvau ra abɔɔ, nu uni ukorhe iki ibewe ugɛɛ umbɔ, ungo ukaifɛrhkɔ ugɛ ungo uwuri ishɔɔtɔ ri itsu uvau Unum?

⁴ Use ungo ukwεete urherhe innanga, nu inineke nu idangamen? Ungo usi ihwengo uge inna Unum ikūna ungo izi idzidzipa?

⁵ Bər iker itsingo nu ida idzidzipa amēnngo ngge itsu ungo unu ikōng avəm ri itsingo ru unum avəm Unum, ri ivang iyiki itsu uvau iyiki irhika iyi Unum iki idzeka.

⁶ Unum awuri idzowe uben unera ugbete ubinkpi unga aka akorhe.*

⁷ Abika atō itser abima ri ikorhu ubin uku uze na abee ikpikpoi, imor nu urhe uwu ugbagbaa, Unum awuri idzowe umbō.

⁸ Bər abika abema atsimbō na akpēmbō idzidzerhe na adōsu iyiki ibewe, awuri itsi ra avəm Unum.

⁹ Uver nu ayetnum awuri iwe nggu uben unera aka akorhe iki ibewe, agbaashia akorhuwe abi Uyahuda, mōce atsen abi Uyahuda.

¹⁰ Bər ikpikpoi, igōng nu ididōr iwuri iwe nggu uwuku ukorhi iyiki ize, igbaashia iwe nggu abi Uyahuda, mōce atsen abi Uyahuda.

¹¹ Unum asi itēnga asu.

¹² Abirabe aka asi ihwengmbō Íkpem na agba ra arhim, arhimmbō awuri itsīme umbō, bər abirabe aka ahweng Íkpem na agba ra arhim, Íkpem iwuri itsīme umbō.

¹³ Ubinkutsu, asi iwea abika agū Íkpem awu abika arhika ru Unum, bər Unum awuri inyanga abika adōsi Íkpem awu abika arhika.

¹⁴ Rimi hā, atsen abi Uyahuda, abika asheri Íkpem, ivang iyō umbō akorhumbō abin akō aka awe ri Íkpem. Awembō ri Íkpem ra amēnmbō, uko umbō aka ashimbō nu Íkpem.

¹⁵ Itsermbō itsu anera ahweng uge abinke Íkpem iki igōr, atsengmbō ake ra amēnmbō. Iferhkō amēnmbō ikei idēyiwe uge iwe idzidzerhe. Ngge iki iwe uge iferhkōmbō isaki itsu uvau ru umbō, ivang iyō ngge ikaa umbō.

¹⁶ Akere ha awuri iwe ru unumkpi Unum aka itsu uvau ri iwiwōk amēn anera

ru ubok Uyesu Ukiristo, ru nyaka Isarhe Iyiki Izemum iki irherhe.

Abi Uyahuda ha nu Íkpem Umusa

¹⁷ Ungo uner uwuku uyisi itsingo uner Uyahuda. Ungo utsukō amēnngo ri Íkpem nu ufirhā ri iwerhengo nggu Unum.

¹⁸ Ungo umesungo Íkpem ha. Ungo uhwengo ubinkpi unga aka abee ungo ukorhe, nu ubemu ubin uku uze.

¹⁹ Ungo akaiferhkō uge ungo udarh abi ibvuta, irhirhang ra abi uzī.

²⁰ Ungo ukaiferhkō uge ungo uwu uner uwuku umesuwe agugge, uwuku umesuwe awekaci, ubinkutsu ungo ukaiferhkō uge ri Íkpem ungo uku ukpo ihwihweng nu idzidzerhe kishoo.

²¹ Nggee, ungo, uner uwuku umesuwe anera, ungo usi imesukō itsingo? Ungo uner uwuku udūwā uge niba aveumbō ivēu, ungo uvepō ivēu?

²² Ungo uner uwuku ugōr uge niba atomumbō-dak, ungo utomungo-dak? Ungo uner uwuku ugū ishī ugberhe, ungo uvepō ivēu ru abā agberhe?

²³ Ungo uwuku ufirhā nggu Íkpem, ungo usi idakukō itsok Unum ri izharhuwe Íkpemnga?

²⁴ Itseng Arherhu-Num igōr igē, <<Umbi atsu atsen abi Uyahuda arhenu Unum.>>†

²⁵ Usorhe uwekpō ru ugarh, ungo uba udōsungo Íkpem, bər ungo uba uzharhukō Íkpem, ungo uwe ru nyaku uwuruwi aka ashia ru usorhe.

²⁶ Nggee, abika asheru usorhe aba adōsumbō abinke Íkpem iki irherhe, asi inyānga umbō awembō ru nyaka abi usorhe?

²⁷ Uwuruwi aka ashia ru usorhe nu iyornga na adōsunga abinke Íkpem iki irherhe, awuri itsuka uvau ru ungo uwuku uwe ru Íkpem nu usorhe, bər ungo uzharhukō Íkpem hā.

²⁸ Unera asi iwea uner Uyahuda unga aba akpurha awu Uyahuda uwu iyor, usorhe usi iwekpō utsar ukpu iyor ukpekū anera aka adēē anyā.

* 2:6 Àka anyā ikei: Amb 62.12. † 2:24 Àka anyā ikei: Uish 52.5; Ueze 36.22.

²⁹ Īĩ, unera awu Uyahuda uwu idzidzerhe unga aba awea ra amenna, usorhe ukpu idzidzerhe uwe ukpu amen, ukpurukpi Ipfu-Num iki isaki ikorhe, asi iwea Ikpem. Ikpũ uner uwere awu Unum akpoi unga, asi iwea anera.

3

Idzidzerhe Unum

¹ Abi Uyahuda anang atsen nggu use, nggu ugarh use nggu uwe ru usorhe?

² Īĩ, uwe urherhe ru uben udĩ! Ri inggbaashia, umbõ adzowe abi Uyahuda Arherhu-Num.

³ Iwuri iwe iguse abõ aba ashimbõ ri imangmang? Isheri imangmangmbõ iwuri itsũwũkũnge imangmang Unum?

⁴ Īĩ! Ishingge! Unum awe idzidzerhe, nu ngge iki iwu uge anera kishoo awe abi igberangwĩ. Itseng Arherhu-Num igor igẽ, <<Ngge itsu umbõ adeyiwe uge ungo urhika ivangye ungo iki irherha arherhe nu ugha inggbaashi ri ivangye ungo uku itsu uvau.>>*

⁵ Bõr uba ida irhirhikamen ikũ irhirhika Unum idzeka ukupẽẽ, umen igor uguse? Umen igor uge Unum asi irhikunga unga aka atsu avõmnga ru umen? Aner abõ arherhe ri imine.

⁶ Īĩ! Ishingge rimi! Iba iwe rimi, Unum awuri ikorha aguse na atsu uvau ru upfung?

⁷ Uwõ awuri idẽẽ arherhunga age, <<Ida idzidzerhamum iba itsu idzidzerhe Unum idzekangge ri idzowe igõng ru Unum, awu use utsu umbõ atsu uvau ru umum ra arhimum?>>

⁸ Awu uge umbõ anu irherhe age, <<Iba iwe rimi, mõe umen idẽẽ igõrmẽn uge umen ikorha iyiki ibewe nu iyiki ize iba?>> Abõ abika arherhi iyiki ibewe nu atsimen anu igor uge umen irherhe aki ha! Awuri itsĩme umbõ ri iwiwembõ.

Uwuku urhika ashia

⁹ Umen irherhe iguse ra akere? Umen abi Uyahuda inangmen abõ? Īĩ, Ishingge rimi! Umen iki itsu atsimen uge abi

Uyahuda nu atsen abi Uyahuda kishoo umen iwe ri ijee arhim.

¹⁰ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor uge,

<<Uner uwuku urhurhika ashia, uko unying.

¹¹ Uwuku uhwuhweng ashia, uwuku ubee Unum ashia

¹² Kishoo aka adzipu undzingmbõ ru Unum,

kishoo aka awe ibem uwuku ikorhe iyiki ize ashia, uko unying.>>†

¹³ <<Ru nyaku inuk iki ibewe iki isaki idzeyiwa ra adzak aka adẽẽ iyem, rimi hã irhem iyiki ibewe iki isaki idzeyiwa ra angwĩmbõ.

Arhemmbõ atõ itser irhirhem.>>‡ <<Irhẽ angwĩmbõ iwu ungguma ighwer.>>§

¹⁴ <<Angwĩmbõ atok nggu urhena uku ukperek.>>*

¹⁵ <<Adakmbõ afẽrhĩ itsu adzirh,

¹⁶ igba abĩ nu ihwa uver iwu utsar atsĩndĩmbõ,

¹⁷ ikẽi asi ihwengmbõ atsĩndĩ ididõõr.>>†

¹⁸ <<Ashimbõ ri iwei Unum ra asumbõ.>>‡

¹⁹ Awu idzidzerhe umen ihwengmen ubinkpi Ikpem iki irherhe, irherhe nggu abirabe aka awe ru uzirhzĩ Ikpem, ngge itsũ uben angwĩ awe uku uveb, nu kishoo upfung aka agbambõ ra asu Unum.

²⁰ Nggee asi inyang unera awea uner uwuku urhika ru utsĩndĩ uwuku udõsi Ikpem Umusa. Ubinkpi Ikpem Umusa iki ikorhe, ideyiwe unera ihweng arhimnga.

Irhirhika ru ubok imangmang

²¹ Bõr icere Unum aka adeyiwanga utsĩndĩwi uku itsu unga anyanga umen iwe uku urhirhiki. Asi iwea ri Ikpem Umusa. Ikpem Umusa nu abvur abika asõm Arherhu-Num adzowuke ideka ri itsingge.

²² Irhirhika ha adzowe ngge ru ubok imangmang ru Uyesu Ukiristo ru kishoo abika awe ru imangmang. Asi iwiwembõ,

²³ anera kishoo awe ra arhim, na afõr itsitsĩ ru igõng Unum adambõ,

* 3:4 Àka anyã ikẽi: Amb 51.4. † 3:12 Àka anyã ikẽi: Amb 14.1-3; 53.1-3; Uner 7.20. ‡ 3:13 Àka anyã ikẽi: Amb 5.9.

§ 3:13 Àka anyã ikẽi: Amb 140.3. * 3:14 Àka anyã ikẽi: Amb 10.7. † 3:17 Àka anyã ikẽi: Uish 59.7,8. ‡ 3:18 Àka anyã ikẽi: Amb 36.1.

²⁴ b̄or unga anyanga um̄en iwe abika arhika ri izūwā imimutayε unga aka adzaa um̄en. Unga akorhe ak̄εε ru ubok Ukiristo Uyesu ri ivangyε unga aka ash̄ote um̄en.

²⁵ Unum adzowe Uyesu unga awu id̄em-Num iyiki inyānguwe uḡbetε arhim. Ra adzirhnga umb̄o aka atsūwe arhim anera ri ivangyε umb̄o aka awe ru imangmang. Unum akorhe ak̄εε adeyiwa uḡε unga arhika, ubinkutsu unga aka asi itsuka uvau ra arhim anera aki isha.

²⁶ Unga akorha ake ad̄eyiwe irhirhikanga ri ivang iȳεε. Unga arhika, na anyanga kishoo abirabε aka awe ru imangmang ru Uyesu awu abika arhika.

²⁷ Nggee unera ad̄ēē ifīrhūnga? Īĩ. Awu id̄osu Īkpem Umusa itsu um̄en irhika? Īĩ, awu ru imangmang.

²⁸ Um̄en iḡor uḡε iwe ru ubok imangmang Unum aka anyanga anera awu abika arhika, asi iwea itser Īkpem Umusa.

²⁹ Unum awu Unum uwu abi Uyahuda ukpekū? Asi iwea uwu atsen abi Uyahuda ikei? Īĩ awea,

³⁰ ngge iki iwe uḡε Unum awu unying. Unga awuri inyanga abi usorhe awu abika arhika ru ubok imangmang, rimi hā abika asheru usorhe awu abika arhika ru ubok imangmang iȳεε ha.

³¹ Um̄en iki itsūwūkum̄en Īkpem Umusa ri imangmang iȳεε? Uko ukunjiir! Nu ngge iki iwe rimi, um̄en ikp̄om nggu Īkpem hā.

4

Uibrahim ashia ru uvau ra asu Unum ri imangmang

¹ Um̄en irherhu uguse ri itsi Uibrahim, utoku atokam̄en ri iyor? Ihwihwengnga iwu use ra ak̄εε ha?

² Unum aba anyangu Uibrahim awu uner uwuku urhika ru ubok itseryε Uibrahim iki it̄ō, unga awea ru ubinkpi unga aka ikū afīrhā nukp̄o, b̄or asi iwea ra asu Unum.

³ Itseng Arherhu-Num iḡor uḡε use? <<Uibrahim awe ru imangmang ru Unum, ngge itsu umb̄o anyanga unga awu uner uwuku urhika.>>*

⁴ Unera aba at̄ō itser, itosanga isi iwengge izūwā, b̄or iwu itosi itsernga.

⁵ B̄or, unerwi aka asi it̄ō itser na akpurha atsu am̄ennga ru Unum uwuruwi iki inyanga abika abewe awe abika arhika, iwu imangmang uner ha iwuri itsu unga arhika ru Unum.

⁶ Udauda arherhe rimi ivangyε unga aka arherhe uḡε unerwi Unum aka asi inyanga unga awea uner uwuku urhika ru ubok itseryε uner ha aka at̄ō, idorh iwe nggu uner ha. Unga aḡor aḡε,

⁷ <<Idorh iwu iyi abirabε umb̄o aka atsūwe avaumb̄o, abirabε umb̄o aka atsire arhimmb̄o.

⁸ Idorh iwe nggu uner ha Uteijee aka asi ivarhunga arhimnga.>>†

⁹ Idorh iȳεε iwe ra abi usorhe ukpekū, use nggu abika asheru usorhe ikei? Um̄en iki irherhum̄en uḡε imangmang Uibrahim itsu umb̄o anyanga unga awu uner uwuku urhika.

¹⁰ Iwe ra akasong umb̄o aka anyanga unga awu uner uwuku urhika? Awe ru unga aka asorhu usorhe amaa, use unga aka anasi isorhunga usorhe? Anasi isorhukumb̄o unga usorhe.

¹¹ B̄or unga aȳei usorhe ru nyaku utsar. Ake ad̄eyiwe uḡε Unum anyangu Uibrahim awu uner uwuku urhika ru ubok imangmang ri ivangyε unga aka anasi isorhunga usorhe. Nggee Uibrahim awu ut̄ε ru kishoo abika awe ru imangmang ru Unum, abirabε aka anasi isorhmb̄o usorhe, ngge itsú umb̄o anyanga umb̄o awu abika arhika.

¹² Rimi hā ikei Uibrahim awu utei ra abi usorhe abirabε aka asi iwea usorhe ukpekū umb̄o aka awe ru ukp̄o, b̄or ad̄osumb̄o ikpū imangmang iyi Uibrahim, unga awe ru imangmang hā na ad̄orha asorhu usorhe.

Ibibemuwe-Num nu imangmang unera

¹³ Asi iwea ri Īkpem Uibrahim nu unangnga aka aȳei ibibemuwe aḡε unga awuri igha ukam upfunga, b̄or awu ri irhirhika iyiki iba ru ubok imangmang.

* 4:3 Āka anyā ikei: Ing 15.6. † 4:8 Āka anyā ikei: Amb 32.1,2.

5

¹⁴ Uba awu abika adɔsi Íkpem umbɔ awuri igha ukam, imangmang iwu ibɛm nu ibibemuwe ishingge ru ugarh,

¹⁵ ubinkutsu Íkpem Umusa ini ikũ itsu uvau iba. Nu anangke íkpem iki ishingge, izharhuwe íkpem ishingge.

¹⁶ Nggee, ibibemuwe iba ru ubok imangmang. Ngge iwu ru ubok imimuta unang Uibrahim kishoo aka adɛɛ awe ru ikeramen uge umbɔ awuri iyɛimbɔ ngge. Asi iwea abirabɛ aka adɔsi Íkpem ukpekũ, bɔr nggu abirabɛ aka awe ru imangmang ru nyaku Uibrahim. Unga awu utɛmɛn kishoo.

¹⁷ Ru nyaku itsɛng Arherhu-Num iki igɔr igɛ, <<Unum itsu ungo uwe utɛ abĩã arherhɛ.>>† Unga awu utɛmɛn ra asu Unum uwuruwi unga aka awe ru imangmang ru unga, Unumwi iki idzowe urhɛ ra abika akpukpe, na awe ru ijee iyisa abinkɛ aka ashike awe.

¹⁸ Nu ifosa iki ishingge, Uibrahim akpurha atsu amɛnnga awe ru imangmang. Ngge itsu unga iwe utɛ abĩã arherhɛ ru nyaka umbɔ aka adɛyiwe unga agɛ, <<Unangngo uwuri iwe urherhɛ.>>§

¹⁹ Imɛk Uibrahim iwu unaka, iker iyornga iki imaangge ri ikɔner, nu ivang imar Usaratu iki itɔngngge ru unga, bɔr Uibrahim asi idɔrhũnga ri imangmangnga.

²⁰ Asi icanga ibibemuwe-Num na nekuka imangmangnga, bɔr atoma awe ru iker ri imangmangnga, anu ikpoi Unum.

²¹ Unga awe nggu undzumu ihwihwɛng uge Unum awea ri ijee iyiki itsu ibibemuwenga iwe.

²² Ngge itsu umbɔ anyanga unga awu uner uwuku urhika.

²³ Irhɛm hã umbɔ aka atsɛng ngge agɛ, <<Anyanga unga awu uner uwuku urhika,>> asi itsɛngmbɔ ngge ri itsinga ikiyikanga,

²⁴ bɔr ikɛi nggu umɛn. Awuri inyanga umɛn iwe abika arhika, abirabɛ aka awe ru imangmang ru uwuku usoyiwe Uyesu Uteijeemɛn ra akpe.

²⁵ Awe arhimɛn atsu umbɔ adzowe unga ra akpe, na asoyiwe unga nggu urhɛ, ru umɛn ikpo isheru uvau ra asu Unum.

Ididɔr nu ifosa

¹ Unum aka anyanga umɛn iwu abika arhika ru ubok imangmang. Nggee, umɛn iwemɛn ri ididɔr nggu Unum ru ubok Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo.

² Unga atsu umɛn idɛɛ itsĩ ri imimutanga, umɛn idɛɛ nú ngge icɛɛ. Umɛn igɔmagɔm ri itsi umɛn iki iwe ru ifosa uge umɛn iwuri ikpomɛn igɔng iyi Unum.

³ Asi iwea rimi ukpekũ, bɔr umɛn iwemɛn ra anggɔm ra ayetnummɛn, ubinkutsu umɛn ihwɛngmɛn uge ayetnum ikũwã umɛn ibibima,

⁴ ibibima ngge ikũwã umɛn amɛn aka aze, amɛn aka aze ake ikũwã umɛn ifosa.

⁵ Ifosa ha isi ítsu umɛn igũmɛn atsa, ubinkutsu Unum aka awupuwa ibibemanga ra amɛnmɛn ru ubok Ipfu Isarsatangge, unga aka adzaa umɛn.

⁶ Àka anyã, ri ivangyɛ umɛn iki ishimɛn ri iker, ivang hã niyɔ Ukiristo akpe ri itsi abika asheru Unum.

⁷ Aghong unera aka ikpe ri itsi uner uwuku urhika. Use uwɔɔ awuri ibemunga ikpe ri itsi uner amɛn aka aze.

⁸ Bɔr Unum adɛyiwa umɛn ibibemanga riminɛ, Ukiristo akpe ri itsimɛn ri ivangyɛ umɛn iki iwe abi arhim.

⁹ Unum anyanga umɛn iwu abika arhika ru ubok adzirh Uyesu. Icicang ishingge, umɛn iwuri ikpomɛn ififɔrh ra avɔm Unum ru uboknga!

¹⁰ Isha umɛn iwe anggamtsak Unum, bɔr unga aka agbishuwa iwɛrhɛmɛn nggu unga ru ubok akpe Ungwɛnga. Icicang ishingge, unga aba amaa igbishuwa iwɛrhɛmɛn, umbɔ awuri ifɔrha umɛn ru ubok ibibɛk Ukiristo!

¹¹ Inangngge rimi, bɔr umɛn ikɛi ifirhã Unum ru ubinkpi unga aka akorhe ru ubok Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo, icɛɛ unga aka atsu umɛn iwe awerhu Unum.

Akpe adzeku Uadamu, bɔr urhɛ udzeku Ukiristo

¹² Arhim atsĩwã ru upfung ru ubok unera unying, arhim akũwã umɛn akpe.

† 4:17 Àka anyã ikɛi: Ing 17.5. § 4:18 Àka anyã ikɛi: Ing 15.5.

Rimi hã akpe aka akpo anera kishoo, ubinkutsu kishoo awu ra arhim.

¹³ Awu idzidzerhe, arhim aweke ru upfung nu umbõ adõrha adzowe Íkpem Umusa, bõr asi ivarhumbõ arhim, ubinkutsu íkpem ina ishingge.

¹⁴ Rimi hã akpe agha iyerhe anera udzur ri ivang Uadamu uba utsĩ ivang Umusa. Akpe agha atsi anera, uko abirabẽ aka asi izharhukumbõ ikpem, ru nyaku Uadamu aka akorhe. Uadamu awu unyaka uwõõ aka iba nggu izũwũ Unum.

¹⁵ Bõr izũwã hã Unum aka adzowe ru uwuku ububa ha isi iwengge ru nyaka arhim Uadamu. Awu idzidzerhe uge arhim unera unying hã akowe akpe ra anera arherhe. Bõr imimutu Unum irhengge, ngge itsũ izũwãye unga aka akorhe ru unera unying hã Uyesu Ukiristo, ngge ikũwã nggaa igũiben ra anera arherhe.

¹⁶ Iwe rimi, izũwũ Unum iwiwengge nggu arhim unera unying hã. Awu ufaikpi uku udõsu undzing unera unying hã uku uwu uvau akpe, bõr izũwãye Unum aka adzaa ngge ikũwã ufai uner uwuku usheru uvau unying ra asunga ra arhimmen arherhe.

¹⁷ Uba awu arhim unera unying atsu akpe agha iyerhe anera arherhe, nggaa imimutu Unum nu izũwã iyi irhirhikanga inangge, ubinkutsu kishoo uwuku uyei ngge awuri ibek ru ubok unera unying hã, Uyesu Ukiristo.

¹⁸ Ngge iki iwe rimi, ru nyaka arhim unera unying aka akowe ufai akpe ra anera kishoo, ngge rimi hã itser iyiki irhika unera unying iki ikowe isheru uvau nggu urhe ra anera kishoo.

¹⁹ Ida ididõsa uwu unera unying itsu anera arherhe awe abi arhim, rimi hã ididõsa uwu unera unying ikei itsu anera arherhe awe abika arhika.

²⁰ Akũ Íkpem Umusa aba ngge itsũ anera anyã arhimmbõ. Bõr arhim anera aba atomuke, imimutu Unum iki isaki itoma irherhe,

²¹ ru nyaka arhim aka agha iyerhe ra anera kishoo na akũ umbõ azĩ ra akpe, rimi hã ikei imimutu Unum iki igha iyerhe igangge ni itsu umen iwu abika arhika ru

Unum, ni ikũwã umen urhe uwu ugbagbaa ru ubok Uyesu Ukiristo Uteijeemen.

6

Akpe ra arhim, urhe ru Ukiristo

¹ Umen ãgõr uge use? Umen ikorha arhim ru imimuta itoma?

² Ishingge! Ra arherha arhim, ngge iwe uge umen iki ikpemen, awu use utsu umen ibek ra ake ikei?

³ Umbi asi ihwengmbi uge umen ru ubok ubõtisimamen umbõ aka agbopa umen nggu Ukiristo Uyesu nu akpenga?

⁴ Ru ubok ubõtisimamen ngge iwe uge umen iki ikpe, ikei uge umbõ aka adzake umen nggu Ukiristo. Umbõ akorha akere ha ngge itsũ umen idẽẽ iwe ru urhe uwuku ufa, ru nyaku Ukiristo aka asok ra akpe ru ubok igõng Ute.

⁵ Uba umen ãgbopa iwu unying nggu unga ra akpenga, umen iwuri iwu unying ru nyaka ha ikei ri isok ra akpe.

⁶ Umen ihwengmen uge amenmen aka agbe aki arhim aka akpeke anyapuke nggu unga, ngge itsũ umen ishimen ri igãrhã arhim.

⁷ Ubinkutsu uben unera aba akpea, unga aka ashõõta ru ubok arhim.

⁸ Umen ãba iki ikpemen nggu Ukiristo, umen iwemen ri imangmang uge umen iwuri ãbekmen nggu unga.

⁹ Umen ihwengmen uge aka asoyikumbõ Ukiristo ra akpe, nggee unga asi ãbvui akpea, akpe ashike ri ijee ri itsinga.

¹⁰ Akpe ha unga aka akpe, akpe ra arhim kishoo idiki unying, bõr ãbibekye unga aka abek, abek ri ikpikpoi Unum.

¹¹ Rimi hã, ra arherhe arhim, ãka akaiferhkõ uge umbi aka akpembĩ, na akaiferhkõ atsimbi uge umbi awe ru urhe ru Unum ru ubok Ukiristo Uyesu.

¹² Nggee niba aneke arhim aghake iyerhe atsimbi, utsur ake atsu umbi adõsumbi ikponi iyiki ibewangge.

¹³ Niba akũ agau ayormbi akorhumbi itser iyi arhim. Bõr ãka adzowe atsimbi ru Unum, ru nyaka abika adzeka akpe azĩ urhe, na adzowe agau atsimbi ru unga ru nyaka abin itser irhirhika.

¹⁴ Arhim asi íbvui aweke ateiyaambi, ubinkutsu umbi asi iwembi abi Íkpem Umusa, b̃or umbi awe abi imimuta.

Agārhā ri irhirhika

¹⁵ Um̃en ig̃or ug̃e use? Azea um̃en ikorha arhim ni ig̃e Íkpem ishingge ri ijee ra atsim̃en awu imimuta? Ishingge!

¹⁶ Umbi asi íhw̃engmbi ug̃e umbi aba adzowe atsimbi ad̃asu uw̃o umbi awe agārhā uner ha? Umbi awu agārhā ra arhim, ukpurukpi uku ikūna umbi uzī ra akpe, use umbi awu agārhā ri idid̃asa, ukpurukpi uku ikūna umbi uzī ri irhirhika.

¹⁷ B̃or itar uw̃e izī ru Unum! Umbi aka isaka awu agārhā arhim, b̃or ic̃er̃e am̃enmbi kishoo ad̃asa ikpū imesa ha umb̃o aka amesuwa umbi.

¹⁸ Aka ash̃otamb̃o umbi ra arhim, umbi aka awu agārhā irhirhika.

¹⁹ Umum irherhe ak̃er̃e ru nyaka anera iki irherhe ubinkutsu awu idid̃orhāmbi ri íhw̃iw̃eng. Umbi aka abayimbi idzowe atsimbi ri itser igārhā iyi ishī nu ikorhu iyiki ibewe, nggee ic̃er̃e àka adzowe atsimbi ug̃e agārhā ri itser iyiki irhika iyiki izī isisar.

²⁰ Ivangỹe umbi aka awe agārhā arhim, am̃enmbi ashike nggu itser iyiki irhirhika.

²¹ Ugarh use umbi aka akpo ra abin hā, ic̃er̃e àka awe abina atsa? Ug̃bet̃e abin hā iwu akpe!

²² B̃or ic̃er̃e umb̃o aka ash̃ota umbi ra arhimmbi, umbi awu agārhū Unum, ugarhkpi umbi aka akpo ukūna umbi azī awe asasar, nu itosambi iwu iyi urh̃e uwu ug̃bagbaa.

²³ Itosa arhim iwu akpe, b̃or izūwū Unum iwu urh̃e uwu ug̃bagbaa ru ubok Ukiristo Uyesu Uteijeem̃en.

7

Ipfunā iwu unyaka um̃en nu ifif̃orh

¹ Umbi angw̃em̃en nu anapum̃en umbi ahw̃engmbi íkpem. Umbi asi ahw̃engmbi ug̃e íkpem iwe ru ijee ru uner urh̃e ukpekū?

² Ru nyaku utserh uwuku upfuna, íkpem ibow unga nggu utsaknga aka awe

ru urh̃e, b̃or utsaka aba akpea unga aka ash̃ota ri íkpem ipfuna.

³ Nggee unga aba arhaa utsa uw̃o ri ivangỹe utsaknga aka awe ru urh̃e, awuri iyisa unga uner uwuku utoma-dak. B̃or utsaka aba akpea, unga aka ash̃ota ri íkpem hā na asi itomunga-dak uko unga abvui apfunu utsak ukuse.

⁴ Nggee, umbi angw̃em̃en nu anapum̃en, umbi aka akpemb̃i ri Íkpem hā, ru ubok iyor Ukiristo, ngge itsú umbi awu abi uw̃o, unga uwu ha umb̃o aka asoyiwe unga ra akpe, ngge itsú um̃en ighw̃er ikpūrhā ri it̃owe Unum itser.

⁵ Ri ivangỹe am̃en aki arhim iki idarh um̃en, Íkpem itsu um̃en ikponi ikorha arhim. Ngge itsu um̃en ighw̃er ikpūrhā akpe.

⁶ B̃or ic̃er̃e, ru ubok akpe ru ubin hā uku ubow um̃en, um̃en iki ish̃orm̃en ri Íkpem ngge itsú um̃en it̃o itser ru uts̃indī uwuku ufa ri Ip̃fu-Num, asi iwea uts̃indī uwu its̃eng íkpem iyiki igbe.

It̃ewā nggu arhim

⁷ Um̃en ig̃or ug̃e use? Íkpem iwu arhim? Īĩ, ishingge! Umum isi íhw̃eng ubinkpi uku uwe arhim Íkpem iba ishingge. Íkpem iba isi ig̃orngge ug̃e, <<Niba ug̃ūo ikponu ubin unera,>>* umum isi íhw̃eng ubinkpi umb̃o aki iyisa ikpona.

⁸ B̃or arhim, akpo ivang iyiki ikūwā umum ikpona ri Íkpem, ngge ighw̃er ikpū ikpona irh̃eirh̃e ru umum. Íkpem iba ishingge arhim awu ubin uku ukpe.

⁹ Ri inum iỹor̃o isha umum ĩb̃ek ri ida íhw̃eng íkpem, b̃or Íkpem iki iba, arhim asok awe ru urh̃e nu umum íkpemum.

¹⁰ Íkpem iki ibee ikūwā um̃en urh̃e, ngge ikūwā akpe ru um̃en.

¹¹ Arhim ikpo ivangngge ri Íkpem irh̃em umum, ngge itsu umum ra akpe ru ubok Íkpem.

¹² Nggee Íkpem iwu isarsatangge, nu itsitsungge iwu isaisar, irhika ni ize.

¹³ Ubin uku uze ukp̃ir̃e, ukp̃o ukūwā umum akpe? Isi iwengge rimi! B̃or awu arhim ake akū ubin uku uze ha akūwā

* 7:7 Àka anyā ik̃ei: Idzi 20.17; Iva 5.21.

umum akpe. Awu Íkpem itsu umbò ahwèng ubinkpi arhim aka awe. Íkpem itsu arhim idzeka iwe iki ibewe.

Iwa ru uner arhim

¹⁴ Umèn ihwèngmèn ugè Íkpem idzek ru Unum, bər umum ikpurhu iwu unergwar, agoshe umum iwu ugārḥā arhim.

¹⁵ Umum isi ihwèng ubinkpi iki itsu umum ikorhe abinkè umum iki ikorhe. Ubinkutsu ubinkpi umum iki ibee ikikorhe, asi iwea ukpò umum iki ikorhe, bər ubinkpi umum iki ikpē, ukpò umum iki ikorhe.

¹⁶ Uba awu ubinkpi umum iki ikpē, ukpò umum iki ikorhe, umum ìbemum ugè Íkpem ize.

¹⁷ Nu ngge iki iwe rimi, asi iwea umum ikorha ake, bər awu arhimkè aka awe ru umum.

¹⁸ Umum ihwèng ugè ubin uku uze ushikpò ru umum, ru amèn aki arhimnum. Ubinkutsu umum ibee ikorhu ubin uku uze, bər umum ifər ìdakū.

¹⁹ Umum isi ikorhumum abin aka azekè umum iki ibee ikorhe, bər iyiki ibewe ha umum iki isi ìbeemum ikorhe, ngge umum iki idēē ikorhe.

²⁰ Umum ìba ikorhu ubinkpi umum iki isi ìbeemum ikorhe, asi iwea umum ikorhu ubin ḥā, awu arhimkè ḥā aka awe ru umum akorhe.

²¹ Nggee, umum inya awu idzidzerhe ugè umum inba ibee ikorhu ubin uku uze, umum inya itsimum ini ikorhu iyiki ibewe.

²² Ra amènnum, umum ìbemumum Íkpem Unum,

²³ bər ra agau iyormum, umum inyā ijee iyō ini itō itser ru umum, idēē iwa nggu amènnum ni itsu umum ru ugborzī ijee arhim ḥā iki isei ra agau iyormum.

²⁴ Ifakpemum iwu ubina atorh! Ungamo awuri ifərha umum ri iyor iyere iyi akpe?

²⁵ Umum itarwèè ru Unum ru ubok Uyesu Ukiristo Uteijeemèn!

Nggee, umum nibikami ra amèn aki arhimnum iwu ugārhu Íkpem Unum, bər ri iyormum iwu ugārḥā ijee arhim.

8

Ibibek ru ubok Ipfu-Num

¹ Nggee, icere itsu uvau akpe ri itsi abika awu ru Ukiristo Uyesu ishingge.

² Ubinkutsu, iwe ru ubok Ukiristo Uyesu ijee iyi Ipfu-Num iki idzaa umbi urhe ni itsūwā umbi ri ijee arhim nu akpe.

³ Íkpem ḥā isi idēē ifənanngge umèn, ubinkutsu umèn isi idēē idəsumèn Íkpem nggu amèn aki arhimnum aki arhim. Bər Unum akorha akere ha ri idene unanyi Ungwēnga ru usaka uner arhim. Unum atsu unga awu idem ru arhim, na afere arhim nggu iyor Ukiristo.

⁴ Ngge itsú itser irhirhika ri ikpem ikorhe itək ru umèn, iki isi ibekmèn iyi amèn aki arhim bər iwe iyi Ipfu-Num.

⁵ Abika abek ra amèn aki arhim aki isaka atsu amènmbò ra abin iyor aki ibee, bər abika abek ri Ipfu-Num atsu amènmbò ru ubinkpi Ipfu-Num iki ibee.

⁶ Amèn uner arhim awu akpe, bər amènke Ipfu-Num iki idarh awu urhe nu ididəər.

⁷ Amèn aki arhim awe igamtsak Unum. Asi idəsuke Íkpem Unum, na asi idēē akorhuke.

⁸ Abika abek ra amèn aki arhim asi idēē atsu Unum agūā ibèn.

⁹ Ipfu-Num iba iwengge ru umbi, asi iwea amèn aki arhim idarh umbi bər awu Ipfu-Num. Uben unera aka ashia ri Ipfu iyi Ukiristo, unga asi iwea uwu Ukiristo.

¹⁰ Bər Ukiristo aba awea ru umbi, ayormbi aka akpeke ru ubok arhim, rimi ḥā Ipfu-Num idzaa umbi urhe ubinkutsu unga anyanga umbi awu abika arhika.

¹¹ Ipfu-Num iyiriyè iki isoyiwe Uyesu ra akpe iba iseingge ra amènmbi, unga uwu ha aka asoyiwe Ukiristo ra akpe awuri idzaanga urhe ra ayormbi aka akpe ru ubok Ipfunga iki isei ru umbi.

¹² Nggee, umbi angwēmèn nu anapumèn, umèn iwemèn ri itser, bər isi iwengge isisei iyi amèn aki arhim.

¹³ Umbi aba abek ra amèn aki arhim, umbi awuri ikpe, bər umbi aba abek ri Ipfu-Num na aferkumbi itser arhim iyor, umbi awuri ibekmbi.

¹⁴ Abirabè Ipfu-Num iki idarh umbò, awu angwē Unum.

¹⁵ Umbi asi iyeimbi Ipfu iyiki itsu umbi agārḥā igū iwei ikèi, bər umbi ayei Ipfu

iyiki iwu angwẽ. Ru unga umen iki iyisu Unum uge, <<Abba!>> Agbena age, <<Ute!>>

¹⁶ Ipfu-Num ha nibikangge nggu ipfumen ihwengngge uge umen iwu angwẽ Unum.

¹⁷ Umen iba iwu angwẽ, umen iwu abi ukam Unum ni iwu awerhu ukam nggu Ukiristo. Bɔr awu ufang umen iba ihwa uver nggu unga ni idərhi igasha ri ikpikpoinga.

Uver ukpu icere nu ikpikpoi iyi unuma

¹⁸ Umum inyã ayetnummen icere asi iweke ubin umbɔ aba akpanga ake nggu ikpikpoi iyinga aka ideyiwa umen unuma.

¹⁹ Imimuna kishoo idzeu ifosu angwẽ Unum aka idzeka.

²⁰ Atsu imimuna awe ibem, akere asi iwea ibibema imimuna hã, bɔr awu ubinkpi Unum aka abee ikorhe. Unga akorhe rimi ri ififosa

²¹ age imimuna nibikangge ikpo ishishɔr ri igãrhãye ngge iki iwe ri ivivɔɔ ni itsi ri ififɔn nu igɔng iyi angwẽ Unum.

²² Umen ihwengmen uge utseku irhere imimuna kishoo idẽ ihwihwasha ru nyaku ukutserh uwuku ugũ ighong ri ivang imar.

²³ Isi iwengge imimuna ukpekũ ihwasha, bɔr umen abika akpo Ipfu-Num iyiriye ngge iki iwe izũwũ Unum iyi inggbaashia. Umen idzeu Unum adzipa umen iwe adzuma angwẽnga na atsũwe ayormen.

²⁴ Ri ifosa iyere umbɔ aka afɔrh umen. Bɔr ifosaye umbɔ aki inyã, isi iwengge ifosa. Ungaa afosa ru ubinkpi unga aka akpoa?

²⁵ Bɔr umen iba ifosa ru ubin umen iki inasi ikpomɛn, umen iwuri idzeu nggu idɔngamen.

²⁶ Rimi hã, Ipfu-Num iki isaki iba iyika umen ri ididɔrhãmen. Umen isi ihwengmen ubinkpi umen iki ifen-Num nukpɔ, bɔr Ipfu-Num ini ifena Unum ru umen nggu ihwihwashaye irhem iki isi idẽ isɔmngge.

²⁷ Nu unga uwuku urhi amenmen ahwenga amen Ipfu-Num ha, ubinkutsu Ipfu-Num ha ifen-Num ra abika adɔsa nu

abinke unga aka afena awu abinke Unum aka abema.

Inangngge ininang

²⁸ Umen ihwengmen uge ra abina kishoo Unum atɔ itser ayike abika abema unga, abirabe umbɔ aka ayisa umbɔ akpo ififɔrh.

²⁹ Abirabe Unum aka atsũ rimɔɔ awu umbɔ ha unga aka avina umbɔ anyangu uzirhzi Ungwẽnga, ngge itsũ unga awu ukã ungwẽ ra arherha angwẽ nu anai.

³⁰ Abi ha unga aka atsũ, awu umbɔ unga aka ayisa. Abi ha unga aka ayisa, awu umbɔ unga anyanga umbɔ awu abika arhika. Abi ha unga aka anyanga awe abika arhika, unga adzowe umbɔ igɔnga.

Ibibemu Unum ru Ukiristo

³¹ Nggee umen igɔr uge use ra akere ha? Unum aba awu nggu umen ungamɔ idẽ igamtsa nggu umen?

³² Unga aka asi ikena Ungwẽnga, bɔr adzowuka unga ru umen kishoo. Awu use ikɛn unga idzaa umen abina kishoo ikei izũwã?

³³ Ungamɔ awuri itsu arherhe abirabe Unum aka aseng? Awu Unum awuri itsu isheru uvau ra asunga.

³⁴ Awu ungamɔ awuri itsu uvau? Unera ashia. Ukiristo Uyesu, aka akpe, unga aka asok abek, awu ru ubok ugha Unum, ikei awu unga ani ifenuwa umen!

³⁵ Ungamɔ adẽ agau umen nggu ibibema Ukiristo? Awu ayetnum, use itsũwã, use uver, use imerh, use igbĩrhĩ, use ubin uku utsu iwei, use akpe?

³⁶ Itseng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Ru ungo umen inyã akpe uben unum, anyanga umen ru nyaka idɔi umbɔ aka ingwã.>>*

³⁷ Iĩ, ra abina akere kishoo, umen itɔngmen ininang ru uboknga aka abema umen.

³⁸ Ubinkutsu umum ihweng uge uko akpe use urhe, use ipfu itser-Num use ipfu iyiki ibewe, use icere, use unuma, use ikpũ ijee iyɔɔ,

³⁹ use ider use ighor, use ubin ukpɔɔ ra abinke umbɔ aka amuna kishoo, asi idẽ agauke umen nggu ibibemu Unum aka

* 8:36 Àka anyã ikei: Amb 44.22.

akorhuwa umen ru ubok Ukiristo Uyesu Uteijeemen.

9

Unum nggu anernga

¹ Umum irherhe idzidzerhe ru Ukiristo isi igbermum angwĩ, amenmum adeyiwake umum ru ubok Ipfu Isarsatangge.

² Umum iwe ru nggaa idamen nu igũ ighong ra amenmum aka asi ímaake.

³ Ngge iba imēngge, umum ibee umbō atsuka umum ikponum na agau umum nggu Ukiristo ri iforh angwēmen, aner unangmum,

⁴ aner Uisrairha. Unum aseng umbō awe angwēnga. Unga adeyiwe umbō igōngnga na adzowe umbō ibibemuwenga. Umbō ayēi Ikpem, umbō adzowe igōng ri Iya-Num, nu ayēi ibibemuwenga.

⁵ Uibrahim, Uishaku, nu Uyakubu awu atokambō ri iyor, Ukiristo iganga awu unang Uisrairha. Ukiristo awu Unum uwu abina kishoo, na awe ri idorh ugbagbaa! Iwerimi.

⁶ Isi iwengge ugē ibibemuwe-Num nggu anera iki igba, asi iwea anang Uisrairha kishoo awe aner Unum.

⁷ Ikei asi iwea anang Uibrahim kishoo awe ungwē Uibrahim. Unum agor Uibrahim agē, <<Awu ru Uishaku ukpekũ ungo iki ikpo unang hā umum iki inbemuwa.>>*

⁸ Agben akere agē asi iwea angwē abirabē Uibrahim aka amar ri iyor awu angwē Unum, awu angwē ibibemuwe ukpekũ awe angwē Uibrahim.

⁹ Ibibemuwe ha irherhe rimine, igē, <<Ri ivang iyere ra amek aka aba, umum ibvui ībamum, Usaratu awuri imar ungwē.>>†

¹⁰ Asi iwea ake ukpekũ, bōr angwē Urifkatu utesmbō awu unying, utemen Uishaku.

¹¹⁻¹² Unga anasi imara akārghwē awekaci ha, use umbō atōmbō itser iyiki ize use iyiki ibewe, Unum adeyiwe Urifkatu agē, <<Uwuku ukūa awuri itōwe itser ru uwuku ucia.>> Akere adeyiwa ugē

Unum ani iseng abirabē unga aka abee, isi iwengge ru ubok itsermbō.‡

¹³ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor ugē, <<Umum ibemu Uyakubu, ni ikpēmum Isuwa.>>§

¹⁴ Umen iwuri igor ugē use? Unum asi irhikunga nukpō? Ishingge!

¹⁵ Unga agor Umusa agē, <<Umum iwuri igũ atorh unerwi umum iki igũ atorh, ni icorhuwe uwuruwi umum iki icorhuwe.>>*

¹⁶ Nggee, awu Unum unga ani igũ atorh, asi iwea itser unera use ititēwānga.

¹⁷ Itseng Arherhu-Num igor Ufir'auna igē, <<Umum itsu ungo uwu uyerhe, ru umum ikũ ungo ideyiwe ijeemum ni isome itsokmum ru upfunga kishoo.>>†

¹⁸ Nggee, Unum awuri igũ atorh unerwi unga aka abee igũ atorh, ikei abvure amen uwuruwi unga aka ibvure.

Avom Unum nu imimutanga

¹⁹ Bōr uwōō ru umbi awuri igor umum agē, <<Awu use utsu Unum anyā avaumen? Ungaa adēē akpē ubinkpi unga aka abee?>>

²⁰ Bōr ungo uwu ungama, unera, ungo iki iwe ru uning nggu Unum? Ubinkpi umbō aka akũ abī adzin usi ídēē ugōrkpō uwuku udzin ukpō ugē, <<Awu use utsu ungo udzin umum rimi?>>‡

²¹ Uner uwuku udzin anūi abī, asi iwea ri ijee iyiki ikũ abī hā akorhu ubinkpi unga aka abee? Unga awea ri ijee iyiki idzin anūi iyi itser ugarh use iyi itser iyiki isheru ugarh.

²² Rimi hā awu idzidzerhe Unum aka akorhe. Unga aka abee ideyiwe avōmnga, ikei adeyiwe ijeenga. Bōr unga adōngamen nggu abirabē avōmnga aka imē igba ru umbō ni itsīme umbō.

²³ Unga akorha akere ha ri ideyiwe ikpikpoinga ra abirabē unga aka agũ atorh, abirabē unga aka aseng ri ideyiwe ikpikpoinga ishaisha.

²⁴ Uko umen, unga aka ayisa, asi iwea ra abi Uyahuda ukpekũ bōr nggu atsen abi Uyahuda ikei.

* **9:7** Àka anyā ikei: Ing 21.12. † **9:9** Àka anyā ikei: Ing 18.10,14. ‡ **9:11-12** Àka anyā ikei: Ing 25.23. § **9:13** Àka anyā ikei: Umrh 1.2,3. * **9:15** Àka anyā ikei: Idzi 33.19. † **9:17** Àka anyā ikei: Idzi 9.16. ‡ **9:20** Àka anyā ikei: Uish 29.16; 45.9.

25 Ru nyaka unga aka arherhe ru ubvur
Uhosiya age,
<<Umbɔ asi iwembɔ anermum,
bɔr umum iwuri iyisa umbɔ
anermum,
ikei asi iwea uwu umum iki ibema,
bɔr umum iyisa unga uwu umum iki
ibema.>>§

26 Na agɔr age,
<<Ngge iwuri ikorhungge uku
kpengkpeng ra anangke umbɔ aka
agɔr umbɔ age,
<Umbi asi iwembi anermum,>
awuri iyisa umbɔ <angwɛ Unum uwu
urhe.> >>*

27 Uishaya adũwũ udũwã ri itsi abi
Uisrairha age,
<<Uko irhe abi Uisrairha iwe ru nyaku
uzuzeu azɛ akagɔng,
abika abɔr ukpekũ awuri ikpo ififɔrh.

28 Uteijee awuri itsu ufainga ru upfung iki
ifefetem idiki unying.>>†

29 Ru nyaku Uishaya aka arherhe age,
<<Age Uteijee uner ijee kishoo
asi inekanga umɛn anang,
umɛn iwuri iwe ru nyaka Usɔdɔm,
umɛn iwuri iwe ru nyaku
Ugomora.>>‡

Ida imangmang abi Uisrairha

30 Ude umɛn igɔr uge use? Uge atsen abi
Uyahuda aka asi ibeembɔ irhirhika, aka
akpombɔ ngge, irhirhikaye iki iwe ri
imangmang.

31 Abi Uisrairha aka atɛwã abee Unum
anyanga umbɔ awu abika arhika ri idɔsi
Íkpem, bɔr asi ikpombɔ.

32 Awu use ikɛn? Ubinkutsu, umbɔ asi
ibeembɔ ngge ri imangmang bɔr umbɔ
abeea ngge ri itser. Umɔ umbɔ adana nu
<<utarh ukpuku ukwer itok.>>

33 Ru nyaku itsɛng Arherhu-Num iki igɔr
uge,
<<Unyã, umum iden utarh ru Usihiyona,
ukpuku itsu anera adani itok
nu ifa iyiki itsu anera agbeigba,
bɔr ubɛn uwuruwi aka awe ru
imangmang ru unga

asi íhwaa atsak.>>§

10

1 Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn,
ubinkpi amɛnmum aka abee nu
ifɛn-Nummum iwu uge abi Uisrairha ama
akpo ififɔrh.

2 Umum iwemum ri ideka ri itsimbɔ uge
adzowukumbɔ amɛnmbɔ ru Unum, bɔr
idzowe amɛnmbɔ isi iwengge ri
ihwihwɛng.

3 Umbɔ asi ihwɛngmbɔ irhirhikaye iki
idzek ru Unum, nggee umbɔ abee itsu
atsimbɔ awe abika arhika na asi ineke
Unum atsu umbɔ awe abika arhika.

4 Ukiristo awe imimasha Íkpem ngge itsú
ubɛn unerwi aka awe ri imangmang ama
awe uwuku usheru uvau.

Ififɔrh iwu iyi ubɛn unera

5 Umusa atsɛng rimine irhirhika iki ikpo
ri idɔsi Íkpem, agɔr age, <<Uner uwuku
udɔsi ikpem iyere awuri ibeka.>>*

6 Bɔr irhirhika iki iwe ri imangmang
igɔr igɛ, <<Niba ugɔrɔ ra amɛnngo uge,
<Ungamɔ awuri ifũ ra afã akũ Ukiristo
acipuwa?>†

7 Use <Ungamɔ awuri itsĩ ra anang abika
akpe asoyiwe Ukiristo ra akpe?> ‡>>

8 Irhirhika ha igɔr igɛ,
<<Urhɛm hã akhapa ru ungo,
uwe ra angwĩngo nu ra amɛnngo.>>§
Ake awe, arherhe imangmang umɛn iki
ĩdũwã ake.

9 Ungu uba urherhungo nggu angwĩngo
uge, <<Uyesu awu Uteijee,>> nu uweɔ ri
imangmang ra amɛnngo uge Unum
asoyiwe unga ra akpe, ungo uwuri ikpoɔ
ififɔrh.

10 Ubinkutsu idzowe imangmang nggu
amɛnngo ngge itsú ungo ushiɔ ru uvau ra
asu Unum, nu ukũ angwĩngo urherhe
ngge itsú ungo ukpo ififɔrh.

11 Ru nyaki itsɛng Arherhu-Num iki igɔr
igɛ, <<Ubɛn unera aka awe ru imangmang
ru unga asi ígũa atsak.>>*

12 Ubinkutsu umɛn iwe ubina unying,
uwɔɔ asi inanga uwɔɔ, abi Uyahuda nu

§ 9:25 Àka anyã ikei: Uho 2.23. * 9:26 Àka anyã ikei: Uho 1.10. † 9:28 Àka anyã ikei: Uish 10.22,23. ‡ 9:29 Àka anyã ikei: Uish 1.9. § 9:33 Àka anyã ikei: Uish 8.14; 28.16. * 10:5 Àka anyã ikei: Urha 18.5. † 10:6 Àka anyã ikei: Iva 30.13. ‡ 10:7 Àka anyã ikei: Iva 30.13. § 10:8 Àka anyã ikei: Iva 30.14. * 10:11 Àka anyã ikei: Uish 28.16.

atsen abi Uyahuda awu unying. Uteijee ha awe Uteijee anera kishoo na atsuke idorh ru kishoo uwuku ufena unga.

¹³ Itseng Arherhu-Num igor igε, <<Uben unerwi aka ayisi itsok Uteijee awuri ikpoa ififorh.>>†

¹⁴ Bor anera akorhu uguse na ayisu Unum umbō aba ashimbō ri imangmang ru unga? Awuri ikorha aguse na awe ru imangmang ru uwuruwi umbō aba anasi igūmbō isarhe ri itsinga? Awuri ikorha aguse na agū, unera aba asi idzowuka umbō isarhe?

¹⁵ Awuri ikorha aguse na adzowe isarhe, umbō aba asi idenukumbō umbō? Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor ugε, <<Adak abika akū Isarhe Iyiki Ize awu azezerake!>>‡

¹⁶ Bor asi iwea kishoo abi Uisrairha aka ayεi Isarhe Iyiki Ize ha. Ubinkutsu Uishaya arherhe agε, <<A Uteijee, ungamo awe ru imangmang ri isarhamen?>>§

¹⁷ Nggee imangmang idzek ri igū isarhe, igū isarhe ri itsi Ukiristo.

¹⁸ Bor umum irhusa, abi Uisrairha anasi igūmbō? Aka agūmbō, itseng Arherhu-Num igor igε,

<<Irhak arherhambō iki idōsu abiā kishoo, irhemmbō iki itsingge ru upfunga kishoo.>>*

¹⁹ Ikei umum ibvui irhusa, abi Uisrairha asi ihwengmbō? Ī, ahwengmbō, uko ri inggbaashia, Umusa agor agε,

<<Unum iwuri itsu umbi agū unyēē abirabε umbi aka asi inyanga umbō awembō ubin, umum iwuri itsu umbi agū avom ru ubok abirabε aka ashimbō ri ihwihwengmbō.>>†

²⁰ Nu Uishaya arherhe nggu ikeramen agε, <<Abirabε aka asi ibeembō umum, akpo umum, umum idzeka ra abirabε aka asi ibeembō umum.>>‡

²¹ Bor ri itsi abi Uisrairha, unga agor agε, <<Kishoo unuma umum ibera abokmum iyei anera

abika asheri ididōsa nu abika akpē igigū.>>§

11

Unum asi ikpēē Uisrairha

¹ Nggee umum irhusa, Unum aka akpēē anernga? Ishingge! Umum iwe uner Uisrairha, umum idzeku unang Uibrahim ru unui Ubanjami.

² Unum asi ikpēē abirabε unga aka aseng ri inggbaashia. Umbi asi ihwengmbi ubinkpi itseng Arherhu-Num iki irherhe ri itsi Uirhiya? Unga aka akū akpenga azī ru Unum ri itsi Uisrairha. Agε,

³ <<A Uteijee, aka afεrkumbō abika asom Arherhu-Numngo, na asipukumbō abeungo, awu umum ibor ikiyikami, ikei umbō abee ifere umum?>>*

⁴ Unum adzipuwe unga aguse? Adzipa agε, <<Unum ibore anera anaka agonga utōva aka anasi itar arhu na adzowukumbō igong ru unum uwu Uba'arh.>>†

⁵ Nggee ikei, icεε, anerabε Unum aka aseng ri imimutanga ana abormbō.

⁶ Isiseng hā iwe ri imimuta, asi iwea ri itseryε anera aka atō. Iba isi iwengge rimi, imimuta ha isi iwengge imimuta.

⁷ Awu use ucε? Abi Uisrairha afor ikpo ubin umbō aka abee adambō, bor abirabε Unum aka aseng akpombō. Bor abika abor awu abi atsi aka aker.

⁸ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor ugε,

<<Unum atsu umbō arharhō.

Unga adzowe umbō asu aka asi idēē anyāke

nu ato aka asi idēē agūke

uba utsi irherε.>>‡

⁹ Nu Udauda agor agε,

<<Uneke irhowambō iwu unggurhi ru umbō,

ubinkpi uku itsu umbō agbaigba.

Uneke umgbō utsu umbō ufai.

¹⁰ Uneke asumbō awu uzī utsur umbō adēē anyāmbō,

andzingmbō apfuri ugbagbaa.>>§

† 10:13 Àka anyā ikei: Uyow 2.32. ‡ 10:15 Àka anyā ikei: Uish 52.7. § 10:16 Àka anyā ikei: Uish 53.1. * 10:18 Àka anyā ikei: Amb 19.4. † 10:19 Àka anyā ikei: Iva 32.21. ‡ 10:20 Àka anyā ikei: Uish 65.1. § 10:21 Àka anyā ikei: Uish 65.2. * 11:3 Àka anyā ikei: 1Aye 19.10,14. † 11:4 Àka anyā ikei: 1Aye 19.18. ‡ 11:8 Àka anyā ikei: Iva 29.4; Uish 29.10. § 11:10 Àka anyā ikei: Amb 69.22,23.

Ififorh atsen abi Uyahuda

¹¹ Ikɛi umum irhusa, abi Uisrairha aka akwɛr itok agbaigba asi isombɔ nukpɔ? Ishingge! Ubinkutsu igbigbambɔ ngge itsú ififorh iba ra atsen abi Uyahuda ngge itsú abi Uisrairha agū unyɛɛ.

¹² Uba uvaumbɔ ukowe upfunga iwe ru ubin, ikɛi uba igbigbambɔ ikowe iwe ru ubin ra atsen abi Uyahuda, iwe ru ubin hã iwe igusengge ri ivangyɛ abi Uisrairha arherhe aka idzipa adɔsu Unum!

¹³ Umum ini irherhe nggu umbi atsen abi Uyahuda. Unum aka atsū umum iwe uner itser Uyesu ra atsen abi Uyahuda, umum ifirhã ri itsermum,

¹⁴ ni ifosa ugɛ umum ima itsu anermum abi Uisrairha agū unyɛɛ ni iforhe abɔɔ ru umbɔ.

¹⁵ Ikpikpɛɛmbɔ iba idzowe ififorh ru upfung, iyiyɛimbɔ iwuri iwe iguse? Iwuri idzowe urhe ra abika akpukpe!

¹⁶ Uba uteng akɔ uborodi umbɔ aka adzowe idɛm ru Unum awe asasar, akɔ hã kishoo awe asasar nukpɔ. Ikɛi anunang ucucii aba uwe asasar, abok ucucii ha kishoo awe asasar nukpɔ.

¹⁷ Bɔr abok akɔɔ aki ucucii uzaitun ha aka abvũike, na anyanga ubok aki arhum agbopuwe. Umbi atsen abi Uyahuda, umbi awu ru nyaka abok ucucii arhum, umbɔ aka akū agbopa nggu ucucii ha. Icɛɛ umbi aka akpo igha atsei ra anūnang uzaitun ha.

¹⁸ Niba anyangu atsimbi anangmbi abok ucucii akɔɔ. Umbi aba akorhumbi, àka ayita ugɛ asi iwea umbi iyike anunang hã, bɔr awu anunang hã ayika umbi.

¹⁹ Bɔr umbi adɛɛ agɔrmɔ agɛ, <<Aboka abvũĩ umbɔ akpo utsĩndĩ uwuku ugbopa umum nggu ucucii.>>

²⁰ Iwe idzidzerhe! Bɔr ida imangmang ngge itsu umbɔ abvũĩwe umbɔ ru ucucii, ungo igango awu imangmang ngge itsu ungo udɛɛ. Niba ufirhungo, ugū iwei Unum.

²¹ Unum aba abvũĩka undzumu abok ucucii ha, unga adɛɛ abvũĩka ungo igango uba unga abeenga.

²² Àka anyã atorh Unum, ikɛi anyã uvernɔ ra abika agbugba. Awu ru uver

ra abika agbugba, bɔr agūã atorhngo, ungo uba uzɛrhũngo ru atorhnga. Bɔr ungo uba ushiɔ, awuri izharha ungo atare.

²³ Uba abi Uisrairha asi izɛrhũmbɔ ri ida imangmang, awuri igbopukumbɔ umbɔ nggu ucucii ha, ubinkutsu Unum adɛɛ adzipa umbɔ atsukuka.

²⁴ Umbi atsen abi Uyahuda awe ru nyaka abok ucucii uzaitun aki arhum, umbɔ aka agbɛr agbopuwe ake itsɛrh nggu ucucii uzaitun akirake umbɔ aka akau. Akɛɛ aba awu idzidzerhe, asi ighonga ru Unum aka ibvui adzipa abok ucucii ha umbɔ aka agbɛr, agbopa nggu ucucii ha umbɔ aka agbɛr ake!

Abi Uisrairha kishoo awuri ikpombɔ ififorh

²⁵ Umum isi ibeemum umbi aseɪ ri ida ihwɛng abinke umbɔ aka awɔk, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, utsur umbi awembi abika abera atsi. Abi Uisrairha adɛɛ iker itsi utsɛku Unum aka isɛng atsen abi Uyahuda awe ru imangmang ru unga.

²⁶ Nggee kishoo abi Uisrairha awuri ikpombɔ ififorh, ru nyaki itsɛng Arherhu-Num iki igɔr ugɛ, <<Uwuku ufɔrh awuri idzeku Usihiyona, unga awuri itsūwe kishoo ikpɛ idɔsu Unum ra amɛn Uyakubu.

²⁷ Akɛɛ ake awu ibibemuwemum ru umbɔ, ivangyɛ umum iki itsūwe arhimmbɔ.>>*

²⁸ Abi Uisrairha awu anggamtsak ru Isarhe Iyiki Ize, ru ugarha uwu ukpumbi, umbi atsen abi Uyahuda. Rimi hã umbɔ ana awu anernga aka abema ubinkutsu atsɛng atokambɔ.

²⁹ Ubinkutsu, Unum asi íyesuka izũwãye unga aka adzowe use atseyi abirabɛ unga aka atsū.

³⁰ Umbi aka asi iwembi abika adɔsu Unum, bɔr icɛɛ umbi aka ayɛi icicorhe ri itsi ida ididɔsambɔ.

³¹ Rimi hã, umbɔ awe abika asheri ididɔsa ngge itsú umbɔ ayɛi icicorhe ubinkutsu Unum aka adzaanga umbi icicorhe.

³² Ida ididɔsa anera kishoo itsu Unum akorhuwe umbɔ ru nyaka abi ugbor uzĩ,

* **11:27** Àka anyã ikɛi: Uish 59.20,21; 27.9; Uiri 31.33,34.

ngge itsú unga ama acorhuwe umbō
kishoo.

Ikpikpoi ru Unum

³³ Ungaa adēē amei iwe ru ubin Unum nu
itsoi nu ihwihwengnga?

Ungaa adēē ahweng abinkε unga aka
abee ikorhe
use adēē adēyiwe abinkε unga iki
ikorhe?

³⁴ <<Ungamō ahweng iferhkō Uteijee?
Use adzowe unga itsūwā?†

³⁵ Ungamō aka adzowe ru Unum,
ngge itsú Unum afase unga?>>‡

³⁶ Kishoo abin adzeku Uteijee.
Abina kishoo amuna ru uboknga na
awuri ibvui azī ru unga.
Ikpikpoi iwe iyinga ugbagbaa!
Iwerimi.

12

Idem-Num iyi urhe

¹ Nggee, umum ishōrhā umbi angwēmen
nu anapumen, ri icicorhe iyi Unum, āka
adzowe atsimbi ru nyaki idem-Num iyi
urhe, iyiriyε iki iwu isaisar ni iwu ubin
uku ububema ru Unum. Akere ha awu
idzowe igōngmbi iyi idzidzerhe.

² Niba abeembi iferhkō iyi undan ukpire
idarhngge amēnmbi, bōr āka aneke Unum
afaruwe umbi awe abika afa ra amēnmbi.
Mōce umbi adēē ahwengmbi abinkε Unum
aka abema, ake awe aka aze akika
abubema nu akika arhurhika.

³ Ubinkutsu imimutayε umbō aka adzaa
umum, umum igōr uben unera ru umbi,
ingge niba anyāngumbi atsimbi anangke
iwiwembi, bōr aka anyanga atsimbi uku
kpengkpeng, ri imangmangyε Unum aka
adzaa umbi.

⁴ Umēn iwe ra agau arherhe ri iyora
unying, kishoo agau ha awe ru itserke
aweke,

⁵ Rimi hā ru Ukiristo, umēn iwe arherhe,
umēn iwe iyora unying, uben unera ru
umēn awu ugau udōka.

⁶ Izūwāyε umbō aka adzaa umēn
iwiwengge, ru nyaki imimutayε umbō aka
adzaa umēn. Izūwū unera iba iwu iyiki
isōm Arherhu-Num, neke unga atō

itsernga uku kpengkpeng nggu
imangmangnga.

⁷ Iba iwu iyiki itō itser, neke unga atō
itser. Ngge iba iwu iyiki imesuwe, neke
unga amesuwe.

⁸ Ngge iba iwu iyiki ifituwe, neke unga
afituwe. Ngge iba iwu iyiki idzowe izūwā
ra adōka, neke unga ayanga aboknga
adzowe. Ngge iba iwu iyiki ikpōm anera,
neke unga atsu amēnnga. Ngge iba iwu
iyiki igū atorh, uneke unga agū atorh
anera nu itēnamēn.

Ibibema

⁹ Awu ufang ibibema iwu iyi idzidzerhe.
Āka akpēē ubin uku ubewe, bōr āka akpōm
ubin uku uze.

¹⁰ Āka adzowe atsimbi ra adōka ri
ibibema. Āka adzowe imor ra adōka
anangmbi atsimbi.

¹¹ Niba agherhumbi igherha, bōr āka
atsu amēnmbi akarhār hā atō itser Uteijee.

¹² Āka agōm anggōm ri ifosa, āka abima
ra ayetnummbi, āka afen-Num uben ivang.

¹³ Āka agasha abinmbi nggu abika adōsa
abika abubee. Āka ayēi atsen nggu aboka
avaa.

¹⁴ Āka atsuke idorh ra abika ayōm umbi,
āka atsuke umbō idorh, niba atsukukumbi
umbō ikpo Unum.

¹⁵ Āka agōm anggōm nggu abika agōm
anggōm, āka aciu akpe nggu abika aciu
akpe.

¹⁶ Āka ase i uku ughwōw nggu adōka.
Niba aberumbi itsi, āka awe awerhe
atsūwā. Niba anyanga atsimbi awembi abi
isarasu anangmbi abō.

¹⁷ Niba afaimbi iki ibewe nggu iki ibewe
ru uben unera. Āka angwēdzēn na akorhe
ubin uku urhika ra asu anera.

¹⁸ Iba imēngge, āka abee isei uku
ughwōw nggu uben unera.

¹⁹ Umbi awerhamum, āka niba afaimbi,
āka aneke Unum afai ra avōmnga,
ubinkutsu ri itseng Arherhu-Num Uteijee
agōr ugε, <<Ififai iwu iyimum, umum
iwuri ifai.>>*

²⁰ Itseng Arherhu-Num ikēi igōr igε,
<<Unggamtsakngo aba agūā imerh,
ungo udzowe unga ubingha,

† 11:34 Āka anyā ikei: Uish 40.13. ‡ 11:35 Āka anyā ikei: Uay 41.11. * 12:19 Āka anyā ikei: Iva 32.35.

unga aba agũã ugõ amẽ,
ungo udzowe unga ubin unga ahwa.
Ikorhe rimi, ungo uwuri ipfumuwe unga
akãã urha ni itsinga.>>†

21 Niba uneke iki ibewe inangge atsimbi,
b̃r àka anang iki ibewe nggu iki ize.

13

Id̃sa abi ijee

1 Awu ufang ub̃en unera ad̃sa arherhe
abi ijee, ubinkutsu awu Unum angwẽ ijee
kishoo. Ijeeỹe iki iwe, awu Unum angwẽ.

2 Ngge itsu, uwuruwi aka akp̃ẽ id̃sa
arherhe iỹerhe, akp̃ẽ id̃sa abin Unum aka
atsu, abika akorhe rimi akowe uvau ra
atsimb̃.

3 Ubinkutsu aỹerhe asi iwemb̃ ubin
iwei ra abirab̃e aki ikorhe uku urhirhiki,
b̃r abika awu ru uvau. Ungo ubeengo
neke igũ iwei abi ijee? Ukorhu ubinkpi
uku urhika, umb̃ awuri ikpoi ungo.

4 Umb̃ awu ug̃arhũ Unum uwuku
ukorhuwa ungo iyiki ize. B̃r ungo uba
uwu uner uvau, ugũ iwei, asi iwea ib̃em
umb̃ aka akp̃om ikon iki ider. Umb̃ awu
ag̃arhã Unum, awu ru ubokmb̃ aṽom
Unum aka atsuafer, akowe ufai ru uner
uvau.

5 Nggee, azea umbi ad̃sa abi ijee, asi
iwea it̃i aṽom Unum ukpekũ, b̃r ri
iferhk̃mbi ishingge ru uvau.

6 Ak̃er̃ ha atsu umbi afai ikirbi ab̃i, abi
ijee awe ag̃arhã Unum, aka adzowe
undzumu ivangmb̃ ri itser iỹerhe.

7 Àka afase ub̃en unera uverhnga. Ngge
iba iwu uverh ikirbi ab̃i, àka afai ikirbi ab̃i.
Ngge iba iwu uverh abink̃e umbi aka
abemi idzowe, àka adzowe. Ngge iba iwu
idzowe imor, àka adzowe.

Ibibema, unuma uku uyokp̃

8 Niba angwẽmbi uverh unera, b̃r uverh
ibibema ukpekũ, ukp̃ uwe uverhkpi umbi
aka asi ifai amaambi, ubinkutsu, uwuku
ubemu und̃akanga ad̃si Íkpem.

9 Íkpem hã iki ig̃or ig̃e, <<Niba
utomungo-dak, niba ufer̃ unera, niba
uvep̃o iṽeu, niba ugũo unyẽẽ ubin
unera,>>* nu ikpem iỹo iki iwe. Ngge

itsuifer ri ikpem iỹer̃e iyiki ig̃or ig̃e,
<<Ubemu ud̃akango ru nyaka ungo uku
ubemu itsingo.>>†

10 Uba ungo ubemungo ad̃ka, ungo usi
ítsu umb̃ agbamb̃. Nggee ibibema
itsuifer Íkpem.

11 Awu ufang umbi akorha ak̃er̃e ha,
umbi ahw̃engmbi ivanga iki iwengge
umbi aka izir ru urh̃. Ubinkutsu ivang
iyiki if̃orh um̃en iki iyo inangge ivangỹe
um̃en iki inggbaashia iwe ru imangmang.

12 Utsuu uku uwuri imaakp̃, unum
ukpuku uf̃orh uku ab̃r ukunjiir ru ukpee
usar. Nggee àka atsimuwe itser uz̃imbi ru
nyaka atorha arhim, na atsim abin iwa
aki irhirhang.

13 Um̃en ikorha abin aka arhika, ru
nyaka abika asẽi ri irhirhang unum, asi
iwea abika ahw̃esha abin use abin arhim
ak̃o, asi iwea abi af̃irhã, use iyiki it̃arhã
ibee igũib̃en iyiki ishera atsa, use ifuw nu
unyẽẽ.

14 Nu ngge iki iwe rimi, àka atsim Uteijee
Uyesu Ukiristo ug̃e atorho aka afa, àka
niba awembi ra am̃en aki arhim aka idarh
umbi ri ikponangge.

14

Idzin ad̃ka

1 Àka aỹei unerwi imangmangnga iki isi
ikerngge, niba awembi ru uning nggu
unga ri itsi ubinkpi unga aki ikaiferhk̃o.

2 Imangmang uner uw̃o ibemuwe unga
agha abina kishoo, b̃r uner uw̃o
imangmangnga iki isi ikerngge, agha
ayerhe ukpekũ.

3 Unerwi aka agha abina kishoo awu
ufang unga niba aỹẽinga uwuruwi aka
asi ighaa, nu unerwi aka asi ighaa abina
kishoo awu ufang unga niba akw̃er̃ka
uwuku ugha abina kishoo, ubinkutsu
Unum aka aỹeisa unga.

4 Ungo ugburh ungam̃o ungo uku itsu
uvau ru ug̃arhũ uner uw̃o? Uteiyanga
awuri id̃ẽ atsu unga agba use atsu unga
anang. Nggaỹe Uteijee awuri id̃ẽ atsu
unga ananga.

5 Uner uw̃o aka isaka anyã unum ukp̃o
unangkp̃o inum iỹo, inyĩnyã uw̃o inuma

† 12:20 Àka anyã ikei: Uny 25.21,22.
Urha 19.18.

* 13:9 Àka anyã ikei: Idzi 20.13-15,17; Iva 5.17-19,21.

† 13:9 Àka anyã ikei:

kishoo iwu ubina unying ru unga. Uben unera adēē aker ru ubinkpi unga aka ahweng.

⁶ Unga uwuku unyā unum ukpōo uwu undzuma ru unga, akorhe ri imor Uteijee. Unga uwuku utāi ijuε, atāi ri imor Uteijee, ubinkutsu unga atar uwεε ru Unum, nu uwuku ugha uben ubin, akorhe ri imor Uteijee na atar uwεε ru Unum.

⁷ Unera asi idēē abeka ri iyike itsinga ukpekū, ikei asi idēē akpea ri iyike itsinga ukpekū.

⁸ Uba umen ibibek, umen ibek ri idzowe imor ru Uteijee, umen ība ikpikpe, umen ikpe ri idzowe imor ru Uteijee ha. Nggee, umen ība ibibek use akpe, umen iwu abi Uteijee ha.

⁹ Akerε ha atsu Ukiristo akpe na abvui awu ru urhe, ngge itsú unga awu Uteijee abika apkupke nu abika abubek.

¹⁰ Ungo, mōce, awu use utsu ungo utsu uvau ru ungwēmbi use unapumbi? Awu use utsu ungo ukwεete ungwēmbi use unapumbi? Ubinkutsu kishoo umen iwuri idēē ra anang isei Unum uwuku uvarhuwa arherhamen.

¹¹ Ri itseng Arherhu-Num Uteijee agər age, <<Umun iyirh nggu ibibekmum, uben utsurhu uwuri irhupa ra asumum, uben arhem awuri irherhukpō ru Unum.>>*

¹² Nggee, uben unera ru umen awuri ivarhunga irhe abinke unga aka akorhe ri ibibeknga ra asu Unum.

Niba utsukō ungwēmbi ubin ikwer itok

¹³ Nggee umen ineke itsu avau ra adōka. Nu ngge iki iwe rimi, uben unera atsu amēnnga niba awea utarh ukpuku ukwer itok use ubin ukpōo uku uvina ru utsīndī ungwēmbō use unapumbō.

¹⁴ Umum ihweng uge ru Uteijee Uyesu ubingha ushikpō ukpuku usi isarkpō. Bər unera aba agər uge ubin ukpōo usi isarkpō, iwe ru unga ubin hā uku usi isarkpō.

¹⁵ Ungo uba udakuwe amēn angwēmbi ru ubinkpi ungo iki igha, ungo usi ikorhungo amēn ibibema. Utsur ubinghakpi ungo iki igha udakuwe

ungwēmbi use unapumbi uwuruwi Ukiristo aka akpe ru unga.

¹⁶ Niba uneke ubin uku uze ri inyinyāngo, umbō anyā ukpō uwe iki ubewe.

¹⁷ Iyerhe Unum isi iwengge ighigha nu ihwihwa, bər iwu irhirhika, nu ididōər, nu igūiben ri Ipfu Isarsatangge.

¹⁸ Ubinkutsu uben unera uwuku utōitser Ukiristo ru utsīndī uwurε, Unum nu anera awuri ibemumbō unga.

¹⁹ Nggee umen idēē iker ri ikorha abinke aka ikūwā ididōər ni ifita adōka.

²⁰ Niba adakukumbi itser Unum ra arherhe abingha. Abingha kishoo awu asarsatake, bər asi izea unera agha ubin uku itsu ikwer itok ru uwōo.

²¹ Azea ungo niba utāingo ijuε, use uhwaō adε use ukorhe abina akōō aka itsu ungwēmbi use unapumbi agbaigba.

²² Nggee ungo uba uweō ri imangmang ra akere ha, ungo ungwē ake ra amēnngo nggu Unum. Idorh iwu iyi uner ha amēnnga aka asi itsuke uvau ri itsinga.

²³ Bər unerwi aka acang, aba aghaa ubin hā unga aka acang, unga aka agba uvau nukpō. Ubinkutsu ighighanga ishingge ri imangmang, nu uben ubinkpi uku ushikpō ri imangmang uwu arhim.

15

Uneke ungwēmbi agūiben ungo

¹ Umen abika aker ri imangmang, imēngge umen itsā imor abirabε aka asi ikermbō, ni ineke igūiben atsimen.

² Uben unera ru umen atene amēn udōka ru iyiki izeye iki idzin unga.

³ Ukiristo asi ikorhunga abin itsinga, bər ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igər uge, <<Urhena ukpu abika arhena ungo ugba ri itsimum.>>*

⁴ Uben ubinkpi umbō aka atseng isha, atseng ru ake amesuwā umen, ngge idarh umen ru ibibima nu ififita itseng Arherhu-Num umen ima iwe ru ifosa.

⁵ Neke Unum uwuku udzowe ibibima nu ififita adzaa umbi amēn aka agbopi itsi nggu adōkambi ri idōsu Ukiristo Uyesu,

* 14:11 Àka anyā ikei: Uish 45.23. * 15:3 Àka anyā ikei: Amb 69.9.

⁶ ngge itsú umbi ama akpoi Unum nu Ute Uteijeemen Uyesu Ukiristo nggu amen unying nu angwĩmbi unying.

⁷ Àka ayei adaka, ru nyaku Ukiristo aka ayei umbi, nu umbi atsu ikpikpoi ru Unum.

⁸ Umum ideyiwa umbi uge Ukiristo awu uner itser ra abi Uyahuda ngge ideyiwa uge Unum awuri ikorhunga ubinkpi unga aka arherhe, na akorhunga ibibemuwe unga aka abemuwe atokamba.

⁹ Ngge itsu atsen abi Uyahuda akpoi Unum ra atorhnga, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igor uge,
<<Umum iwuri ikpoi ungo ra ateu atsen abi Uyahuda,
umum iwuri itsusa abom ru itsokngo.>>†

¹⁰ Ikei, ngge igor ige,
<<Àka agũiben umbi atsen abi Uyahuda, nggu anernga.>>‡

¹¹ Ikei igor ige,
<<Àka akpoi Uteijee ha, kishoo umbi atsen abi Uyahuda,
na atsusa abom ru unga, kishoo umbi anera.>>§

¹² Ikei Uishaya agor age,
<<Unang Ujesse uwuri ikũ udzeka, uwɔɔ aka iso agha iyerhe abĩã kishoo, atsen abi Uyahuda awuri ifosa ru unga.>>*

¹³ Unum uwu ifosa ama atsuka umbi igũiben kishoo nu ididɔɔr ri imangmangmbi ru unga, ngge itsú umbi awe ru afosa irheirhe ri ijee Ipfu Isarsatangge.

Itser Uburhu ra atsen abi Uyahuda

¹⁴ Umum nibikami ibemumum uge umbi angwēmen nu anapumen, umbi awembi ra amen aka aze akarhãrhã. Umbi adzuma awembi ri ihwihweng na adẽẽ amesukumbi adaka.

¹⁵ Umum iki itsengamum umbi ra awiya nu abina akɔɔ, umum iyituwa ake ru umbi ikei. Umum ikorha akere ubinkutsu Unum adzaa umum imimuta

¹⁶ ngge itsú umum iwe uner itser Ukiristo Uyesu ra atsen abi Uyahuda.

Umum itɔ itser iyi uner uwuku udzowe idem-Num ri idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Unum, ngge itsú atsen abi Uyahuda awe idem-Num iyi Unum aka ayei, iyiriyɛ Ipfu Isarsatangge iki itsu ngge isar.

¹⁷ Nggee umum ikpoi itsermum iyi Unum ubinkutsu umum itɔwe ngge ru Ukiristo Uyesu.

¹⁸ Umum idẽẽ ikeramen irherhumum ubin ru ubinkpi Ukiristo ukpekũ aka akũ umum akorhe ri idarh atsen abi Uyahuda umbɔ adɔsu Unum ra arherhamum nu ikikorhe,

¹⁹ ri ijee atsar nu abin idzeu, ri ijee Ipfu-Num. Ngge udzur ru Urusharhima umum iki ikɔre izĩ Uirhirikum, umum iki idũwũ Isarhe Iyiki Ize ha iyi Ukiristo.

²⁰ Ibibemamum niyɔ umum idũwũ Isarhe Iyiki Ize ra anangke umbɔ aka asi ihwengmbɔ Ukiristo, utsur umum idzinmum ni itsi anangke uwɔɔ aka atsu atarh idzin.

²¹ Nu ngge iki iwe rimi, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igor uge,
<<Abirabe umbɔ aka asi ideyikumbɔ umbɔ awuri inyãmbɔ,
nu abirabe aka asi igũmbɔ awuri ihwengmbɔ.>>†

²² Akere ha atsu idikunga irheirhe umbɔ aka akɛnmbɔ umum ĩba ru umbi.

Uburhu abee izĩ iyepa Uroma

²³ Bɔr icere ananga aka ashike ru umum iki itɔ itser ra abĩ akere, ikei aka adera imeka irheirhe umum iki ibee iyepa umbi.

²⁴ Umum ibee ikorhe rimi ivangye umum iki izĩ abĩ Asbaniya. Umum ifosi iba iyepa umbi ivangye umum iki itɔng ni ibee umbi ayika umum ru uzẽrhãmum nggɔɔ ha, ĩba imaamum igũiben umbi ukunjiir ni itɔng.

²⁵ Icere, umum iwe ru utsĩndĩ uku uzĩ Urusharhima ri itser iyiki iyike abika adɔsa aka awe umɔ.

²⁶ Abika adɔsa ru Umakidoniya nu Uakaya agũiben idzowe izũwã ayike atsũwã ra aner Uteijee ru Urusharhima.

²⁷ Agũiben ikorha ake, anyanga ngge iwu uverh ru umbɔ. Ubinkutsu atsen abi Uyahuda aba akpombɔ ugau idorh iyi

† 15:9 Àka anyã ikei: 2Usm 22.50; Amb 18.49. ‡ 15:10 Àka anyã ikei: Iva 32.43. § 15:11 Àka anyã ikei: Amb 117.1.

* 15:12 Àka anyã ikei: Uish 11.10. † 15:21 Àka anyã ikei: Uish 52.15.

Unum nggu abi Uyahuda, umbō awembō ru uverh umbō aka ifai abi Uyahuda idorh abin upfung.

²⁸ Nggee umum ība imaamum itser iyēē ni itsuke umbō akpombō iyiyike ha, umum iso izīmum Asbaniya ni iyepa umbi ni itōng.

²⁹ Umum ihwēng uge ivangye umum iki iba ru umbi, umum iwuri ikūwā umbi undzumu idorh iyi Ukiristo.

³⁰ Umum ishōrhā umbi angwēmen nu anapumen, ru ubok Uteijeemen Uyesu Ukiristo nu ri ibibemu Ipfu-Num hā, āka atsī ubokmbi ayika umum ri ititēwāmum ri ifēna-Num ru umum.

³¹ Āka afēn-Num uge umum ima ikpo ishishōr ra abok abika asheri imangmang ru Uyahudiya, ikēi itsermum ru Urusharhima uwe ubin ukpuku uyuyei ra abika adōsa ha aka awu umō.

³² Nggee Unum aba abemunga umum ība ru umbi nggu anggōm ni iwosha nggu umbi.

³³ Unum uwu ididōr ama awe nggu umbi kishoo. Iwerimi.

16

Undzumu ighwe

¹ Umum idēyiwa umbi unapumen Ufibi, awu udikin ru ikikōng abika adōsa ru Ukankiriya.

² Umum ibee umbi ayēi unga ri itsok Utejee ru utsīndī uwuku uze uwuruwi umbō iki iyēi abika adōsa na ayike unga ra abinkē unga aka abee umbi akorhe, ubinkutsu unga ayikuka anera arherhe nggu umum.

³ Āka aghwe Ubiriskirha nu Uakirha awerhi itsermum ru Ukiristo Uyesu.

⁴ Umbō atsu atsimbō ru uver akpe ru ubokmum. Asi iwea umum ukpekū itar uwēē, bōr kishoo abika adōsa ra atsen abi Uyahuda atar uwēē ru umbō igambō.

⁵ Āka aghwe ikikōng abika adōsa ri iyambō.

Āka aghwe Uabainita, uwuku ugbaashia akōrh Ukiristo ra abī Uasiya.

⁶ Āka aghwe Umaryamu, uwuku utōwā umbi itser akarhārā.

⁷ Āka aghwe Uandaraniku nu Uyunuya, abi Uyahudamen, abirabē umbō aka

abow umbō ru ugborzī nggu umum. Umbō awu abirabē umbō aka ahwēng ra abi itser Uyesu, awu umbō agbaashia ru umum ri iwe ru imangmang ru Ukiristo.

⁸ Āka aghwe Uamfirhiyatu uwu umum iki ibema ri itsok Utejee.

⁹ Āka aghwe Urbanus, uwerhi itsermen ru Ukiristo, nu uwerhamum Usitaki.

¹⁰ Āka aghwe Uafarhi, uwuruwi umbō aka aviri irhirhikanga ru Ukiristo iwe idzidzerhe.

Āka aghwe aner iya Uaristoburhu.

¹¹ Āka aghwe Uhirudiya, Uyahudamen.

Āka aghwe abi iya Unarkisu, abirabē aka adōsu Utejee.

¹² Āka aghwe Utirayifina nu Utirayifusa, akatsērha abika atō itser Utejee akarhārā.

Āka aghwe uwerhamum Ufarsi uwuruwi aka atēwā ri itser Utejee.

¹³ Āka aghwe Urhufō, umbō aka asēng ri itsok Utejee, nu uyanga aka awu uyamum ikēi.

¹⁴ Āka aghwe Uasinkiritu, nu Ufirhigona, nu Uherme, nu Upaturoba, nu Uharma nu abika adōsa aka awu nggu umbō.

¹⁵ Āka aghwe Ufirhorhogu, nu Uyurhiya, nu Uniriyu nu unapumbō, nu Uorhimfa, nu kishoo abika adōsa ha aka awu nggu umbō.

¹⁶ Āka aghwe adōka nggu ighwe ibibema.

Kishoo ikikōng abika adōsu Ukiristo aghwe umbi.

¹⁷ Umum ifituwa umbi angwēmen nu anapumen, āka akpōm amenmbi nggu abika akū igigau ru umbi na atsu umbi akwer itok ru atsīndīmbi ru imesaye iki iwiwengge nggu iyimbi aka ayēi. Niba akhapumbi ru umbō!

¹⁸ Ikpū anera abere asi itōmbō itser Ukiristo Uteijeemen, adōsu ubinkpi amenmbō aka abee. Ri itonga angwīmbō nu igberangwī ukpoimbō iki irhem abika agūna umbō, abika agūna umbō awu awekaci.

¹⁹ Uben unera aka agũã isarhe
 ididɔsambi, ngge itsu undzuma
 anggɔmmum ru umbi, bɔr umum ibee
 umbi asarasu ra abin aka aze, na awe
 abika asheru uvau ra abin aka abewe.

²⁰ Unum uwu ididɔɔr asi idãrhunga na
 ajangu Ushaitan atsu ra andaidakmbi.
 Imimutu Uteijeemɛn Uyesu ima iwe nggu
 umbi.

²¹ Utimoti, uwerhi itsermum, aghwe
 umbi, rimi hã Urhushiyu, nu Uyason, nu
 Usosifata, abimɛn abi Uyahuda.

²² Umum Utartiyu, uwuku utsɛng ubvur
 uwurɛ, umum ighwe umbi ri itsok Uteijee.

²³ Ugayu, uwuku uyɛi umum ri iyanga,
 umum nu kishoo abika adɔsa iki igũiben ri
 iyaa, ighwe umbi.

Uarasta, uwuku ungwɛ abin itser utepa,
 nu ungwɛmɛn Ukwartu aghwe umbi.*

²⁵ Àka akpoi Unum uwuruwi aka adɛɛ
 atsu umbi aker ru ubok Isarhe Iyiki Ize iyi
 Uyesu Ukiristo umum iki ãdzowe. Isarhe
 iyɛɛ umbɔ awɔke isha rimɔɔ,

²⁶ bɔr icɛɛ aka akũ adzeka ra awiya ru
 ubok itsɛng abika asɔm Arherhu-Num.
 Unga atsu akɛɛ ngge itsú abĩã kishoo
 awuri awe ru imangmang na adɔsa unga.

²⁷ Uzĩ ru Unum uwu itsoi uneke ikpikpoi
 iwe ru ubok Uyesu Ukiristo ugbagbaa!
 Iwerimi.

* **16:23** Abvur akɔɔ aki itsɛng abok aki isha agɔrke ikɛi ugɛ,²⁴ *Neke imimuta Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo iwe nggu umbi kishoo. Iwerimi.*

**Ubvur uwu inggbaashia
Uburhu aka atsenge abi
Ukorinti
Utsutson ri itsi ubvur
Ukorinti uwu inggbaashia**

Uburhu uner itser Uyesu unga atsenge ubvur uwu inggbaashi uwure ra abi Ukorinti. Unga atseng ubvur uwure ri ivangye unga aka ase ru uteu Uafisa, uge unga atseng umgb ra amek aki 55 udzur ru unumkpi umba aka amar Uyesu.

Uburhu atseng ubvur uwure adzowe itsuwā ri itsi ida amen irheirhe nu amenke aka asi izeke ra abika adasa ha unga aka adzin.

Ri ivang Uburhu, Ukorinti awu uteu ukugong ukpurukpi aka ahweng ukpo nggu iferhe iki irheirhe. Iferhe ha iwu, agoi na agoshe nu ikpikpanga, atēwū ibee idzursu nu itsoi, atēwā adasa agbeyi, nu itser iyiki itārha, undzumunga ikpū itser anggoyi aki agbeyamba.

Nu ngge iki iwe uge abika adasa ru Ukorinti awemba ri izūwā iyi Ipfu Isarsatangge, abo ra abika adasa asi iwemba ra amenke aka amēē uner uku udasa awe ra ake. Rimi hā itsu ubvur uwure udēē usare ri idzowe itsuwā ri itsi iferhe irheirhe iyiriye iki imēē abika adasa agbisha ra ake. Ubvur ha urherha arherhe ri itsi igigau iki iwe ra abika adasa, nu itser itoma-dak abo ru umba aki ikorhe, nu itsu arherhe adaka abo aki itsu ra abika atsu uvau aka asi iwemba abika adasa, nu igha ubingha Utejee abika adasa abo aki igha ru udikpi uku usi imēkpō. Ubvur ha ikei umesuwe imesa ri itsi imesi igberangwī ri itsi isisok abika akpe.

Abinke aka awe umo

Ighwe nu ifen-Num (1.1-9)

Igigau ra abika adasa (1.10–4.21)

Idamen ri itsi iwerhe (5.1–7.40)

Abika adasu Unum nggu abika adasa agberhe (8.1–11.1)

Udikpi umba aka idzowe igong ru Unum (11.2–14.40)

Isisok Uyesu ra akpe, nu aki abika adasa (15.1-58)

Idzidzowe ra abika adasa aka awe ru ugber uwu Uyahuda (16.1-4)

Arherhe aki imaatak nu ighwe (16.5-24)

¹ Ubvur uwure udzoku Uburhu, uwuruwi umba aka aseng unga awu uner itser Uyesu Ukiristo ri ibibemu Unum, nu ungewēmen Usastanis.

² Uzī ra abika adasu Unum ru Ukorinti, abirabe aka ayisa umba na atsu umba awe asarkasar ru ubok Uyesu Ukiristo, nggu kishoo abirabe ra ananga kishoo aki iyisi itsok Uyesu Ukiristo Utejeemen, Utejeemba nu uwu umen.

³ Imimuta nu ididōor idzoku Unum Utemen nu Utejee Uyesu Ukiristo ima iba ru umbi.

Itar uwēē

⁴ Uben ivang umum itar uwēē idzowe Unumum ru umbi ri itsi imimutaye unga aka adzaa umbi ru ubok iwerhambi nggu Uyesu Ukiristo.

⁵ Ru unga umbi aka awe ru uben abin aka aze nggu kishoo arherhe nu ihwihwengmbi,

⁶ akere adeyiwa umbi uge isarhamen ri itsi Ukiristo iwu idzidzerhe.

⁷ Nggee umbi aka akpombi uben izūwū iyi Ipfu umbi aka atsu amenmbi adzeu idzidzeka Utejeemen Uyesu Ukiristo.

⁸ Unga awuri idzaa umbi iker utsaku imimasha, ngge itsu umbi ashimbi ru uvau ru unum ukpu Utejeemen Uyesu Ukiristo.

⁹ Unum awu idzidzerhe, unga ayisa umbi ri iwerhe ibibema nggu ungewēnga Uyesu Ukiristo Utejeemen.

Igigau ra abika adasa

¹⁰ Umum ishōrhā umbi, angwēmen nu anapumen, ri itsok Utejeemen Uyesu Ukiristo, ingge kishoo aka abema adaka ra amenmbi utsur igigau iwengge ru umbi, nu umbi agbopa awu unying ra amenmbi nu iferhkambi.

¹¹ Umbi angwēmen nu anapumen, abo ri iya Ukurhuwi adeyiwa umum uge umbi awe ri ifuw nggu adakambi.

¹² Ubinkpi umum iki irherhe unggakpi, uwō ru umbi agor age, <<Umum idasu Uburhu,>> uwō age, <<Umum idasu Uaforho,>> uwō age, <<Umum idasu

Ukefa,>> uwəə ikei agər agε, <<Umum idəsu Ukiristo.>>

¹³ Ukiristo agugau? Umbə anyapukumbə Uburhu ri itsimbi? Umbə asorhuwambə umbi ubətisima ri itsok Uburhu?

¹⁴ Umum itar uwεε umum isi isorhukū ubətisima ru unermbi bər Ukiribu nu Ugayu ukpekū.

¹⁵ Nggee unera asi ígəra ugε umbə asorhuwe unga ubətisima ri itsokmum.

¹⁶ Íhĩĩ, umum iyitumum ikei isorhuwe ubətisima ra aner iya Uistifanu ukpekū, umum isi iyitumum uner uwəə umum iki isorhuwe unga ubətisima.

¹⁷ Ukiristo asi idenanga umum isorhuwe ubətisima, bər adena umum idūwū Isarhe Iyiki Ize. Umum isi ikū itsoi anera idūwūmum, utsur igārhāmau ucucii Ukiristo ushikpə ru ijee.

Ukiristo ha awu itsoi nu iker Unum

¹⁸ Ubinkutsu isarhe iyi igārhāmau ucucii ashike ru ugarh ra abirabε aka atsīm, bər ru umən abika afərh awu ijee Unum.

¹⁹ Itseng Arherhu-Num igər igε, <<Umum iwuri ididakuwe itsoi abi itsoi, ihwihweng abi isarasu umum iwuri idzunuwe.>>*

²⁰ Aner itsoi awerε umbə? Abika amesuwe Ikpem Umusa awerε? Abika abee ihwihweng ru udan ukpirε awerε? Asi iwea Unum atsu itsoi iyi upfung iwe agugge?

²¹ Unum ri itsoinga atsu anera ru upfung asi idēē ahwengmbə unga ri itsoimbə. Unum aseng ifərh abika adzowe imangmang ru unga ri igū Isarhe Iyiki Ize umbə aka anyanga ngge iwe itser agugge.

²² Abi Uyahuda arhusa atsar nu atsen abi Uyahuda abee itsoi.

²³ Bər umən idūwā isarhe nyinyapu Ukiristo, ngge iki iwu utarh ukpuku utsu abi Uyahuda akwεr itok, ni iwe abin ugugge ra atsen abi Uyahuda,

²⁴ bər ra abirabε Unum aka ayisa, abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda, Ukiristo awu ijee Unum nu itsoi Unum.

²⁵ Abin ugugge ru Unum asarasu anangke itsoi anera, nu ida iker iyi Unum ikerngge iker anera.

²⁶ Umbi angwēmən nu anapumən, àka ayita iwiwembi ri ivangyε Unum aka ayisa umbi. Anera ukunjiir ru umbi aka awe abi isarasu ri inyinyā iyi upfung. Anera ukunjiir ru umbi aki awe ru itser iki imor. Anera ukunjiir ru umbi aka awe angwē abika amor.

²⁷ Bər Unum aseng abin agugge ru upfung akū adzowe atsa ra abin isarasu, na aseng abin aka asheri iker ru upfung akū adzowe atsa ra abin akika aker.

²⁸ Unum akū abin akika asheru ugarh ru upfung, nu abinkε umbə aka akwεεte nu abinkε aka ashike. Akū afərhūwe abinkε anera aka anyanga ake awe ru ugarh,

²⁹ ngge itsú unera asi ífīrhūnga ra asunga.

³⁰ Awu Unum atsu umbi awe ru Ukiristo Uyesu, uwuku uwe itsoi ru umən iki idzeku Unum, ngge iwe irhirhika, isisar nu ishishəəramən.

³¹ Nggee, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igər ugε, <<Uneke unga aka afīrhā, afīrhā ru Uteijee.>>†

2

Isarhe ri itsi Ukiristo umbə aka anyapuwe

¹ Ivangyε umum iki iba ru umbi, umbi angwēmən nu anapumən, umum isi ĩbamum nggu ihweng arherhe use nggaa itsoi anera ĩdəyiwa umbi ideka Arherhu-Num.

² Umum isi ĩbeemum ihweng use imesuwe ubin ukpəə ivangyε umum iki iwu nggu umbi bər Uyesu Ukiristo ukpekū uwuruwi umbə aka anyapuwe.

³ Umum ĩba ru umbi ri ida iker nggu nggaa iwei nu izang iyor.

⁴ Isarhamum nu udūwāmum isi iwengge arherhe ishishərhā use isarasu, bər awu nggu ikikorhe ijee iyi ĩpfu-Num.

⁵ Ngge itsú imangmangmbi ima ineke iwe ru itsoi anera, bər iwe ru ijee Unum.

Itsoi Unum

⁶ Umən irherha arherhi itsoi ra abika akə ri imangmang, bər asi iwea ikpū itsoi iyi ivang iyεε, use iyi ayεrhe ivang iyεε, abirabε aka asi íghambə iyεrhe ugbagbaa.

* **1:19** Àka anyā ikei: Uish 29.14. † **1:31** Àka anyā ikei: Uiri 9.24.

⁷ Īī, umēn irherhe itsoi Unum, iki iwək nu Unum aka abee umēn igasha ri imor iyi Ukiristo ri ivang iyi inggbaashia.

⁸ Ayerhe abi ivang iyere asi ihwengmbə ngge, ubinkutsu uge umbə ahwengmbə, umbə asi inyapukumbə Utejee uwu imor.

⁹ Rimi hā itseng Arherhu-Num igər ige, <<Ubinkpi Unum aka agbishuwe abika abema unga

unera anasi inyāā,
unera anasi igūa,

ikei unera anasi ikaka iferhkongge.>>*

¹⁰ Bər abin hā ake Unum adeyiwa umēn ake ru ubok Ipfunga.

Ipfu-Num ngge irhisa abina kishoo, uko abinke aka aghong ihwihweng aki Unum.

¹¹ Ungaa ahweng iferhkə unera? Ipfu uner ha ukpekū ngge ihweng. Iwe rimi hā, unera asi idēē ahwenga iferhkə Unum, bər Ipfu-Num ukpekū.

¹² Umēn isi iyēimen ipfu iyi upfung, bər umēn iyēi Ipfu iki idzeku Unum, nggee itsu umēn ihweng abinke Unum aka adzaa umēn izūwā.

¹³ Ubin hā ukpi umēn iki irherhe, asi iwea irhem iyiriyē iki imesuwe ri itsoi anera bər irhemye Ipfu-Num iki imesuwe. Umēn ikū irhemye Ipfu iki imesuwa umēn imesuwe idzidzerhe iyi Unum.

¹⁴ Unerwi aka ashia ri Ipfu-Num hā, asi iyeisa abinke aka awe aki Ipfu-Num, ubinkutsu awu abin ugugge ru unga. Ungaa asi idēē ahwenga ake, ubinkutsu awu Ipfu-Num itsu ihwihweng ake ukpekū.

¹⁵ Unerwi aka awe ru Ipfu-Num awuri idēē ahwenga kishoo abinke Ipfu iki ideyiwe unga, bər abirabe aka ashimbə ri Ipfu-Num hā asi idēē ahwengmbə iferhkə unerwi aka awe ru Ipfu-Num.

¹⁶ Itseng Arherhu-Num igər ige, <<Ungaa ahweng amēn Utejee?

Ungaa idēē idzowe unga itsūwā?>>†
Bər umēn ikaiferhkə ru nyaku Ukiristo.

3

Awərhi itser ri itser Unum

¹ Umbi angwēmen nu anapumēn, umum isi idēē irherhuwamum umbi arherhe ru nyaka abirabe Ipfu iki idarh umbə, bər ru

nyaka anera ru upfung, írheng awəkaci ru Ukiristo.

² Umum ikū abē ifuka umbi, umum isi ikūmum ubingha ukpuku ukpukpəma, umbi anasi imēmbi ígha ukpə. Idzidzerhe umbi anasi imēmbi.

³ Umbi ana awu abirabe ayormbi iki idarh umbi. Umbi ana awembi ru unyēē nu uning ru umbi, umbi asi iwembi abirabe ayormbi iki idarh umbi? Umbi asi itōmbi ikpū itser ru nyaka abi upfung?

⁴ Ivang uwəə aka igər age, <<Umun idəsu Uburhu,>> uwəə ikei agər age, <<Umun idəsu Uaforho,>> umbi asi iwembi ru nyaka abi upfung?

⁵ Ungamə awu Uaforho? Ungamə awu Uburhu? Umbə awe agārhā ukpekū, abirabe umbi aka adzowe imangmang ru ubokmbə. Ru uben unera atō itserye Utejee aka adzowe unga.

⁶ Umum idoi ikpūa, Uaforho atsuyi amē, bər awu Unum atsu ikpū hā imər iseng.

⁷ Nggee asi iwea unga uwuku ududoi use unga uwuku utsuyi amē awe ubin, awu Unum ukpekū, uwuruwi aka atsu ikpūa imər iseng.

⁸ Uner uwuku ududoi nu uwuku utsuyi amē ifosambə iwu unying, nu uben unera awuri ikpoa itosanga ri itserye unga aka atō.

⁹ Umēn iwu awərhi itser ri itser Unum, umbi awu icang Unum, nu idzin Unum.

¹⁰ Awe ri imimuta Unum aka adzaa umum, umum itsu atarh idzin ugeē uner uwuku uhweng idzin, nu uwəə adzin nu ake. Bər uben unera angwēdzēn na adzin nu ake.

¹¹ Unera asi idēē atsuka atarh idzin akəə aka anangke akirake umbə aka agbaashia atsu, ake awu Uyesu Ukiristo.

¹² Unera aba akū uzinarhi, uazurhfa, atarh imang, acucii, ubī use agam adzin ra atarh idzin hā,

¹³ unuma uben unera awuri inyā ikpū itserye unga aka atō. Ivang Uyesu aka ibvui aba, unga awuri itsu anera ahweng ake. Awuri ivira ngge nggu urha nu urha ha iwuri iviri ikpū itser uben unera.

¹⁴ Ubinkpi unga aka adzin nu atarh ha uba usi ikpūkpə, uner idzin hā awuri

* 2:9 Àka anyā ikei: Uish 64.4. † 2:16 Àka anyā ikei: Uish 40.13.

ikpoa itosanga.

¹⁵ Idzin hã iba ikpĩngge, itser uner idzin hã awuri igbabĩ, unga nibikanga awuri ikpoa ififorh, b̄or awuri iwe ru nyaku uner uwuku udzeki ikon urha.

¹⁶ Umbi asi ihwengmbi uge umbi awu Iya-Num nu Ipfu-Num isei ru umbi?

¹⁷ Unera aba adakuka Iya-Num, Unum awuri idakuwe unga, ubinkutsu Iya-Num iwu isarsatake, ikei umbi awu Iya-Num hã.

¹⁸ Niba arhemmbi atsimbi. Unera aba akaiferhk̄o uge unga asarasu icere ru udan ukpire, imengge unga adzipa awe ugugge ngge itsú unga asarasu.

¹⁹ Ubinkutsu isarasu upfung ukpire iwu ugugge ra asu Unum. Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor uge, <<Unga aka isaka adzui abi isarasu ri itsoimb̄o.>>*

²⁰ Ikei itseng igor iḡe, <<Uteijee ahwenga uge iferhk̄o abi itsoi iwu ibem.>>†

²¹ Nggee, unera niba akũ uner afirhũnga! Abina kishoo awu akimbi,

²² Uburhu, use Uaforho, use Ukefa, use upfung, use urhe, use akpe, use abin aki icere, use aki unuma, kishoo awu akimbi,

²³ umbi awu abi Ukiristo, Ukiristo ikei awu uwu Unum.

4

Uner itser-Yesu Ukiristo

¹ Nggee, imengge anera anyanga umen iwu abi itser Ukiristo nu abirabe Unum aka adzowe umb̄o ijee iyiki ideyiwe anera idzidzerhe abinke Unum aka awoke.

² Awu ufang abika adeyiwe ha awu abi idzidzerhe.

³ B̄or awu ubin ukucii umbi aba avira umum, use umb̄o akũ abi ijee avira umum, umum ĩba isi ivirumum itsimum.

⁴ Amenmum awe uku ushashaki, b̄or ake asi itsu umum ishimum ru uvau. Awu Uteijee unga ivira umum.

⁵ Nggee niba atsumbi uvau ri ivanga idorhi iwe, aka adzeu ibiba Uteijee. Unga awuri ideyiwe abinke aka awok ru uzĩ ri irhirhang na adeyiwe abinke aka awe ra amen anera. Ri ivang hã uben unera aka iyei ikpikpoi ru Unum.

⁶ Umbi angwẽmen nu anapumen, abina akere umum nu Uaforho iki inyanga ake ru ugarhmbi, ngge itsú umbi amesa ru umen agben arherha ha aka agor age, <<Niba afara atongmbi ubinkpi umb̄o aka atseng.>> M̄oce unera ru umbi asi ikũ unera afirhũnga nggu uwuku umesuwe unga ananga uw̄o.

⁷ Ubinkutsu ungam̄o agor uge ungo uwuweo nggu ab̄o? Ungo uwe ru use ungo uku usi iyeso? Uba ungo uyuyei, use utsu ungo ufirhã ugee ungo usi ikpoa ake izũwã?

⁸ Umbi akaiferhk̄o uge umbi aka akpombi kishoo abinke umbi aka abee! Umbi aka awembi ru ubin! Umbi aka awe ayerhe, umen isi iwemen ubin! Awu ibibemamum umbi awe ayerhe ngge itsú umen igha iyerhe nggu umbi!

⁹ B̄or umum inyã ngge rimine, uge Unum aka atsu umen abi itser Uyesu umen iwu amaataka ru uben ubin, ru nyaka abirabe iwa iki igha umb̄o, na ad̄osa ru undzing abika agha inggbaashi ri ininang, na atsuke umb̄o ufai akpe. Umen iwu ubinkpi upfunga kishoo nu ĩpfu itser-Num nu anera aka itsu asumb̄o ra ake.

¹⁰ Abi upfunga anyã uge umen iwu agugge ubinkutsu umen id̄osu Ukiristo, b̄or umbi akaiferhk̄o uge umbi awe abika awe ru itsoi! Abi upfunga anyã uge umen ishimen ri iker, b̄or umbi akaiferhk̄o umbi awembi ri iker! Anera ani ikpoi umbi, b̄or anera asi idzaamb̄o umen imor!

¹¹ Icere umen igũ imerh nu uḡo am̄e, isi itsimmen abin aka aze, anu ikwer umen, ishimen ru aya.

¹² Umen itẽwũ itser nggu abokmen. Umb̄o aba arhena umen, umen itsuke umb̄o idorh. Umb̄o aba idzaa umen uver, umen ibima ukp̄o.

¹³ Anera aba arhenumb̄o umen, umen irherhuwe umb̄o nggu amen aka ad̄or. Umen iwe ru nyaka abin ishĩ, ambumbin umb̄o iki iyar ru upfung.

¹⁴ Umum isi itsengamum umbi arherhe akere umbi agũ atsa, b̄or umum igbiita atombi, ru nyaka aze angwẽmum iki ĩbema.

* **3:19** Àka anyã ikei: Uay 5.13. † **3:20** Àka anyã ikei: Amb 94.11.

¹⁵ Uko abika amesuwa umbi ru Ukiristo awu anaka agɔnga usɔka, umbi ashimbi ra atei arherhe. Ubinkutsu ru Ukiristo Uyesu umum iwu utei ru umbi ri ikũwã umbi Isarhe Iyiki Ize.

¹⁶ Nggee umum ishõrhã umbi, aka amesa ru umum na awe ugεε umum.

¹⁷ Akerε ha atsu umum idene Utimoti unga aba ru umbi, ungwẽmum iki ibema, uwu imangmang ru Uteijee. Unga awuri iyituwa umbi ikpũ ibibekmum ru Ukiristo Uyesu, iki iwe ru imesayε umum iki imesuwe uben anang ri ikikɔng abika adɔsa.

¹⁸ Abɔɔ ru umbi aka awu abika aberi itsi, ugεε umum isi inbamum ru umbi ikɛi.

¹⁹ Bɔr umum isi indãrhũmum ni iba ru umbi, Uteijee aba abemunga, umum iwuri irhisũ ubin abika aberi itsi ha iki irherhe nu ikpũ ijeeyε umbɔ aka awerangge.

²⁰ Ubinkutsu, Iyerhe afã isi iwengge arherhe ukpekũ, bɔr iwe ijee.

²¹ Umbi abee use? Umum ikũ asharhe iba, use ibibema nu ipfu iyiki ididɔɔr?

5

Iwayiwe uner amɛn aka atãrhã

¹ Umum igũ anera agε abika atoma-dak awembɔ ru umbi, ikpũmbɔ iki ishingge uko ra abi uzĩ. Unera adzipu utserha utenga awu utsɛnga.

² Umbi ana afĩrhã! Imɛngge amɛnm̃bi aghong nu umbi atsũwe uner ha ru umbi.

³ Uko umum isi iwemum nggu umbi ri iyor, umum iwu nggu umbi ri ipfu. Ru nyaku unerwi aka awu nggu umbi irherε, umum iki itsukũ uvau ru unerwi aka akorha akεε ha.

⁴ Nggee ivangyε umbi aka ikɔng ri itsok Uteijeemɛn Uyesu, umum iwe nggu umbi ri ipfu, nu ijee iyi Uteijeemɛn Uyesu iwu umɔ,

⁵ àka adzowe uner ha ru Ushaitan, ngge itsú unga aneke amɛn aki arhim, ngge itsú umbɔ aforh urhenga ru unumkpi Uteijee aka iba.

⁶ Ififĩrhãmbi isi izengge. Umbi asi ihwɛngmbi ugε ungwẽrhũ uga uku isaku ufuyiwe kishoo akɔ uborodi?

⁷ Àka atare uga uwuku ugbe uwu arhim hã nu umbi awe uborodi uwuku ufa, uku

ushingbɔ ru uga. Undzumu ubinkpi umɛn iki iwerakpɔ, ubinkutsu Ukiristo ungwẽ itsurhi Irhuwa Iyiki Igar Utɔngmɛn, aka awea idɛm-Num.

⁸ Nggee umɛn izek Irhowa Iyiki Igar Utɔng hã, ngge niba iwengge nggu uga uwuku ugbe, uga uwu amɛn inyar nu iyiki ibewe, bɔr iwu uborodi ukpurukpi ushikpɔ ru uga, uborodi ukpuku usar nu idzidzɛrhe.

⁹ Umum iki itsɛngamum umbi ru ubvurmum igε àka niba agbopumbi atsi nggu abika atoma-dak abi arhim.

¹⁰ Umum isi igɔrmum abi uzĩ abika atoma-dak abi upfung ukpirε, use abi ikpona, use avɛu, use abika adzowe igɔng ra agberhe. Iba iwe rimi awu ufang umbi adzeku upfunga.

¹¹ Bɔr umum itsɛnga umbi igε niba agbopumbi itsi nggu uwuruwi aka anyangu itsinga awu uner uwuku udɔsa na awe ra amɛn aka atoma-dak, aki ikpona, use uner uwuku udzowe igɔng ra agberhe, use uner uwuku ukow inyar, use uner uwuku uhwa abin, use uner uwuku uvɛu ivɛu. Niba aghambi ubingha nggu ikpũ uner ha.

¹² Awu use utsu umum itsu uvau ra abi awiya? Asi iwea abirabε aka awe abika adɔsa umbi aka itsu uvau?

¹³ Awu Unum unga itsu uvau ra abi awiya. Àka awayiwe uner amɛn aka abewe ru umbi.*

6

Itsu arherhe abika adɔsa

¹ Uwɔɔ ru umbi aba awea ra arherhe nggu undɔka, asi iwea ubin atsa unga akũ undɔkanga azĩ atsu uvau ra abi uzĩ aka asi iwembɔ abika adɔsa?

² Use umbi asi ihwɛngmbi ugε abika adɔsa umbɔ awuri itsu uvau anera ru upfung ukpirε? Aba awu umbi awuri itsu uvau anera ru upfung, umbi asi imɛmbi itsu uvau abin akika aci?

³ Umbi asi ihwɛngmbi ugε umɛn iwuri itsu avau ru ípfu itser-Num? Nggee àka ahwɛng ugε umbi adɛɛ atsumbi uvau ra abin aki upfung ukpirε!

* **5:13** Àka anyã ikei: Iva 17.7; 19.19; 21.21; 22.21,24; 24.7.

⁴ Nggee, umbi aba awembi ra arherhe ikpũ akere, awu use utsu umbi anu ikũ arherhambi azĩ ra abi uzĩ aka asi iwembũ ubin ra abika adɔsa?

⁵ Umum irherha akere ru umbi agũ atsa. Uner itsoi ashia ru umbi unga aka idẽẽ atsu uvau agbishi isisei abika adɔsa?

⁶ Bɔr nu ngge iki iwe rimi, ungwẽmbi aka isaka akũ arherhe ungwẽmbũ azĩ iya iyiki itsu uvau, ra asu abi uzĩ aka asi iwembũ abika adɔsa!

⁷ Arherha adɔkambi umbi iki itsu ra abi uzĩ, aka awu igbaigba ru umbi. Awu use utsu umbi asi iyeĩmbi uvau? Awu use utsu umbi asi ineke umbũ aghambũ urhambi?

⁸ Nu ngge iki iwe rimi umbi nibikambi agha urha na agbambi, na ikorhuwe adɔkambi akere!

⁹ Umbi asi ihwengmbi uge abirabe aka asi irhikumbũ asi ikpombũ ukam ri Iyerhe Unum? Niba arhemmbũ umbi, abi arhim itoma-dak use abika adzowe igong ra agberhe, use abika atoma-dak use akatsak abika arha akatsak,

¹⁰ use avɛu use abi ikpona use abika afĩrhã adɛ use abika ahong inyar use abika abvuta anera na ayei abinmbũ asi itsĩmbũ ri Iyerhe Unum.

¹¹ Rimi hã abɔɔ ru umbi aka awe isha. Bɔr aka asorh umbi, aka atsu umbi asarmbi, Unum aka anyanga umbi awu abika arhika ri itsok Uteijee Uyesu Ukiristo nu ru Ipfu-Nummɛn.

Arhim itoma-dak

¹² Umbi agɔr age, <<Abemuwambũ umum ikorhe ubɛn ubin,>> bɔr asi iwea ubɛn ubin uwe ru ugarh. Umbi agɔr age, <<Abemuwambũ umum ikorhe ubɛn ubin,>> bɔr umum isi iwemum ugãrhã ru ubɛn ubina.

¹³ Umbi agɔr age, <<Ubingha uwu ukpu ana, ana awu aki ubingha,>> bɔr Unum awuri itsĩme iyor nu ubingha. Iyor ha isi iwengge iyi itoma-dak, bɔr iyor iwu iyiki itɔ itser Uteijee nu Uteijee awu uwu iyor.

¹⁴ Unum akũ ijeenga asoyiwe Uteijee ra akpe, rimi hã unga aka isoyiwa umɛn ikɛi.

¹⁵ Umbi asi ihwengmbi uge ayormbi awu agau iyor Ukiristo? Umum idẽẽ

inyãngu agau iyor Ukiristo ikpangumum ngge nggu unggoyi? Īĩ!

¹⁶ Umbi asi ihwengmbi uge uwuruwi aka agbopi iyornga nggu unggoyi umbũ aka awu iyor unying nukpɔ? Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Umbũ ikivarhambũ awuri iwu iyor unying.>>*

¹⁷ Bɔr uwuruwi aka agbopa nggu Uteijee umbũ aka awu unying ri ipfu ru ukpɔ.

¹⁸ Aka atĩmbi arhim itoma-dak. Kishoo arhimkɛ unera iki igba ra ake ashike ri iyornga, bɔr unera aba agbaa ra arhim itoma-dak, uner ha asi itɔ itser iyiriyɛ Unum aka abee nggu iyornga.

¹⁹ Use umbi asi ihwengmbi uge ayormbi awu aya Ipfu Isarsatangge iyiriyɛ iki iwe ru umbi, ikɛi iyiriyɛ iki idzeku Unum? Ikɛi asi iwea umbi awe ru ijee atsimbi,

²⁰ agugoi umbi nggu izɛɛ. Nggee aka adzowe imor ru Unum nggu ayormbi.

7

Ipfuna

¹ Icere umum ibee irherhe nu ubinkpi umbi aka atsɛnga umum age, <<Azea unera niba apfununga.>>

² Bɔr itĩ irha unerwi aka asi iwea utsɛngo use utsaknga, aze ubɛn utsaknga awe ru utsɛnga, ubɛn ukutserh awe ru utsaknga.

³ Ukutsak ha akorhe ubinkpi uku umẽẽ unga akorhuwe utsɛnga, rimi hã utserh ha ru utsaknga.

⁴ Utsɛrh ha ashia ri ijee iyornga bɔr adzowe ngge ru utsaknga. Rimi hã, utsa ha ashia ri ijee iyornga bɔr adzowe ngge ru utsɛnga.

⁵ Niba akɛnmbi adɔka bɔr abemuwe adɔka ivanga ukunjiir, ngge itsũ umbi ama afɛn-Num, na abvui agbopa ikɛi utsur Ushaitan arhema umbi ri itsi ida ikpɔm itsimbi.

⁶ Umum isi itsukamum umbi ikpem, bɔr umum ineka umbi.

⁷ Umum ibee anera awe ru nyaka umum iki iwe. Bɔr ubɛn uner awea ri izũwãye Unum aka adzowe unga, uwɔɔ awea ri iyɛɛ, uwɔɔ awea ri iyɔɔ.

⁸ Ra abirabe aka anasi ipfunumbũ nu atsɛrhãpfu, umum inyã azea umbũ niba

* 6:16 Àka anyã ikɛi: Ing 2.24.

apfunumbɔ, bɔr awe ru nyaka umum iki iwe.

⁹ Bɔr umbɔ aba asi idɛɛ abimumbɔ, imɛngge umbɔ apfuna. Ugba ipfuna nu ikponayɛ iki ihwa itsi unera.

¹⁰ Abirabɛ aka apfuna, umum idzaa umbi ikpem, asi iwea umum bɔr Uteijee, awu ufang ukutɛrh asi igapa itɛrh nggu utsaknga.

¹¹ Bɔr unga aba agapa nggu utsaknga, awu ufang unga asi ipfununga utsak uwɔɔ, akpurha abvui agbisha nggu utsaknga. Awu ufang utsak ha asi itsũwũka utsɛnga.

¹² Ra abɔɔ, asi iwea Uteijee bɔr awu umum irherhe ugɛ, ungwɛmɛn aba awea ru utɛrhwi aka ashia ri imangmang, utɛrh ha aba abeenga isei nggu unga, awu ufang unga niba awayika unga.

¹³ Ikɛi utɛrh uwɔɔ aba awea ru utsak uwuruwi aka ashia ri imangmang, utsa ha abeenga isei nggu unga, awu ufang unga niba adzeka ru unga.

¹⁴ Ubinkutsu umum igɔr rimi ru ukutsak uwuku usheri imangmang akpo isisar ru ubok utsɛnga, rimi hã ru ukutɛrhwi aka ashia ri imangmang awu asarsatawɔ ru ubok utsaknga aka awe ru imangmang. Aba asi iwea rimi, awɛkacimbi asi isarmbɔ, bɔr icɛɛ umbɔ awu asarsatambɔ.

¹⁵ Bɔr uba uwuku usheri imangmang abee ineke uner uku udɔsa ha, neke unga agau. Ra amɛn akɛɛ ha, ungwɛmɛn use anapumɛn abika adɔsa, isi iwengge ufang nu atsimbɔ. Unum ayisa umɛn isei ri ididɔɔr.

¹⁶ A utɛrh ha, use ungo uhwɛngo awu ungo uwuri ifɔrhe utsakngo? A utsak ha, use ungo uhwɛngo awu ungo uwuri ifɔrhe utsɛngo?

Ikpũ isisei iyi Uteijee aka abee

¹⁷ Ubɛn unera asisei iyi Uteijee aka abee nu iyi Unum aka ayisa unga aseɛ. Akɛɛ awu ikpemyɛ umum iki idzowe ri kishoo ikikɔng abika adɔsa.

¹⁸ Uwuruwi Unum aka ayisa aka awea ru usorhe? Unga niba abeenga iwe uner uwuku usheru usorhe. Unera ashia ru usorhe ri ivangyɛ Unum aka ayisa unga? Unga niba asorhunga usorhe.

¹⁹ Usorhe, use ida usorhe, asi iwea ubin. Bɔr idɔsi ikpem Arherhu-Num ngge iwu undzumu ubin.

²⁰ Ubɛn unera imɛngge unga awe ru nyaka unga aka awe ri ivangyɛ Unum aka ayisa unga.

²¹ Ungo uwu ugãrhã ri ivangyɛ umbɔ aka ayisa ungo? Niba ugũo ighong ungo uba udɛɛ udzekɔ ukamngo, ukorhe rimi hã.

²² Unerwi aka awu ugãrhã ri ivangyɛ Uteijee aka ayisa unga, awu uwuku ufɔn ru Uteijee. Rimi hã unerwi aka awu uwuku ufɔn ri ivangyɛ Uteijee aka ayisa unga, awu ugãrhã ru Ukiristo.

²³ Umbɔ agoi umbi nggu izɛɛ, aka niba awɛmbi agãrhã anera.

²⁴ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, ubɛn amɛnkɛ unera aka awerake ri ivangyɛ umbɔ aka ayisa unga, unga aseɛ rimi hã nggu Unum.

Andaipfuna nu atsɛrhãpfu

²⁵ Umbi awɛdzɛm nu anadzɛm, umum ishimum nu ikpem iki idzek ru Uteijee, bɔr umum idzowe itsũwã ugɛ unerwi aka awu uner idzidzɛrhe ru ubok atorh Uteijee.

²⁶ Ra ayetnum akɛɛ icɛɛ, umum ikaiferhkɔ igɛ azea umbi aseɛ ru nyaka umbi aka awe.

²⁷ Ungo uku upfunungo? Niba ufɛrɔ itɛrh. Ungo unasi ipfunungo? Niba upfunungo utɛrh.

²⁸ Bɔr ungo uba uku upfunungo, asi iwea arhim. Unadzɛm aba apfununga, asi iwea arhim. Bɔr abirabɛ aka apfunumbɔ awuri ihwambɔ ayetnum arherhe ri ibibɛk iyɛɛ, ikɛi umum ibee ivina umbi ra akɛɛ.

²⁹ Agben arherhamum, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, igɛ ivanga iwu uku ugbim, udzur icɛɛ uzĩɔ abika awe ra atɛrh aze umbɔ ahwɛng ugɛ ipfunambɔ isi iwengge iyi ugbagbaa.

³⁰ Abirabɛ aka awe ri ida amɛn, aseɛ ugɛ umbɔ ashimbɔ ri ida amɛn, abika awe ra anggɔm, aseɛ ugɛ umbɔ ashimbɔ ra anggɔm. Abika agoi abin aseɛ ugɛ asi iweke akimbɔ.

³¹ Abika atɔ itser nggu abin upfung, niba atsumbɔ amɛnmbɔ ra ake. Ubinkutsu upfung ukpirɛ uwuri imaa.

³² Umum ibee umbi aneke igũ ighong. Uwuruwi aka anasi ipfununga aka isaka atsu amenna ra arherhe Uteijee akarhârâ, atsu Uteijee agũiben unga.

³³ Bør uwuruwi aka apfuna aka isaka atsu amenna ra abin upfung, unga aka itsu amen utsenga agũiben.

³⁴ Nu amenna awuri igasha agbera avaa. Ukutserhwi aka ashia ru utsak, use unadzem, aka isaka atsu amenna ra Arherhu Uteijee, unga abee itsu amenna ru Uteijee awe asarsatake ri iyor nu ipfu. Bør ukutserhwi aka awe ru utsak, anu itsu amenna ra abin upfung, unga aka itsu amen utsaknga agũiben.

³⁵ Umum irherhe rimi ru ugarhmbi, umum isi ìken umbi, umum ibee isiseimbi ize, umbi atõ itser Uteijee utsur ubin ukenkpo umbi.

³⁶ Unera aba awea ru ukarhnga aka amẽ ipfuna, na akaiferhkõ ra amenna abinke unga aka ikorhe asi izeke, na awea ri ikponu una hã. Imengge umbõ apfuna adõka, asi iwea arhim umbõ apfuna.

³⁷ Bør unerwi aka adẽẽ ri iferhkõ amenna, ubin ha usi iwekpõ ufang ru unga, unga aba adẽẽ abimunga, utseku unga aka anyanga ra amenna na akpẽẽ ipfunu una hã, uner ha akorhu ubin uku urhika ikei.

³⁸ Nggee, unerwi aka apfunu ukarhnga, akorhe iyiki irhika. Unga iganga aka asi ipfununga, ngge iwu iyiki izea.

³⁹ Ukutserh asi idzeka ri iya utsaknga uba utsaknga anasi ikpea, bør unga aba akpea, unga adẽẽ apfununga uwuruwi unga aka abee, bør awu ufang unga apfunu uner uku udõsu Uteijee.

⁴⁰ Bør ri itsũwãmum, utserh ha awuri igũiben ananga, unga aba aseisa ru nyaka ha, umum igamum ikaiferhkõ ãge umum iwemum ri Ipfu-Num.

8

Ubingha idem agberhe

¹ Ubingha umbõ aka adzowe idem ra agberhe, umen ihwengmen kishoo umen iwemen ri ihwihweng. Ihwihweng iki isaki ikũ iberi itsi, bør ibibema iki isaki idzin.

² Abirabẽ aka anyã uge umbõ ahwengmbõ ubin, anasi ihwengmbõ ubinkpi uku umẽẽ umbõ ahweng.

³ Bør unerwi aka abemu Unum, Unum ahwenga unga.

⁴ Igha ubingha umbõ aka adzowe ra agberhe, umen ihwengmen uge ugberhe usi iwemgbõ ubin ru upfung ukpire, ikei umen ihwengmen uge Unum awu unying uwõõ ashia.

⁵ Abina arherhe ra afã nu abĩ umbõ aki iyisa anum nu ateijee,

⁶ bør ru umen Unum awu unying ukpekũ. Unga awu Ute uwuruwi aka amuna abina kishoo nu umen ibek iwe abinga. Uteijee ikei awu unying ukpekũ, unga awu Uyesu Ukiristo. Ru uboknga kishoo abina aka amuna, umen ikei ibek ru uboknga.

⁷ Bør asi iwea uben uneraka awe ru ihwihweng iyere ha. Abõõ abika abayi ihwihweng agberhe akaiferhkõ uge uba umbõ aghambõ ubingha ukpu idem ru agberhe umbõ awu idem ra agberhe, nu amenmbõ aka asi ikerke, umbõ aba aghambõ, umbõ agũ uge umbõ awe ra arhim.

⁸ Bør ubingha usi ikũna umen ukhapukpõ ru Unum, umen ìba isi ighamen, ubin usi idzekpõ ru umen, ikei ubin usi itomukpõ umen ìba ighamen.

⁹ Bør àka angwẽdzẽ, utsur iferhe iffõnm̃bi itsu abirabẽ aka asi ikermbõ ri imangmang agba ra arhim.

¹⁰ Uba abirabẽ aka ashimbõ ra amen aka aker anyãmbõ ungo uwuruwi uku uwe ru ihwihweng, udẽẽ igha ubin ri iya ugberhe, akere asi itsu umbõ aghambõ ubinkpi umbõ aka adzowe idem ra agberhe?

¹¹ Nggee abirabẽ aka ashera amen aka aker ha, abirabẽ Ukiristo aka akpe ri itsimbõ, awuri itsĩm ri itsi ihwihwengngo.

¹² Uba ungo ukorhe arhim utsu abirabẽ aka ashera amen aka aker agũ ighong, ungo uwu uner arhim ru Ukiristo.

¹³ Nggee, aba awu ubinghakpi umum iki igha uwuri itsu ungwẽmen use unapumen agba ra arhim, umum isi itãimum ijue ikei utsur umum itsu ungwẽmen use unapumen agbaa ra arhim.

9

Ijee iyi ungwē itser-Yesu

¹ Umum isi iwemum uwuku ufən? Umum isi iwemum uner itser-Yesu? Umum isi inyāmum Uyesu Uteijeemən? Asi iwea ru ubok itsermum umbi aka awe abi Uteijee?

² Umum ĩba isi iwemum uner itser-Yesu ra abɔɔ, idzidzerhe umum iwu uner itser-Yesu ru umbi! Umbi awu utsar ugε umum iwu uner itser-Yesu ra asu Uteijee.

³ Ubin hā ukpi umum iki ikū ikaa ĩtsimum ra asu abirabε aka abee irhusa ijeemum.

⁴ Umən isi iwemən ru ijee iyiki igħa nu ihwa?

⁵ Umən ishimən ru ijee iyiki inyāngu utserh uwuku udɔsa urhɔnga nggu umən, ru nyaka abi itser Uyesu abɔɔ nu angwēmbɔ Uteijee nu ikēi Ukefa aki ikorhe?

⁶ Use awu umum nu Ubarnaba ukpekū aka awu ufang umən itō itser iyiki ifuka atsimən?

⁷ Awu ungamɔ atō itser uner iwa afuku itsinga? Ungamɔ akau icang inebi, na asi igħa ikpūrhangge? Ungamɔ idzεu ukpui ibū na asi ihwa abē?

⁸ Umum irherhe rimi ri iferhkɔ anera? Use ĩkpem Umusa irherhungge rimi hā?

⁹ Itseng ri ĩkpem Umusa igε, <<Niba ubvurkɔ angwī inak iyiki ikau irham ri ivangyε ngge iki ini itō itser iyiki isɔng abvurh.>>* Awu inak ukpekū Unum aka abee umbɔ ifuka ngge?

¹⁰ Asi irherhunga arherhe akεε nggu umən? Ĩ, awu unga atseng akεε ru umən, ubinkutsu abika akau na abika asar abvurh imēngge umbɔ afosa igashi itosambɔ ra abin icang.

¹¹ Umən iba idoi ikpū iyi Arherhu-Num ra amənmbi, isi imēēngge umən iberh abin upfung ru umbi?

¹² Abɔɔ aba awembɔ ri ijee iyiki ikpo akεε ha ru umbi, umən isi iwemən ru ijee ha inangmən umbɔ?

Umən isi ikūmən ijee iyεε ha, bɔr umən ibima nggu uben ubin utsur umən ikənmen Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo.

¹³ Umbi asi ihwengmbi ugε abi itser ri Iya-Num akposhu ubinghambɔ umɔ? Abika adzowe idεm-Num nu ubeu idεm ikēi, akpo agaumbɔ ri ivangyε umbɔ iki idzowe idεm-Num?

¹⁴ Iwe rimi hā, ri ikpem Uteijee ugε abi itser Isarhe Iyiki Ize akpo abin aka afer itsūwāmbɔ ri itser Isarhe Iyiki Ize.

¹⁵ Bɔr umum isi ikūmum ijee iyεε ha. Ikēi umum isi itseng akεε ni ifosa umbi akorhuwa umum rimi hā. Ugba umum ikpe nu umbɔ aka ikən umum ififrhā nggu akεε ha.

¹⁶ Ivangyε umum iki idēē idzowe Isarhe Iyiki Ize, asi iwea ubin umum iki ifirhā, ubinkutsu awu ufang umum idzowe Isarhe ha. Atorhmum, umum ĩba ikpēmum itō idzowe Isarhe Iyiki Ize!

¹⁷ Umum ĩba idzowe ĩtsimum ri idzowe Isarhe Iyiki Ize, mɔcε imēngge umbɔ afai umum. Bɔr umum ĩba isi ĩbeemum idzowe Isarhe Iyiki Ize, umum ikpurhi inu ikorhu ubinkpi Unum aka adzaa umum ikorhe.

¹⁸ Umum ibee umbɔ afai umum use? Umum ibee ugβεmum uwe idzowe Isarhe Iyiki Ize nggu ida ififai, nu ri ikorhe rimi hā, umum ikpē ubinkpi uku umē umum ikpo ru nyaku uner uwuku udzowe Isarhe Iyiki Ize.

¹⁹ Umum ihweng umum isi iwemum ugārḥū unera, umum itsu ĩtsimum iwe ugārḥā ru uben unera, ngge ĩsú umum igbiir anera arherhe ĩba ru Ukiristo.

²⁰ Ra abi Uyahuda umum iwe ru nyaku utsa Uyahuda, ngge ĩsú umum igbiir abi Uyahuda aba ru Ukiristo. Ra abirabε ĩkpem Umusa iki iwe ru ijee ra atsimbɔ, umum iwe ru nyaku uwuruwi ĩkpem hā iki iwe ru ijee ri itsinga ngge ĩsú umum igbiira umbɔ aba ru Ukiristo. Bɔr ĩkpem ishingge ri ijee ri ĩtsimum.

²¹ Ra abirabε aka ashimbɔ ri ĩkpem umum iwe ru nyaku uwuruwi aka ashia ri ĩkpem, ngge ĩsú umum igbiir abirabε aka ashimbɔ ri ikpem aba ru Ukiristo. Asi iwea ugε Ikpem Unum ishingge ri ijee ri ĩtsimum, bɔr umum iwe ri Ikpem Ukiristo.

²² Ra abirabε aka asi ikermbɔ, umum iwe ru nyaku uwuruwi aka ashia ri iker, umum igbiira umbɔ ĩba ru Ukiristo.

* 9:9 Àka anyā ikēi: Iva 25.4.

Umum iwe ikpūa ri kishoo ikpū anera ngge itsú umum ima ifərhe abɔɔ.

²³ Umum ikorhe akere kishoo ri itser Isarhe Iyiki Ize, ru umum ikpo ugau ri idorhngge.

²⁴ Umbi asi ihwengmbi uge ru inuku utser, kishoo abika atĩ utser, atĩmbɔ, bɔr awu unying ukpekū isaka akpo itosa? Àka atĩ utserkpi umbi aka ikpo itosa.

²⁵ Uben uner ununuka aka isaka atsu itsinga ri imesu uver. Unga akorhe rimi abee ikpo itosaye iki isi idārhūngge, bɔr umen ikorhe ni ikpo itosa iyi ugbagbaa.

²⁶ Nggee umum isi itĩmum utser ru nyaku unerwi aki itĩ ibem, umum isi ikwetū ikpoi ru nyaku uwuku ukwer ugba.

²⁷ Īĩ, umum ikwer iyormum ni itsu ngge iwu ugārḥā utsur umum ĩba idzowe isarhe ra abɔɔ imaamum, umum nibikami isi ikpomum itosa.

10

Igbiiir ato idzek ra arherhe abi Uisrairha

¹ Umum isi ĩbeemum umbi awe abika ida ihweng idzidzerhe, umbi angwemen nu anapumen, age atokamen isha kishoo azērḥā ru uzirhzi amee ikēi kishoo agar atong ru ukau ukugong.

² Umbɔ kishoo aka asorhu ubɔtisima ru amee nu ikēi ru ukau ukugong ḥā, ri idɔsu Umusa.

³ Kishoo agha na ahwambɔ amē akirake Unum aka akū adzeka ru ubok idzeu,

⁴ ubinkutsu umbɔ ahwambɔ amē akirake aka adzeku ifa iyiriyē iki izĩ idene umbɔ, ifa ha iwu Ukiristo.

⁵ Rimi ḥā, Unum asi igūa iben irhe ru umbɔ, nggee umbɔ afeyiwe umbɔ ra arhum.

⁶ Abin akere awu abin imesa ru umen, utsur umen itsumen amenmen ra abin aka abewe ru nyaka umbɔ aka akorhe.

⁷ Niba awembi abika adzowe igong ra agberhe, ru nyaka abɔɔ ru umbɔ aka awe, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igor uge, <<Anera ase i agha na ahwa na asok azer azer anyona.>>*

⁸ Umen niba itsimen ra amen aka atoma-dak, ru nyaka abɔɔ ru umbɔ aka

akorhe, utseku anera anaka agonga isaka ivaa na ataar akpembɔ ru unuma unying.

⁹ Umen niba ivirumen Ukiristo, ru nyaka abɔɔ ru umbɔ aka akorhe, utseku ĩbvui ifeyiwe umbɔ.

¹⁰ Umen niba ĩbvunmen arherhe, ru nyaka abɔɔ ru umbɔ aka akorhe, utseku ĩpfu itser-Num iyiki itsime iki ifeyiwe umbɔ.

¹¹ Abin akere ha aka akorhe nggu umbɔ awe abin imesa na atseng ake nu ake agbiir atomen, ri itsuifer imimashu undankpi uku iba.

¹² Nggee, ungo uba ukaiferḥkɔ uge ungo udēē ukerɔ, ukpɔm amenngo utsur ungo ugbaɔ igba!

¹³ ĩviviri iyɔɔ ishingge iki ikpo umbi ikpurhi iwe ivivirayē iki iviru uben unera. Unum awu uner idzidzerhe, asi ĩneke iviviri inangngge ikermbi. Bɔr umbɔ aba avirumbɔ umbi, unga awuri itsuruwanga utsĩndĩwi umbi aka ĩbima. Irhowa agberhe nu ubingha Uteijee.

Irhowa agberhe nu ubingha Uteijee

¹⁴ Nggee, umbi aze awerhamum, àka atĩmbi ri idɔsa agberhe.

¹⁵ Umum irherhe nggu abi itsoi, àka arhi anyā nibikambi ubinkpi umum iki irherhe.

¹⁶ Ukpewa ha umen iki ikū ru Ubingha Uteijee ukpurukpi umen iki itar uwēē ru Unum ru ukpɔ, ivangyē umen iki ihwa ru ukpɔ, umen igasha ra adzirh Ukiristo. Nu uborodi ha umen iki itsaka, ivangyē umen iki itāi ukpɔ, umen igasha ri iyor Ukiristo.

¹⁷ Ubinkutsu awu ipo uborodi unying, umen kishoo, nu umen iki iwe irherhe, umen iwe iyora unying, ubinkutsu umen igashi ipoa unying.

¹⁸ Àka arhi anyā aner Uisrairha, asi iwea abirabe iki itāi abin idem-Num atō itser ru ubeu?

¹⁹ Ude umum igor uge idemye umbɔ iki idzowe agberhe iwu ubin, use agberhe awu ubin?

²⁰ Īĩ, umum ĩgor uge idem abi uzĩ adzowe ru ĩpfu iki ibewe, isi iwengge ru Unum, umum isi ĩbeemum umbi awe nggu ĩpfu iyiki ibewe.

* 10:7 Àka anyā ikēi: Idzi 32.6.

²¹ Umbi asi íhwambi ru ukpɛwa Uteijee nu ukpɛwa uwu ípfu iki íbewe íkɛi, umbi asi íghambi ubingha nu utebur Uteijee, íkɛi na agha nu iyi ípfu iyiki íbewe.

²² Umɛn íbee itsu Uteijee agũ unyɛɛ? Umɛn íkermɛn unga?

Ijee abi imangmang

²³ Umbi agɔr agɛ, <<Abemuwambɔ ubɛn ubin,>> bɔr asi iwea ubɛn ubin uwe ru ugarh. Umbi agɔr agɛ, <<Abemuwambɔ ubɛn ubin,>> bɔr asi iwea ubɛn ubin uyika umbi.

²⁴ Unera niba abeenga iyiki izenga, bɔr abee iyiki ize abɔɔ.

²⁵ Àka atãi ubɛn ubinkpi umbɔ iki igoyiwe ra anang izɛɛ ijuɛ, niba arhusumbi use asi izea umbi atãi ngge.

²⁶ Ubinkutsu itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Upfunga nu kishoo abinkɛ aka awe ru ukpɔ awe aki Uteijee.>>†

²⁷ Abirabɛ aka asi idɔsumbɔ Ukiristo aba ayisumbɔ umbi igha ubingha, na abeembí izizĩ, àka agha ubɛn ikpũ ubinkpi umbɔ aka idzaa umbi, niba arhusumbi ugɛ umbi awe ra arhim umbi aba aghambi.

²⁸ Bɔr uwɔɔ aba agɔra umbi agɛ, <<Àka adzowe idɛm ra agberhe,>> niba aghambi, ngge itsú umbi akorhe iyiki ize ru uner ha aka adɛyiwa umbi, unera ashia aka ikaifɛrhkɔ ugɛ awu arhim.

²⁹ Umum isi inimum irherhe ri ifɛrhkɔmbi ugɛ umbi awe ra arhim ri ighabin, bɔr ri itsi ubinkpi uwɔɔ aka akaifɛrhkɔ. Awu use utsu umum igwirhuwe ififɔnmum ri itsi uner uwɔɔ aka akaifɛrhkɔ ugɛ awu arhim?

³⁰ Umum iba igha ubingha ri itarwɛɛ, awu use utsu umbɔ acayi umum ru ubinkpi umum iki igha nggu itarwɛɛ ru Unum?

³¹ Nggee abinkɛ umbi aka igha use umbi aka ihwa use abinkɛ umbi aka ikorhe, àka akorha ake kishoo ri ikpoi Unum.

³² Àka niba atsu unera akwɛr itok, abi Uyahuda, abi Uherhini use abika adɔsu Unum.

³³ Uko umum iki itɛwã íbee itsu ubɛn unera agũibɛn ru ubɛn atsĩndĩ. Umum isi íbeemum iyiki izemum bɔr iyiki ize anera arherhe, nggee umbɔ ama akpo ififɔrh.

† 10:26 Àka anyã íkɛi: Amb 24.1.

11

¹ Àka amesa ru umum, ru nyaka umum iki imesa ru Ukiristo.

Akatsɛrh afɔme atsimbɔ ri idzowe igɔng

² Umum ikpoi umbi ri iyita umum ru ubɛn ubin, íkɛi umbi aka akpɔm imesa ha uku kpengkpeng ru nyaka umum iki ídzaa umbi.

³ Bɔr umum íbee umbi ahwɛng ugɛ Ukiristo unga awu itsi ubɛn unera, ukutsa íkɛi unga awu itsi utsɛnga, Unum unga awu itsi Ukiristo.

⁴ Ubɛn ukutsa aka ifɛn-Num use isɔm Arherhu-Num na atsim ubin ri itsinga, adzowe atsa ri itsinga.

⁵ Bɔr ubɛn ukutsɛrh aka ifɛn-Num use isɔm Arherhu-Num na asi ibowpa ubin ri itsinga, adzowe atsa ri itsinga, iwe ru nyaka unga aka ikone igwar itsinga.

⁶ Uba ukutsɛrh asi ibowpa itsinga, unga akone igwar itsinga, bɔr uba awu ubin atsa ukutsɛrh aka ikone itsinga, unga abow ubin atsire igwarnga.

⁷ Isi imɛngge ukutsak atsire itsinga, unga aka awu uzirhĩ nu idɛyiwe ikpikpoi Unum, bɔr ukutsɛrh awu ikpikpoi ukutsak.

⁸ Ukutsak asi idzeka ri iyor ukutsɛrh, bɔr ukutsɛrh adzeki iyor ukutsa,

⁹ íkɛi asi imunumbɔ ukutsak ru ukutsɛrh, bɔr amunu ukutsɛrh ru ukutsak.

¹⁰ Akɛɛ ha atsu, awu ufang ukutsɛrh ha abow itsinga awe ru utsar íjee ri itsinga, ubinkutsu ípfu itser-Num izɛrhungge unga.

¹¹ Ru Uteijee, ukutsɛrh asi ígapa ukam nggu utsaka, íkɛi ukutsak asi ígapa ukam nggu utsɛnga.

¹² Ru nyaku ukutsɛrh aka adzeku ukutsak, rimi hã awu ukutsɛrh amar ukutsak. Bɔr ubɛn ubina udzeku Unum.

¹³ Àka arhi anyã. Azea ukutsɛrh afɛn-Num asi ibowpa ubin ni itsinga?

¹⁴ Ubɛn unera asi íhwɛnga ugɛ ukutsak aba aneke igwar itsinga ikpusha na asi ikonuka, awu ubin atsa ru unga,

¹⁵ bɔr ukutsɛrh aba awe ru igwar iki ider, iwe ubin imor ru unga? Adzowe unga igwar iyiki ider ngge itsire itsinga.

¹⁶ Unera aba abeenga uning ra akere ha, umen isi ihwengmen agbeyi akoo, rimi ha ikei use ru ikikong abika adosu Unum.

Ubingha Utejee

¹⁷ Ra arherhe ake umum iki ibee irherhe, isi ikpoishu umbi, ubinkutsu ikikongmbi ikorhe iyiki ibewe inangge iyiki ize.

¹⁸ Aki inggbaashia, umum igu uge uben ivang umbi aki ikong iyi ididasa, igigau iwe ru umbi, umum iwemum ri imangmang ra arherhe ha.

¹⁹ Awu ufang igigau iwe ru ngge ideyiwe uwukusong ru umbi adee ahweng ubinkpi Unum aka abee.

²⁰ Uben ivangye umbi aki ikong, asi iwea Ubingha Utejee umbi iki igha,

²¹ umbi aki igha, uben unera asi idzeupa undaka. Uwoo nggu imerh, uwoo ahwa afirha.

²² Umbi ashimbi ra ayake umbi aka igha na ahwa umoo? Use umbi akwete abika adosu Unum na ayei abirabe aka ashimbi ru ubin? Umum igor uguse nggu umbi? Iwuri ikpoi umbi ra akere ha? Ii, ishingge!

Ingwe igha ubingha Utejee

²³ Ubinkpi umum iki yei ru Utejee awu ubin ha umum iki idzaa umbi. Utejee Uyesu anyangu uborodi, ru untsuukpi umbi aka agha adaknga.

²⁴ Ri ivangye unga aka atar uwere, unga abvu ukpo na age, <<Uwere awu iyormum, iki iwu iyimbi, aka akorhe rimi ri iyita umum.>>

²⁵ Ru nyaka ha, amaa ighigha, unga anyangu ukpewa ha age, <<Ukpewa uwure uwu ibibemuwe-Num iki ifa ra adzirhmum, aka ikorhe rimi, ivangye umbi aka ihwa ri iyita umum.>>

²⁶ Uben ivang umbi aka itai uborodi ukpire na ahwa ru ukpewa uwure, umbi aduwa akpe Utejee utseku unga aka iba.

²⁷ Nggee, uben unera uwuku utai uborodi ha use unga ahwa ru ukpewa Utejee ru ida imime, unga agba uvau arhim ri iyor nu adzirh Utejee nukpo.

²⁸ Imenge unera amei itsinga na adorha atai uborodi ha na ahwa ru ukpewa ha.

²⁹ Uben unera aka atai na ahwa ru ukpewa ha ri ida ihwihweng imor iyor Utejee atai na ahwa uvau ri itsinga.

³⁰ Ngge itsu irhambi ashimbi ri iker na aghong iyor, irhe aboo ru umbi aka akpemb.

³¹ Bor umen iba imeimen atsimen, umen isi ingbamen ru uvau ufai.

³² Aba awu Utejee atsu uvaumen, umen iki ikpomen imesa amen nukpo ngge itsu umbi asi itsimkumbi umen nggu upfunga.

³³ Nggee, umbi angwemen nu anapumen, umbi aba akongmbi igha ubingha, umbi adzeu adaka.

³⁴ Uwoo aba agu imerh, unga agha ubingha ri iya, ngge iwe uge ikikongmbi isi ikuwangge umbi uvau.

Ru umum iba ibamum, umum iwuri imesuwamum abina akoo.

12

Izuwa Ipfu-Num

¹ Ri itsi izuwa iyi Ipfu-Num, umbi angwemen nu anapumen, umum isi ibeemum umbi asheri ihwihweng.

² Umbi ahwengmbi ri ivangye umbi aka awe ru uzi, umbi arhem umbi atsimbi idasa agberheke aka asi idee arherhuke arherhe.

³ Nggee umum ibee umbi ahweng uge unera ashia uwuruwi Ipfu-Num iki itsu unga agor age, <<Uyesu awu ikponum!>> Ikei unera asi idee agora age, <<Uyesu awu Utejee,>> awu Ipfu Isarsatangge itsu unga agor.

⁴ Izuwa iwiwengge, bor Ipfu-Num unying iki isaki idzowe ngge.

⁵ Atsindi itser awuweke, bor Utejee awu unying umen iki itowe.

⁶ Itser iwiwengge bor Unum unying unga aka isaka adzowe uben unera ijee iyiki itoo.

⁷ Unum aka adzowuka uben unera Ipfunga, ngge itsu umen iyike adaka.

⁸ Uwoo Ipfu-Num idzowe unga izuwa imesuwe itsoi, uwoo Ipfu-Num idzowe unga izuwa imesuwe ihwihweng.

⁹ Uwoo ikei Ipfu-Num idzowe unga izuwa imangmang, uwoo Ipfu-Num idzowe unga izuwa iyiki ikerhuwe anera.

¹⁰ Uwoo Ipfu-Num idzowe unga izuwa ijee ikorha abin idzeu, uwoo ikei isom Arherhu-Num, uwoo ihweng ikpu ipfu iki

iwiwengge, uwɔɔ arherha arherhe ri ikpũ idũ, uwɔɔ ihwɛng agben arherhe ha anera aki irherhe ru Ipfu-Num.

¹¹ Kishoo akɛɛ ha awu itser Ipfu-Num unying ikorha ake, unga agashuwe ru ubɛn unera ri ibibeeangge.

Iyora unying iwe nggu agau arherhe

¹² Iyor unera iwu unying, bɔr iwe ru ugau arherhe. Agau iyor ha agbopa awu iyora unying. Nggee iwe rimi nggu Ukiristo.

¹³ Umɛn kishoo akorhuwa umɛn ubɔtisima ri Ipfu-Num unying uzĩ ri iyora unying, abi Uyahuda use atsen abi Uyahuda, use agãrhã use abika afɔn, kishoo atsu umɛn ihwa ri Ipfu-Num unying.

¹⁴ Iyor isi iwengge ugapa unying, iwu ra agapa arherhe.

¹⁵ Uba adak awuri igɔr ugɛ, <<Umum isi iwemum abok, ngge itsu umum isi iwemum ugau iyor,>> akɛɛ asi ikɛnke ukpɔ iwe ugau iyor.

¹⁶ Nu uto aba ugɔr ugɛ, <<Umum isi iwemum usu, ngge itsu umum isi iwemum ugau iyor,>> akɛɛ asi ikɛnke ukpɔ iwe agau iyor.

¹⁷ Uba iyor kishoo iwu usu, ngge ikũ use igũ? Uba iyor kishoo iwu uto, ngge ikũ use inui inuk?

¹⁸ Bɔr idzidzerhe Unum agbisha ubɛn ugapa ri iyor ru nyaka unga aka abee.

¹⁹ Uba iyor iwu ugapa unying, iyor iwerɛngge?

²⁰ Ngge iki iwe agapa arherhe, bɔr iyora unying.

²¹ Usu usi igɔrkpɔ ubok ugɛ, <<Umum isi ãbeemum ungo!>> Nu itsi isi igɔrke adak ugɛ, <<Umum isi ãbeemum umbi!>>

²² Rimi hã, agau iyor akirakɛ aka asi ikerke, ake awe ru undzumu ugarh.

²³ Agau iyor akirakɛ umɛn iki ikaifɛrhkɔ ugɛ asi iweke ru ugarh atsĩke agau akɔɔ, umɛn iki isaki itomuwe imor ra ake. Nu agau akirakɛ aka asi izeke anera anyã, umɛn ingwɛdzɛn ni ifɔme ake.

²⁴ Agau iyormɛn akirakɛ aka amɛ anera anyã, umɛn isi ikorhukumɛn ake ubin. Bɔr awu Unum unga agbishi iyor, atsu agaukɛ

aka ashike ru ugarh ake uwu undzumunga.

²⁵ Utsur igigau iwengge ri iyor, bɔr ubɛn ugau unyangu udɔkakpɔ icaica.

²⁶ Ugau ukpɔɔ uba ugũ ighong, kishoo agau ha agũ ighong nggu ukpɔ, ugau ukpɔɔ uba ukpukpoi kishoo agɔm anggɔm nggu ukpɔ.

²⁷ Umbi awu iyor Ukiristo, nu ubɛn unera ru umbi awu ugau iyornga.

²⁸ Ra abika adɔsa Unum agbaashia atsũ abi itser Uyesu, uvaa abika asɔm Arherhu-Num, untaar abika umumesuwe, mɔɛ abika atɔ itser idzeu, ikɛi abika awe ru izũwã ikikerhuwe, nu abika ayike adɔka, nu abika arhi itser abika adɔsa, nu ikɛi abika arherha arherhe ikpũ idũ.

²⁹ Awu anera kishoo awu abi itser Uyesu? Awu anera kishoo awu abika asɔm Arherhu-Num? Awu anera kishoo awu abika amesuwe? Awu anera kishoo atɔ itser idzeu?

³⁰ Awu anera kishoo awe ru izũwã ikikerhuwe? Awu anera kishoo arherhe idũ iyɔɔ? Use awu anera kishoo ahwɛng agbena?

³¹ Bɔr àka akponi iyɛi izũwã iyiki igɔngnga.

Ikɛɛ umum iwuri idɛyiwamum umbi utsĩndĩ uwuku uzea.

13

Ibibema

¹ Uba umum irherhe idũ anera nu iyi ipfu itser-Num, bɔr ishimum ru ibibema, umum iwu ru nyaku urhuheng uwuku uwe ru irhak ukpekũ, use unggang uwuku uwe ru irhak.

² Uba umum iwemum ri izũwã iyiki isɔm Arherhu-Num, ikɛi iyiki ihwɛng abinkɛ aka awɔk kishoo, ikɛi umum iwemum ri ihwihwɛng kishoo, use umum iwemum ri imangmang iyiki igɔpuwe igũ, bɔr ishimum ri ibibema umum isi iwemum ubin.

³ Uba umum idzowe abinkɛ umum iki iwe ra ake kishoo ra atsũwã, ni idzowe itsimum ri itɔ itser iyiki ighong ru umum ifĩrhã, bɔr umum ishimum ri ibibema, umum isi ighamum ubin.

⁴ Ibibema iwu idangamen, ibibema iwu inna. Ishingge ru unyēē, ishingge ri ibemitsi, use ififirhā.

⁵ Ishingge ri ingba, isi ibemungge itsingge, isi ifērhungge igū avom, isi ikpōmngge uvau ra amen.

⁶ Ibibema isi igūngge iben ibewe bōr igūiben idzidzerhe.

⁷ Uben ivang, ngge ivina, uben ivang, ngge iwe ru imangmang, uben ivang, ngge ififosa, uben ivang, ngge ibima.

⁸ Ibibema isi imaangge. Bōr isōm Arherhu-Num iwuri imaangge, idū ikēi iwuri igwirngge, idzursu ikēi iwuri imaangge.

⁹ Umen ihweng agbēgbēra ni isōm Arherhu-Num agbēgbēra,

¹⁰ bōr ivangye undzumu ihwihweng iki iba, agbēra awuri igwir.

¹¹ Ivangye umum iki iwe uwēkuci, umum irherhe ru nyaku uwēkuci, ikaiferhkō ru nyaku uwēkuci. Ivangye umum iki iwe unera, umum inekukū amen ingwēnci ra andzing.

¹² Icēre umen inyā uzirhzī ru nyaki irhi, ru unum hā umen iwuri inyāmen nggu asumen. Icēre umum ihweng ugbera, umum iwuri ihweng undzumunga, ru nyaka umbō aka ahweng umum.

¹³ Icēre, imangmang, nu ifosa, nu ibibema iki itatake aweke, bōr uwuku ugōnga kishoo ra akere awu ibibema.

14

Ízūwā isōm Arherhu-Num nu irhem

¹ Aka adōsa atsīndī ibibema na akponi ízūwā iyi Ipfu-Num, undzumunga ízūwā isōm Arherhu-Num.

² Uben unera uwuku ukū irhem arherhe arherhe, asi irherhuka ra anera, arherhewe Unum. Idzidzerhe anera asi ihwengmbō ubinkpi unga aka arherhe, unga anu irherhe abin aka awōk ri ijee Ipfu.

³ Bōr uwuruwi aka asōm Arherhu-Num ra anera, adzin umbō, afituwe umbō na adzowe umbō ikeramen.

⁴ Uner uwuku urherhe irhem idū adzin itsinga, bōr uner uwuku usōm Arherhu-Num adzin abika adōsa.

⁵ Umum ibee umbi kishoo arherhi irhem idū iyō, bōr ugba umbi asōm

Arherhu-Num anang. Uwuruwi aka asōm Arherhu-Num ananga uwuku urherha arherhe ri idū iyō. Bōr uwō abasōma agbena, ngge itsū abika adōsa ama adzin, ni itsu ngge iwu icaica nggu isōm Arherhu-Num.

⁶ Umbi ungwēmen nu anapumen, umum ība iba ru umbi irherhuwa umbi irhem idū iyikise, izea iwu use ru umbi? Akpurha awe azezerawō ru umbi umum ība idēyiwa umbi ubinkpi Unum aka adeyiwa umum use ikūwā umbi ihwihweng use isōm Arherhu-Num use irhemye iki imesuwa umbi?

⁷ Uko irhak abin aka abar aka ashike ru urhe, ugē userhuwa use igbōm irhak, ngge iba isi idzengge, unera akorha aguse na ahweng ubom hā?

⁸ Ikēi, irhak utsom uba isi idzengge uku kpengkpeng, ungamō awuri igbisha abin iwa?

⁹ Iwu rimi hā nggu umbi. Umbi aba asi irherhe irhema idzengge ri idūye umbō aka ihweng, unera awuri ikorha aguse na ahweng ubin umbi aka arherhe? Umbi awuri irherhuwe ugba.

¹⁰ Ikpū irhem arherhe iwengge ru upfung, rimi hā uben urhema uwekpō ra agbenke.

¹¹ Umum iba isi ihwengmum agben urhem arherhe uwō aka arherhe, umum iwu utsen ru uner uku urherha ha, nu unga awu utsen ru umum.

¹² Ngge iwe rimi nggu umbi. Umbi aka akponi ízūwā iyi Ipfu-Num, aka adzowe itsimbi ri ízūwāye iki idzin abika adōsa.

¹³ Uben unera aka arherha arherhe ri irhem idū iyō afen-Num ayike unga adēē asōm agben arherhanga aka arherhe.

¹⁴ Umum ība ifen-Num ri irhem idū iyō, awu ipfumum ifen-Num, bōr amenmum asi ihwengke.

¹⁵ Nggee umum ikorhu uguse? Umum ifen-Num ri ipfumum, bōr umum ifen-Num ra amenmum ikēi. Umum iwuri itsū ubom ri ipfumum, bōr umum iwuri itsū ubom ra amenmum ikēi.

¹⁶ Ungu uba utar uwē ru Unum ri ipfu, unerwi aka anu igosha ungo asi igūa idū hā, awuri ikorha aguse na agōr age, <<Iwerimi>> ri itarwē ha ungo uku utar,

unga aba asi ihwenga ubinkpi ungo uku urherhe?

¹⁷ Ungo udē itarwē ru Unum akarhārā, b̄r uner uwō asi ikpoa idzidzin ra ake.

¹⁸ Umum itarwē ru Unum ĩge umum irherhi irhēm idū iyō inang umbi kishoo.

¹⁹ B̄r ri ikikōng abika adōsa, aze umum irherhe irhēma itōō anera aka ahweng agbena, nu umum iki irherhe irhēm anaka agōnga usōka ri idūye anera aka amōrmbo agbena.

²⁰ Umbi angwēmēn nu anapumēn, aka neke ikaiferhkō ugē awēkaci. Àka awe abika asheru uvau ru nyaka ĩrheng ubok, b̄r ri iferhkōmbi, aka awe akakū.

²¹ ĩkpem iḡr igē,
<<Umum iwuri ikū anera abika arherhe irhēm idū atsen
nu angwī anera ra abī akō
irherha arherhe nggu anera abēre,
b̄r rimi hā umbō asi ikpembō ato ru
umum,>>*

Uteijee unga aḡr.

²² Irhēm idū iyō isi iwengge atsar ra abika adōsa b̄r ra abika asheri ididōsa. B̄r isōm Arherhu-Num iwu iyi abika adōsa, isi iwengge iyi abika asheri ididōsa.

²³ Nggee uba abika adōsa akōng nu ubēn unera arherhe arherhe nggu irhēm idū iyō, abō aka asi ihwengmbō use abika asheri ididōsa atsīwā, asi ĩgōrmbo ugē umbi azhōmu ukpong?

²⁴ B̄r uner uwō uwuku usheri ididōsa, use uwō aka asi ihwenga atsīwā nu anera kishoo adē isōm Arherhu-Num, unga awuri ibemunga ugē unga awu ra arhim ikei awuri itumbō unga uvau ra ake kishoo.

²⁵ Abinke aka awoyi ra amēnnga adzeka ra awiya. Nggee unga aka agba anu na adzowe igōng ru Unum agē, <<Idzidzerhe Unum awea ru umbi!>>

Adzowe igōng iki imē

²⁶ Umēn iḡr iguse, umbi angwēmēn nu anapumēn? Ivangye umbi aka ikōng ananga unying, ubēn unera awea ru ubom, use irhēm arherhe, uwō irhi. Uwō arherhe ri irhēm idū iyō, uwō ikei isōm

agbena. Kishoo abina akē akika adzin ididōsa.

²⁷ Uba inera abee irherhe irhēm idū iyō, awu ufang unera unying use ivaa use itaar arherhe unying anying. Awu ufang uwō ikei asōm agbena.

²⁸ Uner uwuku usōm agbena aba ashia, uwuku urherhe ha anu ukutata ri ikikōng abika adōsa, na arherha arherhe nggu itsinga nu Unum.

²⁹ Abika asōm Arherhu-Num ivaa use itaar aba arherha arherhe, abō angwēdzēn na amei ubinkpi umbō aka arherhe.

³⁰ Unum aba asōmuka uwō aka akhapa umō agbena, uwu inggbaashia anu ukutata.

³¹ Umbi kishoo adē asōmmbi Arherhu-Num unying anying, utseku ubēn unera amesu ubin ubēn unera akpo ififta.

³² Uner uwuku usōm Arherhu-Num unga adē akorhunga ake ri ivanga uku kpengkpeng.

³³ Unum asi iwea Unum uwuku ukū idzidzuna aba, b̄r unga awu uwuku ukūwā ididōr.

Ru ikikōng abika adōsa kishoo,

³⁴ akatserh anu ukutata ra ateu ikikōng abika adōsa. Ashimbō ri ijee iyiki irherha arherhe, awu ufang umbō adōsa ru nyaki ĩkpem Umusa iki aḡr.

³⁵ Umbō aba abee ihweng ubin ukpō, umbō arhusa atsakmbō ri iya, ubinkutsu awu ubina atsa ukutserh arherha arherhe ri ikikōng abika adōsa.

³⁶ Use awu ra atsimbi Arherhu-Num aka atsai? Use awu umbi ukpekū ake aka aba atsī?

³⁷ Unera aba akaiferhkō ugē unga awu uner uwuku usōm Arherhu-Num, use unga awe ru ĩzūwā iyō iyi ĩpfu-Num, unga ahweng ugē abin hā umum iki itseng awu arherhe Uteijee aka atsu.

³⁸ Unerwi aka akpē irhi akē ha, unga nibikanga awuri ikpēmbō unga.

³⁹ Nggee, umbi angwēmēn nu anapumēn, àka akponi isōm Arherhu-Num, na niba akēnmbi anera irherha arherhe ri irhēm idū iyikise.

* **14:21** Àka anyā ikei: Uish 28.11,12.

⁴⁰ Bɔr àka akorhe uben abina ru nyaka ngge iki imē unying anying ri ivanga uku kpengkpeng.

15

Isisok Ukiristo ra akpe

¹ Umbi angwēmēn nu anapumēn, umum ibee iyituwa umbi Isarhe Iyiki Izeyē umum iki idēyiwa umbi, umbi aka ayēi na adēē aker ra ake.

² Awu ri Isarhe Iyiki Ize iyēē umbi aka akpo ififōrh, umbi aba akpōmmbi arherhakē umum iki isōma umbi. Iba isi iwengge rimi, imangmangmbi iwu ibēm.

³ Ubinkpi umum iki iyēi umum īdzaa umbi ukpō uwe ru ugarh akarhārā, īgē Ukiristo akpe ra arhimmen ru nyaki itseng Arherhu-Num,

⁴ adzake unga, na asoyiwe unga ru unum untaar ru nyaki itseng Arherhu-Num,

⁵ na adzekanga ru Ubitru, nu ikēi ru abi itser Uyesu usōkdūmēn.

⁶ Akēē aka amaa, unga adzeka ra abika adōsa, abirabē aka anangmbō anaka atōō ivanga unying. Irhembō ikēi awu umō uba utsī icēē, bōr abōō aka akpembō.

⁷ Mōcē unga adzeka ru Uyaku, umō ikēi ru kishoo abi itser Uyesu.

⁸ Ri imimasha kishoo, unga adzeka ru umum, nu umum iki iwe ru nyaku unerwi umbō aka amar ri ivangyē iki isi imēngge.

⁹ Awu umum iwu uku ucia ra abi itser Uyesu, isi imēngge umbō ayisa umum uner itser Uyesu, ubinkutsu umum idzowukū uver ra abika adōsu Unum.

¹⁰ Bōr imimutu Unum itsu umum iwe uner itser-Yesu, ikēi imimutayē unga aka akorhuwa umum isi iwengge ibēm. Īī, umum itō itser inangmum uben abi itser Uyesu, rimi hā asi iwea umum, bōr awu imimutu Unum iki iwe nggu umum.

¹¹ Nggee, uko awu umum idzowe isarhe use umbō, isarhamēn iwu ubina unying, nu ubin umbi aka adzowe imangmang.

Isisok ra akpe

¹² Bōr umēn ība idzowe isarhe isisok Ukiristo ra akpe, awu use utsu abōō ru umbi anu igōr ugē isok ra akpe ishingge?

¹³ Uba isok ra akpe ishingge, Ukiristo asi isok ra akpe nukpō.

¹⁴ Ukiristo aba asi isoka ra akpe, idzowe isarhamēn iwu ibēm nukpō, imangmangmbi ikēi iwu ibēm.

¹⁵ Inangngge rimi, Ukiristo aba asi isoka ra akpe, umēn idzowe ideka igberangwī ru Unum, ubinkutsu umēn idzowukumēn ideka ru Unum ugē unga asoyiwe Ukiristo ra akpe, unerwi unga aka asi isoyika, uba awu idzidzerhe, isok ra akpe ishingge.

¹⁶ Isok ra akpe iba ishingge, asi isoyikumbō Ukiristo nukpō.

¹⁷ Ikēi aba asi isoyikumbō Ukiristo, imangmangmbi iwu ibēm, utseku icēē ikēi umbi awu ra arhimmbi.

¹⁸ Mōcē abirabē aka akpe ru ubok iwerhe nggu Ukiristo, umbō aka atsīmbō nukpō.

¹⁹ Uba ifosamēn ru Ukiristo iwe ri ibibek iyēē ukpekū, umēn inangmēn uben unera iwe abin atorh.

²⁰ Bōr awu idzidzerhe asoyikumbō Ukiristo ra akpe. Unga awu ugbaashi uwuku usok ra akpe ra abirabē aka akpe.

²¹ Ugē akpe aka atsīwā ru ubok unera unying, rimi hā isok ra akpe iba ru ubok unera unying.

²² Ugē ru ubok Uadamu anera kishoo aka akpeyi, rimi hā umbō aka isoyiwe umbō kishoo ru ubok Ukiristo.

²³ Bōr awuri isoyiwe uben unera ri ivangnga. Ukiristo awuri igbaashia asok, mōcē ivangyē unga aka iba awuri isoyiwe abika awe abinga.

²⁴ Mōcē isok upfung iki iba, ivangyē unga aka ibvui adzowe Iyerhe ru Ute Unum, ivangyē unga aka isituwe uben iyerhe nu ijee, nu abi ijee.

²⁵ Awu ufang Ukiristo awu uyerhe utseku unga aka itsu anggamtsaknga kishoo ra andaidaknga.

²⁶ Unggamtsak uwu imaataka umbō aka itsīme awu akpe.

²⁷ Itseng Arherhu-Num igōr igē, <<Unum atsuke abina kishoo ru andaidaknga.>>* Anangke ngge iki igōr ugē, <<Uben ubin aka atsuke ra andaidaknga,>> akēē awu ra awiya nukpō ugē asi itomumbō Unum nibikanga, aka atsuke abina ru ubok Ukiristo.

* 15:27 Àka anyā ikēi: Amb 8.6.

²⁸ Ivangye unga aka imaa ikorha akere ha, mace Ungwe ha aka isei ru ubok Unum aka atsuke abina kishoo ru uboknga, nggee Unum unga awu abina kishoo.

²⁹ Isok ra akpe iba ishingge, aboro umbu aka asorhuwe umbu ubotisima ri itsi abika akpe, awuri ikorha aguse? Uba abika akpe asi isokmbu ra akpe, awu use utsu anera asorhu ubotisima?

³⁰ Ru umen, awu use utsu umen itsu atsimen ru ubin iwei uben ivang?

³¹ Umum inyā akpe uben unuma, idzidzerhe umbi angwemen nu anapumen ru nyaka ngge iki iwe idzidzerhe uge umum ifirha umbi ru Ukiristo Uyesu Uteijeemen.

³² Umum iba ivoivoi nggu abi Uafisa aka awe ru nyaka iju arhum iyiki ibewe, ni iwu ifosa iyi anera ukpekū, umum iwuri ikpo use? Abika akpe aba asi isokmbu, <<Umen igha ni ihwa, udā umen ikpe.>>[†]

³³ Aka niba neke umbu arhemmbu umbi. Isei nggu abika abewe abi amen aka atārha aka isaka adzunuwe abika arhika.

³⁴ Aka abvui aba ra amenmbi, na aneke itsi ra arhim, abu ru umbi amōmbu Unum. Umum irherhe rimi ru umbi agū atsa.

Isisok iyor

³⁵ Bōr uner uwu awuri irhusa age, <<Akorha aguse na asoyiwe abika akpe? Awuri ikū iyor iyikisong adzeka?>>

³⁶ A ugugge! Ikpū abin ungo uku udoi, ngge iwuri ikpe ni idārhi imer.

³⁷ Ivangye umbi aka adoi, umbi asi idoimbi iyorye ngge iki iwe, bōr awu ikpū ukpekū. Ru nyaki ishaa uarhkama use ishaa abin akō.

³⁸ Bōr Unum aka isaka adzowe ngge iyorye unga aka abee, nu uben ikpū ishaa unga aki isaka adzowe iyorngge.

³⁹ Iyor isi iwengge ubina unying kishoo. Anera awembu ri ikpū ayormbu, iju iya nu ikpūngge, anunu nu ikpūke, aberh ikei ni ikpūke.

⁴⁰ Ayor aki afā aweke, ikei ayor aki abī aweke, bōr irhirhang ayor aki afā awuweke nggu irhirhang ayor aki abī.

⁴¹ Isha a unum iwe ru ikpū irhirhangngge, ufē uwe ri ikpū irhirhangmgbu, idzeer iwe ru ikpū irhirhangngge, ikei uben idzeer irhirhangngge iwiwengge nggu iyō.

⁴² Iwe rimi hā nggu isok ra akpe. Iyorye umbu aka adoi iki isaki ivōngge, iyor ha umbu iki isoyiwe ngge isi isaki ivōngge.

⁴³ Aka isaka adoi ngge ri ida ikpikpoi, aka isaka asoyiwe ngge ri ikpikpoi. Aka isaka adoi ngge ri isheri ijee, aka isaka asoyiwe ngge ri ijee.

⁴⁴ Aka isaka adoi ngge ru nyaki iyorye iki ikpe. Aka isaka asoyiwe ngge ru nyaki iyorye iki isi ikpengge ugbagbaa.

Iyorye iki ikpe iba iwengge, mace iyorye iki isi ikpengge ugbagbaa iwengge.

⁴⁵ Itseng Arherhu-Num igor igē, <<Uner uwu inggbaashia Uadamu awe uner uwu urhe.>>[‡] Ukiristo unga awu Uadamu uwu imaataka, awe ru iyorye iki isi ikpengge na adzowe urhe.

⁴⁶ Iyor ha iki isi ikpengge asi iwea ngge igbaashia iba, bōr iyorye iki ikpengge igbaashia iba, mace iyorye iki isi ikpengge idārhi iba.

⁴⁷ Uner uwu inggbaashia awu uzurhu abī. Uner uwu uvaa adzeka afā.

⁴⁸ Abi upfung awe ru nyaku uwu ha umbu aka amuna nggu uzurhu. Abi afā awe ru nyaku uwuruwi aka adzeka afā.

⁴⁹ Ru nyaka umen iki iwe usaka uwu uner upfung hā, rimi hā ikei umen iwuri iwe usaka uwu uner afā hā.

⁵⁰ Umum ideyiwa umbi, umbi angwemen nu anapumen, ingge iyor nu adzirh asi idē akpoke ukam Iyerhe Unum, use uwuku uvō agha ukam uwuruwi aka asi ivō.

⁵¹ Aka akpeto, umum ideyiwa umbi iwiwāk ubin ukpō! Umen kishoo isi ikpemen, bōr umen kishoo awuri ifaruwe ayormen,

⁵² kanying, uge ri ipisa asu, ri igū irhak utsom ukpuku umumasha. Awuri ibar utsom asoyiwe abika akpe na ayorkē aka asi ikpeke, ikei awuri ifaruwe ayormen.

⁵³ Awu ufang, iyor iyiki ivō atsim itsingge iyor iyiki ishe ivivō hā, nu ikpikpe ikei itsim uwuku ushe ikpikpe ha.

[†] 15:32 Aka anyā ikei: Uish 22.13. [‡] 15:45 Aka anyā ikei: Ing 2.7.

⁵⁴ Ivangye iyor iyiki ivã iki itsim itsingge iyor iyiki ishe ivivõõ hã, iyor iyiki ikpe ikèi atsim iyor iyiki ishe ikpikpe ha, mœce arherhe ha umbò aka atseng ra Arherhu-Num awuri itsuaferke age,

<<Aka unguwukumbò akpe,
aka anangmbò ake.>>§

⁵⁵ <<A akpe, ininangngo iwerengge?
Ungo akpe unggumango
uwerengbò?>>*

⁵⁶ Arhim ake awu ungguma akpe, ijee arhim awu Íkpem.

⁵⁷ Bør umen itarwee ru Unum! Unga iki idzaa umen ininang ru ubok Uteijeemen Uyesu Ukiristo.

⁵⁸ Nggee, umbi aze angwemen nu anapumen aka adẽẽ aker. Niba neke ubin ugòpukpò umbi. Uben ivang aka adzowe atsimbi kishoo ri itser Utejee, ubinkutsu umbi ahwengmbi ayetnummbi ru Utejee asi íweke ibem.

16

Izũwã iyiki iyike abika adõsa

¹ Ra arherhe izũwã iyiki iyike abika adõsa, àka akorhe ru nyaka umum iki itsuke abika adõsa ru Ugarhatiya aki ikorhe.

² Uben umum ukpu inggbaashia ri inuma utõova, uben unera ru umbi atsũ uhwek ri ikpikpo ikernga angwẽ adzeu, ngge itsú ivangye umum iki iba, ikong uhwek ishingge.

³ Mœce, ivangye umum iki iba, umum idene abirabe umbi aka abema nggu ubvur uwuku udeyiwe uge umbò akũ izũwãmbi azĩ Urusharhima.

⁴ Iba izengge umum izĩ, umbò azĩ adena umum.

Igbisha abin uzẽrhã

⁵ Umum iwuri itong izĩ Umakidoniya, umum iba izĩmum, umum iwuri ibamum ru umbi.

⁶ Iba imẽngge umum iwuri isei idãrhã nggu umbi, utseki idoi iki imaa, ngge itsú umbi ayika umum ru uzẽrhãmum.

⁷ Umum isi ibeemum itong ru udĩ ni inyã umbi, umum itsu amenmum ibee iba

imaa inuma nggu umbi, Utejee aba abemuwanga.

⁸ Bør umum iwuri isei ru Uafisa utseku unum Upentiko,

⁹ ubinkutsu aka atsuruwambò nggaa angwĩ ubã itser atetei nggimi, nu abika akèn umum awu arherhe.

¹⁰ Utimoti aba abanga ru umbi, àka atsu unga niba igũa iwei ivangye unga aka awu nggu umbi, ubinkutsu unga ani itõ itser Utejee ru nyaka umum.

¹¹ Unera niba akwẽerka unga. Àka adene unga uku utõõ unga ama aba ru umum, umum ifosi inyã unga nggu angwemen nu anapumen.

¹² Ra arherhu ungwemen Uaforho, umum ishõrhã unga akarhãrhã ìge unga aba ru umbi nggu abõõ abika adõsa. Unga asi ibeenga ibiba icere. Awuri ibanga ri ivangye unga aka ikpo ugarha.

Arherhe imimasha

¹³ Àka aseì adzeu, àka adẽẽ aker ri imangmangmbi, àka aneke igba iwei, aka aker.

¹⁴ Àka akorhe uben ubin ri ibibema.

¹⁵ Umbi ahwengmbi aner iya Uistifanu umbò agbaashia akorh ra abĩ Uakaya, ikèi umbò adzowe atsimbò ri itõwe itser ra abika adõsa. Umum ishõrhã umbi angwemen nu anapumen,

¹⁶ àka adõsu ikpũ anera abere, nu abirabe umen iki itẽwã nggu umbò.

¹⁷ Umum inggomanggom ivang Uistifanu, nu Ufartunata, nu Uaikaku aka aba atsĩ, ubinkutsu umbò adzaambò umum iyiyikeye umbi aka asi idẽẽ ayikambi umum.

¹⁸ Umbò adõrhuwa amenmum nu akimbi. Ikpũ aner abere azea umbò adzowe umbò imor.

¹⁹ Ikikong abika adõsa ra abĩ Uasiya aghwe umbi. Uakirha nu Ubiriskirha aghwe umbi akarhãrhã ri itsok Utejee, nu abika adõsa aki ikong ri iyambò.

²⁰ Kishoo angwemen nu anapumen nggimi aghwe umbi. Àka aghwe adõka nggu ighwe ibibema.

²¹ Umum, Uburhu, itseng ighwe iyere nggu ubokmum.

§ 15:54 Àka anyã ikèi: Uish 25.8. * 15:55 Àka anyã ikèi: Uho 13.14.

²² Uben unerwi aka asi ibemunga
Uteijee, uneke ikponum iwe ru unga.
Uteijeemen uba!

²³ Imimuta Uteijee Uyesu ima iwe nggu
umbi.

²⁴ Umum ibema umbi kishoo ru Ukiristo
Uyesu. Iwerimi.

Ubvur uwu uvaa Uburhu aka atsenge abi Ukorinti Utsutson ri itsi ubvur Ukorinti uwu uvaa

Uburhu uner itser Uyesu aka amaa itsenge abi Ukorinti ubvur uwu inggbaashia, asi idārḥūnga na atseng ubvur uwu uvaa. Anu ikaiferhkō agē Uburhu atseng ubvur uwurē ri ivangyē unga aka awe ru Umakidoniya, ra anangke unga aka atō itser idzowe Isarhe Iyiki Ize. Atseng ubvur uwurē ra amek aki 55 udzur ru unumkpi umbō aka amar Uyesu.

Ubvur uwurē udeyiwe abika adōsa ru Ukorinti uge icicang ishingge Uburhu ana abemunga umbō, ikēi udeyiwe umbō uge umbō agbishu isiseimbō nggu Unum ru ubok Uyesu. Akere aka amaa, Uburhu ashōrhā umbō uge umbō ama akōng uhwek ukpuku uyike abika adōsa ru Urusharhima, ubinkutsu unga asi idārḥūnga na aba ru umbō.

Anyāmbō uge awe ru ubvur uwurē Uburhu aka arherha arherhe ri itsinga ananga abvurunga akō. Akere awe rimi ubinkutsu ri ivangyē Uburhu aka atseng ubvur uwurē idamen iwengge akarhārḥā ri itsinga nggu abika adōsa abō ru Ukorinti.

Ru ubvur ha, Uburhu akaa itsinga ru urhenakpi abi imesi igberangwī aka agər uge unga asi iwea uner itser Uyesu.

Abinkē aka awe umō

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-11)

Uburhu nggu abika adōsa ru Ukorinti

(1.12-7.16)

Idzidzowe ra abika adōsa ru ugber uwu

Uyahuda (8.1-9.15)

Uburhu akaa itsinga (10.1-13.10)

Arherhe aki imaatak (13.11-14)

¹ Umum iwu Uburhu. Unum aka aseng umum iwe uner itser Uyesu Ukiristo. Umum iwe nggimi nggu ungwēmen Utimoti. Umum itsenge ikikōng abika

adōsa ru Ukorinti nu kishoo abika adōsa ra abī Uakaya.

² Unum Utemen nu Utejee Uyesu Ukiristo ama adzaa umbi idorh nu ididōor.

Ikpikpoi ru Unum uwu kishoo ififita

³ Ikpikpoi iwe ru Unum nu Ute uwu Utejeemen Uyesu Ukiristo! Unga awu Ute icicorhe nu Unum uwuku ufituwa umen uben ivang.

⁴ Unga afituwa umen ra ayetnummen kishoo, ngge itsú umen iwuri ifituwe abō nggu ifitayē umen iki iyēi ru Unum.

⁵ Ru nyaka ayetnum Ukiristo aka atsī ru ibibekmen akarhārḥā, ikēi awu ru ubok Ukiristo umen iki ikpo ififita ha akarhārḥā.

⁶ Umen ība iwu ra ayetnum, awu ififita nu ififorhmbi. Umen ība ikpo ififita, iwe ru ififitambi, iki ighwer ru umbi idōngamen ibibima ra ayetnum hā umen iki ihwa.

⁷ Ifosamen ru umbi idēē iker, ubinkutsu umen ihwengmen uge ru nyaka umbi aka ahwa ikpū ayetnummen, rimi hā umbi aka ikpo ififitamēn.

⁸ Umbi angwēmen nu anapumen, umen isi ībeemen umbi asheri ihwihweng ri ikpū ayetnumke umen iki ihwa ra abī Uasiya. Ayetnum hā awu arherhe umen isi idēē ibimumen, umen isi ihwengmen uge umen iwuri ībekmen.

⁹ Idzidzerhe, umen igū uge atsu umen ufai akpe. Bər akere akorhe ngge itsú umen isi itsumen amēnmen ri ititēwāmen, bər umen itu amēnmen ru Unum, uwuku usoyiwe abika akpe.

¹⁰ Unga ashōta umen ra akpe ha*, umen ihwengmen unga awuri ishōta umen ikēi. Umen ifosa uge unga awuri ishōta umen uben ivang.

¹¹ ru ubokmbi aka ayika umen afena-Num ru umen. Mōce anera arherhe aka itarwēē ru Unum ru umen†, ubinkutsu umen iwuri ikpomēn ishishōor ha ri ifen-Num irheirhe.

Uburhu afaruka ubinkpi unga aka abee ikorhe

¹² Ubin hā ukpi umen iki ifīrhā ru ukpō, amēnmen adzaa umen ideka uge isiseimen ru upfung iwe iyi idzidzerhe nu iyi

* **1:10 akpe ha:** Abvur akō aki itseng abok aki isha awu ru *akpe idikūnga irheirhe*. † **1:11 ru umen:** Abvur akō aki itseng abok aki isha awu ru *ru umbi*.

irhirhika iki idzeku imimutu Unum. Isi idzekngge ri itsoi upfung ukpirɛ. Umən ɪdzumi ikorha akɛɛ ri isiseimən nggu umbi.

¹³ Umən isi itsəngamən ubinkpi umbi aka asi ɪdɛɛ avarhumbi use ahwəngmbi. Umum ifosa ugɛ,

¹⁴ ru nyaka umbi icɛɛ aka ahwəng umən ukunjiir, unuma umbi awuri ihwəngmbi akarhārḥā. Mɔcɛ umbi adɛɛ afīrhūmbi ri itsimən, ru nyaka umən iki idɛɛ ifīrhā ri itsimbi ru unumkpi Uteijee Uyesu aki ibvui aba.

¹⁵ Umum ihwəng rimi hā, ngge itsu umum ibee inggbaashia iyepa umbi, ngge itsú umbi akpo idorh idevaa.

¹⁶ Umum ɪbeemum iyepa umbi ni itəng izī Umakidoniya, ni ibvui idzeku Umakidoniya ɪba ru umbi. Umum ikei ɪbeemum umbi ayika umum izī Uyahudiya.‡

¹⁷ Ivangyɛ umum iki ibee ikorhe rimi hā, umbi akaiferhkɔ ugɛɛ umum iwe ra amən avaa? Use umum ikorhe ru nyaka abi upfung aki ikorhe iki itsu umum ɪgər ɪgɛ, <<ɪī, ɪī>> bər ra amənmum iwu, <<ɪī, ɪī?>>

¹⁸ Ru nyaku Unum aka awu idzidzɛrhe, rimi hā arherhakɛ umən iki irherhuwa umbi asi iweke aki <<ɪī>> nu <<ɪī, >>

¹⁹ Ungwɛ Unum, Uyesu Ukiristo, umum nu Usirha nu Utimoti iki idūwā ru umbi, asi iwea uner <<ɪī>> nu <<ɪī, >> bər awu uner <<ɪī>> ubən ivang.

²⁰ Ubinkutsu ibibemuweyɛ Unum aka abemuwa kishoo iwu <<ɪī>> ru Ukiristo. Ngge itsu umən ɪgər ugɛ, <<Iwerimi>> ru ubok Ukiristo ri ikpoi Unum.

²¹ Awu Unum atsu umən nggu umbi idɛɛ iker ru Ukiristo. Unga atsū umən,

²² na atsuka umən atsar aka adɛyiwe ugɛ umən iwe abinga, na atsu Ipfunga ra amənmən ngge iwe ibow izɛɛ ni idzɛu ubinkpi uku ɪba ra asu.

²³ Umum iyisu Unum unga awu idekamum ugɛ awu ubinkpi uku ikaa umbi utsu umum isi ibvui ɪbamum Ukorinti.

²⁴ Isi iwengge ugɛ umən ibee idɛyiwa umbi ijee ri imangmangmbi, ubinkutsu umbi aka adɛɛ akermbi ri

imangmangmbi. Umən itō itsera urhənga, ngge itsú umbi agūibən.

2

¹ Ngge itsu umum isi ɪbeemum ɪba iyepa umbi ikei ni ɪdakuwe amənmbi.

² Umum ɪba itsu amənmbi ada, ungamo abər aka itsu amənmum agūibən, uba asi iwea umbi umum iki itsu amənmbi ada?

³ Ubin hā uku utsu umum itsənga umbi rimi, umum isi ɪbeemum ɪba ikpo abirabɛ aka amɛɛ umbɔ atsu umum inggəmənggə, adakuwe amənmum. Umum iwemum ri ikeramən ru umbi kishoo, ugɛ umbi kishoo aba awembi ra anggə, umum iwuri iwe ra anggə.

⁴ Umum itsənga umbi nggu ida amən nu anyī arherhɛ. Isi ɪbeemum itsu amənmbi aghong bər umum ibee umbi ahwəng ighor ibibemamum ru umbi.

Itsūwe uvau uner arhim hā

⁵ Umum isi ɪbeemum ihwita arherhe ri ivangyɛ umum iki ɪgər ɪgɛ uner ha aka atsu amən ada, asi idakuka amənmum ru nyaka amənmbi kishoo.

⁶ Ufaikpi irhɛmbi aka atsuke unga uku umɛɛ mənɔ.

⁷ Nggee icɛɛ, àka atsūwe unga na afituwe unga, ngge itsú ighongamən ineke ihwa ikernga.

⁸ Nggee umum ishārḥā umbi àka adɛyiwe ibibemambi ru unga akarhārḥā.

⁹ Ubin hā uku utsu umum itsənga umbi ubvur uwurɛ ikei, umum ibee ivira umbi inyāni use umbi abeembi idəsa arherhamum kishoo.

¹⁰ Umum iwuri itsūwūkū ubən unerwi umbi aka atsūwe. Abirabɛ umum iki itsūwe, umum itsūwe umbɔ ra asu Ukiristo. Unera aba awea umbɔ aki itsūwe, umum ikorha akɛɛ ha ri iyika umbi.

¹¹ Umum ikorha akɛɛ ha utsur Ushaitan akpoa ugarh uku urhəm umən, ubinkutsu umən ihwəngmən irhirhəmnga.

Abi itser ibibemuwe-Num iyiki ifa

¹² Ivangyɛ umum iki izī Utoruwa, Uteijee unga adzaa umum ugarh ukpuku idzowe Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo umɔ.

¹³ Bər amənmum aghong akarhārḥā, ubinkutsu umum isi inyāmum ungwɛmən

‡ 1:16 Àka anyā ikei: Aiy 19.21. * 2:13 Àka anyā ikei: Aiy 20.1.

Utitu umɔ. Nggee umum ibɔre abi Utoruwa ni izĩmum Umakidoniya.*

¹⁴ Bɔr umum itarwɛɛ ru Unum, uwuruwi aka agha inggbaashi, unga adarh umɛn ru nyaku ũgbaiwa aki idarh abirabɛ unga aka adzur ri iwa. Unum ani ikũ umɛn atsu ihwihwɛngnga itêrhã ru ubɛn ananga. Ihwihwɛng hã iwe ru nyaki isung iki itêrhã.

¹⁵ Umɛn iwe ru nyaki isung iyi Ukiristo, iyiriyɛ iki itêrhã ra abirabɛ umbɔ aka afɔrh umbɔ nu abirabɛ aka awe ru utsĩndĩ uwuku utsutsĩm.

¹⁶ Ra abirabɛ aka awe ru utsĩndĩ uwuku utsutsĩm, umɛn iwe inu akpe, ra abika afɔrh, umɛn iwe inu urhɛ. Awu ungamɔ amɛɛ itɔ itser ha?

¹⁷ Umɛn isi iwemɛn ru nyaka abɔɔ arherhɛ, abika adzowe isarhe Arherhu-Num ugɛ umbɔ akpo uhwɛk. Bɔr umɛn irherhi idzidzerhe, ubinkutsu awu Unum adena umɛn, ikɛi umɛn iwe abi Ukiristo.

3

Abi itser ibibemuwe-Num iyiki ifa

¹ Umbi anyã ugɛɛ umɛn inu ikpoi atsimɛn ikɛi? Use umɛn ibee abvurkɛ aka idɛyiwa umbi ugɛ umɛn itɔ itser iyiki ize, use abvurkɛ umbi aka itsɛng adɛyiwe abɔɔ ugɛ umɛn itɔ itser iyiki ize?

² Umbi nibikambi awu ubvurmɛn iki itsɛng ra amɛnmɛn, ugɛ ubɛn unera aka adɛɛ avarhe na ahwɛng.

³ Umbi adɛyiwe ugɛ umbi awu ubvurwi Ukiristo aka atsɛng na adene ru ubok itsermɛn. Asi itsɛngmbɔ umbi nggu ubiro, bɔr nggu Ipfu-Num uwu urhɛ. Isi iwengge ru ubatu utarh bɔr iwu ra amɛn anera.*

⁴ Umɛn itsu imangmang ru Unum ru ubok Ukiristo ngge itsu umɛn irherha akɛɛ ha.

⁵ Umɛn ishimɛn ru ifɛrhkɔ ugɛ umɛn ikũ ikermɛn itɔ itser iyɛɛ, bɔr awu Unum atsu umɛn idɛɛ itɔ itser ha.

⁶ Unga atsu umɛn idɛɛ iwe abika atɔ itser iyi ibibemuwe-Num iyiki ifa, iyiriyɛ iki isi iwengge iyi ikpem bɔr iwe iyi Ipfu-Num.

Ikpem iki isaki ififɛr, bɔr Ipfu-Num ikũwã urhɛ.†

⁷ Íkpem Umusa iyiriyɛ iki itsɛng ru ubatu utarh ikũwã akpe. Irhirhang Unum idzekangge ri ivangyɛ umbɔ aka adzowe ngge ni itsu unyɛ Umusa urhang akarhãrhã ngge itsu abi Uisrairha asi idɛɛ arhimbɔ unyɛɛnga. Irhirhang hã ru unyɛ Umusa itirhi isisata. Uba ikpem hã iba nggu ikpũ irhirhang iyɛɛ,‡

⁸ itser iyi Ipfu-Num isi íwe ru irhirhang inangngge irhirhang iyi Ikpem hã?

⁹ Uba ubinkpi uku ukũwã uvau uwe ubin irhirhang, mɔcɛ ubinkpi uku ukũwã umɛn isheru uvau uwuri iwe ru irhirhang unangkpɔ.

¹⁰ Idzidzerhe, irhirhang iyi ibibemuwe iki igbe isi itsĩngge irhirhang iyi ibibemuwe iyiki ifa.

¹¹ Uba Ikpem iyiki imimaa uba nggu irhirhang, ubinkpi uku uwe ugbagbaa iwuri ikũwã nggaa irhirhang!

¹² Umɛn iwe ru ikpũ ifosa iyɛɛ, ngge itsu umɛn iwe ru ikeramɛn.

¹³ Umɛn isi iwemɛn ru nyaku Umusa, aka atsĩme unyɛɛnga nggu untama utsur Uisrairha anyãmbɔ irhirhang hã iyiki imimaa.§

¹⁴ Bɔr amɛnmbɔ awu uku undɔɔ, uba utsĩ icɛɛ untama hã una ukɛnmgbɔ umbɔ inyã idzidzerhe ha ri ivangyɛ umbɔ iki ivarhi ibibemuwe-Num iki igbe ha. Awu iwe ru imangmang ru Ukiristo ukpekũ idɛɛ itsũwe untama hã.

¹⁵ Uko irherɛ, ivangyɛ umbɔ iki ivarhu abvur Umusa, untama hã utsirmgbɔ amɛnmbɔ, ni itsu umbɔ asheri ihwihwɛng ra ake.

¹⁶ Bɔr unera aba adzipa awe uwu Uteijee, aka atsũwũkumbɔ untama hã.*

¹⁷ Uteijee awu Ipfu, anangkɛ Ipfu Uteijee iki iwe, ififɔn iwe umɔ ra anang hã.

¹⁸ Umɛn kishoo umbɔ aka asi itsirukumbɔ unyɛmɛn, umɛn idɛyiwe irhirhang Uteijee, ikɛi umɛn itoma iwe ru nyaka unga. Irhirhang ha idɛɛ itoma. Akɛɛ awu itser iyi Uteijee, unga awu Ipfu ha.

* **3:3** Àka anyã ikɛi: Idzi 24.12; Uiri 31.33; Ueze 11.19; 36.26. † **3:6** Àka anyã ikɛi: Uiri 31.31. ‡ **3:7** Àka anyã ikɛi: Idzi 34.29. § **3:13** Àka anyã ikɛi: Idzi 34.33. * **3:16** Àka anyã ikɛi: Idzi 34.34.

4

Iwe ru ubin ra anui abĩ

¹ Awu ru ubok atorh Unum umen iki ikpo itser iyere. Nggee, umen isi itsũwũkumen amenmen.

² Umen ikpemen ikorhu ubin atsa ri iwok, umen isi irhemmen anera use umen isom igberangwĩ nggu Arherhu-Num. Unum awu idekamen umen iki irherhi idzidzerhe ukpekũ, ngge itsũ anera awe ru imangmang ru umen.

³ Uba Isarhe Iyiki Izeye umen iki idũwã iwiwok, iwok ra abika atsutsĩm.

⁴ Ushaitan, unum uwu upfung ukpire aka abvurka amen abika asheri imangmang, ngge itsũ umbõ asi inyãmbõ irhirhang Isarhe Iyiki Ize iki ideyiwe imor Ukiristo, aka awu usaka Unum.

⁵ Umen isi idzowukumen isarhe atsimen, umen idzowe isarhe uge Uyesu Ukiristo awu Utejee. Ri itsinga umen iki iwe agãrhã ru umbi.

⁶ Ngge itsu Unum uwuku ugør uge, <<Neke irhirhang irhang ru uzĩ,>>* unga atsu irhirhangnga irhang ra amenmen, itsu umen ihweng imornga. Anyã imor ha ra asu Ukiristo.

⁷ Bør abin aka awe ru ugarh aki Ipfu ha atsu ake ru umen, abirabe aka awe ru nyaka anui umbõ aka akũ abĩ adzin. Unum akorha akere adeyiwe uge ijee iyiriyẽ iki inangngge kishoo ijee iwu iyinga isi iwengge iyimen.

⁸ Umbõ aka isaka adzaa umen ayetnum ru uben afen, bør umbõ asi itsu umen inekukumen itsermen. Ivang iyõ umen icicang, bør umen isi itsũwũkumen amenmen.

⁹ Umbõ adzaa umen uver, bør Unum asi iboruka umen. Umbõ akwer umen atar ra abĩ, bør umen isi ikpemen.

¹⁰ Uben ivang umbõ akpurha abør ifere umen ru nyaka umbõ aka akorhuwe Uyesu, ngge itsũ umbõ ama anyã urhewi uku uwe ru nyaku uwu Uyesu ru umen.

¹¹ Umen abirabe iki iwe ru urhe, umen ishõr ra akpe uben ivang, ubinkutsu umen iwe ru imangmang ru Uyesu, nggee umbõ ama anyã ibibeknga ra ayormen akika akpe.

¹² Nggee akpe atõ itser ru umen, bør urhe utõitser ru umbi.

¹³ Itseng Arherhu-Num igør ige, <<Unum iwemum ri imangmang, nggee umum irherha arherhe.>>† Umen iwe ru ikpũ imangmang hã, nggee umen irherhe igamen,

¹⁴ ubinkutsu umen ihwengmen uge Unum uwuku usoyiwe Utejee Uyesu ra akpe, awuri isoyiwanga umen nggu Uyesu na akũna umen nu umbi aba ra asunga.

¹⁵ Kishoo akere unga akorhuwa umbi, ngge itsũ imimutaye idẽ itẽrhã ima itsu anera atoma atar uwe ru Unum akarhãrhã, iyiriyẽ iki idzowe unga ikpikpoi.

¹⁶ Nggee umen isi itsũwũkumen amenmen. Ayormen anu ikpikpe, bør uben unum ípfumen ikpo iker.

¹⁷ Ayetnummen awu ukunjiir asi idãrhũke, ake awuri ikũwã umen ikpikpoi iyi ugbagbaa iyiriyẽ iki inangngge ayetnummen hã kishoo.

¹⁸ Nggee umen neke itsu asu ra abinke umen iki idẽ inyã, bør umen itsu asu ra abinke umen iki isi idẽ inyãmen. Ubinkutsu, abinke umen iki idẽ inyã, asi idãrhũke, bør abinke iki isi idẽ inyãmen awu aki ugbagbaa.

5

Ayormen aka afa

¹ Umen ihwengmen uge ayormen awe ru nyaka atsurha umen iki isei umõ ri ivanga ukunjiir. Ikei umen iba ikpemen nu atsurha akere atsĩmke, umen iwemen ri aya aka afa umen iki isei umõ. Asi iwea anera adzin aya ha. Awu Unum adzin aya ha ra afã, ake awuri iwe aki ugbagbaa.

² Umen iki izhemmen nggu ayor akere umen iki iwe ra ake icere, umen ibee iwe ra ayormen aka afa ra afã.

³ Ubinkutsu ivangye umen iki itsim ayor aka afa ha, umen isi iwemen ípfu ukpekũ uge umen iwu igbĩrhĩ.

⁴ Ivangye umen iki iwe ra atsurha akere, umen itseng igõ, ubinkutsu, umen isi ibeemen ikpe iwe igbĩrhĩ, bør umen ibee itsim ayor aka afã, ngge itsũ ayorkẽ aka

* 4:6 Àka anyã ikei: Ing 1.3. † 4:13 Àka anyã ikei: Amb 116.10.

ikpe unuma afare awe akirake aka asi ikpeke.

⁵ Awu Unum unga agbishuwa umen akere ha, na adzaa umen Ipfunga ngge iwe ibow izee ubinkpi uku iba.

⁶ Nggee uben ivang umen iwe ru ikeramen. Umen ihwengmen uge umen iba iwe ru ayor akere, umen isi iwemen nggu Utejee.

⁷ Umen isei ri imangmang ru Unum asi iwea ri inyinyã.

⁸ Umen iwemen ri ikeramen, umen ibee ibore ayormen ni isei nggu Utejee.

⁹ Nggee umen itsu amenmen ru unga aguiben umen, ri isei ra ayormen use ri ida isei ra ake.

¹⁰ Ubinkutsu awu ufang umen kishoo iki izi ra anang isei aka atsu uvau Ukiristo. Ra anang isei ha uben unera awuri iyei ugbete abinke unga aka akorhe ri iyor, iyiki ize use iyiki ibewe.*

Uyike anera agbisha nggu Unum

¹¹ Umen ihwengmen idzowe imor ru Utejee, ngge itsu umen ibee itsu anera adzipa azi ru unga. Ubinkpi umen iki iwe Unum ahwenga ukpo, umum ifosa uge umbi ahwengmbi umen igambi.

¹² Umen isi ibemen ikpoi atsimen ra asumbi ikai, bor umen idzaa umbi ugarha umbi aku umen afirha. Umen ikorha akere ru umbi adee agbishuwe abirabe aki ifirha ra abinke umbi aki inyã nggu asu na asi ifirhumbi ra abin aki amen.

¹³ Abaa age umen iwe abi ukpong. Umen iba iwu abi ukpong, ngge iwu ru Unum. Bor umen iba isi iwemen abi ukpong, izea iwu iyimbi.

¹⁴ Awu ibibemu Ukiristo idarh umen, ubinkutsu umen ihwengmen uge Ukiristo aka akpea ru anera kishoo, nggee anera kishoo aka akpembu nggu unga.

¹⁵ Unga akpe ru anera kishoo, ngge itsu abika abubek niba abekmbi ri igu ibenmbi bor ri iguna unga aka akpe umbi asoya unga.

¹⁶ Nggee udzur icere uzio umen isi irhimen unera ugee ubinkpi upfung uku unyanga unga. Isha, umen isaki irhimen

Ukiristo rimi ha, bor umen isi ibvui irhimen rimi icere.

¹⁷ Nggee, unera aba awerhunga iwerhe nggu Ukiristo, awu uner uwuku ufa. Iyiki igbe iki izingge, iyiki ifa iki ibangge!

¹⁸ Kishoo akere ha adzeku Unum, uwuku ugbishuwa iwerhemmen nggu unga ru ubok Ukiristo na adzaa umen itser igbigbisha.

¹⁹ Ubinkpi umen iki irherhe iwu uge Unum agbishu upfung nggu itsikamnga ru ubok Ukiristo. Asi ivarhunga arhim anera ra atsimbu na adzaa umen itser iyiki iku anera iba ru unga.

²⁰ Umen iwe afare Ukiristo, ngge itsu umen ini ishohra umbi ri itsok Ukiristo ugee Unum unga ani ishohra umbi ru ubokmen, uge umbi agbisha nggu unga.

²¹ Unum atsu unga aka ashia ra arhim anyanga arhimen ri itsinga, ngge itsu ru ubok Ukiristo, Unum ama anyanga umen iwu abika arhika.

6

¹ Umen ishohra umbi ri itsimen iki iwe awerhi itser Unum, uge umbi niba ayeimbi imimutu Unum ibem.

² Unga aka agor age,
<<Ivang umatamum,
umum igumum umbi,
ru unum ifiorh ha,
umum iyikamum umbi.>>*

Umun ideyiwa umbi, icere awu ivang Unum aka iyike, icere awu unum ifiorh.

Ayetnum Uburhu

³ Umen isi itsumen utarh ukpuku ukwer itok ru atindi anera, ngge itsu anera asi irherhumbi arherhe aka abewe ri itsi itsermen.

⁴ Bor ru uben ubin umen iki ikorhe, umen ini ideyiwe uge umen iwe agarhu Unum. Umen ibima akarharha ri ihwa ayetnum, ri igu ighong nu ipipare.

⁵ Anera akwer umen ugwee na atsuke umen ru ugborzi. Anera asoyi unggoo ifuw nggu umen. Umen ito itser iyiki iker, umen isi irhamen urho, isi ighamen ubingha.†

⁶ Umen iwu abika asar, abi ihwihweng, abi idongamen, abi inna, abi Ipfu Isarsatangge, abi ibibema iyi idzidzerhe.

* 5:10 Aka anyã ikai: Urom 14.10. * 6:2 Aka anyã ikai: Uish 49.8. † 6:5 Aka anyã ikai: Aiy 16.23.

⁷ Uben ivang umen ini irherhi idzidzerhe, ijee Unum iwe nggu umen. Umen iwemen ra abin iwa aki irhirhika ru ubok ugha nu ubok ufer.

⁸ Umen iwu agārhū Unum ru ubok imor nu ikwikwete, ra arherhe aka abewe nu akika aze anera aki irherhuwa umen. Abɔɔ anyā umen uge abika arhem anera, bɔr umen irherhi idzidzerhe.

⁹ Umbɔ asi ihwengmbɔ umen, bɔr abɔɔ ahwengmbɔ umen akarhārḥā. Umen iwu ra angwī akpe, bɔr umen iwemen ru urhe. Umen iyei ugwee, bɔr umen isi ikpemen.

¹⁰ Umen iwemen ri idamen, bɔr umen iwe ra anggɔm uben ivang. Umen iwe ri itsūwā, bɔr umen itsu abɔɔ awe ru ubin urherhe. Umen ishimen ru ubin, bɔr uben ubin umen iwemen ra ukpɔ.

¹¹ Umen irherhuwa umbi arherhe isi iwɔkmen ubin ru umbi abi Ukorinti. Umen iyanguwa umbi amēnmēn.

¹² Umen isi ikpēmen ibema umbi, awu umbi asi iyanga amēnmbi abemumbi umen.

¹³ Umum irherha arherha akere nggu umbi ru nyaku utei iki irherhe nggu angwēnga, aka ayanga amēnmbi ikei.

Irhirhang nggu uzī

¹⁴ Niba agbopumbi atsimbi nggu abirabe aka asi iwembɔ abika adɔsa. Awu use uwuri igbopu uner uwuku urhika nggu uner arhim? Use awu iwerhe use iwuri igbopu irhirhang nggu uzī?

¹⁵ Ukiristo awu uwerhu Undenggū? Use awu use utomu abika adɔsa nggu abirabe aka asi iwembɔ abika adɔsa?

¹⁶ Awu use uwuri igbopuwe Iya-Num nggu agberhe? Umen iwu iya Unum uwu urhe. Ru nyaku Unum aka agɔr age, <<Umum iwuri isei nggu umbɔ

ni izērḥā ru umbɔ,
umum iwuri iwe Unummbɔ,
umbɔ awuri iwe anermum.>>‡

¹⁷ Nggee,

<<Àka adzeka ru umbɔ
na agau atsimbi nggu umbɔ,
Uteijee unga agɔr.
Àka niba abangumbi abinke aka asi isarke,
umum iwuri iyesū umbi.>>§

‡ **6:16** Àka anyā ikei: Urha 26.12; Uiri 32.38; Ueze 37.27.

Àka anyā ikei: 2Usm 7.14. * **7:5** Àka anyā ikei: 2Uko 2.13.

¹⁸ <<Umum iwuri iwe Ute ru umbi,
umbi awuri iwe angwēmum akatsak
nu akatsērh,
Unum Uwu Ijee Iyiki Iganga Kishoo unga
agɔr.>>*

7

¹ Umbi aze awerha, umen iwemen ri ibibemuwe iyerē kishoo. Nggee, awu ufang umen isare atsimen ra abinke aki itsu ida isisar ri iyor nu ipfu. Umen undzumu iwe abika asar ri igū iwei Unum.

Anggɔm Uburhu

² Àka ayanguwa amēnmbi ru umen. Umen isi ikorhumen iyiki ibewe ru unera. Umen isi idakukumen itsok unera. Umen isi ighamen urha unera.

³ Umum iki irherhe rimi hā, umum isi itsukamum umbi uvau. Ru nyaka umum iki idēyiwa umbi uge umbi awe ra anang ra amēnmēn ngge itsū umen iwe nggu umbi ru urhe nu akpe.

⁴ Umum itsu amēnmum ru umbi akarhārḥā. Umum ikū umbi ifirḥā akarhārḥā. Umbi afituwa amēnmum akarhārḥā. Umen ihwa ayetnum akarhārḥā, bɔr umum iwe ra anggɔm akarhārḥā.

⁵ Uko ivangye umen iki iba Umakidoniya, ayormen asi ikpoke iwiwosha, bɔr uben udīkpi umen iki idzipa umen ihwa ayetnum. Ra awiya umbɔ ashong umen ifuw, ra amēnmēn umen igū iwei.*

⁶ Bɔr Unum uwuku ufituwe abika agū ighong, afituwa umen ri ibiba Utitu.

⁷ Asi iwea ibibanga ukpekū, bɔr ififituweye umbi aka akorhuwe unga. Unga adēyiwanga umen uge umbi abeembi inyā umum, na awembi ri ighongamen ru ubinkpi umbi aka akorhe, na atsumbi amēnmbi abeembi iyika umum. Akere ha atsu umum igūiben akarhārḥā.

⁸ Uba umum itsu umbi agū ighongamen ru ubvurwi umum iki itsenga umbi, umum isi igūmum ighongamen. Ivang iyɔɔ amēnmum aghongke, ubinkutsu umum

§ **6:17** Àka anyā ikei: Uish 52.11; Ueze 20.34,41. * **6:18**

inyā ubvur ha itsuka umbi ighongamen, bər ighongamenmbi ha iwe ri ivanga ukunjiir ukpekū.

⁹ Icere umum iwe ra anggəm, asi iwea uge umbi aka agū ighongamen, bər ighongamenmbi ngge itsu umbi adzipa. Unum akū igū ighongamen hā atsu umbi adzipa amenmbi, nggee umen isi ikorhuwamen umbi iyiki ibewe.

¹⁰ Ighongamen hā Unum aki ikū, isaki itsu umbi adzipa. Idzidzipa ha ikūwā umbi ififər, ni iwuri ishingge ri ighongamen. Bər ighongamen iyi upfung iki isaki itsu anera akpe.

¹¹ Àka anyā ubinkpi uku ukorhe ru umbi ru ubok ighongamen hā Unum aka akūwā. Ngge itsu umbi akponi itō itser iyiriyē iki ideyiwe uge umbi ashimbi ru uvau, ngge itsu umbi adzeidzeu ri ikpū arhimke aka awe ru umbi na agū avəm nggu ake. Ngge itsu umbi awe ru nggaa ikponi iyiki itsu ubinkpi uku usi irhikukpō urhika na atsu uvau ru uner uwuku ukorhe iyiki ibewe. Ru uben anang umbi aka adeyikumbi uge umbi ashimbi ru uvau ra arherha akere.

¹² Nggee ivangye umum iki itseng ubvur uwōrō, asi iwea ubin uvau unera aka akorhe, use unerwi umbō aka akorhuwe unga itsu umum itseng umgbō. Umum itseng umgbō ngge itsū umbi anyā nggu asumbi uge umbi abema umen akarhār hā ra asu Unum.

¹³ Abin akere kishoo atsu umen iwe ru ififita.

Undzuma abinke aka atoma afituwa amenmen, umen iki inyā Utitu ra anggəm, ubinkutsu umbi kishoo atsu ipfunga iwosha.

¹⁴ Ru uben ififirhāmum iki ikorhe ri itsimbi ru Utitu, umbi asi idzaambi umum atsa. Ru nyaka uben ubina umen iki irherhuwa umbi awe idzidzerhe, rimi hā umbō adeyiwe uge ififirhāmen ra atsimbi ra asu Utitu iwu idzidzerhe.

¹⁵ Ibibemaye Utitu aka awerangge ru umbi itoma iwe akarhār hā ivangye unga aka iyita idōsa arherhambi kishoo nu ikpū imorye umbi aka adzowe unga ri ivangye umbi aka ayei unga nggu iwei nu izang iyor.

¹⁶ Umum iwe ra anggəm icere ubinkutsu umum iwemum ri ikeramen ru umbi.

8

Àka adzowe abinke umbi aka adēē adzowe

¹ Umbi angwēmen nu anapumen, umen ibee umbi ahweng imimutaye Unum aka adzowe ikpui ikikəng abika adōsa ru Umakidoniya.

² Ra ateu nggaa ayetnummbō nu itsūwāmbō, arherha anggəmmmbō itsu umbō adzowe izūwā ra abōo akarhār hā.

³ Umum idēē ideyiwamum umbi uge umbō adzowe uku kpengkpeng ri ikermbō, utseku umbō aka adzowe ngge itəngngge ikermbō. Ri ibibemambō,

⁴ umbō ashār hā umen akarhār hā uge umen neke umbō akpo idorh ri itsu abokmbō atosa ayike abika adōsa ru Urusharhima.*

⁵ Akorha anangmbō ubinkpi umen iki ikaiferhkō. Umbō agbaashia adzowe atsimbō ru Uteijee mōce umbō adzaa atsimbō ru umen ri idōsu ubin Unum aka abee.

⁶ Nggee umen ishār hū Utitu uge unga amina asunga amashu itserye unga aka atsai na ayika umen ri ikəng izūwā iyi ibibema ru umbi.

⁷ Umbi aka akorha anangmbi ra abina kishoo ri imangmang, ra arherhe, ri ihwihweng, ri ikponi itō itser nu ibibemambi ru umen†, àka akorha anangmbi rimi hā ikei ri idzowe izūwā iyere iki idzek ri ibibema.

⁸ Umum isi itsukamum umbi inggang, bər umum ibee iviri idzidzerhe ibibemambi ri ikpanga ngge nggu abōo aka awe ru ikponi iki iyiyike.

⁹ Umbi ahwengmbi imimuta Uteijeemen Uyesu Ukiristo, unga awu uner abina kishoo, bər ri itsimbi unga awe utsūwā, ngge itsū umbi awe abika awe ru ubin ru ubok itsūwānga.

¹⁰ Itsūwāmum iye ru ubinkpi uku uze ru umbi ra arherhe akere. Ishaikē umbi awu anggbaashi asi iwea ri idzidzowe ukpekū, bər nggu amen aka akponi idzowe.

* **8:4** Àka anyā ikei: Urom 15.26. † **8:7** ibibemambi ru umen: Abvur akōo aki itseng abok aki isha awu ru ibibemamen iki ikorhuwa umbi.

¹¹ Nggee icere àka amashi itser ha nggu amen aka akponi idzowe ha umbi aka atsai na adzowe ubinkpi umbi aka adë adzowe.

¹² Umbi aba awembì ra amen aka adzowe, Unum awuri iyesa ubinkpi umbi aka adzowe. Unum atsu asunga ru ubinkpi unera aka awerakpɔ, asi iwea ru ubinkpi unera aka ashe rakpɔ.

¹³ Asi iwea ibibemamum uge abɔ awosha nu umbɔ apara umbi ri iker, bɔr umum ibee umbi kishoo awe icaica.

¹⁴ Ri ivang iyere umbi aka awe ru arherha abin, àka akū ayike abɔ ra abinke umbɔ aka abee, ngge itsú umbɔ ivangye umbɔ aka awe ra abin arherhe, umbɔ awuri ikū ayikambɔ umbi ra abinke umbi aka abee. Mɔce abina awe icaica.

¹⁵ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igɔr uge, <<Uwuruwi aka akɔng arherhe, asi irheke unga. Uwuruwi aka akɔng ukunjiir, asi ibərkeci ru unga.>>‡

Utitu nggu awerhanga

¹⁶ Bɔr umum itar uwɛɛ ru Unum, unga aka atsu ra amen Utitu ru nyaka amenmum aka awe ru umbi.

¹⁷ Utitu asi iyesa ubinkpi umen iki ishōrhā ukpekū, bɔr unga atsu amennga abee iyika umen, ngge itsu unga aseng itsinga aba ru umbi.

¹⁸ Umen ikei idene ungwēmen nggu unga, uwuruwi aka akpo ikpikpoi ri kishoo ikikɔng abika adɔsa ri idzowe Isarhe Iyiki Ize.

¹⁹ Asi iwea rimi ukpekū, bɔr awu umbɔ aseng unga azērhā nggu umen ri ikū izūwā iyere izī Urusharhima. Umen ikorha ngge ru umen ikpoi Uteijee ni īdeyiwe uge umen iwemen ra amen akika ayike.

²⁰ Umen isi ībeemen anera arhena umen ri itser iyiki idzowe urherhi izūwā hā.

²¹ Umen ibee ikorhe abin aka arhika ra asu Uteijee nu ra asu anera ikei.

²² Ikei umen idene umbɔ nggu ungwēmen uwuruwi umen iki inyā uge unga adzowe itsinga atō itser ra abina arherhe. Icere unga abee ikorha ananga rimi, ubinkutsu unga awea ri ikeramen ru umbi akarhārā.

‡ 8:15 Àka anyā ikei: Idzi 16.18.

²³ Utitu awu uwerhi itsermum uwuku uyika umbi. Angwēmen abɔ aka awu nggu unga, awu abi itser ikpui ikikɔng abika adɔsa na akowe imor ru Ukiristo.

²⁴ Nggee aka adēyiwe aner abere ibibemambi, ngge itsú abika adɔsa kishoo ahweng uge ififirhāmen ru umbi iwu idzidzerhe.

9

Àka ayike abika adɔsa

¹ Ri iyike abika adɔsa ha, asi iwea ufang umum itsenga umbi,

² ubinkutsu umum ihwengmum itsu amenmbi ri iyiyike. Umum ifirhā ri itsimbi ru Umakidoniya. Umum īgɔr umbɔ uge ngge utirhi ishaikɛ ru Uakaya umbi aka agbisha abinke umbi aka idzowe amaa. Ikpū itsu amenmbi hā itsu irheɛ abɔ ru umbɔ asok adë.

³ Ngge itsu umum idene angwēmen abe, ngge itsú umbɔ anyā uge ubinkpi umum iki ifirhā ri itsimbi ra arherhe akere awu idzidzerhe. Umum ibee umbi agbisha adzeu ru nyaka umum iki irherhe uge umbi awuri ikorhumbi.

⁴ Bɔr umum ība idzeku Umakidoniya nggu abɔ abika adɔsa ība ikpo umbi anasi igbishumbi ubin, atsa awuri ifer umen ri iker amenye umen iki iwerangge ru umbi nu umbi awuri igūmbi atsa ikei.

⁵ Nggee umum inyā azea umum ishōrhā angwēmen hā aba akɔng abinke umbi aka abemi idzidzowe ru umum idərhi ība, ngge itsú ake anu adzeu ru nyaki izūwāye umbi aka adzowe ri ibibemambi, isi iwengge ri inggang.

⁶ Àka ayita uge uben unera aka adoi ikpū ukunjiir, awuri igber ukunjiir, bɔr unerwi aka adoi ikpū irherhe, awuri igber abina arherhe.

⁷ Uben unera atsū ra amennga ubinkpi unga aka abemi idzowe na adərha adzowe, asi iwea ri ighongamen use ri inggang, ubinkutsu Unum abemu uner uwuku udzowe nggu anggɔm.

⁸ Unum ikei adë adzaanga umbi imimutaye iki inangngge ubinkpi umbi aka abee, ngge itsú uben ivangye umbi aka

ikpo kishoo abinke umbi aka abee, umbi adëë akorhumbi uben itser iki uze.

⁹ Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor ige,

<<Unga aka isaka ayangu uboknga adzowe ra atsüwã.

Irhirkhikanga iwu ugbagbaa.>>*

¹⁰ Unga uwuku udzowe ikpü ru abika ududoi nu uborodi uwe ubingha, awuri itoma adzaanga umbi ikpü na atsu ngge iwe irherhe na atsu umbi agber abin arherhe. Unga awuri ikorhe rimi hä, ngge itsü umbi adëë adzowe abirabe aka abee.

¹¹ Unga awuri itsu umbi awe ru ubin ra atsindia kishoo, ngge itsü umbi ayanga abokmbi adzowe ru uben iferhe. Mäce anera awuri itarwëe ru Unum ri izüwäye umbi aka adzowe ru ubokmen.

¹² Itserye umbi aka atö isi iyikungge abika adösa ukpekü, bär ini itsu anera arherhe atar uwëe akarhärhã ru Unum.

¹³ Awu itserye umbi aka atö iwuri itsu umbö akpoi Unum. Awu idzidzoweye umbi aka adzowe ru umbö nu ru abö kishoo iwuri idëyiwe uge umbi awu abika adösa arherhe ri Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo.

¹⁴ Awu nggaa imimutaye Unum aka adzaa umbi itsu umbi ayike umbö. Akere ha atsu umbö adëë ifëna-Num ru umbi na abee inyã umbi.

¹⁵ Umen itarwëe idzowe Unum ru nggaa izüwäye unga aka akorhuwa umen, iyiriyë angwï aka asi idëë asöm amaake!

10

Uburhu akaa itsernga ru Unum

¹ Abö ani igor uge umum iwu uner iwei ni ishimum ru ikeramen ra asumbi, bär umum iwu uner ikeramen ri ivangye umum iki ishimum ru umbi!

² Abö age ibibekmen iwe ru nyaka abi upfung. Umum Uburhu, umum ishörhã umbi ri ididöör nu irherhi itsi iyi Ukiristo, äka niba atsu umum iwemum uner ikeramen nggu umbi ru nyaka umum iki ibee iwu uner ikeramen nggu abörö ha.

³ Nu ngge iki iwe uge umen iwe ru upfung, umen isi itangmen iwa ru nyaku upfung iki ikorhe.

* **9:9** Äka anyã ikei: Amb 112.9.

⁴ Abin iwamen asi iweke aki upfung ukpire. Awu aki ijee Unum, akirake umen iki ikü ibupuwe iferhkö iyiki iker iki itsu anera ayapa.

⁵ Umen iki isaki itsu uben imesa iyiki iberi itsi iki iken anera ihweng Unum iwe ibem. Ikei umen iki isaki ivur iferhkö ha kishoo itsu ngge idösu Ukiristo.

⁶ Ivangye umbi aka adëyiwe uge umbi awu abika adösu ubinkpi Ukiristo aka agor, mäce umen igbisha idzeu itsu ufai ru uben unerwi aka akpëë idösu uben ubinkpi Ukiristo aka agor.

⁷ Uben unerwi aka awe ru ikeramen age unga awu uwu Ukiristo, aze unga ahweng uge umen iwu abi Ukiristo igamen. Akere ha awu uku ukpëë.

⁸ Uteijee adzaa umum ijee iyiki ikü idzin umbi ni isi iwengge iyiki ibupuwe umbi. Uko ifirrhämum iba irhengge ri ijee ha, umum isi igümum atsa.

⁹ Umum isi ibeemum umbi akaiferhkö uge umum ibee idzaa umbi iwei nggu abvurke umum iki itsenga umbi.

¹⁰ Abö age, <<Abvur Uburhu amor na aker, bär unga aba awu nggu umen nibikanga, asi iwea unerwi iki irherha arherhi iker, ikei arherhanga asi iweke ubin.>>

¹¹ Imëngge ikpü anera abere ahweng uge abinke umen iki itseng ra abvurmen ri ivangye umen iki ishimen umö, abin hä rakö umen iki ikorhe umen iba iwemen umö.

¹² Umen isi ibeemen imei use ikpanga atsimen nggu abirabe aka akpoi atsimbö. Bär ivangye umbö iki imei atsimbö nibikambö na akpanga atsimbö nggu adökambö, umbö ashimbö ri ihwihweng.

¹³ Umen isi ibeemen ifirhã inangmen ubinkpi uku uwe, bär umen iwuri ifirhã idëë ru ubinkpi Unum aka adzaa umen. Akere atoma nggu itserye umen iki itö ru umbi.

¹⁴ Umen isi ifari itangmen ubinkpi Unum aka adzaa umen. Umen isi ifirhümen ri itsimbi, umen iba inasi ibamen ru umbi. Bär umen igbaashia inyang uzarhã uku uder ikü Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo iba ru umbi.

¹⁵ Umēn isi ifīrhā inangmēn ubinkpi Unum aka adzaa umēn. Umēn isi iyēimēn ikpikpoi ri itser abɔɔ. Bɔr ifosamēn iwe uge imangmangmbi itoma, mɔcē itserye umēn iki itō ru umbi iwuri itoma akarhārā,

¹⁶ ngge itsú umēn idzowe Isarhe Iyiki Ize ra abī akɔɔ aka awe ra asu uteumbi. Umēn iwuri ikorha ake ni isi ifīrhūmēn ri itsi itserye abɔɔ aka atō.

¹⁷ Itsēng Arherhu-Num igər igē, <<Uneke uwuku ufufīrhā, afīrhā ru Utejee.>>*

¹⁸ Asi iwea uwuruwi aka akpoi itsinga awuri iyēi imor, bɔr uwuruwi Utejee aka akpoi.

11

Uburhu nu abi itser Uyesu igberangwī

¹ Umum ifosa umbi awuri idəng amēnm̄bi ru ungwērḥū ugugge ha umum iki ikorhe. Kabɔɔ àka awe nggu umum!

² Umum ībema umbi nggu ibibema iyi Unum. Umum ībem̄wa utsa uwɔɔ unga awe utsakmbi, utsa ha awu Ukiristo. Umum ibee idzowe umbi ru unga ru nyaku usarkasar unakugbīrhī aka anasi ihwēnga ukutsak.

³ Bɔr umum igū iwei uge awuri irhēm umbi na atsu umbi ayapa ri idəsu Ukiristo nggu idzidzerhe nu isisar, ru nyaki ibvui iki irhēm Uhawa'u nggu igberangwī.

⁴ Umum igū iwei ha ubinkutsu unera aba adzaa umbi isarhe Uyesu uwɔɔ aka asi iwea Uyesu uwu ha umēn iki īdzaa umbi, umbi akpurha ayēi ngge. Umbi ikēi abeemb̄i iyēi ipfu iyɔɔ nu isarhe iyiki ize iyɔɔ, iyiriyē iki iwiwengge nggu iyiriyē umbi aka ayēi ru umēn.

⁵ Umum isi ikakū ifērḥkɔ uge umum ibɔtūci ri iwu icaica nggu abērē ha umum iki igbaashia ība ru umbɔ, abirabē aka anyanga atsimbɔ agē umbɔ awu nggaa abi itser Uyesu.

⁶ Nu ngge iki iwe uge umum isi idēē irherhumum arherhe ugēē abika ahwēng arherhe, umum iwemum ri ihwihwēng. Umēn iki īdēyiwamēn umbi akērē ha ru ubēn utsīndī.

⁷ Umum īdzaa umbi Isarhe Iyiki Ize izūwā. Ri ivangye umum iki ikorha aki ha,

umum ikorha arhim ri irherhi itsimum ngge itsú umbi abera afafā?

⁸ Umum iyēi uhwēk ri ikikəng abika adəsa abɔɔ ikū itōwā itser ru umbi.

⁹ Ivangye umum iki iwe nggu umbi ni ibee ubin, umum isi iparumum unera, ubinkutsu angwēmēn abika adzeku Umakidoniya umbɔ ayika umum nggu ubinkpi umum iki ibee. Ri ivang iyɔɔ, umum isi iparumum umbi, ikēi umum isi iparumum umbi ru ubēn utsīndī.

¹⁰ Idzidzerhe Ukiristo iki iwe nggu umum itsu umum igər uge, unera ashia ra abī Uakaya aka ikēn umum ififīrhā iyēē.

¹¹ Umum isi ībemumum umbi ngge itsu umum irherha akērē ha? Unum ahwēnga umum ībemumum umbi.

¹² Bɔr umum idēē isarumum ri ikpēē iyēi uhwēk ru umbi, ngge itsú umum ikēn nggaa abi itser Uyesu ha ugarh ukpuku ufīrhā uge umbɔ atō itser icaica nggu umēn.

¹³ Ikpū anera abērē awe abi itser Uyesu igberangwī, awu abika arhēm anera, atsu atsimbɔ awe abi itser Uyesu Ukiristo.

¹⁴ Asi iwea ubin idzeu, ubinkutsu, Ushaitan nibikanga aka isaka ayanī itsinga ru umbɔ anyā unga awe ugēē ipfu Itser-Num iyi irhirhang.

¹⁵ Asi iwea ubin idzeu uge abi itsernga ikēi ayana atsimbɔ ru umbɔ anyā umbɔ awe ugēē abi itser iyi irhirhika. Ri imimasha umbɔ awuri ikpombɔ itosayē iki iwe uku kpengkpeng nggu itsermbɔ.

Uburhu afīrhā ru ayetnumnga

¹⁶ Umum ibvui irherhe, unera niba agɔra uge umum iwu ugugge. Bɔr umbi aba agɔrmbi rimi hā, mɔcē aka ayēi umum ru nyaka umbi aka ayēi ugugge, ngge itsú umum ifīrhā ukunjīir.

¹⁷ Asi iwea uge Utejee atsu umum ifīrhā, bɔr umum irherhe ru nyaku ugugge.

¹⁸ Ngge iki iwe uge abɔɔ afīrhā ru nyaka anera ru upfung iki ikorhe, umum igamum iwuri ifīrhūmum.

¹⁹ Umbi akaifērḥkɔ uge umbi asarasu, bɔr umbi abima nggu agugge ra anggɔm!

²⁰ Idzidzerhe, umbi abimumbi nggu ubēn unera aka atsu umbi igārḥā use avur

* **10:17** Àka anyā ikēi: Uiri 9.24.

abinmbi use unga abvuta umbi, use unga akwεεte umbi use akwεr umbi ra asumbi.

²¹ Umum isi igūmum atsa uge umen ishimen ra amen aka akorhe abina akere ha!

Umum irherhe ru nyaku ugugge. Abinke uben unera aka ifirhā, umum ikei iwuri ifirhūmum ra ake.

²² Umbō awe abi Uyahuda? Umum iwe rimi hā. Umbō awe abi Uisrairha? Umum iwe rimi hā. Umbō awe unang Uibrahim? Umum iwe rimi hā.

²³ Umbō awu abi itser Ukiristo? Umum inang umbō. Umum irherhe ugeε uner ukpong. Umum itō itser inangmum umbō, umum itsi ru ugborzī inangmum umbō, umbō akwεr umum idikunga irheirhe, ni icarha akpe idikunga irheirhe.*

²⁴ Idikūnga itōō anggbaashi abi Uyahuda aka akwεr umum asharhe isōka itaar nu utōrha†.

²⁵ Idikūnga itaar umbō aka akwεr umum nggu igbong. Umbō aka atangmbō atarh ru umum idikūnga unying. Idikūnga itaar akhukhō amē aka ayarke ra akau akagōng nggu umum. Umum iki iyangmum ru ukau ukugōng utsuu nu atenum.‡

²⁶ Ru irhe uzērhamum, umum iki itsimūm ayetnum arherhe. Umum ikpo ayetnum ra azē, ru ubok awei, ru ubok abimen, ra abok abirabe aka asi iwembō abi Uyahuda, ri iteu iki igōng, ra arhum, ra akau akagōng, ikei ra abok angwēmēn abi igberangwī.§

²⁷ Umum ihwa ayetnum ri itsermum nu ida urhō nu imerh nu ugō amē, ikei inuma irheirhe umum isi ikpomum ubingha. Umum igūmum ighenga nu atorhamum asi irheke.

²⁸ Asi iwea abina akere ha ukpekū, uben unuma umum iwe ru imor iyiki irhi ikikōng abika adōsa kishoo.

²⁹ Uwukusong asheri iker, umum isi iwemum ru nyaka ha? Uwukusong umbō aka atsu unga agba ra arhim, nu ake asi ighongke amēnmum?

³⁰ Aba awu ufang umum iki ifirhā, umum iwuri ifirhā nggu abinke aka adeyiwa ididōrhāmum.

³¹ Unum nu Ute Utejee Uyesu, uwu umbō aka idzowe unga igōng ugbagbaa, ahwenga uge umum isi igbermum angwī.

³² Ru Udimashku, ugomna uwuruwi aki itōwe itser ru uyerhe Uareta atsu umbō adzeu angwī ufōm uteu Udimashku kishoo ru unga adzur umum.

³³ Bōr awerhamum atsu umum ru uzing na acipuwe umum ru angwī ugba ufōm utepa, umum ishōr ru uboknga.*

12

Abinke Uyesu aka adeyiwe Uburhu ri irhi

¹ Ikei awu ufang umum ifirhā. Umum ihwengmum uge ishingge ru ugarh, bōr umum iwuri irherhe ri itsi irhi nu abin aka awōke Utejee aka ideyiwa umum.

² Umum ihweng utsawōō aka awu uner uwuku udōsu Ukiristo. Aka awu imēka usōka nu anaa icere umbō aka ashupa unga azī ra afā aki untaar. Umum isi ihwengmum use utsa ha awea ri iyor use ashia, bōr Unum ahwenga.

³ Umum ihweng uge akū utsak uwurē azī ra afā. Umum isi ihwengmum use utsa ha awea ri iyor use ashia, bōr Unum ahwenga.

⁴ Unga agūa arherha akirake unera aka asi idēē arherhunga, ikei akenmbō unera irherha ake.

⁵ Umum ifirhūmum ri itsi unera ru nyaka ha, bōr umum isi idēē ifirhūmum ri itsimum. Umum ikpurhi ifirhā ri ididōngmum.

⁶ Umum ība iwuri ifirhā, umum isi iwemum ugugge, ubinkutsu umum iwuri irherhe idzidzerhe. Bōr isi ifirhūmum, utsur unera inyanga umum ananga ubinkpi unga aka anyā umum ikorhe na agū umum irherhe.

⁷ Nggaa abin aka awōke Utejee aka adeyiwa umum adēē atsuke umum iberi itsi. Nggee umbō adzaa umum ubin ukpōō uku itsu iyormum ihwa ayetnum. Akere ha aken umum iberi itsi, awu Ushaitan adene ake adzaa umum ayetnum.

* **11:23** Àka anyā ikei: Aiy 16.23. † **11:24** asharhe isōka itaar nu utōrha: Akere ake awu ufai utsotsorakpō umbō aka itsuke uner abi Uyahuda. Àka anyā ikei: Iva 25.1-3. ‡ **11:25** Àka anyā ikei: Aiy 16.22; 14.19. § **11:26** Àka anyā ikei: Aiy 9.23; 14.15. * **11:33** Àka anyā ikei: Aiy 9.23-25.

⁸ Idikunga itaar umum iki ishōrhū Uteijee unga ama anyanguwe ubin hā ru umum,

⁹ bār unga agār umum agē, <<Imimutamum imē mōnō ru ungo, ubinkutsu ijeemum iwuri itsuifer ri ididōng.>> Nggee umum iwuri ifīrhā nggu anggōm akarhārā ri itsi ididōrhāmum, ngge itsú ijee Ukiristo ima iwe ru umum.

¹⁰ Nggee, umum igūmum iben ididōrhā, urhena, inyā ayer, uver nu ikikōka ri itsi Ukiristo, ubinkutsu umum ība ididōrhā, umum iwe ru iker.

Ighongamen Uburhu ru abika adōsa ru Ukorinti

¹¹ Umum itsu itsimum iwu ugugge, bār awu umbi atsu umum iwe. Idzidzerhe, irhikungge umbi akpoi umum, ubinkutsu uwōō asi inangnga umum ru nggaa abi itser Uyesu abere, nu ngge iki iwe uge umum isi iwemum ubin.

¹² Abinke aki idēyiwe uge unera awu uner itser Uyesu uwu idzidzerhe akorha ake ru umbi nggu ibibima akarhārā. Ake awu atsar nu abin idzeu nu kishoo itser iki idēyiwe ijee Unum.

¹³ Awu ra atśīndī akasong umum iki idēyiwa uge umbi asi iwembi icaica nggu abika adōsa abōō? Umum iki isi iparumum umbi idzaa umum ubin. Àka ama atśūwā umum ru igbigba ha!

¹⁴ Umum iwuri iba iyepa umbi ide untaar. Umum isi iparumum umbi adzaa umum ubin, ubinkutsu isi ībeemum abinmbi bār umum ibeea umbi. Asi iwea awekaci awuri ikōng abin adzowe ra ateimbō, bār ateimbō awuri ikōng abin adzowe ra angwēmbō.

¹⁵ Nggee umum iwuri igūiben ri ifere ubinkpi umum iki iwerakpō kishoo ni idzowe itsimum ikei ri iyika umbi. Umum ība ibema umbi akarhārā, umbi awuri ibema umum ukunjir?

¹⁶ Umbi awuri ibemumbi uge umum isi iparumum umbi idzaa umum ubin. Bār uwōō agār uge umum ībvuta umbi, umum ikū isarasu irhem umbi.

¹⁷ Umum ighamum urhambi ru ubok abirabe umum iki idene umbō aba ru umbi?

¹⁸ Umum ishōrhū Utitu unga aba ru umbi ni idene ungwēmēn nggu unga. Utitu aghaa urhambi? Umum nggu unga isi ikorhumēn ubina unying nggu amēn unying?

¹⁹ Umbi akaiferhkō uge umēn ikū uwurē ibee ika atsimēn ru umbi? Umēn iwu abika adōsu Ukiristo ni irherhi idzidzerhe ra asu Unum. Umbi aze awerha, abinke umēn iki ikorhe kishoo, awu abinke aki itsu umbi aker.

²⁰ Umum igū iwei uge umum iba ībamum, iwuri ikpo umbi asi iwembi ru nyaka umum iki ibee umbi awe, ikei umbi awuri inyā umum isi iwemum ru nyaka umbi aka abee umum iwe. Umum igū iwei uge umum iba ībamum, umum iwuri iba ikakū ifuw, nu unyēē, nu avōm, nu ibemitsi, nu iwerhe, nu iberi itsi, nu isisita.

²¹ Umum igū iwei uge umum ība ibvui ībamum ru umbi, Unum awuri idēyiwanga umum arhimke aka awe ru umbi nu ngge iwuri itsu umum igū atsa ri itsimbi ni iciu akpe ra arherhe abirabe aka agba ra arhim na asi idzipumbō ra abinke umbō aka akorhe. Abin hā awu ida isisar, irha unerwi aka asi iwea utsēmbō use utsakmbō, use ikaiferhkō ri itsi ake, use ikorha abin ishī nu abin atsa amēnmbō aka abee.

13

Itsūwā Uburhu iyiki imimasha

¹ Iyerē iwuri iwe iyyepamum iyi untaar riyē ru umbi. Ru nyaku Itseng Arherhu-Num iki igār igē, <<Uben arherhe awu ufang inera ivaa use itaar adzowe ideka ru arherhe ha.>>*

² Umum iki itserhumum umbi ri ivangye umum iki iwe nggu umbi iyi ivaa. Umum icere iki isi iwemum nggu umbi ibvui irherhumum, umum ība ibvui ībamum isi inekukū imesuwe amēn ra abōō ha nu uben unerwi aka awe ra arhim.

³ Akere ha awuri idēyiwa umbi uge Ukiristo ani irherha arherhe ru ubokmum, ngge iki iwe uge umbi abee ihweng. Unga asi imesuwanga umbi amēn ri isheri iker, bār unga adēyiwa nggaa ijeenga ru umbi.

* 13:1 Àka anyā ikei: Iva 17.6; 19.15.

⁴ Umbɔ anyapuwe unga ri isheri iker, bɔr unga abek ru ubok ijee Unum. Umɛn idɔrhũmɛn igamɛn. Bɔr ru nyaku Ukiristo icɛɛ aka abek ru ubok ijee Unum, umɛn ikei iwuri ibekmɛn ru ubok ijee Unum hã ru umbi.

⁵ Àka avira atsimbi ahwɛng use umbi awembi ri imangmang iyi idzidzɛrhe ru Ukiristo. Àka avira atsimbi. Umbi asi ihwɛngmbi ugɛ Ukiristo Uyesu awe ru umbi, umbi aba asi igbambi ivivira ha?

⁶ Umum ifosa ugɛ umbi awuri ihwɛngmbi ugɛ umɛn isi igbamɛn ivivira ha.

⁷ Umɛn ifɛn-Num ugɛ umbi niba akorhumbi ubinkpi uku uwe uvau. Asi iwea ugɛ umɛn ibee anera anyã ugɛ umɛn itɔ itsermɛn izeizerhangge, bɔr ngge itsú umbi akorha abin aka aze, uko anera awuri inyã ugɛ umɛn iki igbamɛn ri itsermɛn.

⁸ Umɛn isi idɛɛ ikorhumɛn ubinkpi uku ukɛn idzidzɛrhe, bɔr umɛn ikpurhi ikorhu ubinkpi uku itsu idzidzɛrhe igha inggbaashi.

⁹ Umɛn igũiben ivangyɛ umɛn iki idɔrhã bɔr umbi awe akeker. Ifɛn-Nummɛn iwe ugɛ umbi awe undzumunga.

¹⁰ Ngge itsu umum itsɛng akɛɛ ha ivangyɛ umum iki ishimum umɔ, nggee ivangyɛ umum iki ãba, umum ima ineke ikũ ijee iyiriyɛ Uteijee aka adzaa umum. Ijee ha iwu iyiki ifituwa umbi, isi iwengge iyiki ibupuwe umbi.

Ighwe iyiki imimasha

¹¹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, ubinkpi umum iki ibee imashi idɛyiwa umbi, àka agɔm anggɔm. Àka atsu amɛnmɛn agbishu isiseimbi nggu adɔka. Àka afituwe adɔka. Àka awe amɛn unying. Àka ase iku ughwɔw. Umbi aba akorhumbi rimi, Unum uwuku ububema nu ididɔr awuri iwe nggu umbi.

¹² Àka aghwe adɔka nggu ighwe ibibema.

¹³ Kishoo abi Unum aghwe umbi.

¹⁴ Imimuta Uteijee Uyesu Ukiristo, nu ibibemu Unum, nu iwerhe Ipfu Isarsatangge ima iwe nggu umbi kishoo.

Ubvur Uburhu aka atsenge abi Ugarhati Utsutson ri itsi ubvur Ugarhati

Uburhu uner itser Uyesu atsenge ubvur uwurɛ ri itsi arherhe aka asok ra abika adɔsu Uyesu ru ugber Ugarhati, anangke Uburhu aka adzowe Isarhe.

Ubinkpi uku ukū isoya arherhe ha iba, iwu abi Uyahuda aka agər ugɛ awu ufang abirabɛ aka adzipa ra arhimmbə, abirabɛ aka asi iwembə abi Uyahuda adɔsu kishoo ikpem abi Uyahuda nu imesu Umusa na akpo ififərɥ. Bər Uburhu agər umbə ugɛ ani ikpo ififərɥ ru ubok imimutu Unum ru Uyesu, isi iwengge ru ubok idɔsu imesu Umusa. Imesu Umusa ini itsu anera awe ru nyaka agərɥ.

Ubvur ha uɔɛyiwe ugɛ Ipfu-Num ini isei ra abika adɔsa ni itsu umbə awe ru iker iyiki ikorhu ubinkpi Unum aka abee. Ipfu Isarsatangge iki isaki imar amɛn aka aze ru nyaki ibibema, nu anggəm, nu ididɔər, nu idəngamɛn.

Abinkɛ aka awe umə

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-10)

Ijee Uburhu, iyiriyɛ iki iwu iyi uner itser

Uyesu (1.11-2.21)

Ififərɥ iwe ru ubok imangmang
(3.1-4.31)

Ififən abika adɔsa nu ubinkpi uku umɛ
umbə akorhe (5.1-6.10)

Imimasha (6.11-18)

¹ Awu umum Uburhu itsɛng ubvur uwirɛ. Umum iwu ungwɛ itser Uyesu. Asi iwea anera adena umum use atsu umum iwu ungwɛ itser Uyesu, bər awu Uyesu Ukiristo nu Unum Utɛ atsu umum iwu ungwɛ itser Uyesu. Nu Unum Utɛ, uwuruwi aka asoyiwe Uyesu Ukiristo ra akpe.

² Umum nu kishoo abika adɔsu Uyesu umbə aka awu nggu umum aghwe ikikəng abika adɔsa ru Ugarhatiya kishoo.

³ Unum Utɛ nu Utejee Uyesu Ukiristo ama adzaa umbi imimuta nu ididɔər.

⁴ Uyesu adzowe itsinga ra arhimmɛn, ngge itsú unga afərɥ umɛn ru upfung uku ubewe ukpirɛ, ri ibibemu Unum Utɛmɛn.

⁵ Neke ikpikpoi iwe nggu Unum ugbagbaa. Iwerimi.

Isarhe Iyiki Ize iyə ishingge

⁶ Umum iwe ru idzeu ugɛ ru ungwɛrhĩ ivang riminɛ umbi abee ineke idɔsu uwuruwi aka ayisa umbi ri imimuta Ukiristo na abvui azĩ ri isarhe iyə,

⁷ uko rimi hã Isarhe Iyiki Ize iyə ishingge. Bər abə abee idzidzunuwe umbi, ikɛi abee idzipuwe idzidzɛrhe Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo.

⁸ Bər uko unying ru umɛn use ipfu itser-Num iyə idzeka afã iba idzaa umbi isarhe iyiki ize iyə iki iwiwengge nggu iyiriyɛ umɛn iki idzaa umbi, neke unga atsim ri idzũ urha!

⁹ Ru nyaka umɛn iki idɛyiwa umbi, nggee umum ibvui idɛyiwa umbi icɛɛ ugɛ ubɛn uwuku udzaa umbi isarhe iyiki ize iyə iki iwiwengge nggu iyiriyɛ umbi aka ayei, neke unga atsim ri idzũ urha!

¹⁰ Umum irherhe rimi hã ibee itsu anera agũibɛn umum use Unum agũibɛn umum? Umum iba ibee anera agũibɛn umum, umum isi iwemum ugərɥ Ukiristo.

Unum ayisu Uburhu

¹¹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, umum ibee umbi ahwɛng ugɛ Isarhe Iyiki Izeyɛ umum iki idzaa umbi isi idzengge ru unera.

¹² Umum isi iyeisũ ngge ru unera, unera asi imesuwanga umum ngge, bər Uyesu Ukiristo nibikanga akũ ngge adzeka ru umum.

¹³ Umbi aka agũmbi ikpũ isiseimum iyi isha ra agbeyi abi Uyahuda, umum iki idzowe uver akarhãrhã ri ikikəng abika adɔsu Unum ni ibee isituwe umbə.*

¹⁴ Umum iki izĩ idermum ri imesa ra agbeyi abi Uyahuda inang arherhe abi undanmum. Umum itsu amɛnmum akarhãrhã ra agbeyi atokamum akɛɛ.†

¹⁵ Bər Unum ri imimutanga asɛng umum umbə adərha amar umum, ikɛi unga ayisa umum ru ubok imimutanga,

* 1:13 Àka anyã ikɛi: Aiy 22.4-5; 26.9-11. † 1:14 Àka anyã ikɛi: Aiy 22.3.

¹⁶ ayanguwa asumum na akū ungwēnga adzeka ru umum, ngge itsu umum indzowe Isarhe Iyiki Ize ra atsen abi Uyahuda. Ri ivang hā, umum isi ībeemum itsūwā ru unera.‡

¹⁷ Umum ikei isi izīmum Urusharhima ra abirabē aka agbaashia awe abi itser Uyesu ru umum. Nu ngge iki iwe rimi umum izī abī abi Urharaba, ni īdārhi ibvui izī Udimashku.

¹⁸ Mōce imēka itaar iki itōng umum iso izīmum Urusharhima ibee inyā Ubitru. Umum imaa inuma usōka ni inuma itōō nggu unga.§

¹⁹ Umum isi inyāmum abi itser Uyesu abōō, umum ikpurhi inyā Uyaku ungwēmbō Uteijee ukpekū.

²⁰ Abinke umum iki idēē itsēnga umbi awu idzidzerhe. Unum ahwēnga asi iweke igberangwī.

²¹ Umum imaa ni izī abī Usuriya nu aki Ukirhikiya.

²² Bōr ri ivang iyi ha, ikikōng abika adōsu Ukiristo ra abī Uyahudiya asi ihwēngmbō umum.

²³ Akpurha agū agē, <<Uner ha aki idzaamēn uver icēē unga anu idzowe isarhe imangmang Uyesu iyiriyē unga aka abee idakuwe ngge isha!>>

²⁴ Umbō akpoi Unum ri itsi ubinkpi uku ukpo umum.

2

Abi itser Uyesu ayei Uburhu

¹ Imēka usōka ni imēka inaa iki imaa umum izī Urusharhima. Ivang hā niyō umum iki izī nggu Ubarnaba nu Utitu ikei.*

² Unum unga adēyiwa umum ru irhi asu ugē umum izī Urusharhima. Umum iki izī itsī, umum īdēyiwe abi itser Uyesu ni īdēyiwe umbō Isarhe Iyiki Ize umum iki inū indzowe ra atsen abi Uyahuda. Bōr umum ikorhuwe akēē ha ri iwōk ra abirabē umum iki inyā umbō awu anggbaashi, umum ibee īdēyiwe ugē itsermum iyi isha nu iyi icēē isi iwengge ibēm.

³ Utitu awu nggu umum, bōr unera asi itsu unga asorhunga usorhe, uko unga aka awu uner Uherhini.

⁴ Bōr ubinkutsu arherhe usorhe akēē asoyi, angwēmēn abōō abi igberangwī aka akū umbō atsīwā ri iwōk. Umbō aba inyā ukam hā umēn iki iwe ru Ukiristo Uyesu na atsu umēn iwu agār hā.

⁵ Bōr umēn isi inbemukumēn uko ivanga unying, ngge itsū idzidzerhe iyi Isarhe Iyiki Ize iwe ru umbi.

⁶ Bōr abi ha aka awe ru nyaka anggbaashi asi itomumbō ubin ri isarhamum. Uko umbō awe ungaa, asi ifarukumbō iferhkōmum, ubinkutsu Unum asi inyangu uwōō atōnga uwōō.†

⁷ Nu ngge iki iwe, umbō anyā Unum aka adzaanga umum itser umum idūwā Isarhe Iyiki Ize ra atsen abi Uyahuda, ru nyaku Unum aka adzowe Ubitru itser unga azī adūwūwe Isarhe Iyiki Ize ra abi Uyahuda.

⁸ Unum uwu ha aka atō itser ru Ubitru awu abi itser Uyesu ra abi Uyahuda, awu Unum uwu ha ikei atō itser ru umum iwu abi itser Uyesu ra atsen abi Uyahuda.

⁹ Umbō Uyaku nu Ubitru nu Uyohana anera aka anyanga umbō awu anggbaashi ri ikikōng abika adōsa, ahwēngmbō itser iyēē Unum aka adzaa ru umum, umbō ayei Ubarnaba nu umum aboka avaa. Umbō abemumbō umum nggu Ubarnaba umēn izī ra atsen abi Uyahuda, nu umbō azī ra abi Uyahuda.

¹⁰ Kishoo ubinkpi umbō aka abee ugē umēn iyita atsūwā. Ubin hā umum iki ikponi ikikorhe nukpō.

Uburhu atserhu Ubitru

¹¹ Bōr ivangyē Ubitru aka aba Uantakiya, umum itserha unga ra asunga ubinkutsu uvaunga uwe ra awiya.

¹² Unga aka isaka agha ubingha nggu abika adōsa aka asi iwembō abi Uyahuda. Bōr ivangyē Uyaku aka adene abi Uyahuda abika adōsa abōō azī Uantakiya, Ubitru atsūwūka aboknga ra atsen abi Uyahuda na agapa itsinga ru umbō. Unga akorhe rimi ubinkutsu unga agū iwei abi Uyahuda abi usorhe. Umbō akaiferhkō ugē

‡ 1:16 Àka anyā ikei: Aiy 9.3-6; 22.6-10; 26.13-18. § 1:18 Àka anyā ikei: Aiy 9.26-30. * 2:1 Àka anyā ikei: Aiy 11.30; 15.2. † 2:6 Àka anyā ikei: Iva 10.17.

uwuku udasu Uyesu awu ufang umbə asorhuwe unga usorhe.

¹³ Abi Uyahuda abə agbopa nggu unga ru ukpukpeta ha utseku Ubarnaba ayapunga.

¹⁴ Bər ivangye umum iki inyā umbə asi izērhūmbə ri idzidzerhe iyi Isarhe Iyiki Ize, umum igər Ubitru ra asumbə kishoo ingge, <<Ungo uwu uner Uyahuda, bər ungo ubək ru nyaku utsen abi Uyahuda nu usi ibək ru nyaku uner Uyahuda. Awu use utsu ungo utsu atsen abi Uyahuda adəsa agbeyi abi Uyahuda?

¹⁵ <<Umən abirabə umbə aka amar umən abi Uyahuda isi iwemən <atsen abi Uyahuda abi arhim,>

¹⁶ umən ihweng uge Unum asi inyangu unera awea uner uwuku urhika ru ubok idəsi İkpem Umusa, bər awu imangmang ru Uyesu Ukiristo. Nggee, umən igamən iki iwemən ri imangmang ru Ukiristo Uyesu, ngge itsú umən irhika ra asu Unum ru ubok imangmang ru Ukiristo na asi iwea ri idəsi İkpem. Ubinkutsu asi inyangu unera awea uner uwuku urhika ru ubok idəsi İkpem.

¹⁷ <<Ivangye umən iki ibee iwu irhirhika ra asu Unum ru ubok iwe ru imangmang ru Ukiristo, na ahweng uge umən iwu abi arhim, akere ha adəyiwa uge Ukiristo afituwanga umən ri ikorha arhim? İĩ, uko ukunjiir!

¹⁸ Umum ĩba ibvui ibee iwu irhirhika ra asu Unum ri idəsi İkpem iyi ha umum iki itsime ri idəsi Ukiristo, idzidzerhe umum iwu uner uwuku uzharhuwe ikpem nukpə.

¹⁹ Ubinkutsu ivangye umum iki ibee idəsi İkpem, aka atsĩmkumbə umum ra akpe. Nggee umum iki inekukumum ibee idəsi İkpem, ngge itsú umum ima ibək ri idəsi Unum.

²⁰ Aka anyapukumbə umum nggu Ukiristo. Umum isi ibvui ĩbekmum, bər awu Ukiristo unga abək ru umum. İcere ibibekmum iyi iyor, umum ĩbek ri imangmang ru Ungwē Unum, uwuku ubema umum na adzowe itsinga ru umum.

²¹ Umum isi ikpēmum umatu Unum. Unum aba anyangu unera awu uwuku urhika ri idəsi İkpem Umusa, akpe Ukiristo awu ibem.>>

3

Imangmang use idəsi İkpem Umusa

¹ Umbi aguge abi Ugarhati! Ungaa azhəmuwe umbi? Aka adəyiwambə umbi ukupēē uge Uyesu Ukiristo unga awu uwuruwi aka akpe ni igārḥāmau ucucii.

² Umum ibee irhusa umbi ubina unying ukpekū. Umbi ayēi İpfu-Num ri idəsi İkpem, use iwe ru imangmangmbi ra arherhake umbi aka agū?

³ Umbi awu aguge? Umbi atirhi ri idəsi İpfu-Num amaa, umbi icere abee imasha ri itsu atsimbi ri itser iyi ikermbi?

⁴ Umbi ahwa arherhe ayetnummbi ibem nukpə? Awe ibem?

⁵ Unum adzaa umbi İpfunga na akorha abin idzeunga ru umbi. Awu ri idəsi İkpemmbi ngge itsu use awu imangmangmbi ru ubinkpi umbi aka agū?

⁶ Aka anyā Uibrahim. Itseng Arherhu-Num igər igē, <<Awe ri imangmang ru Unum, ngge itsu umbə anyanga unga awu uner uwuku urhika.>>*

⁷ Aka ahweng icē, uge abi imangmang umbə awu unang Uibrahim uwu idzidzerhe.†

⁸ Rimōō itseng Arherhu-Num igər igē Unum awuri inyanga atsen abi Uyahuda awu abika arhika ru ubok imangmangmbə. Unga aka adəyiwe Isarhe Iyiki Ize ha ru Uibrahim, age <<Idūwā kishoo awuri ikpo idorh ru ubokngo.>>‡

⁹ Nggee abirabə aka awe ru imangmang awuri ikpo idorh urhənga nggu Uibrahim, uner imangmang.

¹⁰ Kishoo abika akaiferhkə uge Unum awuri iyēisa umbə ri idəsi İkpem Umusa awe abi ikponum, itseng Arherhu-Num igər igē, <<Uben uwuruwi aka asi idəsunga

* 3:6 Aka anyā ikei: Ing 15.6. † 3:7 Aka anyā ikei: Urom 4.16. ‡ 3:8 Aka anyā ikei: Ing 12.3; 18.18; 22.18. § 3:10 Aka anyā ikei: Iva 27.26.

kishoo abinkε aka atseng ru ubvur Íkpem Umusa, unga awe ru ikponum.>>§

¹¹ Iwu ra awiya uge Unum asi ínyangu unera awea uner uwuku urhika ru ubok idosu Íkpem, ubinkutsu, <<Uwuku urhurhika unga awuri ibek ri imangmang.>>*

¹² Íkpem isi idzengge ri imangmang, bər, <<Unerwi aka abee ikpo urhe ru ubok idosi Íkpem, awu ufang unga adosu uben ubinkpi ngge iki irherhe.>>†

¹³ Ukiristo afasa umen indzek ri ikponum Íkpem ri itsi ri ikponum nibikanga ru umen, ubinkutsu itseng Arherhu-Num igər uge, <<Awu ikponum ri itsi uwuruwi umbə aka anyapuwe unga nu ucucii.>>‡

¹⁴ Unga afasa umen ngge itsú idorhye umbə aka adzowe Uibrahim ngge ima iba ra atsen abi Uyahuda ru ubok Ukiristo Uyesu, ngge itsú umen idēē iyēi Ipfu ha Unum aka abemuwe ru ubok imangmang.

Ikpem nu ibibemuwe

¹⁵ Umbi angwēmēn nu anapumēn, aka aneke umum irherhe ru nyaka umen iki ibek uben unuma. Ru nyaku unera aka asi idēē atomunga use atsūwūka ubin ri ibibemuweye anera aka abemuwe adoka, ngge iwe rimi hā ra akere ha.

¹⁶ Unum abemuwe Uibrahim nu unangnga. Itseng Arherhu-Num isi igərngge uge, <<nu anangnga,>> agbena anera arherhe, bər ngge igər uge, <<nu unangnga,>> agbena unera unying, unga awu Ukiristo.§

¹⁷ Agben arherhamum akε, Unum aka atsukuka ibibemuwenga ru Uibrahim isha ni Íkpem idərhi iba ra ameka anaka anaa nu isoka itaar (430), ngge isi itsungge ibibemuwe hā iwengge ibem.*

¹⁸ Ikpo ukam iba iwe ri idosi Íkpem, məcə ngge isi iwengge ru ubok ibibemuwe. Bər Unum ri imimutanga adzowe ngge ru Uibrahim ru ubok ibibemuwe.†

¹⁹ Awu use utsu umbə akū Íkpem Umusa adzeka? Unum akū Íkpem adzeka ngge itsú ngge ideyiwe ubinkpi arhim aka awe.

Unga akū ngge adzeka ngge itsú umbə atō itser utseku ivangye unang Uibrahim hā uku iba, ri nyaki ibibemuwe hā iki irherhe. Adzowe Íkpem hā ru ubok Umusa, uner uwu ateu. Ípfu itser-Num ngge idzowe Umusa Íkpem hā.

²⁰ Abee unera unying adēē ra ateu anera avaa, bər Unum awu unying.

²¹ Íkpem idēē igamtsak nggu ibibemuwe-Num? Īĩ, uko ukunjiir! Umbə aba adzowe íkpem ru ngge idēē idzowe urhe, məcə Unum awuri inyangi uben unera awe uner uwuku arhika ri idosa ngge.

²² Bər itseng Arherhu-Num igər igē upfunga kishoo uwe ru ugborzĩ arhim, ngge itsú ubinkpi umbə aka abemuwe awuri idēē adzowe ngge ra abirabε aka awe ru imangmang ru Uyesu Ukiristo.

²³ Imangmang iyere iki idərhi iba, umen iwe abi ugborzĩ ri Íkpem. Umen iwu ri igbigbang utseku imangmang iki idzeka.

²⁴ Nggee umbə atsu Íkpem ngge idarh umen izĩ ru Ukiristo, ngge itsú umbə ama anyanga umen iwe abika arhika ru ubok imangmang.

²⁵ Icere ngge iki iwe uge imangmang iki ibangge, ikpem isi idarhngge umen ikēi.

Angwē Unum

²⁶ Umbi kishoo awu angwē Unum ru ubok imangmang ru Ukiristo Uyesu,

²⁷ umbi kishoo umbə aka asorhuwa umbi ubətisima ngge utsu umgbə ideyiwe uge umbi awu abi Ukiristo. Umbi aka atsu amen Ukiristo ru nyaki itsim atorho.

²⁸ Uner Uyahuda ashia use uner Uherhini, ugār hā use uwuku ufon, ukutsak use ukutserh, ubinkutsu kishookambi awu unying ru Ukiristo Uyesu.

²⁹ Umbi aba awe abi Ukiristo, məcə umbi awu unang Uibrahim, umbi awuri ikpo ukam abinkε umbə aka abemuwe ru unga.‡

* **3:11** Àka anyā ikei: Uha 2.4. † **3:12** Àka anyā ikei: Urha 18.5. ‡ **3:13** Àka anyā ikei: Idzi 21.23. § **3:16** Àka anyā ikei: Ing 12.7. * **3:17** Àka anyā ikei: Idzi 12.40. † **3:18** Àka anyā ikei: Urom 4.14. ‡ **3:29** Àka anyā ikei: Urom 4.13.

4

¹ Ubinkpi umum iki irherhe uge uner ukam aba awu uwekuci, unga nggu ugārḥā awu ubina unying, uko abin utenga kishoo awu akinga.

² Unga nu abinnga awu abin adzeu ru ubok abirabe aka akpōm unga utseku ivangye utenga aka atsū.

³ Ngge iwe rimi hā, ivangye umen iki iwe awekaci, umen iwu agārḥā ri íkpem iyi inggbaashia iki igḥa iyerhe upfung ukpirē.

⁴ Bōr undzumu ivanga iki iba itsuifer, Unum adene Ungwēnga. Amar unga ru ukutserh, umbō amar unga ri íkpem Umusa,

⁵ ngge itsú unga afase abirabe aka awe ri íkpem. Unga akorhe akere ha ngge itsú umen ima iwe angwē Unum.

⁶ Umbi awu angwēnga, ngge itsu Unum adene Ipfu Ungwēnga ra amēnmēn, Ipfu ha iyisa igē, <<Abba*, uze Utēmum.>>

⁷ Nggee ungo usi ibvui uweo ugārḥā, bōr ungo uwu ungwē. Ngge iki iwe uge ungo uwu ungwē, Unum aka atsu ungo uwe uner ukam ru unga.†

Uburhu agū ighong abi Ugarhati

⁸ Ivangye umbi aka anasi ihwengmbi Unum, umbi awe agārḥā ra abirabe aka awe anum igberangwī.

⁹ Bōr icere umbi aka ahweng Unum, use izengge umum igor uge Unum aka ahwēnga umbi, awu use utsu umbi abee izī ri íkpem iyi inggbaashia iki ishingge ri iker nu ugarh ru umbi? Umbi abee ibvui awe agārḥā ru ngge ikēi?

¹⁰ Umbi adzowe atsimbi ru agbeyi inum iyōō nu afēē akōō nu imēk iyōō!

¹¹ Iwei ifer umum uge umum ihwa ayetnum ibem ru umbi!

¹² Umum ishōrhā umbi angwēmen nu anapumen, aka awe ru nyaka umum, ubinkutsu umum iwe ru nyaka umbi. Umbi asi ishōyiwambi umum ubin.

¹³ Umbi ahwengmbi uge irhārḥāmum itsu umum idūwūwa umbi Isarhe Iyiki Ize ri inggbaashia.

¹⁴ Umum ihweng irhārḥāmum iwe imor ru umbi, bōr umbi asi ikwēerkumbi umum, asi ikpēmbi umum. Umbi ayei umum uge umum iwu ipfu itser-Num, use ru nyaka umbi aka ayei Ukiristo Uyesu nibikanga.

¹⁵ Awu use utsu umbi asi igōmmbi ru nyaki iyi inggbaashia? Umum iwemum ri ideka uge, iba imēngge, uge umbi aba atsusu ishaa ašumbi adzaambi umum!

¹⁶ Icere umbi anyanga umum iwu unggamtsakmbi ri idēyiwa umbi idzidzerhe?

¹⁷ Aner abere atsu amēnmbo akarhārḥā abee umbi adōsa umbō, bōr isi iwengge ri iyiki ize. Abee igau umbi nggu umen, ngge itsú umbi abvui atsu amēnmbi kishoo ru umbō.

¹⁸ Izengge umbi atsu amēnmbi kishoo awe ru ubin, ukpō uba uwe ukpuku uze. Imēngge umbi akorhe rimi hā uben ivang, bōr isi iwengge ri ivangye umum iki iwe nggu umbi ukpekū.

¹⁹ Umbi aze angwēmum, umum ibvui igū ighong imar ri itsimbi, utseku ikpū ibibek Ukiristo itar isei ru umbi.

²⁰ Oka age umum iwe nggu umbi icere ngge itsú umum idzipu irhem iki itsoomum, ubinkutsu amēnmum aghong akarhārḥā ru umbi!

Uhajaratu nu Usaratu

²¹ Àka adēyiwa umum, umbi abika abee idōsi íkpem Umusa. Umbi asi ihwengmbi ubinkpi íkpem hā iki irherhe?

²² Itseng Arherhu-Num igor igē Uibrahim awe ra awekatsa avaa, unying amar unga ru ugārḥā ukutserh, unying amar unga ru ukutserh uwuku ufōn.

²³ Ungwēnga uwu ugārḥā ukutserh ha, akpo unga ru nyaki imar iyi iyor. Bōr ungwēnga uwu ukutserh uwuku ufōn hā amar unga ri ibibemuwe.

²⁴ Arherha akere awu ikpikpanga, ubinkutsu akatserh ha ikivarhambō adēyiwe ibibemuwe ivaa. Uhajaratu unga awu uwuku umar agārḥā, unga awu ikpikpanga iyi ibibemuweye umbō aka akorhe ru Igū Usinai‡.

* 4:6 Ri idū Uaramayak agbena ute. † 4:7 Àka anyā ikēi: Urom 8.15-17. ‡ 4:24 Igū Usinai: Umō Unum aka adzowe Ikpemnga ru Umusa.

²⁵ Uhajaratu unga awu ikpikpanga Igũ Usinai iyiriye iki iwe ra abĩ abi Urharaba. Unga iganga awu ikpikpanga uteu Urusharhima, ubinkutsu unga nu angwēnga awu agārḥā.

²⁶ Bər Urusharhima ukpu afā uwe ififōn, ukpō uwe Uyamēn.

²⁷ Itsēng Arherhu-Num igər igē, <<Ugōmanggōm ukpirh ukutserh, uwuruwi aka asi imara imar, utsuyi ivum iyi anggōm

ungo uku unasi igũo ighong imar, ubinkutsu awēkaci ukutserh ha utsaka aka aneke unga

anangmbō abi utserh ha aka awe ru utsak.>>§

²⁸ Umbi angwēmēn nu anapumēn, umbi awe angwē ibibemuwe ru nyaku Uishaku aka awe.

²⁹ Ri ivang iyərō ha ungwēwi umbō aka amar ri iyor adzowuka uver ru ungwēwi umbō aka amar ri ijee Ipfu-Num. Iwe rimi hā icērē.*

³⁰ Bər itsēng Arherhu-Num igər igē use? <<Uwayiwe ugārḥā utserh ha nu ungwēnga, ubinkutsu, ungwē ugārḥā hā asi igashunga ukam nggu ungwē utserh uwuku ufōn hā.>>†

³¹ Nggee, umbi angwēmēn nu anapumēn, umēn isi iwemēn angwē ugārḥā ukutserh, bər umēn iwe angwē ukutserh uwuku ufōn.

5

Ififōn ru Ukiristo

¹ Ukiristo afōna umēn ngge itsú umēn isei ri ififōn, nggee àka adēē aker na niba abvui atsĩmbi ri igārḥā.

² Àka akpeto ra arherhamum! Umum Uburhu, idēyiwa umbi ugē umbi aba abvui adōsi Íkpem ri isorhu usorhe, Ukiristo awuri ishia ru ugarh ru umbi nukpō.

³ Umum ibvui irherhe ugē ubēn unera aka aneke itsinga isorhu usorhe, awu ufang unga adōsa kishoo Íkpem.

⁴ Umbi abika abee iwe abika arhika ra asu Unum ri idōsi Íkpem, umbi aka

adzembi ru Ukiristo, umbi aka ayapumbi ri imimuta Unum.

⁵ Bər Ipfu-Num itsu umēn idzēu nggu ikeramēn ugē Unum awuri inyanga umēn iwe abika arhika ru ubok imangmangmēn, irhirhikayē umēn iki ifosa.

⁶ Ubinkutsu ru Ukiristo Uyesu, usorhe nu ida usorhe ashike ru ugarh. Ubinkpi ukpekū uku uwe ru ugarh uwu imangmangyē iki idēyiwe ibibemu Unum nu anera.

⁷ Ri inggbaashia umbi anu igha inggbaashi. Ungaa adzipuwe amēnm̄bi na akēna umbi idōsi idzidzērhe?

⁸ Íkpū idzidzipa amēn hā asi idzeke ru Unum uwuku uyisa umbi.

⁹ <<Ungwērḥū uga uku isaki itsu akō ineu aseng awu arherhe.>>*

¹⁰ Umum iwe ru ikeramēn ru Uteijee ugē umbi awuri inyāmbi abin akērē ha ru nyaka umum iki indēyiwa umbi. Uwuruwi aka atsu umbi ri idzidzuna awuri ikpoa ufai, uko unga awu ungaa.

¹¹ Umbi angwēmēn nu anapumēn, umum ība ina inu idzowe isarhe isorhu usorhe, awu use utsu umbō ana adzaa umum uver? Umum ība inu idzowe umbō isarhe akērē ha, mōcē abi Uyahuda asi igũmbō avōm ri itsi isarhe iyi igārḥāmau ucucii umum iki idūwā.

¹² Umum ibee abika asoya amēnm̄bi amashi itsermbō na awōruwe íkpōkmbō!

¹³ Umbi, angwēmēn nu anapumēn, ayisa umēn iyei ififōn. Bər àka aneke ikū ififōnm̄bi akū adōsi ikponi iyormbi ri ikorha amēn aki arhim. Nu ngge iki iwe rimi àka akū ififōn hā awu agārḥā ra adōka ri ibibema.

¹⁴ Íkpem Umusa kishoo itsuifer ri ikorhu ubina unying ukpērē, agē, <<Ubemu undōkango ru nyaki itsingo.>>†

¹⁵ Bər umbi aba anayikumbi adōka, na akū igigau atsīā ra adōkambi, àka angwēdzēn utsur umbi atsīme adōka!

Ibibek ri Ipfu-Num

¹⁶ Nggee umum igər ugē, umbi aba abek ri Ipfu-Num, umbi awuri inekukumbi

§ 4:27 Àka anyā ikei: Uish 54.1. * 4:29 Àka anyā ikei: Ing 21.9. † 4:30 Àka anyā ikei: Ing 21.10. * 5:9 Àka anyā ikei: 1Uko 5.6. † 5:14 Àka anyā ikei: Urha 19.18.

idəsi ikponi iyormbi ri ikorha amēn aki arhim.

¹⁷ Ubinkutsu amēn aki arhim ibee uwe ri igamtsak nggu ubinkpi Ipfu-Num iki ibee, ikei Ipfu-Num ha iwe ri igamtsak nggu abinke amēn aki arhim iki ibee ikikorhe. Akerē ikivarhake awe ri igamtsak nggu adaka, ngge itsu umbi asi idēē akorhumbi ubinkpi umbi aka abee.‡

¹⁸ Bər aba awu Ipfu-Num idarh umbi, idəsi Íkpem isi iwengge ufang.

¹⁹ Abinke amēn aki arhim iki ibee ikorhe iwu ukupēē. Ake awu irha nggu unerwi aka asi iwea utsēngo use utsakngo, use ikaiferhkə ri itsike, use ikorha abin ishī nu abin atsak,

²⁰ nu idzowe igəng ra agberhe, idzim, ikpēna adaka, ifuw, unyēē, avəm, ibemi itsi, nu uning, nu ikū igigau,

²¹ nu unyēē, afīrhā adē, nu ihwa adē utsekū ikorhe iyiki ibewe, nu abina akəə rimi hā. Umum inu igbiita atombi, ru nyaka umum iki irherhe ri inggbaashia, ingge abika akorhi ikpū iferha ha asi itsīmbə Iyerha Unum.

²² Bər ikpūrhū Ipfu-Num iwu ibibema, anggəm, ididəər, idəngamēn, inna, iyiki ize, idzidzerhe,

²³ irherhi itsi, nu ikpəm itsi. Ivang unera aka akorhunga abin akere ha, unga asi izharhuka ikpem.

²⁴ Abika awu abi Ukiristo Uyesu aka anyapukumbə ikponi iyi iyor nu amēn aki arhim, ngge iki iwe iyiki ibewe nu ikerketangge.

²⁵ Ngge iki iwe uge umēn ībek ri Ipfu-Num, umēn izērā ri Ipfu-Num.

²⁶ Umēn niba iwemēn abi iberi itsi, use abika asoya amēn adaka, use abika agū unyēē adaka.

6

Ukorhi iyiki ize ri kishoo

¹ Umbi angwēmen nu anapumēn, aba adzurmə unera ra arhim, umbi aka awu asasar ri Ipfu aka akūna unga uku utəə aba ru utsīndī. Bər aka adzeu atsimbi, use umbə ikei awuri ideya umbi.

² Àka atsā ayetnum adəkambi, rimi hā umbi aka itsu Íkpem Ukiristo itsuifer.

‡ 5:17 Àka anyā ikei: Urom 7.15-23.

³ Ubēn unera aba akaiferhkə uge unga awu ubin ukpəə, nu unga asi iwea ubin, anu irhem itsinga.

⁴ Ubēn unera aviri itsernga. Məce unga adēē agūa ibēn itsikamnga, bər unga asi ikpangunga itsinga nggu uner uwəə,

⁵ ubinkutsu imēngge ubēn unera atsā imornga.

⁶ Ubēn unera aka ayēi imesa awu ufang unga agasha abin aka aze nggu unerwi aka amesuwe unga.

⁷ Àka niba arhemmbi atsimbi. Isi imēēngge unera ayēi Unum. Unera awuri igber ubinkpi unga aka adoi.

⁸ Unerwi aka adoi ikponi iyornga iyi amēn aki arhim, unga awuri igber itsitsīm ri idəsū ikponi iyi iyor ha. Uwuku udoi abee Ipfu-Num igūibēn, ri Ipfu-Num ha awuri igber urhe uwu ugbagbaa.

⁹ Umēn ineke igū azhe ikorhe iyiki ize, ubinkutsu ivanga niyə ibarə umēn iwuri ikpomēn ugbetamēn umēn iba isi itsūwūkumēn amēnmēn.

¹⁰ Nggee, ivangye umēn iki ikpo ugarha, umēn ikorhi iyiki ize ra anera kishoo, undzumunga ra abirabē aka awu angwēmen nu anapumēn ri imangmang.

Asi iwea isorhu usorhe bər imar iyiki ifa

¹¹ Àka arhi anyā nggaa idzeu itsengye umum iki itsēnga umbi ru ubokmum!

¹² Abika abee itsu umbi asorhu usorhe abee anera anyā umbə azeze ukpekū ra abika adəsi Ikpem. Umbə akorhe rimi ubinkutsu, asi ibeembə ihwa uver ri itsi idzowe isarhe igārāhāmau ucucii Ukiristo.

¹³ Uko abika asorhu usorhe asi idəsumbə Íkpem kishoo, bər umbə abee umbi asorhu usorhe ngge itsú umbə adēē afīrhā ra atsimbi.

¹⁴ Bər umum isi ībeemum ifīfīrhā ru ubēn ubin, ikpurhi ifīrhā ru igārāhāmau ucucii Uteijee Uyesu Ukiristo, ukpurukpi uku utsu upfunga uwu ibēm ru umum nu umum iwe ibēm ru ukpə.

¹⁵ Isorhu usorhe nu ida isorhu usorhe usi iwekpə ubin. Ubin uku unang unera awu imimuna iyiki ifa.

¹⁶Ididɔɔr nu atorh iwe nggu kishoo
abika adɔsu ikpem iyɛɛ, abɛɛ ha awe
Uisrairha idzidzɛrhe abi Unum.

¹⁷Ri imimasha, unera niba atsukanga
umum igũ ighong, ubinkutsu umum iwe
ra abir ri iyormum aka adɛyiwe ugɛ
umum iwu uwu Uyesu.

¹⁸Imimuta Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo
ima iwe nggu ipfumbi angwẽmɛn nu
anapumɛn. Iwerimi.

Ubvur Uburhu aka atsenge abi Uafisa Utsutson ri itsi ubvur Uafisa

Awu Uburhu unga atseng ubvur uwirɛ ri ivangyɛ unga aka awe ru ugbor uzĩ ru Uroma. Atseng ubvur uwirɛ ugɛɛ ra amɛk aki 60 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu. Uburhu atsenge ubvur uwurɛ ra abi Uafisa ugɛ umbɔ aba avarha amaambɔ, umbɔ adene umgbɔ uzĩ ra abika adɔsa abɔɔ.

Undzumu ubinkpi uku uwe ru ubvur uwirɛ awu ubinkpi Unum aka anyanga ra amɛnnga awuri ikɔng anera ru upfung kishoo atsuke ra anɔnɔr ijee Uyesu Ukiristo, asi íwea anera ukpekũ, bɔr nggu kishoo abin aka amuna ra afã nu abĩ. Ubvur ha uni idɛyiwe udĩkpi Unum Utɛ aka akũ aseng anernga, unga adɛyiwe imimutanga ru udĩ itsũwe arhimmbɔ, na afɔrhe umbɔ ri ijee arhim ru ubok akpe Uyesu Ukiristo, utɛku unga aka atsu ibibemuwenga itsuifer ri idene Ipfu Isarsatangge. Ubvur ha ufituwe abika adɔsa ugɛ umbɔ aseĩ iseimbɔ ru utsĩndĩwi iki idɛyiwe ugɛ awu idzidzerhe umbɔ awu unying. Ikeĩ ubvur ha ufituwe abika adɔsa ugɛ umbɔ asiseĩ nggu adɔka ru udĩkpi uku idɛyiwe ugɛ umbɔ awu abika adɔsa.

Ru ubvur uwirɛ awuri ikpombo arherhake aka adɛyiwe iwerha aner Unum nggu Ukiristo. Akpanga aner Ukiristo nggu iyor unera, Ukiristo iganga awu itsia. Akpanga umbɔ nggu utserh uku ufa, Ukiristo unga awu utsak uku ufa. Akpanga umbɔ nggu idzin, Ukiristo unga awu utarhkpi uku utsu idzina kishoo idɛɛ iker.

Abinkɛ aka awe umo

Utsutson (1.1-2)

Ukiristo nggu ikikɔng abika adɔsa

(1.3–3.21)

Urhe uku ufa ru ubok Ukiristo

(4.1–6.20)

Arherhe aki imaatak (6.21-24)

¹ Awu umum Uburhu itseng ubvur uwirɛ. Umum iwu uner itser Uyesu

Ukiristo. Unum aseng umum iwu uner itser Uyesu.

Unum itsenge ubvur uwurɛ ra abika adɔsa ru uteu Uafisa, abika awe ru imangmang ru Ukiristo Uyesu.

² Imimuta nu ididɔɔr idzeku Unum Utɛmɛn nu Uteijee Uyesu Ukiristo iba ru umbi.

Idorh ru ubok Ukiristo

³ Ikpikpoi iwe ru Unum nu Utɛ uwu Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo, aka atsukanga ri ipfumen uben idorh iki idze ra afã ru ubok iwerhemɛn nggu Ukiristo.

⁴ Unga aka asenga umɛn ru ubok Ukiristo na adɔrha amunu upfunga, ngge itsu umɛn iwe asasar ni ishimɛn ru uvau ra asunga. Ri ibibema

⁵ unga aka atsũ umɛn isha rimɔɔ umɛn iwe ru nyaka angwɛnga ru ubok Uyesu Ukiristo. Unum atsũ ikorha akɛɛ ha nu ake atsu unga agũiben.

⁶ Umɛn ikpoi unga ru nggaa imimutanga aka adzaa umɛn izũwã ru ubok uwu ha unga aka abema.

⁷ Uyesu afai arhimɛn nggu adzirhnga. Aka atsũwãmbɔ arhimɛn na afɔnambɔ umɛn. Unum akorhe rimi ubinkutsu unga awea ru nggaa imimuta iyiriyɛ

⁸ unga aka adzaa ru umɛn irheirhe. Nggu itsoi nu ihwihweng kishoo,

⁹ unga aka adɛyiwanga umɛn ubinkpi uku uwe ri iwɔk unga aka abee ikorhe ru ubok Ukiristo.

¹⁰ Unum awuri itsu ake atɔ itser ri ivanga uku kpengkpeng ngge itsũ abina kishoo ra afã nu abĩ awe ananga unying ru ijee Ukiristo.

¹¹ Unum atsu abina kishoo ru nyaka unga aka abee na aseng umɛn isha rimɔɔ iwe abinga ru ubok iwerhemɛn nggu Ukiristo.

¹² Unga akorha akɛɛ ha ngge itsũ umɛn, abika agbaashia ifosa ru Ukiristo, ama akpoi unga ru nggaa irhirhangnga.

¹³ Nu umbi ikeĩ aka atomumbɔ umbi ru Ukiristo ivang umbi aka igũ urhem idzidzerhe, Isarhe Iyiki Ize iyi ififorhmbi. Ri ivangmbi aka awe ru imangmang, umbɔ aka atsuka umbi Ipfu Isarsatangge iyiriyɛ umbɔ aka abemuwe nu ngge iwe utsar ugɛ umbi awe abi Unum.

¹⁴ Ipfu Isarsatangge ha Unum aka adzaa umen ngge itsú umen ihweng uge unga awuri idzaanga ukammen unga aka abemuwa umen. Umen iwuri ikpomén abin hã ri ivangye Unum aka idzuma afona umen abirabe iki iwe abinga, ngge itsú umen ikpoi unga ru nggaa irhirhangnga.

Itar uwεε nu ifen-Num

¹⁵ Umum iki igūmum arherhe imangmangmbi ru Uteijee Uyesu nu ibibemambi ra abika adsa kishoo.

¹⁶ Nggee umum isi inekukū ifen-Num ni itar uwεε ru unga ri itsimbi.

¹⁷ Inu irhusa Unum uwu Uteijeemen Uyesu Ukiristo, Ute uwu ikpikpoi, ama adzaa umbi Ipfu itsoi na adeyiwa itsinga ru umbi, ngge itsú umbi ama ahweng unga atai.

¹⁸ Umum ifen-Num ikēi uge unga ama ayanguwa amenmbi ngge itsú umbi ahweng ifosaye unga aka ayisa umbi awe. Ifosa hã iwe iyiyēi nggaa idorhnga aka abemuwe abika adsa.

¹⁹ Umum ifen-Num ikēi iḡε nu umbi ahweng ijeenga iki inangge uben ijee. Ijee ha iyika umen abi imangmang ru Ukiristo. Iyere ana awe nggaa ijee ha

²⁰ iyiriyε Unum aka akū ri ivangye unga aka asoyiwe Ukiristo ra akpe na atsu unga ase i nu ubok ughanga ra afã.

²¹ Ukiristo agha iyerhe ananga uben iyerhe, uben ikpū ipfu iyiki igha iyerhe nu iyiki iwe ru ijee akarhãrhã, ipfu itser-Num nu ipfu iyiki ibewe kishoo. Ugaunga unangkpō uben ugau. Asi iwea ri ivang iyere ukpekū bōr nu ivang iyiki ibiba ikēi.

²² Unum aka atsukuka abina kishoo ra andaidaknga na atsū unga awe itsia ru uben ubin ri iyike abika adsa,

²³ aka awe iyornga. Unga atsu atōke umbō na atsu atōke uben abin ra ananga kishoo.

2

Isisok ra akpe nggu Ukiristo

¹ Umbi aka agaumbi nggu Unum ri itsi arhimmbi.

² Ri ivang hã umbi aka isaka idsa atsĩndĩ abi upfung ukpire nu Undenggū.

Unga agha iyerhe ipfu iyiki ibewe nu icere unga ani itō itser ra abika akpē idasu Unum.

³ Umen kishoo igamen ibekmen ru nyaka umbō ri ivangye umen idasi nggaa amen aki arhim ni ikorha abinke ngge iki ibee ri iferhkongge. Ru nyaka umbō kishoo ngge itsu Unum awe ra avom nggu umen. Amar umen ru nyaka ha.

⁴ Bōr Unum abema umen akarhãrhã, nu atorhnga awe arherhe.

⁵ Arhimmén atsu umen ikpe, bōr Unum aka asoyiwa umen nggu Ukiristo umen iwe ru urhe. Awu imimuta itsu umen ikpo iffōrh.

⁶ Unum asoyiwa umen nggu Ukiristo Uyesu na atsu umen ise i nggu unga ra afã ru ubok iwerhemén nggu unga.

⁷ Unum akorha akere ha ngge itsú unuma unga awuri ideyiwanga uge imimutanga inangngge abina kishoo. Unga adeyiwa umen akere ha ru ubok inna hã Ukiristo Uyesu aka akorhe.

⁸ Awu ru ubok imimuta umbō aka afōrh umbi, ru ubok imangmangmbi ru Ukiristo. Asi iwea ikikorhambi, awu izūwū Unum.

⁹ Asi iwea ru ubok itser iyiki ize, nggee unera asi idēē afīrhūnga.

¹⁰ Umen iwe abinke Unum aka amuna. Unga agbisha umen ru ubok iwerhemén nggu Ukiristo Uyesu nu umen itō itser iyiki ize, iyiriyε unga aka abee umen itō isha rimōō.

Uying ru Ukiristo

¹¹ Nggee, àka ayita uge umbi asi iwembi abi Uyahuda ri imar. Abika ayisa atsimbō <<abi usorhe>> ayisa umbi <<abirabe aka ashimbō nu usorhe>>. Bōr usorhe uwe ubinkpi anera aka akū abok akorhe.

¹² Àka ayita uge ri ivang hã umbi aka asi iwembi nggu Ukiristo, umbi asi iwembi aner Uisrairha, umbi awe abirabe aka asi iyeimbō ubinkpi Unum aka abemuwe abi Uyahuda. Umbi ashimbi ri ifosa na ashimbi ru Unum ru upfung.

¹³ Ri ivang hã umbi adermbi ru Unum, bōr icere ru ubok iwerhembi nggu Ukiristo Uyesu, umbō aka akūna umbi aba akhapa ru ubok adzirh Ukiristo.

¹⁴ Ukiristo nibikanga awe ididɔ̄armen. Unga atsu abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda awe unying na abupuwe ubandzin ukpuku ukpukpɛɛ uku utsu igigau.

¹⁵ Unga akorha akɛɛ ri ikwɛɛte Íkpem ri ivangyɛ unga aka akpe. Unga akpenuwe ri ifɛna kishoo abinkɛ Íkpem iki igɔr igɛ awu ufang ngge ikorhe. Unga abee itsu abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda awu unying ru ubok iwerhembɔ nggu unga, iyiriyɛ iki itsu ididɔ̄ar.

¹⁶ Ru ukpui uku ufa ha, unga agbopa umbɔ ru Unum ru ubok akpenga ri igārhmāu ucucii na afɛre ikpikpɛɛmbɔ.

¹⁷ Unga aba adūwā Isarhe Iyiki Ize iyi ididɔ̄ar ru umbi aka awe ukuka ru Unum nu ididɔ̄ar ra abika akhapa ru unga.

¹⁸ Ru uboknga umɛn iki ikpo utsīndī uwuku uzī ru Utɛ ri Ipfu-Num unying.

¹⁹ Umbi abirabɛ aka asi iwembi abi Unum na awe atsen, umbi asi iwembi rimi icɛɛ, bɔr umbi awe abi ugau ra aner Unum aka awe abi iyanga.

²⁰ Adzin iya ha nu atarh idzin abi itser Uyesu nu abika asɔm Arherhu-Num, nggu Ukiristo Uyesu nibikanga aka awe utarh āgboki idzin.

²¹ Ru unga agbopi iya ha kishoo iwe unying na atsu ike iwe Iya-Num isarsatake ru Utejee.

²² Ru unga, umbi aka awe atsen abi Uyahuda ikɛi umbɔ anu idzin umbi awe urhɔnga ri iya ra anangke Ipfu-Num iki isei.

3

Uburhu nu atsen abi Uyahuda

¹ Akɛɛ ha utsu umum, Uburhu, ifɛna-Num ru umbi. Umum iwe ru ugborzī ru ubok idzowe Isarhe Ukiristo Uyesu ru umbi atsen abi Uyahuda.

² Idzidzerhe umbi aka agūmbi Unum aka acorhuwa umum na adzaa itser iyɛɛ umum itōwā umbi.

³ Ngge iwu iwiwɔk Unum unga aka adɛyiwa umum ri irhi, iyiriyɛ umum iki itarzhang itsɛng.

⁴ Ivangyɛ umbi aka ivarhe itsɛng iyɛɛ, mɔcɛ umbi awuri idɛɛ ahwɛngmbi iwiwe uwu ihwihwɛngmum ri iwiwɔk Ukiristo.

⁵ Iwiwɔk iyɛɛ umbɔ asi itsu undankpu isha ahwɛngmbɔ. Icɛɛ Unum aka atsu Ipfunga itsu ihwihwɛng izī ra asarkasar abi itser Uyesu nu abika asɔm Arherhu-Num.

⁶ Iwiwɔk ha iwu ugɛ ru ubok Isarhe Iyiki Ize atsen abi Uyahuda awe abi ukam nggu Uisrairha. Umbɔ awe iyora unying, na agasha urhɔnga ri ibibemuwe ru ubok imangmang ru Ukiristo Uyesu.

⁷ Umum iwe uner itser Isarhe Iyiki Ize iyɛɛ ru ubok ijee Unum nu izūwū umatanga aka adzaa umum.

⁸ Umum ihwɛng, umum iwe uku ucia ru kishoo abika adɔsa, bɔr umata ukpirɛ unga aka adzaa umum, iyiriyɛ umum iki idzowe ra atsen abi Uyahuda, isarhe idorh iyi Ukiristo iki isi ímaangge,

⁹ ni idɛyiwe ubɛn unera ukupɛɛ iwiwɔk Unum, uwuku umuna abina kishoo aka awɔk isha rimōō.

¹⁰ Ubin Unum aka abee ikorhe, abee itsu ayɛrhe nu abi ijee aka awe ípfu ahwɛng nggaa itsoinga icɛɛ. Unga abee akū ikikɔng abika adɔsa akorha akɛɛ ha.

¹¹ Unga abee ikorha akɛɛ ha na adɔrha amunu upfunga iyiriyɛ unga aka akorhe ru ubok Ukiristo Uyesu Utejeemɛn.

¹² Ru unga nu ru ubok imangmangmɛn ru unga, umɛn idɛɛ izī ru Unum nggu ififɔn nu íkeramɛn.

¹³ Umum ishōrhā umbi ugɛ niba atsūwūkumbi amɛnmɛn ri itsi ayetnummum ri itsimbi, ake awe ikpikpoimbi.

Uburhu afɛne-Num ra abi Uafisa

¹⁴ Ngge itsu umum itar arhu ru Utɛ.

¹⁵ Ru unga abi iyanga kishoo ra afā nu abī aka akpo itsokmbɔ.

¹⁶ Umum ifɛn-Num ugɛ ru nggaa igɔngnga, unga ama atsuka umbi iker ru ubok Ipfunga ra amɛnmɛn,

¹⁷ ngge itsú Ukiristo ama aseɪ ra amɛnmɛn ru ubok imangmang. Umum ifɛn-Num ugɛ umbi adɛɛ aker ri ibibema,

¹⁸ na awe ru ijee nggu abika adɔsa kishoo. Umum ifɛn-Num ugɛ umbi awuri ihwɛngmbi itɛi nu ider nu igɔng nu ighor ibibemu Ukiristo iwu uguse,

¹⁹ na ahwɛng ibibemayɛ iki inangngge ihwihwɛng. Umum ifɛn-Num ikɛi ugɛ

umbi ama adzuma atək nggu ikikorhe iyi Unum.

²⁰ Unum adēē akorha abinkε aka anangke ubinkpi umen iki irhusa unga use abinkε umen iki iferhkε unga adēē akorhunga, ru ubok ijeenga iki itō itser ru umen.

²¹ Abika adōsa nu Ukiristo Uyesu ama akowe unga ikpikpoi ru kishoo andanna ugbagbaa! Iwerimi.

4

Abika adōsa agbopa ri iyor Ukiristo

¹ Nggee, umum Uburhu, iki iwe uner ugborzi ri idōsu Uteijee, umum ishōrhā umbi ase i nggu amēnkε aka amēē uyisakpi umbō aka ayisa umbi awe aner Unum.

² Àka awe undzumu abika arherhitsi nu ididōr, àka adōng amēmbi, na abima nggu adōka ri ibibema.

³ Àka atsu amēmbi ri igbopa atsimbi awu unying ri Ipfu-Num ru ubok ididōr iki ibow umbi urhōnga.

⁴ Umen kishoo iwe iyora unying nggu Ipfu-Num unying. Umbō ayisa umen ri ifosi unying.

⁵ Umen iwe ru Uteijee unying, imangmang unying nu ubōtisima unying.

⁶ Umen kishoo iwe ru Unum nu Ute unying. Unga agha iyerhe ru umen kishoo, atō itser ru ubokmen kishoo na ase i ru umen kishoo.

⁷ Bōr uben unera ru umen umbō aka adzaambō umen imimuta ru utsīndīwi Ukiristo aka abee igasha ngge.

⁸ Ngge itsu Arherhu-Num agōr agē,
<<Ivange unga aka azī ra afafā,
unga akū nggu abōō unga aka adzui
azīa
na adzowe ízūwā ra anernga.>>*

⁹ Agben <<unga aka azī ra afafā>> awu use? Agbena awu uge unga aka agbaashia acipuwanga ru upfung.

¹⁰ Unga uwuku ucipuwa awu unga hā azī ra afafā aka anangke afafā kishoo, ngge itsú unga atōke inanga kishoo nggu itsikamnga.

¹¹ Nggee Ukiristo nibikanga aseng abōō awe abi itser Uyesu, abōō awe abika asōm Arherhu-Num, abōō awe abika adzowe

Isarhe Iyiki Ize, nu abōō awe abika adarh abika adōsa na awu abika amesuwe.

¹² Unga akorha akere ha ngge itsú unga agbisha abika adōsa ru umbō atō itser Unum, ngge itsú umbō adzin iyor Ukiristo.

¹³ Akere ha awuri ikorhuke utseku umen kishoo iki igbopi iwe unying ri imangmangmen nu ihweng Ungwē Unum nu iseng iba iwe undzumu aner ru nyaku Ukiristo ra abina kishoo.

¹⁴ Mōce umen isi íbvui iwemen awekaci. Abi atapa aka abee ikorhe iki ibewe asi írhēmbō umen. Imesi igberangwīmbō isi íyīngge umen izī ra asu ni izī ra andzing ru nyaku ukhukhō amē íbvun amē nu ugba iki iyii.

¹⁵ Bōr ru ubok irherhi idzidzerhe ri ibibema, umen iwuri iseng ni iwe undzumunga ru nyaku Ukiristo aka awu itsia.

¹⁶ Umen iwu iyornga nu umen kishoo igbopa iwe urhōnga ri icim. Iyor iyerē iseng ni idzin itsike ri ibibema, ru nyaku uben ugau ukpōō iki itōitserkpō.

Imesa iyi isisei abika adōsa

¹⁷ Nggee umum idēyiwa umbi akere ni igbiita atombi nggu ijee iyi Uteijee, uge awu ufang umbi aneke ikorhe ru nyaka atsen abi Uyahuda iki ikorhe ri iferhkε iyiki itārā.

¹⁸ Umbō awe ru uzī ri ihwihwengmbō na agau atsimbō ri ibibek iyi Unum ri itsi ida ihwihwengmbō iki idze ru iker itsimbō.

¹⁹ Ashimbō ra atsa, umbō adzowe atsimbō ri ikorhe abin iyormbō iki ibee ngge itsú umbō akorhe uben ikpū abin ishī na abee itoma akorhe.

²⁰ Bōr umbi asi imesumbi ru Ukiristo ru ikpū atsīndī hā.

²¹ Abinkε umbi aka agū ri itsi Ukiristo nu abinkε umbō aka amesuwā umbi ru unga iwu idzidzerhe ha iki idzeku Uyesu.

²² Umbō aka amesuwambō umbi uge umbi neke ikorhe ikpū ibibekmbi iyiki igbe, iyiriyē iki iwe iyiki itārā ru ubok irhirhem iyi ikponi iyor.

²³ Àka neke Ipfu-Num itsu umbi awe abika afa ri iferhkε amēmbi,

²⁴ na akorhe ru nyaku uner uku ufa, uwuruwi umbō aka amuna unga awe ru

* 4:8 Àka anyā ikēi: Amb 68.18.

nyaku Unum ri irhirhika nu isisar iyi idzidzerhe.

²⁵ Nggee uben unera ru umbi awu ufang unga neke igberangwĩ na arherhe idzidzerhe nggu udaka, ubinkutsu umen kishoo iwu agau ri iyora unying.

²⁶ Itseng Arherhu-Num igor igε, <<Ri igũ avom, umbi niba awembi abi arhim.>>† Niba aneke unum utsĩkpɔ nu umbi ana awe ra avom.

²⁷ Niba adzowukumbi ugarh ru Undenggũ.

²⁸ Unerwi aka awu uvεu awu ufang unga neke ivεu, bɔr atɔ itser. Imēngge unga akũ aboknga atɔ itser iyiki iwe ru ugarh, ngge itsũ unga ama akpo ubin unga aka idzowe izũwã ra abika abubee.

²⁹ Niba neke irhem iyiki itārḥã idzekangge ra angwĩmbi, bɔr aka arherhi irhem iyiki ize iyiriye iki iyike ri idzin adaka ra abinke umbɔ aka abee, ngge ima idzowe iker ra abirabε aka ikpeto.

³⁰ Niba adakukumbi amen Ipfu Isarsatangge, iyiriye Unum aka akũ atsuka utsar ru umbi, ngge idεyiwe ugε ru unum uku utsu uvau unga awuri iforh umbi.

³¹ Àka atare kishoo amen aka abewe, isa nu avom. Àka aneke ifuw nu irhena adaka nu uben ikpũ ikpikpēē.

³² Àka awe ru inna na agũ atorh adaka, àka atsũwe adaka, ru nyaku Unum aka atsũwã umbi ru ubok Ukiristo.

5

¹ Umbi awe awεkaci Unum aka abema, nggee, àka awe abika amesa ru Unum,

² na ase i sei iyi ibibema, ru nyaku Ukiristo aka abema umen na adzowe itsinga awe idem Unum ru umen isung nu idem ru Unum.

³ Bɔr ru umbi isi imēngge umbɔ agũ arherhe uko irha nggu ubin use unerwi aka asi iwea utsēngo use utsakngo, use ikorhu uben abin atsa, use unyēē, ubinkutsu akere ha asi imēke ra abika adasa.

⁴ Ikεi isi imēngge umbi arherha arherhi ishĩ, arherhe agugge use itsui agwerha aki ishĩ. Abin akere ha isi imēngge aner Unum akorhe, bɔr àka awe abika atang awεε ru Unum.

⁵ Umbi ahwεngmbi akarḥārḥã ugε uner uwuku urha nggu ubin use unerwi aka asi iwea utsēnga use utsaknga, uner uwuku ukorhu uben abin atsa, use uner unyēē ashia ru ugau ru ukam Iyerhe Ukiristo nu iyi Unum. Uner unyēē awu uner uwuku udzowe igang ra abin upfung ugεε ake awe Unum.

⁶ Niba aneke unera arhema umbi nggu irhem iyiki itārḥã, ubinkutsu ikpũ iyi ha itsu avom Unum iba ra abirabε aka akpēē idasa unga.

⁷ Nggee àka neke iwe nggu umbɔ ri ikorhe akere ha.

⁸ Umbi awe ru uzĩ ri inggbaashia, bɔr icere umbi awe ri irhirhang nggu Uteijee. Àka ase ru nyaka awe irhirhang,

⁹ ubinkutsu ikpūrḥã irhirhang iwe ri iyiki ize, irhirhika, nu idzidzerhe.

¹⁰ Àka amesa ahwεng ubin Uteijee aka abee.

¹¹ Niba akorhumbi abin uzĩ aka asi íghwerke ikpūrḥã, bɔr aka akũna ake adzeka ra awiya.

¹² Awu ubin atsa umen irherha arherhe abinke abika akpēē idasu Unum iki ikorhe ri iwok.

¹³ Bɔr uben ubinkpi aka akũ adzeka ri irhirhang anera anyāmbɔ ngge,

¹⁴ ubinkutsu awu irhirhang itsu umbɔ anyā uben abin. Ngge itsu itseng Arherhu-Num igor igε, <<Uzir, ungo uner urhɔ,

uso ra akpe, nu Ukiristo arhang ru ungo.>>

¹⁵ Àka akpɔm amenmbi ri ibibekmbi, niba awembi ru nyaka agugge bɔr àka awe ru isarasu.

¹⁶ Àka akorhe iyiki ize uben ivang umbi aka idēē akorhe, ubinkutsu inuma ibewungge.

¹⁷ Nggee àka niba awembi agugge, bɔr àka ahwεng ubin Uteijee aka abee umbi akorhe.

¹⁸ Niba afīrhũmbi nggu adε, ake awuri itsu umbi atoma ra arhim. Nu ngge iki iwe rimi, àka awe nggu Ipfu-Num.

¹⁹ Àka arherha arherhe nggu adaka ra ambom aki ubvur Unum nu ambom abika adasa aka amuna nu ambom Ipfu

† 4:26 Àka anyā ikei: Amb 4.4.

Isarsatangge aka atsu ru umbi. Àka atsu ambom na abar abin ru Uteijee ra amenmbi.

²⁰ Uben ivang àka atar uwεε ru Ute Unum ru uben ubin, ri itsok Uteijeemen Uyesu Ukiristo.

Akatserh nu akatsak

²¹ Àka adzowe atsimbi ra adoka ri iwei Ukiristo.

²² Umbi akatserh, àka adzowe atsimbi ra atsakmbi ru nyaka umbi iki ikorhuwe Uteijee.

²³ Ubinkutsu ukutsa unga awu itsia ru utsenga ru nyaka Ukiristo aka awu itsia ra abika adosa, abirabe aka awu iyornga nu unga awe uner uwuku uforh umbō.

²⁴ Ru nyaka abika adosa àka adzowe atsimbō ru Ukiristo, rimi hā akatserh imēngge umbō adzowe atsimbō ra atsakmbō ra abina kishoo.

²⁵ Umbi akatsak, àka abema atsēmbi, ru nyaku Ukiristo àka abema abika adosa na adzowe urhenga ru umbō

²⁶ ngge itsú umbō asar na aten ri isorh umbō nggu amē ru ubok Arherhu-Num.

²⁷ Unga akorhe akere ngge itsú unga akū abika adosa kishoo aba ri itsikamnga ru nyaku usarkasar utserh uku ufa. Umbō awuri ishimbō na arhim use utau, bōr awuri iwe asarkasar abika asheru uvau.

²⁸ Rimi hā, akatsak àka abema atsēmbi ru nyaka ayormbi. Unerwi aka abemu utsenga abemi itsinga.

²⁹ Unera asi ikpēē iyornga, bōr unga afuka na agbisha ingge, ru nyaku Ukiristo aki ikorhe ra abika adosa,

³⁰ ubinkutsu umen iwu agau iyornga.

³¹ Itseng Arherhu-Num igor igε, <<Akere ha atsu ukutsa awuri neke utenga nu uyanga na agbopa nggu utsenga, umbō ikivarhambō awuri iwe iyora unying.>>*

³² Írhēm iyere ha aghong ihwihweng, bōr umum inu irherhe ake ri itsi Ukiristo nu abika adosa.

³³ Nggee ikēi umum igor igε uben ukutsak awu ufang unga abemu utsenga ru nyaka unga aka abemi itsinga, nu ukutsarh awu ufang unga adzowe imor ru utsaknga.

6

Awekaci nu atei

¹ Umbi awekaci, irhikungge umbi adosa ateimbi, ubinkutsu umbi awe abi Uteijee.

² Itseng Arherhu-Num igor igε, <<Udzowe imor utengo nu uyango.>> Ngge iwe ikpem iyi inggbaashia iki iwe nggu ibibemuwe iki igor igε,

³ <<Ukorhe rimi ngge ima itsu ungo useisei iyiki ize nu ungo uma ubek imēka irheirhe ru upfung.>>*

⁴ Umbi atei, àka neke isa nggu angwēmbi uben ivang, bōr àka adzowe umbō itsūwā na amesuwe umbō ri itsi Uteijee.

Agārhā nu ateiya

⁵ Umbi agārhā, àka adosa ateiyaabi abi upfung ru nyaka umbi aka adosu Ukiristo. Àka akorha ake nggu imor nu iwei ra amen unying.

⁶ Àka adosa umbō asi iwea uge ri inyīnyā ukpekū na abee umbō akpoi umbi, bōr ru nyaka agārhū Ukiristo, àka akorhe ubin Unum aka abee ra amenmbi.

⁷ Àka atō itsermbi nggu anggōm, uge umbi ani itōwe Uteijee na asi iwea ra anera.

⁸ Ubinkutsu umbi ahwengmbi age Uteijee awuri idzowuka itosa ru uben unera ru ubin uku uze unga aka akorhe, uko ugārhā use uwuku ufon.

⁹ Umbi ateiya, àka akorhe rimi hā ra agārhāmbi. Niba agōrmbi agārhāmbi age, <<Ungo uba usi itō itser iyere, umum iwuri ikwer ungo.>> Ubinkutsu umbi ahwengmbi uge uwu ha aka awe uteiyambō nu uwu umbi awu unying ra afā, na ashia ri itengasu.

Abin iwa Unum

¹⁰ Ri imimasha, àka adēē aker ru Uteijee nu ru nggaa ijeenga.

¹¹ Àka atsim undzumu abin iwa Unum, ngge itsú umbi adēē akpēē irhirhēm Undenggū.

¹² Umen isi itangmen iwa nggu anera, bōr iwu nggu ípfu iyiki ibewe iki iwe ru iyerhe nu iker nu ijee ru uzī ukpu upfung ukpire nu ípfu iyiki ibewe iyiriye iki ishingge ru upfung ukpire.

* **5:31** Àka anyā ikēi: Ing 2.24. * **6:3** Àka anyā ikēi: Iva 5.16.

¹³ Nggee àka atsim undzumu abin iwa
Unum, ngge itsú ivangye unum uku
ubewe uku iba, umbi ama adëë atang iwa.
Ivang umbi aka itang iwa amaa, umbi
awuri idëë akermbi.

¹⁴ Aka adēē aker, nggu ikpəm idzidzerhe
iyiki ibow nu ufurhsĩmbi, nu irhirhika
ngge iwe atorho azou aki ikøkmbi,

15 àka atsu abadak, abadak ha awu ru
nyaki ididɔɔr iki idzeki Isarhe Iyiki Ize na
atsu umbi agbisha abina kishoo adzɛu
itang iwa.

¹⁶ Utoma ra akεε ha, àka anyangu
imangmang ngge iwe urhεε aki irhiwuwe
urha agwee Undenggũ aka itang umbi

¹⁷ Àka atsim ifur azou iyi ififorh, na anyangu ikon ikider iyi Ipfu-Num, ike iwu Arherhu-Num.

¹⁸ Na afeŋ-Num uben ivang na aneke
Ipfu-Num idarh umbi ru uben ikpũ
ifeŋ-Nummbi nu ifeŋ. Àka atsu asumbi na
abima ri ifeŋ-Nummbi ra abika adɔsa
kishoo.

¹⁹ Ikēi àka afena-Num ru umum, àka afen
Unum unga ama adzaa umum irhemye
umum iki ikū idēyiwe anera abinke umbō
aka awōk ri Isarhe Iyiki Ize nggu
ikeramen.

²⁰ Unum iwe ru ugborzĩ icεε ri idzowe
Isarhe Iyiki Ize ha. Àka ifεn-Num ru
umum ima idzowe ngge ugεε Unum aka
abee nggu isheri iwei.

Imimasha ighwe

²¹ Utikiku awu ungwẽmen umen iki
ibema nu uner itser idzidzerhe ru Utejee.
Unga awuri idɛyiwanga umbi uben ubin,
ngge itsú umbi ikei ama ahweng iwiwe
umum nu ubinkpi umum iki ikorhe.

²² Umum idenē unga aba ru umbi ra
abin akεε, ugε umbi ama ahweng iwiwe
umεn, nu unga ama afituwa umbi.

23 Unum Ute nu Utejee Uyesu Ukiristo
ama adzaa umbi ididəər, umbi angwēmen
nu anapumən. Umbə ama atsu umbi
atoma ri ibema adəka nu iwe ru
imangmang ru Ukiristo.

²⁴ Imimuta iwe nggu kishoo abika
abemu Uteijeemεn Uyesu Ukiristo nggu
ibibemayε iki isi ikpengge.

Ubvur Uburhu aka atsenge abi Ufirhibi Utsutson ri itsi ubvur Ufirhibi

Uburhu uner itser Uyesu unga atseng ubvur uwurɛ. Iwu ugɛɛ unga atseng umgbɔ ra amɛk aki 57-59 use 61 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu. Uburhu atseng ubvur uwurɛ ri ivangyɛ unga aka awe ru ugbor uzĩ. Unga atsenge abika adɔsa abi inggbaashia unga aka adzin ru Umakidoniya.

Ubin hã uku utsu umbɔ atseng ubvur uwurɛ, atseng atar uwɛɛ ra abika adɔsa ru uteu Ufirhibi ri itsi iyiyike iyi izũwã nu ifɛn-Num hã umbɔ aka akorhe ri ivangyɛ Uburhu aka awe ra ayetnum.

Ubvur ha uɔɔyiwa umɛn ugɛ abɔɔ ani idũwũ Isarhe Iyiki Ize na akpɛmbɔ igbopi itsi nggu Uburhu, bɔr rimi hã, Uburhu awe ra anggɔm ugɛ, << ... Ubinkpi uku uwe ru ugarh kishoo uwe ugɛ adzowe isarhe Ukiristo.>> Ikei uɔɔyiwe ighongamɛn ri itsi imesi igberangwĩ iki isoyi ra abika adɔsa ru Ufirhibi, ikpũ ipipare ha umbɔ aka apara anera ugɛ awu ufang umbɔ adɔsu imesa iyi Umusa na adɔrha akpo ififɔrh. Ubvur ha ufituwe imangmang abi Ufirhibi ugɛ umbɔ amesi iwe ru idɔngamɛn nu irhɛrhi itsi ikpũ iyi Uyesu nu ikpũ ibibima Uburhu aka akorhe, na awu abika agɔm anggɔm ubɛn ivang.

Ri imimasha, ubvur ha idzowe umbɔ itsũwã ugɛ umbɔ aseɪ isei iyiki ize nggu adɔkambɔ.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-11)

Agben ibibɛk ru Uburhu (1.12-26)

Ibibɛk ru ubok Ukiristo (1.27-2.18)

Utimoti nu Uabaforiditu (2.19-30)

Ififita nu igbiir ato ri itsi abi imesi

igberangwĩ (3.1-4.9)

Imimasha (4.10-23)

¹ Ubvur uwirɛ udzeku Uburhu nu Utimoti. Umɛn iwe agãrhũ Ukiristo Uyesu. Umɛn itsenge kishoo aner Unum abika adɔsu Ukiristo Uyesu ru uteu Ufirhipi.

Umɛn ikei itsenge anggbaashimbɔ nu adikin.

² Unum Utɛmɛn nu Uteijee Uyesu Ukiristo ama adzaa umbi imimuta nu ididɔɔr.

Itarwɛɛ nu ifɛn-Num

³ Umum, Uburhu, itar uwɛɛ ru Unummum ubɛn ivang umum iki ikaiferhkɔ umbi.

⁴ Ubɛn ivang umum ifɛna-Num ru umbi kishoo, umum ifɛn nggu anggɔm akarhãrhã,

⁵ ubinkutsu umbi aka atɔmbi itser nggu umum ri idɔyiwe anera Isarhe Iyiki Ize ha. Umbi aka akorhumbi akɛɛ utirhi ru unumkpi umbi aka awe ru imangmang uba utsĩ icɛɛ.

⁶ Idzidzerhe umum ihwɛng ugɛ Unum aka atirhunga ikorhe iyiki ize ra amɛnmɛbi. Nu unga awuri inua ikorha ngge utsɛku unga aka imasha kishoo ivangyɛ Ukiristo Uyesu aka ibvui aba.

⁷ Irhikungge umum igũ ri iminɛ ri itsimbi kishoo, ngge iki iwe ugɛ umum ĩbema umbi nggu kishoo amɛnmum. Uko umum iwe ru ugborzĩ use ikake Isarhe Iyiki Ize ni ĩɔɔyiwe ugɛ iwe idzidzerhe, kishoo umbi agasha nggu umum ri imimuta iyi Unum.

⁸ Unum awu idekamum ugɛ umum ĩbeemum umbi kishoo akarhãrhã nggu ibibemayɛ Ukiristo Uyesu aka adzaa umum.

⁹ Umum ifɛn-Num ugɛ umbi awuri itoma abemumbi adɔka na aseng ri ihwihwɛngmɛbi na adɛɛ atsũ ri iyiki irhika nu iyiki ida irhika.

¹⁰ Umbi aba akorhumbi rimi, umbi awuri idɛɛ atsũmbi ubinkpi uku uwe uku uze. Umbi ikei awuri idɛɛ aseimbi isei iyiki isar iki ishingge ru uvau utɛku Ukiristo aka ibvui aba.

¹¹ Umbi ikei awuri idɛɛ akorhumbi abin aka arhika arhɛrhe ri ijee Uyesu Ukiristo iki uwuri ikũ ikpikpoi nu itosa iba ru Unum.

Uburhu aka awe ru ugborzĩ itsu Isarhe Iyiki Ize izêrhã

¹² Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, umum ibee umbi ahwɛng ugɛ abin aka abewe ha aka akorhe ru umum atsu Isarhe Iyiki Ize ha izêrhã.

¹³ Icɛɛ kishoo abi iwa aki idzɛu udzɛpurhe uyɛrhe nu kishoo abɔɔ nggimi aka ahwɛngmbɔ ugɛ umum iwe ru ugborzĩ ri itsi idzowe isarhe Ukiristo.

¹⁴ Ri itsi umum iki iwe ru ugborzĩ, Uteijee atsu irhɛ abika adɔsa nggimi awe ru ikeramɛn. Umbɔ ani irherha Arherhu-Num nggu ikeramɛn akarhãrhã nu isheri iwei.

¹⁵ Awu idzidzɛrhe ugɛ abɔɔ adzowe isarhe Ukiristo umbɔ agũ unyɛɛ umum na abee abɔɔ anyã umbɔ awe ru ugarh anangmbɔ umum. Bɔr abɔɔ adzowe isarhe Ukiristo ra amɛn aka aze*

¹⁶ nu ibibema. Umbɔ ahwɛngmbɔ ugɛ atsuka umum ru ugborzĩ ngge itsũ umum idɛyiwe anera ugɛ Isarhe Iyiki Ize iwe idzidzɛrhe.

¹⁷ Abɔɔ adzowe isarhe Ukiristo ngge itsũ umbɔ akpo ubin umbɔ aka abee. Umbɔ asi idzowekumbɔ ngge nggu amɛn aka asar. Umbɔ akaifɛrhkɔ ugɛ idzowe isarhembɔ iwuri itsu ighongamɛn ru umum ri ivangyɛ umum iki iwe ru ugborzĩ.

¹⁸ Bɔr ubinkpi umbɔ aka akaifɛrhkɔ usi ighongkpɔ amɛnmum. Umbɔ aba akorha ngge ri ifɛrhkɔ iyiki ibewe use ifɛrhkɔ iyiki ize, ubinkpi uku uwe ru ugarh kishoo uwe ugɛ adzowe isarhe Ukiristo. Ake atsu umum inggɔmanggɔm.

Ĩ umum iwuri inggɔmanggɔm,

¹⁹ umum ihwɛng ugɛ ru ubok ifɛn-Nummbi nu iyiyikeyɛ iki idzeki Ipfu Uyesu Ukiristo, umum iwuri idze ru ugborzĩ ukpirɛ.

²⁰ Umum ifosa akarhãrhã ugɛ umum isi ígũmum atsak ru ubinkpi umum iki ikorhe. Umum ibee irherhe ni isheri iwei ngge itsũ umum idɛɛ ikũ ikpikpoi iba ru Ukiristo ri ikikorhamum, ru nyaka ha umum iki iwe ubɛn ivang. Umum ĩba ĩbɛk use ĩba ikpe, umum ibee ikpoi unga ubɛn ivang.

²¹ Umum ĩba ibɛk, umum ikpoi Ukiristo ukpekũ, ikɛi ivangyɛ umum iki ikpe, iwuri iwe ru ugarh inangge ibibɛk ru upfung!

²² Umum ĩba inu ibɛk ri iyor iyɛɛ, umum idɛɛ ikorhumum ubinkpi uku awe ru ugarh. Bɔr umum iwuri itsũ ubin ukusong? Umum isi ihwɛng!

²³ Umum isi idɛɛ itsũmum akpe use ibibɛk. Umum ibee ineke upfung ukpirɛ ni iwe nggu Ukiristo, ubinkutsu, ngge iwe iyiki izea ru umum.

²⁴ Bɔr izengge ru umbi umum ĩba ĩbɛk ri iyormum.

²⁵ Umum ihwɛng izengge ru umbi, nggee umum ihwɛngmum iwuri iwe ru urhɛ nu umum iwuri inu itsermum ru umbi kishoo. Umum ibee iyika umbi atoma awe ru imangmang ru Unum na awe ra anggɔm ra ake.

²⁶ Ngge itsũ ivangyɛ umum iki iwe nggu umbi ikɛi umbi awuri itoma akpoi Ukiristo Uyesu ru ubinkpi unga aka akorhe ru ubokmum.

Ibibɛkyɛ iki imɛ Isarhe Iyiki Ize

²⁷ Ubinkpi uku unang kishoo, ugɛ umbi akorhe ru utsĩndĩwi uku urhika ra abika awe ru imangmang ri Isarhe Iyiki Ize ri itsi Ukiristo. Mɔcɛ umum ĩba iba inyã umbi use ígũ arherhe ri itsimbi, umum iwuri ihwɛng ugɛ umbi adɛɛ akermbi urhɔnga na ani itɔ itser akarhãrhã ri ikake abin hã Isarhe Iyiki ize iki imesuwe.

²⁸ Ikɛi umbi asi ígũmbi iwei ru ubɛn utsĩndĩ abika akpɛna umbi. Ri ikorhe ru nyaka ha umbi awuri idɛyiwe umbɔ ugɛ Unum awuri itsĩme umbɔ, bɔr awuri ifɔrha umbi.

²⁹ Umum irherha akɛɛ ubinkutsu Unum aka adɛyiwanga umbi imimuta ri ineka umbi awe ru imangmang ru Ukiristo nu ikɛi ahwa ayetnum ru unga.

³⁰ Ayetnum hã icɛɛ umbi aka awe ra ake, awe ru nyaka ayetnumkɛ umbi aka anyã umum ra ake, nu ayetnumkɛ umbi aka agũ icɛɛ umum ini iwe ra ake.

2

Áka arherhitsu ru nyaku Ukiristo aka arherhi itsinga

¹ Umbi aba afita ri itsimbi aka awe abi Ukiristo, nu umbi aba awembi ri idɔngamɛn ru ibibemanga ru umbi, nu umbi aba awembi ri iwerha nggu Ipfu-Num, nu Ukiristo aba awea ri inna nu icicorhe ru umbi,

* **1:15** Nggu ikeramɛn na aminasu akpo ugarha idɛyiwe abɔɔ arherhe ha izũwã.

² Məcə àka atsu umum igəmagəmə idzidzerhe ri idəsa arherhamum. Umbi àka akaiferhkə abin urhənga. Àka abema adəka. Àka awe amən unying nggu adəka na azĩ ra asu urhənga.

³ Àka niba akorhumbi iferhəyε iki itsu umbi awe ru ugarh anangmbi abəə use akorhe ubinkpi uku utsu umbi aberi itsi. Bər àka irherhi atsimbi àka aneke ubən unera anyangu uner uwəə ananga unga.

⁴ Umbi kishoo àka niba akaiferhkə na akorha abinkε aka iyika umbi ukpekū, bər àka akorha abin aka aze àka iyike abəə.

⁵ Imēngge umbi akaiferhkə ru nyaku Ukiristo Uyesu.

⁶ Unga awe ru nyaku Unum ru ubən utsĩndĩā,
bər asi inyangi itsinga awea icaica nggu Unum.

⁷ Unga anyangi itsinga asi iwea ubin, unga awe ugārḥā ri adzeka ri iyor uner.

⁸ Unga aka adzipa awe unera, unga arherhi itsinga na akpe ru nyaka Unum aka adəyiwe unga.
Unga akpe ru utsĩndĩ uwuku ubewe ri inyapuwe unga ru igārḥāmau ucucii!

⁹ Ngge itsu Unum abera unga afafā ra anangke aka anangke ubən anang na adzowe unga itsokε iki inangke ubən itsok.

¹⁰ Unum akorha akεε ngge itsú ubən unera ra afā nu abĩ use unərkang abĩ awuri itar arhu ri idzowe itsi ru Uyesu,

¹¹ nu ubən arhem awuri irherhe ukupēē ugε Uyesu Ukiristo awu Uteijee. Akεε awuri ikū imor azĩ ru Unum Utε.

Irhang ru nyaki idzεεr

¹² A aze awerhamum, rimi hā, aka adəsa ru nyaka umbi aka isaka adəsa ri ivangyε umum iki ina iwe nggu umbi, àka adēē adəsa na akorhe icεε anangmbi umum iki isi iwemum nggu umbi. Àka atō itser adəyiwe ififərhm̄bi nggu iwei nu izizang.

¹³ Umbi adēē akorhumbi akεε ubinkutsu Unum nibikanga anu itō itser

ru umbi ri iyika umbi abema na akorhe ubinkpi unga aka abee umbi akorhe.

¹⁴ Àka niba akorhumbi iferhε ri ibvibvun use uning,

¹⁵ ngge itsú unera asi írhenunga umbi ri ikorhe iki ibewe, nu umbi awuri iwe asasar. Umbi awuri iwe angwē Unum aka asi íkorhumbə ubin uvau ra ateu abi amən aka atārḥā, umbə aka isaka akorhe abin aka abewe. Awu ufang umbi ase iisei iyiki ize nggu umbə ru nyaka abika arhang ugεε idzεεr ra afafā.

¹⁶ Aka adēē aker ri isarhe idzidzerhe iyiki idzowe urhε. Məcə, ru unumkpi Ukiristo aka iba, ngge iwuri itsu umum ifīrhā ugε umum isi itōmum itser iyiki itso ru umbi ibem.

¹⁷ Abinkε umbi aka adzowe na akorhe aki idze ru imangmangmbi ru Uyesu awe ru nyaki idεm-Num. Uko urhemum uba uwe ru nyaku ungwērḥā abin aka ahwake umbə aka awupuwe izūwā ru idεm-Num, umum iwe ra anggəmə nggu umbi kishoo.

¹⁸ Umbi igambi aka agəmə anggəmə nggu umum.

Utimoti nu Uabaforiditu

¹⁹ Umum ifosa ugε Uteijee Uyesu abemuwa umum idene Utimoti aba ru umbi ifitem, ngge itsú umum ima igəmagəmə ivangyε umum iki igū isarhe ra atsimbi.

²⁰ Umum ishimum nu uwəə nggu umum ru nyaku Utimoti. Awu idzidzerhe unga abee inyā iker iyormbi.

²¹ Abəə nggimi akpurha akaiferhkə abinkε umbə aka abee na asi ikambə iferhkə abinkε Uyesu Ukiristo aka abee.

²² Bər umbi ahwεngmbi agε Utimoti aka adəyiwanga iwiwenga. Unga atō itser urhənga nggu umum adzowe Isarhe Iyiki Ize ru nyaku ungwē aki itō itser nggu utenga.

²³ Nggee uba umum igūmum abinkε abi ijee Uroma aka ikorhuwa umum, umum iwuri idene unga aba ru umbi.

²⁴ Nu umum iwemum ri ikeramən ugε Uteijee awuri ineka umum iba ru umbi ifitem.

²⁵ Bər umum ikaiferhkə ugε awu ufang umum idene Uabaforiditu abvui aba ru umbi. Unga awu ungwēmən. Unga atō itser nggu umum na atang iwa ru nyaku

uner iwa nggu umum ri idzowe Isarhe Iyiki Ize. Umbi adene unga ru umum ru unga ayika umum nggu ubinkpi umum iki ibee.

²⁶ Umum ibee idene unga aba ru umbi ubinkutsu umbi agũmbi uge aghonga unga, amenna adake. Ngge itsu unga adzuma abee inyã umbi.

²⁷ Idzidzerhe irhãrhã ighongge unga akpurha abor akpe. Bor Unum acorhuwe unga nu umum ikei. Unum asi ibeenga umum itoma nggu idongamen ri idong amenye umum iki iwerangge.

²⁸ Umum itoma ibee idene unga aba, nggee umbi aba anyãmbi unga ikei, umbi ama agom nu umum ima itsuwe ighongamenmum.

²⁹ Mace aka ayei unga nggu ibibema iyi Uteijee nggu anggom na adzowe imor ra anera ru nyaka unga.

³⁰ Aka akorha akere ubinkutsu unga akpurha abor akpe ri itser Ukiristo. Unga atsu itsinga ru iyiki ighong ri iyika umum ivangye umbi aka asi idẽẽ ayikambi umum.

3

Unum anyã umbi ru nyaka abika asusar ru ubok imangmang

¹ Arherha akoo ake umum iki ibee irherhe. Umbi angwemen nu anapumen, aka agom anggom uge umbi awe abi Uteijee! Asi iwea ighighong ru umum itsenga abin ru umbi akirake umum iki ititi itsenga umbi. Ngge iwuri ika umbi ri imangmangmbi.

² Niba uneke aner ha aki ikorhe ru nyaki iju akũna umbi ayapumbõ. Umbõ akorhe iyiki ibewe ivangye umbõ iki ibee usorhe uwe utsar iforh, umbõ akpurha azharhuwe agau ayormbõ.

³ Umen iwe ru usorhe idzidzerhe ukpu ipfu, ubinkutsu umen idzowe igong ru Unum ri Ipfunga, umen iwe ru ikeramen ru Uyesu Ukiristo, umen isi iwemen ru ikeramen uge ititẽwãmen iwuri iforh umen.

⁴ Bor umum iwemum nu ubinkpi uku utsu umum ikeramen.

Unera aba akaiferhkõ uge ititẽwãnga iwuri iforh unga, mace unga ahweng uge umum itẽwã inang unga.

⁵ Asorhuwa umum ru unum ukpu utorok. Umum iwu uner Uisrairha. Umum iwe ru unang Ubanjami. Umum iwu utsa Uyahuda. Uyamum nu utemum awu abi Uyahuda. Umum iwe Ufarisi abika adosi Ikpem anangmbõ uben uner.

⁶ Umum ideyiwe itsu amenmum ru Unum ri idzowe uver ra abika adosu Uyesu. Umum inyangi itsimum irhika ru utsindĩwi umum iki udosi Ikpem.

⁷ Bor kishoo abinke umum iki ikaiferhkõ uge awu ake atsu umum iwe asasar ra asu Unum, icere umum inyã ake asi iweke ubin, ri itsi umum iki iwe ru imangmang ru Ukiristo.

⁸ Abinke aka anang, umum irhi uben ubin ugee usi imẽkpõ ivangye umum iki ikpanga ukpõ nggu nggaa ugarhkpi ukpuku uhweng Ukiristo Uyesu Uteijeemum. Umum iki itarukũ kishoo uben ubinmum ri itsinga. Umum irhi abina ru nyaka abinke aka ashike ru ugarh ru umum ima ikpo Ukiristo,

⁹ ni ikpo iwe uwu unga. Unum asi inyanga umum iwemum uner uwuku urhika ri idosi Ikpem. Bor unga anyanga umum uner uwuku urhika ri iwe ru imangmang ru Ukiristo. Irhirhika ha idzeku Unum ru ubok imangmang.

¹⁰ Umum ibee ihweng Ukiristo nu ijee iyiki isoknga ra akpe nu igasha ra ayetnumnga, ni iwe ru nyaka unga ra akpenga.

¹¹ Ngge itsú umum ima isok ra akpe ikei.

Igõpa izĩ ra asu

¹² Isi iwengge uge umum iki ikpomum akere kishoo, umum inasi iwemum ru nyaka Ukiristo, bor umum ikpurhi itsu amenmum ibee iwe ru nyaku Ukiristo, aki ha atsu Uyesu akpom umum.

¹³ Umbi angwemen nu anapumen, umum isi ikakũ iferhkõ uge umum iki idzur ikpomum ukpõ, bor umum ikorhu ubina unying. Umum iyiruwe ubinkpi uku utongkpõ ra andzing nu itõ itser akarhãrhã igõpa izĩ ra asu ru ubinkpi uku uwuri ikorhe.

¹⁴ Umum igɔpa nggu ikermum izĩ ra asu ru ubinkpi uku udzɛu umum ri imimasha. Umum ikorhe rimi ngge itsú umum iyɛi ugbɛtɛ Unum aka ayisa umum ra afã izĩ iyɛi, ru ubok ubinkpi Ukiristo Uyesu aka akorhe.

¹⁵ Kishookamɛn iki iseng ri imangmang, imɛngge umɛn irhi abina ru utsĩndĩ uwɛrɛ. Nu unermbi unying aba akaiferhkɔ iyikise ru ubina unying ra abin hã umum iki irherhe, mɔcɛ Unum awuri iyikuka unga anyã ru utsĩndĩ uwuku urhika ikɛi.

¹⁶ Bɔr umɛn ima isisei ru nyaka abinkɛ umɛn iki imesa uba utsĩ icɛrɛ.

¹⁷ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, àka agbopa nggu abɔɔ ri ikorhe ru nyaka umum. Àka arhi abirabɛ aka abɛk ru nyaka abinkɛ umɛn iki idzaa umbi.

¹⁸ Ubinkutsu anera arherhe abɛk ru nyaka anggamtsak igãrhãmau ucucii Ukiristo. Umum iki idɛyiwamum akɛrɛ isha, nu icɛrɛ umum irherhe ake ikɛi nggu anyĩ.

¹⁹ Ivangyɛ umbɔ aka ikpe, umbɔ awuri itsĩ ri itsitsĩm. Unummbɔ awu anambɔ. Abinkɛ umbɔ aka agɔm awu abin ishĩ umbɔ aki ikorhe. Amɛnmbɔ awe ra abin upfung.

²⁰ Bɔr umɛn iwe abi afã. Umɛn ini idzɛu uwuku ufɔrh umɛn Uteijee Uyesu Ukiristo, uwuruwi aka idzeku nggɔɔ ha.

²¹ Unga awea ri ijee iyiki ikũ abina kishoo aba ri ididarhnga. Unga awuri ikũ ijee ha afaruwe ayormɛn aka aghong irhãrhã na akpe icɛrɛ ngge itsú ake awe ru nyaki iyinga iyiki ibɛk ugbagbaa.

4

¹ Nggee, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, ngge iwuri itsu umbi adɛɛ aker ri idɔsu Uteijee. Umbi awe awɛrhamum iki ibema ni idzumi ibee inyã. Umbi atsu umum igɔmagɔm. Umbi awe ru nyaku nggaa itosa iyi itsermum iki itso.

Ishishãrhũ Uburhu

² Umum ishãrhã ungo Uafodiya nu Usintiki umbi akaiferhkɔ unying nggu adɔka ubinkutsu umbi awe ru imangmang ru Uteijee.

³ Ìĩ, ikɛi umum irhusa ungo uwɛrhe itsermum uwu idzidzɛrhe uyike akatserh

abɛrɛ aka atɔ itser akarhãrhã ayika umum ri idzowe Isarhe Iyiki Ize. Ukirhemɛn nu abɔɔ aka atɔ itser nggu umum ikɛi nu kishoo atsokɛ umbɔ aka atseng ru ubvur uwu urhɛ.

⁴ Ubɛn ivang àka agɔm anggɔm ugɛ umbi awe abi Uteijee. Umum iwuri irherhumum ikɛi, àka agɔm anggɔm!

⁵ Àka adɛyiwe ubɛn unera ididɔryɛ umbi aka awe. Uteijee asi idãrhunga na aba.

⁶ Niba angwãrhũmbi anaa ri itsi ubɛn ubin, bɔr àka arhusu Unum ubinkpi umbi aka abee, àka ashãrhã unga na atar uwɛɛ ru unga.

⁷ Nu ididɔryɛ Unum aka adzowe, ididɔr ha iki inangge kishoo ihwihweng iwuri ikake ifɛrhkɔmbi nu ubinkpi umbi aka igũ ra amɛnmbi ubinkutsu umbi awe ru imangmang ru Ukiristo Uyesu.

⁸ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, ubinkpi uku udɔsa umum iki ibee irherhe unggakpi. Àka adɛɛ akaiferhkɔ ri itsi abinkɛ aka awe idzidzɛrhe na awe ru imor na arhika na asar ru abinkɛ aki itsu amɛn agɔm anggɔm, nu abin aka aze inyĩnyã, nu udzumu ize na amɛɛke iyɛi ikpikpoi.

⁹ Àka akorhe kishoo abinkɛ umbi aka amesa na ayɛi na agũ na anyã ru umum. Unum uwuku udzowe ididɔr awuri iwe nggu umbi.

Uburhu atar uwɛɛ ru umbɔ ru iyiyikembɔ

¹⁰ Umum iwe ra anggɔm akarhãrhã nggu ikpũ anggɔmkɛ Uteijee aka adzaa ubinkutsu umbi ikɛi aka adɛyiwambi umum ibibemambi. Ngge iwe idzidzɛrhe ugɛ umbi abemumbi umum ubɛn ivang, bɔr umbi asi ikpombi utsĩndĩ uwuku uɛyɛiwa ingge.

¹¹ Umum isi ini umum irherhe akɛrɛ ugɛ umum ibee ubin, umum iki imesumum igɔmagɔm nggu ubɛn ubinkpi uku ukpo umum.

¹² Umum iki imesumum ibɛk nggu ida ubin nu ibɛk nggu iwe ru ubinkpi uku unangkpɔ ubinkpi umum iki ibee. Umum iki imesumum ibima nggu ubɛn ubinkpi uku ukorhe ru umum. Umum iwe ra anggɔm ivang anaamum aka atɔk na ashike ru ubin, ivangyɛ umum iki ikpo

inang ubinkpi umum iki ibee nu ivangye
umum iki isi ikpomum ubinkpi umum iki
ibee.

¹³ Ukiristo ani adzaa umum iker iyiki
igomagom ru uben ubinkpi uku ukorhe ru
umum.

¹⁴ Uko rimi hã, aze umbi aka ayika
umum nggu ubinkpi umum iki ibee.

¹⁵ Awu use anang akere ha, ivangye
umum iki ibore Umakidoniya, abika adasu
Uyesu aboo asi iyikambo umum nggu
uhwek uku utaitser Unum. Umbi ukpekũ
akpurha akorha aki ha ri ivangye umbi
abi Ufirhibi aka awe abika afa ri idasi
Isarhe Iyiki Ize.

¹⁶ Uko ivangye umum iki iwe ru
Utasarhonika, umbi ayikambi umum
anangmbi idiki unying ri ivangye umum
iki ibee.

¹⁷ Umum isi irherhumum rimi uge
umum ibee iyei izũwã iyoo. Bor umum ibee
umbi akpo itosa akarhãrhã ru Unum.

¹⁸ Umum iki iyeisũ abina kishoo umbi
aka adene ru ubok Uabaforiditu. Umum
ikpo inang abinke umum iki ibee.
Iyiyikembi iwe ru nyaki idem iyiki iwe ru
isung iyiki ize umbi aka adzowe ru Unum.
Unga ayei ngge nggu anggom.

¹⁹ Unummum awuri idzaanga umbi
abina kishoo umbi aka abee ru abinke
unga aka awurake ubinkutsu umbi awe
ru imangmang ru Ukiristo Uyesu.

²⁰ Unum Utemen ama awe ru ikpikpoi
ugbagbaa nu ugbagbaa. Iwerimi.

Imimashi ighwe

²¹ Aka aghwe kishoo abika adasa,
abirabe aka awe ru imangmang ru
Ukiristo Uyesu. Abika adasa aka awe nggu
umum nggimi aghwe umbi.

²² Kishoo aner Unum nggimi aghwe
umbi, undzumunga abika awe ru
udzepurhe Ukaisar.

²³ Imimutu Utejee Uyesu Ukiristo ima
iwe nggu umbi kishoo. Iwerimi.

Ukorhosi Utsutson ri itsi ubvur Ukorhosi

Uburhu uner itser Uyesu unga atsenge ubvur uwurɛ ra abika adɔsa aka awe ru Ukorhosi. Ubvur Ukorhosi nu uwu Uafisa nu uwu Ufirhibi nu uwu Ufirhimon ani iyisa ake abvurɛ aka adzeku ugbor uzĩ. Uburhu atseng abvur akɛɛ ru uteu Uroma ri ivangyɛ unga aka awe ru ibibow iyi imɛka ivaa (Aiy 28.16-31). Ugɛɛ atseng ubvur uwurɛ ra amɛk aki 60 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Uburhu atseng ubvur uwurɛ ru umgbɔ uwe utsĩndĩ uwuku ugbisha ri itsi imesa igberangwĩ ru Ukorhosi. Imesi igberangwĩ hã igər igɛ ikpo ififərɪh iwe ri idɔsu agbeyi anera aki akorhe, utoma nggu idzowe igɔng ri ɪpfu itser-Num. Nu ikɛi awu ufang unera adɔsu agbeyi ighigha nu ihwihwa nu isorhu usorhe nu akɔɔ.

Ubvur ha uɔɛyiwe ugɛ ani ikpo ififərɪh ru ubok Uyesu. Ikɛi ugər ugɛ Uyesu unga awu undzumu uzirhzĩ Unum. Anyãmbɔ iwiwe Unum ru Uyesu. Ikɛi Uyesu awu uner uwuku umuna abina kishoo, unga awea, ra abina kishoo adərha awe. Awu ri itsinga uben ubina uku uwe. Ubvur ha adɛyiwe ugɛ Uyesu unga awu itsi abika adɔsa, unga awu unggbaashi aka asok ra akpe, ikɛi unga awu uner uwuku ugbishuwa isiseimen nggu Unum.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson (1.1-14)

Uyesu Ukiristo nu itsernga (1.15-23)

Itser Uburhu ra abika adɔsa (1.24–2.7)

Ibibek ru ubok Ukiristo (2.8–4.6)

Ighwe iyi imaatak (4.7-18)

¹ Awu umum Uburhu. Unum unga atsũ umum iwe uner itser Ukiristo Uyesu. Ungwɛmɛn Utimoti awu urhɔnga nggu umum.

² Umɛn itsenge ubvur uwurɛ ra asarkasar anera aka awe ru imangmang ru Ukiristo aka ase ru uteu Ukorhosi.

Unum Utɛmɛn ama adzaa umbi imimuta nu ididɔɔr.

Itar uwɛɛ nu ifɛn-Num

³ Ubɛn ivang umɛn ifɛna Unum ru umbi, umɛn iki isaki itar uwɛɛ indzowe Unum Utɛ uwu Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo.

⁴ Umɛn ikorhe rimi ubinkutsu umɛn igũmɛn imangmangmbi ru Ukiristo Uyesu. Ikɛi umɛn igũmɛn ibibemambi aka awerangge ra abika adɔsa.

⁵ Imangmang nu ibibema hã idzeki ifosambi ra abin aka aze umbɔ aka angwɛwa umbi ra afã. Umbi aka agũmbi ake ri isarhe iyi idzidzɛrhe ngge iki iwe Isarhe Iyiki Ize

⁶ iki ibangge ru umbi. Ru upfunga kishoo Isarhe Iyiki Ize ha ighwɛrngge ikpũrhã ni isengge. Ngge iki isaki ikorhe rimi hã ru umbi udzur ru unumkpi umbi aka agũ ngge na ahwɛng idzidzɛrha iyi imimutu Unum.

⁷ Umbi amesa ngge ru Uabafara, uze uwɛrhi itsermɛn. Unga awu uner itser idzidzɛrhe uwu Ukiristo, uwuruwi umɛn iki idene unga aba ru umbi.

⁸ Unga adɛyiwa umɛn ibibemaye ɪpfu-Num iki idzaa umbi.

⁹ Ri itsi akɛɛ ha, umɛn inasi inekukumɛn ifɛna Unum ru umbi udzur ru unumkpi umɛn iki igũ isarhe ri itsimbi. Umɛn ini ishɔrhũ Unum unga ama adzaa umbi ihwihwɛng nu itsoi iyiriyɛ iki idze ri ɪpfunga.

¹⁰ Umɛn ifɛna umbi Unum, ngge itsú umbi ama ase i sei iyi ibibek iki idzowe igɔng ru Utejee na atsu unga agũiben ru uben udĩ, ngge itsú umbi awuri idɛɛ akorhumbi ikpũ iyiki ize kishoo nu umbi ikɛi atomi ihwɛng Unum akarhãrhã.

¹¹ Unum akũ nggaa ijeenga atsu umbi awe akeker, ngge itsú umbi akpo nggaa ibibima nu anggɔm,

¹² ni itsu umbi agɔm anggɔm atar uwɛɛ ru Utɛ, uwu ha aka atsu umbi adɛɛ amɛɛ igasha ru ukam ukpu abika adɔsa ri iyerhe iyi irhirhang.

¹³ Unga ashɔɔte umɛn ɪdzek ri iyerhe iyi uzĩ, na akũ umɛn atsĩ ri Iyerhe iyi Ungwɛ hã unga aka abema.

¹⁴ Ru ungwɛ hã umɛn iki ikpo ififərɪh nu itsũwe arhim.

Ukiristo ananga uben ubin

¹⁵ Umɛn itsikammen isi ɪdɛɛ inyãmɛn Unum, bər Ukiristo ayika umɛn ihwɛng

iwiwe Unum, ubinkutsu unga awe ru nyaku Unum. Unga awu unanyĩ ungwẽ Unum, nu unga awe ru nggaa ijee ri kishoo abinkε aka amuna.

¹⁶ Ukiristo amuna kishoo abinkε aka awe ra afã nu abĩ. Unga amuna abinkε umbɔ aki inyã nu akirakε umbɔ aka asi ãnyãmbɔ, utoma nu kishoo ãpfu iyi ijee, nu kishoo ãyerhe nu uben ubin uku uwe ri ijee. Abina kishoo unga amuna na awe akinga.

¹⁷ Unga awea nu abina adɔrha amuna, nu unga atsu abina kishoo agha inggbaashi.

¹⁸ Unga awu itsi iyor ha, iyiriyε iki idarh iyor ha, ngge iki iwe abika adɔsa. Unga awu unggbaashi uben ubin nu unggbaashi uner uwuku usok ra akpe, ngge itsú unga ananga uben ubin.

¹⁹ Unum awe ra anggɔm agε Ukiristo awe ru nyaka unga ru uben udĩa.

²⁰ Unum aseng unga akũ uben ubinkpi unga aka amuna atsi ri igbigbisha iyiki ize nggu itsikamnga. Akεε atoma nggu uben ubin nu abĩ nu afã. Ukiristo akorha akεε ha ri ikpe nu igãrhãmau ucucii, ngge ikũ ididɔr iba ra ateu uben ubin nu Unum.

²¹ Umbi aka asaka awe ru igigau nggu Unum. Umbi awe abika akpε Unum ra amɛnmɛbi ru nyaka umbi aka idɛyiwe ri itser iyiki ibewambi.

²² Bɔr icεε ru ubok akpe Ukiristo ri iyor, Unum aka abvui agbisha umbi. Unum akorhe rimi ngge itsú ivangyε unga aka irhi umbi, unga awuri inyã umbi ru nyaku undzumu abika asar nu isheru uvau. Umbi ashimbi ru uvau, ikεi unera ashia ru ubinkpi unga aka ikũ arhena umbi ri ikorhe uben ubin uku ubewe.

²³ Akεε kishoo awuri ikorhuke umbi aba adẽẽ akermɛbi ri imangmangmbi ru Ukiristo na asi ineke uben unera akεna umbi ifosu ubinkpi uku uwe ukpumbi Isarhe Iyiki Ize iki irherhe. Umbi aka agũmbi Isarhe Iyiki Ize iyεε nu umbɔ aka adũwũkumbɔ ngge ru uben unera aka awe ra abĩ. Umum Uburhu, iki iwu uner itserngge.

Itser Uburhu ra abika adɔsa

²⁴ Umum iwe ra anggɔm ubinkutsu umum ihweng ugε ayetnummum aka ayikake umbi. Nu umum ãbeemum ihwa

kishoo ayetnumkε Ukiristo aka abee umum ihwa, ngge itsú umum iyike iyornga, iyiriyε iki iwe abika adɔsa.

²⁵ Unum adena umum iwu ugãrhã abika adɔsa ri idɛyiwe kishoo ubinkpi urhɛmnga uku uni irherhe.

²⁶ Isarhe iyεε iwe ri iwɔk ri kishoo anera aka ase rimãã, bɔr icεε iki idzekangge ukupeng ra aner Unum.

²⁷ Unum aseng idɛyiwe anernga agε unga awea ru nggaa ibibeanga ra atsen abi Uyahuda. Ibibeanga iwu ugε Ukiristo awe ru umbi, nu umbi awe ru ifosa iyiki igasha ri ikpikpoi iyi Unum.

²⁸ Umɛn idɛyiwe anera ri itsi Ukiristo, ni ifituwe ni imesuwe uben unera nggu kishoo itsoiyε umɛn iki idẽẽ ikorhe. Umɛn ikorha akεε ngge itsú uben unera aka awe ru imangmang ru Ukiristo unga arhika ra asu Unum.

²⁹ Ubin hã nukpɔ uku utsu umum itõ itser akarhãrhã ikũ nggaa ikeryε Ukiristo aka adzaa umum.

2

¹ Umum ibee umbi ahweng ititẽwãmum akarhãrhã ru umbi nu abirabε aka awe ru Urhawudikiya, nu kishoo abirabε aka anasi igbopumbɔ nggu umum.

² Umum itõ itser akarhãrhã ngge itsú umbi ama akpo ififita ra amɛnmɛbi na agbopi itsi ri ibema adɔka. Umum itõ itser akarhãrhã ngge itsú umbi ama awe nggu undzumu idorh iyiki ihweng undzumu isarhe Unum. Umum itõ itser akarhãrhã ngge itsú umbi ama ahweng iwiwɔk Unum ngge iki inasi idzekangge ru anera rimãã. Iwiwɔk ha iwu Ukiristo.

³ Ru unga awɔke kishoo iwu ru ubin iyi itsoi nu ihwihweng.

⁴ Umum idɛyiwa umbi akεε ngge itsú unera asi ãrhema umbi nggu ãrhɛm iyiki ãrhika bɔr ishingge.

⁵ Umum isi iwemum umã nggu umbi ri iyor, bɔr uben ãvang umum ãni ãkaiferhkɔ ri itsimbi. Umum iwe ra anggɔm ugε umbi agbopi itsi nu imangmangmbi ru Ukiristo idẽẽ ãker.

Ififɔn ru ubok idasu Ukiristo

⁶ Nggee, ru nyaka umbi aka ayēi Ukiristo Uyesu awu Uteijeembi, aka adēē awe abika adōsa unga.

⁷ Aka adēē aker na aseng ri iwerhambi nggu Ukiristo. Aka adēē aker amēn uge abin umarhemmbi aka amesuwa umbi ri itsi Ukiristo awe idzidzerhe. Aka atar uwēē ubēn ivang.

⁸ Àka angwēdzēn utsur unera adzura umbi igārnhā nggu iferhkōnga iyiki itārnhā iki iwe nggu igberangwī. Ikpū iferhkō ha iyurhi ra agbeyi anera nu ikpēm ri itsi abin aki upfung ukpirē na asi iweke ru Ukiristo.

⁹ Ubinkutsu ivang Ukiristo aka adzipa awe unera, unga ana awu undzumu Unum.

¹⁰ Umbi awu undzumunga ri idōsu Ukiristo, uwuku uwe itsi ru ubēn ijee nu iyerhe.

¹¹ Ri idōsu Ukiristo, iwe ru nyaka umbi aka asorhu usorhe, nu amēn aki arhimmbi aka adzeke. Akērē asi iweke usorhe anera aki ikū abokmbō akorhe, bōr awu ikpū usorhe Ukiristo aki ikorhe.

¹² Aka adzakukumbō umbi nggu Ukiristo ri isorhu ubōtisima, ikēi umbi aka asombi nggu unga ru ubok imangmangmbi ri ijee Unum, uwuruwi aka asoyiwe Ukiristo ra akpe.

¹³ Umbi aka agaumbi nggu Unum ri itsi arhimmbi, nu ikpona ibee ikorha amēn arhim idarh ibibekmbi, bōr Unum atsu umbi adzipa abek nggu Ukiristo. Unum atsūwe arhimmen kishoo.

¹⁴ Unga afārnhūwe arherhe igbigbayē umēn iki ikorhe, akirakē aka adēē irhena umēn ni itsuka umēn ufai. Arherhe igbigba ha adēē igamtsak nggu umēn, bōr Unum anyanguwe ake ri inyapuwe ake nu igārnhāmau ucucii.

¹⁵ Unga abvure ijee iyi ayērhe nu abi ijee na adzowe umbō atsak ra awiya ri ikpe nu igārnhāmau ucucii na adzuma ananga umbō.

¹⁶ Ngge aka niba aneke unera atsuka uvau nu umbi ru ubinkpi umbi aka igha use ubinkpi umbi aka ihwa, use ri inum agbeyambi, use irhowa ufē uku ufa, use unum ukpuku uwosha.

¹⁷ Akērē awu azirhzi abinkē aka iba, bōr undzumu idzidzerhe akpo ngge ru Ukiristo.

¹⁸ Àka niba anekukumbi ubēn unera uwuku ugūibēn irherhi itsi iyi igberangwī na adzowe igōng ipfu itser-Num atsu umbi asi ikpombi ugbetambi. Ikpū uner ha anu irherha arherhe akarhārnhā ru ubinkpi unga aka anyā. Ihwihwēnga idzek ra amēnnga, ni itsu unga aberi itsinga, bōr idzidzerhe unga ashia ru ubinkpi uku itsu unga aberi itsinga.

¹⁹ Unga aka nekuka ikpōm Ukiristo, uwuku uwe itsimēn. Kishoo abika adōsu Ukiristo awe ri nyaki iyor iki igbopa urhōnga nggu icim. Iyor ha iseng ru Ukiristo uwu ha aka awu itsia ru udīkpi Unum aka abee.

²⁰ Ukiristo akpe na afōne itsikamnga ri ikpēm upfung ukpirē. Ri idōsa unga, umbi aka akpembī ri ikpēm hā ikēi. Ngge awu use utsu umbi akorhe ugeē umbi ana awu abi upfung ukpirē ri idōsi ikpēmkpō?

²¹ <<Àka niba akū ubok anyangumbi! Niba akū arhem abangumbi! Niba akū ubok abangumbi!>>

²² Ikpū ikpēm iyērē ha iwu abinkē aka asi idārnhūke. Umēn ība itō itser nggu ake imaamēn umēn iwuri itare ake, ubinkutsu ake awe ikpēm nu imesayē anera aka amuna ukpekū.

²³ Ikpēm hā iwe ru nyaka abirabē umbō aki inyā umbō ugeē umbō adzeku iferhkō iyi itsoi. Ngge iki isaki imesuwe anera umbō akorha atsar akagōng aki idēyiwe uge umbō abemu Unum ri irherhi itsi igberangwī na atsu iyormbō ihwa uver, bōr ikpēm hā isi idēē ikēnngge ikponi iyor ri itsu ngge igūibēn.

3

Íkpem ru usarkasar ibibek

¹ Aka asoyiwa umbi nggu Ukiristo, nggee àka atsu amēnmmbi ra abinkē aka awe ra afā, ra anangkē Ukiristo aka aseī ra anang iseinga ru ubok ugha Unum.

² Àka atsu amēnmmbi akaiferhkō ra abinkē aka awe ra afā, niba aweke ra abin aki upfung.

³ Ubinkutsu ibibekmbi iyiki igbe iki ikpengge, nu urhēmbi uwuku ufa icērē uwe nggu Ukiristo. Unum anasi idzuma

akū Ukiristo adzekanga use urhe uwuku ufambi.

⁴ B̄or ivang Ukiristo aka idzeka, umbi awuri idzeka nggu unga ru nggaa imornga.

⁵ Nggee àka aneke ikorhe uben abinke ayormbi aka ibee ngge itsu ngge igūiben, ru nyaki irha nggu unera use ibee irha nggu unera aka asi iwea utsakngo use utsengo, use ibee ikorhe iyiki ibewe, use ikpona. Ikpona iwu ikpū idzowe igang ru ugberhe.

⁶ Ri itsi akere ha, avom itsu ufai Unum aka iba.

⁷ Umbi akorhumbi abin rimi hā na adorha atirhi idosu Ukiristo.

⁸ B̄or icere awu ufang umbi aneke ikorhe kishoo abin akere, uben ikpū avom, nu ikpikpēē, nu inyar, nu irherha arherhe aka atārha.

⁹ Àka aneke igberangwī atsuke adoka, ubinkutsu umbi aka atsimukumbi amen aka agbembu nggu ikorha arhim,

¹⁰ na atsim amen aka afa. Amen hā ake anu idzipa awe ru usaka uwuku umuna ake ru nyaka umbi aka anu iseng ri ihweng unga.

¹¹ Ru urhe uwuku ufa ha ri idosu Ukiristo, umen isi inyā anera awuwembu ubinkutsu, umbu awe abi Uyahuda use atsen abi Uyahuda, use uner usorhe use uner ida usorhe, use uner arhum use utsen uwuku usheru Unum, use ugārha use uwuku ufon. Ubin uku unang ugarh kishoo awu Ukiristo, nu unga ase ru kishoo abika adosa unga.

¹² Umbi awu aner abirabe Unum aka aseng. Ungu abema umbi na atsu umbi awe asasar. Nggee, àka awe ra atorh, nu inna, irherhi itsi, ididōr, nu idongamen.

¹³ Àka adongamen nggu adoka. Àka atsūwe adoka ra abinke umbi aka akaiferhkō umbu aka asi ikorhumbu ru utsīndī uwuku uze. Àka adzuma atsūwe adoka ru nyaku Uteijee aka atsūwe umbi.

¹⁴ Ubinkpi uku uwe ru ugarh unang akere ha kishoo, aka abema adoka. Ri ikorhe rimi hā umbi awuri iwembu ru undzumu igbopi itsi urhanga.

¹⁵ Àka aneke ididōrye Ukiristo aka adzaa umbi idarh kishoo iferhkōmbi nu ikikorhambi. Àka akorha akere ubinkutsu

Unum aka aseng umbi ase ru urhanga uku utō ru nyaki iyora unying. Na atar uwee.

¹⁶ Àka akaiferhkō ri itsi isarhe Ukiristo. Àka akaiferhkō ra ake na amesuwe adoka na amutuwe adoka nggu itsoi. Àka arherha arherhe nggu adoka ra ambom aki ubvur Unum nu ambom abika adosa aka amuna nu ambom Ipfu Isarsatangge aka atsu ru umbi. Àka atsū ambom na abar abin na atar uwee ru Uteijee ra amenmbi.

¹⁷ Ru uben ubin umbi aka irherhe na akorhe, aka akorha ake kishoo ri itsok Uteijee Uyesu, ri itar uwee ru Unum Ute ru ubok unga.

Isisei iyiki ize ra aya abika adosa

¹⁸ Umbi akatsērh, aka akorhu ubinkpi atsakmbi aka agor umbi ikikorhe, ubinkutsu ubin hā nukpō uku umēē abika adosu Uteijee akorhe.

¹⁹ Umbi akatsak, aka abema atsēmbi na akpōm umbu uku utō.

²⁰ Umbi awekaci, aka akorhe kishoo abinke ateimbi aka atsu umbi ikikorhe, ubinkutsu ubin hā nukpō Uteijee aka abee.

²¹ Umbi atei, aka niba acayimbi angwēmbi akarhārha utsur umbu atsūwūkumbu amenmbu ru umbi.

²² Umbi agārha, àka akorhe kishoo abinke ateyambi aka atsu umbi ikikorhe. Àka niba akorhumbi ri ivang umbu aka anu irhi umbi ukpekū na abee itsu umbu abema umbi. B̄or àka akorha ake nggu amen unying nggu iwei na adeyiwe imor ru Uteijee.

²³ Ra abina kishoo umbi aki ikorhe, àka akorha ake nggu amenmbi kishoo. Àka atō itser ugee umbi atōwe Uteijee, isi iwengge iyi anera ukpekū.

²⁴ Ubinkutsu umbi ahwengmbi age umbi awuri iyeimbi ukam ru Uteijee ri itsermbi. Awu itser Uteijee Ukiristo umbi aka anu itō.

²⁵ Uben unera aki ikorhe iyiki ibewe, umbu awuri ifai unga ri itsi iyiki ibewanga. Unum asi inyāngu uwō ananga uwō.

4

¹ Abika awe ra agārha, aka adzowe ugbetambu uku kpengkpeng ubinkpi

umbō aka atō, ubinkutsu umbi
ahwēngmbi agē umbi awembi ru Uteiya ra
afā.

Arherha akō

² Aka adzowe atsimbi ri ifen-Num. Aka
angwē amēnmbi ru ubinkpi umbi aki
irherhe na awe abika atar uwēē ru Unum.

³ Aka afēna-Num ru umēn. Aka ashōrhū
Unum ama atsuruwa utsīndiā ri
isarhamēn, ngge itsū umēn idēē indzowe
isarhe Ukiristo ukupēē ra anera. Isarhe ha
iwe ri iwōk rimōō. Awe ri itsi isarhe iyēē
umum iki idūwū itsu umum iwe ri inyāwā
ru ugbor uzī icēē.

⁴ Aka afēn-Num agē unga ama ayika
umum idūwā ngge ukupēē ru udīkpi
umum iki imēē ikorhe.

⁵ Aka atō itser nggu itsoi ri ivangyē umbi
aka ikorhe ubēn ubin nggu anera aka asi
idōsumbō Uyesu. Aka akorhe ubēn
ubinkpi umbi aka idēē akorhe ubēn
ivangyē umbi aka iwe nggu umbō.

⁶ Aka atsu arherhambi nggu umbō awe
nggu ibibema ubēn ivang. Aka atsu ake
awu ubinkpi umbō aka igūibēn, nu
ubinkpi uku ibemuwe irhirhusambō.

Imimasha ighwe

⁷ Utikiku awuri idēyiwanga umbi isarhe
kishoo ri itsimum. Unga awu ugārā
idzidzerhe nggu umēn ru Uteijee nu
umum ībemum unga.

⁸ Umum idene unga aba ru umbi, ngge
itsū umbi ama ahwēng ubinkpi uku
ukorhe nggu umēn, nu unga ama afituwa
umbi.

⁹ Unga anu iba nggu Uonisimu, unga
aka awe unying ru umbi. Uonisimu
ungwēmen nu uner idzidzerhe nu umum
ībemum unga. Umbō awuri idēyiwambō
umbi ubēn ubinkpi uku ikorhe nggimi.

¹⁰ Unerwi umbō aki iyisa Uaristaku awu
nggu umum nggimi ru ugbor uzī. Unga
aghwe umbi. Rimi hā Umarku uwuruwi
aka awe ungwē iyambō Ubarnaba aghwe
umbi. Umum idēyiwamum umbi arherhe
ri itsi Umarku, unga aba abanga, umbi
ayēi unga nggu aboka avaa.

¹¹ Uyasuwa, uwuruwi umbō aki iyisa
Ujustu, ikēi aghwe umbi. Aner abēē
ikitatambō ukpekū ra abi Uyahuda aka atō

itser iyi Iyēhe-Num nggu umum. Umbō
aka afituwambō umum akarhārā.

¹² Uabafara aghwe umbi. Unga awu
unying ru umbi na awu ugārā Uyesu
Ukiristo. Ubēn ivang unga adēē ifēna umbi
Unum nggu amēnnga kishoo. Unga
ashōrhū Unum ama atsu umbi adēē aker ri
ikorhe ubinkpi Unum aka abee, aka aker
ru Ukiristo na awe ru undzumu ikeramēn.

¹³ Umum idēyiwa umbi ugē unga atō
itser akarhārā iyimbi nu iyi abirabē aka
awe ru Urhawudikiya nu abi Uhirhaforhi.

¹⁴ Uze uwērhāmēn Irhuka, uner agōu,
nu Udimā, aghwe umbi.

¹⁵ Aka akū ighwemum azī ra angwēmen
nu anapumēn ru Urhawudikiya, nu ru
Unimfa nggu anera abika adōsa aki ikōng
ri iyanga.

¹⁶ Umbi aba avarhu ubvur uwurē
amaambi, āka akū azī avarhuwe ru abika
adōsu Uyesu ru Urhawudikiya. Na ayēi
ubvur uwu ha umum iki itsēnge abi
Urhawudikiya na avarha umgbō ikēi.

¹⁷ Aka adēyiwe Uarkibu ugē, <<Uteijee
aka adzaanga ungo itser iyiki itō. Niba
ukpēō ititō.>>

¹⁸ Umum Uburhu, itsēng ighwe iyēē ru
ubokmum. Aka ayita afēna Unum ru
umum ru ugborzī. Imimuta ima iwe nggu
umbi.

Ubvur Uburhu uwu inggbaashia aka atsenge abi Utasorhonika Utsutson ri itsi ubvur Utasorhonika uwu inggbaashia

Uburhu uner itser Uyesu atsenge ubvur uwurɛ ra abika adɔsa ru Utasorhonika ra abĩ Umakidoniya. Abɔɔ agɛ Uburhu atseng ubvur uwurɛ ru Ukorinti ra amɛk aki 50-51 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Abika adɔsa ru Utasorhonika awu unying ra abika adɔsa ha Uburhu uner itser Uyesu aka adzin. Unga aka adzin umbɔ asi ikpoa inɛta umbɔ, ubinkutsu abi Uyahuda abee ifuw nggu unga na atsu unga abɔre umɔ (Aiy 17.1-9). Uburhu atseng ubvur uwurɛ afituwe abika adɔsa ugɛ umbɔ adɛɛ aker ri imangmangmbɔ.

Ri inggbaashia, Uburhu atar uwɛɛ ru Unum ri itsi imangmangmbɔ nu ikikorhambɔ iyi ibibema nu ikɛi ifosayɛ umbɔ aka awerangge ru Ukiristo. Ubvur ha ufituwe abika adɔsa ugɛ umbɔ niba agbambɔ iwei ri itsi ibiba Ukiristo. Ikɛi udɛyiwe umbɔ ikpũ isiseiyɛ iki imɛ umbɔ aseɪ, na amina asumbɔ atɔ itsermbɔ utseku Uyesu aka iba.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-3)

Imangmang abi Utasorhonika

(1.4–3.13)

Ikpũ ibibɛkyɛ Unum aka abee (4.1-12)

Imesa ri itsi ibiba Uteijee (4.13–5.11)

Itsũwã iyi imaatak (5.12-22)

Imimasha (5.23-28)

¹ Ubvur uwurɛ udzɛku umum Uburhu. Usirha nu Utimoti awu urhɔnga nggu umum umɛn ighwe umbi.

Ubvur uzĩ ri ikikɔng abika adɔsa ru Utasarhonika umbɔ aka awu abi Unum Utɛ nu Uteijee Uyesu Ukiristo.

Imimuta nu ididɔɔr ru umbi.

Itar uwɛɛ abi Utasorhonika ri imangmang

² Umɛn iki isaki itar uwɛɛ indzowe Unum ru umbi kishoo, iyisa atsokmbi ri ifɛn-Nummɛn.

³ Umɛn idɛɛ iyita ra asu Unum Utɛmɛn itsermbi iyi imangmang, nu ikikorhambɔ iyi ibibema, nu ibibimambi iyi ifosa ru Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo.

⁴ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, umɛn ihwɛngmɛn awu Unum abema umbi na aseng umbi,

⁵ ubinkutsu, Isarhe Iyiki Izemɛn iba ru umbi isi iwengge ri irhɛm ukpekũ, bɔr iwe nggu ijee, nu Ipfu Isarsatangge nu ida icicang. Umbi ahwɛngmbi isiseimɛn iyi inggbaashia ru umbi umɛn iyika umbi.

⁶ Umbi aka awu abika amesa umɛn nu Uteijee, ubinkutsu umbi ayɛi arherha ha ru nggaa ayetnum nggu anggɔmkɛ Ipfu Isarsatangge iki idzaa.

⁷ Ngge itsu umbi awe abin aka amesa ra abika adɔsa kishoo ra abĩ Umakidoniya nu Uakaya.

⁸ Asi iwea Umakidoniya nu Uakaya ukpekũ isarhe Uteijee iki idzɛku umbi izĩ, bɔr imangmangmbi ru Unum aka ahwɛngmbɔ ubɛn anang. Nggee umɛn ishimɛn nu ubinkpi umɛn iki irherhe ra ake,

⁹ ubinkutsu anera nibikambɔ aki isɔm ikpũ amɛnkɛ umbi aka akũ ayɛi umɛn. Umbɔ asɔm ugɛ umbi aka aneke idɔsa agberhe, na adzipa atɔwe itser ru Unum uwu idzidzɛrhe uwu urhɛ,

¹⁰ na adzɛu Ungwɛnga aka idzɛka afã, uwuruwi unga aka azituwe ra akpe, Uyesu uwuku ushɔrte umɛn ru uvɔmwi uku iba.

2

Itser Uburhu ru Utasorhonika

¹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, umbi ahwɛngmbi ugɛ iyiyepamɛn iki ĩba ru umbi isi igbangge abĩ.

² Umɛn iki ihwamɛn ayetnum nu urhena ru Ufirhipi, ru nyaka umbi aka ahwɛng, bɔr iyiyike Unummɛn itsu umɛn ĩdzaa umbi Isarhe Iyiki Izenga ra asu uver ukerketakpɔ ukpu ikpikpɛɛ.

³ Ivangyɛ umɛn itsu umbi awe ru imangmang umɛn isi igbamɛn irhak use ida isisar use umɛn ibee ibvuta umbi.

⁴ Bɔr umɛn iwu abirabɛ Unum aka anyã umɛn imɛɛmɛn idzowe Isarhe Iyiki Ize. Umɛn isi ĩbeemɛn irherhe abinkɛ anera

aka abee b̄or abinke Unum uwuku uvira am̄enm̄en aka abee.

⁵ Umbi ahw̄engmbi arherham̄en asi iweke itonga angw̄i, use um̄en ikū ubin ukp̄ō itsire atsim̄en ri ibee uhwek, Unum unga awu idekam̄en.

⁶ Um̄en isi ībeem̄en anera akpoi um̄en, use umbi use abikase.

Um̄en iwu abi itser Uyesu um̄en iwem̄en ri ijee iyiki ibee ubin ru umbi,

⁷ b̄or um̄en iwu ru nyaka aw̄ekaci ru umbi, ru nyaku uyi aki ikp̄om angw̄enga.

⁸ Um̄en ibema umbi akarh̄ār̄h̄ā, ngge itsu um̄en isi īdzaam̄en umbi Isarhe Iyiki Ize iyi Unum ukpekū, b̄or um̄en igūib̄en idzowe urh̄em̄en, ubinkutsu umbi awe azeze ru um̄en.

⁹ Umbi angw̄em̄en nu anapum̄en, idzidz̄erhe umbi ayitumbi itit̄ew̄ām̄en nu ayetnumm̄en, um̄en it̄ō itser utsu nu atenum isi igūm̄en azhe utsur um̄en iȳomm̄en unera ru umbi ivangȳe um̄en iki idzowe Isarhe Iyiki Ize ru umbi.

¹⁰ Umbi nggu Unum awu ideka, ra am̄en aka asar, nu irhirhika nu ida uvau um̄en iki iwe ru umbi abika ad̄osa ri inggbaashia.

¹¹ Ubinkutsu umbi ahw̄engmbi um̄en iwe nggu umbi ru nyaka atei aki iwe nggu aw̄ekacimb̄o.

¹² Um̄en ifituwa ni iyika umbi ni itsu umbi aseī ra am̄enk̄e Unum aka abee, unga aka ayisa umbi ri Iyerhanga nu ikpikpoi.

¹³ Um̄en isi inekukum̄en itar uw̄e ru Unum ra ak̄ere ha, ubinkutsu, ivangȳe umbi aka aȳei Arherhu-Num umbi aka agū ru um̄en, umbi abema ake asi iweke ru nyaka arherhe anera, b̄or ru nyaka ake aka awe. Awe Arherhu-Num aka at̄ō itser ru umbi aka awe ru imangmang.

¹⁴ Umbi angw̄em̄en nu anapum̄en, umbi awe abika amesu kishoo ikik̄ong abika ad̄osu Unum ru Uyahudiya, umb̄o aka awe ru Ukiristo Uyesu. Umbi ahwa ayetnum ra anerm̄bi ubina unying nggu abika ad̄osa ha aka ahwa ra abok abi Uyahuda,

¹⁵ abika af̄ere Uteijee Uyesu nu abika as̄om Arherhu-Num ik̄ei na awayiwe um̄en idzek. Umb̄o adakuwe am̄en Unum na akp̄emb̄o ub̄en unera

¹⁶ ri itit̄ew̄ām̄b̄o umb̄o ak̄enmb̄o um̄en idzowe Isarhe Iyiki Ize ra atsen abi Uyahuda utsur umb̄o akpomb̄o ifif̄orh. Rimi h̄ā ub̄en unum umb̄o aki itomu ugbiu arh̄immb̄o akarh̄ār̄h̄ā. Av̄om Unum aka acipuwake nu atsim̄b̄o.

Uburhu abee ibvui ayepa abi Utasorhonika

¹⁷ B̄or umbi angw̄em̄en nu anapum̄en, ivangȳe um̄en iki idzipa ineke umbi ri ivanga ukunjiir, igigau ha iwu iyi iyor isi iwengge iyi am̄en, ngge itsu um̄en itsu asum̄en it̄ew̄ā ibee ība inyā umbi.

¹⁸ Ubinkutsu um̄en ibee ība ru umbi, udzumunga awu umum Uburhu iki ibee ik̄ei nu ik̄ei, b̄or Ushaitan ak̄ena um̄en.

¹⁹ Asi iwea umbi awu ifosam̄en, nu igūib̄enm̄en nu ifur iyerheȳe um̄en iki ikū ifirh̄ā ra asu Uteijee Uyesu unga aba abanga?

²⁰ Idzidz̄erhe umbi awu ikpikpoim̄en nu igūib̄en.

3

¹ Nggee ivangȳe um̄en iki if̄or ibibima idam̄en, um̄en inyā izengge umb̄o aneka um̄en ukpekū ru Uatina.

² Um̄en īdene Utimoti, aka awu ungw̄em̄en nu uw̄erhu itser Unum ri idūwū Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo, unga adzaa umbi ikeram̄en na afituwa umbi ri imangmangmbi,

³ ngge itsú unera asi ītsūwūka am̄ennga ri ivivira iȳere. Ubinkutsu umbi ahw̄engmbi uḡe aseng um̄en ikorha ak̄ere ha.

⁴ Idzidz̄erhe, ivangȳe um̄en iki iwu nggu umbi, ub̄en unuma um̄en is̄oma umbi uḡe um̄en iwuri ihwa uver. Ngge iwe rimi h̄ā, ru nyaka umbi aka ahw̄eng.

⁵ Ngge itsu, ivangȳe umum iki isi id̄ē im̄ēm̄um, umum īdene unga aba nu umum ima igū isarhe imangmangmbi. Umum igū iwei uḡe use uwuku uvuviri ha aka avirunga umbi, ik̄ei ayetnumm̄en h̄ā aka awe ib̄em.

As̄om ififtu Utimoti

⁶ B̄or ic̄ere Utimoti anai idzeku umbi aba ru um̄en, akūwā um̄en isarhe iyi imangmang nu ibibemambi. Unga as̄oma um̄en uḡe ub̄en unuma umbi anu iyita

umən nggu iki ize na abee inyã umən, ru nyaka umən iki ibee inya umbi.

⁷ Nggee, umbi angwēmen nu anapumen, ri kishoo igũ ighong nu uvermen, umən ikpomən ififita ri itsi imangmangmbi.

⁸ Ubinkutsu, icere umən iwemen ri ikeramen ikēi, umbi aba adēē akermbi akarhārḥā ru Uteijee.

⁹ Umən itarmen uwē ru Unum akarhārḥā ru umbi, ri igũibenye umən iki iwurangge ra atsimbi ra asu Unummen.

¹⁰ Nu utsuu nu atenum umən ifen-Num akarhārḥā uge umən ima inyã umbi ikēi ni idzaa ubinkpi umbi aka ashimbi rakpə ri imangmangmbi.

¹¹ Unum Utemen itsikamnga nu Uteijeemen Uyesu ama ayanguwa utsĩndĩ uwuku uba ru umbi.

¹² Uteijee ha ama atomuwa ibibemambi ngge itək ni ibər igba ra adəka nu uben unera, ru nyaka umən iki ikorhuwa umbi.

¹³ Unga ama atsu umbi awe ru ikeramen, ngge itsú umbi awe abika asheru uvau na awu asasar ra asu Unum Utemen, ivangye Uteijeemen Uyesu aka iba nggu kishoo asarkasarnga.

4

Isei isei iyiriyē Unum aka abema

¹ Ri imimasha, umbi angwēmen nu anapumen, umən imesuwa umbi isei isei iyi ibibemu Unum, ru nyaka umbi aka ase. Icere umən irhusa ni itsu umbi ri itsok Uteijee Uyesu aka atoma ase rimi hā.

² Ubinkutsu umbi ahwengmbi ubinkpi umən iki itsuka umbi ri ijee iyi Uteijee Uyesu.

³ Awu ibibemu Unum umbi ase asasar, na niba akorhumbi kishoo itser itoma-dak.

⁴ Uben unera ru umbi amesi ikpəm iyornga ru utsĩndĩ isisar nu imor,

⁵ isi iwengge iyi ikponi iyor iyiriyē atsen abi Uyahuda aka asi ihwengmbə Unum.

⁶ Ikēi ra arherhe itoma-dak ha unera niba agbaa avau ru ungwēmbə use unga akpo utsĩndĩ adakuwe amen ungwēmbə. Uteijee awuri itsuka ufai ra anera ru ikpū arhim akere kishoo, ru nyaka umən iki isəma umbi ni igbiita atombi.

⁷ Ubinkutsu, Unum asi iyisunga umən isisei iyiki ida isisar, bər umən ibek ri isisar.

⁸ Nggee, unga uwuku ukpē imesa iyere asi ikpēē unera, bər akpē Unum, uwuku udzisa umbi Ipfunga Isarsatangge.

⁹ Umən isi ibvui itsengamen umbi arherhe ibema angwēmbi, umbi nibikambi Unum aka amesuwanga umbi ibema adəka.

¹⁰ Idzidzerhe, umbi aka isaka abemumbi abika adəsa kishoo ra abĩ Umakidoniya. Rimi hā umən ifituwa umbi angwēmen nu anapumen, aka atoma akorhe rimi hā ikēi.

¹¹ Aka anyanga ngge iwu ubinkpi umbi aka abee, ri isei isei uku ughwəwəw ri ibibekmbi, aka atsu amen ri itsermbi ukpekū na akū abokmbi atō itser, ru nyaka umən iki isəma umbi.

¹² Məce inum ibibekmbi iwuri ikū abirabe aka asi ihwengmbə Unum adzaa umbi imor, ngge itsú umbi aneke itsorha atsimbi ra ayor anera.

Ibiba Uteijee

¹³ Umbi angwēmen nu anapumen, umən isi ibeemen umbi awe abika ada ihweng ubin ri itsi abərə aka awu ru urhə akpe, use umbi agũ ighong ru nyaka aner abəw, abika ashimbə ri ifosa.

¹⁴ Umən iwemen ri imangmang uge Uyesu akpe na asoka ikēi, nggee umən iwemen ri imangmang uge Unum awuri ikū abika adəsa ha aka akpe aba nggu Uyesu.

¹⁵ Ru nyaka Arherhu Uteijee, umən ideyiwa umbi uge umən iki ibek icere, umən ibek utseku ibiba Uteijee, umən isi inggbaashia isomen ra abirabe aka awu ru urhə.

¹⁶ Ubinkutsu Uteijee nibikanga awuri idzeka afā acipuwa, nggu uyisa ijee utsotsorakpə, nggu urhem unggbaashi ipfu itser-Num nu irhak utsom ukpu Unum, abika akpe ru Ukiristo awuri igbaashia asok.

¹⁷ Aki ha aba amaake, umən abi urhe awuri ishupa umən nggu umbə ra amee ru umən ikpo Uteijee ra afafā. Nu umən iwuri iwe nggu Uteijee ugbagbaa.

¹⁸ Nggee àka afituwe adàka nggu irhem iyere ha.

5

¹ Umbi angwēmen nu anapumen, ri itsi ivang nu inum, umen isi ibeemen itsenga umbi,

² ubinkutsu umbi ahwengmbi uku ushashaki uge unum ukpu Uteijee uwuri iba ru nyaku uveu ru untsuuka.

³ Ivangye anera aka ani igor age, <<Umen isei isei uku ughwōw nu ififorh,>> kanying itsitsim iwuri ikpo umbō, ru nyaki ihwashi imar iki ikpo ukutserh uwuku uwu ra anaa, utsindī ishishōr ushimgbō ru umbō.

⁴ Bōr umbi angwēmen nu anapumen, umbi asi iwembi ru uzī, ngge itsú unum hā usi ígbipukpō umbi ru nyaku uveu.

⁵ Umbi kishoo awe angwē irhirhang na angwē atenum. Umen isi iwemen abi utsuu use abi uzī.

⁶ Nggee, umen niba iwemen ru nyaka abōō aka awe ru urhō, bōr umen isei idzeu ni ikpōm atsimen.

⁷ Ubinkutsu abika arharhō arha ru untsuu nu abika afīrhā ade afīrhā ru untsuu.

⁸ Bōr umen iki iwe abi atenum, awu ufang umen ingwēdzen ni ikpōm atsimen, itsim imangmang nu ibibema ru nyaka atorho uzōu aki ikōk, ni ifosi ififorh ru nyaki ifur uzōu.

⁹ Ubinkutsu, Unum asi itsūā umen ihwa ayetnum avōmnga, bōr atsū umen ikpo ififorh ru ubok Uteijeemen Uyesu Ukiristo.

¹⁰ Unga akpe ri itsimen, ngge itsú uko umen iwu aka arhi use umen iwu ru urhō, umen ima isei urhōnga nggu unga.

¹¹ Nggee àka afita adàka na adzin adàka, ru nyaka umbi aki ikorhe.

Imimashi imesa

¹² Umbi angwēmen nu anapumen, umen ishōrhā umbi, àka adzowe imor ra abika atēwū itser ru umbi, anggbaashimbi ru Uteijee, abika adzaa umbi itsūwā.

¹³ Àka akpōm umbō afafā ri ibibema ri itsi itsermbō. Àka aseu uku ughwōw nggu adàka.

¹⁴ Umbi angwēmen nu anapumen, umen ishōrhā umbi, àka agbiite ato abi igherha

ru umbi, àka afituwe abika asheri ikeramen ru umbi, àka ayike abika asheri iker ru umbi, àka adōng amēnmbi nggu uben unera.

¹⁵ Àka angwēdzen, utsur unera afasa iyiki ibewe nggu iyiki ibewe, bōr uben ivang àka akorhi iyiki ize nggu adàka nu uben unera.

¹⁶ Àka agōm anggōm uben ivang,

¹⁷ àka niba anakukumbi ifen-Num,

¹⁸ àka atar uwēē ri kishoo ubinkpi uku uwe, ubinkutsu ngge iwu ibibemu Unum ru umbi ru Ukiristo Uyesu.

¹⁹ Àka niba arhīwukumbi Ipfu-Num.

²⁰ Àka niba akwēērkumbi itser iyiki isōm Arherhu-Num,

²¹ àka avira abina kishoo, na akpōm akirake aka awe aka aze,

²² àka atīmbi uben iyiki ibewe.

²³ Unum nibikanga, Unum uwu ididōr, ama asare umbi undzumunga, ipfumbi nu urhēmbi nu ayormbi kishoo ima isheru uvau ru unumkpi Uteijeemen Uyesu Ukiristo aka iba.

²⁴ Unga awuri ikorhunga ake, ubinkutsu unga uwuku uyisa umbi awu uner idzidzerhe.

²⁵ Umbi angwēmen nu anapumen àka afēna-Num ru umen.

²⁶ Àka aghwe adàka nggu ighwe ibibema.

²⁷ Umum ishōrhā umbi ri itsok Uteijee, àka avarhuwe ubvur uwure ra angwēmen nu anapumen kishoo.

²⁸ Imimuta Uteijeemen Uyesu Ukiristo ima iwe nggu umbi.

Ubvur Uburhu uwu uvaa aka atsenge abi Utasorhonika Utsutson ri itsi ubvur Utasorhonika uwu uvaa

Uburhu uner itser Uyesu unga atseṅg ubvur uwurɛ ru uteu Ukorinti ra amɛk aki 51 use 52 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu. Asi idera ri ivangyɛ umbɔ aka amaa itsɛṅg ubvur uwu inggbaashia uzĩ ra abi Utasorhonika na atseṅg ubvur uwurɛ.

Atseṅg *Ubvur Uburhu uwu Uvaa aka Atseṅge Abi Utasorhonika* ubinkutsu isoyamɛn hã abika adɔsa aka awe umɔ. Nu abika amesuwe imesi igberangwĩ hã ri itsi ibiba Uyesu iwu idzidzuna ra amɛn abika adɔsa. Uburhu adɛyiwe abirabɛ aka agɔr ugɛ Uyesu aka abanga ugɛ Uyesu asi ibanga utseku abin akɔɔ aka iwe kata. Iyiki ibewe iwuri itoma ru ubok <<Uner uwuku usheri ikpem>>, iwuri itsi ikpũ iyiriye umbɔ aka anasi ikorhumbɔ ngge. Ubvur ha ugɔr abika adɔsa ugɛ umbɔ niba aneke unera arhɛma umbɔ nggu imesi igberangwĩ ri itsi arherha ha.

Ubvur ha udzowe nggaa ififita ra aner Unum ugɛ umbɔ amina asumbɔ na adẽẽ aker akarhãrhã ri imangmangmbɔ, nu ngge iki iwe ugɛ ayetnum nu uver uwu urherhɛ. Ri imimasha, Uburhu agbiite atombɔ ugɛ umbɔ niba aseimbɔ isɛ, bɔr umbɔ atɔ itser anɛti itsikambɔ ugɛ umbɔ Uburhu nggu awerhanga aki ikorhe.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-2)
Imesa ri itsi ibiba Uyesu (1.3–2.12)
Isisei iyiki ize (2.13-17)
Nggaa ififita ri itsi igũ atsa (3.1-15)
Imimasha (3.16-18)

¹ Ubvur uwurɛ uzbeku umum Uburhu. Usirha nu Utimoti awu urhɔnga nggu umum umɛn ighwe umbi. Ubvur uzĩ ri ikikɔṅg abika adɔsa ru Utasorhonika umbɔ aka awu abi Unum Utemɛn nu Uteijee Uyesu Ukiristo.

² Unum Ute nu Uteijee Uyesu Ukiristo, ama adzaa umbi imimuta nu ididɔɔr.

Itar uwɛɛ nu ifɛn-Num

³ Awu ufang ubɛn ivang umɛn itar uwɛɛ ru Unum ru umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, irhikungge rimi hã. Ubinkutsu imangmangmbi idẽẽ isisɛṅg akarhãrhã, nu ibibema ubɛn unera ru umbi inu ititoma nggu adɔka.

⁴ Nggee, umɛn ikũ umbi ifirhã ra ateu ikikɔṅg abika adɔsu Unum kishoo, ru ibibimambi nu imangmangmbi ru uvermbi kishoo, nu ayetnumkɛ umbi aka abima.

⁵ Akɛrɛ kishoo awu utsar ugɛ izharha Arherhu-Num irhika nu ngge iwuri itsu umbi amẽẽ isei ri Iyerhe-Num, aki ha umbi aka ahwa ayetnum ake.

⁶ Unum awu uner uwuku urhika, unga awuri ibvui afase ayetnum ra abirabɛ aka isaka adzaa umbi ayetnum,

⁷ na awoshuwa umbi abika awu ru uver, nggu umɛn igamɛn. Akɛrɛ awuri idzeka ru unumkpi Uteijee Uyesu aka idzeka afã aba nggu nggaa ipfu itsernga iyi ijee,

⁸ nu ikon urha. Unga awuri itsu ufai ra abirabɛ aka asi ihwɛngmbɔ Unum na asi idɔsumbɔ Isarhe Iyiki Ize iyi Uteijee Uyesu.

⁹ Awuri itsu umbɔ ufai ukpuku utsĩme umbɔ ugbagbaa na atang umbɔ adzek ra asu Uteijee nu nggaa ijeenga.

¹⁰ Unumkpi unga aka iba, asarkasarnga awuri ikpoi unga nu kishoo abika awe ru imangmang ru unga. Umbi igambi awuri iwe nggu umbɔ, ubinkutsu umbi awembi ri imangmang ri idekamɛn iki idzaa umbi.

¹¹ Nggu akɛrɛ ra amɛn, ubɛn unuma umɛn ifɛna-Num ru umbi, ugɛ Unum ama avarha umbi amẽẽ uyisakpi unga aka ayisa umbi, na akũ ijeenga atsu umbi adẽẽ akorhe kishoo abinkɛ aka awe aka aze umbi aka abee ri imangmangmbi.

¹² Umɛn ifɛna-Num ru umbi rimi, ngge itsũ itsok Uteijee Uyesu ima iwe ru imor ru umbi, nu umbi igambi ama awe ru imor ru unga, ru nyaki imimuta Unummɛn nu Uteijee Uyesu Ukiristo.

2

Uner uwuku usheri ikpem

¹ Ra arherhe ibiba Uteijeemen Uyesu Ukiristo nu ikikongmen ru unga, umen ishōrhā umbi angwēmen nu anapumen.

² Àka niba afērhūmbi idzidzuna use amēnmbi agū ighong ru ubin ipfu iyō iki irherhe, use udūwā, use ubvur uwuku use umbō aki igor age umgbō udzoku umen aki igor uge unum ukpu Utejee uku ubakpō.

³ Àka niba neke uben unera arhema umbi uko ru use, ubinkutsu, unum hā usi ibakpō utseku ivang hā umbō aka ikpē Unum, nu uner uwuku uzharhuwe ikpem hā adzeka, uwuruwi umbō aka agbishuwe unga itsitsim.

⁴ Unga awuri ikpē ubinkpi anera aka anyanga ukpō uwe Unum, use ubinkpi umbō aka adzowe igong, na aberi itsinga ananga ake. Unga awuri isei ri Iya-Num, anu igor age unga awu Unum.

⁵ Umbi asi iyitumbi ivangye umum iki iwe nggu umbi, umum iki isaki idēyiwa abin akere?

⁶ Icere umbi ihwengmbi ubinkpi uku uni ikpōm unga, ngge itsū unga ama adzek ri ivanga uku kpengkpeng.

⁷ Ubinkutsu ijee iyiki izharhuwe ikpem hā iki itirhungge itser ri iwōk, bōr uwuku ukēn ngge awuri idē ikiken ngge utseku umbō aka inyānguwe uwuku ukēn hā.

⁸ Mōce uwuku uda ikpem hā aka idzeka, uwuruwi Utejee Uyesu aka ikū uwoi angwīnga afere unga na awuri iba nggu nggaa ijee na atsu unga ashia ri ijee.

⁹ Ibiba uwuku uda ikpem hā iwu ri itser Ushaitan, ri kishoo nggaa ijee ru ubok abin idzeu nu atsar nu igbigba awe ibem,

¹⁰ nu uben ikpū iyiki ibewe iki irhem abirabe aka awuri itsitsim. Ubinkpi uku utsu umbō atsim, asi ibemumbō idzidzerhe na akpo ififorh.

¹¹ Ngge itsu Unum awuri idene ijee iyiki irhem umbō, ngge itsū umbō awuri iyeimbō igberangwī hā.

¹² Ikēi, ngge itsū umbō awuri itsu uvau ri kishoo abirabe aka akpē ihweng idzidzerhe ha, bōr àka awe ru igūiben iyiki ibewe.

Àka adēē aker

¹³ Umbi angwēmen nu anapumen abirabe Utejee aka abema, awu ufang

uben ivang umen itar uwē indzowe Unum ru umbi, ubinkutsu Unum aseng umbi agbaashia akpo ififorh ru ubok isisare iyi Ipfu-Num nu imangmang ri idzidzerhe.

¹⁴ Unga ayisa umbi ra akere ha ru ubok Isarhe Iyiki Izemen, ngge itsū umbi ama akpo imor ru Uteijeemen Uyesu Ukiristo.

¹⁵ Nggee, umbi angwēmen nu anapumen, àka adēē aker na akpōm imesaye umen iki imesuwa umbi, uko ra angwī use ri itseng ubvur.

¹⁶ Uteijeemen Uyesu Ukiristo nibikanga nu Unum Utemen uwuku ubema umen, nu uwuku udzaa umen ififita iyi ugbagbaa ni ifosa iyiki ize ri imimutanga,

¹⁷ unga ama afituwa amēnmbi, na adzaa umbi iker ru uben itser iyiki izembi nu arherha aka azembi.

3

Ibee ifen-Num

¹ Ri imimasha, umbi angwēmen nu anapumen, àka afena-Num ru umen uge isarhe Utejee ima itērhā ifetem ni iwe ru imor, ru nyaka ngge iki iwe nggu umbi.

² Na afen-Num uge umen ima ishōr ra abok abi amēn aka abewe, ubinkutsu, asi iwea uben unera awe ru imangmang.

³ Bōr Utejee awe idzidzerhe, na awuri idzaanga umbi iker na akaa umbi ru ubok uwuku ubewe ha.

⁴ Umen iwemen ri ikeramen ru Utejee uge umbi aka akorhumbi na awuri idēmbi ikikorha abinke umen iki itsu umbi.

⁵ Utejee ama adarh amēnmbi ri ibibemu Unum nu ibibimu Ukiristo.

Awu ufang itser itō

⁶ Umbi angwēmen nu anapumen, umen itsuka umbi ri itsok Utejee Uyesu Ukiristo, àka agau atsimbi nggu uben uner uku udōsa aka awu ugherha na asi iseisa ru nyaku ubinkpi umbi aka amesa ru umen.

⁷ Ubinkutsu umbi nibikambi ahwengmbi imēngge umbi amesa iwe ru nyaka umen. Umen ishimen ri igherha ivangye umen iki iwe nggu umbi,

⁸ use umen igha ubin unera ni isi ifaimen ukpō. Umen itēwā utsuu nu

atenum, utsur umen itsukukumen uben unermbi imor.

⁹ Umen iwemen ri ijee iyiki itsu umbi ayika umen, bor umen isi ikumen ngge, ngge itsu umbi amesa ru umen na adasa.

¹⁰ Ubinkutsu ivangye umen iki iwe nggu umbi, umen idzaa umbi ikpem iyere, <<Unera aba asi itso itser, unga asi ighaa ubin.>>

¹¹ Umen igumen uge aboo ru umbi awe ru igherha. Asi itombor itser, akpurha anu iyarhe igheta azaki itser aboo.

¹² Ikpū abere ha umen itsu umbor ni ishōrhā ri itsok Uteijee Uyesu Ukiristo, umbor ase i sei uku utoo na atō itser abee ubinkpi umbor aka igha.

¹³ Ru umbi angwemen nu anapumen, aka niba agūmbi azhe ri ikorhe iyiki ize.

¹⁴ Unera aba asi idosunga arherhamen ru ubvur uwure, aka angwēdzen nggu unga. Niba awembi nggu unga, ngge itsu unga agū atsa.

¹⁵ Aka niba anyanga unga awea unggamtsakmbi kata, bor aka agbiite atonga ru nyaku ungwēmbi.

Imimasha ighwe

¹⁶ Uteijee uwu ididoor nibikanga ama adzaa umbi ididoor uben ivang ra atsindia kishoo. Uteijee ama awe nggu umbi kishoo.

¹⁷ Umum Uburhu, itseng ighwe iyere ru ubokmum, ngge iwu undzumu utsar ra abvurmum kishoo. Umum iki isaki itseng ri imine.

¹⁸ Imimuta Uteijeemen Uyesu Ukiristo ima iwe nggu umbi kishoo.

Ubvur uwu inggbaashia **Uburhu aka atsenge** **Utimoti** **Utsutson ri itsi ubvur** **Utimoti uwu inggbaashia**

Awu Uburhu uner itser Uyesu atseng ubvur uwurɛ. Abɔɔ agɛ atseng ubvur uwurɛ ru Umakidoniya ra amɛk aki 63-67 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Uburhu amesuwe Utimoti ru udĩ Uteijee. Unga abɔre Utimoti ru Uafisa, ru Utimoti afituwe abika adɔsa na amesuwe umbɔ imesi idzidzɛrhe utsur abɔɔ arhɛm umbɔ nggu imesi igberangwĩ. Uburhu atseng ubvur uwurɛ amesuwe Utimoti udĩkpi unga aka atɔ itser umɔ.

Ru ubvur ha, Uburhu agbaashia amesuwe imesa ri itsi imesi igberangwĩ iyiriyɛ iki iwiwengge nggu imesi idzidzɛrhe unga aka amesuwe. Ubvur ha umesuwe imesa ri itsi idzowe igɔng, ni imesuwe ikpũ itseryɛ iki imɛɛ anggbaashi ra abika adɔsa atɔ, nu ikɛi ikpũ amɛnkɛ aka amɛɛ umbɔ awe ra ake. Ri imimasha, umbɔ adzowe Utimoti itsũwã ri itsi udĩkpi unga aka iwu uner uku utɔitser idzidzɛrhe iyi Ukiristo nu itseryɛ unga aka awerangge ri ikikɔng abika adɔsa.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-2)

Imesa ri itsi abika adɔsa nu anggbaashimbɔ (1.3–3.16)

Imesa ru Utimoti ri itsi itsernga (4.1–6.21)

¹ Ubvur uwirɛ udzeku umum, Uburhu, uner itser Ukiristo Uyesu ri itsitsu Unum Uwuku Ufɔrh umɛn nu Ukiristo Uyesu ifosamɛn.

² Uzĩ ru Utimoti, uze ungwɛmum uwu idzidzɛrhe ri imangmang.

Unum Utɛ nu Ukiristo Uyesu Uteijeemɛn ama adzaa ungo imimuta, nu atorh nu ididɔɔr.

Itsitserhe izĩ ra abi imesa igberangwĩ

³ Ru nyaka umum iki ishɔrhã ungo ri ivangyɛ umum iki iwuri izĩ Umakidoniya, usei ru Uafisa, nu utsu anera abɔɔ aneke imesuwe igberangwĩ.

⁴ Uɔɛyiwe umbɔ niba atsumbɔ amɛnmɔ ra atsutson nu idɔsa atsutsoƙ aka asi imaaƙe. Ikpũ arherhe aƙɛɛ isi itsu umbɔ atɔmbɔ itser Unum iki iwe ru ubok imangmang, bɔr iwuri ikũ uning aba.

⁵ Ubinkutsu umum itsuka umbi aƙɛɛ ha umum ibee abika adɔsa kishoo awe ru ibibema, iki idzek ra amɛn aka atɛn nu amɛn aka aze nu imangmang idzidzɛrhe.

⁶ Abɔɔ aka abɔrukumbɔ aƙɛɛ ha na atsimbɔ idɔsa arherhe aka atãrhã.

⁷ Umbɔ abee iwe abika amesuwe Íkpem Umusa. Awu abika amesuwe nggu ikeramɛn ugɛɛ ahwɛngmbɔ ubinkpi umbɔ aka ani imesuwe, bɔr nggayɛ umbɔ asi ihwɛngmbɔ abinkɛ umbɔ aki irherhe.

⁸ Umɛn ihwɛngmɛn ugɛ Íkpem ize anera aba atɔmbɔ itser nggu ngge ru utsĩndĩ uku uze.

⁹ Umɛn ikɛi ihwɛngmɛn ugɛ asi ingwɛmbɔ Íkpem ra abika arhurhika bɔr ra abika akpɛ idɔsi Íkpem, na asoyi amɛn, abirabɛ aka asi idɔsumbɔ Unum, nu abika akorha arhim, asi isarmbɔ na ashimbɔ ri iwei Unum, nu abika afɛyi atei use ayisumbɔ, abika afɛr aner,

¹⁰ nu abika atoma-dak, nu akatsak abika arha akatsak nu akatserh abika arha akatserh, abika agoyi na agoyiwe agãrhã, nu abi igberangwĩ, nu abi ideka igberangwĩ, nu kishoo abinkɛ aka awuweke nggu imesa iyi idzidzɛrhe.

¹¹ Imesa ha idzek ri Isarhe Iyiki Ize ri itsi ikpikpoi Unum uwu idorh aka atsuka ru ubokmum.

Imimutu Uteijee ru Uburhu

¹² Umum itar uwɛɛ ru Ukiristo Uyesu Uteijeemɛn, uwuku udzaa umum iƙɛr, unga anyanga umum iwe uner idzidzɛrhe, unga atsuka umum ri itsernga.

¹³ Nu ngge iki iwe ugɛ umum irhenumum Unum, idzowukũ uver ra abika adɔsu Uyesu ni iwe atsotso ru umbɔ ishaa, bɔr unga adɛyiwa umum atorh ubinkutsu umum iƙorhe ri ida ihwihwɛng nu isheri imangmang.

¹⁴ Imimuta Uteijeemɛn iwupa ru umum akarhãrhã, urhɔnga nggu imangmang nu ibibema akirakɛ aka awe ru Ukiristo Uyesu.

¹⁵ Arherhe idzidzɛrheƙɛ aka imɛɛ anera kishoo ayɛi nggu aboka avaa. Ukiristo

Uyesu aba iforh abi arhim ru upfung, nu umum iki iwu undzumu uner arhim.

¹⁶ B̄ar ngge itsú Ukiristo Uyesu agū atorh umum, umum iki iwu ra arhim inang uben unera ru umb̄o, ngge itsú ru umum unga awuri id̄eyiwe undzumu id̄ong am̄ennga ru umum ima iwu utsar ri kishoo abirab̄e aka awe ru imangmang ru unga na akpo urh̄e uwu ugbagbaa.

¹⁷ Unum aka awu Uyerhe ugbagbaa, uwuruwi aka asi íkpea, asi ínyāmb̄o unga, unga aka awu Unum ikiyikanga, uneke iḡong nu ikpikpoi iwe nggu unga ugbagbaa nu ugbagbaa. Iwerimi.

¹⁸ A ungwēmum Utimoti, abink̄e umum iki id̄eyiwa ungo, awu uku kpengkpeng nggu abink̄e anera ab̄o aka agū ru Unum na arherhe ri itsingo. Ungo uba ud̄osungo ake, ungo ud̄ēē utango iwa iyiki ize ha,

¹⁹ nu ukp̄om imangmango ri if̄erhk̄oȳe iki itsu ungo ukorhu ubin uku uze. Ab̄o akp̄ēmb̄o abin ak̄er̄e ha na adakuwe imangmangmb̄o.

²⁰ Ra abi ha awu Uhimeniyu nu Uarhekezanda, abirab̄e umum iki idzowe umb̄o ru Ushaitan umb̄o amesi ineke irhenu Unum.

2

Itsūwā ri idzowe iḡong

¹ Nggee ubin uku unang, umum ifituwa uḡe, àka af̄ene-Num ra ad̄oka ru uben uts̄ind̄iā, na atang aw̄ēē ru Unum ru uben unera.

² Àka af̄en-Num rimin̄e ra ayerhe nu kishoo abi ijee, uḡe um̄en ima isei uku ughw̄ōw ri ibib̄ek id̄ongam̄en, ri iwei Unum nu isisar.

³ Ak̄er̄e ha aze, nu Unum Uwuku Uforh um̄en aḡuib̄en ake.

⁴ Unga abee anera kishoo akpo if̄forh na aba ahw̄eng idzidzerhe.

⁵ Ubinkutsu Unum awu unying, na akpurha awu unying aka awe ra ateu Unum nu anera, uner ha unga awu Ukiristo Uyesu.

⁶ Unga adzowe itsinga if̄ifai ra anera na ash̄ōte kishoo. Unum adekuwa um̄en ak̄er̄e uku kpengkpeng ri ivang h̄ā.

⁷ Ak̄er̄e ha atsu umb̄o aseng umum iwu uner ud̄ūwā ni iwu uner itser Uyesu. Nu

ik̄ei iwu uner uwuku umesuwe imangmang idzidzerhe ra atsen abi Uyahuda. Umum irherhe idzidzerhe isi iḡbermum angw̄i.

⁸ Umum ibee anera uben ananga abera abok aka asar ri if̄en-Num, akorha ake ri ishera av̄om use uning.

⁹ Ik̄ei umum ibee akatserh atsim atorhak̄e aka im̄ē, na akp̄om imormb̄o na akp̄om atsimb̄o. Niba af̄erm̄b̄o uhwek akarh̄ārh̄ā ri igbisha atsimb̄o, uzinarhi use abinato use atorho imang,

¹⁰ b̄ar umb̄o akorhe iyiki ize, iyiriȳe iki iwu uku kpengkpeng ru nyaku akatserh ab̄e aka iwe ri iwei Unum.

¹¹ Neke ukutserh aȳei imesa ukutata nu undzumu idzowe itsinga.

¹² Umum isi inekukū ukutserh ijee iyiki imesuwe use awe ru ijee ni itsi ukutsak, awu ufang unga anukutata.

¹³ Ubinkutsu agbaashia amunu Uadamu m̄ōce Uhawa'u.

¹⁴ Ik̄ei asi irh̄ema Uadamu, b̄ar arhem ukutserh ha na awe uner arhim.

¹⁵ B̄ar awuri if̄orh ukutserh ru ubok imar aw̄ekaci, umb̄o aba az̄erh̄ūmb̄o ri imangmang, ibibema nu isisar, nggu ikp̄om itsi.

3

Uwuku um̄ēē iwe unggbaashi ri idid̄osa

¹ Arherha ak̄er̄e awu idzidzerhe, unera aba abee iwu unggbaashi ri ikik̄ong abika ad̄osu Uyesu, abee itser iyiki ize.

² Awu ufang unggbaashi ashia ru ubin umb̄o aka ichaia unga, awu uner utserha unying, awu uner uwuku ukp̄om itsinga ra abina kishoo, awu unerw̄i anera aki idzowe unga imor, awu uner uwuku uȳei atsen, uwuku uhwēng imimesuwe.

³ Asi íwea uner uwuku udzowe itsinga ra ade, asi íwea uner uwuku uf̄embok b̄ar awu uner uwuku udud̄ōr, asi íwea ru uning, ik̄ei asi íwea uner uwuku ubemu uhwek.

⁴ Awu ufang unga awu unerw̄i aka id̄ēē akp̄om iyanga, na atsu aw̄ekacinga ad̄osa arherhenga na adzowe imor ru unga.

⁵ Unera aba asi id̄ēē akp̄oma iyanga, awuri ikorha aguse na ad̄ēē akp̄om abika ad̄osu Unum?

⁶ Awu ufang asi íwea uner uwuku ufa aka ani idzipa, use unga awe ru iberi itsinga umbò atsu unga uvau ru nyaka Undenggũ ha.

⁷ Awu ufang unga awu unerwi aka awe ru ideka iyiki ize ra asu abirabɛ aka asi idòsumbò Uyesu, utsur ngge itsu unga awea ubin atsa na agbaa ru unggurhi Undenggũ.

⁸ Rimi hã ikɛi udikin awu uner imor ra anera, asi íwea uner ingwĩa avaa. Ikɛi asi íwea unerwi aka inyangi itsinga adzowe ra adɛ, use abika abee uhwɛk ru udĩ uku ubewe.

⁹ Awu ufang umbò akpòm imesa idzidzɛrheyɛ Unum aka adeyiwa nu ifɛrhkòmbò iyiki itɛn iki idɛyiwe ugɛ ashimbò ra avau.

¹⁰ Awu ufang umbò avira umbò. Ubin uvau uba ushimgbò ru umbò, uneke umbò atõ itser ha.

¹¹ Rimi hã atsɛmbò awu abika amɛ iyɛi imor, asi íwembò abika anyata anera, na abirabɛ aka akpòm atsimbò, awe ru idzidzɛrhe ra abina kishoo.

¹² Uwuku utõitser udikin awu ufang unga awu ru utsɛrha unying na ahwɛng ikpòm awɛkacinga nu aner iyanga arhika.

¹³ Abika atõ itser iyiki ize aka isaka akpombò atsok aka aze na aker amɛn arherhi imangmangmbò ru Ukiristo Uyesu.

¹⁴ Umumwi ifosi iba ru ungo ifetem, bɔr umum itsɛnga ungo ubvur uwurɛ ngge itsú,

¹⁵ umum ĩba isi ĩbamum ifetem, ungo uwuri uhwɛngo abinkɛ anera aka ikorhe ra abi iya Unum. Ikirikɛ iki iwu ikikɔng abika adòsu Unum uwu urhɛ, aka awe ugban na atarh idzidzɛrhe.

¹⁶ Irhirhusa ishingge, abinkɛ Unum aka adɛyiwa umɛn awu abin idzeu, ugɛ, Ukiristo adzeka ri iyor,

Ipfu-Num idɛyiwa igɛ unga arhika,
ípfu itser-Num inyāngge unga,
abika adòsa adzowe isarhanga
ra anera ri idũa kishoo,
awe ru imangmang ru unga ru upfunga,
ashupa unga afafã ri ikpikpoi.

4

Imesa izĩ ru Utimoti

¹ Ipfu-Num irherhe ra awiya igɛ ivanga niyò ibarò abòò awuri inekukumbò imangmang. Awuri idzowe atsimbò ri Ípfu igbɛrangwĩ nu imesa iyiki idzeki ípfu iyiki ibewe.

² Ikpũ imesa ha idzeku abi ukpukpeta abika agbɛrangwĩ, abirabɛ ifɛrhkòmbò iyiki ihwɛng iyiki ize nu iyiki ibewe iki ikpengge.

³ Umbò atsu anera akpɛmbò ipfuna na atsu umbò aneke igba abingha akòò. Akirakɛ Unum amuna umbò aka iyɛi ake nggu itar uwɛɛ ra abika awe ru imangmang na ahwɛng idzidzɛrhe.

⁴ Bɔr ubɛn abinkɛ Unum aka amuna awu azeze, niba akpɛmbò ubɛn ubin, umbò aba ayɛimbò ake nggu itar uwɛɛ,

⁵ ubinkutsu aka asare ake nggu Arherhu-Num nu ifɛn-Num.

⁶ Ungo uba umesukò angwɛmɛn akɛrɛ ha, ungo uwuri iwu uner itser uku uze uwu Ukiristo Uyesu, uwuruwi umbò aka amesuwe ri irhɛm idzidzɛrhe iyi imangmang nu imesa iyiki ize iyiriye ungo uku udòsa.

⁷ Niba ukhapungo nggu atsutson aka asi idzowuke imor ru Unum, bɔr umesuwe itsingo uwe uwu Unum.

⁸ Ungo uba umesuwe iyorngo iwe ikerketangge, iwengge ru ungwɛrhũ ugarh, bɔr, ungo uba umesuwe itsingo ri idòsu Unum iwu ru ugarh ra abina kishoo. Awuri iyikake ungo ri ibibɛk icɛrɛ nu ibibɛk iyi unuma ungo uba ukpɛò.

⁹ Akɛrɛ awu idzidzɛrhayɛ iki imɛ iyiyɛi kishoo.

¹⁰ Umɛn itõ ni itɛwã, ubinkutsu umɛn ifosa ru Unum uwu urhɛ, uwuruwi aka awu ififɔrh anera kishoo, undzumunga ra abirabɛ aka awe ru imangmang.

¹¹ Utsu nu umesuwe akɛrɛ ha.

¹² Niba uneke unera akwɛrka ungo ubinkutsu ungo uwu ungwɛdzɛm, bɔr uwu ubin ukpuku umesa ra abika adòsa ru arherhango, ru ibibɛkngo, ru ibibemango, ru imangmango, nu isisarngo.

¹³ Utsɛku umum iki ĩba, utsu itsingo ri ivarhuwe Arherhu-Num ra anera ra awia, udzowe isarhe nu umesuwe.

¹⁴ Niba ukwɛɛrkɔ izũwãye Unum aka adzaa ru ungo ri isɔm Arherhu-Num ri ivang anggbaashi akakũ aka atsorhuwa abok nu ungo.

¹⁵ Udzowe itsingo ri ikorhe akɛɛ ha, ngge itsú anera kishoo anyã igha inggbaashingo.

¹⁶ Ungwɛdzɛn nggu ibibɛkngo nu imesango ikɛi. Ubima ra ake, ubinkutsu ungo uba ukorhungo, ungo uwuri ifɔrɔ itsingo nu abika agũna ungo.

5

Idzowe itsũwã ra atsɛrhãpfu, akakũ na agãrhã

¹ Niba utsɛrungo ukukũ ri itsoo, bɔr urherhe nggu unga ru nyaka ungo uku irherhe nggu utɛngo. Unyanga awɛdzɛm ru nyaka angwɛmbi,

² nu unyanga ayɛtsɛrhkũ ru nyaka ayii, akatsɛrh ru nyaka anapumbi nggu undzumu isisar.

³ Udzowe imor ra atsɛrhãpfu abirabɛ aka ashimbɔ ra abika iyike.

⁴ Bɔr utsɛrhãpfu aba awea ra awɛkaci use angwɛnungwɛ, umbɔ amesi idɛyiwe idzowe atsimbɔ ru Unum ri iyike abi iyambɔ. Ikorhe rimi hã umbɔ afase atesmbɔ ngge idɔɔte amɛn Unum.

⁵ Utsɛrhãpfuwi aka awe ri ibibee na ashia ru uner, unga afosa ru Unum na anu ifɛn-Num utsuu nu atenum, na arhusu Unum ayike.

⁶ Bɔr utsɛrhãpfuwi aka atsu amɛnnɔga ri ibee igũibɛn aka akpea ri ipfu, uko unga awu nggu urhɛ.

⁷ Udzowe anera arherhe akɛɛ igambɔ, ngge itsú umbɔ akorha abin aka arhika.

⁸ Ubɛn unera aba asi iyikuka anernga, nu undzuma abi iyanga, unga aka atɛyi imangmang hã. Ikpũ abi ha abewe anangmbɔ abi aka asheri imangmang.

⁹ Ungo ukpurhu utsɛng itsok utsɛrhãpfu ha ra atsok atsɛrhãpfu imɛknga iba iki itsĩngge isɔka utĩ (60). Ikɛi na asisei idzidzɛrhe nggu utsaknga,

¹⁰ na ahwɛngmbɔ itsernga iyiki ize, ru nyaki ikpɔm angwɛnga ru utsĩndĩ uku uze, ayɛi atsen, asorhuka adak abika adɔsa, ayikuka abika abubee, ikɛi adzowe itsinga ri ikorhi iyiki ize.

¹¹ Anadzɛm aka awu atsɛrhãpfu, niba utsukɔ atsokmbɔ ra atsok akɛɛ, ubinkutsu ivang anyɔna akatsak aki igashuwe amɛnmbɔ nggu Ukiristo, umbɔ akpurha abee ipfuna.

¹² Akɛɛ ha atsu umbɔ atsuyiwe atsimbɔ uvau, ubinkutsu, umbɔ aka azharhukumbɔ ibibemuwembɔ iyi inggbaashia.

¹³ Asi iwea rimi ukpekũ, akɛɛ ha atsu umbɔ aka isaka amesumbɔ isei ibɛm, na ayarhe atsĩrhã aya. Asi iwea isei ibɛm ukpekũ bɔr awu imesi ivɛrhe na atsĩrhã angwĩ arherhe abin aka asi imɛɛke.

¹⁴ Nggee umum ibee anadzɛm atsɛrhãpfu apfuna atsak, amar awɛkaci, akpɔm ayambɔ na akɛn anggamtsakmɛn ugarh ukpuku urherhi iyiki ibewe ra atsimɛn.

¹⁵ Idzidzɛrhe abɔɔ aka adzipa adɔsu Ushaitan.

¹⁶ Ubɛn ukutsɛrh uwuku udɔsawi aka awea ru utsɛrhãpfu ra abi iyambɔ, unga ayike umbɔ utsur umbɔ atsukukumbɔ imor ri ikikɔng abika adɔsa. Ngge itsú abika adɔsa akpo ugarh ayike atsɛrhãpfu abika abubee aka ashimbɔ ru uner.

¹⁷ Akakũ abika adarh itser ikikɔng abika adɔsa izeize amɛmbɔ iyɛi imor idiki ivaa, undzumunga abirabɛ itsermbɔ iki iwu iyi udũwã nu imesa.

¹⁸ Ubinkutsu itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Niba ubvurkɔ angwĩ inak iyiki itsak ri ivangye ngge iki idɛɛ isung abin,>>* ikɛi <<Uner itser amɛɛ iyɛi ugɛtanga.>>†

¹⁹ Niba uyɛsɔ arherhe aka abewe umbɔ aka itsu ri itsi ukukũ uwu ikikɔng abika adɔsa. Ungo ukpurhu uyɛi nggu ideka anera avaa use ataar.

²⁰ Ukukũ hã aba akorhunga arhim utsɛrha unga ra asu anera. Ngge itsú abɔɔ agũ iwei.

²¹ Umum ĩdzaango itsũwã, ra asu Unum nu Ukiristo Uyesu nu ípfu itser-Numye

* 5:18 Àka anyã ikɛi: Iva 25.4. † 5:18 Àka anyã ikɛi: Irh 10.7.

umbō aka aseng, udōsa akere niba utsukō itengasu, use ibemu uwōo unango uwōo.

²² Niba uzango itsorhuwe abok nu unera ri itsū unga awu unggbaashi, ikēi niba utsukō itsingo ra arhim abōo. Utsam itsingo asarsatawō.

²³ Uneke ihwa amē ukpekū, bōr uhwa amē inebi ukunjiir ri itsi anango nu irhārḥāye iki ighong ungo uben ivang.

²⁴ Arhim abōo awu ra awiya, aka ahwengmbō ake ru umbō adārha aviri ikikorhambō. Bōr arhim abōo ana awuwōk utseku ivang iyōo ake awuri idzekake.

²⁵ Rimi hā, itser iyiki ize abōo iwu ra awiya, uko itser iyiki izeye iki iwōk, ngge iwuri idzekangge ri irhirhang.

6

¹ Kishoo abika awe ru ukhōo igārḥā adzowe ateyambō undzumu imorye iki imē, ngge itsū anera aneke irherhe iki ibewe ri itsok Unum nu imesamen.

² Agārḥābe ateyambō aka awu abika adōsa, niba ikwērkumbō ateyambō uge umbō awu abika adōsa. Nu ngge iki iwe rimi, imēngge umbō atoma atō itser iyiki ize, ubinkutsu abika agha ugarh itsermbō awu abika adōsa ikēi abirabē umbō aka abema. Awu ufang ungo umesuwe nu udzowe itsūwā ra abina akere.

Ibemu uhwek

³ Uba uben unera aka amesuwe igberangwī iyōo iki isi iwengge ishaa arherhu Utejee Uyesu Ukiristo nu imesaye iki iwe ri idōsu Unum,

⁴ uner ha awuri iberi itsi, asi ihwenga ubin. Awu ra amen aka abewe, ibee uning nggu irhem iyiki itsu unyēē, nu uning, nu inyar nu iferhkō iyiki ibewe ri itsi abōo.

⁵ Unga abee uning nggu abirabē iferhkōmbō iki ikpengge, idzidzerhe ikēi ishingge ru umbō. Ikpū abere ha anyā idōsu Unum iwu utsīndī uwuku ukpo uhwek.

⁶ Bōr idōsu Unum nggu ashur iwu ighigha,

⁷ ubinkutsu, umen isi ikū ubin itsīwāmen ru upfung, ikēi umen isi idēē ikū ubin idzemen ru ukpō.

⁸ Bōr umen ība iwemen ru ubingha nu atorho aka atsim, akere ha amēē mōnō.

⁹ Abirabē aka abee iwu ru ubin aka isaka atsi ra andeya nu unggurhi, atsi urherhe ikponi iyiki itārḥā, iki ikū umbō izi itsitsim.

¹⁰ Ubinkutsu ibemu uhwek ngge iwu usu irhe ikpū iki ibewe. Ikponu uhwek itsu abōo ayapumbō ri imangmangmbō utseku umbō aka atsu atsimbō ri ighongamen irherhe.

Itsūwā Uburhu ru Utimoti

¹¹ Bōr ungo, uner Unum, utiō abina akere kishoo. Utsu itsingo ubee irhirhika, ni idōsu Unum, imangmang, ibibema, ibibima, nu ididōor.

¹² Nu ununuka uwuku uze uwu imangmang. Ukpōm itosa iyi urhe uwu ugbagbaa uwuruwi umbō aka ayisa ungo udzowe ideka iyiki ize ra asu abi ideka arherhe.

¹³ Umum itsu ungo ra asu Unum, uwuku udzowe urhe ra abina kishoo, nu Ukiristo Uyesu uwuruwi ri idekanga ra asu Ubuntu Ubirhatu aka arherhi idzidzerhe,

¹⁴ udōsu ubin hā Unum aka arherhe uku kpengkpeng utseku ibiba Utejee Uyesu Ukiristo.

¹⁵ Unum awuri ikū unga adzeka ri ivanga iki irhika. Unum uwu idorh ha, unga ukpekū awu ru ijee kishoo, awu Uyerhe ayehe nu Utejee ateejee.

¹⁶ Unga ikiyikanga asi ikpea, unga awu ri irhirhangye unera asi idēē akhapunga umō, unera anasi inyāā use adēē anyāā. Ru unga imor nu iyerhe iwu ugbagbaa. Iwerimi.

Abika adōsu Uyesu abika awu ru ubin

¹⁷ Udeyiwe abika awu ru ubin ru upfung ukpire umbō niba aberumbō atsimbō use atsumbō amenmbō ri iwu ru ubin, akirake aka asi idārḥūke. Bōr atsu amenmbō ru Unum, unga iki idzaa umen abina kishoo izūwā umen igūiben.

¹⁸ Utsuke umbō akorhe iyiki ize, na awu ru ubin ri ikorhi iyiki ize, na awu abika ayanga abokmbō adzowe izūwā ayike abōo.

¹⁹ Ikorhe rimi hā umbō angwēwe abinmbō akika awu atarh idzin ibibekmbō ru urhe uwuku iba unuma, ngge itsū umbō akpōm urhewi uku uwu ishaa urhe.

Imimasha arherhe

²⁰ A Utimoti, ukpəm ubinkpi umbə aka adzaa ungo idzεu. Utsũwe itsingo ra arherhe aka atārḥã aka ashike ri iwei Unum, aki abəə aka anyanga ugε awu idzursu bər isi iwengge rimi.

²¹ Abəə aka ayapumbə ru utsĩndĩ imangmang ri idəsa arherha akεε. Imimuta ima iwe nggu umbi.

Ubvur uwu uvaa Uburhu aka atsenge Utimoti Utsutson ri itsi ubvur Utimoti uwu uvaa

Uwεε awu ubvur uwu uvaa Uburhu aka atsenge Utimoti, ungwēnga ri imangmang. Unga atsenge umgbɔ ri ivangye unga aka awe ru ugborzī ru uteu Uroma ri ivang iyiki imashi itsernga, ri ivangye unga aka abɔr ikpikpe ra amek aki 66-67 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Atsenge ubvur ha amesuwe Utimoti na afituwe unga uge unga abima ra asu ayetnum, nu ikɛi amina asunga na atɔ itseryε Uburhu aka akorhe ri itsi Ukiristo.

Ri inggbaashia, ubvur ha ufituwe Utimoti uge unga amina asunga na amesuwe imesaye unga aka ayei akarhārḥā, ikɛi uge unga abima ra ayetnum, na akpēē imesi igberangwī. Ikɛi ubvur ha umesuwe unga imesa ri itsi inum iyiki imimasha.

Uburhu amashu ubvur ha nggu anggɔm nu ikeramen uge Utejee awuri itsūwūka unga ru uben ikpū iyiki ibewe na akū unga azī ri iyerha afānga (4.18).

Abinkε aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-2)

Ikpikpoi nu ififita (1.3–2.13)

Imesa nu itsūwā (2.14–4.5)

Arherhe ri itsi Uburhu (4.6-18)

Imimasha (4.19-22)

¹ Ubvur uwure udzeku umum, Uburhu, uner itser Ukiristo Uyesu ri ibibee Unum. Adena umum idze idūwā ibibemuwe urhe uku udze ri imangmang ru Ukiristo Uyesu.

² Uzī ru Utimoti, uze ungwēmum. Unum Ute nu Ukiristo Uyesu Utejeemen ama adzaa ungo imimuta, nu atorh nu ididɔɔr.

Ififita nu itar uwεε

³ Umum itar uwεε ru Unum, uwuruwi umum iki itɔ itsernga, ru nyaka atokamum aki ikorhe, ri itena amen, ivang umum iki iyita ungo ru utsuu ra atenum uben ivang ri ifen-Nummum.

⁴ Umum iki iyita anyīngo, umum ibee inyā ungo, ngge itsú umum ima igɔmanggɔm.

⁵ Umum iyitu imangmango iyi idzidzerhe, iki inggbaashia iwe nggu ukokango Urhoyi nu uyango Uyuni, iyiriyε umum iki ihweng ungo nggu ngge.

⁶ Akεε ha atsu umum iyituwa ungo utɔitser nggu izūwāye Unum aka adzaa ungo ri ivangye umum iki itsorhuwa ungo abok.

⁷ Ubinkutsu, Unum asi idzaanga umen amen iwei, bɔr amen ijee, iyi ibibema nu ikpɔm itsi.

⁸ Nggee niba ugūo atsa ideku Utejeemen, use atsa umum ru ugborzī. Bɔr uwe nggu umum ri ihwa ayetnum urhonga ri Isarhe Iyiki Ize iyεε, ri ijee Unum.

⁹ Unga afɔrh umen na ayisa umen iwe ru urhe uwuku usar. Asi iwea ubin ukpɔɔ umen iki ikorhe, bɔr awu ibibeeanga nu imimuta. Imimuta ha adzaa umen ru Ukiristo Uyesu ri ivang iyi inggbaashia idɔrhi itirhi,

¹⁰ bɔr icεε aka adeyiwa ngge ri idzidzeka uwuku ufɔrh umen, Ukiristo Uyesu, uwuku unyanguwe akpe na adeyiwa urhe uwu ugbagbaa ri Isarhe Iyiki Ize.

¹¹ Nu Unum aseng umum iwu uner udūwā, nu uner itser, nu ikɛi uner uwuku umesuwe ri Isarhe Iyiki Ize iyεε.

¹² Ngge itsu umum ihwa uverkpi umum iki iwe ru ukpɔ. Rimi ḥā umum isi igūmum atsa, ubinkutsu, umum ihweng unerwi umum iki iwe ru imangmang ru unga, ikɛi umum ihweng uge unga adēē adzεpa kishoo abinkε umum iki idzowe ru unga utsεku unum ḥā.

¹³ Ungo udɔsa akarhārḥā imesa iyiki izeyε ungo uku ugū ru umum nggu imangmang nu ibibema ru Ukiristo Uyesu.

¹⁴ Udzeu abin aka aze ha umbɔ aka aneka ake ru ungo. Udzeu ake nggu iyiyike Ipfu Isarsatangge iki iwe ru umen.

¹⁵ Ungo uhwengo uge uben unera ra abī Uasiya aka adzipu undzingmbɔ ru umum. Ru umbɔ ha awu Ufaijerhu nu Uhamojeni.

¹⁶ Neke Uteijee ama adɛyiwe atorh ru aner iya Uonesiforu, ubinkutsu, inuma irhɛirhɛ unga aki atsuka umum iker, asi igũa atsa umum iki iwe ungwẽ ugborzĩ.

¹⁷ Nu ngge iki iwe rimi, unga aka atsi ru Uroma, unga abeea umum akarhãrhã utseku unga aka akpo inyã umum.

¹⁸ Uteijee ama atsu ru unum ibiba Ukiristo Uonesiforu akpo atorh ru unga! Ungu uhwengo ikpũ itser irhɛirhɛ unga aka akorhuwa umum ru Uafisa.

2

Uner iwa uwuku urhurhika uwu Ukiristo

¹ A ungwẽmum, udẽẽ uker ri imimuta iyi Ukiristo Uyesu.

² Ra abinke ungo uku ugũ ru umum iki irherhuwe ra asu abi ideka arherhɛ, umesuwe ake ra abi idzidzerhe abirabɛ aka amẽ imesuwe aboo.

³ Ubima ayetnum nggu umen ru nyaku uner iwa uwuku uze uwu Ukiristo Uyesu.

⁴ Uner iwa uwuku uze asi idẽẽ itser na atsuka itsinga ra arherhe upfung, ubinkutsu unga abee itene amen uteiya abi iwa.

⁵ Ru nyaka ha, uben unera aba awe ru ununuka ititser nu itengasha, unga asi ikpoa itosa, unga aba asi idosunga ikpem ununuka ha.

⁶ Uner irham uwuku uker itser, unga awuri agbaashia ayɛi ugarh abin icang.

⁷ Ukaiferhkɔ ra abinke umum iki irherhe, ubinkutsu Uteijee awuri idzaanga ungo ihwihweng ra abin akere kishoo.

⁸ Uyita Uyesu Ukiristo, aka asok ra akpe, aka awu unang Udauda. Akere awu Isarhe Iyiki Izemum

⁹ iki ihwa uver ngge. Umbɔ abow umum nggu inyãwã ugɛɛ uner ugbau, bɔr Arherhu-Num asi ibowke.

¹⁰ Nggee umum ibima abina kishoo ubinkutsu abirabɛ umbɔ aka aseng ama akpo ififorh ha iki iwe ru Ukiristo Uyesu, nggu ikpikpoi iyi ugbagbaa.

¹¹ Awu arherhe idzidzerhe ugɛ, Umen ĩba ikpemen nggu unga, umen ikei iwuri ĩbekmen nggu unga.

¹² Umen ĩba ibimumen,

umen ikei iwuri ighamen iyerhe nggu unga.

Umen ĩba itseyimen unga, Unga ikei awuri itseyinga umen.

¹³ Umen ĩba ishimen ri imangmang, unga awu uner imangmang, ubinkutsu, unga asi idẽẽ atseyinga itsikamnga.

Uner itserwi Unum aka abee

¹⁴ Udẽẽ uyituwe umbɔ abin akere.

Uterha umbɔ ra asu Unum ra arherhu uning ru irhem. Ashia ru ugarh, akpurha idakuwe abika akpeto.

¹⁵ Umina asungo nu utsu itsingo ru Unum nu uwe uwuruwi unga aka abee, uner itserwi aka ashia ra atsa na arhika ri idɛyiwe irhem idzidzerhe.

¹⁶ Uneke irherhi irhem iyiki itãrhã iki ishingge ri iwei Unum, ubinkutsu abika atsu atsimbɔ ru ngge awuri iwe abika atoma azĩ adermbɔ ru Unum.

¹⁷ Imesambɔ iki isaki itãrhã ru nyaki inor. Ru umbɔ ha awu Uhimeniyu nu Ufirhetu,

¹⁸ abika aneke utsĩndĩ idzidzerhe. Agɔr ugɛ isok ra akpe iki iwengge na idakuwe imangmang aboo.

¹⁹ Bɔr atarh idzin aki Unum hã adẽẽ akeketake, nggu itseng iyiki inyapa umɔ igɛ, <<Uteijee ahwenga abirabɛ aka awe abinga*,>> nu <<Uben unera aka agɔr agɛ unga awu uwu Uteijee awu ufang unga aneke ikorhe iyiki ibewe.>>

²⁰ Ri iya iki igong asi iwea abin uzinarhi nu uazurhfa ukpekũ, bɔr aki acucii nu aki abĩ aweke. Akoo awe aki itser iyiki idzowe imor, akoo awu aki itseryɛ iki ishingge ri imor.

²¹ Unera aba atsũwũka itsinga ri itser iyiki ibewe, unga awuri iwe ubinkpi umbɔ aka ikũ atã itser iyiki idzowe imor. Unga awuri iwu ateten na adzɛu Uteiya aka ikũ unga atã uben itser iyiki ize.

²² Utĩɔ ri itser ikpona iyiki ibewe iyi iwɛdzɛm, bɔr ubee irhirhika, imangmang, ibibema, nu ididoo, nggu abirabɛ aki afen-Num ru Uteijee ra amen aka aten.

²³ Niba neke uben ubin utomukpɔ ungo nggu uning uwuku utãrhã uwu ida

* 2:19 Āka anyã ikei: Uva 16.5.

ihwihweng, ubinkutsu ungo uhwengo umgbɔ usaki ikũ ifuw uba.

²⁴ Uner itser Uteijee awu ufang asi ifupunga ifuw. Nu ngge iki iwe rimi, awu ufang unga awe ru inna ru uben unera, awuri idēē amesuka na awu uner idongamen.

²⁵ Awu ufang unga angwēdzēn na udzowe abika ikpē unga itsūwā na afosa use Unum awuri nekuka umbɔ adzipa ra arhimmbɔ na adarh umbɔ ahweng idzidzerhe ha,

²⁶ nu umbɔ awuri ibvui atsī ra amēnmbɔ, na ashɔɔr ru unggurhi Undenggū, aka idzur umbɔ adɔsu ubinkpi unga aka abee.

3

Idɔsu Unum ri inum iyiki imimasha

¹ Aze ungo uhweng ugē ri inum iyiki imasha ayetnum awuri iwe akarhārā.

² Anera awuri ibema atsimbɔ, awuri ibemu uhwek, awuri iwu abika afufirhā, abika akwēr ikɔ, abika ahong inyar, asi idɔsumbɔ arherhe ateimbɔ, asi itarmbɔ uwēē, asi isarmbɔ,

³ awuri ishimbɔ ri ibibema, asi itsūwūkumbɔ adɔka ra amēnmbɔ, abika adakuwe atsok abɔɔ, asi ikpɔmmbɔ atsimbɔ, abi amēn aka atsoo, asi ibemumbɔ iyiki ize,

⁴ abika agha-dak, abika ashera amēn, abi iberi itsi, abika abee igūiben anangmbɔ ibemu Unum,

⁵ abika adɔsa ra asu anera, bɔr atseyimbɔ ijeengge. Niba ukorhungo ubin nggu ikpūmbɔ.

⁶ Ru umbɔ ha awu ikpū abika akpo atsīndī itsī ra aya anera na arhem akatserh abika asheri itsoi, abirabē arhim aka awe ra atsimbɔ, nu uben ikpū ikponi iyiki ibewe iyiki ikũ amēnmbɔ iyarhe.

⁷ Akatserh abere ha awu abirabē uben unum umbɔ adēē imimesa, bɔr asi idēē atsīmbɔ ri ihweng idzidzerhe.

⁸ Ru nyaka Ujeni nu Ujambra aka akpē Umusa, rimi hā aner abere aka akpē idzidzerhe. Aner abere akaiferhkɔ abin aka abewe. Aka agbambɔ ri imangmangmbɔ.

⁹ Bɔr asi izī adermbɔ, ubinkutsu anera kishoo awuri ihwengmbɔ aguggembɔ, ru

nyaka anera aka ahweng agugge umbɔ Ujeni nu Ujambra.

Uburhu atsu Utimoti

¹⁰ Bɔr ungo, uku udɔsungo kishoo imesamum, ikpū ibibekmum, nu ubinkpi umum iki ibee ikorhe ri ibibekmum. Nu imangmangmum nu idong amēnmum, nu ibibemamum, nu ibibimamum.

¹¹ Umbi ahwengmbi uverkpi nu ayetnumkē aka akpo umum ru Uantakiya, nu Uikoniya nu Urhistira. Umum iki ibima ru uver ha. Rimi hā, Uteijee ashɔɔrka umum ra ake kishoo.

¹² Idzidzerhe, uben uwuku ubee ibibek iyi Unum aka abee ru Ukiristo Uyesu awuri ihwaa uver.

¹³ Bɔr abika abewe nu abika arhurhem awuri itoma agha inggbaashe, utirhi ri iyiki ibewe azī atsī nggaa iyiki ibewe. Awuri irhem abɔɔ nu awuri irhembɔ umbɔ.

¹⁴ Bɔr ungo, udēē ru ubinkpi ungo uku umesa nu udzowe imangmang ru ukpɔ, ubinkutsu ungo uhwengo abirabē ungo uku umesa ru umbɔ.

¹⁵ Ungo uhwengo ugē udzur ri ivangyē ungo uku una uwu uwekuci nu uhweng usarkasar itseng Arherhu-Num. Akirakē aka adēē amesuwā ungo utsīndī uwuku ukpo ififorh ru ubok imangmang ru Ukiristo Uyesu.

¹⁶ Kishoo itseng Arherhu-Num awu irhemyē unga aka atsu ra amēn abika atseng ngge na aze ri imimesuwe nu itsitserhe, nu igbigbisha ru igbaigba nu imimesuwe ri irhirhika,

¹⁷ ngge itsū uner Unum ama adzuma agbisha akorhe uben itser iyiki ize.

4

¹ Umum ideyiwa ungo ra asu Unum nu Ukiristo Uyesu, uwuruwi aka itsu uvau abi urhe nu abika akpe, uwuruwi aka ibvui aba awu Uyerhe ivangyē unga aka idzeka,

² udzowe isarhe Arherhu-Num hā. Udēē udzēu uko ivanga izengge uko ivanga isi izengge. Ugbishuwe anera, utserha umbɔ, nu ufituwe umbɔ nggu idongamen akarhārā nu ungwēdzēn nu imesuwe umbɔ.

³ Ubinkutsu, ivanga niyɔ ibarɔ anera asi ibeembɔ igũ imesa iyi idzidzerhe. Nu ngge iki iwe rimi, awuri itsu atsimbɔ adɔsa ikpona amɛnmbɔ, awuri ikɔng abika amesuwe arherhe adziira umbɔ na amesuwe abinkɛ atombɔ aka agho abee igigũ.

⁴ Umbɔ awuri idzipa atombɔ akpɛmbɔ idzidzerhe, na atsu amɛnmbɔ ri igosha atsutson aka atārḥā.

⁵ Bɔr ungo, ukpɔm itsingo ri kishoo abina, ubima ra ayetnum, utɔitser iyi uner udũwā Isarhe Iyiki Ize, utsufer itserngo iyi ugārḥā Unum.

⁶ Ubinkutsu awupuwe urhemum ru nyaku ugwiya idɛm-Num, ivanga iki ibangge umum iki ibɔre upfung.

⁷ Umum iki itɔtser ununuka uwuku uze. Umum iki imaamum ununuka ha, umum ina ikpɔmmum imangmang ḥā.

⁸ Icɛɛ itosa irhirhika ngge idzɛu umum, iyiriye Utejee, uwuku urhika ri itsu uvau, aka idzaa umum ru unum ḥā unga aka iba. Unga asi idzaanga umum ukpekũ, bɔr nggu kishoo abirabɛ aka atsu asumbɔ akarḥārḥā abemi inyā idzidzekanga.

Utsar ukpumum

⁹ A Utimoti, ubee udĩkpi ungo uku idɛɛ ukorhe nu uba ru umum ifetem,

¹⁰ ubinkutsu Udimā, aka abemu upfung ukpirɛ, aka nekuka umum aka adzek azĩā Utasarhonika. Ukirzen aka azĩā Ugarhatiya. Utitu aka azĩā Udarhmatiya.

¹¹ Irhuka ukpekũ awu nggu umum. Ukpo Umarku umbi aba nggu unga, ubinkutsu unga awuri iyika umum ri itsermum.

¹² Umum iki idene Utikiku azĩā Uafisa.

¹³ Ivangye ungo uku iba, ukũ nggu untamamum iki ineke ru ubok Ukarbu ru uteu Utoruwa. Nu ikɛi ukũ nggu abvurmum akɔrɔ, undzumunga abvur aki itsɛng ḥā.

¹⁴ Uarhekzanda uner unai uwɔrɔ akorhuwa umum iki ibewe akarḥārḥā. Utejee awuri ifasanga ubinkpi unga aka akorhe.

¹⁵ Ungo igango udzɛu itsingo ru uboknga, ubinkutsu unga awe ru igamtsak akarḥārḥā nggu isarhamɛn.

¹⁶ Ivangye umum iki itirhi ikaa itsimum, unera asi itsiranga undzingmum, bɔr

ubɛn unera abɔra umum iki iyikami. Unum ama aneke ivarha akɛɛ ha ra atsimbɔ.

¹⁷ Bɔr Utejee adɛɛ nggu umum na adzaa umum iker, ngge itsu umum ima idũwā kishoo isarhe ha nu kishoo atsen abi Uyahuda ama agũ ngge. Nu unga aka ashɔarka umum ra angwĩ utɛrhĩmi.

¹⁸ Utejee awuri ishɔarka umum ru ubɛn iyiki ibewe na awuri ishɔarka umum azĩ uku utɔ ri Iyerhe afā. Ru unga ikpikpoi iwe ugbagbaa nu ugbagbaa! Iwerimi.

Imimasha ighwe

¹⁹ Ughwea Ubiriskirha nu Uakirha nu aner iya Uonesiforu.

²⁰ Uarastu ase ru Ukorinti, nu umum ineke Uturofimu ri irḥārḥā ru Umirhetu.

²¹ Ubee udĩkpi ungo uku uba ri nggimi ri ivang ighɛnga idɔrhi iwe. Uyaburhu nu Ufuden, nu Urhainu, nu Ukarhaudiya nu kishoo abika adɔsa aghwe ighwe.

²² Utejee ama awe nggu ipfumbi, nu imimutanga ima iwe nggu umbi.

Ubvur Uburhu aka atsenge Ututu Utsutson ri itsi ubvur Ututu

Awu Uburhu uner itser Uyesu unga atsenge ubvur uwurε ru Ututu uwerhi itsernga uwuruwi aka awu ru Ukirit. Abɔɔ agε Uburhu atseng ubvur ha ru Umakidoniya, ri ivangyε unga aka awe ru udī uku uzī Unikaforhi ru Uakaya ra amek aki 65 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Ri inggbaashia Uburhu ayituwe Ututu ikpū amenkε aka amēē anggbaashi abika adɔsa awe ra ake, akirakε aka awuweke akarhārḥā nggu ikpū amenkε abi Ukirit aka awe ra ake. Adzowe itsūwā ru Ututu ri itsi udīkpi unga aka imesuwe ikikong abika adɔsa. Ri imimasha, Uburhu adzowe itsūwā ru unga ri itsi ikpū ibibekyε iki imēē abika adɔsa abek ra ake.

Abinkε aka awe umo

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-4)

Anggbaashi ra abika adɔsa (1.5-16)

Itser iyi ikikong abika adɔsa (2.1-15)

Imesa nu igbiir ato (3.1-11)

Imimasha (3.12-15)

¹ Idzeku Uburhu ugārḥā Unum nu ungwē itser Uyesu Ukiristo. Aseng umum na adena umum ifituwe abi imangmang ru Unum aka aseng ni idarh umbɔ ahweng idzidzerhayε iki ikū izī idɔsu Unum,

² Ngge iki isei ri ifosa iyi urhε uwu ugbagbaa. Unum uwuruwi aka asi igberangwī, aka abemuwa umen urhε ha na adərha angwē ivang.

³ Ri ivanga uku kpengkpeng Unum akū idzidzerhanga adzeka ri irhirhang ri idzowe isarhe, iyiriyε umbɔ aka adzaa ru umum agε umum idūwā ri itsitsu Unum uwuku ufərḥ umen.

⁴ Ubvur uwurε uzī ru Ututu ungwēmum uwu idzidzerhe ri imangmang. Imimuta nu ididɔr idzeku Unum Ute nu Ukiristo Uyesu Uwuku Ufərḥ umen.

Itser Ututu ru Ukirit

⁵ Umum ibɔra ungo ru Ukirit ru ungo umashuwe itseryε iki ibɔr nu useng

anggbaashi ri ikikong abika adɔsa ru uben utepa, ru nyaka umum iki itsuka ungo.

⁶ Awu ufang unggbaashi awu unerwi aka ashia ru uvau, awe ru utserha unying ukpekū, uwuruwi angwēnga aka awe ru imangmang ru Uyesu na asi iwembɔ abi ishera amen use ida igū arherhe.

⁷ Unggbaashi ri ikikong abika adɔsa adzεu aner Unum na awu ufang unga ishia ru uvau ru uben unera, asi íwea uner iberi itsi use afērḥī igū avom, asi idzowuka itsinga ra adε, use uner itsoo, use uner ikponu uhwek.

⁸ Nu ngge iki iwe rimi awu ufang unga awu uner uwuku uyēi atsen, unerwi aka abemu iyiki ize, uwuku ukpɔm itsinga, uwuku urhurhika, uwuku usar na adɔɔr.

⁹ Arherhu-Num awu idzidzerhe, awu ufang unga akpɔm Arherhu-Num akarhārḥā uku kpengkpeng ru nyaka umbɔ aka amesuwe. Ngge itsu unga afituwe abɔɔ abika adɔsi imesa ha na adeyiwe igbigba abika akpēna ngge.

¹⁰ Ubinkutsu abika asoyi amen awu arherhe, abi arherhe aka atārḥā nu abika arhurhem, undzumunga ru ukpui abi Uyahuda abika adɔsu ikpem usorhe.

¹¹ Awu ufang umbɔ atserha umbɔ anukutata, ubinkutsu umbɔ asoyi amen aya anera arherhe nggu imesa iyε iki isi imēngge umbɔ amesuwe ri ibee iwu ru uhwek.

¹² Uko nggaa uwuku umesuwe umbɔ agɔr agε, <<Abi Ukarita uben ivang awu abi igberangwī, íjue iyiki ibewe, abi igherha abika akponi ighabin urherhe.>>

¹³ Ideka iyere iwu idzidzerhe. Nggee, utserha umbɔ akarhārḥā, ngge itsú umbɔ awuri imangmang iyi idzidzerhe.

¹⁴ Umbɔ awuri inekukumbɔ ikpeto ra atsutson akatārḥā abi Uyahuda nu idɔsi ikpem abirabε aka akpēmɔ idzidzerhe.

¹⁵ Ra abika asar, abina kishoo awu asarsatake, bɔr ra abirabε aka asi isarmbɔ na ashimbɔ ri imangmang, ubin usi isarkpɔ. Idzidzerhe, iferhkombɔ iyiki ihweng iyiki ize nu iyiki ibewe iki ikpengge.

¹⁶ Agɔr agε umbɔ ahwengmbɔ Unum, bɔr ri itsermbɔ atseyimbɔ unga. Umbɔ awu abin ishī, abika akpē ididɔsa, asi idēē

atōmbō itser iyiki ize.

2

Ubin uku uwe ufang umbō amesuwe anera

¹ Bōr ungo, awu ufang ungo umesuwe ubin uku uwe uku kpengkpeng ri imesa iyi idzidzerhe.

² Umesuwe akakū akatsak umbō angwēdzēn nggu atsimbō, amē iyēi imor, akpōm atsimbō, na adēē aker ri imangmang, na awe ru ibibema nu ibibima akarhārhā.

³ Rimi hā, umesuwe akakū akatsērh umbō aseī iseyē iki idzowe imor ru Unum, asi īnyatumbō inyar, use anyanga atsimbō adzowe ra adē, bōr amesuwe abin aka aze.

⁴ Umbō amesuwe akatsērh abika awe ru iker umbō abema atsakmbō nu angwēmbō,

⁵ na awe abika akpōm atsimbō na asar, abika atō itser ra aya, abika awu ra amēn, abika adōsa arherhe atsakmbō, ngge itsū anera asi īrhenumbō Arherhu-Num.

⁶ Rimi hā, ufituwe awēdzēm umbō akpōm atsimbō.

⁷ Ru ubēn ubin ukorhu ubinkpi uku idēyiwe umbō itser iyiki ize. Ungwēdzēn nu utsu amēnngo

⁸ nu urherhe irhēm iyi idzidzerhe ri imesango anera aka asi idēē acayimbō. Ukorha akere ngge itsu abika akpē ungo ama agū atsa ubinkutsu umbō asi ikpombō iyiki ibeweyē umbō aka irherhe ra atsimēn.

⁹ Umesuwe agārkhā umbō adōsa arherhe ateyambō ru ubēn ubin, na atsu umbō agūibēn. Niba awembō ru uning nggu umbō,

¹⁰ niba avēumbō ivēu ra aya ateyambō, bōr adēyiwe atsimbō ri idzidzerhe ra abina kishoo. Ikorhe rimi hā ngge itsu imesa iyere iyi Unum Uwuku Ufōrh umēn iwe ru izama ru ubēn utsīndīā.

¹¹ Imimutu Unum iyiki ikū ififōrh iki idzekangge ra anera kishoo.

¹² Imesuwa umēn igē umēn īgōr uge <<ĩĩ>> ri ikpona abin upfung nu ikorha abinke Unum aka asi ibemunga. Imesuwa umēn igē umēn īgōr uge <<ĩĩ>> ri ibibek ri ikpōm atsimēn, iwe abika arhurhika, ni

ibek ru nyaka Unum aka abee umēn ibek ru upfung ukpu irherē.

¹³ Umēn ikorhe rimi ri idzēu ifosa iyi Unum aka atsuke idorh, ngge iwu ibiba ikpikpoi iyi nggaa Unummen nu Uwuku Ufōrh, Uyesu Ukiristo.

¹⁴ Unga adzowe itsinga na afai na afōna umēn ri kishoo iyiki ibewemēn na asare anerabē aka awu abinga, abika atsu amēn atō itser iyiki ize.

¹⁵ Umesuwe abin akere. Ufituwe nu utsērhē nggu ijee kishoo. Niba uneke unera akwēerka ungo.

3

Ikorhe ubin uku uze

¹ Uyituwe anera umbō adōsa arherhe abi ijee, na agbisha adzēu itō ubēn itser iyiki ize.

² Niba arherhumbō arherhe urhena ri itsi ubēn unera, aseī uku ughwōōw, awe abika adōr na arherhe atsimbō ra anera kishoo.

³ Isha umēn iwu aguge, iwemēn ru ida idōsa arherhe, abina akōō aka arhēm umēn. Ni iwe agārkhā ri ikpona ru ikpū abina arherhe ru upfung. Ibibekmēn iwu ibewe nu unyēē, abōō akpēmbō umēn nu umēn ikpēmēn abōō.

⁴ Bōr ivangyē inna nu ibibemu Unum Uwuku Ufōrh umēn iki idzeka,

⁵ unga afōrh umēn, isi iwengge ubin ukpuku urhurhika umēn iki ikorhe, bōr awu atorhnga atsu. Unga afōrh umēn ru ubok Ipfu Isarsatangge aka asorh arhimmen, na adzaa umēn urhē uwuku ufa.

⁶ Unum awupuwa Ipfu Isarsatangge ru umēn izūwā ru ubok Uyesu Ukiristo Uwuku Ufōrh umēn.

⁷ Unga anyanga umēn iwu abika arhika ru ubok imimutanga, ngge itsū umēn iwe abi ukam urhē uwu ugbagbaa umēn iki ifosa.

⁸ Akere ha awu arherhe idzidzerhe. Unum ibee ungo udēē uker ra abin hā, ngge itsū abirabē aka uwe ru imangmang ru Unum adzowe atsimbō ri itō itser iyiki ize. Abin hā awu azeze na awu ru ugarh ru ubēn unera.

⁹ Bōr niba utsīō uning uwu ibēm nu uning anang atokamēn nu uning aki

Ikpem abi Uyahuda, ubinkutsu ashike ru ugarh na asi íyikuke unera.

¹⁰ Ugbiite ato uner uning idiki unying nu ide uvaa. Akεε aba amaake, ugau itsingo nggu unga.

¹¹ Uhwεng ugε ikpũ uner ha aka ayapunga ru utsĩndĩ, anu ikorha arhim, unga aka atsĩmka itsinga.

Arherhe aka umumasha

¹² Kanying umum ĩba idenukũ Uartima use Utikiku ru ungo, ubee udĩã uba ru umum ru Unikaforhi, ubinkutsu umum iwuri isei umɔ ri ivang ighεnga.

¹³ Ubee udĩã uyike Uzena urhoya ha nu Uaforho ru utsĩndĩ nu uhwεng ugε umbɔ akpombɔ ubɛn ubinkpi umbɔ aka abee.

¹⁴ Awu ufang anermɛn amesi idzowe atsimbɔ ri ikorhe abin aka aze, nggee umbɔ ama adẽẽ ayike ifεr itsũwãmbɔ na niba aseimbɔ isei iyiki isheru ugarh.

¹⁵ Ubɛn unera nggu umum ighwe ungo. Ughwe abika abema umɛn ri imangmang.

Imimutu Unum ima iwe nggu umbi kishoo.

Ubvur Uburhu aka atsenge Ufirhimon Utsutson ri itsi ubvur Uburhu aka atsenge Ufirhimon

Awu Uburhu uner itser Uyesu unga atsenge ubvur uwure ru Ufirhimon ri itsi Uonisimu aka awu ugārḥũ Ufirhimon. Abɔɔ agɛ Uburhu atseng ubvur ha ri ivangye unga aka awe ru ugborzĩ, ugɛɛ atseng ra amek aki 60 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Atseng ubvur uwure ngge itsú Ufirhimon agbishu isiseimbɔ nggu ugārḥānga Uonisimu, ubinkutsu Uonisimu ashɔi arherhe ri itĩ abɔre uteiyanga Ufirhimon. Anera akaiferhkɔ ugɛ unga avepa ubin uteiyanga ikɛi.

Abinkɛ aka awe umɔ

Ighwe (1-3)

Imangmang nu ibibema Ufirhimon (4-7)

Ishishḥrḥā ri itsi Uonisimu (8-22)

Imimasha (23-25)

¹ Ubvur uwirɛ udzeku umum Uburhu, uner ugborzĩ ubinkutsu umum idūwā ri itsi Ukiristo Uyesu, nu ungwēmɛn Utimoti. Umen itsenge ubvur uwure ru Ufirhimon uze uwerhamɛn nu undɔka itsermɛn,

² nu Uafiya unapumɛn, nu Uarkibu uwuku utēwā ru udūwā nggu umɛn nu ikikɔng abika adɔsa aki ikɔng ri iyango.

³ Unum Utɛ nu Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo ama adzaa umbi imimuta nu ididɔɔr.

Uwɛɛ nu ifɛn-Num

⁴ Uben ivang umum ifɛna-Num ru umbi, umum itar uwɛɛ ru Unum,

⁵ ubinkutsu umum igũ isarhe imangmango ru Uteijee Uyesu nu ibibemango ru kishoo asarkasar.

⁶ Umum ifɛn-Num ungo uma udɛɛ ugashi imangmango, ngge itsú undzumu ihwihwɛngmbi ra abin aka aze kishoo aka awe akimɛn ri idɔsu Ukiristo.

⁷ A ungwēmɛn ibibemango iki idzaangge umum anggɔm akarḥārḥā nu

ififita, ubinkutsu ungo uku utɛnukɔ amɛn abika adɔsa.

Uburhu ashḥrḥũ Ufirhimon ri itsi Uonisimu

⁸ Nu ngge iki iwu ugɛ Ukiristo adzaanga umum ijee umum itsu ungo ukorhu ubinkpi uku imɛɛ ungo ukorhe,

⁹ bɔr ibibemamum ru ungo itsu umum ibee ishḥrḥā ungo. Umum Uburhu iki iwu ukukũ, ikɛi icɛɛ umum iki iwu ru ugborzĩ ri itsi imangmangmum ru Ukiristo Uyesu.

¹⁰ Umum ishḥrḥā ungo ri itsi ungwēmum Uonisimu, uwuruwi aka adzipa awu ungwēmum ri imangmang ri ivangye umum iki iwu ri inyāwā.

¹¹ Ri inggbaashia unga ashia ru ugarh ru ungo, bɔr icɛɛ unga awu ru ugarh ru ungo nu umum.

¹² Umum idene unga abvui aba ru ungo, uwuruwi umum iki ibema akarḥārḥā.

¹³ Umum ibee iden unga nggu umum ru unga anyangu ugarhngo ayika umum ivangye umum iki iwe ri inyāwā ubinkutsu ri idūwũ Isarhe Iyiki Ize.

¹⁴ Bɔr umum isi ibeemum ikorhu ubinkpi ungo uku usi ibemungo, ngge itsú iyiki izeye ungo uku ikorhe awu ungo ubee ikorhe asi iwea umum itsu ungo.

¹⁵ Ungaa ahwɛng use ibibɔre Uonisimu ru ungo ivanga ukunjiir ngge itsú ungo ubvui uyei unga ugbagbaa?

¹⁶ Asi ibvui awea ugārḥā ukpekũ, bɔr awuri inanga ugārḥā, awuri iwe ru nyaku uze ungwɛmbi. Umum ibema unga, bɔr ungo uwuri ibema unga unango umum ru nyaku ugārḥā nu unerwi aka awe ru imangmang ru Uteijee.

¹⁷ Nggee ungo uba unyanga umum iwemum uwerhitser, uyei Uonisimu ru nyaka ungo uku iyei umum.

¹⁸ Unga aba ashɔyinga ungo use angwɛɛ uverhngo, uvarhe kishoo ri itsimum.

¹⁹ Umum, Uburhu, itseng itseng iyeɛ ru ubokmum. Umum ibvui ifasamum ungo, umum iyituwa ungo ugɛ umum idɔsa ungo uverh urhengo.

²⁰ A ungwēmɛn, umum ibee ungo ukorha akɛɛ ubinkutsu umɛn kishoo idɔsu Uteijee. Utɛna amɛnmum ru Ukiristo.

²¹ Umum itsɛnga ungo ubinkutsu umum
ihwɛng ungo ikorhungo ubinkpi umum
iki ĩgɔr ungo. Idzidzɛrhe umum ihwɛng
ungo ikorhe unango ubinkpi umum iki
ĩgɔr.

²² Ubina unying uku utoma ikei, kabɔɔ
uma ugbishuwa ubã umum iki iba itsĩ,
ubinkutsu umum ifosa ugɛ ri
ifɛn-Nummbi, Unum awuri ikũ umum
ibvui ĩbamum ru umbi.

Imimashi ighwe

²³ Uabafara uwuruwi aka awe ru
ugborzĩ nggu umum ri idɔsu Ukiristo
Uyesu, aghwe ungo.

²⁴ Umarku, nu Uaristaku, nu Udimu, nu
Irhuka abirabɛ aka awe awɛrhi itsermum,
ikei aghwe ungo.

²⁵ Imimuta iyi Uteijee Uyesu Ukiristo
iwe nggu umbi.

Ubvur umbō aka atsenge abi Uibrani Utsutson ri itsi ubvur Uibrani

Anasi ihwengmbō unerwi aka atseng ubvur uwurε. Anera akaiferhkō ugε aka atsengmbō ubvur uwurε ri Iya-Num ru Urusharhima idārhi isipa ra amek aki 70 udzur ru unumkpi umbō aka amar Uyesu.

Atseng ubvur ha ri ivangyε abika adōsa abōō, abi Uyahuda, aka atirhi ikorhe ikpū amēn rakō ugεε ani irhēm umbō ugε umbō abōre imangmangmbō. Idēē iwengge ugε abika adōsa ha awe ru uver. Atseng ubvur uwurε afituwe ikpū aner abere.

Ubvur uwurε udeyiwe ugε igōng nu ijee Uyesu inangngge iyi ípfu itser-Num, nu Umusa, nu abika asōm Arherhu-Num, nu Akagōng Abika Adzowe Idēm-Num uwu ibibemuwe iyiki igbe. Itser ififorhyε Unum aka atsu ngge itsuifer ru ubok akpe Uyesu ngge iwu udī ififorh ha Unum aka agbisha udzur ri inggbaashia. Idzowe idēm-Num nu ízūwā iyi ibibemuwe iyiki igbe kishoo iwe nyaka ri itsi akpe Uyesu. Awu ru ubok ibiba Uyesu umbō aka adzowe ibibemuwe iyiki ifa, iyiriye iki iwu iyiki izea. Ri imimasha, ubvur ha ikēi ufituwe imangmang abika adōsa nggu iker akarhārā ru nyaku nggaa abi imangmang aka akorhe ru utsutson abi Uisrairha.

Abinkε aka awe umō

Uyesu adeyiwe iwiwe Unum (1.1-3)

Uyesu ananga ípfu itser-Num (1.4–2.18)

Uyesu ananga abika asōm

Arherhu-Num (3.1–4.13)

Itser iyiki idzowe idēm-Num iyi Uyesu inangge iyi Uharuna (4.14–7.28)

Ibibemuwe iyiki ifa inangge iyiki igbe (8.1–10.18)

Ugar imangmang (10.19–12.29)

Imimasha (13.1-25)

Ungwēwi aka ananga ípfu itser-Num

¹ Isha, Unum arherhe arherhe nggu atokamēn ra angwī abika asōm

Arherhu-Num ri ivanga irherhe ra atsīndīā arherhe.

² Bōr ri ivang iyiki imimasha iyere unga arherhuwa umēn arherhe ra angwī Ungwēnga. Unga aka atsū unga awe uner ukam abina kishoo. Ru ubok ungwē hā Unum aka amunu upfunga ikēi.

³ Ungwē hā unga adeyiwe irhirhang Unum na awe uzirhzi Unum, na awu icaica nggu unga. Unga akpōm abina kishoo ra arherhanga aki ijee. Unga aka amaa igbishu utsīndī uwuku usorhe arhim, unga aseisa ru ubok ugha Uwuku Ugōnga ra afā.

⁴ Nggee unga ananga ípfu itser-Num, rimi hā, itsokyε umbō aka adzowe unga inangke ikimbō.

⁵ Awu ípfu itser-Num iyikisong Unum aka ayisa ngge agε,
<<Ungo uwu Ungwēmum,
irherε umum iwu Utengo?>>*
Use ikēi unga agōr ngge agε,
<<Umun iwuri iwu Utenga
nu unga awu ungwēmum?>>

⁶ Nu ikēi, ivangyε Unum aka akū ukā ungwēnga aba ru upfung, unga agōr agε,
<<Uneke kishoo ípfu itser-Num idzowe
unga igōng.>>†

⁷ Arherhi ípfu itser-Num, unga agōr agε,
<<Unga atsu ípfu itsernga ngge iwe ru
nyaku ugba,
na atsu umbō awe ru nyaki ikonrha
ri itseryε umbō aki itōwe unga.>>‡

⁸ Bōr ru Ungwēnga unga agōr agε,
<<A Unum, Iyerhango iwuri iwu
ugbagbaa,
nu ungo uwuri ikū igbong iyiki igha
Iyerhango
ukū ugha Iyerhe idzidzerhe.

⁹ Ungo uku ubemu ubēn irhirhika nu ukpēō ubēn iki ibewe,
nggee, Unumngo aka atsu ungo
unango awerhango
ri idzukuwa ungo atsei anggōm.>>§

¹⁰ Ikēi unga agōr agε,
<<Utirhi ri inggbaashia, A Uteijee,
awu ungo udzin atarh idzin abī,
nu afā awu itser abokngo.

* 1:5 Àka anyā ikēi: Amb 2.7. † 1:6 Àka anyā ikēi: 2Usm 7.14; 1Ats 17.13. ‡ 1:7 Àka anyā ikēi: Amb 104.4. § 1:9 Àka anyā ikēi: Amb 45.6,7.

- 11 Umbɔ awuri itsĩme ake,
bɔr ungo uwuri iwe umɔ ubɛn ivang.
Umbɔ awuri ishaka ugɛɛ atorho aka
agbe.
- 12 Ungo uwuri ifeta ake ugɛɛ atorho,
awuri ifara ake ru nyaka umbɔ iki
ifaru untama.
Bɔr ungo uwe ru nyaka ungo uku uwe,
nu imɛkngo isi ĩmaangge.>>*
- 13 Ipfu itser-Num iyikisong Unum aka agɔr
ngge agɛ,
<<Usei nu ubok ughamum
utɛku umum iki itsu anggamtsakngo
awe ubin uku utsorhe
andaidakngo?>>†
- 14 Bɔr ĩpfu itser-Num kishoo akpurha
awu awɛ itser Unum aka adene ngge iyike
abirabɛ aka igħa ukam ififɔrh.

2

Igbĩir ato ri ingwɛ amɛnmɛn

- 1 Ri itsi akɛɛ ha awu ufang umɛn
ingwɛdzɛn ni ingwɛ amɛnmɛn ra abinkɛ
umɛn iki igũ, utsur abin akɔɔ atsu umɛn
iyapumɛn.
- 2 Isarheyɛ umbɔ aka adzaa umɛn ra
angwĩ ĩpfu itser-Num idɛɛ ikerngge, nu
ubɛn uwuku uzharhuwe ngge use asi
idɔsunga ngge, akpo ufaikpi uku umɛɛ.
- 3 Ngge iba iwe rimi, umɛn ikorhi iguse
ni ishɔɔr umɛn ĩba isi ingwɛmɛn amɛnmɛn
ru nggaa ififɔrh ha umɛn iki igũ? Ififɔrh
iyɛɛ, Uteijee nibikanga agbaashia adũwã
ngge, abirabɛ aka agũ ngge agɔr umɛn agɛ
iwu idzidzɛrhe.
- 4 Unum ikɛi atomuwe ngge ideka ra
atsar nu abin igbigba nu idzeu nu ĩzũwã
iyi Ipfu Isarsatangge unga aka agasha ru
nyaka unga aka abee.

Uyesu awu udzumu uner

- 5 Upfung ukpuku uba, ukpurukpi umɛn
iki irherhe ri itsi ukpɔ, Unum asi ĩtsu ĩpfu
itser-Num agha iyɛrhakpɔ.
- 6 Bɔr anang akɔɔ aweke uner uwɔɔ aka
adzowe ideka ri itsɛng Arherhu-Num agɛ,
<<Anera awu use ungo uku utsu umbɔ ri
iferhkɔngo,

- awɛkaci anera awu use ungo uku
udzɛu umbɔ rimi?
- 7 Ungo utsu umbɔ awe abirabɛ ĩpfu
itser-Num inangngge umbɔ ri
ivanga ukunjiir.
Ungo ukare umbɔ ikpikpoi nu imor,
8 nu utsuke ubɛn ubin ra
andaidakmbɔ.>>*
- Ivanyɛ Unum aka itsuke abina kishoo ra
andaidakmbɔ, unga asi ĩnekuka ubin ukpɔɔ
uku usi iwekpɔ ri ijeembɔ. Bɔr icɛɛ umɛn
isi inyãmɛn ubɛn ubin uwekpɔ ri ijeembɔ.
- 9 Bɔr umɛn inyãmɛn Uyesu uwuruwi umbɔ
aka atsu ĩpfu itser-Num inangngge unga ri
ivanga ukunjiir. Icɛɛ umbɔ aka akare
unga ikpikpoi nu imor ubinkutsu unga
ahwa uver akpe, ngge ĩtsú unga ru ubok
imimutu Unum unga akpe ri iyike ubɛn
unera.
- 10 Unum unga amuna abina kishoo,
abina kishoo awu akinga. Imɛɛngge unga
akũ anera arherhe aba ru umbɔ agasha ri
ikpikpoinga. Unga akorha akɛɛ ri itsu
Uyesu awe undzumunga ri ihwa ayetnum
na adarh umbɔ azĩ ri ififɔrh.
- 11 Uwuku utsu anera awu asarsatambɔ
nggu abirabɛ aka atsu umbɔ asar, Utembɔ
awu unying. Nggee Uyesu asi igũa atsa
iyisa umbɔ agɛ, <<Umbi awu angwɛmɛn
nu anapumɛn.>>
- 12 Unga agɔr agɛ,
<<Umum iwuri idũwũ itsokngo ra
angwɛmɛn nu anapumɛn,
ra asu ikikɔng anerngo
umum iwuri ĩtsũ ubom ukpuku ukpoi
ungo.>>†
- 13 Na agɛ,
<<Umum iwuri ĩtsu imangmangmum ru
unga.>>‡
- Ikɛi unga agɔr agɛ,
<<Umum uwi nggu anerabɛ Unum aka
adzaa umum.>>§
- 14 Iki iwe ugɛ abi ha awe ru ijue nggu
adzirh, unga awe ubina unying nggu
umbɔ ri iyor, ngge ĩtsú unga ru ubok
akpenga, awuri atsĩme Undenggũ,
uwuruwi aka akpɔm ijee akpe.
- 15 Na awuri ifɔnuka abirabɛ iwei akpe
iki ĩtsu umbɔ igãrhã ru kishoo ibibekmbɔ.

* 1:12 Àka anyã ikɛi: Amb 102.25-27. † 1:13 Àka anyã ikɛi: Amb 110.1. * 2:8 Àka anyã ikɛi: Amb 8.4-6. † 2:12
Àka anyã ikɛi: Amb 22.22. ‡ 2:13 Àka anyã ikɛi: Uish 8.17. § 2:13 Àka anyã ikɛi: Uish 8.18.

¹⁶ Awu idzidzerhe uge unga asi ibanga iyike ípfu itser-Num, b̄ar ayike anang Uibrahim.

¹⁷ Ngge itsu awu ufang unga awe ru nyaka angwẽmb̄o nu anapumb̄o ra atsĩndĩā kishoo, ngge itsú unga awu Ukuḡong Uwuku Udzowe Id̄em-Num uwuku ut̄itser Unum nggu idzidzerhe nu atorh, na awe id̄em iyiki itsũwe arhim anera.

¹⁸ Unga im̄ẽẽ iyike kishoo abirab̄e umb̄o aka avira umb̄o, ubinkutsu unga nibikanga ahwaa ayetnum ri ivang iviviranga.

3

Uyesu ananga Umusa

¹ Nggee, asarkasar angwẽmen nu anapumen, abirab̄e um̄en iki iwu awerhe ru ubok iyiyisa iyi Unum, àka atsu iferhk̄ambi ru Uyesu, uwuruwi um̄en iki ĩdekuwe uge unga awu nggaa uner itser Unum na awu Ukuḡong Uwuku Udzowe Id̄em-Num.

² Unga akorhunga kishoo abink̄e uwuku us̄eng unga aka abee unga akorhe, ru nyaku Umusa aka akorhe abink̄e aka am̄ẽẽ unga akorhe ri iyike abi Unum.

³ Uyesu am̄ẽẽ ikpo nggaa imor ananga Umusa, ru nyaku uner uwuku udzin iya aka awe ru imor ananga iya ha.

⁴ Uben iya awu unera adzin ike, b̄ar Unum unga adzin uben ubin.

⁵ Umusa akorhe abink̄e aka am̄ẽẽ uḡarh̄ā akorhe ri iyike abi Unum, ri adzowe ideka ra abink̄e Unum aka irherhe unuma.

⁶ B̄ar Ukiristo ani ikorhe uben ubinkpi uku um̄ẽẽ Ungwẽ akorhe ra abi Unum kishoo. Nu um̄en iwe abi Unum, um̄en ĩba ikp̄amen ubinkpi um̄en iki ifosa nggu ikeramen nu isheri iwei.

Igbiite ato abika asheri imangmang

⁷ Nggee, Ipfu Isarsatangge iḡor iḡe, <<Irher̄e, umbi aba agũmbi urhem Unum,

⁸ àka niba awemb̄i abi ikertsi ru nyaka atokambi aka akorhe ri ivang isoyi am̄en h̄ā, ri ivang iviviri ra arhum.

⁹ Ngḡo ha atokambi aka avira umum,

im̄eka is̄oka inaa, umb̄o anyãmb̄o ubinkpi umum iki ikorhe.

¹⁰ Ngge itsu umum igũ av̄om nggu udan ukp̄or̄o ha, umum iḡor iḡe, <Uben ivang am̄enmb̄o ani iyapa, na asi ihw̄engmb̄o atsĩndĩmum.>

¹¹ Nggee umum itsu ra av̄ommum iyirh ĩge, <Umb̄o asi ĩtsĩmb̄o ri iwiwoshamum.> >>*

¹² Àka angw̄edzen, umbi angwẽmen nu anapumen, utsur unera ru umbi awe ra am̄en aka abewe akika isheri imangmang atsu unga adzipu undzingnga ru Unum uwu urhe.

¹³ B̄ar àka afituwe ad̄aka uben unum, uben unumkpi umb̄o iki iyisa <<Irher̄e,>> ngge itsú unying ru umbi asi ĩwea uner ikertsi ri itsi irhirhem iyi arhim.

¹⁴ Um̄en iwu awerha nggu Ukiristo um̄en ĩba ikp̄ommen imangmangmen iyi inggbaashia izĩ itsĩmen imimasha.

¹⁵ Ru nyaka ngge iki iḡor uge, <<Irher̄e, umbi aba agũmbi urhem Unum, àka niba awemb̄i abi ikertsi ru nyaka atokambi aka akorhe ri ivang isoyi am̄en h̄ā.>>†

¹⁶ Awu umb̄o ungam̄o agũ urhem Unum na asoyi am̄en? Asi iwea umb̄o ha kishoo Umusa aka akũna umb̄o adzek ra abĩ Umasar?

¹⁷ Awu nggu umb̄o ungam̄o unga aka agũ av̄om im̄eka is̄oka inaa? Asi iwea nggu abika akorha arhim, ayormb̄o aka akpe ra arhum?

¹⁸ Awu umb̄o ungam̄o Unum aka ayirh uyirh uge umb̄o asi ĩtsĩmb̄o ri iwiwoshanga? Asi iwea umb̄o abika akp̄e idid̄osa?

¹⁹ Nggee um̄en inyãmen umb̄o asi id̄ẽẽ atsĩmb̄o, ubinkutsu ida imangmangmb̄o itsu.

4

Ivang iwiwosha aner Unum

¹ Nggee, ngge iki iwe uge ibibemuwe ivang iwiwosha iki id̄ẽengge iba itsĩ ic̄er̄e, um̄en ingw̄edzen utsur uw̄o ru umbi asi ikpoa itsitsĩ ru ngge.

* **3:11** Àka anyã ikei: Amb 95.7-11. † **3:15** Àka anyã ikei: Amb 95.7,8.

² Umən iki ĩgũmən Isarhe Iyiki Ize umbɔ aka adzaa umən, ru nyaka umbɔ aka agũ, bɔr isarhe ha umbɔ aka agũ ishingge ru ugarh ru umbɔ, ubinkutsu, umbɔ asi iyeimbɔ ngge nggu imangmang ru nyaka abika adɔsa.

³ Umən iki iwe ru imangmang umən itsĩ iwiwosha ha, ru nyaku Unum aka agɔr agɛ,

<<Nggee umum iki itsu ngge nu uyirh
nggu avəmmum ĩgɛ,
<Umbɔ asi ĩtsĩmbɔ ri iwiwoshamum.>
>>*

Nu ngge iki iwe ugɛ unga amaa itsernga udzur ri ivangyɛ unga aka amunu upfunga.

⁴ Itsɛng Arherhu-Num irherha arherhe ri itsi unuma utɔɔva igɛ, <<Ru unum ukpu utɔɔva Unum aka awosha ri itsernga kishoo.>>†

⁵ Bɔr ru ubvur ha Unum arherhe agɛ,
<<Umbɔ asi ĩtsĩmbɔ anang
iwiwoshamum.>>

⁶ Inang iwengge ugɛ abɔɔ awuri ĩtsĩmbɔ iwiwosha ha, bɔr abirabɛ aka agbaashia agũ Isarhe Iyiki Ize ha asi ĩtsĩmbɔ, ubinkutsu, ida idɔsumbɔ itsu.

⁷ Nggee Unum ikɛi abvui atsu unum ukpɔɔ, ayisa agɛ, <<Irherɛ.>> Unga arherha akɛɛ ra angwĩ Udauda ri ivangyɛ imɛka irhɛirhɛ iki itɔng, agɛ,
<<Irherɛ umbi aba agũmbi urhəmmum,
àka niba awembi abi ikertsi.>>‡

⁸ Ujoshuwa asi idɛɛ adzowuka umbɔ iwiwosha, ngge itsu Unum arherha arherhe ri itsi unum ukpɔɔ uku iba.

⁹ Nggee, unum ukpuku uwosha ra aner Unum una uwe umɔ ru nyaku Unum aka awosha ru unum ukpu utɔɔva.

¹⁰ Ubən unerwi aka atsi ri iwiwoshu Unum unga akpowe itsinga iwiwosha ri itsernga, ru nyaku Unum aka akorhe ri iyinga.

¹¹ Nggee, awu ufang umən ikorhu ubən ubinkpi umən iki idɛɛ ikorhe ri ikpo itsĩ ri iwiwosha ha, ngge itsú anera niba atsiĩmbɔ ri itsi ida ididɔsa ru nyaka abi Uisrairha aka akorhe.

¹² Ubən arherhakɛ Unum aka arherhe, aweke ru urhɛ nu iker. Agha anangke

ubən ikon ikider iyi angwĩã avaa. Ngge idɛɛ izharhe igashuwe ipfu nu urhɛ, ikɛi agau icim nggu apfupfu. Adɛɛ ahwɛngke ubən ifɛrhkɔ nu amən anera.

¹³ Ubin ushikpɔ ra abinkɛ aka amuna kishoo aka awɔk ru Unum. Abina kishoo awu ukupɛɛ ra asunga. Awu ufang umən iki ivarhuwe unga abinkɛ umən iki ikorhe kishoo.

Uyesu Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num

¹⁴ Iki iwe ugɛ umən iwemən ru ukugənga ra Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num aka atsiã ra afã, Uyesu Ungwɛ Unum, nggee umən ikpɔm imangmangmən iker.

¹⁵ Umən isi iwemən ru Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num aka asi igũa atorh ru ida ikermən, bɔr umən iwemən ru uwɔɔ uwuruwi umbɔ aka avira unga ra atsiĩdĩã kishoo, ru nyaka umbɔ aka avira umən, bɔr unga ashia ra arhim.

¹⁶ Nggee umən ĩba nggu ikeramən ru Unum uwuruwi aka awe ru inna, ngge itsú umən iyɛi atorh nu umata ukpuku uyika umən ri ivang iyiki ibibee.

5

¹ Aka isaka asɛng ubən Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num ra akatsak na atsu unga awe asumbɔ ri itser-Num, unga awuri iyɛruwe izũwã nu idzowe idəm-Num ri itsi arhim.

² Unga idɛɛ angwɛdzɛn nggu abika asheri ihwihwɛng abika ayapa, ubinkutsu unga awea ru ida iker iganga.

³ Akɛɛ ha atsu awu ufang unga adzowe idəm-Num ra arhimnga, nu arhim anera ikɛi.

⁴ Unera asi idɛɛ asɛnga itsinga ri imor iyɛɛ, bɔr awu Unum ukpekũ awuri idɛɛ asɛng unga, ru nyaka unga aka asɛng Uharuna.

⁵ Rimi hã ikɛi Ukiristo asi ibeeka itsinga ikpikpoi iyiki iwe Ukugəng Uwuku Udzowe Idəm-Num. Bɔr awu Unum agɔr unga agɛ,

<<Ungo uwu ungwɛmum,
irherɛ umum iwu Utɛngo.>>*

⁶ Unga abvui arherhe ra anang akɔɔ agɛ,

* **4:3** Àka anyã ikɛi: Amb 95.11. † **4:4** Àka anyã ikɛi: Ing 2.2. ‡ **4:7** Àka anyã ikɛi: Amb 95.7,8. * **5:5** Àka anyã ikɛi: Amb 2.7.

<<Ungo uwu uner uwuku udzowe
idɛm-Num uwu ugbagbaa,
ri itō itser iyi Unum ru nyaku
Umarhkizadak.>>†

7 Ri ivang Uyesu aka awe ri iyor ru
upfung, unga afɛn-Num nggu iciu akpe
atsotsorake nu anyĩ, afɛn uwuruwi aka
amēē ifɔrhe unga ra akpe, agũmbɔ unga
ubinkutsu unga awu uner uwuku udɔsu
Unum na adzowe unga imor.

8 Unga awu Ungwē Unum, bɔr unga
amesi ididɔsa ru utsĩndĩ ayetnumkɛ unga
aka ahwa,

9 unga aka amaa ihwa ayetnumnga
kishoo, umbɔ atsu unga awe utsĩndĩ ififɔrh
iyi ugbagbaa ru kishoo abika adɔsa unga.

10 Unum atsu unga awe Ukugɔng Uwuku
Udzowe Idɛm-Num ri itō itser iyi Unum ru
nyaku Umarhkizadak.

Igbiir ato ri idzipu undzing ri imangmang

11 Umɛn iwe ra abin arherhɛ umɛn iki
irherhe ra akɛɛ ha, bɔr aghong umɛn iki
idɛyiwa umbi agbena, ubinkutsu, umbi
asi ifɛrhũmbi idzursu.

12 Icɛɛ imēngge umbi awe abika
umumesuwe, bɔr utseku icɛɛ umbi abee
unera abvui amesuwa umbi angwɛrhã
abina akɔɔ ra Arherhu-Num. Umbi abee
abē, ubinkutsu, umbi asi idēē aghambi
ubingha akakũ!

13 Ubɛn uwuruwi abē aka awe
ubinghanga awu irheng ungwē, asi
ihwenga imesa iyiki irhika.

14 Bɔr ubingha akakũ uwu ukerketakpɔ.
Akakũ hã adēē asengmbɔ iyiki ize ri iyiki
ibewe, ubinkutsu umbɔ ubɛn unum ani
ikũ ihwihwengmbɔ iyiki irhika.

6

1 Nggee, umɛn itsu amɛnmɛn ri iwe
akakũ, asi iwea irherha arherhe ri itsi
abinkɛ umɛn iki imesa ri itsi Ukiristo ri
inggbaashia ukpekũ, akirakɛ aka awu atar
idzin aki imangmangmɛn. Ake awu
idzidzipa ri ifere iki ikũ umɛn izĩ ra akpe
ni iwe ru imangmang ru Unum,

2 arherhi imesa iyi ubɔtisima, nu
itsorhuwe abok, nu isisok ra akpe, nu itsu
uvau iyi ugbagbaa.

3 Imēēngge umɛn iwe akakũ, Unum aba
abemunga.

4 Abirabɛ aka anyãmbɔ irhirhang iyi
idzidzɛrhe Unum na aka abanga agũmbɔ
izũwãnga, abirabɛ aka akpombɔ iwu
awɛrhu uzãrhã Ipfu Isarsatangge,

5 na aka abangumbɔ ize Arherhu-Num
nu ijee ivangyɛ uku iba unuma,

6 na abvui adzipu undzingmbɔ ru
Unum, isi idēē iwengge ugɛ umbɔ abvui
akũ umbɔ adzipa aba ru Unum. Akɛɛ awu
idzidzɛrhe, ubinkutsu iwu ugɛɛ umbɔ aka
abvui anyapuwe Ungwē Unum na adzowe
unga atsa ra awiya.

7 Abĩkɛ aki ihwa inai ubɛn unum ngge
idoi nu ake aka isaka amɛrke abin aka
awe ru ugarh ra abirabɛ iki ikau ake, abĩ
hã rakɔ iki iyɛi idorh Unum.

8 Bɔr abĩ aka amɛr ididɔk nu undzi,
ashike ru ugarh nukpɔ. Abĩ hã Unum aka
ayoka itsu ake ikponum. Ri imimaa ikɛi
awuri ikpĩwe ake.

9 Umbi awɛrhamɛn umɛn iki ĩbema
akarhãrhã, umɛn irherhumɛn rimi hã, bɔr
umɛn iwemɛn ri ikeramɛn ugɛ umbi awe
ru udĩ uku uze, udĩ hã uwu ukpu ififɔrh.

10 Unum asi iwea ri ida irhirhika, unga
asi ĩyiruka itsermbi nu ibibemayɛ umbi
aka adɛyiwe unga ri iyiyikeyɛ umbi aka
akorhuwe abika adɔsa, ru nyaka umbi aki
ikorhe.

11 Umɛn ibee ubɛn unera ru umbi atsu
asunga ri idɛyiwe ikikorhe ha azĩ atsĩ
imimasha, ngge itsú umbi akpo ubinkpi
umbi aka afosa.

12 Umɛn isi ibeemɛn umbi awe ru
igherha, bɔr àka akorhe ru nyaka abirabɛ
aka iyɛi ubinkpi Unum aka abemuwe ru
ubok imangmang nu ibibimambɔ.

Itsuiɛr ibibemuwe-Num

13 Ivangyɛ Unum aka abemuwe
Uibrahim, uwɔɔ aka ananga Unum ashia,
nggee unga ayirh nggu itsinga,

14 agɛ, <<Awu idzidzɛrhe umum iwuri
itsuka ungo idorh, umum iwuri itsu
unangngo uwe urherhɛ.>>*

15 Mɔcɛ Uibrahim aka abima adzɛu,
ayeisa ubinkpi Unum aka abemuwe unga.

† 5:6 Àka anyã ikɛi: Amb 110.4. * 6:14 Àka anyã ikɛi: Ing 22.17.

¹⁶ Anera aka isaka ayirh ri itsok unerwi aka ananga umbɔ, uyirh ha udeyiwe uge arherhanga awu idzidzerhe na akenke uben uning.

¹⁷ Unum abee ideyiwe ukupɛɛ ra abirabe aka awe abi ukam ra abinke unga aka abemuwe uge abinke unga aka abee ikorhe asi ifaruke. Nggee unga atsuafɛr nggu uyirh.

¹⁸ Ibibemuwe nu uyirh ha asi ifaruke, ubinkutsu, Unum asi idɛɛ agberangwɪ. Unum atsu ibibemuwe nu uyirh ha ngge itsu umɛn abirabe iki itɪ izɪ ru unga akaa umɛn, umɛn idɛɛ ikpɔmmɛn ifosaye umbɔ aka atsu ra asumɛn na adzaa umɛn ififta akarhãrhã.

¹⁹ Umɛn iwe ru ifosa iyere ngge iwe ubinkpi uku ukpɔm urhemɛn, ake ashike ni iwei nggu icicang. Ake anu itsirhã ru unorkang andzing urhaburhe anangke aka asar anangke ananga kishoo,

²⁰ anangke Uyesu aka agbaashia azɪ ri itsimɛn. Unga awu Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num uwu ugbagbaa ri itɔ itser iyi Unum ru nyaka Umarhkizadak.

7

Umarhkizadak uwuku udzowe idɛm-Num

¹ Umarhkizadak ha awu uyerhu Usarhim na awu uwuku udzowe idɛm-Num uwu Unum Uwuku Ugɔnga. Agbopu Uibrahim aka adzeki iwaye unga aka atang nggu ayerhe arherhe agha inggbaashi, Umarhkizadak atsuke unga idorh.

² Uibrahim adzowe unga unying ra abina usɔka ru uben abinnga. Agben Umarhkizadak awu, <<Uyerhe irhirhika.>> Ikei unga awu Uyerhe Usarhim, agbena awu, <<Uyerhe ididɔɔr.>>

³ Asi ideyiwambɔ umɛn ubin ri itsi ute Umarhkizadak use uyanga use atokanga. Asi ideyiwambɔ umɛn unum imarnga use unum akpenga. Unga awu uwuku udzowe idɛm-Num uwu ugbagbaa ru nyaku Ungwɛ Unum.

⁴ Àka arhi anyã ikpũ imornga. Uko Uibrahim utokamɛn adzowuka unga unying ra abinnga usɔka ra abinke unga aka akpo ri iwa!

⁵ Ri Íkpem awu ufang abi Urhawi aka awe abika adzowe idɛm-Num ayei ubina unying ra abina usɔka ra abin aner Uisairha aka awe, nu ngge iki iwe uge umbɔ awu unang Uibrahim.

⁶ Umarhkizadak aka asi iwea unang Urhawi, bɔr unga ayɛisa ugau unying ra abina usɔka ru Uibrahim, na atsukuka idorh ru Uibrahim uwuku uwe ru ibibemuwe iyi Unum.

⁷ Icicang ishingge uwuku utsuke idorh ananga uwuku uyei idorh.

⁸ Ru utsindĩ uwɔɔ, abi Urhawi abirabe aka ikpe ayɛimbɔ ugau unying ra abina usɔka, bɔr ru utsindĩ uwɔɔ, Umarhkizadak uwuruwi umbɔ aka agɔr agɛ unga awe nggu urhe ayɛi.

⁹ Urhawi nibikanga ani iyɛi ubina unying ra abina usɔka ha, bɔr adɛɛ agɔrmbɔ agɛ unga aka afasa ubin ukpunga ru ubok Uibrahim ivangye Uibrahim aka adzowe unying ra abina usɔka ru Umarhkizadak.

¹⁰ Urhawi ana awu ri iyor Uibrahim ri ivangye Uibrahim aka adzowe unying ra abina usɔka ru Umarhkizadak.

Uyesu awu ru nyaku Umarhkizadak

¹¹ Idzidzerhe, umbɔ aka adzowe anera Ikpem hã, adzowe umbɔ nggu ikpem itser iyiki idzowe idɛm-Num Urhawi nu unangnga aka akorhe. Anera aba adɛɛ awembɔ abika arhika ru ubok idzowe idɛm-Num urhawi nu unangnga aka akorhe, awu use utsu umbɔ abee uwuku udzowe idɛm-Num uwɔɔ aka iba, uwuruwi aka awu uner uwuku utɔitser iyi Unum ru nyaka Umarhkizadak, isi iwengge ru nyaku Uharuna?

¹² Ivangye umbɔ aka afaruwe ikpũ idzowe idɛm-Num, awu ufang umbɔ afaruwe Íkpema.

¹³ Uyesu uwuruwi umbɔ aka arherhe abin hã ri itsinga, asi iwea unang Urhawi, unera unying ra atokanga anasi iwea uner uwuku udzowe idɛm-Num.

¹⁴ Iwu idzidzerhe Uteijeemɛn adzeku unang Uyahuda, abirabe Umusa aka asi irherhunga uge umbɔ awe abika adzowe idɛm-Num.

¹⁵ Umbɔ awuri igbisha ahwɛngmbɔ ubinkpi umɛn iki irherhe uba uwɔɔ

uwuku udzowe idem-Num ru nyaku Umarhkizadak adzekanga.

¹⁶ Asi isengmba uner ha ri itsi ikpem atokanga, bor iwe ri itsi urhenga uku usi idee umaamgba.

¹⁷ Ubinkutsu umba adzowe ideka ri itsinga ra Arherhu-Num uge,
<<Ungo uwu uner uwuku udzowe idem-Num uwu ugbagbaa, ri ito itser iyi Unum ru nyaka Umarhkizadak.>>*

¹⁸ Angwewe ikpem iyi isha ri ibanga ubinkutsu ngge ishingge ri ijee nu ugarh,

¹⁹ ubinkutsu Ikpem isi itsu anera arhikumba. Bor ifosa iyiki izea iki idzekangge, ru ubokngge umen iki iba ikhapa ru Unum.

²⁰ Unum atsu ngge nggu uyirh! Abika adzowe idem-Num aboo asi itsimba itser nggu uyirh.

²¹ Bor unga awu uwuku udzowe idem-Num nggu uyirh ri ivangye Unum aka agor unga age,
<<Utejee aka ayirha, asi ifarunga amennga age,
<Ungo uwu uwuku udzowe idem-Num ugbagbaa.>>†

²² Uyirh ha udeyiwe uge Uyesu awuri itsu ibibemuwe-Num iyiki izea iwe.

²³ Abika adzowe idem-Num ha awu arherhe, ubinkutsu akpe aka isaka aken umba itsermba.

²⁴ Bor Uyesu awu uwuku udzowe idem-Num ugbagbaa, ubinkutsu unga awe ru urhe uwu ugbagbaa.

²⁵ Nggee icere nu ugbagbaa unga imee iforhe kishoo abirabe aka aba akhapa ru Unum ru ubok unga, ubinkutsu unga abek ugbagbaa na afene-Num ru umba.

²⁶ Ikpu Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num uweru ha umen iki ibee, unga awu asarsatawa, ashia ru uvau, aka atsuwukumba unga ra anang abi arhim na aku unga azimba ra anang ikpikpoi akagonga ra afi.

²⁷ Unga asi iwea ru nyaka Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num aboo, abirabe aki idzowe idem-Num inuma ni inuma, agbaashia adzowe idem-Num iyi

arhimmba, mace na adzowe iyi arhim anera. Bor Uyesu adzowe itsinga awe idem-Num ru arhim anera idiki unying ugbagbaa ri ivangye unga aka adzowe itsinga akpe.

²⁸ Anera kishoo ani ikorha arhim na akpe. Ikpem Umusa ini iseng Akagong Abika Adzowe Idem-Num ra aner ha, bor uyirh ha uku uba ru undzing Ikpem, useng Ungwevi umba aka atsu unga awu undzumu Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num uwu ugbagbaa.

8

Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num uwu ibibemuwe-Num iyiki ifa

¹ Itsi arherhamen ru ubinkpi umen iki irherhe unggakpi, umen iwemen ru Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num, aka ase nu ubok ugha anang isei Uwuku Ugonga ra afi.

² Unga ha iki ani ito itser ri Iya-Num, utsurha idzidzerhe uwu Unum, akirake Utejee unga adzin, asi iwea abok anera.

³ Uben Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Num aseng unga idzowe izuwa nu idem-Num, nggee awu ufang Ukugong Uwuku Udzowe Idem-Nummen ha iki awe ru ubinkpi unga aka idzowe.

⁴ Unga aba awe ru upfung, unga asi iwea uwuku udzowe idem-Num, ubinkutsu ishaisha umba atsu aboo awe abika adzowe izuwa ri igigor Ikpem Umusa.

⁵ Ati itser ri Iya-Num, iikirike iki iwu uzirhzi anangke aka awe ra afi. Akere ha atsu umba avange Umusa ri ivangye unga aka awuri itar utsurha Unum. Umba agor age, <<Ukorhu uben ubina uwe ru nyaka umba aka adeyiwa ungo ni igu ha.>>*

⁶ Bor itserye Uyesu aka ayei inangge iyi abika adzowe idem-Num ru nyaki ibibemuwe-Num iyiki ifa ha unga aka atsu ngge iwe, inangge iyiki agbe ha, ubinkutsu ibibemuwe-Num iyiki ifa ha ikuwa umen abin aka azea.

⁷ Age ibibemuwe-Num iyi inggbaashia isi igbangge, umba asi ibeemba iyo.

⁸ Bor Unum anyi igbigba ra anera na age,

* 7:17 Aka anyi iki: Amb 110.4. † 7:21 Aka anyi iki: Amb 110.4. * 8:5 Aka anyi iki: Idzi 25.40.

<<Uteijee unga agər agε, ivanga niyɔ ibarɔ,
umum iwuri ibemuwe abi iya
Uisrairha
nu iya Uyahuda ibibemuwe-Num
iyiki ifa.

⁹ Isi iwengge ru nyaki ibibemuwe iyiriye
umum
iki ibemuwe nggu atokambɔ,
ri ivangye umum iki ikpɔm ubokmbɔ
ikūna umbɔ idzek ra abī Umasar.
Umbɔ asi ikorhumbɔ ubinkpi umum iki
ibee ri iyei ibibemuwemum,
ngge itsu umum idzipu undzingmum
ru umbɔ,

Uteijee unga agər.

¹⁰ Iyεε iwu ibibemuweye
umum iki ibemuwe aner Uisrairha
ivang iyi ha iba itōngge,
Uteijee unga agər.

Uzum iwuri itsuke Ikpemmum ra
amɛnmbɔ,
ikei umum iwuri itsenge ngge ra
amɛnmbɔ.

Uzum iwuri iwu Unummbɔ,
umbɔ awu anermum.

¹¹ Asi imesukumbɔ adokambɔ,
use uwɔɔ agər ungwɛmbɔ use
unapumbɔ agε,
<Uhweng Uteijee,>

ubinkutsu kishoo awuri ihwengmbɔ
umum,
udzur ra abika awe ru ugarh ukunjiir
uba utsi abika awe ru ugarh
urherhe.

¹² Umum iwuri itsūwūkū iyiki ibewambɔ,
ni isi ibvui iyitumum arhimmbɔ.>>†

¹³ Ivangye unga aka arherha arherhe
ibibemuwe-Num iyiki ifa ha, unga aka
atsu iyi inggbaashia iwe iyiki igbe, ikei
uben ubin ukpuku ugbe uku ukōkpɔ usi
idārhūkpɔ nu ugwir.

9

Idzowe igɔng ru Utsurha-Num uwu upfung

¹ Ibibemuwe-Num iyi inggbaashia
iwengge ra atsindike aka awu ufang ru
umbɔ adɔsa ri idzowe igɔng ru Unum nu
ikei ra anangke aki ikorha ake ru upfung.

² Atar utsurha Unum. Anang idēē
irhirhang nu utebur iyi uborodi ukpuku

unemuwe ru Unum awu ru udāwunga.
Anang akεε ha umbɔ ayisa ake Anang
Akika Asar.

³ Ru undzing urhaburhe umbɔ aka
ayapuwe ru untana uba utai ra abī awu
ubā ukpɔɔ umbɔ ayisa ake Anangke Aka
Asar Anangke Ananga Kishoo.

⁴ Ubā hā uwekpɔ ru ubeu uzinarhi umbɔ
iki ikpī isung umɔ, nu ikei akoti
ibibemuwe-Num umbɔ aka afuruwe ake
nggu uzinarhi. Akoti ha awe nggu igbong
Uharuna iyiki ipfum ayerhe nu abata
atarh avaa aka awe ru Ikpema usōka Unum
aka adzowe ru Umusa nu undzoma
uzinarhi ukucii uku uwe ru umanna.

⁵ Imimuna iyiki iwe ra afe, iyiriye
irhirhang Unum iki icipuwa ru ake, adēē
ni itsi akoti ha na adzowe uzirhzi ru
utsīmwi umbɔ aki itsūwe arhim. Bər icεε
umɛn isi idēē irherhumɛn arherhe ri itsi
abin hā unying anying.

⁶ Umbɔ aka amaa igbisha abin hā rimi,
abika adzowe idɛm-Num atsīrhā ru udāwā
hā atō itsermbɔ.

⁷ Bər Ukugɔng Uwuku Udzowe
Idɛm-Num ukpekū awuri itsi ru unɔrkān
uwu uvaa, idiki unying ra ameka. Unga
awuri itsi nggu adzirh, unga aka iyεruwe
ru arhimnga nu arhim anera aka akorhe
ri ida ihwihweng.

⁸ Ru ubok abin hā kishoo Ipfu
Isarsatangge idɛyiwa igε umbɔ asi
ihwengmbɔ utsindī uwuku utsi Ananke
Aka Asar Anangke Ananga Kishoo,
akirake aka awu ra afā, ri ivangye utsurha
Unum uwu inggbaashia aka ana adēē umɔ.

⁹ Akεε ake adɛyiwa umɛn abin ri itsi
ivang iyεε. Ake adɛyiwa umɛn ugε izūwā
nu idɛm-Num umbɔ iki iyεruwe isi idēē
itsungge amɛn abika adzowe igɔng aweke
uku urhirhiki.

¹⁰ Akεε ha awu arherhe ighigha nu
ihwihwa nu ikpū isisorh nggu amē, awu
agbeyi utseku unumkpi Unum aka itsu
ake awe aka afa.

Adzirh Ukiristo

¹¹ Bər ivangye Ukiristo aka aba ugεε
Ukugɔng Uwuku Udzowe Idɛm-Num uwu
abin aka aze umbi aka ayei, unga atsī ru
utsurha uwuku uzea uwu Unum, uwuku
uwe ru imor unangmgbɔ uwu upfunga,

† 8:12 Àka anyā ikei: Uiri 31.31-34.

uwuruwi asi iwea unera atar, asi iwea ikpū imimuna iyere.

¹² Asi itsia nggu adzirh ishur use aki inak. Bər unga atsi ra Ananke Aka Asar Anangke Ananga Kishoo nggu adzirhnga. Unga akorha akere ha idiki unying ugbagbaa akpowa umen ififorh iyi ugbagbaa.

¹³ Adzirh ishur nu aki inak iyiki itsak nu atə ungwē inak umbə aka isaka akū amisuwe ra anerabe aka asi itenmbə ngge itsú umbə awe abika atən ra asu Unum.

¹⁴ Adzirh Ukiristo awuri ikorhe anangke aki ha akarhārā! Unga uwuruwi ru ubok Ipfu-Num iyi ugbagbaa adzowe itsinga uwuku usheru uvau ru Unum. Adzirhnga adē asorhke arhimmen akirake aki ikūna umen azī ra akpe na atsu amenmen arhika, ngge itsú umen ima itō itser Unum uwu urhe.

¹⁵ Akere ha atsu Ukiristo awe uwuruwi aka atsu ibibemuwe-Num iyiki ifa iwe, ngge itsú abirabe umbə aka ayisa ama ayei ukam ukpu ugbagbaa ukpurukpi umbə aka abemuwe. Akere adē aweke, ubinkutsu unga aka akpe akpeke aka iforhe anera ra arhimke umbə aka akorhe ri izharhuwe ibibemuwe-Num iyi inggbaashia.

¹⁶ Unera aba abemuka awekacinga ukamnga, awu ufang umbə adzeu unga akpe kata nu umbə adərha ayei,

¹⁷ ubinkutsu, ibibemuwe iyi ukam isi iwengge utseku uner ha aka ikpe. Ibibemuwe ukam ha isi idē iwengge uba uner uku ubemuwe ha ana awu nggu urhe.

¹⁸ Ngge itsu umbə akū adzirh atsu ibibemuwe-Num iyi inggbaashia itō itser.

¹⁹ Ivangye Umusa aka amaa isome uben Ikpem ra anera ha kishoo, unga anyangu adzirh ibū nu angwē inak, atoma nggu amē na anyangu ayerhe umbə iki iyisa uizob nggu igwar idoi umbə aka atsu ngge iwu iyiki ibārā akū amisa adzirh ha ru ubvur Ikpem hā nu atsi anera.

²⁰ Agər age, <<Akere ake awu adzirh ibibemuwe-Num, ibibemuwe iyiriyē Unum aka adeyiwa umbi adəsa.>>*

* 9:20 Àka anyā ikēi: Idzi 24.8.

²¹ Rimi hā ikēi, unga amisuwe adzirh ri itsi Utsurha-Num hā nu kishoo abinke umbə iki ikū akpoi Unum.

²² Idzidzerhe, ri Ikpem Umusa, abina ukunjiir umbə aka asi ikū adzirh atsu ake asar. Asi idē atsuwūkumbə arhim, adzirh aba asi igbake.

²³ Ngge itsu awu ufang abina kishoo ru Utsurha-Num akirake aka awe ru nyaka abin ra afā, umbə asorh ake nggu adzirh ijue. Bər abin aki afā awu ufang umbə asorh ake nggu idem iyiki izea iki inangngge iyi adzirh ijue ha.

²⁴ Ngge itsu Ukiristo asi itsia anang akika asar anera aka adzin aka awe usaka uwuruwi uku uwe ra afā. Bər unga atsi ra afā hā ngge itsú unga adē ra asu Unum icere ri itsimen.

²⁵ Ikēi unga asi itsi ra afā adzowuka itsinga idikunga irheirhe, ru nyaku Ukugəng Uwuku Udzowe Idem-Num aki itsi ra Ananke Aka Asar Anangke Ananga Kishoo uben ameka nggu adzirhke aka asi iweke akinga.

²⁶ Iba iwe rimi, Ukiristo awuri ihwa ayetnum arherhe udzur ru unumkpi umbə aka amunu upfunga. Bər ngge iki iwe, unga akpurha adzeka idiki unying ukpekū ri imimaa upfunga atsuwe arhim ri idzowe itsinga awe idem-Num.

²⁷ Ru nyaku unera aka awu ufang unga aka ikpe idiki unying, akere aba amaa umbə awuri avarhuwe arherhenga,

²⁸ rimi hā Ukiristo awu idem-Num idiki unying ugbagbaa anyanguwe arhim anera arherhe. Unga awuri ibvui adzekanga idevaa, asi ibanga itsūwe arhim, bər akū ififorh aba ru abirabe aka adzeu ibibanga.

10

Ukiristo awu idem-Num idika unying ru kishoo

¹ Ikpem Umusa iwu usaka abin aka aze aka iba ukpekū, isi iwengge undzumu abin hā. Nggee idem-Num ri Ikpem hā, iyiriyē umbə iki ikorhe uben ameka, isi idē itsūwūkūngge arhim abika azī akhapa ru Unum.

² Uba idem-Num imēngge itsūwe arhim, abika adzowe idem-Num asi inekukumbō idzowe idem-Num hā? Ubinkutsu abika adzowe igang ru Unum adēē ikpombō isisar idika unying ugbagbaa, na asi igūmbō ighong arhimmbō.

³ Bər idem-Num hā iwu utsīndī uwuku uyituwe arhim uben ameka.

⁴ Ubinkutsu, adzirh inak nu aki ibū asi idēē atsūwūke arhim.

⁵ Nggee ivangye Ukiristo aka atsīwā ru upfung, unga agər Unum age,

<<Idem-Num nu izūwā ungo usi ibeengo, bər ungo uku udzaango umum iyorye umum iki inēmuwe.

⁶ Idem-Num iyiki ikpikpī nu idem-Num iyiki itsūwe arhim ungo usi igūo iben ngge.

⁷ Məce umum igər igē, <A Unummum, umum uwi iki iba ikorhuwa ungo ubinkpi ungo uku ubee, ru nyaka umbō aka atseng ru ubvurngo ri itsimum.> >*

⁸ Ri inggbaashia unga agər age, <<Idem-Num nu izūwā nu idem-Num iyiki ikpī nu idem-Num iyiki itsūwe arhim ungo usi ibeengo, ungo usi igūo iben ngge.>> Bər awu Ikpem itsu umbō akorha akere ha.

⁹ Məce unga agər age, <<Umun uwi, umum iki iba ikorhuwa ungo ubinkpi ungo uku ubee.>> Unga adene idem-Num hā iyi inggbaashia ri ifena ngge itsū unga aden idem-Num iyi uvaa.

¹⁰ Ivangye Uyesu Ukiristo aka akorhu ubinkpi Unum aka abee unga akorhe, umbō atsu umen iwe asasar ru ubok unga aka adzowe itsinga awe idem-Num hā idiki unying ugbagbaa.

¹¹ Uben uwuku udzowe idem-Num adēē itser uben unum adzowe idem-Num idikūnga irheirhe, bər ngge isi idēē itsūwūkūngge arhim.

¹² Bər ivangye Ukiristo aka adzowe idem-Num idiki unying ri itsuwe arhim ugbagbaa, unga ase ru ubok ugha Unum.

¹³ Udzur ri ivang hā unga anu idzeu utseku umbō aki itsu anggamtsaknga awe ubin uku utsorhe andaidaknga.

¹⁴ Idem-Num iyi idiki unying hā ngge itsu anera awu asarsatambō na awu undzumunga ugbagbaa.

¹⁵ Ipfu Isarsatangge ikēi idzaangge umen ideka ra akere ha. Ni inggbaashia igər igē,

¹⁶ <<Uteijee agər age, ibibemuwe ha iye umum iki ikorhe nggu umbō inum hā iba imaangge,

umum iwuri itsuke Ikpemum ri iferhkombō, ikēi umum iwuri itsenge ngge ra amenmbō.>>†

¹⁷ Məce unga atoma age, <<Umun isi ibvui iyitumum arhimmbō nu iki ibewambō.>>‡

¹⁸ Ivangye umbō aka atsūwe abin akere ha, asi ibvui abeembō idem-Num iyiki atsūwe arhim.

Uyisa ukpuku ububima

¹⁹ Umbi angwēmen nu anapumen, umen iwemen ri ikeramen iyiki iwe nggu Unum uge umen iki itsi ra Ananke Aka Asar Anangke Ananga Kishoo ri ijee adzirh Uyesu.

²⁰ Unga atsuruwa umen utsīndī uwuku ufa uku ukūwā umen urhe. Utsīndī hā uwe ru ubok urhaburhe ha ungo iki itang utsi ra Ananke Aka Asar Anangke Ananga Kishoo. Urhaburhe ha uwu usaka iyor Uyesu.

²¹ Umen iki iwemen ru nggaa uwuku udzowe idem-Num uwuruwi iki idzeu abi Unum kishoo.

²² Nggee, umen iba ikhapa ru Unum nggu amen aki idzidzerhe nu imangmang iyiki iker nu amenke aka aten na ashike ru iferhkō iyiki ideyiwa umen igē umen ikorhe iyiki ibewe nu ayormen umbō aka asorh nggu amē aka aten ikēi.

²³ Umen idēē iker ri ifosaye umen iki irherhe, ubinkutsu uwu ha aka abemuwa umen awu uner idzidzerhe.

²⁴ Umen ikaiferhkō atsīndike umen iki ifituwe adōka umbō awe ru ibibema na akorha abin aka aze.

²⁵ Umen niba inekukumen ikikongmen abika adōsa ru nyaka abōō aka aneke ikikong hā, bər umen itoma ri ifituwe

* 10:7 Àka anyā ikēi: Amb 40.6-8. † 10:16 Àka anyā ikēi: Uiri 31.33. ‡ 10:17 Àka anyā ikēi: Uiri 31.34.

adaka, ubinkutsu umen inyamen unum
ibiba Ukiristo uku uyokpo.

²⁶ Umen iba idzum ikorha abin arhim
umen iki imaa iyei ihwihweng idzidzerhe,
idem-Num iyiki itsuwe arhim ibvui
ishingge.

²⁷ Bor umen ikpurhi iwe ru iwei itsu
uvau nu nggaa urhakpi uku ikpwe
abirabe aka akpembō Unum.

²⁸ Uben uwuku ukpēē Ikpem Umusa,
umbō adēē afermbō unga asi igūmbō atorh
uba inera ivaa use itaar adzowukumbō
ideka ri itsinga.

²⁹ Uba umbō atsu ufai akpe ru unerwi
aka akpēē Ikpem, ri iferhkombi, awuri
ikorha aguse ru unerwi aka akwēete
Ungwē Unum, na anyanga adzirh
ibibemuwe-Num ha umbō aka akū asare
umen awe aka atārha, na arhenu
Ipfu-Num iyi imimuta? Awuri ikorha
anangmbō rimi hā.

³⁰ Ubinkutsu umen ihwengmen unga
uwuku ugər age, <<Ififai iwu iyimum, awu
umum iwuri ibvui ifase umbō iyiki
ibeweye umbō aka akorhe.>>§ Abvui agər
age, <<Utejee unga awuri itsu uvau
anernga.>>*

³¹ Awu ubin iwei unera agba ra abok
Unum uwu urhe.

³² Àka ayita inum iyi isha umbi aka
agbaashia anyā irhirhang Unum amaa,
ivangye umbi aka abima atēwā akarhārha
nggu ayetnum ru ubok abō.

³³ Ivang iyō umbō arhena umbi na
adzaa umbi uver ra awiya, ivang iyō
umbi agbopa atsimbi nggu abika ahwa
ikpū ayetnum hā.

³⁴ Umbi agūmbi atorh abirabe aka awe
ru ugborzī na awembi ru itenamēn
ivangye umbō aka avur abinmbi,
ubinkutsu umbi ahwengmbi age umbi
awembi ru ubin ukpuku uze unangkpō nu
uwe ugbagbaa.

³⁵ Nggee àka niba atarkumbi iker
amenmbi, ngge iwuri idzaa umbi nggaa
itosa.

³⁶ Imēngge umbi abima, ngge itsú ri
ivangye umbi aka imaa ikorhu ubinkpi

Unum aka abee, umbi awuri iyeimbi
ubinkpi unga aka abemuwa umbi.

³⁷ Itseng Arherhu-Num igər igē, <<Ri
ivanga ukunjiir,
unga uwuku ububa ha awuri
ibibanga,
asi idārhunga.

³⁸ Bor unermum uwuku urhika awuri ibek
ru utsindī imangmang.
Amenmum asi igūke iben unga,
unga aba agū iwei abvui azīa ra
andzing.>>†

³⁹ Bor umen isi iwemen ikpū abika agū
iwei na abvui azī ra andzing azīa atsim,
bor umen iwe abika awe ru imangmang
na akpo ififorh.

11

Abi imangmang

¹ Imangmang iwu ikeramen ru ubinkpi
umen iki ifosa, ihweng abinke asu aka
anasi inyāke uge awu idzidzerhe.

² Iwe ru ubok imangmang hā Unum aka
aye abi isha.

³ Awe ri imangmang umen iki ihweng
uge Unum akū irhem amunu upfunga,
ngge itsú abinke umen iki inyā, asi
imunumbō ake ru ubok abinke umbō aka
adēē anyā.

⁴ Awe ru ubok imangmang Uhabirha
aka adzowe Unum idem-Num iki izeye iki
inangngge iyi Ukayinu. Awe ru ubok
imangmang umbō aka anyā unga arhiku
uner, ivangye Unum aka arherhi iyiki ize
ri itsinga ri iyei izūwānga. Unga aka akpea,
bor icere ru ubok imangmangnga unga
ana arherha arherhe.

⁵ Awe ru ubok imangmang umbō aka
ashupu Uenok nggu urhe ngge itsu unga
asi inyāā akpe. Asi inyāmbō unga,
ubinkutsu, Unum aka ashupa unga azīa.
Anera ahwengmbō uge Uenok atsu Unum
agūiben, umbō adərha ashupa unga.

⁶ Imangmang iba ishingge, asi idēē atsu
Unum agūa iben, ubinkutsu awu ufang
kishoo uwuku uba ukhapa ru Unum awe
ru imangmang uge Unum awea, ikei unga
ani idzowe itosa ru kishoo abika abee
unga.

§ 10:30 Àka anyā ikei: Iva 32.35. * 10:30 Àka anyā ikei: Iva 32.36; Amb 135.14. † 10:38 Àka anyā ikei: Uha 2.3,4.

⁷ Awe ru ubok imangmang, Unuhu aka agbishu ukhukhoo amē ukugong ngge itsu unga aforh aner iyanga ri itsi abin aka abewe Unum aka adēyiwe unga agē awuri ibake. Unga akorha akere ha ubinkutsu unga awea ri iwei Unum akarhārā. Ri ikorha akere unga atsu uvau ru upfunga nu unga awe uner uwuku ukpo ukam irhirhika iki iba ri imangmang.

⁸ Awe ru ubok imangmang, Uibrahim aka adosu Unum ri ivangye Unum aka adēyiwe unga azī abī akase, akirake unga aka abemuwe unga aka iwe uner ukam ake. Unga adosa azīā, unga uwi anasi ihwēnga anangke unga aka izī.

⁹ Awe ru ubok imangmang unga aka awu utsen aseī ra abī hā Unum aka abemuwe, unga aseī ru atsurha, unga nu Uishaku nu Uyakubu, aka akpo ukam ibibemuwe ha ru unga.

¹⁰ Uibrahim adēē idzeu uteukpi Unum aka igbisha na adzin, uteu ha uwe ru atarh idzin aki ugbagbaa.

¹¹ Awe ru ubok imangmang Usaratu aka adēē amar ungwē ri ikōner, nu ngge iki iwe uge unga awu ukpirh. Unga adēē amara ubinkutsu awea ri imangmang uge uwuku ubemuwe ha awu uner idzidzerhe.

¹² Nggee ru ubok Uibrahim, uwuruwi aka akōō akpurha abor akpe, umbō amar anang arherhe ru nyaki idzer afā use ru nyaku uzuzeu ra abang ukau ukugong umbō aka asi idēē avarhumbō.

¹³ Kishoo aner abere aseī ri imangmang. Ivangye umbō aka akpe, asi iyeimbō abinke Unum aka abemuwe umbō, bōr umbō anyāmbō abin hā uku ukaa na agūmbō iben inyā ake. Ikei umbō abemumbō uge umbō awu atsen na asi iwembō abi upfung.

¹⁴ Abirabe iki idzowe ikpū ideka iyere adēyiwe ra awiya uge umbō abee abī akimbō.

¹⁵ Umbō aba adēē ikaiferhkō ri itsi anangke umbō aka abore, umbō awuri ikpombō ivang iyiki ibvui izī.

¹⁶ Nu ngge iki iwe rimi, umbō atsu amenmbō abee abī aka azea, akirake aka awe ra afā. Nggee, Unum asi igūa atsa umbō ayisa unga uge unga awu

Unummbō, ubinkutsu unga aka agbishuka uteu ru umbō.

¹⁷ Awe ru ubok imangmang ivangye Unum aka aviru Uibrahim, unga anemuwe Uishaku awu idem-Num. Unga aka ayei ibibemuwe ha, ibor uku ukpee unga afere unanyī ungwēnga,

¹⁸ nu ngge iki iwe uge Unum aka arherhunga nggu Uibrahim age, <<Awu ru ubok Uishaku ungo uku ikpo unangwi umum iki ibemuwa ungo.>>*

¹⁹ Uibrahim avarhe ra amennga age awu idzidzerhe Unum adēē azituka unga ra akpe. Unera adēē agōra age ungwēnga aka akpea na abvui aba ru unga.

²⁰ Awe ru ubok imangmang Uishaku aka atsuke idorh ru Uyakubu nu Isuwa ra abinke aka iba ra asu.

²¹ Awe ru ubok imangmang Uyakubu, ivangye unga aka abee ikpe, unga atsuke idorh ra angwē Uyusuf ikivarhambō. Unga asūrhī itsinga ri igbongnga na adzowe igong ru Unum.

²² Awe ru ubok imangmang, ivang akpe Uyusuf iki iyo, unga arherha arherhe akika adzek abi Uisrairha ru Umasar, na adēyiwe umbō ubinkpi umbō aka ikorhe nggu apfupfu iyornga.

²³ Awe ru ubok imangmang umbō abika amar Umusa awōke unga afēē ataar, ubinkutsu umbō anyā ungwē hā awuwea, ngge itsu umbō asi igūmbō iwei arherhe uyerhe.

²⁴ Awe ru ubok imangmang Umusa aka aseng, unga akpēē umbō ayisa unga age ungwē unapa Ufir'auna.

²⁵ Unga aseng ihwa ayetnum nggu aner Unum nu unga aka igūiben arhim ri ivang iyiki ici.

²⁶ Unga abemu iyiyēi ri itsok Ukiristo nu unga aka iwe ru kishoo abin akagong ru Umasar, ubinkutsu unga atsu amennga ri itosanga.

²⁷ Awe ru ubok imangmang unga aka abore abī Umasar, asi igūa iwei avom uyerhe, abimunga ubinkutsu, unga anyā uwuruwi umbō aka asi idēē anyāmbō nggu asu.

* **11:18** Àka anyā ikei: Ing 21.12.

²⁸ Awe ru ubok imangmang Umusa aka aden Irhowa Iyiki Igar Utong, unga akū adzirh amisuwe, ngge itsú uwuruwi aka ifer akā angwē asi íbangunga abi Uisrairha.

²⁹ Awe ru ubok imangmang abi Uisrairha aka agar Ukau Ukpuku Ubārḥā ru nyaka abī aka akoyi, b̄or ivangye abi Umasar aka abee igar, amē afere umbō.

³⁰ Awe ru ubok imangmang ufōm uteu Ujeriko uku ugba ru uzērḥāmbō aka adzipu ufōm hā inuma utōva.

³¹ Awe ru ubok imangmang Urahāb unggoyi ha, umbō aka asi ifermbō unga nggu abika akpēē Unum, ubinkutsu unga ayeisa abika azī arhi abī hā ri iwōk.

³² Nu umum ibvui irherhu use? Ishimum ri ivang iyiki irherha arherhe ri itsi Ugidiyon, Ubarak, Usamson, Ujefta, Udauda, Usamairha, nu abika asōm Arherhu-Num hā.

³³ Awe ru ubok imangmang abere ha aka agha unggbaashi nu íyerhe, atō tiser iyiki irhika, ayei abinkē umbō aka abemuwe, abvure angwī utērḥīmi,

³⁴ irhiwuwe igigar ikon urha, umbō ashōr ri ighigha akon akika ader, atsu ighēpa iwu iker ru umbō, awe abika aker ri iwa, na atsu abi iwa abī akase atī.

³⁵ Akatserh ayeimbō anermbō aka akpe na asok nggu urhe. Abōō akwēre umbō ugwēē. Abika ayei ugwēē ha asi ibeembō umbō atsūwe umbō ngge itsú umbō abvui asok nggu urhe uku uzea.

³⁶ Arhena abōō na akwēre umbō ugwēē nggu asharhe, umbō akū inyāwā abow umbō na atsuke umbō ru ugborzī.

³⁷ Atang atarh ru umbō, akū ikon iki izharha acucii agasha umbō agbēra avaa, na afere umbō nggu akon aka ader. Atsim abvur itsurhi nu aki ibū, ashimbō ru ubin. Asei ra ayetnum nu anera akorhuwe umbō iyiki ibewe,

³⁸ ayarhe ri inang uzuzeu nu ikēi atsi igū nu atai nu ingwī aki iwe ra abī. Irhirhika anera ru upfunga isi iyongge iyi abere ha.

³⁹ Nu ngge iki iwe uge Unum adzowuka ideka iyiki ize ri imangmangmbō, umbō asi iyeimbō ubinkpi Unum aka abemuwe.

* **12:6** Àka anyā ikēi: Uny 3.11,12.

⁴⁰ Unum agbisha abin aka azea ru umen, ngge itsú umen nggu umbō iwe uku kpengkpeng urhōnga.

12

¹ Abere ha kishoo aka ađeyiwe uge umbō awembō ri imangmang ru Unum, ikēi umbō ani izerha umen kishoo. Nggee umen itare abina kishoo aka ikēn umen, nu ikēi uben arhimkē aka akpōm umen uku ugbong. Umen ibima ni ikorhu uben abinkē Unum aka adzaa umen ikorhe.

² Umen itsu asumen ru Uyesu, unga awu uwuruwi aka adzaa umen imangmang ikēi unga awuri iyika umen ngge itsuifer. Unga asi ibemunga atsa igārḥāmau ucucii ha, b̄or unga abima ngge, ubinkutsu unga ahwēnga anggōmkē aka iba. Icere unga ase i nu ubok ugha anang ise i Unum.

³ Àka arhi anyā utsak uwure aka abima ikpikpēē abi arhim, ngge itsú umbi asi igūmbi azhe use atsūwūkumbi amēnmbi.

Unum amesuwe amēn ra angwēnga

⁴ Ri ititēwāmbi nggu arhim, umbi anasi itēwā atsīmbi iyi akpe.

⁵ Umbi aka ayirukumbi ififitaye umbō aka akorhuwa umbi ru nyaka angwēnga ri itseng Arherhu-Num? Unga agor age, <<A ungwēmum, niba ukwēerkō imesuwe amēn iyi Uteijee.

Niba utsūwūkō amēnngo unga aba atserhunga ungo.

⁶ Ubinkutsu Uteijee aka isaka amesuwe amēn ru abirabe unga aka abema, na amesuwe amēn ra abirabe unga aka ayei umbō awu angwēnga.>>*

⁷ Àka abima nggu ayetnum, ubinkutsu, ake awe imesuwe amēn Unum aka akorhuwa umbi ru nyaka angwē. Ungwē uwukusong utēnga asi imesuka unga amēn?

⁸ Awuri imesukumbō amēn ru uben uwēkuci. Uba umbō asi imesuwambō umbi amēn, umbi awu abirabe umbō aka amar ru ugba, umbi asi iwembi angwēnga abi idzidzerhe.

⁹ Ikēi, umen iwemen ra atesmen abi upfung umbō iki imesuwa umen amēn, umen iki isaki idzowe umbō imor. Imēngge umen igbishi iyei imesa iyi Utei

uwu ípfu inangmen iyi upfung ru umen iwe ru urhe.

¹⁰ Atesmen abi upfung amesuwa umen amen ri ivanga ukunjiir ru ubinkpi umbó aka anyā ukpó urhika, bór Unum amesuwa umen amen ru iyiki ize umen, ngge itsú umen ima ikpo ugau ri isisar iyinga.

¹¹ Ri ivang imesa amen hā umen isi isaki ġūmen iben, umen ini ġū ighong. Bór akere ha aba amaake, abirabe aka ayei imesuwe amen hā, irhirhikaye umbó aka akpo ri imesuwe amen hā iwuri itsu umbó akpo ididóor.

¹² Nggee, áka abera abokmbi akika agū azhe na atsu atsurhukmbi akika agū azhe aker.

¹³ Áka avi atsīndīmbi arhika, ngge itsú andaidakmbi akika asheri iker niba akhóruke, bór awuri ikerhuke.

Igbiir ato nu ififita

¹⁴ Áka abee utsīndī uwuku aseu uku ughwóow nggu anera kishoo na awu asasar, ubinkutsu isisar iba ishingge unera asi ínāā Uteijee.

¹⁵ Áka angwēdzēn utsur unera asi ikpoa imimutu Unum na niba neke ikpere iseng itsu ayetnum ni idakuwe amen anera arherhe.

¹⁶ Unera niba awea ra anyóna use uwuku usheri iwei Unum ru nyaku Uisuwa, uwuruwi aka agoshe ugau ukam ikōner ukā ungwē ngge itsú unga ayei utubin ubingha unying.

¹⁷ Ru nyaka umbi aka ahwēng, unga aka abee iyei ukam idorh ha iyi ukā ungwē, bór umbó akpēmbó unga. Unga asi ikpoa ivang iyiki igbisha, nggayē unga abee idorh ha nggu anyī.

Ġū iyi iwei nu ġū iyi anggōm

¹⁸ Umbi anasi ibambi ri Ġū Usinai iyiriyē umbó aka adēē abanga, iyiriyē iki ikpī nggu urha nu uzī uku ugburhuk nu ufin inai nu ugba uku uker

¹⁹ nu ibar utsom nu urhemkpi uku itsu abika agū ukpó ashōrhā agē ukpó niba ubvui urherhukpó arherhe nggu umbó.

²⁰ Ubinkutsu, umbó asi idēē abimumbó nggu itsitsu ha iki ġōr ġē, <<Uko ġuē iba ibangungge ġū hā, awu ufang umbó afer ngge nggu atarh.>>†

²¹ Abin hā umbó aka anyā awu abin iwei akarhārhā utseku Umusa aka agōr agē, <<Iwei itsu iyormum izang.>>‡

²² Bór umbi aba ri Ġū Usihiyona, ru uteu Unum uwu urhe ukpurukpi uku uwe Urusharhima uwu afā, anangke ikikōng ípfu itser-Num anera aka asi idēē avarhumbó iki ġōmanggōm.

²³ Anang hā awu anangke ikikōng akā angwē abika adōsa aka awe, abirabe atsokmbó aka atseng ra afā. Umbi aba ru Unum uwuku utsu uvau anera kishoo, nu ípfu abika arhika umbó aka awu uku kpengkpeng.

²⁴ Umbi aba ru Uyesu uwuruwi aka atsu ibibemuwe-Num iyiki ifa iwe ru ubok adzirhnga hā umbó aka amisuwe ake ri itsūwe arhim. Adzirh ha arherha arherhe aka aze anangke adzirh Uhabirha.

²⁵ Áka arhi utsur umbi akpēmbi unga uwuku urherha arherhe. Ubinkutsu umbó aba asi ishōormbó ri ivangyē umbó aka akpē uwuku udzowe umbó isarhe iyiki igbiir ato ru upfung, umen isi ishōormen, umen ġba ikpēmen uwu ha aka adzaa umen isarhe ha iyiki idzeka afā.

²⁶ Ri ivang hā Unum aka arherha arherhe ri Ġū Usinai, urhemnga uzusuwe abīā, bór icere unga aka abemuwanga agē, <<Umun izusu abīā idiki unying, ikei asi íwea abī ukpekū, bór nggu afā.>>§

²⁷ Irhem hā, <<Idiki unying ikei,>> ideyiwa itsūwe abinke umbó aka amuna aka adēē izusa awuri itsūwe ake. Ngge itsú abinke aka asi ízusuke ama abōr.

²⁸ Nggee, umen itar uwēē ubinkutsu, umen iki iyeimen Iyerhayē iki isi ízusungge. Ikei umen idzowe ġōng Unum nggu iwei nu imoryē unga aka abee,

²⁹ ubinkutsu <<Unummen awu urha ukpuku ukpīwe.>>*

13

Ififita iyiki imasha

† 12:20 Áka anyā ikei: Idzi 19.12,13. ‡ 12:21 Áka anyā ikei: Iva 9.19. § 12:26 Áka anyā ikei: Uhag 2.6. * 12:29 Áka anyā ikei: Iva 4.24.

¹ Àka abema adaka ru nyaka angwē uyi.

² Niba ayirukumbi iyēi atsen, ubinkutsu ikorhe rimi hā itsu aboō ayēi ipfu itser-Num na asi ihwengmbō.

³ Àka ayita abi ugborzī ugēē abow umbi urhōnga, nu abika ahwa ayetnum ugēē umbi anu ihwa urhōnga.

⁴ Umbi kishoo àka adzowe imor ri ipfuna. Ukutsērḥ nggu ukutsak awe ru idzidzērḥe ra adaka, ubinkutsu Unum awuri itsu uvau ru uben unerwi aka atoma-dak use irha nggu unerwi unga aka asi ipfununga.

⁵ Àka atsūwe amēnmbi ri ibemu uhwek, àka ashur nggu ubinkpi umbi aka awerakpō. Ubinkutsu, Unum aka agōra agē,

<<Umum isi ínekamum umbi,
isi ítsūwāmum umbi.>>*

⁶ Nggee umēn irherhe nggu ikeramēn igōr igē,

<<Uteijee unga awu uwuku iyika umum,
umum isi ígūmum iweí.

Unera adēē akorhuwa umum use?>>†

⁷ Àka ayita anggbaashimbi abika amesuwa umbi Arherhu-Num. Àka arhi ikpū isiseimbō na amesi imangmangmbō.

⁸ Uyesu Ukiristo asi ífarunga! Unga awe ru nyaka ha arhēkē nu irherē nu ugbagbaa.

⁹ Niba neke imesa iyikise inyangungge amēnmbi. Azea umbi akpo ififita ri imimutu Unum, asi iwea ri imesa ri itsi abingha, iyiriyē iki isi iyikungge abika atsu amēnmbō ru ngge.

¹⁰ Umēn iwemēn ru ubeu ha abika adzowe idēm-Num ru utsurha ashimbō ri ijee iyiki ígha ubin umō.

¹¹ Ukugōng Uwuku Udzowe Idēm-Num aka isaka akū adzirh atsi ra Anankē Aka Asar Anangke Ananga Kishoo awe idēm-Num arhim, bōr ijuēē umbō akpīwe ru undzing utepa.

¹² Ngge itsu Uyesu ikēi aka ahwa ayetnum ru undzing utepa atsu anera asar nggu adzirhnga.

¹³ Awu ufang umēn idze izī ru unga ru undzing utepa ni igasha ra atsakē unga aka abima.

¹⁴ Ubinkutsu umēn ishimēn ru uteu ukpu ugbagbaa ru upfung ukpirē, bōr umēn itsu asumēn idzēu uteukpi uku iba.

¹⁵ Nggee, umēn idzowe ikpikpoi ru Unum ru nyaki idēm-Nummēn ru ubok Uyesu, iyiriyē iki iwe izūwāyē umbō aka adzowe ra angwī na agōr agē unga awu Uteijeemēn.

¹⁶ Na niba ayirukumbi ikorhe iyiki ize na agashu ubinkpi umbi aka awerakpō nggu adaka, ubinkutsu ikpū idēm-Num iyēē itsu Unum agūibēn.

¹⁷ Àka adōsa anggbaashimbi na akorhu ubinkpi umbō aka agōr, ngge itsū umbō akorha akēē nggu anggōm, asi íwea nggu ibvun arherhe, iyiriyē iki isi íyikangge umbi. Ubinkutsu umbō anu idzēu umbi nu umbō awuri avarhuwe irhē itsermbō ru Unum.

¹⁸ Àka afēna-Num ru umēn. Umēn ihwengmēn umēn ishimēn ru uvau ru uben utsīndīā, nu umēn ibee ikorha abinkē aka arhika ra abina kishoo.

¹⁹ Umum ídzumi ibee afēn-Num ígē Unum ama atsu umum ibvui íba ru umbi ififitem.

Idorh nu imimasha ighwe

²⁰ Unum uwu ididōr unga asoyiwe Uteijeemēn Uyesu ra akpe, uner idzēu idōi uwuku ugōng, ru ubok adzirh ibibemuwe-Num iyi ugbagbaa.

²¹ Unga ama adzaa umbi kishoo abina akaze ngge itsū umbi akorha abinkē unga aka abee, na atō itser ru umēn iki itsu unga agūibēn, ru ubok Uyesu Ukiristo. Ikpikpoi izī ru unga ugbagbaa. Iwerimi.

²² Umbi angwēmēn nu anapumēn, umum ishōrhā umbi aka akpeto ri ififitayē umum iki itsēnga umbi, ubinkutsu umum itsēnga umbi ukunjiir.

²³ Umum ibee umbi ihweng uge ungwēmēn Utimoti aka adzeka ru ugborzī. Unga aba abanga nggimi ifitem, umum uwuri ikū nggu unga ivangyē umum iki iba iyepa umbi.

²⁴ Àka aghwe anggbaashimbi kishoo nu kishoo abika adōsa ungōmō. Abika adōsa ra abi Uitarhiya aghwe umbi.

²⁵ Imimutu Unum ima iwe nggu umbi kishoo.

* 13:5 Àka anyā ikēi: Iva 31.6. † 13:6 Àka anyā ikēi: Amb 118.6,7.

Ubvur uwu Uyaku Utsutson ri itsi ubvur Uyaku

Awu Uyaku Atseng ubvur uwurɛ. Abɔɔ akaifɛrhkɔ ugɛ atseng ubvur uwurɛ ra amɛk aki 45-50 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu. Utsutson uɔɛyiwe ugɛ Uyaku uner uwuku utseng ubvur uwurɛ awu ungwɛmbɔ Uyesu (Umat 13.35; Umar 6.3).

Uyaku atseng ubvur uwurɛ amesuwe <<abika adɔsu Uyesu anui usɔkdūmɛn hã aka asita amaa upfunga.>> Uner uwuku utseng ubvur ha akū irhɛm arherhe arherhe amesuwe imesi itsoi nu imesi iyiki ikpɔm amɛn abika adɔsa nu ikikorhambɔ. Unga amesuwe itsi arherhe arherhe ri itsi abika adɔsa. Itsi arherhe ha iwu iwe ru ubin nu isheru ubin, iviviri, amɛn aka aze, amɛn aka abewe, imangmang nu ikikorhe, itser arhɛm, itsoi, ifuw, iberi itsi nu irherhi itsi, itsu uvau ra abɔɔ, igbana, idɔngamɛn, nu ifɛn-Num.

Ubvur ha idɛyiwe ugarh ukpu imangmang nggu itser, nu imesi iyi ibibek iyi abika adɔsa.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1)

Imangmang nu itsoi (1.2-8)

Iwe ru ubin nu isheru ubin (1.9-11)

Iviviri (1.12-18)

Igigū nu ikikorhe (1.19-27)

Igbiir ato ri itsi iseng asu (2.1-13)

Imangmang nu itser (2.14-26)

Uner uwuku uɔɔsa nu urhɛmnga (3.1-18)

Uner uwuku uɔɔsa nu upfung (4.1–5.6)

Imesa iyɔɔ (5.7-20)

¹ Ighwe idzeku Uyaku ugār hã Unum nu uwu Uteijee Uyesu Ukiristo. Izĩ ra abika adɔsu Uyesu anui usɔkdūmɛn hã aka asita amaa upfunga.

Iviviri nu andeya

² Àka anyanga ake awe abin anggɔm, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, ivangyɛ ikpū andeya arherhe aka ikpo umbi,

³ ubinkutsu umbi ahwɛngmbi iviviri imangmangmbi ngge itsú ibibimambi.

⁴ Àka amesa ibima ru ubɛn ubin ngge itsú umbi akɔ na awe undzumunga, asi ishɛmbi ru ubin.

⁵ Unera ru umbi aba abeenga itsoi, unga arhusu Unum, uwuku udzowe izūwã ru kishoo na asi ibeenga uvau, awuri idzowuka unga.

⁶ Bɔr ivangyɛ unga aka irhusa, awu ufang unga awe ru imangmang asi ícanga. Ubinkutsu, uner uwuku ucang awe ru nyaki ibɔrh amɛ ukau ukugɔng, ukukom iki iyii ni idzui ukau ha.

⁷ Ikpū uner ha niba akaka ifɛrhkɔ iyɛi ubɛn ubin ru Uteijee.

⁸ Unga awu uner amɛn avaa, asi ingwɛɛ amɛnnga ananga unying ri ikikorhanga.

Iwe ru ubin nu itsūwã

⁹ Uneke uwuku uɔɔsu Uyesu aka awu itsūwã afīrhã ugɛ ra asu Unum unga awu nggaa uner.

¹⁰ Bɔr uwuku uwe ru ubin afīrhã ugɛɛ unga asi iwea ubin ra asu Unum, ubinkutsu unga awuri ikikoyi ru nyaka ífur ubĩ.

¹¹ Ivang ishāa unum iba idzek imani iki isaki itsu ífur ubĩ ukoyi igba nu izengge igwirngge. Rimi hã uner ubin aka ikpe ru uzēr hānga ukpu igoyi igoi.

Ayetnum nu iviviri

¹² Idorh iwe iyi unerwi aka abima ri iviviri, ubinkutsu unga aba ananga ivivira ha, awuri iyɛsa itosa urhɛ Unum aka abemuwe kishoo abika abema unga.

¹³ Ivang undeya uba uwemgbɔ, unera niba agɔra agɛ, <<Unum unga andeya umum.>> Ubinkutsu, asi íkū iki ibewe adeyimɔ Unum, ikɛi unga nibikanga asi ideyinga unera.

¹⁴ Bɔr undeya iwuri ibamgbɔ ru unera ri ivangyɛ ikponi iyiki ibewe iki irhɛm unga, ihwa itsinga.

¹⁵ Mɔɔɛ ikponi iyiki ibewe iba itsĩ ru unera, iki isaki imar arhim. Ivang arhim aka iseng amaa, ake amar akpe.

¹⁶ Umbi aze angwɛmɛn nu anapumɛn, niba arhɛmmbɔ umbi.

¹⁷ Ubɛn izūwã iyiki ize nu undzumu izūwã idzeka afafã, idzeku Ute uwuku

umunu írhirhang ra afã. Unga asi ífarunga ru nyaku uzirhĩ uku idziu.

¹⁸ Unga aseng imarmen ri irhem idzidzerhe, uge umen ima iwe íkpũrhã inggbaashi ugarh ra abina kishoo unga aka amuna.

Ikpe ato nu ikikorhe

¹⁹ Umbi aze angwemen nu anapumen, àka ahweng uge uben unera afẽrhĩ igigũ, bõr niba azanga arherhe, na azanga igũ avom.

²⁰ Ubinkutsu, unera asi íkũ avomnga akorhunga abin aka arhurhika Unum aka abee.

²¹ Nggee, àka atare uben amen ishĩ hã aki arhim nu urherhe ibewe iki imaa ananga, àka angwẽdzẽn na ayei irhem hã umbõ aka adoĩ ra amenmbi, iki idẽẽ akũ umbi izĩ ififõrh.

²² Niba agũ irhem ukpekũ na arhemmbi atsimbi. Àka atõ itser nggu ngge.

²³ Uben uner uwuku ugũ urhem na asi itõ itser nggu ukpõ, awu ru nyaku unerwi aki irhi asunga ri irhi.

²⁴ Unga anyã itsinga na azẽrhã azĩã, kanying na ayiruka ikpũ unyẽẽnga uku uwe.

²⁵ Bõr unerwi aka angwẽdzẽn na arhi uku kpengkpeng ikpem iyiki idzowe ukam, na akorha ake, asi iyiruka ubinkpi unga aka agũ, bõr atõ itser nggu ake, awuri itsukukumbõ unga idorh ru ubinkpi unga aka ikorhe.

²⁶ Unera aba akaiferhkõ uge unga awu uner agbeyi na asi ikpõma arhemnga, arhem itsinga, agbeyanga awu ibem.

²⁷ Agbeyake Unum Utemen aka iyei ru nyaki isisar aki idzidzerhe awu rimine, akika afuka atsẽrhãpfu, nu angwẽrhãpfu ra ayetnummbõ, na asi ineke abin upfung adakuke unga.

2

Àka aneke itengasu

¹ Umbi angwemen nu anapumen, ru nyaka abi imangmang ru Uteijeemen Uyesu Ukiristo, Utejee ikpikpoi, àka aneke itengasu.

² Age unera atsĩwã ri ikikongmbi, atsu imang uzinarhi ri itoknga nu atorho aka aze nu utsũwã ikẽi atsĩwã nggu ashaka atorho.

³ Umbi aba adzowe uner uwuku utsim atorho aka aze ha imor uge, <<Uba usei ra anang isei aka azea,>> bõr umbi agõr utsũwã hã age, <<Udẽẽ nggõõ,>> use <<Useisa abĩ ukhapa ra andaidakmum,>>

⁴ Umbi asi itengmbi asu nukpõ na awu abika atsu uvau adõkambi nggu iferhkõ iyiki ibewe?

⁵ Àka akpeto, aze angwemen nu anapumen, Unum asi iseng atsũwã ra asu upfunga umbõ awe abi ubin ri imangmang na anyangu ukam Iyerhe afã hã unga aka abemuwe abika abema unga?

⁶ Bõr umbi arhena atsũwã. Asi iwea abika awe ru ubin ayom umbi? Asi iwea umbõ aka isaka akũna umbi azĩ ukotu?

⁷ Asi iwea umbõ aka isaka arheni itsok Uteijeembi uwuku uwu ru ugarh?

⁸ Umbi aba adõsumbi Íkpem Iyerha ha ri itseng Arherhu-Num, aki igõr ige, <<Ubemu udõkango ru nyaki itsingo,>>* ungo ukorhe uku urhirhiki nukpõ.

⁹ Bõr umbi aba atengmbi asu, umbi awu ra arhim, umbi aka agba uvau izharhuwe Íkpem.

¹⁰ Uben unerwi aka adõsi Íkpem kishoo aba azharhuka unying, aka agba uvau azharhuwe kishoo nukpõ.

¹¹ Ubinkutsu uwuku ugõr age, <<Niba utomungo-dak,>>† ikẽi agõr age, <<Niba uferõ uner.>>‡ Ungo uba usi itomungo-dak, bõr uferõ unera, ungo uku uzharhuwe Íkpem nukpõ.

¹² Àka arherhe na akorhe ru nyaka abirabẽ aka itsu umbõ uvau ri ikpem iyiki idzowe ukam.

¹³ Ubinkutsu Unum awuri izharha arherhe iyiki isheru atorh ra abirabẽ aka ashimbõ ra atorh. Bõr atorh awuri inangke itsu uvau.

Imangmang nu ikikorhe

¹⁴ Awu use uwu izea, umbi angwemen nu anapumen, unera aba agõr uge unga awea ri imangmang bõr asi ikorhunga

* **2:8** Àka anyã ikẽi: Urha 19.18. † **2:11** Àka anyã ikẽi: Idzi 20.14; Iva 5.18. ‡ **2:11** Àka anyã ikẽi: Idzi 20.13; Iva 5.17.

ngge? Ikpū imangmang hā iwuri iforhngge unga?

¹⁵ Uba ungwēmbi use unapumbi ashia ra atorho use ubingha,

¹⁶ unying ru umbi aba agər unga age, <<Uzī uku utəə, Unum ama adzaa ubinkpi ungo uku itsim nu ugha,>> bər asi ikorhukanga ubinkpi unga aka abee, awu use izea?

¹⁷ Rimi hā, imangmang nibikangge, unera aba asi ikū atōō itser nggu ngge, iki ikpengge.

¹⁸ Bər uwəə awuri igər age, <<Ungo uwe ru imangmang, umum iwe ru ikikorhe.>> Udeyiwa imangmango iyiki ishingge ri ikikorhe, umum ideyiwa imangmangmum ri ikikorhamum.

¹⁹ Ungo uweə ri imangmang uge Unum awu unying. Aze! Uko ípfu iyiki ibewe iwengge ri imangmang rimi hā, na atsu umbə agū iwei ayormbə azang.

²⁰ Ungo ugugge uner, ungo ubee umbə adeyiwa ungo imangmang iki ishingge ri itser iwu ibem?

²¹ Asi iwea itser utokamen Uibrahim aka adzowe ungwēnga Uishaku ru ubeu idem-Num, itsu umbə anyanga unga awu uner uwuku urhika?

²² Ungo unyaə imangmangnga iki izērḥā nggu ikikorhanga itsu imangmangnga iwe undzumunga ri ikikorhanga.

²³ Ngge itsuifer itseng Arherhu-Num iki igər igē, <<Uibrahim aka awe ru imangmang ru Unum itsu Unum anyanga unga awu uner uwuku urhika.>> § Ngge itsu umbə ayisa unga uwerhu Unum.

²⁴ Umbi anyāne, asi ínyangu unera awea uner uwuku urhika ru ubok imangmang ukpekū, bər ru ubok itsernga ikēi.

²⁵ Rimi hā, umbə aka anyangu Urahab unggoyi ha awu uner uwuku urhika ru ubok ubinkpi unga aka akorhe, ri ivangye unga aka awəke abika arhi anang hā, na adene umbə adəsu utsīndī uwukuse

²⁶ Ru nyaka iyor iki ishingge ru ipfu ngge iki ikpengge, iwe rimi hā imangmang iki ishingge ri ikikorhe iki ikpengge.

3

Ikpəm arhem

¹ Asi iwea irhəmbi aka iwe abika amesuwe, umbi aze angwēmen nu anapumen, ubinkutsu umbi ahwəngmbi uge umen abika amesuwe awuri izharha arherhamen anangmbə abəə.

² Umen kishoo igbeimen irhak ra atsīndīā arherhe. Unera aba asi igbaa irhak ru ubinkpi unga aka arherhe, unga awu undzumu uner uwuku udēē akpəm iyornga kishoo.

³ Nggu ungwērḥū unangga umen iki itsu ra angwī inyāwā, ni idēē idzui iyorngge kishoo izī anangke umen iki ibee.

⁴ Use unyangu akhukḥəə amē akpanga. Nggake ake awu agəgəngake, ugba ukerketakpə iki isaku ukūna ake uzērḥū uzērḥā. Uko rimi hā, nggu ungwērḥū igbong ukunjiir uner uwuku ukpai ukhukḥəə amē hā aka isaka adzipa umgbə akū azī uben anangke unga aka abee izī.

⁵ Rimi hā arhem unera ukunjiir aka awe ra agau iyor, bər awu ru nggaa ififirḥā. Àka anyā ishi urha ukunjiir iki ikpūwe akoi kishoo!

⁶ Arhem ikēi awu urha. Awu nggu iki ibewe ra agau iyor. Aka isaka adakuwe unera kishoo. Aka isaka atsu ibibeknga kishoo itsī ru urha. Urhakpi arhem aka awe adzeki idzūū urha isok upfung.

⁷ Unera adēē akpəma ikpū íjuə kishoo, nu anunu akika asoyi afafā nu abin aka akaikai nu aberh ra ukau ukugəng,

⁸ bər unera asi idēē akpəma arhemnga. Arhem awu ubin uku ubewe asi iwoshuke. Atək nggu ungguma uwuku ufer uner.

⁹ Nggu arhem umen iki ikū ikpoi Uteijee aka awu Utemen, nu nggu ake umen iki ikū irhena anera Unum aka amuna ru uzirhzīnga.

¹⁰ Nggu angwīā unying umen iki ikū ikpoi ni irhena. Umbi angwēmen nu anapumen, akere isi imēngge ngge iwe.

¹¹ Akwiu amē unying udēē udzowukpə amē aka aze nu amē aka akpere?

¹² Umbi angwēmen nu anapumen, ucucii uvorhvo udēē ughwərmgbə ikpūrḥā uzaitun use ucucii inebi udēē ughwərmgbə

ikpũrhã uvorhvo? Rimi hã akwiu amẽ aka awu uku ukpere asi idẽẽ adzeke amẽ aka aze.

Itsoi ikpũa ivaa

¹³ Ungamɔ awe ru itsoi nu ihwihweng ru umbi? Uneke unga adɛyiwengge ri ibibeknga iyiki ize, nu itser iyiki ize nggu ididɔryɛ iki idzeki itsoi.

¹⁴ Bɔr uba ra amɛnmɔ unyẽẽ akarhãrhã nggu ibemitsi iwengge, àka aneke ikũ ngge afĩrhã use atseyi idzidzerhe.

¹⁵ Ikpũ itsoi iyɛɛ isi idzengge ra afã. Idzeku upfung. Isi iwengge iyi Ipfu Isarsatangge, bɔr iwu iyi Undenggũ.

¹⁶ Ubinkutsu anangke unyẽẽ uku uwe nu ibemitsi, umɔ ishɔng arherhe nu ubɛn iyiki ibewe iki iwe.

¹⁷ Bɔr itsoiyɛ iki idzeka afã itirhi iwu isaisar, ikei ibemungge ididɔr, itɛnamɛn, irhɛrhi itsingge, itɔk nggu atorh nu ikikorhe iyiki ize. Ishingge ri itɛngasu use igha urha.

¹⁸ Uner uwuku ududɔr adoi ididɔr na aka isaka agbɛr irhirhika.

4

Udzowe itsingo ru Unum

¹ Awu use ukũ ifuw nu uning uba ru umbi? Asi idzekake ri ikponi iyiki ibewambi iki itang iwa ru umbi?

² Umbi abee ubin bɔr asi ikpombi ukpɔ. Umbi afe na akãrhã, bɔr umbi asi idẽẽ akpombi ubinkpi umbi aka abee. Umbi awu ru uning na afupa. Umbi asi ikpombi, ubinkutsu, umbi asi irhusumbi Unum.

³ Ivangyɛ umbi aka irhusa, umbi asi iyeimbi, ubinkutsu, umbi arhusa nggu iferhkɔ iyiki ibewe, ngge itsú umbi afere ngge ri igũibenmbi.

⁴ Umbi abi itser itoma-dak, umbi asi ihwɛngmbi ugɛ iwerhɛ nggu upfung iwu igamtsak nggu Unum? Ubɛn unera aka abee iwe ri iwerhɛ nggu upfung awu unggamtsak Unum.

⁵ Umbi akaiferhkɔ ugɛ awu ibɛm itsɛng Arherhu-Num iki igɔr igɛ, <<Unum akpɔm Ipfu ha unga aka atsu ru umɛn?

⁶ Bɔr unga aka isaka adzaa umɛn imimuta irhɛirhɛ. Ru nyaku itsɛng Arherhu-Num iki igɔr igɛ,

<<Unum akpẽẽ uwuku ufĩrhã, bɔr adzowe imimuta ru uwuku urhɛrhi itsi.>>*†

⁷ Nggee, àka adzowe atsimbi kishoo ru Unum. Àka akpẽ Undenggũ, unga awuri itĩã umbi.

⁸ Àka aba akhapa ru Unum unga awuri iba akhapunga ru umbi, àka asorh abokmbi, umbi abi arhim, àka asare amɛnmɔ, umbi abi amɛn avaa.

⁹ Àka agũ ighongamɛn, aciu na adɔng. Àka afaru unyĩrhãmbi uwe akpe, nu anggɔmmbi abvui awe idamɛn.

¹⁰ Àka arherhuwe atsimbi ra asu Uteijee, unga awuri iberuwa umbi.

¹¹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, niba acayimbi adɔka. Ubɛn unera aka acayi ungwɛmbɔ use unapumbɔ, use atsu uvau ru unga, acayi Íkpem Unum nukpɔ na atsu uvau ru ngge. Ivangyɛ ungo uku utsu uvau ri Íkpem, ungo usi idɔsungo ngge, bɔr ungo utsu uvau ri ngge.

¹² Unum ikiyikanga adzowe Ikpem na atsu uvau, unga ikiyikanga adẽẽ afɔrh na atsĩme. Bɔr ungo uwe ungamɔ ungo uku itsu uvau ru udɔkango?

Ififĩrhã nggu udãã

¹³ Àka akpeto, umbi abika agɔr agɛ, <<Irherɛ use udãã umɛn izĩ uteu ukperɛ use ukpɔrɔ, izĩ imaa amɛka umɔ, igoyi igoi ni ikpo uhwek.>>

¹⁴ Umbi asi ihwɛngmbi ubinkpi uku iwe udã. Awu use uwu urhɛmbi? Awu ubinkpi uku uwe ru nyaku uzi uku idzeka ri ivanga ukunjiir nu ugwirkpɔ.

¹⁵ Nu ngge iki iwe rimi, imɛɛngge umbi awuri igɔr agɛ, <<Uteijee aba abemunga, umɛn ibek, umɛn ikorhe akɛɛ use akɔrɔ.>>

¹⁶ Bɔr nggayɛ icɛɛ, umbi afĩrhã na abera atsimbi. Ikpũ ififĩrhã hã iwu iyiki ibewe.

¹⁷ Ubɛn unera aka ahwɛnga ubin uku uze unga aka ikorhe na asi ikikorhunga, awu arhim ru unga.

* 4:6 <<Unum akpẽẽ uner uwuku uberitsi.>> † 4:6 Àka anyã ikei: Uny 3.34.

5

Agbiite ato abika awe ru ubin

¹ Àka akpeto, umbi abika awu ru ubin, àka aciu akpe na adɔng ri itsi ayetnumke aka iba ru umbi.

² Abinmbi aka avɔke, nu ughɛɛ uku ughamgbɔ atorhambi.

³ Uzinarhimbi nu uazurhfambi aka adzurhke. Idzidzurhngge iwuri iwu ideka ra atsimbi, iwuri ikpɔwe iyor umbi ru nyaku urha. Umbi akɔnge atsimbi abin ri imimasha inum.

⁴ Àka anyã! Ugbeta ha umbi aka akpɛ ifai abi itser ri icangmbi, aka adɛɛ iciu akpe ra atsimbi. Akpe abika agbɛra abin icangmbi aka atsike ra ato Uteijee uwu ijee kishoo.

⁵ Umbi asei igũiben ru upfung, umbi agha na ahwa ri ibibemambi. Umbi afuka atsimbi atsu ayormbi aseng agɔgɔng ru nyaki ijuɛ iki itsi unum ukpuku ungũngwã.

⁶ Umbi atsu ufai na afere anera aka ashimbɔ ru uvau, aka asi ikpɛmbɔ ra umbi.

Idɔngamen ra ayetnum

⁷ Àka adɔng amɛnmbi, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, utɛku ibiba Uteijee. Àka anyã uner irham aki idzɛu icangnga iki ighwɛr abin unga aka adoɪ, nggu urherhe idɔngamen unga adzɛu inai iyiki idoi abin utɛku inai iyi imaataka.

⁸ Umbi igambi, àka adɔng na adɛɛ aker, ubinkutsu ibiba Uteijee iki iyongge.

⁹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, àka niba ibvun arherhe ri itsi adɔka, utsur umbɔ atsumbɔ uvau ru umbi. Uner uwuku utsu uvau ha adɛɛ ra angwĩ ubã!

¹⁰ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, àka anyã abika asɔm Arherhu-Num aki irherhe ri itsok Uteijee aka abima ra ayetnum. Àka amesa ru umbɔ.

¹¹ Ru nyaka umbi aka ahwɛng, umɛn iki isaki iyisa abika abubima awu abi idorh. Umbi agũmbi ikpũ ibibima Uayuba na anyãmbi abinke Uteijee aka akorhuwe ri imaatak. Uteijee atɔk nggu atorh.

¹² Ubin uku unang kishoo, umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, àka niba ayirhmbi uyirh nggu afã, use nggu abĩ, use ubin ukpɔɔ. Àka agɔr agɛ, <<Ĩĩ>>, iba iwu <<Ĩĩ>> na agɔr agɛ <<Ĩĩ>> iba iwu

<<Ĩĩ>> iba isi iwengge rimi, umbi awuri itsĩmbi ufai ukpu Unum.

¹³ Uner ayetnum awea ru umbi? Unga afɛn-Num. Uner anggɔm awea? Neke unga atsũ ubom ikpikpoi.

¹⁴ Uner irhãrhã awea ru umbi? Unga ayisa akakũ ikikɔng abika adɔsa umbɔ afɛne-Num ru unga, na adzukuwe atsei ru unga ri itsok Uteijee.

¹⁵ Ikpũ ifɛn-Num ri imangmang iwuri ikerhukungge uner irhãrhã. Uteijee awuri iberuka unga. Unga aba awea ra arhim awuri itsitsũwũkumbɔ ake.

¹⁶ Nggee àka asɔme adɔkambi arhimmbi, na ifɛne-Num ra adɔka nu umbɔ ama akerhuwa umbi. Ifɛn-Num iyi uner uwuku urhika iwe ru ijee nu iker iyiki itɔ itser.

¹⁷ Uirhiya awu unera ru nyaka umɛn. Unga ifɛn-Num akarhãrhã utsur inai idoiingge, ikɛi inai isi idoiingge nu abĩ utɛku imɛka itaar nu utenga.

¹⁸ Ikɛi unga afɛn-Num, afã adzowe inai, nu abĩ aghwɛr ikpũrhã.

¹⁹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, uba ubɛn unera ru umbi nekuka utsĩndĩ idzidzɛrhe, ubɛn unera ru umbi aba azĩ akũna unga abvui aba

²⁰ àka ayita ugɛ ubɛn uwuku ukunu uner arhim abvui aba ru utsĩndĩ idzidzɛrhe, unga awuri ifɔrhuka uner ha ra akpe na akũ utsĩndĩ uwuku utsũwe arherha arhim.

**Ubvur uwu inggbaashia
Ubitru
aka atseng
Utsutson ri itsi ubvur
uwu inggbaashia Ubitru
aka atseng**

Awu Ubitru uner itser Uyesu atseng ubvur uwurɛ. Abɔɔ akaiferhko uge atseng ubvur uwurɛ ra amɛk aki 60-68 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu. Atsenge ubvur uwurɛ abika adɔsa, abirabɛ aki iyisa <<abirabɛ Unum aka aseng umbɔ>>. Unga adzuma atseng ubvur ha afituwe abika avarhe, abirabɛ aka awe ru uver nu ayetnum ri itsi imangmangmbɔ. Ubitru atseng ubvur ha ayituwe umbɔ Isarhe Iyiki Ize ri itsi Uyesu Ukiristo, uwuruwi akpenga, isisoknga nu ibibemuwe iyiki ibibanga iki iwu ubin ifosa ra abika adɔsa. Unga agɔr age aze umbɔ abima ra ayetnummbɔ na awe ru ikeramen uge iwu iviviri iwuri ideyiwe imangmangmbɔ na age umbɔ awuri iyeimbi ugbeta ri <<ivangye Uyesu Ukiristo aka idzeka.>>

Ikei uner uku utseng ubvur ha afituwe abika adɔsa age ase i sei ru nyaka abirabɛ aka awu abi Ukiristo.

Abinkɛ aka awe umo

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-2)

Iyiyituwe ififorh iyi Unum (1.3-12)

Imesa ri itsi ibibek iyiki irhika

(1.13–2.10)

Itser abika adɔsa ri ivang ayetnum

(2.11–4.19)

Irherhi itsi nu itser abika adɔsa (5.1-11)

Imimasha (5.12-14)

¹ Ubvur uwurɛ udzeku Ubitru uner itser Uyesu Ukiristo.

Umun itsenge abirabɛ Unum aka aseng umbɔ aka awu atsen ru upfung, asita ase ri inang ra abi Ufontu, nu Ugarhatiya, nu Ukafadokiya, nu Uasiya, nu Ubitiniya.

² Unum Ute ri ihwihwengnga, unga aseng umbi ru Ipfunga isare umbi, ngge itsu umbi adɔsu Uyesu Ukiristo, nu isisar ra adzirhnga.

Imimuta nu ididɔr irherhe iwe nggu umbi.

Ifosa iyi urhe

³ Ikpikpoi iwe ru Unum, Ute Uteijeemen Uyesu Ukiristo! Ru nggaa atorhnga, unga aka amar umen iwe abika afa ru ubok isok ra akpe Uyesu Ukiristo, ngge itsu umen iwe ru ifosa iki iwe ru urhe.

⁴ Nu ukam ha uku usi ikpekpɔ, usi idakpɔ use usatukpɔ, uwu ukpumbi ra afɔ.

⁵ Ru ubok imangmangmbi Unum aku ijeenga avina umbi utseku umbi ayei ifforh iyere, unga aka iwuri ideyiwe ngge ri imimasha inum.

⁶ Ra akere ha aka agom akarhahra, nggayɛ umbi awuri ihwambi ayetnum icere ivanga ukunjiir, ri kishoo ikpu iviviraye umbi aka iwe.

⁷ Akere ha aba, ngge itsu imangmangmbi iwe ru ugarh inangge uzinarhi ukpuku utsutsim. Nggakpi umbɔ aka isaka agbisha ukpɔ ru urha ru nyaka umbɔ aki iviri igbishu uzinarhi, nggayɛ imangmangmbi inangge uzinarhi. Nggee ivang imangmangmbi iki idɛɛ iker ru iviviri irherhe, ngge iwuri ikuwa umbi ukpoi urherhe nu imor ri ivangye Uyesu Ukiristo aka idzeka.

⁸ Nggayɛ umbi anasi inyambi unga, bor umbi abemumbi unga. Nggayɛ umbi asi inyambi unga icere bor umbi awembi ri imangmang ru unga, umbi awembi ri itenamen akarhahra,

⁹ ubinkutsu umbi ayeimbi ugbeta imangmangmbi, ifforh ipfumbi.

¹⁰ Arherhi ifforh iyere, abika asom Arherhu-Num aka angwedzen na arhisa na arhusa, ivang umbɔ aka arherhe imimuta ha iki iba ru umbi.

¹¹ Ipfu Ukiristo iwe ru umbɔ ni ideyiwe umbɔ ikpu ayetnumke Ukiristo aka ihwa nu nggaa imoryɛ umbɔ aka idzowe unga. Nggee umbɔ abee ihweng Ukiristo awu ungaa, ikei ukang akere ha aka ikorhe.

¹² Adeyikumbɔ age umbɔ asi itombɔ itser atsimbɔ bor atɔ itser umbi. Icere Isarhe Iyiki Ize iyere umbɔ aka arherhuwa umbi ra abirabɛ aka aduwa ri ijee Ipfu Isarsatangge umbɔ aka adene ngge idzeka afɔ. Uko ipfu itser-Num ibeengge inyɔ ake.

Aka awe asasar

¹³ Nggee, aka agbisha amenmbi atɔ itser, aka akpom atsimbi, aka atsu ifosambi

kishoo ru umata umbɔ aka idzaa umbi ru unum Uyesu Ukiristo aka idzeka.

¹⁴ Àka awe ru nyaka awɛkaci abika adɔsa arherhe, àka niba aneke ikpona abin ake anyanguke amɛnm̃bi ru nyaka umbi aka awe ru ida ihwihwɛng.

¹⁵ Bɔr ru nyaka unga uwuku uyisa umbi awu asasar, àka awe asasar ri itsermbi kishoo.

¹⁶ Itsɛng Arherhu-Num igɔrɛngge ugɛ, <<Àka awe asasar, ubinkutsu umum iwu asasar.>>*

¹⁷ Umbi aba ayisa ugɛ Ute uwu afã uwuku utsu uvau ru ubɛn unera ashia ri itɛngasu, nggee àka asisei iwei iyi atsen nggimi.

¹⁸ Ubinkutsu, umbi ahwɛngmbi ugɛ asi ikũmbɔ abin aka atsutsim ugɛɛ uazurhfa use uzinarhi agoimbɔ umbi ra agbeyi atokambi aki ibɛm,

¹⁹ bɔr nggu adzirh aka awe ru ugarh aki Ukiristo, uwuruwi aka awe ru nyaku ungwɛ itsurhi iyi idɛm, iyiriyɛ iki ishingge ru uvau use utauu.

²⁰ Atirha aseng unga na adɔrha amunu upfunga, bɔr unga adzeka ri imimasha ivang iyɛɛ ri itsimbi.

²¹ Iwe ru uboknga umbi aka awe ru imangmang ru Unum, uwuku usoyiwe unga ra akpe na akpoi unga, nggee imangmangmbi nu ifosambi iwe ru Unum.

²² Icɛɛ ri idɔsu idzidzɛrhe umbi awe asasar ngge itsũ umbi abema adɔkambi. Àka adzuma abema adɔkambi ra amɛnm̃bi.

²³ Amar umbi imar iyiki ifa ikɛi, asi iwea ri ikpũ imar urhɛ uwuku ukpe, bɔr udzeku ikpũ urhɛ uwu ugbagbaa, ru ubok Arherhu-Num uwu urhɛ ri ibibima.

²⁴ Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Kishoo anera awu ru nyaku ubĩ, nu kishoo ikpikpoimbɔ iwu ru nyaki ifur ubĩ idɛɛ,

ubĩ uku isaku ukoyi nu ifurngge igba,

²⁵ bɔr Arherhu Uteijee adɛɛ

ugbagbaa.>>†

Arherha ha awu Isarhe Iyiki Izeyɛ umbɔ aka arherhuwa umbi.

2

¹ Nggee, àka atsũwe atsimbi ru ikpũ amɛn aka abewe, ukpukpeta, unyɛɛ nu urhena ukpu ubɛn ikpũa.

² Ru nyaka írheng awɛkaci iki ikponi iyam abɛ, Àka akponu ihwɛng Arherhu Unum, ake itsu umbi aseng ri ififɔrhmbi,

³ icɛɛ umbi aka abanga agũ ugɛ Uteijee awu azeze.

Utarh urhɛ nu aner umbɔ aka aseng

⁴ Àka aba ru unga, utarh urhɛ ha anera aka akpɛmbɔ, bɔr Unum aseng ukpɔ uwe ru ugarh ru unga.

⁵ Umbi ikɛi, awe ru nyaka atarh, Unum unga awu uner idzin, unga ani ikũ umbi akũ adzin iyanga. Ru ubok Uyesu Ukiristo, umbi awe asarkasar abika idzowe idɛm-Num iyiriyɛ iki itsu Unum agũibɛn.

⁶ Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Unyã, umum itsu utarh ru Usihiyona, utarh ukpuku uwu ru ugarh umbɔ aka aseng ukpu angboki idzin,

kishoo uwuku uwe ru imangmang ru unga,

asi ígũa atsa.>>*

⁷ Nggee ru umbi abi imangmang, utarh ukpirɛ uwu ru ugarh. Bɔr ra abika asheri imangmang,

<<Utarhkpi abi idzin aka akpɛ, ukpɔ uwu utarh angboki idzin.>>†

⁸ Nu,

<<Utarhkpi uku utsu anera akwɛr itok, nu ifa iki itsu umbɔ agbaigba.>>‡

Unum atsu umbɔ akwɛr itok, ubinkutsu, asi idɔsumbɔ isarhe iyiki ize.

⁹ Bɔr umbi awu abirabɛ umbɔ aka aseng, abika adzowe idɛm-Num ri iya uyɛrhe, asarkasar abĩ, anerabɛ aka awe abi Unum, agɛ umbi ama akũ ikpikpoinga adzeka unga aka ayisa umbi ru uzĩ adzek atsĩ ri idzeu irhirhangnga.

¹⁰ Isha umbi asi iwembi aner Unum, bɔr icɛɛ umbi awe aner Unum. Isha umbi asi iyɛimbi atorh, bɔr icɛɛ umbi ayɛimbi atorh.

Àka adɔsa arherha abi ijee

* **1:16** Àka anyã ikɛi: Urha 11.44,45; 19.2; 20.7. † **1:25** Àka anyã ikɛi: Uish 40.6-8. * **2:6** Àka anyã ikɛi: Uish 28.16.

† **2:7** Àka anyã ikɛi: Amb 118.22. ‡ **2:8** Àka anyã ikɛi: Uish 8.14.

¹¹ A aze awerhamum, umum ifituwa umbi, ru nyaka atsen ru upfung, àka neke idōsa abin ikponi iyor, aki itang iwa ri ipfumbi.

¹² Àka asei nggu amēn aka arhurhika ra ateu anera aka asi ihwengmbō Unum, nggayē umbō ani irhena umbi, umbō ama anyā irhirhikambi na akpoi Unum ru unumkpi unga aka iba ayepa umēn.

¹³ Àka adōsa arherhe ubēn abi ijee ri itsi Uteijee, ra ayerhe use ubēn ijee ra anernga kishoo,

¹⁴ use agomna, unga aka adene umbō atsu ufai ra abi uvau, na akpoi abika arhika.

¹⁵ Ubinkutsu, awu ubinkpi Unum aka abee nukpō, umbi akorhe iyiki ize ngge itsú aguge aneke irherha arherhe ida ihwihwengmbō.

¹⁶ Àka asei isei ru nyaka abika afōn, bōr àka niba anyangu ififōn atsirmbi iyiki ibewe, bōr àka asei ru nyaka agārnhā Unum.

¹⁷ Àka adzowe undzumu imor ru ubēn unera, àka abemu ukpui abika adōsa, àka agū iwei Unum na adzowe imor ru uyerhe.

¹⁸ Umbi agārnhā, àka adōsa arherhe ateyambi ri idzowe undzumu imor, niba iwengge ra ateyia abi amēn aka aze nu ididōr ukpekū, bōr ikēi nggu abi amēn aka atsoo.

¹⁹ Unera aba abimunga ri igū ighong ayetnum aka ada irhika, na ahwēnga Unum, awu ubin ukpoi.

²⁰ Bōr umbō aba akwēr umbi ra avaumbi, ibibimambi iwu use? Bōr umbi aba ahwa ayetnum ri ikorhu iyiki ize na abima, awu ibibemu Unum niyō.

²¹ Ubinkutsu ayisa umbi ri ikpū akērē ha, Ukiristo ahwa ayetnum ri itsimbi na aneka umbi utsīndīwi umbi aka idōsa adaknga.

²² <<Unga asi ikorhunga arhim na asi irherhunga igberangwī ra angwīnga.>>§

²³ Ivangyē umbō aka arhena unga, unga asi irhena afasa, ivangyē unga aka ahwa ayetnum, asi ifasa. Bōr unga atsu amēnnga ru uwuku uvarhe arherhe idzidzērhe.

§ 2:22 Àka anyā ikēi: Uish 53.9.

²⁴ Unga nibikanga atsā arhimmen ri iyornga ni igārnhāmau ucucii, ngge ima itsu amēnmen aki arhim akpe nu umēn ībēk ri irhirhika, ru ubok isōnga umbi akpo ikikerhe.

²⁵ Umbi aka agwirmbi ru nyaku idōi, bōr icērē umbi aka abambi ru uner ughāwā nu uwuku udzēu ipfumbi.

3

Akatserh nu akatsak

¹ Ru nyaka ha, umbi akatserh àka adōsa arherhe atsakmbi ngge itsú ubēn ukutsak ru umbō aba akpēē Isarhe Iyiki Ize, umbi adēē adarhmbi umbō, asi íwea irhem bōr ri ikpū isiseimbi,

² ivangyē umbō aka inya itēn amēnmmbi nggu idzowe imor ri ibibēkmbi.

³ Niba atsumbi amēnmmbi ri igbēr idzam iyi iyor awia, ru nyaka umbō itsērhi itsi, nu itsu abin uzinarhi, nu itsim atorho aka aze.

⁴ Nu ngge iki iwe rimi, àka aneke idzammbi iwe amēn aka aze, idzam iyiriye iki isi isatungge iyiki ikpōm atsi, iyiriye iki iwu ru undzumu ugarh ru Unum.

⁵ Ubinkutsu akērē ha aweke ishaa ri ivang asarkasar akatserh abika atsu ifosambō ru Unum aki igbēr idzam awu azeze. Umbō aki isaka adōsa arherhe atsakmbō,

⁶ ru nyaku Usaratu aka adōsa arherhe utsaknga Uibrahim, na ayisa unga uteiyanga. Umbi awu anapu Usaratu, umbi aba akorha arhikumbi na asi igūmbi iwei.

⁷ Umbi akatsak, rimi hā àka adzowe imor ra atsēmbi na anyanga ra amēnmmbi uge umbō asi ikermbō ru nyaka umbi na ahwēng uge umbi awu abika ayei ukam umata Unum urhōnga, nggee utsur ubin ukpōō ukēnkpō ifēn-Nummbi.

Ayetnum ri ikorhe iyiki ize

⁸ Ri imimasha, neke kishoo amēnmmbi awu unying, àka agū atorh adōka, àka abema adōka ru nyaka angwēyi, àka ayike adōka nggu irhērhi itsi.

⁹ Niba afaimbi iyiki ibewe nggu iki ibewe, use urhena nggu urhena, bōr àka afai nggu itsuke idorh, ubinkutsu awu

akerε ha atsu Unum ayisa umbi, ngge itsú umbi awe abika akpo ukam igũiben.

¹⁰ Itseng Arherhu-Num igor ige,
<<Uben unera aka abemi ibibek
na anyā inum iyiki ize
awu ufang unga aneke irherhi iyiki ibewe
ra angwĩnga
na aneke irhem iyi igberangwĩ.

¹¹ Awu ufang unga aneke ikorhe iyiki
ibewe
na akorhi iyiki ize,
awu ufang unga abee ididɔɔr na adɔsa
ngge.

¹² Ubinkutsu asu Utejee arhi abika arhika
na akpe atonga ri ifen-Nummbɔ,
bɔr asu Utejee awe ri igamtsak nggu
abika akorhe iki ibewe.>>*

¹³ Bɔr umbi aba atsu amɛnmbi abee
ikorhe iyiki irhika, ungaa awuri ikorhuwa
umbi iyiki ibewe?

¹⁴ Bɔr uko umbi aba ahwa ayetnum ri
ikorhe abin aka arhika, umbi awu abi
idorh. Nggee àka niba agũmbi ighong use
agũmbi iwei umbɔ.†

¹⁵ Bɔr ra amɛnmbi àka atsu Ukiristo awe
Utejee. Uben ivang àka adzeu idɛyiwe
uben unera aka irhusa ri itsi ifosayε umbi
aka awerangge, bɔr àka akorhe nggu
ididɔɔr nu idzowe imor.

¹⁶ Àka angwē itenamɛn. Ngge itsu abika
arhena umbi ri ikorhi iyiki izembi ru
Ukiristo agũ atsak ru urhenambɔ.

¹⁷ Aba awu ibibee Unum, azea umbi
ahwa ayetnum ri ikorhe iyiki ize nu umbi
aka ihwa ayetnum ri ikorhe iyiki ibewe.

¹⁸ Ukiristo akpe idikunga unying ri itsi
arhimmen kishoo, uwuku urhurhika akpe
ra abirabε aka asi irhikumbɔ, ngge itsú
unga akūna umbi aba ru Unum. Atsu
iyornga ra akpe nu Unum atsu urhenga
uwe ru Ipfunga.

¹⁹ Ru ubokngge unga aka azĩ adzowe
isarhe ru ípfuyε iki iwe ru ugborzĩ,

²⁰ umbɔ aka akpɛmbɔ idɔsu Unum
ishaisha ivang Unum aka adɔng amɛnnga
adzeu ri inum Unuhu ivangyε unga aka
adēē igbishu ukhukhɔ. Ri ivang hã inera
utɔrɔk ukpekũ ru kishoo, aka abek ra amē.

²¹ Amē hã awu utsar isorhu ubɔtisima
uwuku ufɔrh umbi icεε, asi iwea isorhi

iyor bɔr awu ibibemuwe iyi amɛn aka aze
ra asu Unum. Ngge ifɔrha umbi ri isok ra
akpe Uyesu Ukiristo,

²² uwuruwi aka azĩã ra afã na awu ru
ubok ugha Unum, nu ípfu itser-Num nu
ípfu iyi iyεrhe nu iyi ijee kishoo iwu iyinga.

4

Isisei abika adɔsu Ukiristo

¹ Ru nyaku Ukiristo aka ahwa ayetnum
ri iyor, nggee àka abema ihwa ayetnum
aki ikpũ hã, ubinkutsu uben uwuku uhwa
ayetnum ri iyor aka agau itsinga nukpɔ
nggu arhim.

² Ubinkutsu, ibibeknga ru upfung isi
iwengge iyiki ibewe iyi ikponi iyor ri
inum iyiki ibɔr, bɔr iwu iyi ibibemu Unum.

³ Ubinkutsu umbi aka aghawukumbi
ivangmbi ri iyi isha ri ikorha abinkε abika
asherihweng Unum aka isaka ikorhe,
awu ikorhe iyiki itār hã, ikpona iyi iyor, nu
afir hã, nu ikikang ihwa abin, nu idzowe
itsi ra abin ishĩ.

⁴ Icεε abika ashe ihweng Unum ani
idzeu idzeu umbi aka asi igbopumbi atsi
nggu umbɔ ri ikorha abin aka abewe ha ru
nyaki isha, umbɔ arhena umbi.

⁵ Bɔr umbɔ awuri ivarhukumbɔ abinkε
umbɔ aka akorhe ru unga aka itsu uvau ra
abi urhe nu abika akpe.

⁶ Ubin hã ukpi uku utsu umbɔ adzowe
Isarhe Iyiki Ize ra abika akpe, ngge itsú
umbɔ atsu uvau ru umbɔ ri iyor ru nyaka
anera, bɔr adēē abekmbɔ ru Unum ru
nyaki ípfu.

⁷ Imimasha abina kishoo iki iyongge.
Nggee àka angwēdzɛn na akpɔm atsimbi
ngge itsú umbi adēē afen-Num.

⁸ Ubinkpi uku unang kishoo, àka atoma
abema adɔka ra amɛnmbi kishoo,
ubinkutsu ibibema iki isaki ifɔme arhim
arherhe.

⁹ Àka ayɛi adɔka ra ayambi nggu ida
ibvibvun.

¹⁰ Uben unera akū izūwāyε unga aka ayɛi
akū ayike abɔɔ, ri idzidzerhe akū atɔ itser
ra atšindĩ imimutu Unum.

¹¹ Unera aba adzowuka isarhe, unga
akorha ngge ugε unerwi Unum aki
irherha arherhe ra angwĩnga. Unera aba

* **3:12** Àka anyā ikei: Amb 34.12-16. † **3:14** Àka anyā ikei: Uish 8.12.

atõõ itser, unga atõ ngge nggu ikeryε Unum aka adzowe unga. Ngge itsú abina kishoo awe aki ikpikpoi ru Unum ru ubok Uyesu Ukiristo. Ru unga ikpikpoi iwe nu ijee ugbagbaa nu ugbagbaa. Iwerimi.

Ayetnum ri idõsu Ukiristo

¹² Umbi aze awerhamum, àka niba adzeumbi idzeu ra ayetnum akarhârâhâ aki ivira umbi, ugeε abin aka afa akpo umbi.

¹³ Bør àka agõm uge umbi ahwambi ayetnum ru nyaka Ukiristo, ngge itsú umbi awu ra anggõm arherhe ri ivangye unga aka ikũ ikpikpoinga adzeka.

¹⁴ Umbõ aba arhena umbi ri itsi Ukiristo, umbi awu abi idorh, ubinkutsu Ipfu-Num iyi ikpikpoi isei nggu umbi.

¹⁵ Umbi aba ahwambi ayetnum, niba aweke aki ifer uner use ivεu use iyiki ibewe iyõõ use uwuku ushõng urherhe.

¹⁶ Bør umbi aba ahwa ayetnum akika awe abi Ukiristo, àka niba agũmbi atsa, àka akpoi Unum, uge ayisa umbi nggu itsok ha.

¹⁷ Ubinkutsu ivanga iki iwengge umbõ aka itirhi ivarha arherhe abi iya Unum. Umbõ aba atirhi nggu umen, iwuri iwu uguse nggu abirabε aka akpẽmbõ igũ Isarhe Iyiki Izeyε iki idzeku Unum?

¹⁸ Nu,
<<Ngge iba ighongge uner uwuku urhurhika aka ifõrh,
iwuri iwu uguse ra abirabε aka asi igũmbõ iwei Unum nu abi arhim?>>*

¹⁹ Nggee umbi aba ahwa ayetnum ri ibibemu Unum, àka atsu atsimbi ru Unum uwuku umuna umbi na akorhu iyiki ize uben unuma.

5

Izĩ ra anggbaashi nu awedzεm

¹ Izĩ ra anggbaashi ru umbi, umum ishõrhâ ru nyaku unggbaashi ikei uwu ideka ayetnum Ukiristo nu uwuruwi aka ikpo ugau ri ikpikpoiye iki idzeka.

² Àka adzeu ukpui idõi ukpu Unum umbõ aka adzaa umbi ididen, àka atõ itser ru nyaka abi ughãwã, niba iwengge ri inggang, bør awu ubinkpi umbi aka abee

ikikorhe, ashia iyi ikponu uhwek, bør aka abee itõ itser.

³ Niba awembi abi ijee ra anera Unum aka adzaa umbi, bør àka awe abinkε umbõ aka imesa ru ukpui ha.

⁴ Ivangye Unggbaashi abi Ughãwã hã aka idzeka, umbi awuri iyeĩmbi ifur ikpikpoi iki isi ísatungge.

⁵ Umbi awedzεm, rimi hã àka adõsa arherhe anggbaashi. Àka arherhe atsimbi ra adõka, ubinkutsu, itseng Arherhu-Num igõr igε,

<<Unum awe ri igamtsak nggu abika

aberi itsi,

bør unga aka isaka amutuwe abika

arherhi itsi.>>*

⁶ Nggee, àka arherhuwe atsimbi ru Unum uner ijee, ngge itsú unga aberuwa umbi ri ivangye unga aka abee.

⁷ Àka atsuke kishoo abinkε aka aghong umbi ru unga, ubinkutsu unga awu uner uwuku ukpõm umbi.

⁸ Àka akpõm atsimbi na adzeu. Unggamtsakmbi Undenggũ ani ayarhe ighau ru nyaku utêrhĩmi, abee uwuruwi unga aka itãiwe.

⁹ Niba abõrkumbi ugarh ru unga, àka idẽẽ aker ri imangmangmbi, ubinkutsu umbi ahwengmbi angwẽmbi abika adõsa ru upfunga adẽẽ izêrhã ri ikpũ ayetnum hã.

¹⁰ Nu Unum uwu umata kishoo, aka ayisa umbi atsĩ ri ikpikpoinga iyi ugbagbaa ru ubok Ukiristo, umbi aka imaa ayetnum ukunjiir, unga awuri ishõrkaka umbi na afituwa umbi, adẽẽ aker.

¹¹ Ijee iwu iyinga ugbagbaa nu ugbagbaa. Iwerimi.

Imimasha ighwe

¹² Nggu iyiyike Usirha, uwuruwi umum iki inyanga unga awu ungwẽmen uwu idzidzerhe, umum itsenga umbi ubvur uwirε uku utsεεu, ifituwa umbi ni idekuwa umbi uge iyεε iwu idzidzerhe imimutu Unum. Àka adẽẽ aker ru ngge.

¹³ Ukpui abika adõsa ri nggimi ru Ubabirha nu ungwẽmum Umarku, umbõ aka aseng ru nyaka umbi, aghwe umbi.

* **4:18** Àka anyã ikei: Uny 11.31. * **5:5** Àka anyã ikei: Uny 3.34.

¹⁴Àka aghwe adaka nggu ibibema iyi
abika adudasa. Ididɔr iwe nggu umbi
kishoo umbi abika awu ru Ukiristo.

Ubvur uwu uvaa Ubitru aka atseng Utsutson ri itsi ubvur uwu uvaa Ubitru aka atseng

Awu Ubitru uner itser Uyesu atseng ubvur uwure. Abɔɔ akaiferhko uge atseng ubvur uwure ra amek aki 65-68 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Ubitru atseng ubvur uwure agbiite ato abika adɔsa ri itsi abika amesuwe imesi igberangwi nu abin aka abewe ha umbɔ iki ikorhe. Ubitru amesuwe anera uge umbɔ adɛɛ aker ri iwe ru ihwihweng iyi idzidzerhe iyi Unum nu iyi Utejee Uyesu Ukiristo, ihwihweng iyiriyɛ iki idzek ra abirabe aka agɔ na anyɔ Uyesu nggu asumbɔ. Uner uku utseng ubvur uwure awe ru ighongamen ikei ri imesayɛ abɔɔ aka amesuwe uge Ukiristo asi ibvui abanga. Unga agɔr uge ubin hɔ uku utsu Ukiristo anasi ibanga, awu Unum <<asi ibeenga unera atsim, bɔr uben unera adzipa.>>

Abinke aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-2)

Uyisa nu itser abika adɔsa (1.3-21)

Abika amesuwe imesi igberangwi (2.1-22)

Ibiba Ukiristo iyi imaataka (3.1-18)

¹ Ubvur uwure udzeku Usiman Ubitru, ugārha nu uner itser Uyesu Ukiristo, uzi ra abika ayei imangmang ru nyaka umen ru ubok irhirhika Uyesu Ukiristo Unum uwuku uforh umen.

² Umata nu ididɔr irheirhe ima iwe nggu umbi ri ihwihweng Unum nu Uyesu Utejeemen.

Useng ri imangmang

³ Nggu nggaa ijee Unum aka adzaa umen uben ubin umen iki ibee ri ibibekmen iyi iwei Unum. Umen iyeyi akere kishoo ri ihwihwengnga, unga aka ayisa umen izi ru unga ru ubok ikpikpoinga nu iyiki izenga.

⁴ Ra akere ha unga aka adzaanga nggaa uzeze ibibemuwenga, ngge itsu ru

ubokngge umbi adɛɛ awe ru nyaka unga, na ashɔte umbi ri ididakuwe iyi ikpona iyiki ibewe iki ikū iba ru upfung.

⁵ Nggee, aka atsu amenmbi atoma ri imangmang atɔ itser iyiki ize, itser iyiki izembi aka atoma nggu ihwihweng,

⁶ nu ihwihweng aka atomi ikpom atsi, ri ikpom atsi aka atomu ibibima, ri ibibima aka atoma iwei Unum.

⁷ Ri iwei Unum, aka atomu inna nggu adoka, ri inna nggu adoka aka atomu ibibema.

⁸ Umbi aba awembi ri ikpū amen akere ha irheirhe, ihwihweng Utejeemen Uyesu Ukiristo iwuri itsu umbi ashimbi ri igherha nu ida ighwighwer.

⁹ Bɔr uben unera aka asi ikpoa ikpū amen akere ha, asi ikpang anyāā, awu uner ibvuta, na ayiruka uge umbɔ aka asare unga ra arhimnga aka agbe.

¹⁰ Nggee, umbi aze angwemen nu anapumen, awu ufang umbi akorhe uben ubinkpi uku ideyiwe uge idzidzerhe Unum unga ayisa umbi na aseng umbi. Umbi aba akorhumbi akere ha umbi asi igbambi igba.

¹¹ Nu umbi awuri iyembi nggaa udorhi ri itsi Iyerhe iyi ugbagbaa iyi Utejeemen Uyesu Ukiristo uwuku uforh umen.

Ikpeto ra Arherhu-Num

¹² Nggee uben ivang umum iwuri iyituwa umbi abin akere, umum ihweng umbi ahwengmbi ake. Umbi aka atar aseimbi icere ra arherhe idzidzerheke umbi aka awe.

¹³ Umum inyā irhikungge umum iyituwa umbi uben ivang utseku umum iki ineke iyor iyere,

¹⁴ ubinkutsu, umum ihweng isi indārhumum ni itsuke ngge ri ibanga, ru nyaka Utejeemen Uyesu Ukiristo aka adeyiwa umum.

¹⁵ Nggee, uben ubinkpi umum iki ikorhe, umum iwuri imina asumum ni ikorhe, ngge itsu umbi ayitu ake ri ivangye umum iki ibore upfung ukpire.

¹⁶ Ubinkutsu, umen isi idosumen atsindī atsutson itsoi aka atārha ivangye umen iki isoma umbi ijee nu ibiba Utejeemen Uyesu Ukiristo, bɔr umen inyāmen ikpikpoinga ra asumen.

¹⁷ Ivangye unga aka ayei ikpikpoi nu imor idzeku Unum Ute ra anang hã, umen ãgũmen irhak iki idzeku unga uner ikpikpoi igor igẽ, <<Uwere awu Ungwẽmum, uwuruwi umum iki ibema. Amenmum agũiben unga akarhãrhã.>>*

¹⁸ Umen ãgũmen irhak ha iki idzeka afã ri ivang hã umen iki iwu nggu unga ni itsi usarkasar igũ hã.

¹⁹ Akere kishoo atsu umen itoma iwe ru ikeramen ra arherhe abika asom Arherhu-Num aka arherhe awu idzidzerhe. Imengge umbi akpeto ra arherha ha aka awe ru nyaki irhirhang iki irhange anang uzĩ, utseku ukpee iki isar nu idzeer ukpee idẽẽ ra amenmbi.

²⁰ Ri kishoo, awu ufang umbi ahweng uge abika asom Arherhu-Num hã umbõ aka atseng ra abvur ha, asi isommbõ ake ri itsommbõ.

²¹ Ubinkutsu, isom Arherhu-Num asi ibake ri ibibee unera, bõr Ipfu Isarsatangge ngge itsĩ ra amen anera ngge itsu umbõ asom Arherhu-Num.

2

Abi imesa igberangwĩ nu itsitsimmbõ

¹ Bõr abika asom Arherhu-Num igberangwĩ ikei awembõ ra anera, ru nyaka abi imesi igberangwĩ aka idzeka ru umbi. Umbõ awuri ighãrhã akũwã umbi imesa iyõõ ri iwak iyiki itsitsim, uko umbõ atseyimbõ ihweng Utejee uwuku ugoi umbõ. Ikorhe rimi hã iwuri iyar umbõ ikũ izĩ itsitsime.

² Anera arherhe aka idõsa atsĩndĩ atsakmbõ. Atsu abõõ akwẽete utsĩndĩ idzidzerhe.

³ Ri ikponambõ abi imesa ha awuri ikũ arherhe igberangwĩ ha umbõ aka akorhe akũ akpo ubin ru umbi. Ufaimbõ uku udãrhũkpõ uku uyurhi ra atsimbõ nu itsitsimmbõ iwuri iba ifetem.

⁴ Ubinkutsu, Unum asi inekuka arhim ipfu itser-Num ivangye ngge iki igba, bõr atsukuka ngge ru ughwee urha ru uzĩ, utseku unum uku utsu uvau.

⁵ Unga asi inekuka arhim abi upfung ukpu isha, ivangye unga aka akũ inai atsimbe anera ru upfung aka asi idõsumbõ

Unum. Bõr aganuwe Unuhu ukpekũ uner isarhe irhirhika, nu inera utõõva abõõ.

⁶ Unga atsĩmka nggaa iteu Usõdõm nu Ugomora akpĩwe ukpõ uwe atõõ, na atsu umbõ awe ru nyaka abinke aka ikorhe ra abirabe aka asi idõsumbõ Unum.

⁷ Unga afõrhuka Urhutu, uner uwuku urhurhika ha, aka agũ ighong akarhãrhã ri itser itoma-dak aner Usõdõm abirabe aka asi idõsumbõ ikpem.

⁸ Ubinkutsu uner uwuku urhurhika ha aka aseĩ ra ateumbõ uben unuma, amen irhirhikanga aghong akarhãrhã unga aka anyã na agũ ida idõsi ikpemmbõ.

⁹ Akere ha aba awe rimi, mõce Utejee ahwenga udĩpi unga aka ishõõte abika arhurhika abi Unum ri iviviri na ahwenga udĩpi unga aka itsu ufai ra abi amen aka abewe utseku unum ukpuku uvarha arherhe.

¹⁰ Akere awu undzumu idzidzerhe ri itsi abika adõsi ikpona amen aki arhim na arheni iyerhe.

Abere abika amesuwe igberangwĩ hã ashimbõ ra atsak! Atsã itsi. Umbõ asi igũmbõ iwei umbõ iki irhena abi ikpikpoi.

¹¹ Uko ipfu itser-Num iki iwe ikerketangge ni iwe ru ijee akarhãrhã, isi irhenungge urhena ra abi ikpikpoi ra asu Utejee.

¹² Bõr aner abere arhena abinke umbõ aka asi ihwengmbõ. Awe ru nyaka ijue arhum iki ishingge ri iferhko. Amar ngge ukpekũ umbõ adzui na atsĩme ngge. Rimi hã awuri itsĩme umbõ ru nyaka ijue arhum.

¹³ Awuri idzowe ugbetambõ ukpu ayetnum, ri itsi ayetnumke umbõ aka adzowe abõõ. Anyanga uge awu abin aka aze, umbõ niba ikorhe iki ibewembõ ra atenum. Isiseimbõ ru umbi iwu ubin ishĩ. Agha na ahwa nggu umbi na akorha abin ibemi atsimbõ aka abee ra asumbi.

¹⁴ Nggu asu aki itoma-dak, umbõ asi inekukumbõ ikorha arhim, umbõ arhem abika asheri iker ri imangmang, awu abika ahweng atsĩndĩ ikpona, ikpũmbõ aseĩ ri ikponum.

¹⁵ Umbõ aka abõrukumbõ utsĩndĩ idzidzerhe, adõsu utsĩndĩ Ubarha'am ungwẽ Ubeyor, uwuku ubemu itosa iki ibewe.

* **1:17** Àka anyã ikei: Umat 17.5; Umar 9.7; Irh 9.35.

¹⁶ Bər uzhika atserha unga ri iyiki ibewanga utseku uzhika uku urherha, ijue irherha arherhe nggu unera ru urhem uner, itsu amen uwuku usom Arherhu-Num hā aneke izhōma.

¹⁷ Abi ha awu ru nyaka akwiuke aka ashike ra amē na awu ru nyaki iburye ugba iki iken. Aka agbishukumbō anang iseimbō ru uzī ukpuku ufirhā.

¹⁸ Ubinkutsu aner abere, ru ugbugbuwa uku atār hā umbō iki idēyiwe iberi itsimbō, umbō abee ikū ikpū amēnmbō akika atār hā aki ikponi iyor igbiir abirabe aka anasi idār hūmbō ri ishishōor ra abika abubek ra amen arhim.

¹⁹ Umbō abemuwe umbō ififon, bər umbō abe awu agār hā ri ikorhe iyiki itār hā. Unera awu ugār hā ra arhim nu iki itār hā iki idzur amēnnga. Ubinkutsu umbi awu agār hā ru uben ubin uku udarh umbi.

²⁰ Umbō aba ashōormbō ri itser iki itār hā iyi upfung ri ihweng Uteijee Uyesu Ukiristo Uwuku Ufōrh umen, bər adzeka ri itser aner abika adakuwe upfung ukpire, unga abvui ikei atsīā ra abin aka abewe ha, utseku ake aka ahwawe itsinga, idzidzerhe uner ha ase i seinga iyi inggbaashia izengge iyi imaataka.

²¹ Azea anera abere aba asi ihwengmbō utsīndī uwuku urhurhika ri inggbaashia, nu umbō aka ihweng utsīndī hā na abvui azī ra andzing anekukumbō idōsa asarkasar arherhe ha umbō aka adzowe umbō.

²² Ru umbō nyaka arherhe ha iwu idzidzerhe, uge, <<Ijui igoi ugoi ni ibvui irhene ugoi ha.>>* Nu aki umbō iki igor age, <<Arhede umbō aka asorhuwe iyorke abvui atsī ru ughēē.>>

3

Unum ukpu Uteijee ukpō ubarō

¹ Ubvurmum uwu uvaa uwi, uba ru umbi aze awerhamum. Ra abvur ha ikivarhake umum itseng iyituwa umbi abinke umbi aka ikaiferhkō idzidzerhe.

² Umum ibee umbi ayitu irhem asarkasar abika asom Arherhu-Num abi isha aka arherhe ra arherhu Uteijee Uwuku Ufufōrh aka atsuka ra angwī abi itser Uyesu.

* 2:22 Àka anyā ikei: Uny 26.11.

³ Undzumu ubinkpi umum iki ibee iyituwa umbi īge ri imimasha upfung anera abika ayēēi idzidzerhe awuri idzeka, awuri idōsi ikponi iyiki ibewambō.

⁴ Umbō awuri igor age, <<Ibiba ha iwuri iwu ukang, Uyesu aka abemuwa? Uko rimōō atokamen aka akpembō, bər abina awu ru nyaka ake aka awe asi ifaruke udzur ri inggbaashia umbō aka amunu upfung.>>

⁵ Bər umbō adzum ayiruwe uge isha rimōō awu ri irhem Unum aka akū amuna afā nu abī ake adzek ra amē na adziirte ake nggu amē.

⁶ Mōce akū amē akere ha ikei adēke na atsīme upfung hā nggu nggaa inai.

⁷ Awe ri irhem hā afā nu abīke umen iki inyā icere aka adēē idzeu urha, ru unum ukpuku utsu uvau umbō aka itsīme abika asheri iwei Unum.

⁸ Bər ubina unying āka niba ayirukumbi, aze awerhamum, nggu Uteijee unuma unying uwe ru nyaki imeka unaku ugōnga, nu imeka unaku ugōnga iwe ru nyaku unuma unying.

⁹ Uteijee asi idōrhūnga ri itsuifer ubinkpi unga aka abemuwe, ru nyaka abōō aka akaiferhkō. Unga adōngamen nggu umbi, asi ibeenga unera atsim, bər uben unera adzipa.

¹⁰ Bər unum ukpu Uteijee uwuri iba ru nyaku uveu. Afā awuri igwirke ru nggaa ubvun, abin afā nggu abī awuri ikpikpīī atsim, nu abī nu uben ubin uku uwe ru ake awuri igwigwir.

¹¹ Ngge iki iwe uge uben abinke aka adziira umen awuri itsīme rime, imēngge umbi anera awu agusembi? Imēngge umbi ase i asasar ri ibibek iwei Unum.

¹² Umbi āka ise i na afosi ibiba unum ukpu Unum na abee ukpō uba ifetem. Unum hā afā awuri ikpīī ru urha, na abin afā nu abī awuri ititēē ri imani urha.

¹³ Bər ri idōsi ibibemuwenga, umen ifosa afā aka afa nu abī aka afa, anangke irhirhika iki iwe umō.

¹⁴ Nggee, aze awerhamum, āka adzeu akere ha, āka atsu asumbi na ase i seimbi ra asu Unum iyiki isheru uvau, āka adōor nggu unga.

¹⁵ Àka ayita ra amɛnm̃bi ugɛ idɔngamɛn Uteijee ri ibiba ugɛ ra anera akpo ififɔrh. Ru nyaku uze ungwɛmɛn Uburhu aka atsɛnga umbi ri itsoiyɛ Unum aka adzowe unga.

¹⁶ Atsɛng ikpũ arherhe unying ra abvurnga kishoo. Abvurnga hã awe ra abina akɔɔ aka aghong ihwihwɛng, abika asheri ihwihwɛng ashimbɔ ri imangmang iyiki iker, umbɔ iki idzipuwe agbenke ru nyaka umbɔ aki idzipuwe abvur Arherhu-Num akɔɔ, rimi hã ikowe umbɔ itsitsim.

¹⁷ Nggee, aze awɛrhamum, ngge iki iwe ugɛ umbi aka ahwɛngmbi akɛɛ ha, àka angwɛdzɛn nggu ikpũ anerabɛ aka abɔrukumbɔ idɔsu Unum, utsur imesambɔ iyi igbɛrangwĩ idarhngge amɛnm̃bi, itsu umbi agbambi igba ri ididɛ̃mbi.

¹⁸ Bɔr àka aseng ri imimutu nu ihwihwɛng Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo uwuku ufɔrh umɛn. Ikpikpoi iwu iyi unga icɛɛ nu ugbagbaa. Iwerimi.

Ubvur uwu inggbaashia Uyohana aka atseng Utsutson ri itsi ubvur uwu inggbaashia Uyohana aka atseng

Awu Uyohana uner itser Uyesu atseng ubvur uwurɛ. Abɔɔ akaiferhko uge atseng ubvur uwurɛ ra amɛk aki 85-95 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Uyohana atseng undzumu itsi arherhe avaa ru ubvur uwurɛ. Unga afituwe abika avarhu ubvur ha umbɔ asisei ri iwerhe nggu Unum nu Ungwɛnga Uyesu Ukiristo, nu ikei igbiir ato umbɔ ri itsi abika amesuwe imesi igberangwĩ iyiriyɛ iki idakuwe iwerhembɔ nggu Unum. Imesa iyɛɛ ha imesuwe uge abinke aka awe ru upfung anera aka adɛɛ abanga, awu abin arhim, ikei igɛ Uyesu, Ungwɛ Unum asi iwea unera. Abika amesuwe imesa ha age ififorh iwu ri itsũwe amɛn ru ibibɛk ru upfung ukpirɛ, ikei imesuwe igɛ ififorh isi iwengge iyi amɛn aka aze use ibema adɔka.

Bɔr uner uwuku utseng ubvur uwurɛ amesuwe uge Uyesu awu unera, ikei age ubɛn unerwi aka awe ru imangmang ru Uyesu na abemunga Unum awu ufang umbɔ abema adɔka ikei.

Abinke aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-4)

Irhirhang nggu uzĩ (1.5–2.29)

Awɛkaci Unum nggu awɛkaci Undenggũ (3.1-24)

Idzidzerhe nggu igberangwĩ (4.1-6)

Ibibema adɔka (4.7-21)

Ikpũ imangmang (5.1-21)

Urhɛm urhɛ

¹ Umen idũwũwa umbi Urhɛm ukpuku udzowe urhɛ, uwu ha aka awe ri inggbaashia, uwu ha umen iki igũ, uwu ha umen iki inyã ra asumen, uwu ha umen iki inyã ni ibanga nggu abokmen.

² Urhɛ ha udzeka. Umen inyãmen umgbɔ ni idzowe ideka umgbɔ. Umen idũwũwa

umbi urhɛ uwu ugbagbaa, uku uwe nggu Utɛ nu udzeka ru umen.

³ Umen idũwũwa umbi ubinkpi umen iki inyã ni igũ, ngge ima itsu umbi awe ri ikikɔng iwerhɛ nggu umen. Iwerhamen iwu nggu Utɛ nu Ungwɛnga Uyesu Ukiristo.

⁴ Umen itseng akɛɛ ngge itsú anggɔmmen atsuafer.

Uzêrhã ri irhirhang

⁵ Isarhe ha iyɛ umen iki igũ ru unga ni idũwũwa umbi, Unum awu irhirhang. Ru unga uzĩ ushikpɔ uko ukunjiir.

⁶ Umen ĩba ĩgɔr uge umen iwemen ri iwerhɛ nggu unga bɔr ni izêrhã ru uzĩ, umen igberangwĩ ni isi ikorhumen idzidzerhe.

⁷ Bɔr umen ĩba izêrhã ri irhirhang, ru nyaka unga aka awe ri irhirhang, umen iwemen ri iwerhɛ nggu adɔka, nu adzirh Uyesu, Ungwɛnga, asorh umen ra arhimmen kishoo.

⁸ Umen ĩba ĩgɔr uge umen ishimen ra arhim, umen irhem atsimen nu idzidzerhe ishingge ru umen.

⁹ Bɔr umen ĩba isɔmmen arhimmen, Unum awu uner idzidzerhe na arhika, awuri itsũwũka arhimmen na asorhuwa umen ri kishoo ida irhirhikamen.

¹⁰ Umen ĩba igɔr uge umen isi ikorhumen arhim, umen itsu unga awu uner igberangwĩ nu arherhanga ashike ra amenmen.

2

¹ A aze angwɛmum, umum itsenga umbi akɛɛ utsur umbi agbambi ra arhim. Bɔr unera aba agba ra arhim, umen iwemen ru uwuku urherha arherhe nggu Utɛ, uwuku ukaa umen, Uyesu Ukiristo uwuku urhurhika ha.

² Unga awu idɛm-Num iyiki itsũwe arhimmen, asi iwea akimen ukpekũ nu aki anera kishoo ru upfunga ikei.

³ Umen ĩba idɔsumen ikpem Unum, mɔcɛ umen ihwengmen uge umen ihwengmen unga.

⁴ Unera aba agɔr age, <<Umun ihweng unga,>> bɔr asi ikorhunga ubinkpi ikpemnga iki irherhe, unga agberangwĩ, nu idzidzerhe ishingge ru unga.

⁵ Bɔr unera aba adɔsunga urhɛm Unum, idzidzɛrhe ibibemu Unum ighwɛrngge ikpũrhã ru unga. Akɛrɛ atsu umɛn ihwɛng uɣɛ umɛn iwemɛn ru unga.

⁶ Ubɛn unera aka agɔr agɛ unga abɛk ru unga, awu ufang unga azɛrhã ru nyaka Uyesu aka akorhe.

⁷ A aze awɛrhamum, umum isi itsɛngamum umbi ikpem iyiki ifa bɔr iyiki igbe, iyi ha umbi aka ayɛi ri inggbaashia. Ikpem iki igbe ha iwu isarhayɛ umbi aka agũ ri nyaku iki ifa ha.

⁸ Ikpem hã ikɛi iwu iyiki ifa. Idzidzɛrhangge anyã ngge ru unga nu umbi, ubinkutsu uzĩ uni ititɔng nu irhirhang idzidzɛrhe iki ini irhang.

⁹ Ubɛn unera aka agɔr agɛ unga awe ru irhirhang hã bɔr unga akpɛɛ ungwɛmbɔ use unapumbɔ, ana awe ru uzĩ.

¹⁰ Uwuruwi aka abemu ungwɛmbɔ use unapumbɔ awu ri irhirhang hã, nu utarh ukpuku ukwɛr itok ushikpɔ ru unga.

¹¹ Bɔr uwuruwi aka akpɛɛ ungwɛmbɔ use unapumbɔ awe ru uzĩ, azɛrhã akɔn ru uzĩ. Asi ihwɛnga anangke unga aka izĩ, ubinkutsu uzĩ uku utsu unga itapa.

¹² Umum itsɛnga umbi, aze awɛkaci, ubinkutsu aka atsũwãmbɔ arhimmbi ri itsinga.

¹³ Umum itsɛnga umbi, atei, ubinkutsu umbi ahwɛngmbi unga uwu ha aka awe ri inggbaashia.

Umum itsɛnga umbi, awɛdzɛm, ubinkutsu umbi aka anangmbi uwuku ubewe ha.

Umum itsɛnga umbi, aze awɛkaci, ubinkutsu, umbi ahwɛngmbi Ute ha.

¹⁴ Umum itsɛnga umbi, atei, ubinkutsu, umbi ahwɛngmbi unga uwu ha aka awe ri inggbaashia.

Umum itsɛnga umbi, awɛdzɛm, ubinkutsu, umbi awu akɛrketambi, na Arherhu-Num ase ru umbi, nu umbi aka anangmbi uwuku ubewe ha.

¹⁵ Àka niba abemumbi upfung use abinkɛ aka awe ru upfung. Ubɛn unera aka abemu upfung, ibibemu Ute ha ishingge ru unga.

¹⁶ Ubɛn ubinkpi uku uwe ru upfung ru nyaki ikponi iyor, nu unyɛɛ asu nu ifirhã

abinkɛ umɛn iki iwu ra ake, ake asi idzeke ru Ute, bɔr adzeka ru upfung.

¹⁷ Upfung nu abin ikponi iyorke awuri itɔng, bɔr uwuruwi aka akorha abinkɛ Unum aka abee, awuri ibɛka ugbagbaa.

Igbiir ato ra abika akpɛ Ukiristo

¹⁸ A aze angwɛmum, ivang iyiki imimasha riye. Ru nyaka umbi aka agũ agɛ, uwuku ukpɛ Ukiristo uwɔ abarɔ, uko icɛrɛ arherha abika akpɛ Ukiristo aka abambɔ. Ngge itsu umɛn ihwɛng ivang imimasha iyeɛ.

¹⁹ Umbɔ adzeku umɛn, bɔr asi iwembɔ abimɛn. Agɛ umbɔ awe abimɛn, umbɔ ase nggu umɛn, bɔr uzɛrhãmbɔ uɔɛyiwe ukupɛɛ uɣɛ uko unying ru umbɔ asi iwea uwu umɛn.

²⁰ Bɔr umbɔ aka adzaambɔ umbi Ipfu Isarsatangge, nu kishoo umbi ahwɛngmbi idzidzɛrhe.

²¹ Umum itsɛnga umbi akɛrɛ, asi iwea uɣɛ umbi asi ihwɛngmbi idzidzɛrhe, bɔr umbi ahwɛngmbi ngge, ikɛi umbi ahwɛngmbi uɣɛ idzidzɛrhe isi isaki imarngge igberangwĩ.

²² Ungamɔ awu uner igberangwĩ? Awu uner ha aka atɛyi uɣɛ Uyesu asi iwea Ukiristo. Ikpu uner ha awu uwuku ukpɛ Ukiristo, unga atɛyinga Ute nu Ungwɛ.

²³ Unera ashia aka itɛyi Ungwɛ, na awea ru Ute. Bɔr ubɛn unera aka ayɛisa Ungwɛ, aka ayɛi Ute nukpɔ.

²⁴ Àka atsu amɛnmbi ri imesayɛ umbi aka agũ ri inggbaashia iwe ru umbi. Iba iwengge, umbi awuri iseimbi ru Ungwɛ nu Ute.

²⁵ Akɛrɛ ha ake awe ibibemuwe ha unga aka abemuwa umɛn uko urhɛ uwu ugbagbaa.

²⁶ Umum itsɛnga umbi akɛrɛ ra arherhe abirabɛ aka abee itsu umbi ayapa.

²⁷ Bɔr umbi aka ayɛimbi Ipfu Isarsatangge, unga ase ru umbi, nu umbi asi ibeembi uner uwɔɔ amesuwa umbi. Bɔr Ipfu ha imesuwangge umbi ubɛn ubinkpi uku umɛɛ umbi ahwɛng, nu abinkɛ unga aka amesuwa awu idzidzɛrhe, asi iweke igberangwĩ. Ru nyaka unga aka amesuwa umbi, àka ase ri iwerhɛ ru Ukiristo.

Angwɛ Unum

²⁸ Icere umbi aze awekaci, aka asei ru Ukiristo, ngge itsú ivangye unga aka idzeka, umen ima iwe ru ikeramen isi igumen atsa ra asunga.

²⁹ Umbi aba ahwengmbi age unga arhiku uner, umbi ahwengmbi age uben unera aka akorhi iferhe iyiki irhirhika, awu Ukiristo amar uner ha.

3

¹ Aka anyã nggaa ibibema iye Ute aka abema umen, ngge itsu umbó ayisa umen angwẽ Unum! Umen iwe rimi hã! Upfung usi ihwengkpó unga, ngge itsu ukpó usi ihwengkpó umen.

² A aze awerhe, icere umen iwu angwẽ Unum, anasi ideyiwambó umen ubinkpi umen iki iwe. Bór umen ihwengmen uge Ukiristo aba adzekanga, umen iwuri iwe ru nyaka unga, ubinkutsu, umen iwuri inyamen unga aka awe.

³ Uben unera aka awe ru ifosa iyere ru unga, aka isaka asare itsinga ru nyaka unga aka awe asasar.

⁴ Uben unera aka awe ra arhim azharhuwe ikpem, idzidzerhe arhim awu ida ikpem.

⁵ Bór umbi ahwengmbi uge unga adzeka, ngge itsu unga ama asorhuwa arhimmen. Ikei ru unga arhim ashike.

⁶ Unera ashia aka isei ru unga na anu ikorha arhim. Uner uwuku unu ikorha arhim anasi inyãã unga use ahwenga unga.

⁷ A aze awekaci, aka niba aneke unera adarha umbi ayapumbi. Uwuruwi aki ikorhi iyiki irhika unga awu uner uwuku urhurhika, ru nyaka Ukiristo aka awu uner uwuku urhurhika.

⁸ Unga uwuku unu ikorhe abin arhim unga awe uwu Undenggũ, ubinkutsu, Undenggũ awu ra arhim utseku ri inggbaashia. Ubin hã nukpó uku utsu Ungwẽ Unum adzeka ru upfung, unga aba itsime itser Undenggũ.

⁹ Unerwi Unum aka amar asi idẽnga itser arhim, ubinkutsu, ikpũ iyi Unum iwengge ru unga. Asi idẽ akorhumbó itser arhim, ubinkutsu Unum amar unga.

¹⁰ Ubin hã uku itsu umen ihweng abikasong awe angwẽ Unum nu

abikasong awe angwẽ Undenggũ. Uben unera aka asi ikorhunga abinke aka arhika asi iwea ungwẽ Unum, nu uben unera aka asi ibemunga ungwẽmbó use unapumbó.

Ibema adoka

¹¹ Isarhe ha iye umbi aka agũ ri inggbaashia uge, umen ibema adoka.

¹² Niba awembi ru nyaka Ukayinu, aka awe uwu undenggũ na aferuka ungwẽmbó. Awu use utsu unga afere unga? Ubinkutsu, itsernga iwu iyiki ibewe bór iyi ungwẽmbó iwe iyiki irhika.

¹³ Niba agũmbi idzeu, umbi angwẽmen nu anapumen, upfung uba ukpẽkpó umbi.

¹⁴ Umen ihwengmen uge umen iki itong akpe izimen urhe, ubinkutsu, umen ibemumen angwẽmen nu anapumen. Uben unera aka asi ibemunga undoka, awu ra akpe.

¹⁵ Uben unera aka akpẽẽ ungwẽmbó use unapumbó, unga awu uwuku ufer aner. Umbi ahwengmbi age uner uwuku ufer aner ashia ru urhe uwu ugbaabaa ru unga.

¹⁶ Umen ihwengmen ibibema iki iwe, ubinkutsu Uyesu Ukiristo adzowe urhenga ri itsimen. Imengge umen indzowe urhemmen ri itsi angwẽmen nu anapumen.

¹⁷ Unera aba awea ra abin aki upfung na anyã ungwẽmbó use unapumbó aka abee na asi igũ atorh unga, ibibemu Unum ikorhu uguse iwe ru unga?

¹⁸ A aze awekaci, umen niba ibemumen nggu irhem arherhe ra angwĩ ukpekũ, bór umen ikũ itser nu idzidzerhe indeyiwe.

¹⁹ Akere ha awuri itsu umen ihweng uge umen iwemen ri idzidzerhe, umen idẽ itsu amenmen awoshuke ra asunga,

²⁰ amenmen aba atsukake umen uvau. Unum ananga amenmen, na ahwenga abina kishoo.

²¹ Umbi awerhe, amenmen aba asi itsukake umen uvau, umen iwemen ri ikeramen ra asu Unum

²² ni iyei uben ubinkpi umen iki irhusa unga, ubinkutsu umen idasi ikpemnga ni ikorhu ubinkpi unga aka abema.

²³ Ikpemnga hã iyε, iwe ru imangmang ru Ungwēnga Uyesu Ukiristo, ni ibema adoka ru nyaka unga aka atsu ri ikpem.

²⁴ Abika adasi ikpemnga ase ru unga, nu unga ase ru umbō. Umēn ihweng uge unga awe ru umēn, ubinkutsu, Ipfunga ha unga aka adzaa umēn.

4

Aviri ípfu

¹ A aze awerhe, àka niba awembi ri imangmang ru uben ipfu, bōr àka aviri ípfu ha anyā use idzeku Unum. Ubinkutsu abika asom Arherhu-Num igberangwī arherhe aka adzeka ru upfunga.

² Umbi awuri ihweng Ipfu-Num rimine, uben ipfuyε iki idzowukungge ideka igε Uyesu Ukiristo adzeka ri iyor, ipfu ha idzeku Unum,

³ bōr uben ipfuyε iki isi idzowukungge ideka ru Uyesu, isi idzengge ru Unum. Iyεε ha iwu iyiki ikpē Ukiristo, iyiriyε umbi aka agū ngge iki iwuri iba, icεε iki iwengge ru upfung.

⁴ Umbi, aze awekaci, umbi adzeku Unum, umbi aka anangmbi umbō, ubinkutsu uwu ha aka awe ru umbi ananga uwuku uwe ru upfung.

⁵ Umbō awe abi upfung nggee umbō arherhe arherhe aka adzeku upfung, upfung ukpeto ru umbō.

⁶ Umēn indzeku Unum. Abirabε aka ahweng Unum, akpeto ru umēn, bōr abirabε aka asi idzembō ru Unum, asi ikpembō ato ru umēn. Akεε ha atsu umēn ihweng Ipfu iyi idzidzerhe nu ipfu iyi igberangwī.

Ibibemu Unum nu iyimēn

⁷ A aze awerhe, awu ufang umēn ibema adoka, ubinkutsu, ibibema idzeku Unum. Uben uwuku ububema, awu Unum amar unga nu unga ahwēnga Unum.

⁸ Uben unera aka asi ibemunga asi ihwēnga Unum, ubinkutsu, Unum awu ibibema.

⁹ Udī hã ukpi Unum aka adēyiwa ibibemanga ru umēn, unga aka adene unanyī Ungwēnga aba ru upfung uge umēn ima ibek ru uboknga.

¹⁰ Undzumu ibibema iyε, Unum abema umēn utseku unga aka adene Ungwēnga

awu idēm-Num iyiki itsūwe arhimmen, asi iwea umēn ibemu Unum.

¹¹ A aze awerhe, ngge iki iwe uge Unum abema umēn, imēngge umēn ibema adoka.

¹² Unera anasi inyā Unum, bōr umēn iba ibemumēn adoka, Unum ase ru umēn, ibibemanga ighwēngge ikpūrhā ru umēn.

¹³ Umēn ihwengmēn uge umēn isei ru unga, nu unga ase ru umēn, ubinkutsu, unga aka adzaanga umēn Ipfunga.

¹⁴ Umēn inyāmēn ni idekuwe uge Utε unga adene Ungwē, unga awe uner Uwuku Ufōrh upfunga.

¹⁵ Unera aba adekuka uge Uyesu awu Ungwē Unum, Unum ase ru unga nu unga ase ru Unum.

¹⁶ Nggee umēn ihwengmēn ni iwemēn ri imangmang ru ibibemu Unum ru umēn.

Unum awu ibibema. Uben unera aka ase ru ibibema ase ru Unum, nu Unum ru unga.

¹⁷ Ru udī ukpirε, ibibema ighwēngge ikpūrhā ru umēn. Ngge itsu umēn iwe ru ikeramēn ru unum ukpuku uvarha arherhe, ubinkutsu, ru upfung ukpirε umēn iwe ru nyaka unga.

¹⁸ Nggee, iwei ishingge ri ibibema. Bōr ibibema iki ighwē ikpūrhā iwayiwe iwei, ubinkutsu, iwei iwu nggu imesuwe amēn. Unerwi aka awe ru iwei, ibibema isi ighwēngge ikpūrhā ru unga.

¹⁹ Umēn ibema, ubinkutsu, unga agbaashia abema umēn.

²⁰ Uben unerwi aka agōr agε, <<Umum inbemu Unum,>> na akpēē ungwēmbō use unapumbō, uner ha agbēra angwī. Ubinkutsu, uben unera aka asi ibemunga ungwēmbō use unapumbō unga aka anyā, asi idēē abemunga Unum, unga aka asi inyāā.

²¹ Unga aka adzaanga umēn ikpem iyεε, uben unera aka ubemu Unum, awu ufang unga abemu ungwēmbō nu unapumbō.

5

Imangmang ru Ungwē Unum

¹ Uben uwuku uwe ru imangmang agε Uyesu awu Ukiristo, awu Unum amar unga, nu uben unerwi aka abemu Utε abema ungwēnga ikēi.

² Ubin hã ukpi uku itsu umen ihweng uge umen inbemumen angwẽ Unum, ri ibemu Unum nu idəsi ikpemnga.

³ Idəsi ikpem Unum ngge iwu ibibema ru Unum. Ikpemnga isi ighongge,

⁴ uben unerwi Unum aka amar aka ananga upfunga. Imangmangmen ngge itsu umen inang upfung hã.

⁵ Ungamə adēē anang upfunga? Awu uwuruwi aka awe ru imangmang age Uyesu awu Ungwẽ Unum.

Ideka ri itsi Ungwẽ Unum

⁶ Uyesu Ukiristo adzeka ru nyaku Ungwẽ Unum ri isorhu ubətisima ra amē nu itare adzirhnga. Unga asi ibanga ra amē ukpekū, bər aba ra amē nu adzirh. Awu Ipfu-Num ngge ideka, ubinkutsu, Ipfu-Num ha ngge iwu idzidzerhe.

⁷ Abina awu ataar aka adekuwe,

⁸ awu Ipfu-Num, amē, nu adzirh ha, aki itatake arherhe ubina unying.

⁹ Umen ibemumen ideka anera, bər ideku Unum inangge, ubinkutsu, ideka ha iwu iyi Unum iyiriyē unga aka adekuwe ri itsi Ungwēnga.

¹⁰ Uben unera aka awe ru imangmang ru Ungwẽ Unum, awea ri ideka ha ra amēnnga. Uben unera aka ashia ri imangmang ru Unum, unga atsu Unum awe uner igberangwĩ, ubinkutsu, unga asi iwea ri imangmang ri ideka ha Unum aka adekuwe ri itsi Ungwēnga.

¹¹ Urhe uwu ugbagbaa Unum aka adzaa umen umgbə uwu ideka ha, nu urhe ha udzeku Ungwēnga.

¹² Unga uwuku uwe ru Ungwẽ hã awea ru urhe, bər uwuku usheru Ungwẽ Unum, ashia ru urhe.

Imimasha itseng

¹³ Umum itseng abin akere ru umbi abika awe ru imangmang ri itsok Ungwẽ Unum, ngge itsu umbi ama ahweng age umbi awembi ru urhe uwu ugbagbaa.

¹⁴ Umen iwemen ri ikeramen iyiki izĩ ru Unum, uge umen ĩba ifena unga uben ubina ri ibibemanga, unga awuri igũa umen.

¹⁵ Nu umen ĩba ihwengmen uge unga agũã umen ri ivangye umen iki ifena unga,

umen ihweng uge umen ikpomēn ru ubin hã umen iki ifena ru unga.

¹⁶ Uben unera aba anyã ungwēmbə use unapumbə akorhunga arhimke aka asi ikūna unga azĩke akpe, unga afene-Num. Unum awuri idzowuka unga urhe. Umum ĩgər abirabe arhimmbə aka asi ikū umbə azĩke akpe. Arhim akəə akū azĩke akpe. Umum isi irherhumum uge unga afene-Num ru ikpū aki ha.

¹⁷ Kishoo ida irhirhika awu arhim, bər arhim akəə asi ikū unera atsĩke ra akpe.

¹⁸ Umen ihwengmen uge uben unerwi Unum aka amar, asi idēēnga itser arhim. Uyesu uwu Unum aka amar, adzeu uner ha, uwuku ubewe ha asi idēē akorhunga ubin ru unga.

¹⁹ Umen ihwengmen uge umen iwe angwẽ Unum, nu upfunga kishoo uwu ru ubok uwuku ubewe ha.

²⁰ Umen ikēi ihwengmen uge Ungwẽ Unum aka aba adzaanga umen ihwihweng, ngge itsu umen ihweng unga aka awe idzidzerhe. Nu umen iwe ru unga aka awe idzidzerhe, ru Ungwēnga Uyesu Ukiristo. Unga awe Unum uwu idzidzerhe nu urhe uwu ugbagbaa.

²¹ A aze awekaci, àka aneke idəsa agberhe.

**Ubvur uwu uvaa
Uyohana
aka atseng
Utsutson ri itsi ubvur
uwu uvaa Uyohana aka
atseng**

Awu Uyohana uner itser Uyesu atseng ubvur uwurɛ. Abɔɔ akaiferhka uge atseng ubvur uwurɛ ra amɛk aki 85-95 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Ru ubvur uwurɛ, Uyohana ayisi itsinga age, <<ukukũ hã>>. Unga atsenge ubvur uwurɛ ru <<utserh ha umbɔ aka aseng nu angwɛnga,>> ugeɛ agbena agburh ikikɔng abika adɔsa nu abimbɔ. Ungwɛrhũ ubvur uwurɛ udɛɛ ishɔrhã uge umɛn ibema adɔka nu ikei igbiite ato abika adɔsa ri itsi abika amesuwe imesi igberangwĩ.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1-3)

Ugarh ibibema (4-6)

Igbiir ato ru abika amesuwe imesi

igberangwĩ (7-11)

Imimasha (12-13)

¹ Ubvur udzeku ukukũ hã, uzĩ ru utserh ha umbɔ aka aseng unga nu angwɛnga,* abirabɛ umum iki ibema ri idzidzerhe, asi iwea umum ukpekũ, bɔr abika ahweng idzidzerhe.

² Idzidzerhe iyɛ iki isei ru umɛn itsu umɛn ibema umbi, ikei idzidzerhe ha iwuri iwe nggu umɛn ugbagbaa.

³ Imimuta, atorh nu ididɔɔr idzeku Unum Ute nu Uyesu Ukiristo, Ungwɛ Ute ha, iwuri iwe nggu umɛn ri idzidzerhe nu ibibema.

⁴ Umum inggɔmanggɔm akarhãrhã umum iki inyã awɛkacimbi abɔɔ aka azɛrhã ri idzidzerha ha, ru nyaku Ute aka atsuka umɛn.

⁵ Icɛɛ, uze ukutserh, umum isi itsengamum ungo ikpem iyiki ifa, bɔr iyimɛn iki igũ ri inggbaashia. Umum ifɛn umbi uge umɛn ibema adɔka.

⁶ Ibibema hã iyɛ, uge umɛn izɛrhã ri itsitsuk Ute. Ru nyaka umbi aka agũ ri

inggbaashia, itsitsuknga igɔr igɛ umbi azɛrhã ri ibibema.

⁷ Abika arhurhɛm arherhɛ aka ashimbɔ ri imangmang uge Uyesu Ukiristo aka aba ri iyor, àka adzek amaa upfunga. Ubɛn ikpũ abɛɛ ha awu abika arhurhɛm na awe abika akpɛ Ukiristo.

⁸ Àka arhi utsur itsermɛn iwengge ibɛm, bɔr umbi ama akpo undzumu itosa itsermbi.

⁹ Ubɛn unera aka atoma akase na asi idɛɛnga ri imesa Ukiristo, asi iwea ru Unum, uwuruwi aka adɛɛ ri imesa ha awea ru Ute nu Ungwɛ.

¹⁰ Unera aba abanga ru umbi na asi ikũwãnga imesa iyɛɛ, àka niba akũna unga atsĩmbi ra ayambi use ayeimbi unga.

¹¹ Ubɛn unera aba ayeisa ikpũnga, agashi itser iyiki ibewanga.

¹² Umum iwu ra abina arherhɛ umum iki itsenga umbi, bɔr umum isi ibeemum itseng ake ru ubvur. Nu ngge iki iwe rimi, umum ifosa ibã iyepa umbi ru umɛn irherhe ri inyinyã adɔka, nggee ra anggɔmmɛn ama atsuafer.

¹³ Awɛkaci unapumbi abi Unum aka aseng, aghwe ungo.

* **1:1** Utserh ha awu ikikɔng abika adɔsa nu angwɛnga awu abika adɔsa.

**Ubvur uwu untaar
Uyohana
aka atseng
Utsutson ri itsi ubvur
uwu untaar Uyohana aka
atseng**

Awu Uyohana uner itser-Yesu atseng ubvur uwurɛ. Abɔɔ akaiferhkɔ ugɛ atseng ubvur uwurɛ ra amɛk aki 85-95 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Ru ubvur uwurɛ, Uyohana ayisi itsinga agɛ, <<ukukũ hã>>. Unga atsenge ubvur uwurɛ ru Ugayu, unggbaashi uwu ikikɔng abika adɔsa. Uyohana akpoi Ugayu akarhãrhã, ubinkutsu Ugayu ayikuka abika adɔsa abɔɔ. Unga ikɛi agbiite ato Ugayu akarhãrhã ri itsi utsa uwɔɔ itsoka igburh Udiyitarifi.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1-4)

Akpoi Ugayu (5-8)

Agbiite ato Ugayu ri itsi Udiyitarifi nu Udimitiriyu (9-12)

Imimasha (13-15)

¹ Ubvur udzeku ukukũ hã, uzĩ ru uze uwerhamum Ugayu, uwu ha umum iki ĩbema ri idzidzerhe.

² A uze uwerhamum, umum ifɛn-Num ugɛ kishoo ima iwe uku kpengkpeng nggu ungo, nu ungo uma ugũiben iyorngo, uko ipfungo iki iwe ikerketangge.

³ Umum inggɔmanggɔm akarhãrhã ivangyɛ abɔɔ abika adɔsa aka aba adekuwa ugɛ ungo uni izêrhũ uzêrhã idzidzerhe.

⁴ Anggɔm akɔɔ asi inangke igũ ugɛ angwẽmum azêrhã ri idzidzerhe ha.

⁵ A uze uwerhamum, ungo unu itɔ itser iyi imangmang ra abinkɛ ungo iki ikorhuwe abika adɔsa, nggabɛ awu atsen ru ungo.

⁶ Umbɔ aka adeyikumbɔ ikikɔng abika adɔsa arherhe ibibemango. Kabɔɔ uyike umbɔ ru uzêrhãmbɔ ru nyaka ngge iki iwe ibibemu Unum.

⁷ Awu ri itsok Ukiristo umbɔ aka adzek, asi iyɛimbɔ ubin ra abi uzĩ.

⁸ Nggee imẽngge umɛn abika adɔsa iyike anera abɛrɛ, ngge itsú umɛn itɔ itser urhɔnga ri idzidzerhe.

⁹ Umum itsenge ubvur ru ikikɔng abika adɔsa, bɔr Udiyitarifi, aka abee iwe unggbaashi, asi ikpea ato ru ubinkpi umɛn iki irherhe.

¹⁰ Nggee umum ĩba ĩbamum, umum iwuri iyare igoinga, ru ubɛn unera ahwɛng ivɛrhe nu iyiki itãrhã iyɔɔ unga aka anu irherhe ra atsimɛn. Iyiki ibeweyɛ unga aka anu ikorhe, akpɛẽ iyɛi abika adɔsa aka awu atsen. Ikɛi unga akɛna anera iyɛi umbɔ, na awayiwe abirabɛ aka abee iyiyɛi ha adzembɔ ri ikikɔng abika adɔsa.

¹¹ A uze uwerhamum, niba umesungo amɛn aka abewe, bɔr umesa amɛn aka aze. Ubɛn unera aka akorhe iyiki ize adzeku Unum, ubɛn unera aka akorhe iyiki ibewe anasi inyaa Unum.

¹² Kishoo anera adzowukumbɔ ideka iki ize ri itsi Udimitiriyu, uko idzidzerhe nibikangge idekungge. Umɛn ikɛi idzowukumɛn idekanga. Ungu uhwɛngo idekamɛn hã iwe idzidzerhe.

¹³ Umum iwe ra abina arherhe umum iki ibee itsɛnga ungo, bɔr umum isi ĩbeemum itsɛnga ake ru ubvur.

¹⁴ Umum ifosi inyã ungo ifefetem, nu umɛn irherhe ra asu adɔka.

¹⁵ Ididɔɔr iwe nggu ungo. Awerhɛ nggimi adene ighwembɔ. Ughwe awerhango nggɔɔ, unying anying nggu atsokmbɔ.

Ubvur uwu Uyahuda aka atseng Utsutson ri itsi ubvur Uyahuda

Uyahuda unga atseng ubvur uwure. Abɔɔ akaiferhko uge atseng ubvur uwure ra amek aki 65-67 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu. Unga atseng ubvur uwure agbiite ato abika adɔsa ri itsi abika amesuwe imesi igberangwĩ, abirabɛ aka anyanga atsimbɔ uge umbɔ awu abika adɔsa. Ru ungwẽrhũ ubvur uwure, uwuruwi uku uwe ru nyaka abinkɛ aka awe ru 2 Ubitru, Uyahuda afituwe abika avarha umgbɔ uge umbɔ, <<akaa idzidzerhayɛ Unum aka adzowe abika adɔsa kishoo idikunga unying.>>

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur Uyahuda (1-2)

Iferhɛ, imesa, nu itsitsĩm iyi abika amesuwe imesi igberangwĩ (3-16)

Uyisa ukpuku ububima (17-23)

Ifɛn-Num iyiki imimasha (24-25)

¹ Ubvur udzeku Uyahuda, ugãrhũ Uyesu Ukiristo, ungwẽmbɔ Uyaku.

Izĩ ra abirabɛ umbɔ aka ayisa, abirabɛ Unum Ute aka abema, abirabɛ Uyesu Ukiristo aka aden.

² Uneke Unum ama adzaa umbi atorh, ididɔɔr nu ibibema irheirhɛ.

Arhim nu itsitsĩm abika asheru Unum

³ Umbi aze awerhɛ, nggayɛ umum ĩbeemum itsenga umbi arherhe ififorh ha umɛn iki inggasha, bɔr umum inyã awu ufang umum itseng ifituwa umbi ru umbi akaa idzidzerhayɛ Unum aka adzowe abika adɔsa kishoo idikunga unying.

⁴ Ubinkutsu, aner abɔɔ, abirabɛ itsitsĩm iki itseng ra atsimbɔ ishaisha, aka aghõrhã atsiwãmbɔ ru umbi. Umbɔ ashimbɔ ru Unum, abika adzipu imimutu Unummen ngge iwe udĩ ikorhe itser iki itãrhã na atseyi Uyesu Ukiristo, unga iki iyikanga aka awu Uteiyamen nu Uteijeemen.

⁵ Umum ihweng umbi aka ahwengmbi akere ha kishoo, umum ibee iyituwa umbi ĩge Utejee aka aforhe anernga adzek ra abĩ Umasar, na abvui atsĩme abirabɛ aka ashimbɔ ri imangmang ra anernga hã.

⁶ Àka ayita ikei ĩpfu itser-Num iyɔɔ iki isi idẽngge ra anang ijeengge, na aborukumbɔ anang iseimbɔ. Utejee afome ngge ru uzĩ, abow ngge nggu inyãwã iyi ugbagbaa adzeu unum ukpuku uzharha arherha ha.

⁷ Ru nyaka ha, Usɔɔm nu Ugomora nu iteu iyiki ikhapa nggu ngge, adzowe atsimbɔ ru kishoo itser iyiki itoma-dak nu nggaa ikponi iyor iyiki ibewe. Umbɔ awu ru nyaku utsar abirabɛ aka ahwa ayetnum urha ukpu ugbagbaa.

⁸ Iwe rimi hã ikei ra abirabɛ aka aghõrhã atsiwã ru umbi, irheyirhɔ idarh umbɔ, atsuke ayormbɔ ishĩ, akpẽmbɔ idɔsa abi ijee, na ayɛɛi abi ikpikpoi afã.

⁹ Bɔr uko Umika'irhu unggbaashi ĩpfu itser-Num, unga asi ikeramen anyatunga Undenggũ use arhenunga unga, bɔr agɔr age, <<Utejee atserha ungo!>> Akere akorhe ri ivangye ngge iki idẽ uning nggu Undenggũ ru ukom iyor Umusa.

¹⁰ Bɔr aner abere aka aghõrhã atsiwã ru umbi, arhena kishoo ubinkpi umbɔ aka asi ihwengmbɔ, nu abinkɛ umbɔ aka ahweng awe ri iyor, ru nyaki ijuɛɛe iki ishingge ra amɛn, ikpũ abin hã ikũna umbɔ izĩ itsitsĩme.

¹¹ Atorhmbɔ! Adɔsu utsĩndĩ Ukayinu. Azang abee ighigha azĩ agbambɔ ri igbairha ikpũ iyi Ubarha'am. Umbɔ atsim ri ikpũ iyi isoyamen Ukora.

¹² Aner abere adakuwe ikikongmbi iyi irhowa ibibemambi, aghesha abin nggu umbi ashimbɔ ra atsa, ashimbɔ ri iwei. Imẽngge umbɔ adzeu anera bɔr umbɔ afukuwe atsimbɔ ukpekũ. Awu ru nyaki irhifin, ugba iki ikɛn, bɔr inai ishingge ru ukpɔ. Awu ru nyaka acuciiakɛ aka ashike ri ikpũrhã ri ivang iki igber, na abvurhuwe ake akpe undzumunga.

¹³ Umbɔ awu ru nyaki iborh amẽ ukau ukpuku ugong iki itengasha, umbɔ akũwe abin atsak akirakɛ aka akpɛta ru nyaku ufuu. Umbɔ awu ru nyaki idzeer iyiriyɛ iki

iyarhe izĩ itsĩ ru uzĩ ukufĩrhã uku
ugbagbaa.

¹⁴ Uenok awe ru undankpu utɔɔva udzur
ru Uadamu, unga asom Arherhu-Num ri
itsi anera abere age, <<Unyã! Uteijee uwɔɔ
abarɔ nggu asarkasar ipfu itser-Numnga
anaka agɔnga irherhe,

¹⁵ aba itsu izharha arherhe ri itsi anera
kishoo. Awuri ideyiwe igbigba abirabe aka
asi idɔsumbɔ Unum, ri kishoo umbɔ aka
akorhe ru udĩ ida iwei Unum, nu kishoo
irhem iki itsooye abi arhim aka ashimbɔ ri
iwei Unum aka arherhe ri itsinga.>>

¹⁶ Aner abere awu abika abvun arherhe,
abee inyã uvau abɔɔ. Umbɔ aka isaka
adɔsi ikpona iyiki ibewambɔ, umbɔ afĩrhã
akpoi atsimbɔ na akũ irhem iyiki ize abee
ikpo ighigha.

Uyisa ukpuku ububima

¹⁷ Bɔr umbi, aze awerhe, àka ayita abinke
abi itser Uteijee Uyesu Ukiristo aka atiti
irherhe.

¹⁸ Agɔr umbi age, <<Ri imimashu
upfung, abika ayuyeei awuri ibambɔ.
Umbɔ awuri idɔsi ikpona iyiki
ibewambɔ.>>

¹⁹ Aner abere agashuwe umbi, abika
adɔsi ikponi iyor na ashimbɔ ri Ipfu-Num.

²⁰ Bɔr umbi, aze awerhe, àka aseng
atoma ru asarkasar imangmangmbi na
afen-Num ri ijee Ipfu Isarsatangge.

²¹ Àka akpom atsimbi ri ibibemu Unum,
na adzeu ibiba atorh Uteijeemen Uyesu
Ukiristo aka ikũna umbi atsĩ urhe uwu
ugbagbaa.

²² Àka agũ atorh abika acucang.

²³ Àka atsũwe abɔɔ ru urha na aførhe
umbɔ, àka agũ atorh abɔɔ nggu iwei, utsur
umbi atammbi arhimmbɔ bɔr àka agũ ishĩ
uko atorhambɔ, umbɔ aka adakuwe nggu
itser arhim aki iyor.

Ifen-Num iyiki ikpikpoi

²⁴ Ikpikpoi iwe nggu uwuruwi aka awe
ru ijee iyiki ivina umbi ri igbaigba, na atsu
umbi awe abika asheru uvau ra asu
ikpikpoinga nu nggaa anggɔm.

²⁵ Ikpikpoi nu nggaa imor, nu ijee izĩ ru
Unum, unga awu Unum ikiyikanga
Uwuku Ufərth umen, ri itsok Uyesu
Ukiristo Uteijeemen, udzur ri imimunu

upfung, uba utsĩ icere nu ugbagbaa!
Iwerimi.

Ubvur Irhi Uyohana Utsutson ri itsi ubvur Irhi

Uner uwuku utseng ubvur uwure awu ukukũ itsoka iki igburh Uyohana. Abɔɔ ikaiferhkɔ uge atseng ubvur uwure ugeɛ ra amek aki 95 uduz ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Unga atseng ubvur ha ri ivangye abika adɔsa aka awe ra ayetnum utseku umbɔ aka ashupa unga ri iker akũ unga azĩmbɔ ru umpfũwã Ubatmo adene unga umɔ. Ra anang hã unga aka ayei irhi iyere.

Unga atseng ubvur uwure afituwe abika adɔsa uge umbɔ adẽẽ aker ri imangmang ri ivang ayetnum. Ubvur ha udeyiwe agben irhi unying anying, akirake abika adɔsa ri ivang hã aka adẽẽ ahweng, bɔr awuri iwu aghoghong ra abirabe aka asi iwembɔ abika adɔsa. Nu ngge iki iwe uge anera anyangu agben irhi ha ra atsĩndĩa arherhe, bɔr rimi hã undzumu agbena awe ra awiya, iwu uge ru ubok Utejee Uyesu Ukiristo, Unum awuri itsĩme anggamtsaknga kishoo idikũnga unying, nggu Ushaitan. Agãrhãnga awuri ikpombɔ idorh iyi afã aka afa nu abĩ aka afa ri ivangye igha inggbaashe ha iki itsuifer.

Abinkɛ aka awe umɔ

Utsutson ri itsi ubvur ha (1.1-3)

Ighwe ri ikikong abika adɔsa utɔɔva
(1.4-8)

Irhi Ukiristo (1.9-20)

Abvur azĩ ri ikikong abika adɔsa utɔɔva
(2.1-3.22)

Idzowe igong ra afã (4.1-11)

Ubvur uwuku ufeta nggu Ungwẽ Itsurhi
(5.1-8.1)

Atsom utɔɔva (8.2-11.19)

Ukutserh nggu ibvui (12.1-17)

Íjuɛ ivaa (13.1-18)

Irhi irheirhe (14.1-15.8)

Itẽrhĩ utɔɔva iyi avom Unum (16.1-21)

Igha inggbaashi ri itsi anggamtsak
Unum (17.1-20.10)

Itsu ufai ukpu imaatak (20.11-15)

Afã aka afa nu abĩ aka afa nu

Urusharhima uku ufa (21.1-22.5)

Arherhe aki imaatak (22.6-21)

Idideyiwe

¹ Irhi Uyesu Ukiristo, iyiriyɛ Unum aka adzowe unga, adeyiwe agãrhãnga abinkɛ aka awu ufang asi idãrhũke na akorhe. Unga atsu umbɔ ahweng ake ri idene ipfu itsernga ru ugãrhãnga Uyohana,

² uwuku uwe ideka ra abina kishoo unga aka anyã, ake awe Arherhu-Num nu ideka Uyesu Ukiristo.

³ Idorh iwe nggu unerwi aka avarhuwe Arherhu-Num akere ra anera, nu idorh iwe iyi abirabe aka agũ na atõ itser nggu ake, ubinkutsu ivanga iki iyongge.

Ighwe nu ifen-Num

⁴ Umum Uyohana, itsenge ikpui ikikong abika adɔsa utɔɔva ra abĩ Uasiya.

Imimuta nu ididɔr iwe nggu umbi idzeku unga aka awe icere, nu uwu ha aka awe isha, nu uwu ha aka iba, ni idzeku ipfu utɔɔva iki idẽẽ ra asu anang isei Unum,

⁵ ni idzeku Uyesu Ukiristo. Unga awu uwuruwi aka awe idzidzerhe ri ideka ha, unga awu uner unggbaashi uwuku usok ra akpe, nu uwuruwi aka agha iyerhe ra ayerhu upfung.

Unga abema umen na aforh umen ra arhimmɛn nggu adzirhnga.

⁶ Unga atsu umen iwe abi Iyerhanga na atsu umen iwe abika adzowe idem-Num abika atõ itser Unum nu Ute. Ru unga ikpikpoi nu ijee iwe ugbagbaa nu ugbagbaa! Iwerimi.

⁷ Unyã, unga anu iba nggu amee, uben asu awuri inyãke unga,

uko abika atar unga ikon.

Nu kishoo idũa ru upfung

awuri idongmbɔ amɛn ru unga.

Ngge iwe rimi hã! Iwerimi.

⁸ Utejee Unum unga agɔr, <<Unum iwu ititirhi ha nu imimasha ha, umum hã iwe icere, umum hã iwe isha, umum hã iwe uwuku ububa ha, Unum Uwu Ijee hã.>>

Uwɔɔ ru nyaku Ungwẽ-Ner

⁹ Umum Uyohana, ungwẽmbi, umen iwu urhonga ra ayetnum, umen iwu urhonga ri Iyerhe-Num, ikei ri idongamen nu ibibimaye umen iki iwe ru Uyesu. Atsuke umum ru umpfũwã Ubatmo ri itsi idzowe isarhe Arherhu-Num nu ideka ri itsi Uyesu.

¹⁰ Ru Unum ukpu Uteijee, Ipfu-Num iwengge ru umum, ni inggūmum urhem ukerketakpo ru undzingmum ru nyaki ibar atsom,

¹¹ uku ugər uge, <<Utseng ru ubvur uku ufeta abinke ungo uku unyā nu udene umgbə uzī ru ikpui ikikəng abika adəsa ha utəva, abi Uafisa, nu abi Usimirina, nu abi Ubirgamum, nu abi Utiyatira, nu abi Usardi nu abi Ufirhadeŋiya, nu abi Urhawudikiya.>>

¹² Umum idzipa ibee inyā urhem hā uku urherhe nggu umum. Umum iki idzipa umum inyā anang idēē irhirhang uzinarhi utəva.

¹³ Ra ateu anang idēē irhirhang hā umum inyā uwə awu ru nyaku Ungwē-Ner, atsim atorho akika ader aka atsi andaidaknga, unga abow uyim uzinarhi ri ikəknga.*

¹⁴ Igwar itsinga iwu uku upērhenḡ ru nyaka aghwitu urhurhu, iwu iki iterha ugeē ibur, nu ishaa asunga iwu ugeē ikon urha.

¹⁵ Adaknga arhang ugeē uzəu uku ubārḡhā umbə aka avum ru urha ugbor unai uku umani uku uzḡhāi. Nu urhemnga uwu ru nyaku ubvun amē azē akagəng.

¹⁶ Akpəm nggu idzēer utəva ru ubok ughanga, ra angwīnga ikon iki ider ighaigharake ibanga ivaa iki idzeka. Unyēēnga urhang ru nyaki ishaa unum iki irhang kishoo nggu ijee ra atenuma.

¹⁷ Ivangye umum iki inyā unga, umum igba inū ra adaknga ru nyaku ukom. Məce unga atsorhu ubok ughanga nu umum na age, <<Niba ugūo iwei. Awu umum iwe Inggbaashia nu Imaataka.

¹⁸ Awu umum ibek nggu urhe, umum iki ikpemum, bər icere umum iwemum ru urhe uwu ugbagbaa! Umum ikpəm atsak umukurhi akpe nu anang isei abika akpukpe.

¹⁹ <<Nggee, utseng abinke ungo uku unyā, abinke aka awe icere nu abinke aka ikorhe unuma.

²⁰ Unyā agben idzēer utəva ha ungo uku unyā ru ubok ughamum nu anang idēē irhirhang uzinarhi utəva ha. Idzēer utəva ha iwu ipfu itser-Num utəva iyi

ikpui ikikəng abika adudəsa utəva ha, ra anang idēē irhirhang uzinarhi utəva ha iwu ikpui abika adudəsa utəva.

2

Ubvur ha uzī ru ukpui ikikəng abika adəsa ru Uafisa

¹ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikəng abika adəsa ru Uafisa ugər uge,

<<Irhəm hā iye iki idzeku uwu ha aka akpəm idzēer utəva ru ubok ughanga, na azērḡhā ra ateu anang idēē irhirhang uzinarhi utəva ha.

² Umum ihwəng ikikorhango, ititēwāngo nu ibibimango. Umum ihwəng ungo usi idēē unekukə abi amən aka abewe. Ungo uku uvirungo abirabē iki iyisa atsimbə abi itser Uyesu, na asi iwembə rimi, nu ukpo umbə agbərangwī.

³ Ungo uku ubima ra ayetnum ri itsokmum, nu usi igūo azhe.

⁴ <<Bər umum isi igūmum iben abin akə ru ungo, ubinkutsu, ungo uku unekukə abinke ungo uku ubema ri inggbaashia.

⁵ Uyita anang idēēngo aki inggbaashia aka awe ru ungo udərhu ugba! Udzipa ra arhimngo ubvui ukorhe abinngo aki inggbaashia. Ungo uba usi idzipungo, umum iwuri ība ru ungo ni itsūwe anang idēē irhirhangngo ra anangke.

⁶ Bər ungo uweə ru ubin uku uze ru ungo, ungo uku ukpēə itser abi Unikorhata, ru nyaka umum iki ikpē.

⁷ <<Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikəng abika adəsa ha. Uwuruwī aka abima adēē nggu umum, umum iwuri idzowe unga ijee iyiki igha ikpūrḡhū ucucii uwu urhe, uwuku uwe ru uzeze icang Unum.

Ubvur ha uzī ru ukpui ikikəng abika adəsa ra abi Usimirina

⁸ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikəng abika adəsa ru Usimirina ugər uge,

<<Irhəm hā iye iki idzeku uwu ha aka awu inggbaashia nu imaata, aka akpea na abvui abeka ikei.

* 1:13 Àka anyā ikei: Udan 7.13.

⁹ Umum ihweng ayetnumngo nu itsũwāngo, b̄ar ungo uwu uner ubin! Umum ihweng urhena ukpu anera aki irherhuwa ungo uge umb̄o awu abi Uyahuda, na asi iwemb̄o abi Uyahuda, b̄ar umb̄o awu abi ub̄a ifen Ushaitan.

¹⁰ Niba ugũo iwei ayetnumke ungo iki ihwa. Umum indeyiwa ungo, Undenggũ h̄a awuri itsu ab̄o ru ugborz̄i avira umbi, nu umbi awuri ihwa uver inuma us̄aka. Aka ad̄ēē aker ri imangmangmbi, uko umbi ats̄i ra akpe, umum iwuri idzaamum umbi ifur iyerhe iyi urhe.

¹¹ <<Uner ato akika agũ, uneke unga agũ ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikang abika ad̄osa ha! Uwuruwi aka abima ad̄ēē nggu umum, akpe aki uvaa asi ikpoke unga.

*Ubvur ha uz̄i ru ukpui ikikang
abika ad̄osa ru Ubirgamum*

¹² Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikang abika ad̄osa ru Ubirgamum uge,

<<Irh̄em h̄a iye iki idzeku uwu ha aka akp̄om ikon iki ider ighaigharake iki af̄ena avaa.

¹³ Umum ihweng anang iseingo, anangke aka awu anang isei Ushaitan. Rimi h̄a ungo una ud̄ēē usare ri itsokmum. Ungu usi it̄eyingo imangmango ru umum, uko ru unum Uantifa, uwuruwi aka awe idekamum uwu idzidzerhe umb̄o aka af̄ere ru uteumbi, anangke Ushaitan aka ase.

¹⁴ <<B̄ar umum iwemum ru angw̄erh̄a abin aka abewe ak̄o ri itsingo. Aner ab̄o ru umbi ad̄osu imesa Ubarha'am, uwuruwi aki imesuwe Ubarhak unga atsu abi Uisrairha agba ra arhim igha ubinghakpi umb̄o aka adzowe id̄em ra agberhe, nu arhim itoma-dak.

¹⁵ Rimi h̄a ungo uku uwēo ra anera aki id̄osu imesa abi Unikorhata.

¹⁶ Udzipa ra arhimngo! Iba ishingge rimi, umum ība iki ifefetem ru ungo, umum iwuri ikũ ikon iki ider iki idzek ra angw̄im̄um itang iwa nggu umb̄o.

¹⁷ <<Uner ato akika agũ, uneke unga agũ ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikang abika ad̄osa ha. Uwuruwi aka abima ad̄ēē nggu umum, umum iwuri idzowe umannakpi umb̄o

aka aw̄oke. Ik̄ei umum iwuri idzowe utarh ukpuku uterhakpi umb̄o aka atseng itsok iki ifa ni itsikp̄o, ukpurukpi uwuku uyuyei ukpekũ ahweng itsok ha.

*Ubvur ha uz̄i ru ukpui ikikang
abika ad̄osa ru Utiyatira*

¹⁸ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikang abika ad̄osa ru Utiyatira uḡor uge,

<<Irh̄em h̄a iye iki idzeku Ungw̄ē Unum, uwuruwi asunga aka awe ru nyaki ikon urha, adaknga aka arhang ugē uz̄ou uku ub̄arh̄a umb̄o aka avum.

¹⁹ Umum ihweng ikikorhango, ibibemango nu imangmango, itserngo nu ibibimango, umum ihweng itserngo iyi ic̄ere inangge iyi inggbaashia.

²⁰ <<B̄ar uvau uwuruwi umum iki ikpo ungo nggu umgb̄o uwi, ungo uku uneke utserh ha Ujezeberh, aka ayisi itsinga uge unga awu utserh uwuku us̄om Arherhu-Num. Ri imesanga, arh̄em aḡarh̄amum umb̄o atoma-dak ik̄ei na agha abinghake aka awu id̄em ra agberhe.

²¹ Umum iki idzowukũ unga ivang unga adzipa ri itser iyiki itoma-daknga, b̄ar unga akp̄ēē.

²² Nggee umum iwuri itsuke unga aghong irh̄arh̄a ayetnum ru ukomanga, ik̄ei ni itsu abika atoma-dak nggu unga ahwa ayetnum akarh̄arh̄a, umb̄o aba asi idzipumb̄o ri itser iki it̄arh̄anga.

²³ Umum iwuri if̄ere angw̄enga. M̄oce kishoo ikikang abika ad̄osa awuri ihwengmb̄o uge awu umum uwuku unȳa if̄erhk̄o nu am̄en ub̄en unera, ni iwuri ifai anera ri itserye umb̄o aki it̄o.

²⁴ <<Umum ideyiwe ab̄o ru umbi abika ase ru Utiyatira, umbi abirabe aka asi id̄osumbi imesanga nu iyiki ibewa ha umb̄o iki iyisa age, <Iwiw̄ok Ushaitan iki iwu ighorghotangge.>

Umum isi itsukamum umbi imor iȳo,

²⁵ b̄ar àka akp̄om itsermbi utseku umum iki ība.

²⁶ <<Uwuruwi aka abima ad̄ēē nggu umum na akorha abinke umum iki ibee utseku imimasha, umum iwuri idzowe ijee ab̄iā kishoo,

²⁷ ru nyaka umum iki iyei ijee ru Utemum.

<Unga awuri idam umbō nggu igbong
uzōu,
awuri iyatuwe umbō ru nyaki inui
abĩ.*

²⁸ Umum ikei iwuri idzowe unga idzeer
iyi igō ukpee.

²⁹ Uner ato akika agū, uneke unga agū
ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo
ikikōng abika adōsa ha.

3

Ubvur ha uzĩ ru ukpui ikikōng abika adōsa ru Usardi

¹ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikōng
abika adōsa ru Usardi ugōr uge,

<<Irhēm hā iye iki idzeku uwu ha aka
akpōm ipfu utōva iyi Unum nu idzeer
utōva ha. Umum ihweng ikikorhango,
anera akaiferhkō uge ungo uweo ru
urhē, bōr ungo uku ukpeo.

² Uzir! Nu ufituwe abinkē aka abōr,
aka awuri ikpe, ubinkutsu, umum isi inyā
itserngo imaangge ra asu Unummun.

³ Nggee, uyita ubinkpi ungo uku uyei
nu ugū, udōsa ake, nu udzipa. Ungu uba
usi izirō, umum iwuri ĩba ru nyaku uveu,
ungo usi ihwengo ivangye umum iki ĩba ru
ungo.

⁴ <<Bōr ungo uweo ra anera ukunjiir
ru Usardi umbō aka anasi itsu
atorhambō adzurke arhim. Umbō awuri
izēr hā nggu umum, awuri itsim atorho
aka aterha, ubinkutsu, umbō amēmbō.

⁵ Uwuruwi aka abima adēē nggu
umum, awuri itsime unga atorho
akaterha ru nyaka umbō. Umum isi
itsūwūkū itsokmbō ru ubvur urhē. Bōr
umum iwuri indēyikū Utēmum nu ĩpfu
itsernga uge umbō awu abimum.

⁶ Uner ato akika agū, uneke unga agū
ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo
ikikōng abika adōsa ha.

Ubvur ha uzĩ ru ukpui ikikōng abika adōsa ru abi Ufirhade fi

⁷ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikōng
abika adōsa ru Ufirhade fiya ugōr uge,

<<Irhēm hā iye iki idzeku asarkasar
uner idzidzerhe ha, unga aka akpōm
utsak umukurhi Udauda. Uwuruwi iki

itsuri uwuku ufōme ashia, ikei unga aba
afōmuka uwuku utsutsuri ashia.

⁸ Umum ihweng ikikorhango. Unyā,
umum iki itsuruwamum ungo angwĩ ubā
akirake unera asi idēē afōmuka. Umum
ihweng ikerngo iwu ukunjiir, rimi hā
ungo ukpōm arherhamum nu usi
itseyingo itsokmum.

⁹ Abika awu ru ubā ifen Ushaitan,
abika ayisa atsimbō uge umbō awe abi
Uyahuda na asi iwembō, umbō
agberangwĩ, umum iwuri itsuke umbō aba
agba ra adakngo na ahweng age umum
ibema ungo.

¹⁰ Ngge iki iwe uge ungo ubimu
udōsungo ubinkpi umum iki itsuk. Umum
iwuri ikakamum ungo ri ivang iyiki
iviraye iki ibawe upfunga kishoo, umbō
aki ivira anera aka ase i nu abĩ.

¹¹ <<Umum isi indār hūmum ni ĩba.
Ukpōm ubin uku uwe ukpungo, utsur
unera avura ifur iyerhango.

¹² Uwuruwi aka abima adēē nggu
umum, umum iwuri itsuke unga awu
ugban ri Iya-Nummun. Asi ĩbvui nekuka
anang hā. Umum iwuri itseng itsok
Unummun ni itsi uner ha nu itsok uteu
Unummun, Urusharhima uku ufa,
ukpurukpi uku idzeku Unummun ra afā
ucipuwa. Ikei umum iwuri itseng
itsokmum iki ifa ni itsinga.

¹³ Uner ato akika agū, uneke unga agū
ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo
ikikōng abika adōsa ha!

Ubvur ha uzĩ ru ukpui ikikōng abika adōsa ru abi Urhawudiki

¹⁴ Utsenge ipfu itser-Num iyi ukpui ikikōng
abika adōsa ru abi Urhawudikiya ugōr uge,

<<Irhēm hā iye iki idzeku Iwerimi,
uwu ha aka awu idzidzerhe ri ideka,
uwuku ugha iyerhe abin Unum aka
amuna.

¹⁵ Umum ihweng ikikorhango, ungo
usi ighengungo, ungo usi imanungo.
Umum ibee ungo uwe uku ughēeng use
uku umani!

¹⁶ Ubinkutsu, ungo uwu ra ateu, ungo
usi iweo uku ughēeng, ungo usi imanungo,
umum iwuri itare ungo udzeka ra
angwīmum.

* 2:27 Āka anyā ikei: Amb 2.9.

¹⁷ Ungo ugər uge, <Umun iwu uner ubin, umum iwu ra abin upfung, umum isi ibeemum ubin.> Bər ungo umərō ungo uwu uner ida ugarh, ubin atorh, uner itsūwā, uner ibvuta, nu uwu igbīrhī.

¹⁸ Nggee, umum ĩdzaa ungo itsūwā ugoi uzinarhi ru umum, uzinarhi uku uterhakpi umbō aka asui ru urha, ngge itsú ungo ukpo iwu ru ubin, nu ugoi atorho aka aterha ungo iki itsime igbīrhāngo utsir atsak, nu ugoi agōu usu utsu ra asungo, ngge itsú ungo udēē unyāō.

¹⁹ <<Umun iki isaki itsērhe ni imesuwe amēn ra abirabē umum iki ibema. Nggee utsu amēnngo, nu udzipa.

²⁰ Umumwi! Idēē ra angwī ubā ni ikwēr. Unera aba agūa urhemum na atsurunga angwī ubā hā, umum iwuri itsīmum igha nggu unga, nu unga nggu umum.

²¹ <<Uwuruwi aka abima adēē nggu umum, umum iwuri itsuke unga ase i nggu umum nu anang iseimūm, ru nyaka umum iki ibima ru upfung ni ise i nggu Utēmum ra anang iseinga icērē.

²² Uner ato akika agū, uneke unga agū ubinkpi Ipfu-Num iki irherhuwe kishoo ikikōng abika adōsa ha.>>

4

Anang ise i ra afā

¹ Akērē ha aka amaa kishoo umum irhi, inyā angwī ubā aka atsuri adēē ra asumum ra afā. Urhem ukpu ha umum iki igū uni irherhe nggu umum, uwu urhem hā umum iki igū ugeē ibar utsom ri inggbaashia, ugər uge, <<Ufūwā nggeē, nu umum idēyiwa ungo ubinkpi uku uwu ufang ukpō uku ikorhe akērē ha ake aba amaake.>>

² Kanying Ipfu-Num iwengge ru umum, umum inyā ra asumum anang ise i ra afā uner uwōō aka ase i umō.

³ Uwuku usei ra anang ise i ha arhang ru nyaka amasarha akika awu ru ugarh, aki ujasfa nu ukanorhiya.* Ikon inai ngge ini idziirte anang ise i ha nggu irhirhang ru nyaku utarh uzumuru.†

* 4:3 Ujasfa nu ukanorhiya awe atarhkē aka awe ru ugarh ru nyaki ibārāhā. † 4:3 Uzumuru uwe utarhkpi uku uwe ru ugarh ukpu amē ubī.

⁴ Udziirte ra anang ise i ha ike i anang ise i akōō isōka ivaa nu anaa, akirakē akakū isōka ivaa nu anaa aka ase i nu ake. Atsim nggu atorho aka aterha nu ifur iyērhe uzinarhi nu atsimbō.

⁵ Ra anang ise i ha irhirhang nu irhirhare inai iki idzeyiwa. Udika asu anang ise i ha, irhirhang utōōva iki idēē igar, akērē ha awu ĩpfu-Num utōōva ha.

⁶ Udika asu anang ise i ha ike i ubina nukpō ru nyaku ukau ukugōng umbō aka agbisha ukpō nggu irhi, urhang ukupērēng ru nyaku irhi nū unum.

Akan udziirte ra ateu anang ise i ha ubēn ubanga, abin akika amumuna anaa aki urhē nggu isha asu irhērhe iki iwe ra asu nu andzingngge.

⁷ Ubin urhē ukpu inggbaashia uwe ru nyaku utērhi, ukpu uvaa uwe ru nyaki inak iki itsak, ubin ukpu untaar asuke awe ru nyaka aki uner, ubin ukpu unaa ike i uwe ru nyaki isew iyiki isoka afēk.

⁸ Ubēn abin akika amumuna aki urhē ha ikinanake awu ra afēka utōī, akan udziirte iyombō awe nggu íshaa usu nggu afēkmbō. Nu utsuu nu atenum umbō asi inekukumbō itsusa ambom agē,

<<Usarkasar, usarkasar, usarkasar,
Utejee Unum Uner Ijee!

Unga awu isha nu icērē,
nu uwuku ububa.>>

⁹ Abin urhē akika amumuna hā aki isaka ikpoi, adzowe igōng nu itanga awēē ru uwuku usei nu anang ise i ha, uwu ha aka awe ru urhē uwu ugbagbaa.

¹⁰ Mōcē akakū isōka ivaa nu anaa hā aka isaka agba anu ra asu uwuku usei nu anang ise i ha, adzowe unga igōng, unga aka abēk ugbagbaa. Umbō aka isaka angwēwe ifur iyērhambō ra abī ra asu anang ise i ha, na agē,

¹¹ <<A Utejee Unummēn, ungo umēngo, uye i ikpikpoi, nu imor, nu ijee.

Ubinkutsu, awu ungo umuna abina
kishoo,

ike i awu ibibemango ake aka awe
na awe ru iyor.>>

5

Ubvur uku ufeta nu Ungwē Itsurhi

¹ Mɔcɛ umum inyā ubvur uku ufeta ru ubok ughanga unga aka akpɔm ra anang iseinga ha uku ufeta nggu itsɛng ru ubɛn ibanga iki ivarhangge na aborhe nggu ibiborh utɔɔva.

² Ni inyā nggaa ipfu itser-Num iki itsarhi irhakngge idūwā igɛ, <<Ungaa adɛɛ amɛ ibuur ibiborh ha na ayangu ubvur ha?>>

³ Bɔr unera ashia ra afā use nu abī use ru unɔrkang abī aka idɛɛ ayangu ubvur ha use avarha umgbɔ.

⁴ Umum iciu akpe ni iciu ubinkutsu, asi ikpombɔ unera aka idɛɛ amɛɛ iyangu ubvur ha use adɛɛ avarha umgbɔ.

⁵ Mɔcɛ ukukū uwɔɔ agɔr umum agɛ, <<Niba uciupɔ akpe! Unyā, Utɛrhīmi uwu unui Uyahuda, Unang Udauda, aka ananga anggamtsaknga. Unga adɛɛ amɛɛ ibuur ibiborh utɔɔva ha na ayangu ubvur ha.>>

⁶ Mɔcɛ umum inyā Ungwɛ Itsurhi iki idɛɛ ugɛɛ aka angwā ngge, idɛɛ ikhapa ra anang isei ha, nggu abin urhɛ akika amumuna ikinanake nu akakū ha aka akan adziira unga. Unga awu ra atsom utɔɔva nu asu utɔɔva akirake aka awe ípfu utɔɔva iyi Unum aka adene ngge ru upfunga kishoo.

⁷ Ungwɛ Itsurhi ha azī ayɛi ubvur uku ufeta ha ru ubok ugha uwu ha aka aseɪ ra anang isei ha.

⁸ Ivangyɛ aka ayɛi ubvur uku ufeta ha, abin akika amumuna aki urhɛ ha ikinanake nu akakū isɔka ivaa na anaa hā agba anu ra asu Ungwɛ Itsurhi ha. Ubɛn unera ru umbɔ akpɔm igbɔm nu itɛrhī iyi uzinarhi nggu abin isung, ake awu ifɛn-Num abika adɔsa.

⁹ Atsū ubom uku ufa agɛ, <<Imɛngge ungo uyɛi ubvur uwuku ufeta ha,

nu ubuute ibiborh ake, ubinkutsu, aka afɛrmbɔ ungo, nggu adzirhngo, ungo uku ukū ufai anera ru Unum ru ubɛn anuisa nu idūa nu anera nu abīā.

¹⁰ Ungo utsu umbɔ awe abi iyɛrhango nu abika adzowe idɛm-Num, na atɔ itser Unummen, na agha iyɛrhe ra abī.>>

¹¹ Mɔcɛ umum inyā ni igū irhɛm ípfu itser-Num irhɛirhɛ, iki iwe anaka agɔnga arhɛrhɛ. Akan adziir anang isei ha, nu

abin akika amumuna ha aki urhɛ nu akakū ha ikɛi.

¹² Atsarhi irhakmbɔ atsusa ambom agɛ, <<Ungwɛ Itsurhi ha umbɔ aka afɛrɛ, imɛngge unga ayɛi ijee, ni iwe ru ubin, nu itsoi, nu iker, nu igɔng, nu ikpikpoi!>>

¹³ Mɔcɛ umum igū kishoo abinkɛ umbɔ aka amuna ra afā nu abī, nu unɔrkang abī, nu akau akagɔng, nu kishoo abin urhɛ aka awe ra ake, atsusa ambom agɛ, <<Ru unga uwuku usei ra anang isei ha nu Ungwɛ Itsurhi ha, ikpikpoi nu igɔng, nu imor nu ijee iyi ugbagbaa!>>

¹⁴ Abin akika amumuna aki urhɛ ha ikinanake agɔr ugɛ, <<Iwerimi!>> Nu akakū hā agba anu na adzowe igɔng.

6

Ibiborh utɔɔva

¹ Umum iki inyā Ungwɛ Itsurhi ha iki ikhor ibiborh unying ru utɔɔva ha, ri imimuna hā ikinanake umum igū unying iki itsarhi irhakngge ru nyaki inai iki irhare igɛ, <<Uba!>>

² Mɔcɛ umum inyā inyāwā iyiki iterha! Uwuku ufū ngge akpɔm nggu utɔɔ, aka adzowe unga nggu ifur iyɛrhe. Unga adzek ru nyaku unggang, abee iwu ungganga.

³ Ivang Ungwɛ Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi uvaa, umum igū uwu uvaa ra abin akika amumuna aki urhɛ ha ikinanake agɔr ugɛ, <<Uba!>>

⁴ Mɔcɛ inyāwā iyɔɔ idzeka, iwu iyiki ibārhā. Umbɔ adzowe uwuku ufū ngge ijee iyiki inyānguwe ididɔɔr ru upfung, ngge itsú anera agbɛyi adɔka. Adzowe unga nggaa ikon iki ider.

⁵ Ivang Ungwɛ Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi untaar, umum igū imimuna iyi untaar ra abin akika amumuna hā ikinanake aki urhɛ ha iki igɔr ugɛ, <<Uba!>> Mɔcɛ umum inyā inyāwā iyiki ifīrhā. Uwuku ufū ngge akpɔm nggu ubin ukpuku umei imor abin ru uboknga.

⁶ Mɔcɛ umum igū ubin ukpɔɔ ru nyaku urhɛm uku udzeki imimuna hā ikinanake aki urhɛ ugɔr ugɛ, <<Imang ugbiu itsem unying iwu imang itser unuma unying,

imang ugbiu ishaa abvur ataar iwu imang itser unuma unying, b̄or niba udakuk̄o atsei uzaitun nu amē inebi!>>

⁷ Ungwē Itsurhi ha aka akhor ibiborh iyi unaa, umum igū urhem imimuna iyi urhe ikinanake iḡor ugε, <<Uba!>>

⁸ M̄oce umum irhi inyā inyāwā iyōo iyorngge iki isatungge! Uwuku ufū iyi ha itsoknga igburh Akpe, anang isei abika akpukpe ik̄ei ad̄osa ru unga. Umb̄o adzowe umb̄o ijee ri itsi ukpusha unying ra anaa (1/4) aki upfung, umb̄o afeyiwe nggu ikon iki ider, nu imerh, nu ikpo, nu ijue arhum iyiki ibewe iyi upfung.

⁹ Ungwē Itsurhi ha aka akhor ibiborh iyi untōō, umum inyā ra an̄on̄or ubeu ha ipfu abirabε umb̄o aka afer ra Arherhu-Num nu idekamb̄o aka abima.

¹⁰ Umb̄o atsarhi irhakmb̄o agε, <<A Uteijee uner ijee kishoo, usarkasar uner idzidzerhe, ukang ungo uku ud̄orhu utsu uvau ru aner upfung ukpirε, nu utsuke umb̄o afai ubinkutsu, umb̄o afere um̄en?>>

¹¹ M̄oce umb̄o adzowe ub̄en unera ru umb̄o atorho aka ader aka aterha, na as̄ome umb̄o adār̄hā ukunjiir utseku umb̄o aka imaa ifere angwēmb̄o nu anapumb̄o, abirabε aka awu and̄oki itsermb̄o ru nyaka umb̄o aka afer umb̄o.

¹² Umum iki inyā Ungwē Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi utōī, um̄o nggaa izizusa abī iki ikorhe. Isha a unum idzipa iwu iki ifirhā ru nyaki igwar ibū, ufē udzipu uwe uku ubār̄hā ru nyaka adzirh.

¹³ Id̄zēer afā igbei ra abī, ru nyaki ikpūr̄hā uvorhvoyε iki ibī akarhār̄hā, ugba uku uker uzung ngge nu ucuciangge, ngge ipupi igba.

¹⁴ Afā afeta ru nyaka umb̄o iki ifetu ufar, atsusuwe igū nu ampfūwā ra anangke.

¹⁵ M̄oce aȳerhe upfung ukpirε, nu anggbaashi anera, nu anggbaashi abi iwa abika aḡong, nu abika awe ru ubin, nu abi ijee, nu kishoo anera, agār̄hā nu abirabε aka asi iwemb̄o agār̄hā, awoyi ra atai nu ifa iyi igū.

¹⁶ Anu iyisi igū nu ifa aḡor agε, <<Àka agbei nu atsim̄en na atsire um̄en ra asu uwu ha aka ase i nu anang isei ha, nu av̄om Ungwē Itsurhi ha.

¹⁷ Ubinkutsu, nggaa unum av̄om uku ubakp̄o, ungaa idēē ab̄ek?>>

7

*Anaka aḡonga unaka
nu anaka aḡonga is̄oka inaa
nu anaka aḡonga anaa (144,000)
umb̄o aka atsuke atsar*

¹ Ak̄erε aka amaa umum inyā ipfu itser-Num inaa iki idēē nu anggbokunga anaa aki upfung. Ik̄enngge ub̄en ugba ifif̄eu nu abī ru anggbokunga anaa hā, use ukau ukuḡong use acucii.

² M̄oce umum inyā ipfu itser-Num iyōo iki idze udiku iḡokpee ifūrhūwa, ikp̄om nggu utsar ukpu Unum uwu urhe. Ayisu ipfu itser-Num inaa hā iyiriyε Unum aka adzowe ijee ngge idakuwe abī nu ukau ukuḡong hā.

³ Ipfu itser-Num hā iḡor igε, <<Niba adakukumbi abī use ukau ukuḡong use acucii, utseku umum iki itsuke agār̄hū Unum atsar ra ashimb̄o.>>

⁴ M̄oce umb̄o as̄oma umum irhe abirabε umb̄o aka atsuke atsar ha, Anaka aḡonga unaka nu anaka aḡonga is̄oka inaa nu anaka aḡonga anaa (144,000). Umb̄o aka adzeka ri idūa us̄okdūm̄en aki Uisrairha kishoo.

⁵ Atsuke atsar ra anera, anaka aḡonga us̄okdūm̄en (12,000) ri idū iyi Uyahuda.

Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Uruben.

Atsuke (12,000) ri idū iyi Ugad.

⁶ Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Uasher. Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Unaftarhi.

Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Umanase.

⁷ Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Usimiyon.

Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Urhawi.

Atsuke anaka aḡonga us̄oka nu anaka aḡonga avaa (12,000) ri idū iyi Uisakar.

⁸ Atsuke anaka agōnga usōka nu anaka agōnga avaa (12,000) ri idū iyi Uzeburhun.
 Atsuke anaka agōnga usōka nu anaka agōnga avaa (12,000) ri idū iyi Uyusuf.
 Atsuke anaka agōnga usōka nu anaka agōnga avaa (12,000) ri idū iyi Ubanjami.

Nggaa ikikōng anera iki itsim atorho aka aterha aka ader

⁹ Akere aka amaa, umum inyā nggaa ikikōng irheirhe unera aka asi idēē avarhunga, iki idzeka ru abīā, nu anera, nu anuisa, nu idūa kishoo, adēē ra asu anang isei ha nu Ungwē Itsurhi ha. Umbō atsim atorho aka ader aka aterha na akpōm nggu angbōk irhek ra abokmbō.

¹⁰ Atsarhi irhakmbō age,
 <<Ififōrh iwe iyi Unummen uwuku usei nu anang isei ha, nu iyi Ungwē Itsurhi ha ikēi!>>

¹¹ Kishoo ipfu itser-Num idēē idziirte anang isei ha, nu akakū ha, nu imimuna abin urhe ha ikinanake. Umbō agba anu ra asu anang isei ha, adzowe igōng ru Unum,

¹² age,
 <<Iwerimi!
 Ikpikpoi, nu imor,
 nu itsoi, nu itar uwēē, nu igōng,
 nu ijee, nu iker
 iwe ru Unummen
 ugbagbaa nu ugbagbaa.

Iwerimi!>>

¹³ Mōce unying ra akakū hā arhusa umum age, <<Abere abika atsim atorho aka aterha aka ader ha, awu umbō ungaa? Ikei umbō adzeki inēē?>>

¹⁴ Umum igor ingge, <<A uteiya ungo uhwego.>>

Unga agor umum age, <<Anera abere adzeka ru nggaa uver ayetnum, umbō asorh atorha aka adermbō ra adzirh Ungwē itsurhi ha, ake awu aka aterha.

¹⁵ Nggee,
 <<Umbō adēē ra asu anang isei Unum, anu itōwe unga itser ru untsoo nu atenum ri Iya-Num.

Unga uwuku ase i nu anang isei ha awuri itar utsurhanga atsire umbō.

¹⁶ Asi ibvui agūmbō imerh, asi ibvui agūmbō ugō amē.

Asi ibvui agūmbō imani unum use imani iyōō.

¹⁷ Ubinkutsu, Ungwē Itsurhi ha aka ase akhapa ra ateu anang isei ha unga awuri idzeu umbō, unga awuri ikūna umbō azī ra akwiu amē urhe.
 Unum awuri ifiruka kishoo anyī ra asumbō.>>

8

Ibiborh iyi utōova nu umoshu uzinarhi isung

¹ Ivang Ungwē Itsurhi ha iki ikhor ibiborh iyi utōova, afā ase ukutata utseku uteng ukara unying.

² Mōce umum inyā ipfu itser-Num utōova iki idēē ra asu Unum, umbō adzowe umbō atsom utōova.

³ Ipfu itser-Num iyōō, ikpōm nggu umoshu uzinarhi isung, iba idēē ra asu ubeu ha. Umbō adzowe unga isung irheirhe unga aka itoma nggu ifen-Num iyi abika adōsa, unga aka adzowe umgbō nu ubeu uzinarhi uwuku uwe ra asu anang isei ha.

⁴ Azoo isung hā nggu ifen-Num abika adōsa ha adzeku ubok ipfu itser-Num hā, afū azīke ra asu Unum.

⁵ Mōce ipfu itser-Num inyāngu umoshu uzinarhi uwu isung hā, itsū urha nu ubeu ha itsu ru umosha ha ni itare umgbō ru upfunga. Umgbō ukū irhirhang inyaka, nu irhare inai, nu izizusa abī.

Atsom hā

⁶ Mōce ipfu itser-Num hā utōova iki ikpōm atsom hā idzeu ibar ake.

⁷ Ipfu itser-Num iyi inggbaashia ibar utsomngge, umō atarh inai nu urha ukayi nggu adzirh na atare ru upfung. Urha ukpīwe ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki upfung, ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki acucii, nu kishoo ubīi uku usum ukpīkpō.

⁸ Ipfu itser-Num iyi uvaa ibar utsomngge, ubin ukpōō ru nyaku nggaa igū ikpī urha, umbō atare ngge ru ukau ukugōng. Ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki ukau ukugōng hā udzipa uwu adzirh,

⁹ ugbera unying ru agbera ataar (1/3) aki imimuna abin aki urhe aka awe ru ukau ukugong ha akpeke, nu akhukhoo amē ugbera unying ra agbera ataar (1/3) atsīmke.

¹⁰ Ipfu itser-Num iyi untaar ibar utsomngge, nggaa idzeer iyiki irhang ugee urha iki idzeka afā icipuwa, iba igba ru ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki azē nu akwiu amē.

¹¹ Itsok idzeer ha igburh <<Ikpere.>> Atsu ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki amē ha awu uku ukpere, anera arherhe abika ahwa amē ikpere ha akpeyimbō.

¹² Ipfu itser-Num iyi unaa ibar utsomngge, umbō akwer ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki ishaa unum, ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki ufē, nu ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki idzeer. Ngge itsú irhirhangmbō idzipa iwe uzī, nu ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki atenum asi irhangke, rimi hā ugbera unying ra agbera ataar aki utsuu asi irhangke.

¹³ Umum iki irhi inyā, umum igū isew iyō iyiki itī ra afek afafā iciu akpe ikerketangge, igor igē, <<Atorh! Atorh! Atorh ra abirabe aka ase ru upfunga kishoo, ubinkutsu atsom akirake ipfu itser-Num ikitatangge iki ibor, umum ibee ibar atsomngge!>>

9

Utsom ukpu untō

¹ Ipfu itser-Num iyi untō ibar utsomngge, umum inyā idzeer iki idzeka afā iba igba ra abī. Umbō adzowe ngge utsak umukurhi utsim angwī aka awe aghoghotake.

² Ivangye ngge iki itsuri angwī hā, azoo adzek ru nyaka akirake aki idzek ru nggaa ugbor unai, utseku azoo ha atsu ishaa unum nu amee awu uzī.

³ Ru azoo ha asusu adzek acipuwa nu abī, umbō adzowe ake ijee iyiki ititang ru nyaki inna ra abī.

⁴ Agor ake age ake niba atsīmkuke ubī use acucii use uben ubin ukpuku umumer ra abī, bor akpurha atang anera aka

ashimbō ru utsar ideka iyi Unum nu ashimbō.

⁵ Asi idzowukumbō ijee iyiki ifere anera, bor adzowe umbō uver ukpekū ukpu afē atō. Uver ha uwe ru nyaki inna iki itar unera.

⁶ Ri inum hā anera akpurha abee akpe, bor umbō asi ikpombō akpe ha. Umbō awuri ikpona akpe, bor akpe ha awuri ikpeke ibiba.

⁷ Asusu ha awu ru nyaki inyāwā iyiki ibee itang iwa, ra atsi ake atsim ifur iyerhe uzinarhi, unyēēke awe ru nyaku unyēē anera.

⁸ Igwarke iwe ru nyaki igwar akatsēr, anyīke awe ru nyaka aki utērhmī.

⁹ Atsime abina ni ikokuke ugee atorho uzou, irhak afekuke iwe ru nyaki inyāwā iyiki iwe ru ikar utser ri iwa.

¹⁰ Aweke ra asī na atang ru nyaki inna, ra asīke aweke ri ijee iyiki idzowe anera uver afē atō.

¹¹ Aweke ru uyerhe, unga awu ipfu itser-Num hā umbō aka adzowe ijee nu angwī aka aghor ha. Itsoka ri idū abi Uyahuda igburh, <<Uabaddo.>> Ri idū abi Uherhini igburh, <<Uaforhiyon,>> agbena <<Uwuku udakuwe.>>

¹² Atorh aki inggbaashia aka atōngke, abor atorh akō avaa aka iba.

Utsom ukpu utō

¹³ Mōce ipfu itser-Num iyi utō ibar utsomngge, umum igū urhem uku udzeka ra atsom anaa hā aki ubeu uzinarhi ra asu Unum.

¹⁴ Urhem hā ugor ipfu itser-Num iyi utō hā iki ikpōm atsom hā uge, <<Ugarhuwe ipfu itser-Num hā ikinanangge umbō aka abow ru nggaa azē Uyuferiti!>>

¹⁵ Umbō agarhuwe ipfu itser-Num hā ikinanangge iyiriye umbō aka aden adzeu ivang iyere iyi unum ukpīre ukpu ufē uwure nu ameka akere, atsūwe umbō afere ugbera unying ra agbera ataar (1/3) ru kishoo angwē anera.

¹⁶ Irhe abi iwa aka afū inyāwā itsingge andena inaka ivaa (200,000,000). Umum igūmum irhembō.

¹⁷ Inyāwā hā nu abika afū ngge, umum inyā ri irhi iwe ri imine, atorho ikokmbō awu uku uzhā, ru nyaku amē imūrhūm,

nu undzuna. Atsi inyāwā hā awe ru nyaka atsi atērhīmi, urha nu azoo nu urha uku uterha adzeyiwa ra angwīngge.

¹⁸ Ugbēra unying ra ataar (1/3) aki anera umbō afere nggu ikpo urha, nu azoo, nu urha uku uterha ha uku udzeyiwa ra angwī inyāwā hā.

¹⁹ Ijee inyāwā hā iwu ra angwīngge nu asīngge. Asīngge awu ru nyaka ibvui iyiki iwu ra atsi, akū ake anayiwe anera.

²⁰ Anera abōō aka asi ikū ikpo ha afēmbō umbō, ana akpēmbo idzipa aneke abinkē umbō aka akū abokmbō akorhe, asi inekukumbō idzowe igōng ri ipfu iyiki ibewe, nu agberhe uzinarhi, uazurhfa, uzōu uku ubārha, atarh, acucii, abinkē aka asi idēē anyāke use agūke use azērhuke uzērha.

²¹ Use adzipumbō ri ifere anera, use idzimmbō, use amēn aka atoma-dakmbō use ivēu umbō iki ivēu.

10

Ipfu itser-Num nggu ungwērhu ubvur uku ufeta

¹ Mōce umum inyā nggaa ipfu itser-Num iyōō ikerketangge, ngge idzeka afā icipuwa. Atsire ngge nggu amēē, nggu ikon inai ni itsingge, asungge awe ru nyaki ishaa unum, adakngge ikēi awe ru nyaka agban aki urha.

² Akpōm nggu ungwērhu ubvur uku ufeta, uwuruwi unga aka ayanga akpōm, udak ughanga unga aden nu ukau ukugōng, udak ufer nu abī.

³ Atsarhi irhaknga ikerketangge ayisa ru nyaka akpe utērhīmi. Ivangyē unga aka ayisa amaa, írhak iyiki irhirhare ha utōva irherha arherhe.

⁴ Ivang írhak utōva iyiki irhirhare ha iki irherhe, umum ibee itsitsēng, bōr umum igū urhēm uku urherha arherhe ra afā ugē, <<Uborhe arherhe irhirhare ha utōva iki irherhe, niba utsēngo ngge!>>

⁵ Mōce ipfu itser-Num hā umum iki inyā ngge idēē ru ukau ukugōng nu abī hā iberu ubok ughangge ra afā.

⁶ Ni iyirh nggu itsok uwuku ubēk ugbagbaa, uwuruwi aka amuna afā nu kishoo abinkē aka awu ra ake, nu abī nu kishoo abinkē aka awe ra ake, nu ukau

ukugōng nu kishoo abinkē aka awe ru ukpō, igōr ugē, <<Ididārha ishingge!

⁷ Bōr ru inum ipfu itser-Num iyī utōva ha iki iwuri ibar utsomngge, ngge iki itsuifer ubinkpi Unum aka awōk ra amēnga abee ikorhe, ru nyaka unga aka adēyiwe agārhaंगा abika asōm Arherhu-Num.>>

⁸ Mōce urhēm hā umum iki igū ra afā ubvui urherha arherhe nggu umum ugē, <<Uzī, uyei ubvur uku ufeta ha uku uwe ru ubok ipfu itser-Num hā iki idēē nu ukau ukugōng nu abī hā.>>

⁹ Nggee umum izī ri ipfu itser-Num hā igōr ngge ugē udzaa ungwērhu ubvur uku ufeta ha. Ngge igōr umum igē, <<Uyei utāi, umgbō uwuri iwu uku ukpere ra anango, bōr ra angwīngo umgbō uwuri iwu uku utoong ru nyaku utoo.>>

¹⁰ Nggee umum izī iyei ungwērhu ubvur uku ufeta ha ru ubok ipfu itser-Num hā itāiwe. Umgbō uwe uku utoong ugēē utoo ra angwīmum, bōr umum iki inguwe, umgbō udzipu uwe uku ukpere ra anaamum.

¹¹ Mōce umbō adēyiwa umum agē, <<Awu ufang ungo iki isōm Arherhu-Num ru anera arherhe, nu abīā arherhe, nu idūa irheirhe, nu ikēi ra ayeirhe.>>

11

Abi ideka avaa

¹ Adzaa umum igbong iyiki imei ider nu ikpina, agōr agē, <<Uzī umei Iya-Num nu ubepa, nu uvarhi irhē anera aki idzowe igōng umō.

² Bōr niba umeisō ufōma, ubinkutsu aka adzowe ukpō ra atsen abi Uyahuda. Abirabē aka idzowe uver ru usarkasar uteu ha utseku afēē isōka inaa nu avaa (42).

³ Umum iwuri idzowe ijee ru inera ivaa abika adeka umum, umbō awuri itsim atorho aki ifakpe na asōm arherhamum inuma unaku ugōnga unying nu inaka ivaa nu isōka utōī (1,260).>>

⁴ Abi ideka avaa ha awu acucii uzaitun hā nu anang idēē irhirhang hā ikivarhake iki idēē ra asu Utejee uwu abī kishoo.

⁵ Unera aba abeenga inayiwe umbō, urha udzeka ra angwīmbo ukpīwe

anggamtsakmbɔ. Rimi hã ubɛn unera aka abee inayiwe umbɔ awu ufang unga akpe.

⁶ Anera abɛɛ awembɔ ri ijee iyiki ifɔme afã utsur inai idoingge ri inumyɛ umbɔ aka idɛɛ isɔm Arherhu-Num, awembɔ ri ijee iyiki idzipa amɛ ake awe adzirh na atsuke abĩã nggu ubɛn ikpũ ikpo ubɛn ivang umbɔ aka abee.

⁷ Ivangyɛ umbɔ aka amaa ideka ha, ijue arhum iyiki ibewe ha iwuri idzek ru ughorkaghor angwĩ aka asheri imimasha ha, iwuri itang iwa nggu umbɔ, ni inangge umbɔ, ni ifere umbɔ.

⁸ Ikommbɔ iwuri inũ ru utsĩndĩ nggaa uteu Urusharhima, umbɔ aki iyisa Usɔdɔm nu Umasar, anangkɛ umbɔ aka anyapuwe Uteijeembɔ.

⁹ Inuma itaar nu utenga anera ru ubɛn abĩã, anuisa, idũa, awuri itsu asumbɔ ri ikom hã, na akpɛmbɔ idzak ake.

¹⁰ Aner upfung awuri igɔmanggɔm ru akpe abi ideka ha ikivarhambɔ, awuri izek irhowa na adzise izũwã ra adɔka, ubinkutsu uver abika asɔm Arherhu-Num hã ikivarhambɔ aka akũwe upfunga uku umaakpɔ.

¹¹ Bɔr inuma itaar nu utenga iki imaa, uwoi ukpuku udzowe urhɛ udzeku Unum uba utsĩ ru umbɔ, umbɔ akata asok adɛɛ ra adakmbɔ, na abika anyã umbɔ agũ iwei akarhãrhã.

¹² Mɔcɛ abi ideka ha ikivarhambɔ agũ urhɛm ukerketakpɔ uku udzeka afã urherha arherhe nggu umbɔ uge, <<Àka afũã nggɛɛ!>> Umbɔ afũmbɔ ra afã ru amɛɛ, na anggamtsakmbɔ azɛrhe izizĩmbɔ.

¹³ Kanying nggaa izizusa izusu abĩ ugbera unying ra agbera usɔka (1/10) aki uteu ha abupa atsike ra abĩ, afɛrke inera anaka agɔnga utɔɔva (7,000). Aner abika abɔr agũ iwei akarhãrhã, akpoi Unum uwu afã.

¹⁴ Atorh aki uvaa aka atɔngke, bɔr atorh aki untaar asi idãrhũke na aba.

Utsom ukpu utɔɔva

¹⁵ Ipfu itser-Num iyi utɔɔva ibar utsomngge, irhɛm ikerketangge ra afã, igɔr igɛ,

<<Ijee iyɛrhe upfunga
iki iwe iyi Uteijeemɛn nu iyi
Ukiristonga,

unga awuri igha iyɛrhe ugbagbaa!>>

¹⁶ Nu akakũ isɔka ivaa na anaa hã aka aseɪ nu anang iseimbɔ ha ra asu Unum, agba anu na adzowe igɔng ru Unum,

¹⁷ agɛ,

<<Umɛn itar uwɛɛ ru ungo,
Uteijee Unum Uwu Ijee,
Uwuruwi aka awe icɛɛɛ,
awu unga awe isha.

Ubinkutsu ungo uku utirhungo itser nggu ijee iyiki igɔngngo,
nu uku utirhungo igha iyɛrhe.

¹⁸ Abĩã agũ avɔm,

nu avɔmngo aka abake.

Ivanga iki iwengge iyiki itsu uvau ra abi akpe,

nu udzowe itosa ra agãrhãngo abika asɔm Arherhu-Num
nu abika adɔsa nu kishoo abika awe ri iwei ri itsokngo,
akagɔng nu akaci.

Ivanga iki iwengge umbɔ aka itsĩme abirabɛ aka atsĩme upfunga.>>

¹⁹ Mɔcɛ Iya-Num ra afã itsuri, ri Iya-Num hã umbɔ aka anyã akɔti ibibemuwenga. Ra anang hã inyĩnyaka irhang, nggaa irhirhare, nu izizusa abĩ nu nggaa atar inai.

12

Utsɛrh uwɔɔ nu ibvui

¹ Nggaa utsar idzeu udzeka ra afã, utsɛrh uwɔɔ umbɔ aka anyangu ishaa unum atsire unga, nggu ufɛ ru andaidaknga, nu ifur iyɛrhe idzɛɛr usɔkdũmɛn ni itsinga.

² Utsɛrh ha awu ra anna na ihwashi imar aciu akpe uver imar.

³ Mɔcɛ utsar ukpɔɔ udzeka ra afã, nu nggaa ibvui iki ibãrhã nggu atsi utɔɔva, nu atsom usɔka, nu ifur iyɛrhe utɔɔva nu atsingge utɔɔva ha.

⁴ Usingge ugbiir ugbera unying ra agbera ataar (1/3) aki idzɛr ra afã itare ngge ra abĩ. Ibvui ha idɛɛ ra asu utsɛrh uwuku uhwashi imar, nu ngge ima inguwe ungwɛ utsɛrh ha aka imar.

⁵ Utsɛrh ha amar uwɛkutsa, uwuruwi aka iwu uyɛrhe abĩã kishoo nggu igbong uzɔu. Bɔr umbɔ avur ungwɛnga azĩmbɔ ru Unum ra anang iseinga.

⁶ Utsɛrh ha atĩ azĩã ra arhum ra anang akɔɔ Unum aka agbishuwe unga, umbɔ ama afuka unga inuma unaku ugɔnga unying nu inaka ivaa nu isɔka utɔĩ (1,260).

⁷ Mɔcɛ iwa isongge ra afã. Umika'irhu nggu ípfu itser-Num itang iwa nggu ibvui ha, ibvui ha nu ípfu itser-ngge itang ifai.

⁸ Bɔr iwa ighangge ibvui ha, awayiwe ngge idzekngge, akɛnmbɔ ngge anang isei ra afã.

⁹ Nggaa ibvui ha, ibvui iyi isha ha umbɔ iki iyisa ngge Undenggũ, use Ushaitan, aki idzunuwe upfunga kishoo ukpɔ uyapa, umbɔ atare unga igba ra abĩ nggu ípfu itsernga.

¹⁰ Mɔcɛ umum ĩgũ urhɛm ukerketakpɔ ra afã ugɔr ugɛ,
<<Icɛɛ ififɔrh nu ijee nu Iyɛrhe Unummen
iki ibangge,
nu ijee Ukiristonga.

Ubinkutsu uner uwuku utsu arherha
angwɛmɛn nu anapumɛn,
uner uwuku utsu arherhambɔ ra asu
Unum ra atenum nu utsuu,
aka atarkumbɔ unga ra abĩ.

¹¹ Umbɔ anangmbɔ unga
ra adzirh Ungwɛ Itsurhi ha
nu ijee irhɛm idekambɔ.

Umbɔ asi ibemumbɔ urhɛmbɔ akarhãrhã
na abeembɔ idzowe urhɛmbɔ akpe.

¹² Nggee àka agɔm anggɔm,
umbi afã nu umbi abika aseu umɔ!
Bɔr atorh abĩ nu akau akagɔng,
ubinkutsu Undenggũ hã aka
acipuwanga ru umbi!

Unga awu nggu avɔm
ubinkutsu unga ahwɛnga ivangnga
iwu iki ikpina.>>

¹³ Ivang ibvui ha iki inyã ugɛ aka atare
ngge nu abĩ, ngge idɔsu utsɛrh ha aka
amar uwɛkutsa ha.

¹⁴ Bɔr adzowe utsɛrh ha afɛk avaa aki
nggaa isew iyiki igɔng, nu unga ama asoka
afɛk afafã izĩ ra anangke umbɔ aka
agbisha ra arhum, umbɔ aka ifuka unga
utseku imɛka itaar nu utenga ra anangke
ibvui iki isi idɛɛ ibangungge unga.

¹⁵ Mɔcɛ ibvui ha iwupa amɛ ra
angwĩngge ru nyaka azɛ ru utsɛrh ha,
ibvui ha ibee ikũ azɛ hã idzɛrhã unga.

¹⁶ Bɔr abĩ ayike utsɛrh ha. Ayanga
angwĩke ahwawe amɛ hã ibvui ha iki
iwupa ra angwĩngge.

¹⁷ Mɔcɛ ibvui ha igũ avɔm nggu utsɛrh
ha akarhãrhã ni idzek idɛɛngge iwa nggu
unang utsɛrh ha, kishoo abirabɛ aka adɔsi
Íkpem Unum, na akpɔm ideka Uyesu.*

13

¹ Ibvui ha idɛɛngge ru ubang ukau
ukugɔng hã.

*Ijuɛ arhum iyiki ibewe ha
iki idzeka ru ukau ukugɔng*

Ikɛi umum inyã ijuɛ arhum iyiki ibewe
iki idzeka ru ukau ukugɔng hã. Iwu ra
atsom usɔka, nu atsia utɔɔva. Uben
utsoma uwɛkpɔ ru ífur iyɛrhe, ikɛi uben
itsia iweke ri itsok iki irhenu Unum.

² Ijuɛ arhum iyiki ibewe ha umum iki
inyã iwu ru nyaki igbĩ, bɔr iwu ru nggaa
agbarh itok adedetake, angwĩngge awu ru
nyaka aki utɛrhĩmi. Ibvui ha idzowe
ikerngge ri ijuɛ arhum iyiki ibewe hã, nu
anang iseingge, nu ijee iyiki igɔng.

³ Itsia unying ra atsi ijuɛ arhum iyiki
ibewe ha iwe ru nggaa usɔɔ, bɔr nggaa
usɔɔ ha uku ukerhukpɔ. Upfunga kishoo
udzeidzeu nu udɔsukpɔ ijuɛ ha.

⁴ Anera adzowe igɔng ri ibvui ha
ubinkutsu ngge iki idzowe ijeengge ri ijuɛ
arhum iyiki ibewe hã, umbɔ ikɛi adzowe
igɔng ri ijuɛ arhum iyiki ibewe hã na
arhusa agɛ, <<Ungaa awu ru nyaki ijuɛ
arhum iyiki ibewe iyɛɛ? Ungaa adɛɛ
atang iwa nggu ngge?>>

⁵ Adzowe ijuɛ arhum iyiki ibewe hã
angwĩ aki irhena ibemi itsi nu irhenu
Unum, na adzowe ngge ijee iyiki ikorhu
ubinkpi ngge iki ibee afɛɛ isɔka inaa nu
afɛɛ avaa.

⁶ Ngge iyanga angwĩngge irhenu Unum,
ni irhenu itsoknga, nu anangke unga aki
isei, nu kishoo abika aseu ra afã.

⁷ Adzowe ngge iker, ngge itang iwa nggu
abika adɔsa ni inangge umbɔ. Na adzowe
ngge ijee ra anuisa, nu anera, idũa, nu
abĩã.

⁸ Kishoo anera abika aseu ra abĩ awuri
idzowe igɔng ru ijuɛ arhum iyiki ibewe ha,

* **12:17** Abvur akɔɔ aki itsɛng abok aki isha agɔrke ikɛi ugɛ, **18** Mɔcɛ ibvui ha idɛɛngge nú ubang ukau ha.

bər abirabε udzur ri imimunu upfunga umbə aka atseng atsokmbə ru ubvur urhe uwu Ungwē Itsurhi ha umbə aka afe, asi idzowukumbə igəng ru ijue arhum hā.

⁹ Uner ato akika agū, uneke unga agū!

¹⁰ Ubən unera aka izī igārḥā,
igārḥā unga aka izī.

Ubən unera umbə aka ifer nggu ikon iki ider,

akū ikon iki ider afere unga.

Akεε abee idəngamen ibibima nu imangmang ra abika adəsa.

*Ijue arhum iyiki ibewe ha
iki idzeka ra abī*

¹¹ Məce umum inyā ijue arhum iyiki ibewe iyə, iki idzeka ra abī. Iwu ra atsom avaa ru nyaku ungwē itsurhi, bər irherha arherhe ru nyaki ibvui.

¹² Ngge ikū kishoo ijee iyi ijue arhum iyiki ibewe iyi inggbaashia ni itəwe ngge itser. Ni itsu upfunga nu abika asei umə adzowe igəng ri ijue iyi inggbaashia iyi ha usəngge uku ukerhukpə.

¹³ Ijue arhum iyiki ibewe iyi uvaa ha ikorhe nggaa abin idzeu, utseku ngge iki itsu urha udzeka afā acipuwa ra abī ra asu anera.

¹⁴ Ngge irhem anera kishoo aka asei ra abī ri itsi atsar idzeu ha umbə aka adzowe ngge ijee ru ubok ijue arhum iyiki ibewe iyi inggbaashi ha. Ngge itsú umbə adzin usaka ijue arhum iyiki ibewe iyi inggbaashi ha adzowe ngge igəng, iyi ha umbə aka akū ikon iki ider anayiwe ngge, ngge inang ibek.

¹⁵ Adzowe ijue iyεε iyi ivaa ha ngge idzowe uwoi ukpu urhe ru usaka ijue hā iyi inggbaashia. Ngge itsu usaka ha udē urherha arherhe, ni ifere kishoo abirabε aka akpēmbə idzowe ngge igəng.

¹⁶ Itsu ubən unera inggang, akagəng nu aka aci, abi ubin nu atsūwā, ateiya nu agārḥā, atsenge umbə idzeu ra abokmbə use ra ashimbə.

¹⁷ Ngge itsú unera asi ígosha use agoshuka ubin, unga aba ashia ri idzeungge, iyi ha iki iwe itsok ijue ha use utsar itsokngge.

¹⁸ Akεε ha abee itsoi. Ubən unera aba awea ri ihwihweng awuri idē akū agben utsar ijue arhum iyiki ibewe ha

adzekanga. Ubinkutsu utsar ha udē ri itsok unera. Utsar ha uwu anaka utāi nu isəka utāi nu utāi (666).

14

Ungwē Itsurhi ha

nu anaka agənga unaka unying

nu anaka agənga isəka inaa

nu anaka agənga annaa (144,000)

¹ Məce umum iki irhi, umum inyā Ungwē Itsurhi ha, iki idē ni itsi Igū Usihiyona nu aner ha anaka agənga unaka unying nu anaka agənga isəka inaa nu anaka agənga annaa (144,000) nggu itsok Ungwē Itsurhi nu iki Ute aka atseng nu ashimbə.

² Umum igū irhak iyə ra afā irhaka ugεε arherha amē iki idzērḥā, ru nyaku nggaa irhirhare inai. Irhak ha umum iki igū irhakngge iwu ugεε abar igbəm.

³ Atsū ubom uku ufa ukpə ra asu anang isei ha, ra asu imimuna abin hā ikinanake aki urhe, nu ra asu akakū hā. Unera asi idē amesunga ubom hā, inera anaka agənga unaka unying nu anaka agənga isəka inaa nu anaka agənga annaa hā (144,000) ukpekū, abirabε aka akpo ififai ra abī.

⁴ Abi ha abε aka anasi itsīmbə ra arhim akatserh, umbə atsu atsimbə asasar. Umbə adəsu Ungwē Itsurhi ha atsī ubən anang unga aka azī. Abεε ha umbə afai umbə ru anera umbə awu ru nyaki ikpūrḥā abin irham akirakε aka agbaashia akə umbə aka idzowe ru Unum nu Ungwē Itsurhi ha.

⁵ Asi igūmbə igberangwī ra angwīmbə, umbə ashimbə ru uvau.

Ípfu itser-Num itaar

⁶ Məce umum inyā ipfu itser-Num iki itī afafā, ikpəm nggu Isarhe Iyiki Ize iyi ugbagbaa ideyiwe anera aka asei nu abī uzī ubən abīā, unuisa, idūa nu anera.

⁷ Ngge itsarhi irhakngge ugε, <<Àka agū iwei Unum na akpoi itsoknga, ubinkutsu ivang iyiki izharha arherhanga iki ibangge. Àka adzowe unga igəng unga uwuku umuna afā, nu abī, nu akau akagəng, nu akwiu amē!>>

⁸ Ipfu itser-Num iyi uvaa idəsa ni igər ugε, <<Ubabirha ukugəng, uku ugbakpə, uku ugbakpə, ukpuku utsu abīā kishoo

afĩrhã nggu amẽ inebi akatãrhã amẽn
itoma-dak!>>

⁹ Ipfu itser-Num iyi untaar idõsa umbõ
ni itsarhi irhakngge igõr igẽ, <<Uben unera
aba adzowuka igõng ru ijue arhum iyiki
ibewe ha nu usakangge na ayeisa idzeu ni
ishinga use uboknga,

¹⁰ unga iganga, awuri ihwa amẽ inebi
avõm Unum akirake umbõ aka akũ
ikernga kishoo agbisha ru ukpewa avõm
Unum. Awuri idzowe uver ru unga ru
urha, nu urha uku uterha, ra asu
asarkasar ípfu itser-Num ra asu Ungwẽ
Itsurhi ha.

¹¹ Azoo urhambõ aki uver adẽẽ isisoyi
ugbagbaa nu ugbagbaa. Iwiwosha
ishingge ra abirabe aka adzowe igõng ri
ijue ha nu usakangge na ayei idzeu
itsokngge ru untuu nu atenum.>>

¹² Akere abee idõngamen ibibima ru
abika adõsu Íkpem Unum na awe ru
imangmang ru Uyesu.

¹³ Mõce umum igũ urhem uku udzeka
afã ugõr uge, <<Utseng, idorh iwu iyi
abirabe aka akpe ru Uteijee udzur icere
uzĩõ!>>

Ipfu-Num igõr igẽ, <<Ĩĩ, umbõ awuri
iwoshumbõ ri itsermbõ, ubinkutsu itosi
itsermbõ idõsa umbõ!>>

Igber abin aki abĩ

¹⁴ Umum irhi, umum inyã amee
akaterha, nu uwõõ ugee Ungwẽ-Ner* aka
asei ra amee ha, awu nggu ifur iyerhe
uzinarhi ni itsinga, akpõm nggu ikon
ighaigharake ru uboknga.

¹⁵ Mõce ipfu itser-Num iyõõ idzek ri
Iya-Num itsarhi irhakngge iyisu uwu ha
aka ase ru amee ha igõr igẽ, <<Ukũ
ikonngo ugber, ubinkutsu ivang igber abin
iki iwengge, abin abĩ aka akõke.>>

¹⁶ Nggee uwu ha aka ase ru amee ha
atare ikonnga nu abĩ, umbõ akũ agber
abin abĩ.

¹⁷ Ipfu itser-Num iyõõ idzeki Iya-Num ra
afã, ngge igangge iwengge ri ikon
ighaigharake.

¹⁸ Ikei ipfu itser-Num iyõõ, iyiriye iki
idzeu urha ubeu idzeka ru ubeu ha itsarhi
irhakngge iyisu ipfu itser-Num iyiki
ikpõm ikon hã, igõr igẽ, <<Ukũ ikonngo

ugber inebi ra abĩã, ubinkutsu
ikpũrhãngge iki ikõngge.>>

¹⁹ Ipfu itser-Num hã itare ikonngge nu
abĩã, ngge igber ikpũrhũ inebi ni utsuke ru
nggaa ughwee ukpuku upayi amẽ inebi
aki avõm Unum.

²⁰ Umbõ anu ipayi umbõ ru unõrkang
nggaa ughwee ukpuku upayi amẽ inebi ru
undzing utepa. Adzirh atengasha adzek
afũrhã afafã iderngge itsingge angwĩ
inyãwã iteisa itsingge akirhomita anaka
ataar (300 km).

15

Ípfu itser-Num utõõva nu íkpo utõõva

¹ Umum inyã nggaa utsar ukpõõ ra afã
ugõgõgakpõ, ípfu itser-Num utõõva nu
íkpo utõõva iyiki imimasha, ubinkutsu
ngge iwuri ideyiwe avõm Unum akika
amumasha.

² Umum inyã ubin ukpõõ uku uwe ugee
ukau ukugõng umbõ aka agbisha ukpõ
nggu irhi ukayi nggu urha. Awu abirabe
aka anangmbõ ijue hã, nu usaka ha, nu
atsar itsok ha, umbõ adẽẽ akhapa ru ukau
ukugõng. Akpõm nggu igbõm Unum aka
adzowe umbõ.

³ Atsũ ubom Umusa ugãrhũ Unum nu
ubom Ungwẽ Itsurhi ha age,
<<A Uyerhe undanna kishoo!

Itserngo iwu idzeu igõigõng,
Uteijee Unum Uwu Ijee!
Ikei, atsĩndĩngo awu akika arhurhika aki
idzidzerhe.

⁴ Ungaa asi ígũa iweingo, A Uteijee,
na akpoi itsokngo?

Ungo ikiyikango uwu usasar.

Abĩã kishoo awuri iba
na adzaa ungo igõng,
ubinkutsu itser irhirhikango iki
idzekangge.>>

⁵ Akere aka amaa, umum inyã ra afã
Iya-Num, iki iwu Utsurha-Num udẽẽ iyem.

⁶ Ri Iya-Num hã ípfu itser-Num utõõva
iki idzeka nggu íkpo utõõva. Atsim atorho
urhini atetenake na arhang, abow nggu
ayim uzinarhi ri ikõkmbõ.

⁷ Mõce unying ri imimuna abin ha aki
urhe ha ikinanake adzowe ípfu itser-Num

* 14:14 Àka anyã ikei: Udan 7.13.

utɔɔva ha it̩rhã azɔu uzinarhi utɔɔva atɔk nggu avɔm Unum, unga aka abek ugbagbaa nu ugbagbaa.

⁸ Umɔ azoo adzeki ikpikpoi Unum nu ijeenga atɔke Iya-Num hã. Unera asi idēē atsiã ri Iya-Num hã utseku ikpo ha utɔɔva iyi ipfu itser-Num hã iki imaa.

16

At̩rhĩ utɔɔva aki avɔm Unum

¹ Mɔce umum igũ urhem ukpɔɔ ukeker uku urherha arherhe ri Iya-Num hã udeyiwe ipfu itser-Num hã utɔɔva uge, <<Àka akũ at̩rhã akere utɔɔva aki avɔm Unum azĩ awupuwe nu abĩ.>>

² Ipfu itser-Num iyi inggbaashia izĩ iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake ra abĩ, isɔɔ inor iyiki ibewe idzeyiwa ra ayor aner ha aka awu ri idzeu ijuε ha na adzowe igɔng ru usakangge.

³ Ipfu itser-Num iyi uvaa iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake ru ukau ukugɔng, amē adzipa awe adzirh ru nyaku unerwi aka akpea, nu uben imimuna abin urhe aka awu ru ukau ha akpeke.

⁴ Ipfu itser-Num iyi untaar iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake ra azē nu akwiu amē, ake adzipa awe adzirh.

⁵ Mɔce umum igũ ipfu itser-Numye amē aka awe ru ubokngge iki igɔr uge, <<Ungo urhika ri itsu uvaungo hã, Usarkasar uwuku urhika ha, ungo uku uwe icere, nu uwe isha.

⁶ Ubinkutsu umbɔ afere abika adɔsa ungo, nu abika asɔm Arherhu-Num, nggayε ice ungo udzowe umbɔ inyã ayer umbɔ ahwa ubin uku umēē ru umbɔ!>>

⁷ Umum igũ urhem uku udzeku ubeu ha ubema uge, <<Ĩĩ, Uteijee Unum Uwu Ijee, izharha arherhango iwu idzidzerhe ni irhika.>>

⁸ Ipfu itser-Num iyi unaa iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake ri ishaa unum, na adzowe ishaa unum ijee ngge ikpĩwe anera nggu urha.

⁹ Imani unum hã inũ ikpĩ anera, utseku umbɔ aka arheni itsok Unum, uwuruwi aka awu ri ijee ni itsi ikpo ha, bɔr akpēmbɔ idzipa akpoi igɔngnga.

¹⁰ Ipfu itser-Num iyi untɔɔ iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake nu anang isei ijuε hã, ikpo uzĩ utsirkpɔ iyerhe ijuε ha, anera ashang arhemmbɔ ru uver.

¹¹ Arhenu Unum uwu afã ubinkutsu uvermbɔ ukpu isɔɔ inormbɔ, bɔr umbɔ akpēmbɔ idzipa ra abinke umbɔ aka akorhe.

¹² Ipfu itser-Num iyi ut̩ĩ iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake ru nggaa azē Uyufuriti, azē hã akoyike, umbɔ agbishuwe utsĩndĩ ra ayerhe aka idzek udiki igɔkpee aba itang iwa.

¹³ Mɔce umum inyã ipfu iyiki ibewe itaar iki iwe ru nyaka aghwerh adzeka ra angwĩ ibvui ha, ni idzeka ra angwĩ ijuε hã, ikēi idzeka ra angwĩ uner uwuku usɔm Arherhu-Num igberangwĩ.

¹⁴ Ipfu iyiki ibewa ha iwu ipfuyε iki ikorhe nggaa atsar idzeu, ngge idzek izĩngge ra ayerhe upfunga kishoo, ikɔng umbɔ itang iwa ru nggaa unum hã ukpu Unum Uwu Ijee.

¹⁵ <<Àka anyã, umum iba ru nyaku uveu! Idorh iwe iyi unerwi aka aseidzeu na atsim atorhanga, utsur unga azĩã igbĩrhĩ na agũã atsak ra ateu anera.>>

¹⁶ Mɔce ipfu iyiki ibewe ha ikɔng ayerhe ha ananga unying ra anangke umbɔ iki iyisa uge Uarmagedon ri idũ abi Uyahuda.

¹⁷ Ipfu itser-Num iyi utɔɔva iwupuwe ubinkpi uku uwe ri it̩rhĩ ake ru ugba afafã, urhem ukpɔɔ ukeker udzek ra anang isei ha ri Iya-Num, ugɔr uge, <<Iki imaangge!>>

¹⁸ Mɔce irhirhang inyaka, nu irhak, nu irhirhare, nu nggaa izizusa abĩ, iyiki ibeweyε iki inasi ikorhungge udzur ri imimunu uner ru upfunga, iwu nggaa izizusa abĩ akarhãrhã.

¹⁹ Nggaa uteu ha ugasha agbera ataar, iteu iki igɔng ra abĩã kishoo itsĩmngge. Unum ayitu nggaa uteu Uabirha, atsu ukpɔ uhwa ukpewa avɔmnga aka atsoo kishoo.

²⁰ Uben umpfũwã usitumgbɔ, igũ ikēi irhusa inungge.

²¹ Nggaa atar inai imorke iki iwe akirhograma isɔka it̩ɔɔ, idzeka afã igbei nu atsi anera. Anera arhenu Unum ri ikpo

atarh inai ha, ubinkutsu ikpo ha ibewungge.

17

Ukutserh nu ijuε hā

¹ Unying ri ípfu itser-Num utɔɔva ha iyiki ikpɔm atērḥāzɔu utɔɔva ha iba igɔr umum igε, <<Uba, umum idɛyiwa ungo itsu uvau uwi umbɔ aka itsuke nggaa unggoyi utserh uwurε, unga aka aseɪ ra amē arḥerḥε.

² Ayerhe upfunga atoma-dak nggu unga nu anera ru upfung ikei itoma-dakmbɔ nggu unga itsu umbɔ afīrhā ru nyaka afīrhā adε.>>

³ Mɔcε ípfu itser-Num hā ikūna umum ri Ípfu-Num izīngge ra arhum. Umɔ umum inyā ukutserh aka aseɪ ni ijuε iyiki ibārḥā iki iwe ra atsok akika arhenu Unum aka atseng ri iyorngge, ikei iwe ra atsi utɔɔva nu atsom usɔka.

⁴ Utsérh ha atsim abin aka abārḥā, nu ikei agbér idzam nggu uzinarhi, nu ikpū amasarha akika awu ru ugarh. Akpɔm nggu ukpɛwa uzinarhi atɔk nggu abin ishī nu iyiki ibewe iyi itoma-daknga.

⁵ Ni ishing umbɔ atseng itsok iye agbena aka awe iwiwɔk agε,

NGGAA UBABIRHA,
UYI ANGGYOI AKATSERH KISHOO,
NU UWU ABIN ISHĪ UPFUNGA.

⁶ Umum inyā utserh ha aka afīrhūnga nggu adzirh abika adɔsa, adzirh abirabε umbɔ aka afere ri idekuwe Uyesu.

Ivangyε umum iki inyā unga, umum idzedzeu akarḥārḥā.

⁷ Mɔcε ípfu itser-Num hā igɔr umum igε, <<Awu use utsu ungo udzedzeu? Umum iwuri idɛyiwamum iwiwɔk agben utserh uwurε nu aki ijuε hā unga aka afū, iyiki iwu ra atsia utɔɔva nu atsom usɔka.

⁸ Ijuε ha ungo uku unyā, iwengge isha, bɔr icεrε ngge ishingge, ngge iwuri ipfudzeka ra angwī aka aghor ha izī ra anangke umbɔ aka itsīme ngge. Anera abika aseɪ ru upfung, abirabε atsokmbɔ aka ashike ru ubvur urḥε udzur ri imimunu upfung, awuri idzedzeu ivangyε umbɔ aka inyā ijuε ha, ubinkutsu ngge iwengge isha, icεrε ngge ishingge, ngge ibvui ibangge.

⁹ <<Abin akεrε ayisa umen nggu itsoi. Atsi utɔɔva ha awu igū utɔɔva aki utserh ha aka aseɪ.

¹⁰ Ake ikei awe ayerhe utɔɔva. Abirabε atɔɔ ru ayerhe ha aka akpembɔ, unying awu umɔ, unying anasi ibanga kata. Unga aba abanga, awu ufang unga awuri iwe uyerhe ivanga ukunjiir.

¹¹ Ijuε iyiki iwu ru urḥε isha, ni ishingge icεrε, ngge iwu uyerhe uwu utɔrɔk. Ngge iwe ru utɔɔva ha iki idzeka, ngge izī ra anangke ngge iki ikpe.

¹² <<Atsom hā usɔka ungo uku unyā, awu ayerhe usɔka aka anasi iyeimbɔ ijee iyerhe kata, bɔr umbɔ awuri iyei ijee iyerhe iyi ukara unying nggu ijuε ha.

¹³ Amenmbɔ awe unying na awuri idzowe ijuε ha ijeembɔ nu iyerhambɔ.

¹⁴ Awuri itangmbɔ iwa nggu Ungwē Itsurhi ha, Ungwē Itsurhi ha awuri inanga umbɔ, ubinkutsu unga awu Uteijee ateijee nu Uyerhe ayerhe. Nggu unga awu abirabε aka adɔsa unga, unga aka ayisa na aseng, umbɔ awe abi imangmang.>>

¹⁵ Mɔcε ípfu itser-Num hā igɔr umum igε, <<Amē hā ungo uku unyā aka awu anang isei unggoyi utserh ha, awu ikpū anera, nu ikikɔng irḥeirḥε, nu abīā nu idūa.

¹⁶ Atsom hā usɔka ungo uku unyā nu ijuε ha awuri ikpēmbɔ inyā unggoyi utserh ha. Awuri igarhuwe ubinkpi unga aka awu ra ukpɔ na abɔre unga igbīrhī, awuri itāiwe ijuε iyornga, na akpīiwe unga nggu urha.

¹⁷ Ubinkutsu Unum atsu umbɔ atɔ itseryε amɛnnga aka abee, ra amɛn unying umbɔ abemi idzowe ijuε ha ijee iyerhambɔ utɛku Arherhu-Num aka itsuafer.

¹⁸ Utsérh ha ungo uku unyā unga awu nggaa uteu ha, unga agha iyerhe ra ayerhe abīā.>>

18

Itsitsīm uteu Ubabirha

¹ Akεrε aka amaa umum inyā ípfu itser-Num iyɔɔ iki idzeka afā icipuwa. Iwu nggu nggaa ijee, ikei izengge irhange abīā.

² Itsarhi irhakngge itsui ivum igε, <<Ubabirha ukugɔng, uku ugbakpɔ, uku ugbakpɔ!

Ukpɔ uku uwu anang isei ípfu iyiki ibewe

nu anang awoyambɔ,
 nu ununu uwuku ubewe, uwu ishĩ.
³ Ubinkutsu kishoo abĩã aka ahwambɔ
 amẽ inebi akatãrhã aki itoma-daknga.
 Ayerhe abĩã ikẽi atomumbɔ-dak nggu
 unga,
 awẽ izẽẽ abĩã awe abi ubin
 ri ikponi iyiki ibewanga.>>
⁴ Mɔcẽ umum igũ urhẽm ukpɔɔ uku
 udzeka afã ugɔr ugẽ,
 <<Àka apfudzeka ru unga umbi anermum,
 nggee utsur arhimnga agarke umbi,
 nggee utsur umbi ayẽimbi ikponga.
⁵ Ubinkutsu ivã arhimnga iki itsĩke ra afã,
 Unum aka ayitunga iyiki ibewanga.
⁶ Àka abvui adzowe unga ru nyaka unga
 aka adzaa,
 ubinkpi unga aka adzowe,
 àka afase idiki ivaa ubinkpi unga aka
 akorhe.
 Ru ukpewawĩ unga aka adaka amẽ inebi
 umgbɔ ha umbi aka ikũ adaka
 idikunga ivaa.
⁷ Àka adzowe unga uver
 ru nyaki ikpikpoi ni igũibenye unga
 aka adzowe itsinga.
 Ra amẽnnga, unga aka isaka afĩrhã agẽ,
 <Umum isei isei iyerhe ukutserh,
 umum isi iwemum utsẽrhãpfu,
 umum isi íseisũ ifakpe!>
⁸ Nggee ru unuma unying umbɔ awuri
 ikwẽr unga nggu ikpo,
 akpe, ifakpe, nu imerh.
 Awuri ikpĩwe unga nggu urha,
 ubinkutsu Uteijee Unum uwuku utsu
 uvau unga
 awu nggaa uner ijee.
⁹ <<Ivanyẽ ayerhe abĩã aka atoma-dak
 nggu unga na agashi igũiben, umbɔ aba
 inyãmbɔ azoo ikpikpĩanga, umbɔ awuri
 idɔng na aciu akpenga.
¹⁰ Iwei itsu umbɔ adẽẽ ukuka ru
 ayetnumnga, awuri idẽẽ ukuka na aciu
 agẽ,
 <<Atorh! Atorh, nggaa uteu,
 Ubabirha, uteu ijee!
 Ri ivanga unying umbɔ aka atsuka ungo
 uvau!>
¹¹ <<Awẽ izẽẽ abĩã ikẽi aciu akpe na agũ
 ighongnga, ubinkutsu, unera asi igosha
 abinmbɔ ikẽi.

¹² Unera asi igosha uzinarhimbɔ, nu
 uazurhfambɔ, nu ikpũ amasarhambɔ
 akika awu ru ugarh, nu uzeze atorho
 umbɔ aki iyisa urhini nu usirhiki, nu
 akika awu aka abãrhã, nu ikpũ acucii
 isung, nu arherhe abin aki anyĩ ini, nu
 acuciiakẽ umbɔ aka atsẽ aki uhwek, nu
 abin azɔu aka abãrhã, nu abin azɔu, nu
 abin atarh aka aze,

¹³ nu ikpũ abin akɔɔ aki ibɔɔ, nu atsei
 umbɔ aki iyisa umur nu ufirankisen, nu
 amẽ inebi, nu atsei uzaitun, nu akɔ itsem,
 nu ínak, nu ídɔi, nu ínyãwã, nu íkar inyãwã,
 nu igãrhã ngge iki iwe ípfu anera.

¹⁴ <<Awẽ izẽẽ agɔr unga agẽ, <Kishoo
 abin aka aze iyi ha ungo uku utsu
 amẽnngo iki igwirngge ru ungo. Kishoo
 abin akika arhang akika awu ru ugarh
 aka agwirke, ungo usi íbvui ukpɔɔ!>

¹⁵ Awẽ izẽẽ aki ikpo ubin ri izẽẽmbɔ nggu
 unga, adẽẽ ukuka, awuri igũ iwei
 ayetnumnga. Aciu akpe na adɔng,

¹⁶ awuri iciu akpe agẽ,
 <<Atorh! Atorh, oka nggaa uteu ha,
 ukpurukpi uku itsim uzeze atorho umbɔ
 aki iyisa urhini,
 nu ikẽi atorho aka abãrhã,
 ikẽi na agbẽr idzam nggu uzinarhi,
 nu ikpũ atarh akika awu ru ugarh!

¹⁷ Ri ivanga unying kishoo nggaa abin
 akẽrẽ atsĩmke!>
 <<Uben abi ukhukhɔɔ akau akagɔng nu
 abika atsutsĩa nu abika akpayinga nu
 kishoo abika atɔ itsermbɔ ra akau
 akagɔng, adẽẽ ukuka.

¹⁸ Ivanyẽ umbɔ aka anyã azoo urha
 ukpuku ukpĩwe uteu ha, agɔr agẽ, <Uteu
 ukpɔɔ uwekpɔ ru nyaku uteu ukpirẽ?>

¹⁹ Umbɔ atsuyi uzurhu nu atsimbɔ na
 aciu akpe, amẽnmbɔ aghong, atsuyi ivum
 agẽ,

<<Atorh! Atorh, oka nggaa uteu!
 Uteukpi abi nggaa ukhukhɔɔ amẽ kishoo
 iki ikpo ubin ra abinkpɔ!

Bɔr ivanga unying ukpɔ utsĩmkpɔ!

²⁰ Àka agɔm anggɔm ru ukpɔ umbi afã!

Àka agɔm anggɔm, umbi abika adɔsa
 nu abi itser Uyesu
 nu abika asɔm Arherhu-Num!
 Unum atsu uvau ru ukpɔ ru nyaka ukpɔ
 uku uyɔm umbi!> >>

- ²¹ Məcə nggaa ipfu itser-Num iyəə ikerketangge inyāngu nggaa utarh ukpəə ru nyaku nggaa ukə igə, itare ru ukau ukugəng, igər igə,
<<Nggū nggaa avəm riminə umbə aka itare Ubabirha nggaa uteu ha, asi íbvui akpombə ukpə.
²² Umbə asi íbvui agūmbə ibar igbəm nu abika atsusa ambom, ibar userhwa nu ibar atsom ru ungo ikəi.
Asi íbvui anyāmbə abi itser abok umə, asi íbvui agūmbə irhak igə ru ungo ikəi.
²³ Irhirhang usi íbvui irhangngge ru ungo ikəi.
Asi íbvui agūmbə urhəm utsa uku ufa use utserh uku ufa ru ungo ikəi.
Ubinkutsu isha awə izəəngə umbə awe ru ijee ru upfunga kishoo.
Ikəi ungo urhəm abīā kishoo nggu itser igokango!
²⁴ Ru atsīndīngə umbə aka akpo adzirh abika asəm Arherhu-Num nu aki abika adəsa ha nu abəə umbə aka afe ru upfunga.>>

19

Akpoi Unum ra afā

- ¹ Akere aka amaa umum igū abin akəə irhak ake ikeker ugəə nggaa ikikəng ra afā atsu ivum agə,
<<Ukpoi Unum!
Ififərh, nu igəng, nu ijee, iwu iyi Unummen.
² Ubinkutsu izharha arherhanga iwe idzidzerhe ni irhika.
Unga aka atsīme nggaa unggoyi utserh ha aka adakuwe abīā nggu itoma-daknga.
Unga utsuke ufai ru utserh ha ri ifere agārhā Unum.>>
³ Ikəi umbə abvui atsu ivum agə,
<<Ukpoi Unum!
Azooke iki idzeyiwa ru unga awuri ifūrhā afafā ugbagbaa nu ugbagbaa.>>
⁴ Akakū isəka ivaa na anaa hā nggu imimuna abin urhə ha ikinanake agba anu na adzowe igəng ru Unum, uwuku usei nu anang isei ha. Aciu agə,
<<Iwerimi! Ukpoi Unum!>>

- ⁵ Məcə urhəm udzek ra anang isei ha ugər ugə,
<<Àka akpoi Unummen,
kishoo umbi agārhānga,
umbi abika agū iwei unga,
abika agəng nu abika aci.>>
⁶ Məcə umum igū irhak ru nyaki ikikəng iyiki igəng, ru nyaka amə azə akagəng aki itī, ru nyaku nggaa irhirhare inai, itsu ivum agə,
<<Ukpoi Unum!
Ubinkutsu Uteijee Unum Uner Ijee awu Uyerhe.
⁷ Umen igəmənggəm ni igūibən, ni ikpoi unga!
Ubinkutsu ipfunu Ungwə Itsurhi iki iwengge,
nu utserh uwuku ufanga aka agbisha amaanga.
⁸ Uzeze atorho umbə aki iyisa urhini, aka aterha atətenake,
umbə aka adzowe unga atsim.>>
Uzeze atorho ha ake awu itser irhirhika iyi abika adəsa.
⁹ Məcə ipfu itser-Num hā igər umum igə,
<<Utsəng, <Idorh iwe iyi abirabə umbə aka aghwi umbə izī ipfuna Ungwə Itsurhi ha!>>
>> Ngge itoma igər igə, <<Akere ake awe Arherhu-Num aki idzidzerhe.>>
¹⁰ Məcə umum igba inū ra adaknga idzowe unga igəng, bər unga agər umum agə, <<Niba ukorhungo rimi! Umum iwu undəki itser ru ungo nu angwēmbi nggu anapumbi, abirabə aka akpəm ideka Uyesu. Udzowe igəng ru Unum!
Ubinkutsu ideku Uyesu ngge idzowe ijee iyiki isəm Arherhu-Num.>>
Uwəə nu inyāwā iyiki iterha
¹¹ Umum inyā afā adēə iyem umum inyā inyāwā iyiki iterha itsok uwuku ufū ngge igburh Uner Imangmang nu Uner Idzidzerhe. Nggū irhirhika unga aka atsu uvau na itang iwa.
¹² Isha asunga iwu ru nyaki ikon urha, ifur iyerhe iwu irhəirhə ni itsinga. Ikəi awea ri itsok iki itsəng, unera asi ihwənga bər unga ikiyikanga ahwəng.
¹³ Atsim atorho akagəng aka abii ra adzirh, itsoknga igburh, Urhəm Unum.

¹⁴ Ukpui abi iwa ra afã udɔsa unga, atsim azeze atorho umbɔ aki iyisa urhini akaterha na awu atɛtɛnake, afũ inyãwã iyiki iterha.

¹⁵ Ra angwĩnga ikon iki ider ikɔɔ ighaigharake unga aka akũ azharha abĩã agba. Unga awuri ikũ igbong uzɔu awe Uyerhambɔ. Unga awuri ipayi ru nggaa ughwee ukpuku upayi amɛ inebi aki uver avɔm Unum uwu ijee kishoo.*

¹⁶ Nu atorha akagɔnga nu ijeng adaknga umbɔ atsɛng itsoknga agɛ,
<<UYERHE AYERHE NU UTEIJEE ATEIJEE.>>

¹⁷ Ni inyã ipfu itser-Num iki idɛɛ ri ishaa unum, itsarhi irhakngge iyisa anunu kishoo aka atĩna ra afafã agɛ, <<Àka aba akɔng ra anang nggaa irhowa iyi Unum.

¹⁸ Ngge itsú umbi atãiwe ijue ayerha, nu iyi anggbaashi abi iwa, nu iyi aner abika aker, nu iyi inyãwã, nu iyi abika afũrhã ngge, nu ikɛi ijue anera kishoo, agãrhã nu abika afɔn, nu abika agɔng nu abika acil!>>

¹⁹ Mɔɔɛ umum inyã ijue arhum iyiki ibewe hã nu ayerhe abĩã nu abi iwa umbɔ aka akɔng, abee itang iwa nggu uwu ha aka aseɪ nu inyãwã hã, unga nu abi iwanga.

²⁰ Bɔr umbɔ adzur ijue arhum iyiki ibewe ha nggu abika asɔm Arherhu-Num igberangwĩ abirabɛ aka akorhuwe ijue arhum iyiki ibewe hã nggaa atsar abin idzeu. Akũ abin idzeu ha arhɛm abika awe ru idzeu ijue arhum iyiki ibewe hã, nu abirabɛ aka adzowe igɔng ru usaka ijue arhum iyiki ibewe hã. Umbɔ adzur ijue arhum iyiki ibewe hã nggu uwuku usɔm Arherhu-Num igberangwĩ na atsuke umbɔ ru ukau urha uku uterha.

²¹ Afere abi iwambɔ kishoo nggu ikon iki ider iki idzeka angwĩ uwu ha aka aseɪ ni inyãwã hã, anunu kishoo atãiwe ijue iyormbɔ utɛku ake iki ishur akarhãrhã.

20

Imɛka unaku ugɔnga

¹ Umum inyã ipfu itser-Num iki idzeka afã icipuwa, ikpɔm nggu atsak umukurhi ughorkaghor angwĩ hã nu nggaa inyãwã ru ubokngge.

* **19:15** Àka anyã ikɛi: Amb 2.9.

² Ngge idzur ibvui ha, ibvui iyi isha ha iyiriye iki iwu Undenggũ use Ushaitan, abow ngge nggu inyãwã imɛka unaku ugɔnga.

³ Ipfu itser-Num hã itare ngge ra angwĩ aka aghor ha na agbanguka angwĩã na aborhuka ngge, utsur ngge ibvui irhɛmngge abĩã, utɛku imɛka unaku ugɔng hã utɔng. Akɛɛ aka imaa, awu ufang umbɔ atsũwe ngge ivanga ukunjiir.

⁴ Ivang hã niyɔ umum inyã anang isei arherhɛ, aki abirabɛ umbɔ aka adzowe umbɔ ijee ivarha arherhe, umbɔ aseɪ umɔ. Ikɛi umum inyã ipfu abirabɛ umbɔ aka azharhuwe atsimbɔ ri idzowe ideku Uyesu nu Arherhu-Num. Awu umbɔ aka asi idzowukumbɔ igɔng ri ijue arhum iyiki ibewe ha use usakangge, ikɛi asi iyeimbɔ idzeu ukpu ijue arhum iyiki ibewe hã ra ashimbɔ use abokmbɔ. Awu umbɔ abvui abek nggu urhɛ na agha iyerhe nggu Ukiristo imɛka unaku ugɔnga.

⁵ Akɛɛ ake awu inggbaashi isisok ra akpe. Abɔɔ aka akpe asi ibvui abekmbɔ, utɛku imɛka unaku ugɔng hã iki imaa.

⁶ Idorh nu isisar iwe iyi abirabɛ aka akpo ugau ri isisok ra akpe aki inggbaashi ha. Akpe aki uvaa ashike ri ijee ri atsimbɔ, bɔr umbɔ awuri iwe abika adzowe idɛm-Num abi Unum na abi Ukiristo, awuri igha iyerhe nggu unga imɛka unaku ugɔnga.

Ininang ni itsi Undenggũ

⁷ Ivangye imɛk unaku ugɔng hã iki itɔng, umbɔ awuri itsũwe Ushaitan ra anangke umbɔ aka agbange unga.

⁸ Unga ikɛi adzek arhɛm anera aka asita aseɪ ra angboka anaa aki upfunga, abĩã umbɔ aki iyisa Ugog nu Umagog. Awuri ikɔng umbɔ itang iwa, irhɛmbɔ iwuri iwe ru nyaku uzuzeu ubang azɛ akagɔng.

⁹ Umbɔ adzek azɛrhã atɔng ru upfunga kishoo, adziirte anang isei aki asarkasar aner Unum, uteukpi unga aka abema. Bɔr urha udzeka afã ukpĩwe umbɔ.

¹⁰ Nu Undenggũ hã, uwuku urhɛm umbɔ, atare unga ru ukau urha ukpuku ukpĩ nggu urha uku uterha, anangke umbɔ aka atare ijue arhum iyiki ibewe ha nggu uner uwuku usɔm Arherhu-Num

igberangwĩ. Umɔ, umbɔ awuri ihwa
ayetnum ru untsuu nu atenum ugbagbaa
nu ugbagbaa.

Atsu uvau ra abika akpe

¹¹ Mɔcɛ umum inyã nggaa anang isei
aka aterha nu uwuku usei umɔ. Abĩ nu
afafã agwirke ra asunga, ikɛi asi ibvui
anyãmbɔ ake.

¹² Nu umum inyã abika akpe, ukugɔng
nu uku uci, aka adɛɛ ra asu anang isei ha.
Umbɔ ayanga abvur akɔɔ, ikɛi ayangumbo
ubvur urhɛ. Atsu uvau nu abika akpe ru
ubinkpi umbɔ aka akorhe ru nyaka ngge
iki itsɛng ra abvur ha.

¹³ Azɛ akagɔng akũ abirabɛ aka akpe ra
ake adzeka, akpe nu anang isei abika
akpukpe adzowe abika akpe aka awe ra
ake, nu ubɛn unera umbɔ atsu uvaunga ru
ubinkpi unga aka akorhe.

¹⁴ Mɔcɛ akpe nu anang isei abika
akpukpe, umbɔ atare ake ru ukau urha.
Ukau urha ha uwu akpe aki uvaa.

¹⁵ Ubɛn unerwi aka asi itsɛngmbɔ
itsoknga ru ubvur urhɛ, awuri itare unga
ru ukau urha ha.

21

Urusharhima uku ufa

¹ Mɔcɛ umum inyã afã aka afa nu abĩ
aka afa, ubinkutsu afã aki inggbaashia nu
abĩ aki inggbaashia aka agwirke, nu akau
azɛ akagɔng ashike.

² Umum inyã usarkasar uteu ukugɔng
hã, Urusharhima uku ufa, udzeka ra
anang Unum ra afã ucpuwa, agbisha
ukpɔ ru nyaku utserh uku ufa aki igber
idzam ru utsaknga.

³ Umum igũ urhɛm ukeker uku udzeka
anang isei ha ugɔr ugɛ, <<Icɛɛ anang
Unum awe nggu anera! Unga awuri isei
nggu umbɔ. Umbɔ awuri iwe anernga,
Unum iganga awuri iwe nggu umbɔ, na
awe Unummbɔ.

⁴ Unga awuri ifire ubɛn anyĩ ra asumbɔ.
Akpe awuri ishike use idamɛn use iciu
akpe, use ighighong, ubinkutsu abin aki
isha aka atɔngke.>>

⁵ Unga uwuku usei ra anang isei ha agɔr
agɛ, <<Umum iwuri itsu abina kishoo awe
akika afa!>> Mɔcɛ unga agɔr agɛ, <<Utsɛng

akerɛ ha, ubinkutsu arherhe akɛɛ awe
idzidzɛrhe icicang ishingge.>>

⁶ Unga agɔr umum agɛ, <<Aka akorhuke.
Umum iwe Uarhfa nu Umege, itirhi nu
imimasha. Uwuku ugũ ugɔ amɛ, umum
iwuri indzowukũ ijee a unga ahwa ra
akwiu amɛ urhɛ izũwã.

⁷ Uwuruwi aka abima adɛɛ nggu umum,
awuri inyãngu ukam abin akɛɛ kishoo, nu
umum iwuri iwe Unumnga nu unga awe
ungwɛmum.

⁸ Bɔr abika asheri ikeramɛn, abika
asherɛ imangmang, nu abi amɛn akatãrhã,
nu abika afer aner, nu abika atoma-dak,
nu abika atɔ itser idzim, nu abika adzowe
igɔng ra agberhe, nu abi igberangwĩ,
anangmbɔ awe ru ukau urha uku uterha.
Akɛɛ ake awe akpe aki uvaa.>>

⁹ Unying ri ipfu itser-Num hã utɔɔva iyiki
ikpɔm atɛrhã azɔu aka atɔk nggu ikpo ha
iyi imaataka, iba igɔr umum igɛ, <<Uba
umum idɛyiwa utserh uwuku ufa ha,
uterha Ungwɛ Itsurhi ha.>>

¹⁰ Ipfu-Num icipuwa ni itsimum, ipfu
itser-Num hã ikũna umum izĩngge ni itsi
nggaa undender igũ, idɛyiwa umum
Urusharhima, usarkasar uteu ukpuku
ugɔng ukpu Unum ra afã uku ucpuwa.

¹¹ Urhang nggu ikpikpoi Unum,
irhirhangge iwu ru nyaku utarh ukpuku
uwu ru ugarh, uku uwe uzeze ni irhang ru
nyaki irhi iki irhang.

¹² Uteu ha uwu ru nggaa ubandzin
udedetakpɔ, nggu angwĩ ubãke usɔkdũmɛn
ipfu itser-Num usɔkdũmɛn iki idzɛu ingwĩ
ubandzin hã. Atsɛng atsok anang
usɔkdũmɛn iyi Uisrairha nu ingwĩ
ubandzin hã.

¹³ Ingwĩ ubandzin hã iwu itaar udiki
igɔkpee, itaar udiku unɔr, itaar udiku ufã,
itaar udiku urhɛɛ.

¹⁴ Ikɛi adzin ubandzin uteu ha nu atarh
idzin usɔkdũmɛn, umbɔ atsɛng atsok abi
itser Uyesu usɔkdũmɛn aki Ungwɛ Itsurhi
ha.

¹⁵ Ipfu itser-Num hã iki irherha arherhe
nggu umum iwe ru igbong iyiki imei ider
nu ikpina ukpu uzinarhi iyiriyɛ aka akũ
amei uteu ha, nu angwĩke, nu abandzinke.

¹⁶ Uteu ha uwu ra angboka anaa,
iderngge nggu itɛingge iwu icaica. Ipfu

itser-Num ikū igbong iyiki imei ider nu ikpina ha amei uteu hã, akpo iderngge, akirhomita anaka agonga avaa na anaka anaa (2,400) iderkpɔ, nu iteikpɔ, nu ikpinakpɔ kishoo iwu icaica.

¹⁷ Ipfu itser-Num hã imei ubandzinkpɔ, ikpo iderkpɔ adaka anaka avaa (200) ru ubin ukpuku umumei ukpu anera aki ikū amei abin.

¹⁸ Akū atarh aka awu ru ugarh aki ujasfa adzin ubandzin hã, akū uzinarhi uku usar adzin uteu ha, ukpɔ urhang ru nyaki irhi.

¹⁹ Agbere idzam nu atarh idzin hã nggu uben ikpū atarh aka awu ru ugarh. Atsu atarh aki ujasfa ri inggbaashia, aki uvaa atarh usaffaya, aki untaar atarh uagat, aki unaa atarh uzumuruu,

²⁰ aki untɔɔ atarh ubani, aki utɔɔ atarh ukarnerhiyan, aki utɔɔva atarh ukirisorhat, aki utɔɔrək atarh ubirirh, aki utɔɔrha atarh utofa, aki usɔka atarh ukirisofura, aki usɔka nu unying atarh ujasin, aki usɔka na avaa atarh uameti.

²¹ Angwī ubā ubandzin hã awu usɔkdūmen awe urhu'urhu usɔkdūmen, akū urhu'urhu unying agbisha uben angwī ubandzin hã. Akū uzinarhi uku usar agbisha atsindī uteu ha, ake arhang ru nyaki irhi.

²² Umum isi inyāmum Iya-Num ru uteu ha, ubinkutsu, Uteijee Unum Uner Ijee nu Ungwē Itsurhi ha, umbɔ awu Iya-Num uteu ha.

²³ Uteu ha usi ibeekpɔ ishaa unum, use ufē iki irhange ukpɔ, ubinkutsu, ikpikpoi Unum ngge irhange ukpɔ, nu Ungwē Itsurhi ha unga awu irhirhang uteu ha.

²⁴ Abiā awuri izērhā ri irhirhang uteu ha, ayerhe abiā ikēi awuri ikū abinmbɔ akūwe ukpɔ.

²⁵ Asi ífɔmmɔ ingwī uteu ha, ubinkutsu, utsuu ushikpɔ umɔ.

²⁶ Awuri ikū abin ikpikpoi nu igɔng iyi abiā, akū aba ru uteu ha.

²⁷ Bɔr abin arhim asi itsīke ru uteu ha, use uwɔɔ uner uwuku ukorha abin ishī, use uner igberangwī. Akpurha awu abirabɛ atsokmbɔ aka atseng ru ubvur uwu urhɛ uwu Ungwē Itsurhi ha umbɔ awuri itsī ru uteu ha.

22

Azē aki urhɛ

¹ Mɔcɛ ipfu itser-Num hã idɛyiwa umum azē amē aki urhɛ, akika arhang ugɛɛ irhi, adzeka anang isei Unum nu aki Ungwē Itsurhi ha,

² adzērhā ra ateu utsindī nggaa uteu ha. Uben ubang azē hã acucii urhɛ adēē umɔ, ake aka isaka aghwɛr ikpū ikpūrhā usɔkdūmen, aka isaka aghwɛr idikunga unying ru uben ufēē. Ayerhe acuciaa awu akika akerhuwe abiā.

³ Asi ikpombɔ ikponum ru uteu ha. Anang isei Unum nu aki Ungwē Itsurhi ha awuri iwe ru uteu ha, nu agārhānga awuri itōwe unga itser.

⁴ Awuri inyāmbɔ asunga, itsoknga iwuri itseng nu ashimbɔ.

⁵ Utsuu usi íwekpɔ. Asi íbeembɔ irhirhang, ubinkutsu Uteijee Unum unga awuri iwe irhirhangmbɔ. Umbɔ awuri igha iyɛrhe ugbagbaa nu ugbagbaa.

⁶ Ipfu itser-Num hã igɔr umum igɛ, <<Arherha akɛɛ awe idzidzɛrhe, ícicang ishingge. Uteijee ha, Unum hã uwuku ukpɔm ípfu abika asɔm Arherhu-Num, adene ipfu itsernga ngge idɛyiwe agārhānga ubinkpi uku usi ídārhūkɔ nu ukorhe.>>

Uyesu uwɔ abarɔ

⁷ <<Nggayɛ umum iwuri íba iki ifefetem! Idorh iwe iyi abirabɛ aka adɔsa arherhe abika asɔm Arherhu-Num ru ubvur uwurɛ.>>

⁸ Umum, Uyohana, umum igū ni inyā abin akɛɛ. Ivangyɛ umum iki igū ni inyā ake, umum igba inū ra adak ipfu itser-Num hã ngge iki idɛyiwa umum ake ni ibee indzowe ngge igɔng.

⁹ Bɔr ngge igɔr umum igɛ, <<Niba ukorhungo rimi! Umum iwu undaka itser nggu ungo nu angwēmbi abika asɔm Arherhu-Num, nu kishoo abika adɔsa arherhe ubvur uwurɛ. Udzowe igɔng ru Unum!>>

¹⁰ Mɔcɛ ngge igɔr umum igɛ, <<Niba uwɔkɔ arherhu uwuku asɔm Arherhu-Num akɛɛ ru ubvur uwurɛ, ubinkutsu ivanga iki iyongge.

¹¹ Uneke uwuku ukorhe iyiki ibewe, adēē akorhe iki ibewe, ikēi uwuku ukorhe

abin ishĩ, adēē akorhe abin ishĩ, uwuku ukorhe iyiki irhika, adēē akorhe iyiki irhika, uwuku ususar, adēē akorha abin aka asusar.>>

¹² Uyesu age, <<Àka anyã umum isi índārhūmum ni ĩba! Umum ikp̄m nggu itosa ru ubokmum, umum iwuri idzowe uben unera ri itserye unga aka atō.

¹³ Umum iwu Uarhfa nu Umega, inggbaashi nu imaata, ititirhi nu imimasha.

¹⁴ <<Idorh iwe iyi abirabe aka asorh atorha aka adermbo, ngge itsú umbō ama akpo ijee iyiki izĩ ru ucucii urhe na atsĩ ra angwĩ ubandzin uteu ha.

¹⁵ B̄r abi awiya awu ĩjui, abika akorhi idzim, nu abika atoma-dak, nu abika afer anera, nu abika adzowe igōng ra agberhe, nu abika abemi igberangwĩ.

¹⁶ <<Umum Uyesu, umum idene ipfu itsermum ngge iwuri idzaangge umbi ideka abina akere ri ikikōng abika adōsa kishoo. Awu umum iwu Unang nu Ungwē Udauda, nu irhirhang Idzēer Igōkpee.>>

¹⁷ Ipfu-Num nu utserh uwuku ufa ha aḡor age, <<Uba!>> Uneke uwuku ugũ akere ha, unga aḡor age, <<Uba!>> Uben uwuku ugũ ugō amē uneke unga aba, uben uwuku ububee, uneke unga ayei amē urhe izūwã.

Imimaa arherhe

¹⁸ Umum Uyohana, ĩgbiite ato uben uwuku ugũ arherhe ru ubvur is̄m Arherhu-Num uwure, unera aba atomunga urhem nu ake, Unum awuri itomuwe unga ikpo umbō aka atseng ru ubvur uwire.

¹⁹ Nu unera aba ab̄ruka urhem ru ubvur is̄m Arherhu-Num uwure, Unum awuri iyeisuka ugau ukpu uner ha ri ikp̄rhũ ucucii urhe, nu ukpu asarkasar uteu, ru nyaka umbō aka as̄m ru ubvur uwure.

²⁰ Uner uwuku udzowe ideka ra abin hã aḡor age, <<Ĩĩ, umum isi índārhūmum ni ĩba!>>

Iwerimi. Uba, Uteijee Uyesu!

²¹ Uneke imimuta Uteijee Uyesu iwe nggu aner Unum. Iwerimi!